

DEPARTAMENT DE DIDÀCTICA DE LA LLENGUA I LA
LITERATURA

IDEOLOGIA I VARIACIÓ LINGÜÍSTICA : ANÀLISI DELS
MODELS DE LA LLENGUA ORAL EN UNA SÈRIE
DOCUMENTAL DE LA TELEVISIÓ VALENCIANA

JOSEP ÀNGEL MAS CASTELLS

UNIVERSITAT DE VALENCIA
Servei de Publicacions
2007

Aquesta Tesi Doctoral va ser presentada a València el dia 26 de Març de 2007 davant un tribunal format per:

- D. Antoni Ferrando Francés
- D. Rafael Castelló Cogollos
- D. Vicent Montalt i Resurrecció
- D. Vicent Salvador Liern
- D. Brauli Montoya Abad

Va ser dirigida per:

D^a. Miquel Nicolás Amorós

©Copyright: Servei de Publicacions
Josep Àngel Mas Castells

Depòsit legal:

I.S.B.N.:978-84-370-6835-0

Edita: Universitat de València
Servei de Publicacions
C/ Artes Gráficas, 13 bajo
46010 València
Spain
Telèfon: 963864115

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA
Escola Universitària de Magisteri Ausiàs March
Departament de Didàctica de la Llengua i la Literatura

IDEOLOGIA I VARIACIÓ LINGÜÍSTICA: ANÀLISI DELS
MODELS DE LLENGUA ORAL EN UNA SÈRIE
DOCUMENTAL DE LA
TELEVISIÓ VALENCIANA

TESI DOCTORAL

Presentada per: Josep Àngel Mas i Castells

Dirigida per: Dr. Miquel Nicolás i Amorós

València, 2007

*A Susanna, companya estimada de viatge
per sempre*

Agraïments

En qualsevol obra que arriba a tenir unes certes dimensions (de pàgines, d'hores, de maldecaps) sempre concorre l'esforç de diverses persones, encara que al final només en signe una. Una tesi doctoral sovint és el fruit en un determinat camp d'unes inquietuds i d'unes reflexions que tenen molt a veure amb el tarannà personal, per molt que acaben cenyint-se al rigor del mètode que acaba fent avançar, poc o molt, això que anomenem coneixement. Des d'aquesta perspectiva, vull expressar la meua més sincera gratitud

als meus pares, per haver-me educat en el gust pel saber, el valor del treball i la confiança en el criteri propi;

al doctor Miquel Nicolás per la guia, el mestratge, el treball pacient i també per l'exigència i l'afabilitat discrepant; al doctor Josep Ballester, per la generositat d'avantposar els interessos d'aquesta recerca a qualsevol altra consideració; als meus companys de treball, especialment Francesca Romero i Josep Alandete, per l'ajuda i la comprensió; al personal dels arxius de Radiotelevisió Valenciana, per l'ajuda i la paciència en la identificació del corpus;

a Susanna, per la comprensió, l'amor, la paciència i la generositat immensa.

Sense ells, els mèrits d'aquest treball no haurien estat possibles. Les mancances i els errors són només meus.

ÍNDEX

| | |
|---|----|
| 0. PREÀMBUL | 11 |
| 1. INTRODUCCIÓ | 21 |
| 1.1. Característiques generals de la recerca i estructura del treball | 22 |
| 1.2. Objectius i hipòtesis de partida | 27 |

PRIMERA PART

| | |
|--|-----|
| 2. ELS ESTUDIS SOBRE L'ORALITAT | 35 |
| 2.1. La sociolingüística de la variació | 36 |
| 2.2. La pragmàtica | 45 |
| 2.3. L'anàlisi del discurs | 53 |
| 2.4. L'anàlisi crítica del discurs | 60 |
| 2.5. Recapitulació | 72 |
| 3. IDEOLOGIA I LLENGUA: EL CAS VALENCIÀ | 75 |
| 3.1. El concepte d'ideologia | 77 |
| 3.2. L'estructura sociocognitiva de les ideologies | 83 |
| 3.3. La dimensió social de la ideologia | 93 |
| 3.4. La ideologització de la identitat social i de la llengua | 99 |
| 3.5. Els nacionalismes: les ideologies sobre la identitat social (i lingüística) | 108 |
| 3.6. El cas valencià | 118 |
| 3.7. Recapitulació | 130 |
| 4. IDEOLOGIA, VARIACIÓ LINGÜÍSTICA I MODELS DE LLENGUA ... | 135 |
| 4.1. Llengua i comunitat lingüística | 137 |
| 4.2. Comunitat de parla i dialecte | 145 |
| 4.3. El concepte d'estàndard lingüístic | 149 |

| | |
|---|-----|
| 4.4. El català estàndard | 157 |
| 4.5. La ideologia en la configuració dels models lingüístics valencians | 165 |
| 4.6. Els parlants i els models lingüístics valencians | 173 |
| 4.7. Variació lingüística i models de llengua en els mitjans de comunicació | 179 |
| 4.8. Recapitulació | 188 |

SEGONA PART

| | |
|--|-----|
| 5. EL CORPUS D'ANÀLISI | 193 |
| 5.1. Descripció | 194 |
| 5.2. Justificació | 203 |
| 5.3. Taula de participants | 215 |
| 5.4. Format de presentació | 240 |
| 6. LA RECOLLIDA DE DADES | 243 |
| 6.1. Fitxa d'anàlisi | 243 |
| 6.2. La taula de classificació de variants | 249 |
| 7. EL MODEL VERNACULAR | 255 |
| 7.1. L'oposició a la normalització | 258 |
| 7.2. La no identificació o el rebuig dels models normatius | 262 |
| 7.3. Casos dubtosos | 271 |
| 7.4. Actuacions i discursos ideològics per damunt de la barrera crítica d'edat | 274 |
| 7.5. Recapitulació i conclusions | 277 |
| 8. ELS MODELS NORMATIUS | 281 |
| 8.1. El model normatiu indeterminat | 282 |
| 8.2. El model convergent | 296 |
| 8.3. El model particularista | 302 |
| 8.4. El model secessionista | 309 |
| 8.5. El model integracionista | 314 |
| 8.6. Recapitulació i conclusions | 317 |

| | |
|--|-------------|
| 9. RESUM I CONCLUSIONS DE LA RECERCA | 321 |
| 9.1. Objectius i definició de la recerca | 321 |
| 9.2. Descripció i justificació del corpus objecte d'estudi | 323 |
| 9.3. Línies generals del marc teòric | 325 |
| 9.4. Interés i novetat del marc teòric: per a una anàlisi sociodiscursiva del conflicte lingüístic valencià | 329 |
| 9.5. Interpretació de les dades del corpus: cap a una tipologia dels models lingüístics valencians i de les representacions sobre el valencià..... | 337 |
| 9.6. Valor predictiu i expectatives de la recerca | 347 |
| 10. BIBLIOGRAFIA | 353 |
| ANNEX I | 369 |
| DVD I | cap. 1 - 4 |
| DVD II | cap. 5 - 8 |
| DVD III | cap. 9 - 12 |
| DVD IV | cap. 13-16 |
| DVD V | cap. 17-20 |
| DVD VI | cap. 21-24 |
| DVD VII | cap. 25-26 |
| ANNEX II. Fitxes d'anàlisi | 371 |
| ANNEX III. Parlants i taules de variants | 719 |

0. PREÀMBUL

És un fet de fàcil constatació que en l'espai comunicatiu valencià coexisteixen diversos models de llengua. I no precisament de manera harmoniosa. Tampoc no se li deu ocultar a ningú que la intensitat de les polèmiques que genera l'ús públic d'un o d'un altre demostratiu, d'aquest o d'aquell morfema, d'una paraula o del seu geosinònim, té unes arrels més ideològiques que no pròpiament filològiques.

Arrels que es deixen veure també fàcilment en les polèmiques sobre l'entitat i el nom de la llengua, al rerefons de l'existència mateixa dels models lingüístics *oposats*. Mentrestant, els filòlegs omplim els congressos i copem les publicacions sobre temes relacionats amb la planificació i la política lingüística, on les absències de paraula i d'obra dels polítics que ens governen (actualment, sobretot) i dels que opten a governar-nos, més que habituals, són la norma.

El caire paradoxal (polítics discutint sobre l'estructura lingüística, filòlegs fent planificacions lingüístiques virtuals) d'aquests i altres ítems del tòpic *llengua i societat* ha estat l'esperó principal d'aquesta investigació. Més ben dit, la motivació de la primera passa caldrà buscar-la en l'esperança d'albirar alguna eixida del laberint. Però abans de continuar, potser convé obrir un parèntesi i acollir-se al caràcter para/pretextual del preàmbul per tal de legitimar el personalisme, la modalització i la literatura –en el sentit modestíssim de manca de rigor *científic*– que ja traspua. Es tracta ara de donar una justificació plausible i coherent –per a mi, en primer lloc– d'uns interessos que tenen més de causa que no de conseqüència dels meus estudis i treballs filològics.

Tancat el parèntesi, esmentarem algunes altres perplexitats. Sempre m'ha cridat l'atenció el baix percentatge de recerques acadèmiques que s'ocupen d'aquells aspectes de la nostra llengua que formen part dels debats de la societat valenciana amb més freqüència. I no sols en els mitjans de comunicació, sinó també en altres formes més directes de la comunicació quotidiana. Portant-ho al terreny professional, es podria dir que hi ha escassetat de treballs precisament sobre allò que més pregunten els estudiants als seus professors. La qual cosa se sol justificar, sense eixir dels dominis de la paradoxa, tot asseverant que el tema és massa clar i evident per enfrontar-s'hi o que es tracta de polèmiques *fictícies* (?!).

I tanmateix, els filòlegs en parlem. Ni que siga per dir que no hauríem de perdre el temps parlant d'això, o per enllestir per la via ràpida l'*anàlisi* de determinades posicions (les que qüestionen identitats, noms o models lingüístics *científics*) amb (des)qualificacions del tipus *cortina de fum* o *populisme*. O directament amb insults. L'ús del terme *populista* és una concreció molt significativa de la situació. Algú ha dit que s'utilitza per tal de (des)qualificar les opinions sobre temes de rellevància social amb què no s'està d'acord però que resulten ser més *populars* que les pròpies.

Sense voler semblar condescendent, no cal censurar aquesta actitud en l'arena política: cadascú es defén com pot. On sí que es pot considerar nefasta és en la investigació social, atés que amb aquesta mena de "terminologia" s'enceta i s'acaba amb una sola paraula l'anàlisi, que no passa de presumpta. El que s'aconsegueix així, de fet, és *situar-se enfront*, més que no per damunt, com alguns sembla que pretenen.

Fins i tot es podria dir que ens situem en direcció contrària però en una via molt més estreta i ombrívola. Perquè el –també presumpte– diàleg social es produeix en espais paral·lels, incomunicats: sovint fa l'efecte que ni tan sols els termes que es discuteixen no són els mateixos. Així per exemple, arran d'una declaració

institucional que es jutja ambigua –i que se sol recollir en els mitjans de comunicació afectes al *declarador* potenciant-ne l'ambigüitat– o d'un decret de mínims suposadament excloent, en les aules de les escoles, dels instituts i fins i tot d'alguns centres universitaris, floreixen els mapes lingüístics i les asseveracions sobre la indiscutible unitat de la llengua. Amb una periodicitat dolorosament estacional, a més.

Sens dubte, els pitjor parats en la dinàmica d'entrecreuar desqualificacions sordes i a distància som els filòlegs. Sobretot, perquè la diferència entre les possibilitats d'accedir als anomenats mitjans de comunicació és aclaparadorament favorable als adversaris dialèctics. L'article en la premsa escrita d'algun *dels nostres*, ni que siga catedràtic –el qual sol traspuar una indignació impotent comparable a la que deuen sentir els científics en aquelles contrades dels Estats Units on la teoria de l'evolució és *perseguida*– és un fràgil conhort en el moment que un s'adona que el percentatge de lectors sobre la població valenciana no arribaria ni a mitja representació parlamentària. Enfront, tots els recursos directes i indirectes a la disposició de la majoria absoluta. Enfront, la televisió i el poder.

No sé si cal advertir que no hi ha cap intenció caricaturitzadora en les ratlles anteriors. El punt irònic que poden contenir és terapèutic. Més concretament, d'autoajuda –i perdó per la proximitat al sarcasme: la primera persona del plural corrobora la inclusió de l'*ironitzador* en els *ironitzats*. Perquè des d'un acostament radicalment oposat, diguem-ne *transcendental*, serien ben pertinents reflexions sobre les conseqüències esgarrifoses que històricament ha tingut i té l'exclusió social dels científics, dels especialistes.

Sense intenció d'entrar-hi a fons per com és de conegut el tema, convé deixar-lo damunt la taula, ja que algun episodi del nostre conflicte es podria incloure en la història infamant de l'antiintel·lectualisme. Recentment hi ha hagut atacs directes de determinats dirigents polítics, sovint caient directament en l'insult, al nostre

col·lectiu, abastant fins i tot la institució universitària en ple. L'actitud anti/predemocràtica que impliquen ha estat també posada de manifest a bastament. Però més en termes de resposta (sovint agressiva) a l'agressió, en la línia del que estem veient, que no des de l'anàlisi social pròpiament dita.

Dit això, és hora d'obrir el calaix dels matisos. Començant per la referència al poder: perquè en les societats que es regeixen per règims no totalitaris, diguem-ne *democràcies*, el poder no sol ser patrimoni d'un sol grup social. Per exemple, hi ha el principi bàsic de la separació de poders; es pot dir que l'oposició, en tant que institucionalitzada com a necessària, és també una forma de poder; els sindicats, les associacions, els partits polítics mateixos en tenen una parcel·la; es vetla per la independència dels mitjans de comunicació i del món educatiu i científic. Tot sobre el paper, d'acord, i amb totes les deficiències que es vulga. Però el repartiment existeix: aquestes deficiències serveixen d'indicadors del nivell de salut democràtica de la societat en qüestió.

El calaix dels perquès de la desqualificació mútua, del diàleg de sords en estances diferents, té un pany més complicat. Tampoc no és aquest el lloc ni el moment d'escometre tal empresa. Ens limitarem a constatar el poc interès que desperta en l'anàlisi social i els pocs esforços que es duen a terme per mirar de trencar aquesta dinàmica. Si, com s'ha dit abans, convenim que som els filòlegs –i afins– els qui ocupem el lloc més incòmode, la interpretació ens podria portar a dos deduccions de sentit divers, però no excloents: d'una banda, que la situació és com és perquè som arrossegats per la mateixa dinàmica del conflicte; de l'altra, que deu haver-n'hi alguns a qui ja els va bé que les coses continuen així. Evidentment, no es pot afirmar tal cosa, sobretot la segona, sense un estudi seriós –no sé ben bé de quin tipus.

Siga com siga, aquesta panoràmica de la situació del filòleg en la societat valenciana planteja un repte doble: d'una banda, hauríem d'aconseguir que les

nostres pròpies posicions de partida no ens limitaren la capacitat d'anàlisi de la realitat; de l'altra, cal trobar vies de superació del marc acadèmic per tal de poder fer arribar a la societat el component prospectiu, compromés si es vol, de la sociolingüística. Raonament amb el qual hem arribat al que deu ser, si fa no fa, el desafiament més important a què s'enfronta qualsevol ciència social.

La reflexió a tan alta escala, però, supera de bon tros les pretensions d'aquestes ratlles i, ben segur, la capacitat de qui les signa. Amb tot, és obvi que encara que vulguem circumscriure'ns a l'àmbit concret de les qüestions de què estem parlant aquí –i de la manera que ho estem fent–, algun dels apunts que proposem haurà de tenir un abast més general. Per exemple, el fet d'assumir aquell doble repte ens allunya de qualsevol proposta encaminada a restringir el camp d'actuació de les ciències humanes i socials a la mera descripció pura i asèptica: no es tracta senzillament de deixar fora de la investigació tot el que no siga quantificable. El repte consisteix a integrar les dimensions descriptiva i interpretativa i fer-hi encaixar una prospecció basada en les dades que aquelles forniquen.

El primer pas en aquest camí, que suposa, al meu parer, l'assumpció més plena del paper social de l'investigador, hauria de consistir a reconèixer acadèmicament l'existència de conflictes que, de fet, minen dia a dia l'expansió de l'ús formal de la llengua. No fer-ho, no voler veure el que tenim davant *perquè no ens agrada*, limitar les anàlisis a allò que puga portar a unes conclusions d'autoafirmació, es podria qualificar ben bé com la nostra particular *cortina de fum*. Per posar un exemple relatiu als models lingüístics: com es pot defensar que la retirada de cartells publicitaris en valencià per part d'uns grans magatzems a causa de les protestes sobre l'ortografia amb què s'havien escrit és una “qüestió fictícia” que no ens ha d'interessar perquè allò important és l'ús? De què estem parlant, si no? I de què hauríem de parlar, doncs? Potser de l'ús lingüístic dels poetes, que, presumptament, no tenen aquests problemes?

Continuem una mica sobre el caràcter *compromés* que se sol acceptar per a disciplines com la sociolingüística i que es podria fer extensiu a la filologia, en general, de les llengües minoritzades. Acabe de dir que no em declare partidari d'eliminar-lo de la tasca acadèmica. Ben al contrari, crec que el vessant *pràctic*, la proposta d'actuació pública basada en la investigació, és el que hi dóna veritable sentit. És precisament per això que he argumentat contra la mancança de profunditat de l'anàlisi que ha de donar peu a aquestes propostes. Però cal preguntar-se també sobre la *qualitat* del compromís. És a dir, quin tipus de compromís és i hauria de ser el dels especialistes universitaris en una matèria sensible socialment, com és la llengua. Quins aspectes inclou i quins exclou, i si són coherents amb allò primigeni i evident en principi: amb la llengua mateixa, com a dipòsit de formes i de memòria.

Però crec que la instal·lació en el conflicte que estem comentant ací –i que, dit siga de passada, pot resultar ben còmoda per als qui no han de *caminar entre la pols*– fa que sovint el compromís estiga més en la mateixa lluita, en l'èpica de la resistència i les pedrades al poderós que ofega i manipula. Només així s'explica, per exemple, que alguns filòlegs continuen asseverant en les seues classes que l'única solució per al futur de la llengua és la independència dels Països Catalans. El símil que em ve al cap és el de l'ecologista barbut que, a hores d'ara, proposara la prohibició immediata de l'ús de vehicles amb motor de combustió per tal de salvar el planeta: independentment que això poguera funcionar, ningú no vol sentir-ne parlar. No és, per tant, res que s'assemble a una solució.

Tornant al cas més concret dels models de llengua formal, és igualment absurd que es postule la dissolució de tots els que circulen per l'espai comunicatiu valencià i l'assumpció d'un únic estàndard *nacional* (amb alguna peculiaritat *regional*, això sí). Per a, més o menys explícitament, arribar a aquell estadi d'unitat política desitjat... per qui? Per una part de la societat valenciana que, sent benvolent, qualificariem de molt minoritària. L'argument que la situació és

aquesta, a causa de l'abús manipulador del poder, etc, etc., no fa que la proposta siga més raonable: si la llengua necessita d'accions ràpides i decidides, caldrà fer-les i proposar-les des de la situació que tenim, no des de la que cadascú desitjaria o considera que es donaria si els *altres* no foren tan *dolents*.

L'arrel de tot plegat, ja ho déiem al principi, és ideològica. Reconéixer-ho i incorporar l'anàlisi seriosa del component ideològic a les nostres investigacions és, doncs, indefugible i inajornable. Incloent-hi el nostre propi discurs: tot al llarg d'aquestes pàgines ho estem justificant. Potser és hora d'avançar que partirem d'una concepció de la ideologia desproveïda de qualsevol matís pejoratiu. No és el moment d'explicar-la amb deteniment, però diguem que fem nostra la diferència entre les creences ideològiques i les que no ho són ben bé: és una diferència sociopragmàtica. En efecte, correspon a l'observador elucidar l'existència de conflicte social –o per contra de consens– dins del qual es carreguen de valor ideològic les posicions, els discursos i les actuacions dels subjectes, incloses les actuacions lingüístiques, les formes que les revesteixen i la seua variació. Les implicacions d'aquesta perspectiva, que toca de prop el discurs acadèmic, capgiren molts dels tònics de la sociolingüística i permeten enfocar problemes vells amb òptica nova.

Ara cal afanyar-se a afegir que la premissa de l'existència d'ideologia en l'àmbit acadèmic no implica fer taula rasa i situar al mateix nivell les manipulacions més barroeres i el treball acadèmic seriós. Tot i els *peròs* que estem posant de manifest, és obvi que aquestes reflexions sorgeixen d'una bibliografia que s'insereix en la tradició acadèmica, que fa seu l'objectiu d'aportar llum i coneixement, no confusió i crispació. En definitiva, el nostre és un exercici de gimnàstica intel·lectual, aplicat a la resolució pràctica, al cas particular d'un problema més general: la relació entre les formes lingüístiques i els seus significats sobreafegits, que seria inadequat i injust reduir a la categoria de “conflicte de baixa intensitat”.

Si convenim en l'afirmació que el que defineix el coneixement científic és el mètode, es podria dir que, al capdavant, es tracta d'higienitzar les eines per tal d'augmentar al màxim la distància entre els dos pols, el de la manipulació ideològica i l'acadèmic. En el benentès que aquest afany es troba dins una línia de treball que, d'uns pocs anys ençà, s'està obrint un cert camí dins dels estudis i les propostes sobre el català. Amb una presència destacada d'autors valencians, per cert. Serà perquè la distància entre els tòpics assumits i la realitat es mostra ací d'una manera més palmària, si no esfereïdora?

De fet, és més que probable que el nom d'algun d'aquests autors o d'algun dels seus títols s'haja fet present en la ment del lector que freqüente aquest tipus de lectures. Les referències als silencis acadèmics, a la ideologia en els discursos i també a la importància de la qüestió dels models lingüístics per a l'ús social de la llengua, s'han fet quasi en termes d'homenatge a algunes obres recents de la nostra sociolingüística, *latu sensu*. Obres que, d'altra banda i dit siga de passada, no es troben citades en la major part de la bibliografia actual, la qual cosa dóna la raó a les seues reflexions sobre l'estructura coercitiva del discurs acadèmic oficial.

En aquest preàmbul no s'han citat expressament per una decisió purament estilística, congruent amb el plantejament *preacadèmic* que assenyalàvem al principi. Temps hi haurà, més avant, de fer-ho a bastament. De tota manera, no em puc estar de deixar caure ací la conclusió lògica del fet d'inserir-nos en aquest *corrent* autocrític: si les seues aportacions i intuïcions són certes, no resulten de bon averany pel que fa a la sort que pot esperar al nostre treball.

Per acabar, tot subratllant encara més el marc de referència immediat a què acabe d'al·ludir, voldria situar aquesta investigació en la dicotomia entre les anomenades (socio)lingüística del *dir* i del *parlar*. Recordem a grans trets, i als

efectes liminars d'un preàmbul, els continguts de cadascuna. La primera s'ocupa de l'anàlisi de l'estatus d'una llengua, dels discursos socials que la legitimen i d'altres temes afins. La segona s'associa a la materialitat de les formes de la comunicació dins d'una llengua i a les causes de la seua variació interna. No cal dir que les darreres propostes a què estem al·ludint –sense anomenar-les– demanen una major implicació en la primera, en l'anàlisi del *què*, poc conreat entre nosaltres, en favor d'un predomini bibliogràfic aclaparador de l'anàlisi del *com*.

Tanmateix, a més d'aquest corrent, és possible que algú haja adscrit la nostra anàlisi al domini de la microsociolingüística laboviana, suara al·ludida, a partir de l'anàlisi de variants que proposem. En realitat, el nostre estudi no és ni una revisió d'idees ni una aplicació teòrica als repertoris formals de la variació idiomàtica, encara que incorpora elements d'ambdós. Ens hem acostat a la descripció i anàlisi dels models formals de llengua perquè són un objecte d'estudi ric i complex. Constitueixen una variable interdependent, condicionada per factors socials extralingüístics, que ens ajuda a comprendre la interrelació entre les tries estilístiques i les seues implicacions ideològiques. Mirem de superar, doncs, la dicotomia *dir/parlar*, tot partint de la premissa que *parlar també és dir*.

1. INTRODUCCIÓ

La qüestió dels models lingüístics formals suscita interessos ben diversos, dins i fora de l'àmbit acadèmic. D'entrada, es podria pensar que concerneix tota la societat, en tant que usuaris d'una –o més d'una– llengua determinada. Però és obvi que no afecta tots els individus de la mateixa manera. La majoria tindrà ben poques ocasions de fer-ne un ús actiu en els àmbits públics on pròpiament es manifesten els models socialment elaborats, tret de les situacions comunicatives *ad hoc* de l'escola, especialment en el cas de l'oral. El vessant receptiu és més general: tothom té contacte amb l'estàndard lingüístic a través dels mitjans de comunicació. Aquest àmbit ofereix també l'oportunitat de practicar l'estàndard oral a alguns parlants, a través dels espais que demanen la participació de l'audiència dins els paràmetres d'una certa formalitat.

La present recerca se situa en el cas que acabem de descriure. Per donar-ne compte amb una frase, podríem dir que ens interessen els models de llengua vigents en la societat valenciana, als quals ens acostem a través de la participació dels parlants en una sèrie documental de Punt 2, el segon canal de RTVV. La qual cosa és dir ben poc, certament, si tenim present la quantitat d'acostaments possibles a un mateix tema i les quasi infinites opcions que deriven de focalitzar l'atenció en un o en un altre aspecte. Tot seguit mirarem de concretar-ho de manera suficient, però abans caldrà remarcar que el nostre acostament als models lingüístics parteix de la premissa que en la configuració d'aquests el pes específic del component ideològic és fonamental. Tant, que serà possible relacionar models i ideologies.

La tesi s'estructura d'acord amb un ordre lògic. En aquest primer capítol situem el lector en l'enfocament general, els objectius i les premisses bàsiques amb què ens endinsarem en la recerca. Una recerca que, una volta presentada, s'articula en dues parts. La primera part consta de tres capítols, el 2, 3 i 4, on aprofundim en els aspectes teoricometodològics, que ací només esbossem a fi de facilitar al lector una orientació genèrica. Formen la segona part els capítols 5, 6, 7 i 8, on es descriu el corpus documental esmentat i s'analitza des del punt de vista de les correlacions entre ideologia i variació estilística, tot aplicant els conceptes teòrics i els mètodes analítics discutits en la primera part. En cada capítol es fa una recapitulació del contingut conceptual i de les aplicacions específiques. Tanca l'estudi el capítol 9, on es fa una síntesi del marc teòric i es presenten les conclusions generals. A més del capítol de referències bibliogràfiques s'inclouen en annex les fitxes de buidat del corpus i s'adjunten els discos en format DVD on es recull l'enregistrament digitalitzat del programa televisiu referit.

El fet de dedicar tres capítols a fixar el marc interpretatiu i analític de la recerca es justifica per l'escassetesa de treballs que presenta la nostra bibliografia sobre aquesta o altres temàtiques semblants. Això és especialment notable en el cantó analític, cosa que ens porta a haver de dissenyar una metodologia gairebé específica. I amb pretensions d'esdevenir útil per a altres recerques similars, tot situant-nos en l'àmbit de la interdisciplinarietat. No obstant això, mirarem de quedar-nos dins el camp estricte d'una disciplina sempre que siga possible.

1.1. Característiques generals de la recerca i estructura del treball

Aquest estudi s'inscriu en l'àmbit dels discursos que la nostra societat produeix sobre el tema dels models formals de llengua. I d'una manera més genèrica, en el conjunt dels que es poden adscriure al tòpic *llengua i societat*. Partim del supòsit, doncs, que el discurs acadèmic s'ha de situar en el context més ampli dels discursos socials, que tenen per objectiu la descripció, interpretació i resolució de

les diferències inherents a la vida de les col·lectivitats, que és intrínsecament conflictiva, i oscil·la permanentment entre la construcció de consensos amplis i l'emergència focalitzada del dissens.

Mirarem de mantenir aquesta perspectiva al llarg de tot l'estudi, més enllà d'una pàtina higiènica i justificadora del discurs propi. Pretenem arribar tan lluny com es puga en l'assumpció responsable del fet que ens pertoca de ser jutge i part alhora en un dels conflictes que ara més amplificats, adés mig silenciats, són font de conflicte constant en la societat valenciana de les darreres dècades. Tot i que ja fa temps que les ciències socials miren de reeixir dignament d'aquesta doble condició, en el cas de la sociolingüística catalana no s'ha anat gaire més lluny de la declaració d'intencions més o menys emfàtica.

Un tal punt de vista ens obliga a sotmetre el discurs analític, propi i alié, a una mena de filtre ideològic permanent, especialment en els passatges de caire més descriptiu. No es tracta tant d'una recerca utòpica –o ingènua– de l'objectivitat absoluta, sinó d'evitar que el partit pres de bestreta contamine la capacitat d'anàlisi. Dit d'una altra manera, mirarem d'atenuar les conseqüències metodològiques de la *paradoxa de l'observador*, de les quals no sol prendre consciència la nostra sociolingüística, a causa d'un cert malentés sobre el caràcter *compromés* de la disciplina¹. Caràcter que es pot mantenir com a colofó de la recerca –i com a motivació prèvia, en la línia del nostre preàmbul– però que convé evitar en la fase descriptiva d'aquesta.

Al seu torn, el corol·lari immediat d'aquesta postura (auto)crítica haurà de ser la inclusió d'un marc teòric que en done compte i en definisca els termes. En part, és per això que al capítol següent, que vol ser una panoràmica de les propostes

¹ S'han ocupat de manera destacada de la relació entre la ideologia i el discurs sociolingüístic Nicolás (1998) i Calaforra (1999). La referència a aquests autors, que seran àmpliament citats en els apartats on tractem la qüestió de manera directa, té l'avantatge que es pot considerar complementària fins a cert punt, ja que adopten la perspectiva diacrònica i sincrònica respectivament, si més no de manera predominant.

teòriques i metodològiques més esteses per a estudiar la llengua oral, ens ocupem de les possibilitats teòriques de l'Anàlisi Crítica del Discurs (ACD). Veurem com l'abast de les propostes d'aquest *enfocament* (o *ciència del llenguatge*, no entrarem ací en reflexions de tan alt nivell epistemològic) arriba a l'anàlisi mateixa de les variants lingüístiques, veritable treball de camp d'aquesta investigació.

S'ha arribat a l'ACD a partir de la convicció –que adquireix així categoria de premissa– que la tria d'un model lingüístic està mediatitzada, si més no, per una suma de factors, més enllà de de les competències comunicatives i lingüístiques de cada parlant: la trajectòria biogràfica, l'estatus social, les relacions de poder, la cruïlla d'interessos *de classe*, els discursos ideològics i les representacions mentals amb què el subjecte construeix la seua sociabilitat individual i comunicativa... L'estudi de totes aquestes variables requereix un marc interpretatiu que ultrapassa de bon tros les pretensions d'aquest estudi, que se cenyeix als aspectes de la conducta lingüística més fàcilment observables.

En aquest sentit, cal remarcar que la producció lingüística té un alt percentatge de convencionalitat i predicibilitat, vist que se sustenta en hàbits d'imitació. En efecte, els parlants tendeixen a adequar la seua producció verbal quant a formes i continguts a uns patrons fornits pels grups socials de referència, que no sempre coincideixen amb les elits socials o els grups de més prestigi. Tot això fa imprescindible l'aplicació de l'anàlisi ideològica a la variació lingüística. Superant els acostaments *tradicionals* a l'estudi de la llengua en ús que ocupen la resta d'apartats del capítol, però en combinació amb les seues propostes.

Els capítols 3 i 4 es poden descriure breument com l'expressió d'aquells aspectes teòrics, en certa manera previs i sens dubte ben rellevants, en els quals s'ha considerat convenient detenir-se més a fons per tal d'emmarcar més clarament l'espai teòric de la recerca. En el capítol 3, perquè s'hi ofereix una perspectiva

d'anàlisi ideològica poc usual sobre el nostre conflicte lingüístic. En el capítol 4, perquè s'ha vist necessària la revisió de determinats conceptes tan usuals com indefinits en la bibliografia sobre models de llengua, incloent-hi les teoritzacions sobre l'estàndard lingüístic mateix i la comunitat lingüística que l'empra.

El fet de dedicar dos capítols a sengles qüestions teòriques pròpies de camps del saber *a priori* poc relacionats entre si, com són la teoria sobre les ideologies lingüístiques i la variació lingüística, és indicatiu del pes del component teòric en aquesta recerca. Es podria dir, fins i tot, que la recerca teòrica pròpiament dita pot arribar a tenir tanta rellevància com la descripció i l'anàlisi de les dades que aquesta permetrà posteriorment. Encara més: pensem que la relació que mirarem d'establir entre aquells dos ítems en principi allunyats i les disciplines que se n'ocupen, pot resultar útil per a recerques posteriors. Hi insistirem en el següent apartat i, òbviament, en els capítols en qüestió.

La segona part de la tesi s'obri amb el capítol 5, que amb la descripció i la justificació del corpus i junt amb el 6, on es presenten les eines d'obtenció i sistematització de les dades, presenten la *matèria primera* amb què s'ha treballat. Com és lògic, l'elecció es fonamenta en els aspectes teòrics i metodològics a què acabem de fer referència. Tot seguit, s'apleguen els resultats de la recerca. Es presenten en dos capítols diferenciats, el 7 i el 8: respectivament, acullen l'anàlisi de l'actuació lingüística d'aquells parlants que no utilitzen cap model diferenciat del vernacle tradicional valencià, i els qui, com a mínim, intenten marcar la seua parla amb alguna variant formal. Els apartats en què es divideixen (vegeu l'índex) poden donar una idea de l'assaig d'explicació detallada de les diverses intencionalitats, ideològiques, que es poden deduir de l'actuació de cadascun.

El treball es tanca amb el preceptiu capítol d'exposició de les conclusions generals. Sota la forma de síntesi, es tractarà de posar en relació els resultats de la recerca, tant teòrica com analítica, tot mirant de posar l'èmfasi en els aspectes

que, per a entendre'ns, podríem qualificar de *nous*: les aportacions pròpiament dites d'aquest treball. Del que portem dit fins ací es pot deduir que la proposta té pretensions d'anar més enllà de la comprovació empírica de determinats postulats teòrics més o menys establerts.

Això enllaça amb un parell de qüestions metodològiques generals a què volem referir-nos abans de tancar l'epígraf. La primera i principal és l'aposta pel predomini de la dimensió qualitativa en la recollida i l'anàlisi de les dades, sense que això implique un rebuig absolut de qualsevol tractament quantitatiu. Convé subratllar que aquesta opció enllaça directament amb aquella característica fonamental i global del treball que comentàvem al principi de l'apartat: l'assumpció del caràcter ideològic del tema que tractarem –i del tractament que aquest sol rebre.

A grans trets, doncs, ens interessarà més la interpretació de les dades que no l'acumulació i el tractament estadístic d'aquestes. En aquesta línia, optem per un corpus relativament reduït i format per textos de parlants representatius de la societat valenciana en comptes de les habituals enquestes variacionistes, que per molt que n'augmenten la població, tampoc no poden defugir el criteri de representativitat. De fet, aquesta mena de metodologia és l'única possible si es pretén analitzar els textos reals dels parlants, el que *alguns* parlants *fan* quan *parlen*. L'aproximació quantitativa, estadística, als usos lingüístics pot augmentar la representativitat amb els seus mecanismes de tria de la població de la mostra, però presenta el desavantatge que no s'enfronta directament a l'actuació lingüística, sinó al que els parlants *diuen que fan*.

El segon aspecte, menor si es vol, consisteix en una aposta per la síntesi. Un dels efectes més visibles d'aquesta opció serà que en més d'una ocasió ens basarem en articles o llibres fets al seu torn amb aquesta intenció sintètica i sovint, fins i tot, divulgadora. Això no té per què ser un handicap en un treball de recerca si es fa

de la manera adequada: quan es tracta d'aspectes perfectament fixats en el consens de les autoritats en la matèria, i especialment quan més tangencial resulte el tema concret per a la investigació. Es tracta, senzillament, de no haver d'estar remuntant-se sempre i per a tot als orígens i els albors de totes les disciplines acadèmiques. D'aprofitar els treballs que corregeixen i augmenten els anteriors, si es vol dir així.

1.2. Objectius i hipòtesis de partida

L'objectiu central d'aquest estudi es pot exposar de la manera següent: *analitzar la intencionalitat de l'adequació a un model de llengua que es dedueix de la parla de l'audiència d'un mitjà de comunicació de massa*. Començant pel final de la formulació, cal remetre al capítol 5, dedicat al corpus, per tal de delimitar l'àmbit concret al qual ens referim (*la parla de l'audiència d'un mitjà de comunicació de massa*). Tot açò dins el marc de la dimensió qualitativa i l'opció representativa a què s'acaba de fer referència. Ara ens limitarem a mirar d'aclarir el treball que implica aquest objectiu que hem anomenat central, treball que s'haurà de concretar en altres objectius derivats.

Però primer pot ser interessant de fer algunes consideracions respecte d'aquest camp d'interès. Es pot dir, en primer lloc, que correspon a una preocupació, una proposta o necessitat d'anàlisi, que han assenyalat alguns dels nostres sociolingüistes (per exemple, Vila 1998: 154): calibrar el grau de difusió i d'acceptació de la normativa i de les propostes d'estàndard lingüístic entre la població. Una proposta de treball que no ha trobat massa ressò i que, en no comptar amb prou treballs analítics, produeix notables diferències *de parer* sobre l'impacte que l'escola i els mitjans deuen tenir en aquesta difusió (vegeu 4.7.). L'escassetat és especialment cridanera en el cas dels mitjans de comunicació.

Sobre els joves, tenim, per exemple, el molt citat treball de Boix (1993), centrat en Barcelona, i els de Segura (2002) i Baldaquí (2005), en el sud valencià.

La mancança contrasta amb la idea que els mitjans de comunicació constitueixen un context idoni per a aquest tipus d'anàlisi. Per començar, perquè la participació de l'audiència en un mitjà és, de fet, una de les escasses oportunitats d'ús públic de la llengua per part dels ciutadans que no ocupen un càrrec ni en fan un *ús professional* (mestres, periodistes, *comunicadors*, etc.). Es tracta, doncs, d'un marc quasi únic on analitzar un ús de la llengua que tendeix a la formalitat, però sense que se'l pugui considerar institucional de cap manera. Aquesta doble cara té com a conseqüència l'interés afegit que la parla a analitzar no s'ha de constrènyer *obligatòriament* a cap llibre d'estil, ni publicat ni implícit, com és el cas dels locutors i escriptors professionals.

Però tenint en compte que és al si del mitjà, en els cada vegada més nombrosos programes amb participació de l'audiència, on els parlants *s'haurien* de sentir més impel·lits a utilitzar el model lingüístic que s'hi empra i difon. Quan no ho facen –perquè segueixen un altre model o perquè no en segueixen cap més enllà del vernacle– i es pugui desestimar la causa de les deficiències en la competència lingüística, caldrà assajar interpretacions centrades en la ideologia del parlant i del seu grup social. Aquest és, en definitiva, el nostre camp d'interés analític.

Ens situem, doncs, en la cruïlla entre el que cobreixen les diverses disciplines dedicades a l'anàlisi de la variació estilística (sociolingüística de la variació i pragmàtica fonamentalment) i els actuals estudis sobre ideologia. Ja s'ha dit que aquests dos espais teòrics s'han mirat de relacionar en la primera part d'aquest treball. Tot partint de la base que són en si mateixos punts d'arribada i d'intersecció de diverses disciplines humanístiques també interdisciplinàries al seu torn, com ara la psicologia social.

Des d'aquest punt de vista, es podria dir que el primer objectiu derivat directament del central que estem comentat ha estat precisament l'aplicació de la teoria de la ideologia als punts centrals de les teories de la variació estilística. Amb el propòsit de poder donar compte de l'objectiu de situar-nos en un marc en el qual analitzar plausiblement aquella *intencionalitat de l'adequació a un model de llengua*.

Un dels conceptes centrals per a aquesta recerca i que, per tant, serà objecte de revisió teòrica especialment primmirada, és el d'estàndard lingüístic. Es tracta d'un concepte indefugible en cap treball que tinga a veure amb la llengua dels mitjans de comunicació, estretament lligat a altres com ara el de model lingüístic que apareix en l'objectiu central, però que dista molt d'aplicar-se de la mateixa manera per part dels *nostres* autors. Com és obvi, caldrà delimitar tan clarament com siga possible l'accepció amb què s'utilitza en aquest treball, la qual cosa, pel pes que té en la recerca, es pot dir que constitueix un objectiu *per se*.

A partir del que s'ha dit fins ací, es pot deduir que s'hi posarà una atenció especial en les implicacions i connotacions ideològiques que s'associen a cadascun dels models de llengua formal. Considerem que aquest nus ideològic és especialment embullat en el cas valencià, per la intensitat i la polarització amb què es duen a terme les polèmiques sobre les variants lingüístiques. La peculiaritat de l'espai comunicatiu valencià, a partir d'aquestes característiques, ens portarà a una altra revisió conceptual: la de l'accepció de comunitat lingüística com una mena de comunió d'actituds i normes d'ús lingüístics (vegeu capítol 4, especialment 4.1 i 4.2).

Una vegada explicats, presentem una relació dels objectius de la recerca de manera esquemàtica i numerada, la qual cosa serà útil a l'hora de tornar-hi en altres apartats del treball. Com en el següent, sense anar més lluny.

- 1) Establir un marc teòric adequat per a l'anàlisi del component ideològic en la variació estilística. Aquest objectiu està reflectit en el central per mitjà de la fórmula *intencionalitat de l'adequació*.
- 2) Revisar, sobre la base d'aquell marc teòric, els conceptes de *comunitat lingüística* i d'*estàndard lingüístic* i el seu ús en la bibliografia sociolingüística sobre la llengua catalana. Dit d'una altra manera, es mirarà d'aplicar la metodologia de l'Anàlisi Crítica del Discurs a aquests aspectes del discurs sociolingüístic, especialment rellevants per a recerques d'aquest tipus.
- 3) Establir la relació entre els diversos models de llengua de l'àmbit valencià i les tendències ideològiques representades pels agents socials.
- 4) Analitzar els usos lingüístics dels parlants anònims en la televisió valenciana, com a principal mitjà de comunicació i de difusió de l'estàndard fora de l'àmbit escolar, tot partint de les implicacions ideològiques dels diversos models lingüístics.

Passarem de seguida a la formulació de les hipòtesis, amb un esquema paral·lel al que s'ha emprat en el cas dels objectius. Així, comencem amb la hipòtesi central, la qual haurà de donar compte de l'objectiu central que s'acaba d'exposar. És la següent: *la intencionalitat de l'adequació a un model de llengua per part d'un parlant és condicionada en primer lloc per la ideologia d'aquest*. En el benentès que aquest condicionament i la mateixa presència social dels models estan subjectes a variables contextuais diverses, com ara l'origen territorial dels parlants o la competència en qualsevol model lingüístic diferent del vernacle tradicional.

També com en el cas dels objectius, farem explícites d'altres hipòtesis que es poden considerar secundàries respecte de la que hem anomenat central. Tot i això, cal apressar-se a aclarir que la correspondència no va més lluny de l'esquema: no

es fixarà una hipòtesi per a cada objectiu, atès que no tindria massa sentit parlar de conjetures en el cas dels objectius de caràcter més teòric, encaminats a fixar el marc de referència de la recerca. En realitat, és pertinent formular hipòtesis respecte dels resultats que s'espera obtenir del treball de recollida i interpretació de les dades –corresponent, si es vol, amb el tercer objectiu. En aquest sentit, les hipòtesis que exposarem a continuació es poden considerar una concreció per aspectes i categories de la hipòtesi central.

Hipòtesis secundàries:

- a) Els models lingüístics es distribueixen socialment en funció de categories ideològiques. Aquestes seran bàsicament d'indole lingüisticidentitària, però no exclusivament, fins al punt que aspectes en principi aliens a les creences sobre la llengua i la nació, com ara el posicionament en l'esquema tradicional *dreta-esquerra*, condicionaran també la tria.
- b) El seguiment d'un model determinat és més clar com més evident resulta l'adscripció ideològica del subjecte en qüestió. Tant és així que els parlants *compromesos* però amb poca competència per a imitar el model del seu grup, expressaran el seu vincle amb aquest per mitjà de l'ús d'*estereotips lingüístics* (variants d'ús exclusiu, marcades socialment. Vegeu caps. 3 i 5). En el pol oposat, el parlant que no vulga definir-se respecte del conflicte lingüisticidentitari no utilitzarà cap indicador de model: usará les formes pròpies del valencià vernacular malgrat l'ascens en el nivell de formalitat (la qual cosa, als efectes analítics, s'haurà de considerar un model *per se*). Aquesta *intenció* d'indefinició serà deduïble especialment quan es tinguen dades que facen suposar l'exposició del parlant a algun agent difusor de model lingüístic, a banda de la mateixa televisió.
- c) La televisió, per si sola, constitueix un agent feble de difusió de l'estàndard. Els parlants que no tinguen contacte continuat amb cap altra

instància d'estandardització lingüística –l'escola en sentit ampli, fonamentalment– presentaran una freqüència molt baixa d'estereotips normatius (formes normatives no col·loquials clarament identificables com a tals).

- d) El món educatiu és el principal àmbit de difusió de l'estàndard. Partint d'aquesta base, esperem trobar la freqüència més gran de marcadors normatius en les persones joves, que estan o han estat en contacte recentment amb l'institut o la universitat. Dins d'aquest grup, es podran trobar diferències favorables als qui hagen realitzat els seus estudis en valencià. El mateix es pot aplicar als professionals de l'ensenyament. Dades que, òbviament, només es podran tindre en compte per a la interpretació quan siguen explícites en el corpus.

De més a més, la major potència de l'escola es farà palesa perquè els joves s'acostaran més al model lingüístic que hi domina (el convergent) que no al de la televisió (particularista), la qual cosa confirmaria les crítiques a la televisió autonòmica valenciana per la renúncia a exercir les funcions de reeducació lingüística per a les quals fou políticament i legalment creada.

- e) Els grups socials on es registrarà més abundància d'estereotips normatius són aquells amb més formació cultural. En canvi, el factor econòmic per si mateix no resultarà tan determinant: hi haurà ben pocs casos, o cap, de persones que manifesten un nivell cultural baix que contraste amb un d'econòmic alt i que presenten una competència lingüística més enllà de la transmissió familiar i social no reglada. De qualsevol manera, també en aquest darrer cas seran observables diferenciacions de registre entre les situacions més familiars (que presentaran un grau elevat de col·loquialismes) i les més impersonals, les quals interessin aquesta recerca molt tangencialment.

També considerem raonable suposar que a un nivell cultural més alt correspon una probabilitat més baixa d'utilitzar –o d'aproximar-s'hi

mitjançant marcadors– els models extrems (secessionista i integracionista). Fonamentalment, per les connotacions de radicalisme que aquests presenten.

- f) Els models formals extrems es localitzaran sobretot en parlants de la ciutat de València i de les comarques dels voltants. La causa n'és l'especial radicalització del conflicte sobre l'entitat de la llengua a què s'hi ha arribat. Alhora, aquest és absent d'altres contrades valencianes, on el predomini del model convergent és quasi total i la presència del model particularista es redueix sovint a les emissions de Radiotelevisió Valenciana (RTVV), mentre que els models extrems no tenen la menor presència en la comunicació pública.

PRIMERA PART

2. ELS ESTUDIS SOBRE L'ORALITAT

En aquest capítol mirarem d'establir el marc teoricometodològic que ha de servir de base per a una investigació com la que ací es proposa. El punt de partida, lògicament, és el conjunt d'objectius que es pot trobar al punt 1.2. La perspectiva amb la qual ens acostem a la bibliografia, de la seua banda, inclou el component (auto)crític a què ens hem referit en els capítols anteriors; component que, al seu torn, és clarament deutor de la lectura d'algunes obres que citarem ara.

D'açò es pot deduir una certa predisposició a la interdisciplinarietat o la multidisciplinarietat, si més no. En efecte, en un camp d'estudi tan poc conreat com el que ens hem fixat ací, és ben difícil poder *tancar-se* en una única disciplina lingüística o en un corrent teòric en exclusiva. De més a més, s'ha de tenir en compte que els estudis sobre l'oralitat comparteixen la predisposició a l'intercanvi interdisciplinari.

Això es veu, de vegades, com un handicap des del punt de vista epistemològic: la delimitació dels paradigmes d'aquestes disciplines continua sent una qüestió oberta i, per tant, polèmica, fins al punt que alguns els neguen l'estatus de disciplines científiques. La manera de treballar que estem plantejant ací –partir del propi nucli d'interessos i aprofitar les diverses aportacions teòriques i metodològiques, vinguen d'on vinguen– no és la més adequada per participar explícitament en el debat epistemològic. En contrapartida, fem nostra la idea que la suma de treballs d'aquest tipus també contribueix, des de la via dels fets, a fixar els termes d'aquest debat.

També cal advertir que, pels mateixos motius, no s'ha jutjat necessari fer un recorregut històric exhaustiu per cadascuna de les disciplines. N'hi haurà prou amb una exposició de les propostes bàsiques, parant esment en aquells punts més profitosos per als nostres objectius i que puga donar compte de les hipòtesis que s'han plantejat. En aquest sentit, resulten ben útils una sèrie de reculls publicats en la darrera dècada en què es pot trobar una anàlisi comparativa de les diverses propostes d'aproximació a l'estudi de la llengua en ús, sobretot l'oral.

Hi podem destacar els estudis sobre la llengua oral i els treballs teòrics sobre la pragmàtica de Payrató (1996³, 1998a, 1998b i especialment 2003 i 2004); el recull de la PPU titulat *Anàlisi de la variació lingüística* (Lloret i altres 1997); l'editat per Pradilla (1998) i el número 25 de la revista *Caplletra* (1998), dedicat així mateix a la variació lingüística. I d'una manera especial, l'obra de Van Dijk (1999, 2003) que ha servit de base principal en la demarcació de les relacions entre llengua i ideologia, entre les aportacions principals de l'Anàlisi Crítica del Discurs (ACD) en l'anàlisi de les marques ideològiques en el discurs.

Remarquem que la tria d'aquestes referències concorda amb el plantejament panoràmic que s'està exposant. El qual justifica també, dit siga de passada, que en el conjunt de la bibliografia predominen les entrades de materials en la nostra llengua. Les nombroses referències als més influents especialistes internacionals que aquestos contenen desmentirien qualsevol hipotètica acusació d'endogàmia, d'aïllament o de manca d'actualització.

2.1. La sociolingüística de la variació

El títol de l'apartat connecta directament la recerca amb una de les branques fundacionals de la sociolingüística, disciplina "que s'ocupa dels usos lingüístics i de les seues relacions amb l'estructura social" (Mollà, 2002a: 17). Com és ben

sabut, la sociolingüística s'ha dividit en dos vessants pràcticament des dels seus inicis. L'un que afronta els comportaments lingüístics com un tipus d'actuació social i que, per tant, parteix bàsicament de la sociologia; l'altre, que pren com a objecte d'estudi primordial la llengua però mirant d'explicar-ne el funcionament en societat.

Diversos són els noms que ha rebut cada perspectiva, com ara, respectivament, sociologia del llenguatge i sociolingüística, macrosociolingüística i microsociolingüística, sociolingüística i lingüística laboviana, etc. Per citar també un parell d'autors de referència, que se situen entre els fundadors de cada vessant, esmentarem Fishman i Labov respectivament².

Deixant de banda, com s'ha advertit en la introducció del capítol, el debat sobre l'entitat *científica* de la disciplina³, cal advertir que la inclusió d'aquest treball en el vessant variacionista es fa des del moment que l'objecte d'anàlisi, les dades de camp que es persegueixen, són formes lingüístiques. Això no amaga el fet que la intenció és mirar d'esbrinar un fenomen tan marcadament social com el de les implicacions ideològiques de l'ús dels models lingüístics, la qual cosa decantaria la balança cap a la sociologia del llenguatge. Tanmateix, aquesta mena d'anàlisi s'hauria de tenir en compte en qualsevol estudi de variació, si fem cas d'un dels seus objectes d'anàlisi definidors, adduït en les reiterades declaracions de principis *enfront* de la lingüística *tradicional*: “el valor sociosimbòlic dels elements lingüístics” (Argente 1997: 20).

Però s'ha de reconèixer que la metodologia que es va imposar en els primers estudis variacionistes tenia un caràcter tan marcadament quantitatiu que sovint ha foragitat el vessant interpretatiu, sempre més difícil de *justificar científicament*. Sense anar més lluny, en l'obra de què s'ha extret la citació d'Argenter (*Anàlisi*

² Un breu repàs històric de les diverses línies que va donar cada vessant es pot trobar, per exemple, en el manual de Mollà (2002_a) que s'acaba de citar.

³ Com a exemple de postures contraposades quant a l'estatus de la sociolingüística, es pot consultar García (1993, 2002) i l'obra de Calaforra (1999), citada en diversos capítols d'aquest treball.

de la variació) es pot trobar una esquemàtica definició de la sociolingüística de la variació i de la que n'hauria de ser la metodologia típica, les quals palesen una certa dissonància. Així, s'assenyala que el variacionisme “implica un enfocament *funcional* de la llengua. En aquest sentit, s'entén per funció l'efecte social que comporten certes formes o usos lingüístics” (Turell 1997: 53-54). Però només mitja pàgina més avant, hi ha també un encomiable esforç de síntesi de les premisses de treball de la disciplina en aquests termes:

“l'objectiu de la sociolingüística de la variació és precisament la *descripció* d'aquesta variació lingüística que s'ha esmentat; d'altra banda, les dades que es consideren provenen de la varietat més espontània d'un parlant, és a dir, la seva *vernacle*; i finalment, el mètode, que consisteix en *observació*, i en la *descripció* d'aquesta observació” (Turell 1997: 54, subratllat en l'original).

Descripció i observació, per tant, a la recerca de les regles que regeixen l'*heterogeneïtat estructurada* de la parla, en expressió laboviana, com l'objectiu central i real de la major part de treballs que s'emmarquen estrictament en el variacionisme. Aquest enfocament es pot interpretar com a fruit dels plantejaments metodològics de l'època en què començaren a popularitzar-se'n els treballs (dècades dels seixanta i dels setanta), en la qual les disciplines socials pugnaven per aconseguir el reconeixement a força d'acostar la seua metodologia a la de les ciències ja establertes, les de caire experimental fonamentalment.

Aquesta dèria també va afectar la sociolingüística, diguem-ne, més social, que com la sociologia, es va centrar en els estudis estadístics –producció i descripció de dades– sobre competència lingüística i ús de llengües. En els darrers anys s'està trencant la barrera entre la dimensió quantitativa i la qualitativa, especialment a partir dels treballs d'anàlisi de les actituds lingüístiques. La complexitat dels factors que hi influeixen, entre els quals destaquen els de tipus psicosocial, està fent que es diluïska també la frontera entre els nivells *macro* i *micro*.

Però a banda dels condicionants històrics del període d'establiment de la disciplina i de la dinàmica de les ciències socials, convé subratllar l'objectiu programàtic del variacionisme que plantejava Labov i que ja s'ha esmentat: sistematitzar la variació per tal de demostrar la premissa de l'heterogeneïtat estructurada. Es parteix de la base, doncs, que es pot arribar a establir i descriure el conjunt de varietats d'una llengua seguint el model de les enquestes dialectològiques. Se suposa que, de la mateixa manera que en la variació diatòpica, “existeix una estructura ordenada de les variants lingüístiques que respon a una estratificació de la comunitat de parla en grups socials [...] i a una diversificació estilística definida en funció del grau d'atenció de l'informant cap al fet de parla” (Pradilla 1998: 28).

A hores d'ara és evident que no s'ha arribat a una sistematització de les varietats diastràtiques ni, sobretot, diafàsiques, comparable a la que qualsevol llengua pot exhibir respecte dels seus dialectes i parlars. Pel que fa a les primeres, una de les causes de la dificultat d'establir una taxonomia de sociolectes deu ser el caràcter dinàmic i relativament obert de les societats del primer món. Per dir-ho d'una manera sintètica, en uns temps en els quals es posa en dubte el terme *classe social*, difícilment es pot arribar a fixar un conjunt de varietats que no se sap ben bé amb què ha de correspondre.

Les característiques específiques de la nostra situació sociolingüística, o més ben dit, de la història social recent i contemporània de la llengua catalana, fan que diversos autors qüestionen més encara l'existència de registres i sociolectes ben delimitats en la comunitat lingüística catalana. En efecte, en gran part del domini lingüístic continua sent més usual l'ús del castellà que no de la varietat (hipotèticament) prestigiada de la llengua pròpia. És a dir, el canvi lingüístic és encara freqüent en les situacions formals i per part dels grups que en altres

societats adopten una varietat molt pròxima a l'estàndard com a signe de distinció. Boix ho expressa així, tot remetent a Vallverdú:

“A causa d'aquesta vehiculació parcial i molt asistemàtica d'una varietat estàndard catalana en la població del país hi ha un desguitarrament lingüístic força generalitzat, els parlants no compten amb unes normes clares de copresència a què atenir-se per a l'ús de varietats sociolectals i funcionals” (Boix 1998: 141).

Tot i que en parlarem més detingudament en el capítol 4, es poden assenyalar ara diversos autors que s'han expressat en aquest mateix sentit, com ara Lacreu (2002: 242) o Marí (1998: 51). Aquest darrer apunta que, més enllà de la qüestió de la competència lingüística en casos com el nostre, la dificultat d'establir varietats diastràtiques ben definides és conseqüència de la *permeabilitat* de les nostres societats. Amb aquest terme es vol referir al fet que les fronteres entre els grups són cada vegada menys infranquejables, a través de l'accés universal a l'educació fonamentalment, en la línia de la crisi del concepte de classe social que apuntàvem més amunt.

Aquesta dinàmica comporta una transmissió generacional de formes exclusives dels grups cada vegada menys consistent, mentre que el flux de formes d'un grup cap als altres és cada vegada més important. Per a aquest darrer autor, però, això no és obstacle perquè es puguin analitzar les nostres variacions diastràtica i diafàsica: per *permeable* que siga la nostra societat, sempre hi haurà algunes variants que es presentaran de manera predominant, si no exclusiva, en algunes situacions determinades i/o per part de certs grups. La conclusió és que es pot –i cal– estudiar la variació a través de les variants, si no de les varietats.

Per tant, és possible afrontar l'anàlisi de la variació lingüística sense tindre la pretensió d'establir una taxonomia de varietats. Sobretot, sembla que es renuncia

a fixar-les de manera apriorística en el cas de la social. En la funcional⁴, cal prendre termes com *registre col·loquial* o *registre formal* com a punts de partida per a l'anàlisi, atès que la caracterització dels registres no pot pretendre arribar al nivell de concreció que s'aconsegueix amb els dialectes geogràfics –tot i les dificultats de delimitació de determinades isoglosses. En aquest cas s'ha d'accontentar amb aproximacions convencionals que partisquen dels factors contextuals. És a dir, allò més generalitzat és mirar de fixar segments del *continuum de parla* a partir dels factors que defineixen el *context de situació*.

Aquests factors situacionals, *camp*, *mode* i *tenor*, establerts per Gregory i Carroll el 1978, constitueixen un altre dels pilars teorícometodològics de la sociolingüística de la variació. És també ben coneguda entre nosaltres la proposta de Payrató de deu anys després (consultada ací en la seua tercera edició, 1996³: 54-55) de distingir els dos aspectes del tenor en *tenor (funcional)* pròpiament dit i *to (el tenor interpersonal)*.

Com que es tracta d'uns conceptes ben coneguts per a qualsevol estudiant de sociolingüística, els recordarem de manera succinta. Així, es pot dir que el *camp* es refereix a la temàtica, amb la distinció bàsica de genèric o especialitzat; el *mode*, al canal, que pot ser oral o escrit a grans trets; el *tenor*, al propòsit comunicatiu, i pot ser explicatiu, persuasiu o simplement interactiu (quan es limita a mantenir el contacte comunicatiu), per exemple; per últim, el *to* parteix de les relacions entre els interlocutors i es concreta en el grau de formalitat.

En aquesta recerca s'assumirà la proposta de Payrató (1996³, 1998a, 1998b, 2004), d'acord amb un criteri de claredat conceptual i expositiva, com es podrà comprovar en la categorització de del corpus en l'epígraf 5.2. Ara cal fer una altra

⁴ Com s'ha pogut comprovar, en aquest treball es deixa de banda la justificació d'una o una altra terminologia quan es considera que les diverses propostes en circulació no aporten prou matisos les unes respecte de les altres, si més no en l'àmbit d'aquesta mateixa recerca. Així, ens referim al mateix tipus de variació quan l'anomenem diafàsica, estilística o funcional; el mateix és aplicable a la diatòpica o geogràfica i a la diastràtica o social i als noms de les varietats respectives.

matissació important a una altra premissa habitual del variacionisme sobre la manera com el context influeix en l'actuació dels parlants. Una formulació *clàssica* podria ser la de Tomàs (1998: 46):

“aquests paràmetres s’han considerat com els definidors dels àmbits d’ús (o coordenades socioculturals) de la llengua catalana, en funció dels quals (parcialment, almenys) s’elaboren els productes textuais. Els parlants, en principi, i així s’ha considerat com a pressupòsit del treball, produeixen textos adequats (convencionalment) als contextos de producció/recepció, de manera que el text (o producte verbal) reflecteix les característiques o coordenades definidores dels àmbits d’ús.”

El plantejament d’aquest treball no casa amb l’afirmació que els textos s’adeqüen *convencionalment* a les situacions, ja que això suggereix una manera unívoca d’actuar entre els parlants d’una mateixa llengua. De fet, es podria dir que la reorientació d’aquest pressupòsit en la divisió en grups socials amb comportaments diferents és precisament el que dóna sentit a la recerca present. Perquè, com s’ha dit, el que pretenem estudiar és la diversitat de maneres d’adequar-se al context que es dóna en la comunitat de parla valenciana, materialitzada en l’ús o l’intent d’ús de models lingüístics diferents, i que té com a origen l’adscripció grupal-ideològica del parlant.

Dit d’una altra manera, considerem que l’*adequació convencional* té un abast grupal i no és unànime en el conjunt de la societat. A la manera de l’ACD (vegeu 2.4 i, més àmpliament, el capítol 3), es pot dir que el parlant actua d’acord amb les seues creences ideològiques, ja que no hi ha un consens social sobre aquesta qüestió en la comunitat lingüística valenciana. Cal subratllar ja que es pot trobar una bona fonamentació d’aquesta anàlisi ideològica, a partir de variants lingüístiques, dins els paràmetres del variacionisme, per exemple a través de la distinció entre les funcions de *comunicació* i *representació* de Lamuela (1994). També en la següent formulació de Wheeler (1997: 71-72), que s’adiu més amb

els nostres pressupòsits, a través de la idea de *negociació* i d'identitat oberta que reprendrem en el capítol següent:

“crec que podem distingir-hi [en la variació] dos valors fonamentals. En el primer cas tenim

- la variant com a *marca del nivell estilístic* o de formalitat de l'acte comunicatiu;
- la variant com a *moneda de negociació de la identitat social*.

[...] fent ús de les variants sociolingüístiques del segon tipus els parlants ‘negocien’ la seva identitat social, marcant la seva pertinença a grups geogràfics, socioeconòmics, sexuals, generacionals, subculturals, etc. Aquesta negociació és de naturalesa dinàmica i es desenvolupa a través de cada transacció sociocomunicativa. És a dir, amb cada acte de parla (fins i tot escrit), demostrem qui som i qui volem ser. Però aquesta identitat social pot ella mateixa ésser reinterpretada o redefinida en cada moment, o fins i tot recreada.”

Això justifica l'extensió de la dimensió qualitativa-interpretativa per tot el procés, començant en la recollida mateixa de les dades: busquem aquelles variants que ancoren la parla a un determinat model lingüístic, la qual cosa és susceptible d'interpretació ideològica. No sols per part de l'investigador, sinó també d'aquells parlants, almenys, que participen en un cert grau de la polèmica social al voltant d'aquestes qüestions –altrament, la recerca no tindria sentit. Variants que han estat descrites també en el variacionisme pel darrer Labov (1994) com a *estereotips lingüístics*, en contraposició als *indicadors* i els *marcadors*. La classificació ha estat difosa ben prompte entre nosaltres en les obres de referència d'aquest apartat (vegeu, per exemple, Boix 1998: 145 o Pradilla 1998: 35).

L'estereotip es pot descriure breument com la variant d'alt significat social i per tant, susceptible de polèmica; en l'extrem oposat es troba l'indicador, d'ús inconscient i no subjecte a la variació estilística; entremig, els marcadors, que tot i usar-se amb un nivell baix d'intencionalitat, resulten mostres significatives de variació estilística i social per a l'investigador. Com és obvi, el nostre interès se centrarà en els primers, que fan possibles els *actes d'identitat*, definits així per Ruiz i altres (2001: 24):

“Selecció d’una variant, entre les múltiples disponibles –un determinat tret lèxic, morfològic, fonètic o discursiu–, realitzada pel parlant en cada interacció lingüística en què intervé, d’acord amb la identitat del grup social amb què se sent vinculat simbòlicament (Le Page i Tabouret-Keller, 1985)”.

D’altra banda, ja s’ha assenyalat que en les anàlisis variacionistes hi ha un predomini clar dels estudis centrats en els marcadors del registre col·loquial/varietat vernacle (vegeu la citació de Turell al principi d’aquest apartat). Des d’aquest punt de vista, la intenció d’analitzar els estereotips presents en uns textos que es produeixen en unes situacions d’una certa formalitat ens separaria en certa mesura de la sociolingüística de la variació en sentit estricte, fins i tot de la darrera etapa. Si més no, del seu *camp d’estudi preferent*, tot i que *l’objecte* acabem de veure que s’hi troba de ple.

Dit això, cal aclarir que, tenint en compte que el caràcter interdisciplinari es troba en la gènesi mateixa de la sociolingüística, és possible una visió integradora de tots els enfocaments. Ho proposa, per exemple, García (2002: 33), incloent-hi fins i tot els que ací veurem en altres apartats: “una concepción de la sociolingüística como un modelo lingüístico que intenta explicar la interacción del lenguaje y la sociedad en cualquiera de sus manifestaciones y opciones teóricas”. Es tracta, si es vol dir així, de girar la mirada cap a la dimensió qualitativa-interpretativa, en el sentit que s’ha exposat més amunt, i evitar que l’enfocament metodològic esdevinga criteri d’inclusió/exclusió d’investigacions en la disciplina. En paraules del mateix García:

“la selección dirigida de los hablantes sobre los que van a trabajar conforme a esos criterios les garantizarán una representatividad de la que ahora carecen [...] De la otra parte, los procedimientos cualitativos ponen al descubierto facetas de la realidad que, por lo general, pasan completamenet desapercibidas desde ese férreo ‘numericismo’ sobre cuyos peligros de simplificación de la realidad advertía ya Berruto (1974).” (García 2002: 35).

De més a més, cal tenir en compte que el mètode tradicional de recollida de dades, l'entrevista, presenta un handicap metodològic importantíssim i reconegut pels mateixos teòrics i investigadors a què ja s'ha al·ludit en aquest treball: la *paradoxa de l'observador*. Pradilla (1998: 29) l'exposa així: “la finalitat principal de la investigació lingüística, segons aquest autor [Labov], ha de ser descobrir com parla la gent quan no és observada; i, tanmateix, aquest tipus de dades només es poden obtenir mitjançant l'observació sistemàtica”.

Dit amb altres paraules, la presència de l'observador en l'acte comunicatiu introdueix un element distorsionador del que serien les situacions comunicatives *reals*. La conseqüència sol ser una mena d'assumpció resignada que la sociolingüística de la variació ha de treballar necessàriament amb situacions idealitzades, tot i la voluntat metodològica i les diverses propostes de reduir al màxim aquesta idealització. Com es veurà, les característiques del corpus i els objectius ja presentats d'aquesta investigació permeten superar en gran mesura la temuda paradoxa.

Es pot avançar ja que, com que es tracta d'analitzar l'ús de la llengua en televisió, la presència de les càmeres i d'altres eines d'enregistrament és un element més de la situació comunicativa *real*. Es pretén analitzar com el parlant hi adapta el seu discurs, tot desconeixent que serà analitzat posteriorment des del punt de vista d'aquesta recerca, evidentment. No hi ha, per tant, distorsió: s'analitza exactament la situació comunicativa que es vol analitzar.

2.2. La pragmàtica

Una altra disciplina relacionada amb els interessos d'aquesta investigació –i, per tant, amb la resta de disciplines de què parlarem– és la pragmàtica. Si se la pot

anomenar disciplina, atés que un dels seus representants més notoris entre nosaltres, Payrató, ha afirmat recentment (2004: 24) que “s’ha d’entendre més aviat com una perspectiva o una manera d’observar el llenguatge –la *mirada pragmàtica*– i no pas com un domini tancat i ben definit per una teoria i una metodologia particulars.” Sense que això s’haja d’interpretar necessàriament com un entrebanc, sinó com el resultat natural de la diversitat d’interessos amb què és possible acostar-se al fenomen del llenguatge –des de dins i des de fora de les *ciències del llenguatge* pròpiament dites.

La primera conseqüència d’aquest caràcter obert és la vaguetat dels intents de delimitació, teòrica i metodològica, del camp d’estudi de la pragmàtica. Perquè de vaga qualifica aquest autor la definició més difosa de pragmàtica, original de Morris: “*estudi de l’ús de la llengua*” (apud Payrató 2004: 25-26). La imprecisió és tal que es podria aplicar a qualsevol ciència del llenguatge que haja transcendit el marc de la lingüística tradicional, i divergeix ben poc dels tòpics definidors de la sociolingüística. El mateix Payrató n’assaja una de més específica en centrar-se en els temes que tracta la pragmàtica, segons els treballs de delimitació teòrica de Levinson: “*l’estudi dels aspectes de l’ús lingüístic relacionats amb les funcions del llenguatge, la dixi, les inferències, els actes de parla, la cortesia, la modalitat i l’estructura textual i conversacional*” (2004: 28, subratllat en l’original).

Caldria afegir immediatament el context i la variació lingüística a aquesta definició, diguem-ne temàtica, de la pragmàtica. Es pot dir que es tracta de dos elements als quals tots els autors atorguen una gran rellevància en el marc d’aquest enfocament de l’estudi lingüístic. De fet, el context es troba implícit en una definició més general que Payrató parafraseja, abans de citar la de Morris, com un domini de recerca centrat en el “*llenguatge en el context de la comunicació*” (2004: 24, subratllat en l’original).

A més, és precisament el context el que posa en relació la pragmàtica amb altres ciències del llenguatge, d'acord amb la terminologia d'aquest autor, com són la sociolingüística, l'anàlisi del discurs i l'etnolingüística. D'altra banda, es pot dir que Payrató considera l'estudi de la variació lingüística com un dels objectes d'estudi preferents de la pragmàtica. Això es pot deduir directament de la consideració del context com a punt central. De fet, la darrera part del seu manual es dedica íntegrament a la variació lingüística i el caràcter central de la variació està present en altres treballs de l'autor.

Ocupem-nos ara de la variació funcional de manera específica. Payrató afirma que la perspectiva pragmàtica és útil per a estudiar la variació en general. Per la seua banda, Vicent Salvador, en la seua proposta d'integració de la dialectologia en el marc de les metodologies de les *noves* disciplines que s'ocupen de l'ús de la llengua, identifica la variació diafàsica amb la pragmàtica, la diatòpica amb la dialectologia, òbviament, i la diastràtica amb la sociolingüística (Salvador 1997: 222-223). De qualsevol manera, cal dir que Payrató sol subratllar la necessitat d'usar els recursos metodològics de la pragmàtica per tal d'explicar la variació funcional "en particular" (Payrató 2004: 179).

Això ens porta a una altra aportació teòrica cabdal en els intents de delimitació de la pragmàtica que podem trobar també en aquesta obra. Es tracta de la definició de Leech de pragmàtica general com "*l'estudi de les condicions generals de l'ús comunicatiu del llenguatge*" i la immediata diferenciació d'una orientació més focalitzada als interessos de la lingüística (pragmalingüística) i una altra de més connectada amb la sociologia (sociopragmàtica). Aquesta darrera demostra més interès en les "condicions o factors socioculturals que afecten l'ús lingüístic" (Payrató 2004: 32, subratllat en l'original).

El nom i la definició del vessant sociopragmàtic dibuixen una evident relació amb la sociolingüística i semblen convidar a comparar-les. La diferència, si és que

convé entretenir-se a buscar-ne cap, pot trobar-se en el fet que la pragmàtica pretén donar compte dels mecanismes comunicatius pròpiament dits, per a la qual cosa no pot deixar de banda els factors socials relacionats amb la llengua. Aquests constitueixen, al seu torn, el camp d'estudi principal de la sociolingüística.

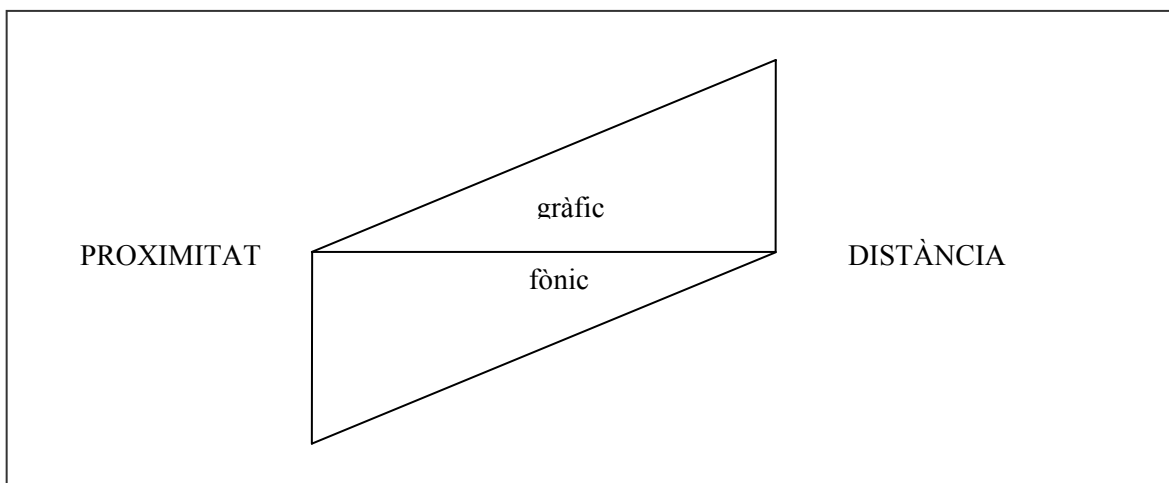
Més que en *competència*, doncs, es tracta de dues perspectives que cal considerar complementàries. Per tant, en compte de dedicar-nos a marcar fites, convindrà que seguim la recomanació del nostre autor, ara en un altre treball: “La línia del progrés sembla més aviat la d'intentar determinar, tant des d'un angle diacrònic com sincrònic, quina és la xarxa teòrica de connexions en què se situa cada recerca particular” (Payrató 2003: 2).

Amb aquesta finalitat començarem posant damunt la taula aquelles teoritzacions que la pragmàtica ha arribat a generalitzar a partir dels nuclis d'interés que estem comentant. La teoria dels *actes de parla* es considera una de les fites fundacionals d'aquesta perspectiva, gràcies a la diferenciació entre les *forces locutiva*, *il·locutiva* i *perlocutiva*, que corresponen respectivament a l'acte de dir, la intenció de l'emissor i l'efecte en el receptor d'aquell acte. Es traslladava així l'interés del missatge objectivament considerat a les persones de l'enunciació; elements, al capdavall, del context situacional.

La importància d'aquest canvi de perspectiva és tal que les posteriors teories de l'*argumentació* i de la *rellevància* es poden considerar com una mena d'evolució i especialització en l'anàlisi d'aquelles forces: la primera més centrada en l'emissor (la il·locució) i la segona en la recepció (perlocució). Convé no perdre de vista el paper cada vegada més central que acaba adquirint-hi el context, el qual acaba donant lloc d'una manera quasi directa a la teoria de l'*adaptació*, que posa l'èmfasi en la necessitat d'adaptar el discurs a la situació concreta i al context entés en un sentit sociohistòric.

Sens dubte, aquesta darrera teoria de l'adaptació és la que es pot considerar d'una manera més nítida dins el vessant sociopragmàtic de què parlàvem adés. A banda que suposa la superació més clara del marc oracional dels inicis de la pragmàtica, que encara constreny algunes investigacions (*l'enunciat en l'enunciació*), concep clarament el llenguatge com “una eina en què són visibles els efectes dels contextos en què s’ha utilitzat i es continua usant.” (Payrató 2004: 48). Els estudis sobre la variació lingüística encaixen perfectament en aquest espai teòric, que no és un altre que el de la intersecció entre la pragmàtica, la sociolingüística de la variació i l’anàlisi del discurs.

En aquest punt, destacarem un aspecte teòric interessant i directament relacionat amb la nostra recerca: és la idea de *gradació* aplicada a la diferència entre el llenguatge oral i l’escrit, que mira de superar una visió més dicotòmica de la confrontació. En certa mesura, es pot dir que representa l’ampliació al factor *mode* del *continuum* de formalitat. Castellà (1996 i sobretot 2002a, 2002b), entre altres (com el mateix Payrató, en diversos treballs), ha dedicat moltes i aclaridores pàgines a la qüestió. El precedent més conegut de la *visió gradual* és el clàssic quadre de Gregory i Carroll, mentre que una de les propostes que la porta més lluny podria ser la de Koch i Oesterreicher (1990), els quals proposen supeditar l’oposició gràfic-fònic a la de *proximitat-distància*. Vegem-ne la representació gràfica, presa de Castellà (2002a):



| PROXIMITAT | DISTÀNCIA |
|---|--|
| <p>a) Condicions de comunicació:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Privacitat. - Intimitat. - Implicació emocional. - Lligam amb la situació. - Proximitat física. - Diàleg. - Espontaneïtat. - Fixació del tema. <p>b) Estratègies de comunicació:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Llenguatges no verbals (gestos, etc.) - Escassa planificació. - Provisionalitat. - Agregació. | <p>a) Condicions de comunicació:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Publicitat. - Distància afectiva. - No implicació emocional. - No lligam amb la situació. - Distància física. - Monòleg. - Reflexió. - Llibertat de tria del tema. <p>b) Estratègies de comunicació:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Llenguatge verbal. - Esforç de planificació. - Caràcter definitiu. - Integració. |

Esquema 1. Gràfica dels conceptes de proximitat i distància de Koch i Oesterreicher segons Castellà (2002a).

Com es veu, la gradació proximitat-distància entre emissor i receptor fa referència tant a aspectes físics com socials. En resum, la primera figura vol representar que trobarem un predomini de discursos gràfics amb els trets de la distància i de fònics amb els de la proximitat, però sense que la tendència siga excloent.

Castellà afig la matisació que “les puntes extremes de cada triangle podrien no donar-se en la realitat” (2002a: 61).

Quant a la metodologia, les propostes pragmàtiques més *aprofitables* per a la nostra recerca s’han de buscar en l’etnografia de la parla i de la comunicació. En el mapa de fronteres difuses dels estudis sobre l’ús de la llengua i la variació lingüística, l’etnografia apareix ara com un corrent de la pragmàtica, ara com una disciplina més o menys autònoma que s’hi relaciona a través del nexa contextual. D’una manera congruent amb el que s’ha fet fins ací, no ens detindrem en aquesta mena de qüestions. Interessa destacar, però, que l’etnografia de la parla es diferencia de la sociolingüística de la variació en qüestions metodològiques bàsiques, fins al punt que alguns dels seus punts centrals s’han pogut exposar a partir de la contraposició amb els principis variacionistes:

“L’etnografia de la comunicació s’interessa també per la variació de l’ús lingüístic real, però, a diferència dels labovians, rebutja la delimitació apriorística d’estils induïts i cerca, en canvi, varietats lingüístiques naturals en contextos socioculturals determinats; rebutja també la noció de formalitat derivada de la teoria de l’audiocontrol i cerca d’establir-ne, per contra, l’origen social.” (Argenter 1998: 85-86).

Es tracta d’un enfocament, doncs, que prioritza l’anàlisi directa sobre els apriorismes i emfatitza el pes d’allò social en la tria estilística, en assumir “una certa organització cultural de l’activitat comunicativa” (Argenter 1998: 88). La importància dels contextos situacionals i culturals arriba ací a la seua expressió màxima. Fins al punt que passa a incloure-s’hi la major part dels fenòmens que des d’altres òptiques i en altres moments eren domini de la variació lliure (Salvador 2003: 6). En part com a conseqüència d’això, trobem una altra diferència dels estudis etnogràfics respecte dels variacionistes en l’objecte d’estudi preferent quant al grau de formalitat de les mostres, més elevat ací.

És lògic, ja que és obvi que la influència dels factors contextuals serà més fàcilment observable a mesura que augmente el grau de formalitat de les situacions. Per això les propostes de Gumperz i Hymes s'han desenvolupat sobretot en les formes ritualitzades del discurs, enfront del variacionisme, des del qual s'afirma que “L'estil més regular, des del punt de vista de l'estructura i de l'evolució de la llengua, i que, a més a més, proporciona les dades més sistemàtiques per ser analitzades lingüísticament, és la varietat *vernacle*” (Turell 1997: 58). Sense arribar, ni de bon tros, al ritus, s'ha repetit sovint que en aquest treball ens interessa un grau de formalitat en el qual la influència del context —del *model contextual*, com veurem més avant— siga més palesa que en el col·loquial.

Citarem encara una altra formulació de la metodologia pròpia de l'etnografia de la comunicació que permet aprofitar algun aspecte més per a la investigació que es pretén dur a terme ací:

“L'etnografia del parlar i de la comunicació es proposa l'estudi de la interrelació entre el llenguatge, la cultura i la societat, i el seu objectiu és la descripció, en termes culturals, de l'ús lingüístic —entès com a realitat estructurada— tal com es manifesta en un grup social o en una comunitat determinada. Els seus mètodes i concepcions integren elements procedents de la lingüística, la sociolingüística i l'antropologia cultural. [...] descripció 'èmica' (això és, des de la perspectiva de la comunitat estudiada) i d'interpretació qualitativa” (Argenter 1997: 25).

Els mètodes concrets que s'anomenen al final de la citació tenen a veure amb dues qüestions que s'han comentat en parlar dels aspectes metodològics de la sociolingüística de la variació, relacionats amb aquesta recerca: la paradoxa de l'observador i la recerca de l'equilibri entre les dimensions quantitativa i qualitativa de l'anàlisi. De la darrera qüestió no caldrà afegir res, ja s'ha argumentat a favor de la necessitat de la qualitativa en aquest tipus d'anàlisi. El fet que l'etnografia de la comunicació la incloga programàticament representa un punt d'enllaç amb aquesta perspectiva i reforça aquella argumentació.

Respecte de la descripció *èmica* com a via de superació de la paradoxa de l'observador, només voldríem afegir la idea de l'*estranyament antropològic*, tal com la formulen Hammersley i Atkinson (1994: 22) des de l'etnografia pròpiament dita. Són evidents les reminiscències respecte de la necessitat d'higiene ideològica de l'anàlisi social que comentàvem ja en la presentació i a la qual tornarem més avant: "Incluso cuando él o ella están investigando un grupo o lugar familiar el observador participante tiene que tratarlo con 'extrañamiento antropológico', en un esfuerzo por hacer explícitas las suposiciones que los 'nativos' naturalizan como miembros de esa cultura."

2.3. L'anàlisi del discurs

Com s'ha apuntat en l'apartat anterior, la superació del marc oracional i el pes central que progressivament va guanyant el context constitueixen el nus d'intersecció on es troben els diversos enfocaments d'estudi de l'ús lingüístic. Pel que fa a l'anàlisi del discurs, començarem esmentant-ne una característica distintiva per passar tot seguit a un punt d'intersecció. Així, Cuenca (1993²) subratlla l'origen més marcadament lingüístic de l'anàlisi del discurs, enfront de la diversitat de corrents epistemològics que conflueixen en el sorgiment de la sociolingüística i la pragmàtica. La qual cosa no vol dir que ens trobem ara davant un paradigma més tancat, atès que l'anàlisi del discurs s'obri declaradament a aquestes i altres *ciències del llenguatge* –segons la nomenclatura laxa de Payrató.

A més d'aquest caràcter interdisciplinari, sorgit també d'una perspectiva globalitzant de la comunicació, l'anàlisi del discurs incorpora explícitament les dimensions pragmàtica i sociolingüística a través del concepte de *competència comunicativa* de Canale i Swain. Es pot definir com el conjunt de "sistemes

subjacents de coneixement i habilitat necessaris per a la comunicació”, segons definició de Canale (1983), citat per Cuenca (1993²: 105).

Una mica més avant, aquesta autora explica els quatre components de la competència comunicativa: la *competència gramatical* o lingüística (coneixements del codi lingüístic, en la línia de la competència lingüística de Chomsky); la *discursiva* (“capacitat de crear textos de diferents tipus i d’interpretar-ne el sentit correctament”); la *sociolingüística* (“responsable de l’adequació al context, és a dir, bàsicament dóna compte dels canvis de varietat lingüística, i concretament de registre”) i *l’estratègica* (la recerca de la major efectivitat comunicativa, tot suplint deficiències en les altres competències o superant entrebancs de la situació).

És evident que els dos darrers components de la competència comunicativa es relacionen ben directament amb la pragmàtica i, en el primer cas, també amb la sociolingüística. De fet, alguns autors els han reunits davall del rètol de *competència pragmàtica*, com ara Bachman i Gutiérrez, citats en una altra obra divulgativa com és la de Ballester (1999: 98). No caldrà entrar en més matisacions i reelaboracions del concepte⁵. Amb el que s’ha dit, n’hi ha prou per demostrar la força del lligam entre les disciplines que s’estan prenent en consideració en aquest treball.

Així mateix, la noció de competència sociolingüística permet encabir-hi el joc ideològic que suposem en l’ús i la recepció dels models lingüístics. Des de la perspectiva de la teoria de la competència comunicativa, es pot parafrasejar la hipòtesi central de la recerca dient que el parlant farà les tries de variants depenent tant del seu nivell de competència lingüística com del que li aconselle la seua competència sociolingüística. En el benentés, caldria afegir, que aquesta serà

⁵ Però ja que s’ha esmentat aquest autor, no és sobrer esmentar el fet que la intenció del seu treball respecte d’aquest tema és d’incloure un altre component en la competència comunicativa, com és la *competència literària*. L’esmentem ni que siga com a exemple d’una contribució que s’allunya de la concepció original en afegir-hi un element totalment nou.

diferent entre uns parlants i altres no sols en funció del grau d'habilitat, sinó també, i sobretot, arran de la ideologia dels grups socials de què formen part, com veurem en els capítols següents.

Una altra teorització fonamental i molt estesa d'aquest corrent són les anomenades propietats textuales: *adequació*, *coherència* i *cohesió*. Per continuar exemplificant aquella relació entre pragmàtica i anàlisi del discurs, es pot adduir el fet que s'esmenta la pragmàtica fins tres vegades en les cinc línies que Cuenca (1993²: 96) dedica a definir l'adequació. L'al·lusió és inevitable, si convenim que aquesta propietat fa referència a “les relacions del text amb el context”⁶. Tampoc no deu ser casual la coincidència nominal entre aquesta propietat i la darrera teoria pragmàtica que s'assenyalava en el punt anterior. De més a més, cal dir que l'autora estén la relació de la propietat textual a les altres teories pragmàtiques de la pertinència i els actes de parla.

Tant o més difoses que les propietats han estat les tipologies textuales. Segurament, la més coneguda entre nosaltres és la proposta de Werlich-Adam – com ho demostren, ja en el camp de la divulgació i la didàctica, els índexs de la major part de llibres de text de llengua per a primària i secundària de la meitat dels noranta ençà. El primer parteix de les funcions lingüístiques predominants per tal de distingir entre textos *descriptius*, *narratius*, *expositius*, *argumentatius* i *instructius*, als quals Adam afig el *predictiu*, el *conversacional* i el *retòric*. No caldrà entrar en la caracterització de cadascun a causa de la gran difusió que n'ha tingut la *versió bàsica*, com s'acaba de dir. I una anàlisi més aprofundida s'allunyaria massa dels paràmetres d'aquest treball.

⁶ Les altres dos propietats textuales es poden fer equivaler respectivament amb les nocions de semàntica textual i sintaxi textual. Dit siga fora del text i així de sintèticament de tan coneguda com és aquesta teoria, i amb l'única intenció de no deixar “coixa” l'explicació.

Passem, doncs, a una altra tipologia textual que ha conegut un cert èxit, menor que l'anterior, com és la de Bronckart. D'acord amb Cuenca, les diferències entre l'un i l'altre model

“són de mètode i de focalització: Adam destaca la funció i l'organització lingüística dels components del text, mentre que Bronckart, amb un enfocament més psicolingüístic, parteix de l'univers del discurs, dels factors generals que regulen la interacció comunicativa i, posteriorment, determina quines són les marques lingüístiques que els manifesten.” (1993²: 126).

La coincidència entre la perspectiva d'anàlisi de Bronckart i aquesta recerca és evident. És més, el seu criteri taxonòmic sembla *a priori* interessant per a qualsevol treball sociolingüístic –en el sentit ampli i integrador del terme– en tant que planteja un itinerari d'investigació que va dels factors reguladors de l'ús de la llengua al discurs. Tant és així que la manera com es du a terme la inserció del text en la situació comunicativa, que rep el nom d'*ancoratge*, resulta ser la clau de la classificació textual. En aquest procés d'ancoratge es prenen com a rellevants dos factors, expressats en forma d'oposicions binàries que definiran els textos arquetípics:

- a) *Conjunció/disjunció*: es qualifica de mode conjunt d'ancoratge aquell en el qual es dona la presència del referent en la situació d'enunciació i de disjunt el cas contrari. És a dir, en el mode conjunt almenys alguns dels referents a què remet el discurs es troben en el context situacional.
- b) *Implicació/autonomia*: el mode és implicat si hi ha interacció directa i immediata entre els interlocutors en el mateix acte comunicatiu, mentre que l'autònom es refereix a la no copresència de l'emissor i els interlocutors en el mateix context situacional.

Els textos arquetípics definits per Bronckart i els seus col·laboradors són, doncs:

- a) *Discurs en situació*: conjunt i implicat, el més freqüent és el diàleg que pren com a tema algun element, situació o esdeveniment del context que comparteixen els interlocutors. La finalitat d'aquests textos – bàsicament orals– és la interacció mateixa entre els interlocutors.
- b) *Discurs teòric*: conjunt i autònom, parteix del context però l'abstracció que hi és consubstancial n'esborra les traces i impedeix la interacció. Amb la finalitat d'informar o transmetre coneixements, el discurs científic en seria el tipus més evident.
- c) *Narració*: autònoma i disjunta, presenta la característica distintiva que és el mateix text el que crea el seu origen a partir del qual s'organitzen els esdeveniments. La finalitat que s'hi atribueix és la de *divertir* els receptors, del que es pot deduir que s'està pensant en la narració literària com a text representatiu.

Amb aquests tres arquetipus textuais, es pot donar compte de tots els textos possibles, segons Bronckart, no tant perquè s'hi puguin assimilar directament com perquè “formen tres pols independents que marquen l'espai a l'interior del qual s'ha de situar qualsevol altre gènere de text” (Bronckart *et alii* 1985: 135, citat per Cuenca 1993² 125). Així, la resta de textos –de fet, la gran majoria–, anomenats *textos intermedis*, se situarà entre dos d'aquells pols que són els arquetípics. Reproduïm els exemples de Cuenca (1993²: 125):

- “- entre el discurs en situació i el discurs teòric: els textos pedagògics i polítics i els editorials;
- entre el discurs en situació i la narració: les autobiografies i els llibres de viatges;
- entre el discurs teòric i la narració: les narracions històriques.”

Encara cal assenyalar un quart arquetipus que donaria compte d'una gran quantitat de textos, proposat no per aquest autor, sinó pels seus seguidors: el text

conversacional. De manera intuïtiva, es podria considerar especialment pròxim al discurs en situació, atés que, com aquell, es dóna amb la copresència dels interlocutors (mode implicat). La diferència fonamental, tot i que no es diu així en aquestes tipologies, és d'índole temàtica: es refereix a converses que no parteixen de cap element del context comunicatiu (mode disjunt, com la narració). Aquesta elaboració posterior de la tipologia de Bronckart presenta l'avantatge que completa i arredoneix el quadre dels arquetipus textuels (Milian 1990: 86, citat per Cuenca 1993²: 125):

| Formes d'ancoratge | | Origen espaciotemporal | |
|--|----------|------------------------|----------|
| | | Conjunt | Disjunt |
| Relació amb el tipus d'interacció social | Implicat | Discurs en situació | Conversa |
| | Autònom | Discurs teòric | Narració |

Taula 1: Quadre de la tipologia textual postbronckartiana.

Pel que fa a la nostra investigació, però, la realitat és que aquestes classificacions tenen un aprofitament discutible. La proposta d'Adam podria aportar ben poc, ja que la manera com contempla el context, l'element que podria servir de nexa, és, com a molt, tangencial. Tot el contrari que la de Bronckart, les potencialitats de la qual per a l'anàlisi variacionista ja s'han esmentat més amunt. Ara bé, si l'aplicàvem, hauríem d'estar primfilant el grau de conjunció i d'implicació dels textos per tal de trobar-ne algun de diferent del tipus inicial més lògic (ni que siga per una qüestió de nom): el discurs teòric, en tant que conjunt i autònom. També podríem tendir a interpretar-los pròxims a la narració, que amb un cert grau de conjunció ens portaria a l'autobiografia, o a la narració històrica...

En qualsevol cas, ens endinsaríem en un espai més nebulós encara que el que ens dibuixa l'aplicació dels paràmetres classificadors del variacionisme estricte. Clar i ras: no tindrem en compte aquestes classificacions per a la categorització del

corpus en el capítol 5 perquè no ens aporten cap dada més rellevant ni més *clara* del que es pot deduir de la descripció dels factors contextuals. Hauria estat, si es vol dir així, un exercici interdisciplinari gratuït. Si les hem esmentades ara ha estat per la qualitat essencial que les tipologies han assolit en l'anàlisi del discurs i, com s'ha dit, per les potencialitats en altres recerques d'anàlisi de la llengua en context.

Arribats en aquest punt, tal vegada caldria justificar l'apartat sencer. Més enllà de la reiterada qüestió del context, hi ha el fet que l'anàlisi del discurs és a la base del següent *enfocament* a què farem referència, l'anàlisi crítica del discurs. De fet, per a alguns autors l'ACD no és sinó una orientació de l'anàlisi del discurs que posa l'èmfasi en els aspectes ideològics (cfr. Payrató 2003: 4).

Aquest èmfasi, però, és de tal magnitud i té unes conseqüències epistemològiques de tal importància que requereix que en parlem en un punt específic. Fins i tot, dedicarem el capítol següent a l'aspecte teòric central d'aquest *enfocament*, com és la teoria sobre la ideologia i la relació d'aquesta amb el llenguatge, amb el discurs, sense oblidar l'anàlisi ideològica d'alguns dels postulats teòrics sobre aquestes qüestions. Així, aquell èmfasi i les seues implicacions es poden presentar també com a trets definidors de la disciplina, més enllà d'una mera *orientació*:

“Esto es precisamente lo que es propiamente característico del análisis crítico del discurso: el afán de intervenir en el orden social y discursivo, incrementando la reflexividad de los hablantes, su conciencia de las repercusiones del uso lingüístico, dotándoles de las herramientas necesarias para analizar y modificar sus usos, creando, además, a través de los análisis la posibilidad de que surjan visiones y representaciones alternativas de los acontecimientos. Y lo mismo en lo que respecta a los desarrollos teóricos, ya que la consideración de los efectos que puedan tener los discursos conllevan una particular comprensión de la relación entre el discurso, el poder, el saber y el desarrollo de un conjunto de objetivos y herramientas de análisis.” (Martín 2003: 166).

2.4. L'anàlisi crítica del discurs

Començant pel cantó pràctic, és indubtable que un dels camps en què més s'ha treballat amb els pressupòsits i les eines de l'ACD és en el dels mitjans de comunicació. Més concretament, es pot dir que la *intenció fundacional* de la disciplina és l'estudi de l'abús de poder en els discursos d'aquest àmbit: la manipulació de la informació i la manera com s'hi representa l'endogrup en contraposició als *altres*. I, òbviament, les conseqüències en la dinàmica social d'aquesta mena d'actuacions.

En aquest sentit, l'ACD respon a la marcada vocació de servei social que traspua la citació anterior, ja que mira de respondre a una problemàtica molt debatuda en els àmbits públics com és la de la manipulació informativa. Especialment si es té en compte que el debat sol acabar amb una mena de lament col·lectiu davant la – suposada– impossibilitat de delimitar el que és manipulació del que no ho és. L'ACD afirma que la distinció és perfectament factible, a partir no sols de la descripció dels elements i els mecanismes amb els quals s'explicita la ideologia, sinó també d'aquells que s'usen per tal d'emascarar-la, en textos pretesament objectius⁷.

Dins d'aquesta línia que remarca la necessitat d'analitzar la relació del poder amb el discurs des de l'òptica més social trobem la proposta que fa Calaforra (1999). Aquest autor, sense parlar explícitament de l'ACD, s'hi podria incloure perfectament a partir de la seua intenció de superar les mancances teòriques i metodològiques de la sociolingüística i de l'anàlisi del discurs més *textual*.

⁷ De moment, però, aquesta vocació de servei social no ha aconseguit eixir dels cercles acadèmics, almenys entre nosaltres. Creiem que això s'ha d'atribuir precisament a la juvenesa de l'ACD, camp d'anàlisi heterogeni, com es va poder constatar en el congrés internacional de València (maig del 2004). La manca de difusió de les anàlisis d'aquest camp és el que explicaria que en la composició dels organismes de control del sector audiovisual, generalment anomenats consells de l'audiovisual, es proposen *savis* i filòsofs que poc tenen a veure amb el sector i (encara) no especialistes en l'anàlisi de la manipulació ideològica.

Perquè, precisament, és la presa en consideració del factor ideològic el punt clau que li permet deslliurar-se dels tòpics i avançar cap a la comprensió dels factors complexos que configuren el nostre conflicte lingüístic.

Així, l'autor fa seues les tres fases metodològiques de Thompson –el seu autor de referència en aquest punt– que integren la dimensió ideològica, l'anàlisi del discurs i la interpretació holística del procés (“hermenèutica profunda”) en el que seria “l'anàlisi sociològica dels discursos” (Calaforra 1999: 263-264). Les fases són:

- I) *Anàlisi social*: que haurà de donar compte de les xarxes (“constel·lacions”) de relacions socials i dels condicionants contextuals de l'acció i la interacció, des d'una perspectiva eminentment i òbviament sociològica.
- II) *Anàlisi discursiva*: centrada en la manera en què la ideologia es manifesta en el discurs. Posa l'èmfasi en la necessitat d'estudi de la narració, de les estructures argumentatives i de les sintàctiques.
- III) *Interpretació*: en paraules de Calaforra (*ibídem*: 264), “L'investigador sintetitza els dos moments anteriors en un moment d'hermenèutica profunda, per tal de construir un sentit possible a partir del discurs en context”.

En certa manera, si més no, l'estructura d'aquest treball reflecteix aquestes fases i la perspectiva de què parteixen: en aquest capítol es mira de perfilar les eines d'anàlisi de les petges (ideològiques) dels models lingüístics en el discurs, per tal d'obtenir unes dades que seran interpretades des d'una perspectiva que presenta una manifesta intenció de comprensió global del procés dins el marc de les opcions efectives. Marc que, com s'ha dit, s'ampliarà en el parell de capítols teòrics que segueixen a aquest.

Continuant amb la proposta metodològica de l'ACD, un dels referents indiscutibles és el darrer Van Dijk (1997, 1998 i especialment 2003). A més, la proposta d'aquest autor presenta l'avantatge de partir de l'objectiu d'analitzar les vies a través de les quals es presenta la ideologia en el discurs. En el benentès que el discurs és productor i reproductor d'ideologia, d'acord amb les tres dimensions del discurs que proposa Fairclough (1992): la pràctica textual –com a unitat lingüística–, la discursiva –com a productor i reproductor de contextos– i la social. En paraules de Martín (2003: 164):

“Las distintas dimensiones del discurso, como *práctica social*, como *práctica discursiva* y como *práctica textual* no pueden, por tanto, disociarse: los elementos lingüísticos que aparecen en un discurso concreto, las palabras que lo integran, el estilo o la lengua a la que pertenecen, las voces que en él se evocan, todo ello contribuirá a realizar una determinada tarea, a actuar en sociedad, y al mismo tiempo, a crear un representación y no otra”

La premissa fonamental és que l'estratègia bàsica del discurs ideològic consisteix a parlar dels aspectes positius de l'endogrup i dels aspectes negatius de l'altre grup o dels altres. Això es concreta en l'anomenat “quadrat ideològic”, (Van Dijk 2003: 58) que, traduït, reproduïm tot seguit:

- Posar l'èmfasi en els Nostres aspectes positius.
- Posar l'èmfasi en els Seus aspectes negatius.
- Llevar l'èmfasi dels Nostres aspectes negatius.
- Llevar l'èmfasi dels Seus aspectes positius.

Això ha de ser aplicable a totes les estructures del discurs, segons es dedueix de la segona premissa metodològica: la ideologia pot aparèixer en tots els nivells lingüístics i discursius (“en todas las estructuras del lenguaje escrito u oral”, *ibídem*: 55). Com és obvi, hi ha alguns nivells on les formes ideològiques o ideologitzades seran més habituals que en altres: n'hi haurà més en el nivell lexicosemàntic que no en el sintàctic, en el qual les gramàtiques internes de cada

llengua limiten molt les opcions. Els exemples de l'autor són respectivament l'ús de termes com ara “terrorista” o “rebel”, directament deutors de dues ideologies en conflicte, i la posició de l'article davant el nom, immutable per causes ideològiques.

Portant-ho al nostre terreny, podem anomenar les variables amb què s'anomena la llengua i el territori propis dels valencians com a variants lèxiques altament ideologitzades. La implicació ideològica de l'ús de denominacions com “valencià”, “català”, “llengua valenciana”, “llengua catalana” / “Comunitat Valenciana”, “País Valencià”, “Regne de València”, “Regió valenciana” és tan directa com, ben sovint, ambigua, en un joc d'implícits que afecta diversos eixos ideològics (vegeu els capítols 3 i 4). I cal suposar que serà més gran a mesura que pugem el nivell de formalitat: el mateix parlant tindrà molta més cura de triar-ne una o una altra quan parle en públic o amb desconeguts que no amb el seu cercle íntim.

Fora del nivell (lexico)semàntic, fent-lo extensiu a la dimensió textual, on ens hi referim amb el terme de *coherència*, l'aplicació del quadrat ideològic resulta complicada. Però l'autor insisteix en la possibilitat de la presència de la ideologia en qualsevol nivell lingüístic o textual, amb una fórmula que encasta aquesta investigació amb la seua proposta: “todas las formas que cambian ‘en función de’ (dependientes de) alguna característica del contexto, como el escenario o el rol social, la posición, creencia u opinión de los participantes, también tienen, en principio, una función ideológica” (Van Dijk 2003: 69). Com és obvi, el nivell formal es veu menys afectat per la ideologia que el contingut, del qual depèn per expressar-la indirectament, per emfasitzar-la.

Aquesta sembla ser la funció bàsica d'aquelles unitats lingüístiques no significatives que poden variar segons el context en relació a la ideologia, segons Van Dijk: subratllar l'èmfasi del quadrat ideològic que es pose en joc en el

discurs en qüestió a través dels mecanismes del significat o de la mateixa interacció comunicativa. A partir d'aquestes premisses, doncs, es pot considerar justificada l'aplicació de la proposta metodològica de l'ACD a l'anàlisi de la variació lingüística funcional, que es defineix tradicionalment a partir del context. D'una manera més directa encara es refereix Salvador (2003) a la necessitat d'aplicar l'anàlisi ideològica a aquest eix de variació.

Calen, però, alguns aclariments, al nostre entendre. En primer lloc, la variació lingüística s'expressa amb variants de tots els nivells, no sols del fonètic o el morfosintàctic. Per tant, l'aparició dels elements més directament carregats d'ideologia, els significatius, s'hauria de prendre, des d'aquest punt de vista, com un fenomen de variació diafàsica ideològica, al costat dels corresponents a altres nivells lingüístics.

S'evitaria així una diferenciació poc clara de la manera en la qual s'expressa la ideologia a través de les unitats de contingut semàntic d'una banda i les més pròpiament formals de l'altra. El nostre autor al·ludeix al fet que les segones ho fan “de forma indirecta y por lo tanto más sutil” (Van Dijk 2003: 68) que no les significatives. El criteri és certament vague, sobretot si tenim en compte que entre els fenòmens de significat (textual en aquest cas) més rellevants en l'expressió de la ideologia se n'inclouen alguns com ara les implicacions i l'ambigüïtat, com veurem més avant. Aquests fenòmens es pot ben dir que es caracteritzen precisament perquè el significat (ideològic o no) s'hi expressa d'una forma indirecta i subtil.

Quant a la subtilitat, és cert que es pot aplicar a l'exemple de variants formals que dona Van Dijk: l'ús de “tu” amb una persona d'un altre grup, quan en la mateixa situació amb algú del propi s'utilitza “vosté” s'ha de considerar ideològic. Però la *intensitat ideològica* (i per tant, l'efecte directe de la tria) és considerablement menor que si amb el primer s'empren qualificatius del tipus “negre” o “sudaca”.

El mateix es podria dir, òbviament, dels morfemes verbals amb què ens dirigim a l'interlocutor en aquests casos.

Ara bé, la subtileza és aplicable igualment a la resta de fenòmens del nivell del significat que assenyala el nostre autor, especialment a les implicacions i suposicions, com s'acaba de comentar (hi tornarem més avant). Per contra, l'ús de formes com ara *seva*, *tingui* o *assisteixi*, posem per cas, per part d'un parlant valencià que es dirigeix a parlants valencians té unes implicacions ideològiques tan importants que poden arribar a condicionar tota la comunicació, com veurem en els capítols següents. Implicacions que el situen dins i fora d'unes coordenades ideològiques a partir de la tria d'uns determinats morfemes d'una manera que difícilment es podrà qualificar de subtil.

Per tant, la subtilitat no és un bon criteri distintiu entre la forma i el contingut ideològics. Més aviat sembla que caldria aplicar indistintament a les variants formals o a les de contingut una mena d'escala de gradació de la intensitat que done compte dels usos ideològics del discurs. A més, això seria congruent amb la metodologia del variacionisme, que considera que els factors de la variació afecten tots els nivells lingüístics, i en el cas de la funcional, organitza les variants de tots els tipus en un *continuum* de menys a més (intensitat de la) formalitat.

Així doncs, caldrà plantejar la qüestió de la correspondència entre la intensitat de l'expressió ideològica i el nivell o la intensitat de la formalitat. D'entrada, sembla raonable suposar-hi alguna relació, si partim de la premissa del variacionisme que diu que a mesura que puja el nivell de formalitat dels discursos augmenta el grau d'atenció sobre la forma d'aquests: si hi ha poca atenció sobre el que es diu i la manera com es diu, hi haurà més pes del costum, de l'*habitus*; si n'hi ha més, la tria podrà ser conscient i és esperable una major presència de matisos ideològics, de possibilitats de marcar-se com a membres d'un determinat grup.

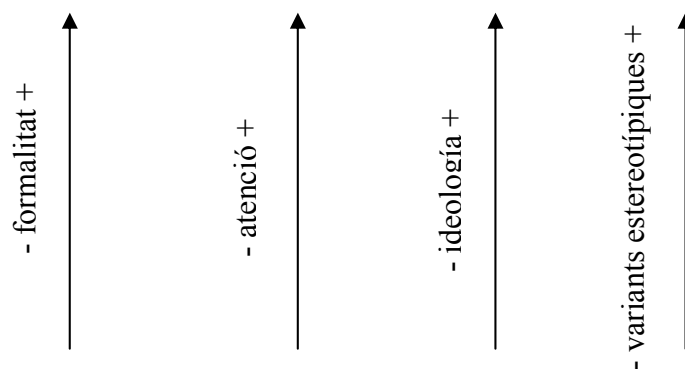
També és possible el contrari, i probablement tant o més freqüent: a menys formalitat, més relaxació en l'ús de variants marcadament ideològiques. Variants que el mateix parlant evitaria en situacions més formals, siga per evitar el conflicte, siga perquè no li interessa fer pública la seua ideologia. Això deu ser especialment freqüent amb expressions idiomàtiques tradicionals, forjades en moments que el contingut ideològic a què es refereixen no era font de conflicte (per ex.: “treballar com un negre”) i que avui s'eviten amb tanta cura del llenguatge públic que s'ha popularitzat l'expressió “*llenguatge políticament correcte*”⁸.

Siga com siga, cal fer notar que aquesta darrera manera d'actuar també té una motivació ideològica i, per tant, s'hi pot esbrinar una ideologia subjacent. Podem concloure en aquest punt, per tant, que la formalitat i la ideologia es corresponen d'una manera quasi necessària en els àmbits públics. En tots aquells en els quals l'atenció sobre la forma del discurs inclou la consideració sobre la pertinença d'ús de variables amb càrrega ideològica de qualsevol nivell lingüístic. En canvi, l'aparició de variants ideològiques en contextos informals no es pot atribuir a la ideologia sinó després de moltes cauteles, per la manca d'atenció a la forma del discurs que hi és pròpia.

Ens referim, òbviament, a aquelles variants que no suposen l'explicitació directa d'una ideologia determinada. I fins i tot ací cal prudència: el parlant no espera ser jutjat per les seues paraules i accions de la mateixa manera i amb el mateix rigor en les situacions formals que en les informals. És a dir, en aquestes darreres es pot permetre certes llicències, un marge de maniobra en el qual entren en joc altres factors més enllà de la textualitat de les paraules (i pot, per exemple, explicar acudits racistes buscant l'humor de la barbaritat sense ser racista en absolut).

⁸ Potser convé recordar que l'expressió “*political correctness*” va sorgir als debats entre els socialistes i els comunistes nord-americans als anys 40 per tal de referir-se a la utilització d'un llenguatge que seguira clarament la línia oficial del partit.

Pel que fa a la present recerca, cal dir que les consideracions anteriors abonen també des d'aquest punt de vista una anàlisi centrada en les variants carregades de significat social, els *estereotips lingüístics* (vegeu 2.1). En primer lloc, es justifica de manera directa la interpretació ideològica d'unitats lingüístiques fonètiques, morfològiques i sintàctiques a més de les lèxiques. En segon, en posar en relació la probabilitat d'aparició de variants ideològiques amb el nivell formal, es fa bona la decisió de centrar la recerca en els àmbits d'ús públics. Tot seguit mirem d'expressar-ho en forma d'esquema:



Esquema 2. Correspondència entre el nivell de formalitat, el grau d'atenció sobre la forma de la parla, el paper de la ideologia i la probabilitat d'aparició de variants lingüístiques estereotípiques (normatives i no vernaculars).

De més a més, d'una primera connexió entre el variacionisme i l'ACD ha sorgit la idea d'analitzar conjuntament totes les unitats lingüístiques. Sempre tenint en compte que la ideologia només pot aparèixer explícitament a partir d'unitats significatives, la qual cosa comporta una certa jerarquitzaació de potencialitat ideològica o d'intensitat ideològica potencial entre aquestes i les no significatives. Però també, com ja s'ha dit, és possible una gradació *interna* de la intensitat en els tipus, que ens portarà a parlar d'*estereotips forts* quan ens referim als que

identifiquen directament un model (per exemple, *sigui* o *vesprà*) i d'*estereotips febles* si no són variants exclusives de cap (*sigu*, *vesprada*).

Això no obstant, hi ha una diferència fonamental a l'hora d'abordar l'anàlisi de les estructures significatives i d'analitzar les que no ho són ja que els mecanismes de producció i d'anàlisi ideològiques són més generals, més comuns, en les primeres. La causa és que els mecanismes de producció de sentit són també generals, enfront de les peculiaritats formals de les diverses llengües, que comportaran la ideologització de variants diferents. És a dir: mentre que entre dues llengües qualssevol el joc ideològic al voltant dels termes equivalents a *rebel* i *terrorista* deu ser molt semblant, no és gens probable que s'esdevinga el mateix en la realització de dos morfemes equivalents.

Consegüentment, Van Dijk distingeix vuit grans "nivells del discurs" i exemplifica com es pot trobar i analitzar l'expressió de la ideologia en cadascun, però l'espai dedicat al primer és quasi equivalent al de tota la resta. Els nivells són: *el significat*, *les estructures proposicionals*, *les estructures formals*, *la sintaxi de l'oració*, *les formes del discurs*, *l'argumentació*, *la retòrica* i *acció i interacció*. I això, comptant amb l'avertiment que, atesa la gran complexitat del nivell del significat (aplicat a paraules, frases i discursos) l'autor n'ha seleccionat els aspectes més rellevants, els quals, de més a més, avisa que es caracteritzaran "de manera breu e informal" (*ibídem*: 58).

Més que considerar-la un handicap, l'opció de l'autor ens permet caracteritzar esquemàticament els elements d'anàlisi ideològica de cadascun dels vuit aspectes del significat, en coherència amb les característiques d'aquesta recerca. En la qual, no ho oblidem, són els estereotips ideologitzats no significatius l'objecte principal d'estudi. No es pretén ací d'analitzar la ideologia dels discursos respecte del seu propi contingut a partir d'uns indicadors, sinó que el que es busca són variants que han adquirit un valor ideològic que els és totalment alié

intrínsecament. La reconeguda superficialitat del primer nivell ens resulta, doncs, tangencial.

Passem a repassar cada nivell, començant per l'esquema dels aspectes del *significat*, que en altres circumstàncies, de fet en la major part de recerques, seria el central. En canvi, com s'està comentant, ací es tindrà en compte només *en el cas que en la parla dels subjectes analitzats es pugui detectar alguna seqüència referida als eixos ideològics que s'ha considerat que tenen incidència en la tria de model lingüístic (identitari, lingüístic, dreta-esquerra)*. Casualment, aquest primer nivell està format, al seu torn, també per vuit aspectes centrals:

1. *Temes*: els temes i els subtemes amb què es caracteritzen els grups. Positius els de l'endogrup i negatius els dels altres en conflicte com a estructura bàsica.
2. *Nivell de descripció*: la descripció sol ser més específica respecte d'allò coherent amb el quadrat ideològic.
3. *Implicacions i suposicions*: explicitar allò coherent amb el quadrat ideològic. Ús "estratègic" de la informació implícita: pressuposar abans d'explicitar el que pot ser conflictiu.
4. *Coherència local*: les relacions de significat entre les diverses parts d'un text es poden veure afectades parcialment per la ideologia. Per exemple, els esquemes adversatius o els de causa-efecte.
5. *Sinonímia. Paràfrasi*: les diverses maneres de referir-se a un mateix element el connoten de manera diferent.
6. *Contrast*: les proposicions de contingut més marcadament ideològic solen anar d'un Nosaltres positiu a un Ells negatiu.
7. *Exemples i il·lustracions*: una història d'un cas concret sol ser suport suficient per a defensar alguna característica positiva de l'endogrup o una negativa de l'exogrup.

8. *Negacions*: s’hi refereix a estructures del tipus: “*No sóc racista, però...*”, “*No són ells les víctimes, sinó nosaltres*”.

El següent nivell del discurs, les *estructures proposicionals*, guarda molta relació amb l’anterior, especialment si s’entén com “la selecció de paraules que expresen predicats [= proposicions] negatius subjacents sobre els altres [i positius sobre Nosaltres]” (*ibídem*: 65). Cal fixar-se, doncs, en la manera com apareixen els *actors* en el discurs (si s’identifiquen individualment o grupal, si s’especifica la professió o l’ètnia, etc.); en la *modalització* de les proposicions (*Cal...*, *Com se sap...*); en les *proves* que s’addueixen per als raonaments; en les *ambigüitats i vaguetats* amb què es camufla una posició que pot pressuposar-se impopular i en els *tòpics*, que acaben per no necessitar defensa per tal com s’assumeixen com a criteris bàsics de l’argumentació.

Pel que fa a les *estructures formals*, ja s’ha esmentat la posició del nostre autor més amunt, quan ens hem basat en les seues reflexions per aplicar l’ACD a l’anàlisi de la variació funcional. Entre les *estructures sintàctiques* que poden variar en funció del context i que, per tant, poden contenir càrrega ideològica, Van Dijk destaca *l’ordre*, la *veu* i la *nominalització*. Totes tres relacionades amb l’èmfasi que es decidisca posar en un o en un altre element de l’oració.

De fet, aquest autor les presenta com una mena de variacions d’un mateix fenomen, la *topicalització*, segons el qual es pot destacar o diluir un element segons el lloc que se li faça ocupar en l’oració. Sovint, l’ús de la passiva tindrà precisament la funció de destacar aquell sintagma que d’acord amb l’ordre lògic passaria més desapercbut i viceversa, relegant a l’últim lloc el que hauria d’anar-hi en primer. Com un escaló més, la nominalització oculta, si més no de la superfície de l’oració, el que no s’adiu amb els interessos del parlant: els agents i els pacients de l’acció. Sempre, d’acord amb el quadre ideològic.

Quant a les *formes del discurs*, es tracta de destacar o ocultar allò que convinga als propis interessos (titulars, majúscules, ordre del discurs, entonació...). Detinguem-nos una mica en *l'argumentació*. Aquesta estructura discursiva, com la resta, no es pot relacionar directament amb la ideologia, tot i que és ben cert que l'adopten la major part dels discursos explícitament ideològics. Així, la ideologia s'hi troba més prompte en el nivell del significat del discurs que no en les formes –tipus, gèneres– d'aquest, ja que tots els grups les poden utilitzar totes. L'esclatxa a través de la qual és possible la interferència ideològica en aquest nivell s'ha de buscar en la possibilitat de tria, com sempre.

El punt de vista i les fal·làcies són els elements que s'assenyalen com a bàsics en aquest apartat. La dependència ideològica del primer és prou directa i evident perquè no calga insistir-hi. Quant a les fal·làcies, si s'entenen com els incompliments de les normes i els principis de l'argumentació, també s'hi pot veure clar el joc ideològic. En aquest cas a través del que podríem anomenar “joc brut”: interrompre l'interlocutor, usar arguments irrellevants, sobregeneralitzar, recórrer a l'autoritat *ad absurdum* són alguns exemples del que es pot fer per tal d'imposar, més que no d'exposar, l'opinió pròpia.

La retòrica constitueix el darrer apartat pròpiament lingüísticodiscursiu de què se'ns assenyalen possibilitats d'aprofitament ideològic. Com en el cas anterior, no perquè puguem adscriure, ni que siga de manera preferent, l'ús d'unes determinades estructures a cadascun dels grups socials, sinó per la càrrega significativa diferenciada que aquests els atorguen. És a dir, tant uns grups com els altres utilitzaran hipèrboles, metàfores o eufemismes, posem per cas; el que és rellevant, per diferencial, serà la manera com les usen, sempre al servei de l'esquema bàsic del quadrat ideològic. Per exemple, usar l'eufemisme per al que puga adir-se amb una imatge poc agraciada de Nosaltres i el disfemisme o la hipèrbole per tal de ridiculitzar una imatge favorable i en procés d'extensió social dels Altres.

Però a més del significat i la forma del discurs, cal tenir en compte la dimensió social d'aquest, definida a través de *l'acció i la interacció*. També ací es diu que no hi ha una relació directa entre les accions socials (concretades en els actes de parla en el camp de la comunicació), les interaccions (amb fenòmens com ara la gestió dels torns de parla) i els grups: tots tenen la possibilitat de fer-ne de tots els tipus. El mateix ocurriria en el nivell macro, atés que la gestió i el govern dels ens polítics, per exemple, no són patrimoni d'una sola ideologia en tot el món. Una vegada més, és en el pla del *significat* que cada grup atorga a les seues accions, en el que *fa* realment i concreta, on es trobaran les diferències ideològiques, d'acord amb Van Dijk.

2.5. Recapitulació

Per tal de dur a terme els objectius d'aquesta recerca, ens hem acostat als plantejaments teòrics i metodològics de les disciplines més interessades en l'anàlisi de la llengua oral. La *mentalitat*, per dir-ho així, amb què s'ha dut a terme aquesta tasca es pot qualificar d'*oberta* i *funcional*: es tractava d'extraure allò més directament aprofitable de cadascuna, tot evitant els constrenyiments i les limitacions dels marcs tancats. I com s'ha dit diverses vegades, mirant d'evitar les elocubracions teòriques gratuïtes, però sense defugir les matisacions, que en algun cas han arribat a qüestionar alguna premissa d'una disciplina a la llum de les aportacions d'una altra.

Des d'aquesta òptica, doncs, fer un resum d'aquest capítol equival a repassar els fonaments teoricomethodològics en què ens basarem per a la investigació. Sempre tenint en compte, com ja s'ha advertit, que en els dos capítols següents s'aprofundirà en aquells aspectes teòrics que requereixen més atenció, ja siga en

el desenvolupament conceptual, ja en les correccions indispensables per tal d'adequar-los a la realitat valenciana ací estudiada.

Les aportacions que de cada àmbit disciplinar mirarem de fer nostres són les següents:

- 1) de la sociolingüística de la variació ens fixarem preferentment en els treballs d'anàlisi dels anomenats *estereotips lingüístics*, aquelles variants l'ús de les quals és marcat socialment. La qual cosa ens situa ja en el vessant més qualitatiu de les recerques que podem qualificar de *socials* en un sentit ampli. És precisament aquesta dimensió interpretativa i social la que obri les portes de la resta d'enfocaments que s'ha tingut en compte.
- 2) Enllacem, per començar, amb la pragmàtica, la disciplina que alguns autors han proposat com l'encarregada d'estudiar pròpiament la variació funcional. Aquesta disciplina en proposa un estudi més exhaustiu del component social en detriment de la visió estratificada en varietats interioritzades en el parlant que propugna la sociolingüística de la variació –almenys la de la primera època. També el fet de prendre com a camp preferent els usos lingüístics amb un grau de formalitat més alt que el vernacle dels labovians coincideix amb els interessos d'aquest treball.

Aquest darrer punt és notori, sobretot, en els treballs de l'etnografia de la parla i la comunicació, que aposta per l'anàlisi dels usos ritualitzats del llenguatge, en els quals el pes de la convenció social és especialment remarcable. De les aportacions pròpies d'aquest enfocament s'ha destacat la idea de l'*estranyament antropològic* per tal d'evitar que les afinitats ideològiques de l'investigador el porten a interpretar i descriure els diversos comportaments socials sota el prisma de la seua presa de posició en el conflicte .

- 3) L'esment de la ideologia ens porta a l'anàlisi crítica del discurs. A partir de la qual s'ha posat de manifest la conveniència de l'estudi de la dimensió ideològica de la variació lingüística funcional en posar en relació alguna de les premisses d'aquest enfocament amb les de la sociolingüística de la variació. Des d'un cert punt de vista, es pot entendre l'ACD com el resultat de l'evolució cap al vessant social dels treballs i les teoritzacions de l'anàlisi del discurs, diguem-ne, *clàssica*, que ens fornirà, per exemple, d'algunes idees profitoses per a la categorització dels textos del nostre corpus.

El que més interessa, però, és que a més del que s'acaba d'apuntar, l'ACD –o més en concret, la teoria sobre la ideologia i la manera com aquesta es (re)crea en el discurs– pot servir per reenfocar, des de la mateixa base, les teoritzacions i els treballs de camp de la sociolingüística, com corroborarem en els capítols següents. I no tan sols en allò tocant al vessant estrictament variacionista, sinó també quant a la descripció dels usos lingüístics en un termes més pròxims al nivell macrosociolingüístic.

3. IDEOLOGIA I LLENGUA: EL CAS VALENCIÀ

En aquest capítol fixarem el marc interpretatiu pròpiament dit de la recerca. Com s'ha exposat al llarg de la introducció, partim de la base que el fet que un parlant valencià adopte un model de llengua determinat, o s'hi aproxime, es pot relacionar sovint amb la seua adscripció ideològica. Si més no, amb algun dels subconjunts que n'aglutinen les creences fonamentals: en primer lloc i òbviament, aquelles referides a la llengua; després, les que toquen els aspectes fonamentals de la identitat col·lectiva. En el cas valencià, diversos autors proposen, d'una manera més o menys explícita, que cal afegir un conjunt *a priori* sense cap relació amb la identitat social com és el posicionament en l'eix que va dels reaccionaris als radicals d'esquerra.

El primer que caldrà fer en aquesta recerca de les implicacions ideològiques de les formes lingüístiques serà, lògicament, delimitar la fugissera noció d'ideologia. Fugissera per diversa segons èpoques, disciplines i autors, però també per la xarxa conceptual en què se sol moure. Sense anar més lluny, hi podem trobar conceptes (o valors) com ara el de *veritat*, ni més ni menys. Així que per tal de no perdre'ns en un oceà de definicions i matisacions, partirem d'una classificació sintètica, esquemàtica fins i tot, de les diverses postures i les seues mancances, per acabar assumint la proposta de Van Dijk (1999, 2003), com es pot deduir de les pàgines precedents.

Es pot avançar ja que un dels mèrits que atribuïm a la proposta de l'autor holandès és la voluntat de comprensió global de la qüestió, que el porta a adoptar una perspectiva multidisciplinària. Així, el punt segon es dedicarà a sintetitzar la seua proposta sobre la dimensió cognitiva de la ideologia i els conceptes que se'n

deriven, mentre que el tercer incidirà en el vessant sociològic, tot mirant de relacionar-la amb les aportacions d'altres autors, fonamentalment sociòlegs. En el següent mirarem de concretar aquest cos teòric en el cas de les ideologies lingüístiques i identitàries; tot seguit, en l'organització d'aquestes en les ideologies nacionalistes. El darrer pas consistirà en l'aplicació d'aquest bagatge al cas que ens ocupa: les ideologies sobre la llengua i la identitat social del valencià.

Convé fer palés que la relació entre les llengües i les ideologies no havia quedat fora de l'anàlisi acadèmica abans dels primers estudis d'Anàlisi Crítica del Discurs (ACD). La mateixa sociolingüística, amb la teoria del conflicte lingüístic, elaborada en diverses versions pels sociolingüístics valencians Lluís V. Aracil i Rafael Ninyoles, assenyala el valor simbòlic que la llengua pot adquirir en els conflictes socials. De fet, el conflicte lingüístic no és una altra cosa que la conseqüència de la ideologització de les llengües que comparteixen territori i l'adscripció de determinats valors a cadascuna d'elles i als seus parlants. Per això la perspectiva de l'anàlisi ideològica pot complementar i, sobretot, actualitzar unes anàlisis que sovint fa l'efecte que s'han limitat a repetir-se durant els darrers trenta anys.

La causa d'aquesta impressió de superficialitat en les darreres anàlisis del conflicte lingüístic –i dels (sub)conflictes que se'n deriven– és el remolí ideològic en què tots ens veiem immersos davant cadascun dels nous episodis que es plantegen i davant dels que es repeteixen periòdicament. I si, com és el cas, en aquest “tots” hem d'incloure'ns els mateixos que ens dediquem a analitzar-lo, no pot estranyar que les eines metodològiques i teòriques en queden contaminades, de manera que els resultats resulten menys plausibles del que demana la complexa situació valenciana. Són les conseqüències d'haver-nos declarat jutge i part alhora. La incomoditat intel·lectual derivada d'aquesta situació s'ha establert com un dels esperons de la recerca en els capítols introductoris.

També s'hi ha fet referència a la necessitat d'assumir aquesta doble condició i de mirar d'evitar les conseqüències del grau màxim de la famosa *paradoxa de l'observador* que implica. Reiterem ara la intenció de minimitzar aquesta versió en el nivell teòric de la paradoxa laboviana, referida a la influència de l'investigador en la parla dels subjectes analitzats (per exemple, en Labov 1972). I tant en el plànol metodològic com en el discursiu, per al qual caldrà començar higienitzant una terminologia massa derivada dels judicis de valor. Quant a la metodologia, s'ha dit diverses vegades que l'acostament a l'ACD deriva en primer lloc d'aquesta mena de reflexions, cosa que constatarem al llarg del capítol.

3.1. El concepte d'ideologia

Sobre la ideologia s'ha escrit moltíssim en els darrers dos segles. Fins al punt que una anàlisi històrica i sincrònica en profunditat de les diverses accepcions del terme, sovint contradictòries, requeriria tot un equip de treball i uns quants volums impresos. No obstant això, existeixen a hores d'ara molts materials recopilatoris dels conceptes bàsics de les ciències humanes i socials que n'ofereixen panorames forçosament resumits però prou complets. Una selecció d'obres d'autors de rellevància internacional i *local*, subratllada sovint pel nombre de reedicions de les seues obres, constituirà la bibliografia bàsica d'aquest apartat.

El treball amb materials de vocació recopilatòria i divulgadora s'ha justificat en la presentació de la recerca i es durà a la pràctica en acostar-nos a la teoria dels gèneres audiovisuals per a la descripció del corpus (vegeu 5.1.). Per recordar-ne breument l'argumentació, n'hi ha prou de dir que considerem que l'objectiu ha de ser sempre el de presentar un bon *status quaestionis*, que continga la informació necessària per a la recerca concreta i fuja de l'erudició gratuïta. Un exercici difícil

d'equilibri, certament, que caldrà assumir en benefici de l'arquitectura del text i de la investigació mateixa. En el benentès afegit que en aquesta mena de qüestions potser no passarem mai de l'intent d'aproximació.

És ja un tòpic el fet d'esmentar Destutt de Tracy (1754-1836) com l'introduïdor del terme, tot i que amb un sentit molt diferent de com s'entén actualment: s'hi volia referir a una mena de ciència que estudiara les idees, relativament precedent del que avui és la sociologia. El següent pas en les panoràmiques històriques del terme sol consistir a adjudicar a Marx i Engels la primera noció d'ideologia adscriuïble a la ciència social. La importància del concepte la subratlla el fet que aquesta primera accepció ha servit per a poder considerar-los “fundadores de la sociología del conocimiento, una rama de la ciencia social que estudia las formas, contenidos y dinámica del pensamiento de los grupos humanos, y los relaciona con sus condiciones de vida así como con la distribución del poder y los intereses entre ellos.” (Giner 2002¹⁰: 507).

Això no obstant, s'ha de remarcar que tot plegat és deducció de l'ús del terme que feren Marx i Engels, ja que ells no en van donar una definició expressa ni tan sols en *La ideologia alemanya*. A més, aquest ús presenta alguns aspectes que han rebut nombroses crítiques o matisacions, per part fins i tot d'alguns autors que se solen incloure en les files del materialisme històric. En primer lloc, perquè hi inclouen des de doctrines filosòfiques *il·lusòries* a sistemes jurídics, polítics o religiosos, cosa que hi dóna tanta amplitud que possibilita la confusió amb la noció de cultura i fins i tot de civilització. I és obvi que si no se'n diferencia clarament, serà poc operatiu. En segon lloc, la connotació pejorativa de la ideologia, que s'entén com “la conciencia y la representación que la clase dominante se forja de la realidad, de acuerdo con su posición e intereses” (Rocher 1996¹²: 127) i oposada a la *veritat científica*, no podia tampoc resistir inamovible el pas del temps.

El darrer aspecte de la noció d'ideologia que solen criticar els estudiosos de les teories marxistes és l'excessiva indefinició amb què s'afronta. Aquesta manca de concreció és conseqüència directa de l'amplitud i el caràcter pejoratiu que s'acaba de comentar, i té com a resultat una multiplicitat d'accepcions del terme, de vegades fins i tot contradictòries dins el mateix marxisme. Així, Gurvitch n'identificava tretze de diferents als anys seixanta i demanava a la sociologia marxista que concretara, si no es volia perdre el valor *científic* del terme (Rocher 1996¹²: 127). De la seua banda, Gallino (1995: 505-507) xifra en nou les possibles nocions d'ideologia que, tot i reduir-ne l'abast, es mantenen dins la concepció d'aquesta com a *pensament distorsionat*⁹ i contraposat a la visió *científica* del món.

Les reformulacions del terme en el materialisme històric, a banda de les dels mateixos Marx i Engels, comencen per les més ortodoxes de Lenin i Luckács. Aquest autors oposen la ideologia errònia i il·lusòria de la classe capitalista (la *falsa consciència* de l'autoengany) a la ideologia científica del materialisme històric (la *consciència de classe*). Amplien així l'abast del terme en aplicar-lo també a la ideologia proletària, però mantenen encara la divisió entre una mena de coneixement fals i un altre de verídic, ara anomenant-los falsa consciència i consciència de classe respectivament.

La càrrega negativa del terme fins i tot augmenta en la proposta de Pareto, qui considera que la funció bàsica de la ideologia és l'engany de l'altre. L'autoengany, la falsa consciència de Lenin i Luckács, passa a considerar-se com una mena d'efecte secundari. Tampoc no desapareix la connotació pejorativa quan, ja passada la meitat del segle xx, alguns autors la conceben com la visió necessàriament parcial del món, producte de l'experiència de classe: d'acord amb

⁹ Convé aclarir que ningú no adjudica a la tradició marxista "l'invent" d'aquesta accepció pejorativa de la ideologia. Dels antecedents, és freqüent citar un discurs de Napoleó de 1812 en el qual oposava l'*obscura metafísica* de la ideologia al vertader coneixement racional. El que resulta innegable és el paper d'aquests autors en atorgar-hi un sentit dins una teoria i una metodologia analítica, és a dir, en convertir-lo en part d'una terminologia.

això, els *enganyats* som inevitablement tots, ja que no podem fer una altra cosa que veure el món des de la perspectiva pròpia.

Però la crítica de l'ús del valor de veritat en una disciplina que pugna per ser científica era inevitable: a més de ser metodològicament inacceptable, la rellevància de la *veritat* per a l'anàlisi resulta ben escassa (Gallino 1995: 507). Així queda establert per "l'axioma de Thomas, pedra angular del pensament sociològic: allò que els individus defineixen com a real, és real en les seues conseqüències" (*apud* Nicolás 2005: 6). En aquest sentit, l'evolució del concepte i de la disciplina sociològica han permès fer definicions generalitzadores que miren de recollir l'accepció *actualment científica* del terme, com fa per exemple Rocher (1996¹²: 128):

"puede afirmarse que los sociólogos contemporáneos suelen utilizar este término para designar *un sistema de ideas y de juicios, explícito y generalmente estructurado, que sirve para describir, explicar, interpretar o justificar la situación de un grupo o de una colectividad, y que, inspirándose ampliamente en unos valores, propone una orientación precisa a la acción histórica de ese grupo o colectividad*" (subratllat en l'original).

Així se superen les crítiques que assenyalàvem adés: s'evita la identificació entre cultura i ideologia, ja que aquesta passa a formar part d'aquella. És a dir, la ideologia s'entén com una mena de *nucli dur* de la cultura, on s'expliciten les diverses representacions de la realitat, les interpretacions de la identitat del grup i els seus propòsits. També s'eviten les connotacions pejoratives i la contraposició al valor de veritat, en estendre el concepte a tots els grups i a totes les societats. Això porta a afirmar que es pot parlar de diversos tipus d'ideologia, segons els criteris que ara veurem i que es poden considerar també generalment acceptats (per exemple, Rocher 1996¹²: 483 i Gallino 1995: 509):

- El subjecte: ideologies d'institucions, d'associacions més o menys polítiques, d'organitzacions, de nacionalitats, de grups socials....

- L'orientació política: ací es proposa un conjunt tancat, que en el tradicional eix dreta-esquerra queda així: reaccionària, conservadora, progressista i radical.
- La relació amb el poder: si el detenen o el persegueixen.
- Els mitjans d'acció: pot ser reformista o revolucionària.

Ara bé, convé assenyalar que l'evolució de la sociologia respecte d'aquest punt no es pot considerar totalment uniforme ni es pot dir que la definició de Rocher siga unànimement usada. Per posar un exemple il·lustre i ben significatiu de *dissidència*, esmentarem el cas d'Anthony Giddens, qui en el glossari de la reedició del seu manual de sociologia proposa la definició d'ideologia que hi ha tot seguit. Com a mostra de la rellevància d'aquest autor i de l'obra que anem a citar al·ludirem al fet que la reedició a què fem referència és immediatament posterior al Premi Príncep d'Astúries de Ciències Socials que l'autor va rebre en l'any 2001. Circumstància que, dit siga de passada, atorga certa connotació irònica a l'aire marxista de la definició:

“Ideología Ideas o creencias compartidas que sirven para justificar los intereses de los grupos dominantes. Existen ideologías en todas las sociedades en las que hay desigualdades sistemáticas y arraigadas entre los grupos. El concepto de ideología está estrechamente relacionado con el de poder, puesto que los sistemas ideológicos sirven para legitimar el diferente grado de poder que tienen los grupos” (Giddens 2002⁴: 864).

Una proposta que mira de combinar, d'una banda, aquella tendència a donar-hi un abast socialment general i a eliminar-ne el caràcter pejoratiu amb, de l'altra, la relació dels conceptes d'ideologia i de poder, és la de Van Dijk (1999, 2003). Ja s'ha fet referència al punt 2.4 al fet que la manipulació informativa, entesa com una mena d'abús de poder, és un dels objectius centrals d'anàlisi de l'ACD. De la seua banda, la concepció pejorativa i restringida de la ideologia se supera en fer-la extensiva a tots els grups socials, senzillament.

Abans de considerar uns altres aspectes de les aplicacions que fa aquest autor del concepte, vegem-ne una definició primerenca i provisional que sembla feta per conjuminar els dos vessants que estem comentant: “Muchos autores coincidirían en que una ideología es algo así como un marco compartido de creencias sociales que organizan y coordinan las interpretaciones y prácticas sociales de grupos y sus miembros y, en particular, el poder y otras relaciones entre grupos.” (Van Dijk 1999: 22).

De més a més, l'autor adverteix que la generalització de la ideologia cap a tots els grups socials no és incompatible amb l'esperit crític o compromés, de denúncia de les “males” ideologies (1999: 25), tot situant-se en la tradició de la Teoria Crítica iniciada per l'Escola de Frankfurt. L'originalitat de l'intel·lectual holandés rau en la seua proposta d'un enfocament multidisciplinari per a l'estudi de la ideologia basat en les tres dimensions que hi detecta: la (socio)cognitiva, la social i la discursiva.

Ell mateix constata que la primera i la tercera dimensions han estat les menys treballades i justifica el seu esforç *extra* per fixar-ne les bases per a ulteriors treballs, teòrics i d'anàlisi. De fet, el volum de 2003, *Ideología y discurso*, a més d'una síntesi del monogràfic del 1999, és el primer fruit d'aquella voluntat d'incidir en els aspectes més necessitats d'atenció per a una comprensió global del fenomen de les ideologies, tot centrant-se en la (re)producció de la ideologia a través del discurs.

Als efectes dels interessos d'aquest treball, ja s'ha esmentat diverses vegades que ens sembla molt rendible fer un breu repàs de les propostes teòriques i metodològiques d'aquest autor i posar-les en relació amb els plantejaments d'altres disciplines dedicades a l'estudi de la llengua en ús. La qüestió de l'anàlisi ideològica del discurs pròpiament dit ja s'ha tocat, des del vessant més pràctic o metodològic, al capítol 2. Ara ens centrarem, doncs, en allò referent als costats

sociocognitiu i social del triangle, i especialment en aquest darrer. Sempre provant de fer avenir les reflexions de diversos autors sobre el paper de la llengua en les ideologies de la identitat social amb el marc teòric que proposa un dels fundadors destacats de l'ACD. No debades Van Dijk ha declarat la seua vocació holística pel que fa a tots els aspectes i tipus d'ideologia.

3.2. L'estructura sociocognitiva de les ideologies

La concepció d'ideologia del professor holandés que acabem de citar remet directament a l'espai cognitiu a través del concepte de creença. Podria semblar, erròniament, que ens vulga tornar a la discussió sobre el valor de veritat o la falsedat intrínseca d'allò ideològic. Com ja s'ha vist, es tracta d'una controvèrsia de la qual mira de fugir el món acadèmic, no sols per a aquest concepte, sinó d'una manera molt més general a partir de les crítiques a la ciència com a últim reducte de la Veritat en majúscules que s'han fet i es fan des del pensament postmodern, dit siga totalment de passada. En aquest sentit, una definició una mica més elaborada anul·la qualsevol temptativa d'oposar la ideologia al coneixement *veritable* a partir de les propostes d'aquest autor:

“las ideologías consisten en aquellas creencias sociales generales y abstractas, compartidas por un grupo, que controlan u organizan el conocimiento y las opiniones (actitudes) más específicas de un grupo. [...] Esto implicaría que ellas encarnan no sólo los valores específicos sino también los criterios de verdad de un grupo.” (Van Dijk 1999: 72).

Cal apressar-se a afegir que això no implica que s'haja de conceptualitzar tot el coneixement com a ideològic, la qual cosa eliminaria, òbviament, l'operativitat del concepte. Perquè Van Dijk defuig els termes absoluts, però no el plantejament dialèctic: l'oposició es dona entre les creences ideològiques i les creences del que

ell anomena *fonament comú*, oposició que es basa en la qualitat intrínsecament conflictiva de les primeres (Van Dijk 2003: 30). No cal, per tant, perdre el temps en disquisicions filosòfiques –per no dir *ideològiques!*– al voltant de la *veritat*, n’hi ha prou de saber sobre què es discuteix o sobre què hi ha consens en una societat determinada i en un moment determinat. La polèmica remet directament a la ideologia; el silenci, al fonament comú, format per les bases de què tots partim.

Aquestes consideracions se situen en el que a hores d’ara ja podem entendre com una *tradició* d’interdisciplinarietat entre la psicologia –vessant cognitiu i individual– i la sociologia –vessant social pròpiament dit. Ens hauríem de remuntar, doncs, als inicis de la psicologia social, amb autors com Mead o Moscovici, que miren d’estudiar el comportament humà tot evitant la compartimentació estanca entre allò individual i allò social.

En aquest mateix sentit, es pot dir que la psicologia social mira d’analitzar precisament el vincle que uneix els individus i la societat, el trànsit entre els nivells micro i macro. Amb tot, els antecedents més immediats els trobarem en les aportacions del conjunt d’escoles i moviments que s’ha pogut anomenar *sociologies de la vida quotidiana*, que tenen en comú l’estudi “de la dimensió (trans)subjectiva del ‘trabajo’, ‘la política’, ‘lo juvenil’, etc.” (Canales 1995).

Així per exemple, és evident en la noció de *fonament comú* la petja de la focalització de l’interés analític en el *sentit comú* que fan Berger i Luckman (1988), ja que l’entenen com el coneixement no problemàtic que orienta la conducta en la vida quotidiana. Aquest camp d’interés ha donat lloc al que s’ha anomenat *fenomenologia* o *construccionisme social*. Terminologia que fa referència al fet que es considera que l’espai intersubjectiu de la interacció i la comunicació constitueix l’element definidor de la mateixa societat.

Cal esmentar també l'èmfasi que posen aquests autors i els seus seguidors en el paper del llenguatge com a transmissor i creador de les nostres percepcions de la realitat. Percepcions que, recordem-ho s'acaben prenent com si es tractara de la realitat mateixa a través dels processos d'institucionalització i de legitimació, en el que des d'aquest corrent s'anomena procés de *reificació*.

En aquesta breu pinzellada del marc en el qual es pot situar la teoria de la ideologia de Van Dijk, no es pot deixar d'esmentar l'interaccionisme simbòlic. Blumer (1967) el definia precisament a partir de la retroalimentació que es produeix entre les interaccions socials i els significats que es transmeten i creen en aquestes interaccions. Tot partint de la premissa que aquests significats són precisament la base de l'actuació dels individus. També convindrà recordar-se de l'etnometodologia, nomenada per Garfinkel *mètode del coneixement comú*, que mira d'analitzar els processos de verificació social que culminen en l'obvietat.

D'altra banda, pel cantó de l'anàlisi preferent del coneixement *no comú*, conflictiu i en conseqüència ideològic, hi ha els estudis de l'anomenada *sociologia crítica* –de la qual és ben probable que l'ACD prengui el nom. Els treballs que més han transcendit són, sens dubte, els de Gramsci, autor que incideix en el fet que la societat, a més d'un sistema de coneixement, ho és també de coerció respecte de l'actuació dels seus membres. Amb un deute més declarat amb el materialisme històric que els corrents anteriors (que no n'estan exempts), la sociologia crítica s'interessa pels recursos amb què el poder mira de mantenir-se, les estratègies de domini. També és destacable l'èmfasi en l'anàlisi dels discursos com a dimensió preferent de la (re)producció ideològica, focalització que ha donat lloc a una mena de *revolució lingüística* de la ciència social.

Segurament l'autor que ha portat l'anàlisi de la interacció cara a cara a un nivell més detallat ha estat Goffman, qui sobrepassa fins i tot els límits de l'etnografia en fer dependre totalment els punts d'interès i la metodologia del cas concret

d'anàlisi. Un altre autor singular, però en un sentit ben diferent, és Bourdieu. Ja ens hi hem referit en parlar dels objectius d'aquesta recerca i hi tornarem ben prompte, de manera que es pot dir que la seua influència ací serà molt important. Ens interessa destacar ara les seues nocions de *mercat* i *capital social*, que miren d'explicar també aquest nexa individu-societat tenint present els mecanismes de (re)creació social. Entre aquests mecanismes destaca la llengua, però no per això es pot adscriure a l'interaccionisme simbòlic:

“Al no ir más allá de las acciones y de las interacciones tomadas en su inmediatez directamente visible, la visión ‘interaccionista’ no puede descubrir que las estrategias lingüísticas de los diferentes agentes dependen estrechamente de su posición en la estructura de distribución del capital lingüístico” (Bourdieu 1985: 39).

Més avant, i sobretot en el punt següent, pròpiament social, farem servir les propostes de més d'un d'aquests autors. Ara, dins aquest plànol sociocognitiu, caldrà fer referència al postulat que les creences del fonament comú i les ideològiques formen part d'una entitat més gran: la *memòria social*. Aquesta, segons Van Dijk, està formada per totes aquelles creences compartides socialment, des del coneixement sociocultural (que inclou els objectes de l'entorn i la llengua o llengües necessàries per interactuar, per exemple) a les actituds socials, les ideologies i el fonament comú (incloent-hi les normes i els valors).

La fórmula “creences compartides socialment” s'haurà d'entendre ací en el sentit d'aquelles creences que superen el marc estrictament individual, no que són objecte de consens entre tots els membres de la societat en qüestió; aquestes, com s'acaba de comentar, configuren el fonament comú, part component de la memòria social. El concepte és deutor, sens dubte, dels treballs de Halbwachs (2004, primera edició de 1925), que distingia la *memòria col·lectiva*, circumscrita a un grup, i la *memòria social* o *històrica*, més assimilable a la proposta de Van Dijk –o viceversa, en realitat. En qualsevol cas, el que interessa als objectius

d'aquesta recerca és el contrast entre les creences ideològiques i les del fonament comú, per la rellevància social d'unes i altres i del contrast mateix.

En aquest sentit i per tal de poder dur a terme qualsevol anàlisi, es fa necessari “visualitzar” les creences d'alguna manera, atès que no sempre s'expressen explícitament en els discursos. Ben al contrari: l'únic cas el constitueixen els discursos pròpiament ideològics, un percentatge mínim d'aquells susceptibles de ser analitzats ideològicament –la pràctica totalitat, d'acord amb la proposta que assumim aquí. Com a pas previ, cal distingir les creences ideològiques d'aquelles altres que tampoc no són comunes i que s'expressen a través de les opinions individuals, subjectives i sense relació necessària amb un grup.

Amb aquesta finalitat és fonamental de tenir en compte un altre tret definitori del concepte d'ideologia, que rau en el fet que s'ha d'aplicar només a aquelles creences sobre temes rellevants per als grups socials: “Generalmente hacen referencia [les ideologies] a aspectos políticos y sociales importantes, temas relevantes para un grupo y para su existencia” (Van Dijk 2003: 20). D'aquesta característica deriva una de les funcions principals de les ideologies: protegir els grups als quals s'associen, és a dir, els grups al si dels quals es formen i als quals contribueixen a mantenir com a tals. Una altra vegada, la imbricació de la dimensió cognitiva i la social es fa palesa.

Quant a la formulació de les creences, Van Dijk en proposa una de tipus proposicional, des d'un punt de vista més metodològic que no teòric pròpiament dit, atès que la forma en què es troben en la ment de l'individu és incomprovable. El nostre autor es basa en les definicions “tradicional” i filosòfica de proposició, tot conjuminant les idees de “pensament complet” i “allò que pot ser veritable o fals” (2003: 25). La forma bàsica que hi proposa és l'oració simple, com per exemple: *cal aigua per regar el secà*.

Això es pot relacionar directament amb la noció d'*ideologema* de Kristeva (1976), represa més recentment entre nosaltres per Nicolás (1998: 228) quan proposa, precisament, treballar per una gramàtica de la ideologia. D'acord amb el programa d'aquest autor, l'anàlisi sistemàtica de la ideologia hauria d'incloure la descripció de les unitats mínimes dels sistemes ideològics, de les interrelacions entre aquestes, de les combinacions d'aquestes amb les formes lingüístiques i dels lligams pragmàtics entre ideologemes, formes lingüístiques i contextos enunciatius.

Si donem per bona la formulació d'aquestes unitats mínimes sota la forma de proposicions, podem anomenar-les ideologemes d'ara endavant i fer una síntesi d'ambdues propostes d'anàlisi que, de fet, coincideixen en els punts essencials. Així, pel que fa a les interrelacions dels ideologemes dins els sistemes ideològics, Van Dijk (2003: 27) assenyala una sèrie de categories principals com a *probablement* bàsiques en l'organització d'aquestes proposicions ideològiques, tant en el plànol de l'acció col·lectiva com en el de la individual; també, en la ment, en la dimensió cognitiva. L'adverbi destacat vol posar de manifest que es tracta de nou d'una hipòtesi incomprovable empíricament que el mateix autor proposa amb la condició que esdevinga eina útil d'anàlisi.

Arribats a aquest punt, l'autor d'origen holandés proposa una definició d'aquestes categories d'acord amb el tipus d'ideologemes que poden contenir. Com es pot comprovar, fan referència a l'autorepresentació de l'endogrup i, al mateix temps, a la representació dels altres grups:

- *Criteri de pertinença*: les creences d'aquesta categoria al·ludeixen directament a la identitat del grup, a allò que és necessari per poder pertànyer-hi i a allò que impossibilita la pertinença.
- *Activitats típiques*: el que sol fer el grup com tal i el que no. També inclou el que els individus creuen que la societat espera d'ells com a membres

del grup. Perquè igual que les següents categories, la dimensió individual haurà de ser coherent amb la del grup.

- *Objectius generals*: el que persegueix el grup i els motius de plantejar-se aquests objectius.
- *Normes i valors*: no en l'accepció cognitiva general que s'ha comentat en parlar de la memòria social, sinó en una mena d'adaptació interna al propi grup. Van Dijk ho planteja amb la pregunta *què és bo o dolent per a Nosaltres?* Més avant (2003: 56) afegeix la consideració del que és permès o no als membres del grup.
- *Posició*: les relacions del grup i dels seus membres amb els altres grups i individus de la mateixa societat, en termes de proximitat afectiva i també d'importància social.
- *Recursos*: el que el grup i els seus membre posseeixen d'una manera distintiva respecte dels altres. Inclou també les mancances distintives.

Així mateix, és plausible suposar alguna mena d'organització temàtica dels altres ideologemes, els que no es relacionen directament amb la identitat del grup. Considerem que els ideologemes que no *parlen* dels grups socials es poden agrupar en funció de l'*aspecte rellevant* al qual es referisquen, tot mantenint una coherència interna dins del seu subconjunt temàtic. Però també amb els ideologemes d'altres subconjunts més o menys relacionats. Això ha de ser així necessàriament si convenim que les ideologies són *sistemes*, no conjunts o "contenedors" de creences.

A més, d'aquesta manera es podria donar compte del que anomenarem *efecte dòmino ideològic*: el qüestionament d'un ideologema, especialment si l'individu el considera central en el seu sistema de valors o fins i tot de coneixements, pot produir una mena de replegament en altres. Pot provocar, diem, tant la reformulació d'alguns dels que ja existien i s'hi relacionaven com la formulació d'ideologemes nous que donen suport al discutit. Fins i tot, l'enfrontament al

voltant d'un tema X, pot portar a una presa de posicions oposada sobre el tema Y, que abans no hi tenia res a veure per a cap dels grups. Aquesta noció d'efecte dòmino ideològic serà útil per tal d'explicar la imbricació de distints eixos ideològics al voltant de la llengua dels valencians (vegeu 4.6).

Passem ja a l'aplicació concreta de tot aquest sistema complex a les situacions amb què l'individu es troba en la seua activitat social. El punt probablement més rellevant és que entre les ideologies i els discursos –es pot deduir que entre les ideologies i qualsevol actuació social, o dit d'una altra manera, entre els nivells macro i micro– Van Dijk proposa un nivell intermedi, constituït per les *actituds*. També, en sentit contrari, trobem un nivell entre el microcontext i l'actuació de l'individu: el que ocupen el *model mental* i el *model contextual*. No obstant això, de l'explicació es dedueix que considera que les actituds són un component dels models mentals, de manera que aquests darrers farien aquella mena de funció de filtre en els dos sentits.

Abans d'explicar-los amb una mica més de deteniment, es pot avançar ja que l'existència mateixa d'aquests plans posa en entredit una concepció d'aire conductista de la variació diafàsica, en la qual el context ocuparia el lloc de l'estímul i l'ús lingüístic el de la resposta (concepció que es troba a la base de massa treballs sociolingüístics, com veurem al capítol següent). Totes les referències que hem assenyalat en aquest capítol tenen en comú, com s'ha dit, la intenció de superar l'espai individual, en el qual se centra el conductisme, en el seu propòsit d'explicar la conducta de l'individu –en societat. És la visió predominant en les ciències socials a hores d'ara, la qual, no cal dir-ho, s'assumeix plenament en aquesta recerca.

En aquesta opció, de metodologia bàsicament qualitativa, es pot distingir entre les propostes que posen l'èmfasi en la interacció com a element definidor de la societat i les que ho fan en els mecanismes pels quals s'arriba a crear una mena de

mentalitat col·lectiva –entre els quals mecanismes hi ha la interacció. El concepte de memòria social que s’ha presentat una mica més amunt i també els de model mental i model contextual que acabem d’esmentar, sembla que situen Van Dijk en la darrera opció. Però sobretot, el que volem subratllar encara més és que deslliguen l’actuació lingüística de l’esfera individual i el conductisme, ja que les actituds i els models mentals i contextuais del parlant es fixen com a més decisius que el context *real*. Vegem-ho.

Els models mentals es defineixen com “las representaciones episódicas de los acontecimientos en los que participamos cada día” (Van Dijk 2003: 31). Qualificats de personals i subjectius, suposen, doncs, la manera en què entenem i valorem cadascuna de les nostres experiències. Assenyalar els components d’aquests models mentals equival a dir els elements que participen en la representació (o interpretació) de la realitat. Són les experiències prèvies, els coneixements i les actituds, aquestes últimes indirectament en el lloc de les ideologies, la qual cosa suposa el fet realment rellevant per a la teoria: aquesta és la manera en què les ideologies es tradueixen en fets concrets, a través dels models mentals.

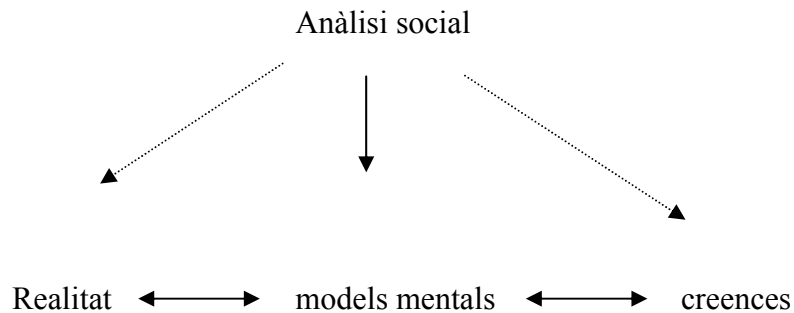
Com déiem, doncs, els models mentals es poden entendre com una mena de filtre cognitiu que actua en dos sentits: de la realitat a les creences i els coneixements i d’aquests a l’actuació concreta de l’individu. Es podria dir que són el vincle entre la dimensió cognitiva i la social, ja que posen en relació la ment de l’individu amb l’entorn. Tot i que ja s’ha citat al principi de l’epígraf com una de les referències marc, és de justícia fer ara un esment especial a Moscovici (1979, primera edició de 1961) i la seua *teoria de les representacions socials*: les tres dimensions que les formen, *informació*, *camp de representació* i *actitud* es troben clarament a la base del que estem comentant.

La primera, la informació, es refereix a la suma de coneixements que té un grup respecte d'allò representat; la segona a l'organització jeràrquica i qualitativa de la representació i l'actitud a l'orientació favorable o desfavorable respecte de l'objecte de la representació. Voldríem destacar també la noció d'*ancoratge*, d'acord amb la qual allò que es representa s'integra cognitivament dins el sistema de pensament a través de la representació i es converteix en un instrument útil per tal d'interpretar la realitat i actuar-hi (Moscovici 1979: 121). Tan rellevant, doncs, per a l'anàlisi social serà la realitat com la representació mental; en paraules de Bourdieu (1985: 88): “es necesario superar la oposición que la ciencia lleva a cabo en principio [...] entre la representación y la realidad, e incluir en lo real la representación de lo real”.

Més amunt hem fet un primer apunt referit a la nova perspectiva que s'obri per a l'anàlisi de la variació lingüística quan es té en compte aquesta mena de *variable intermèdia* entre la realitat i el parlant. Cal dir ara que si bé el plantejament pot ser novedós en el camp del variacionisme, no ho és en el de la sociologia de la llengua més *macro*, d'acord amb la revisió que el sociolingüista valencià Ernest Querol (2000) ha fet dels models i paradigmes, atenent precisament al nombre de factors que tenen en compte. D'entre els models ternaris, Querol rebutja el de les actituds (2000: 66-70), per l'escassa correlació que presenten amb el comportament lingüístic i prefereix el marc més ampli de la teoria de les representacions socials, de la qual diu que “ens pot aportar més llum en el camp de la sociologia de la llengua que cap de les teories que coneixem” (2000: 86).

Tornant a Van Dijk, tot plegat es tracta d'una aposta perquè l'anàlisi prenga en consideració i en un lloc preminent els models mentals, el nivell que s'alimenta de la realitat per tal d'actuar-hi d'acord amb les creences i que, al seu torn pot modificar l'una i les altres. És, per tant, més rellevant per a l'actuació de l'individu que la realitat definida en termes objectius i aliena a aquells models. Anàlisi que no cal dir que haurà d'incloure també els dos pols de l'esquema,

realitat i creences (ideològiques i no), tot partint de les actuacions concretes dels individus.



Esquema 3: els models mentals en l'anàlisi de l'actuació de l'individu en societat.

De la seua banda, els models contextuais constitueixen un tipus determinat de model mental, format per aquells que es refereixen a les situacions comunicatives. La manera com s'articulen els discursos depèn directament, per tant, del model contextual, el qual està "viu" durant tot l'acte comunicatiu, sota la forma de negociació entre els participants sobre el que és rellevant i pertinent en cada situació determinada. I si els models contextuais són una subcategoria dels models mentals, la ideologia hi ha de poder jugar un cert paper. En paraules del professor holandès: "En definitiva, las ideologías no sólo controlan lo que decimos o escribimos, sino también cómo lo hacemos." (Van Dijk 2003: 39). La relació de l'estil o variació diafàsica amb la ideologia queda així establerta teòricament.

3.3. La dimensió social de la ideologia

Com s'acaba de comentar, la ideologia es pot concebre com un pont –un d'ells– entre l'individu i la societat. Sembla lògic, doncs, dedicar un epígraf a completar els aspectes socials a què ens hem referit de passada en analitzar el plànol

cognitiu, tot detenint-nos especialment en les ideologies lingüístiques. Aquestes seran objecte d'atenció específica en l'apartat següent, mentre que el darrer del capítol es dedicarà al cas valencià.

La primera referència al vessant social en el punt anterior es donava quan parlàvem de la diferenciació entre fonament comú i creences ideològiques, amb la conflictivitat social com a punt d'inflexió. La distinció és nítida, però també relativa: el que en una societat o moment històric és comunament acceptat, pot no ser-ho en altres. A més, determinades parcel·les del coneixement es poden edificar sobre la base d'ideologies que avui considerem unànimement prejudicades (com ara el racisme). També és possible una mena de coneixement de base ideològica no negatiu, és a dir, que els nostres sistemes de valors actuals i comunament admesos no consideren negatiu, com per exemple els estudis sobre contaminació i degradació del medi, que deriven de la ideologia ecologista.

D'altra banda, convé subratllar que perquè un conjunt de creences es considere ideològic no ha d'estar a la base de conflictes socials necessàriament violents o exacerbats. Tot i que és possible que siga així, i de fet, la implicació inversa sí que és generalizable: la major part de les lluites socials d'alta intensitat impliquen conflictes ideològics. Deixem-ho, doncs, en la polèmica com a definidor d'allò que és ideològic, tant quan genera debats i polítiques pactistes com quan és font d'aldarulls. D'aquesta manera, l'explicitació discursiva d'una nova manera de representar determinat objecte social seria el primer pas per passar d'un conflicte latent a un d'ideològic.

També cal tenir present la possibilitat que els membres d'alguns grups es resistisquen a considerar ideològiques algunes creences, per molt que no siguen compartides per altres grups de la mateixa societat. Això deu ser especialment freqüent en aquells ideologemes que s'expliciten en forma de definicions essencialistes, que fan referència a algun "ser", enfront dels més clarament

argumentatius, que normalment s'acceptaran com a ideològics. En qualsevol cas, allò rellevant d'aquesta reflexió és que les creences del primer tipus, les essencialistes, que els membres d'un o més d'un grup no identifiquen com a ideològiques tot i que hi haja polèmica, seran precisament les més conflictives: l'oposició de l'altre grup serà interpretada com alguna cosa més *greu* que una mera diferència d'opinió.

La segona remissió a les implicacions socials d'una característica cognitiva de les ideologies es donava quan esmentàvem una de les seues funcions principals: la protecció del grup. Estem parlant, òbviament, de la salvaguarda dels grups socials com a tals, la qual no comporta *necessàriament* la necessitat de defensar la supervivència física dels individus que els componen. Perquè és ben cert que determinats grups ètnics i religiosos han patit històricament i pateixen en l'actualitat i en diferents continents persecucions amb la monstruosa finalitat d'exterminar-los. La seua defensa es basa, òbviament, en la ideologia dels drets humans, menys acceptada internacionalment del que se sol donar per descomptat, a la vista dels fets.

Com és obvi, l'atac absolut de què són objecte també té un fonament ideològic, que es podria representar amb aquests ideologemes bàsics: “la desaparició del grup X és beneficiosa per a nosaltres” i “els membres d'X no són persones *com nosaltres*”. Un cas extrem i terrible, sens dubte, però que parteix d'un esquema ideològic ben semblant al de qualsevol altra legitimació dels privilegis d'un grup sobre un altre. Legitimació que, com és ben sabut¹⁰, constitueix una altra de les funcions bàsiques de la ideologia:

“Las ideologías se dirigen, pues, a la formulación de los principios gracias a los cuales un grupo ‘merece’ ciertas ventajas sobre otros grupos [...] Hay que entender que estos intereses no tienen por qué ser únicamente materiales, como ocurría en las ideologías basadas en la

¹⁰ Així ho destaquen tots els autors que s'han acostat a la noció d'ideologia, incloent-hi tant els qui en fan una lectura en termes pejoratius com els qui l'estenen a tots els grups socials (vegeu 3.1 i 3.2).

clase. *Muchas ideologías modernas se orientan preferentemente a los recursos y los objetivos simbólicos*¹¹, o los relacionados con el estilo de vida, la sexualidad, la salud, etcétera.” (Van Dijk 2003: 48-49)

Així, els “certs avantatges” es podrien situar en una escala de gradació que aniria dels drets fonamentals de la persona, partint del dret a la vida, als més diguem-ne superficials, com ara el *dret* a divertir-se els caps de setmana. Sense oblidar, és clar, el dret a utilitzar la llengua pròpia, recurs simbòlic de primer ordre. L’existència de la *Carta europea de les llengües regionals i minoritàries* i els estats que la ratifiquen o no, les controvèrsies als parlaments autonòmics sobre política lingüística, les propostes d’ús de les llengües *perifèriques* al Senat espanyol en serien alguns exemples trets de l’actualitat. Als quals caldria afegir, en el capítol de les repercussions identitàries, la reordenació territorial que ha experimentat el nostre continent en els darrers anys. En l’epígraf següent ens detindrem en les diverses postures en joc en aquest camp.

D’altra banda, la qüestió de la legitimació i la pugna entre els grups socials remet directament a la noció de poder. Com ja s’ha dit, aquest és un punt d’interès central en l’ACD i en qualsevol disciplina social d’orientació *crítica*, especialment en tot allò referent a les estratègies de domini i manipulació. És obvi que els grups amb més recursos, entre els quals el recurs fonamental de l’accés als mitjans de comunicació, en poden abusar de molt diverses maneres. És per això que ben sovint aquestes disciplines han reclamat el qualificatiu de *compromeses* en la defensa dels abusos de poder, cada vegada més subtils.

No obstant això, el *repte* al poder, el trencament del consens i l’emergència, conflictiva, de noves propostes de representació de la realitat amb uns nous patrons de conducta social associats, és el que provoca el naixement de les

¹¹ El subratllat és meu: es vol destacar el que es pot interpretar com una referència indirecta a la qüestió lingüística, en tant que simbòlica, en situacions de conflicte lingüístic com la nostra. Tot seguit ens detindrem en aquesta qüestió i hi tornarem en els apartats següents.

ideologies. En el benentés que tant la nova proposta com els mecanismes de defensa i perpetuació de la dominant passaran a ser ideològics des del moment que hi haja discussió, com s'ha repetit. Aquest també ha estat un punt d'interés central en els estudis de les dinàmiques de les ideologies en les societats actuals per part de la psicologia social. Entre els elements més interessants, ni que siga per mancat d'atenció, a l'hora d'explicar alguns aspectes del nostre cas concret, destacariem l'anàlisi de la influència social de les minories.

Un dels principals autors en l'estudi i la reivindicació de la necessitat d'estudi de les minories és Moscovici. De fet, aquest sembla ser el seu principal nucli d'interés actual, en el que podria ser una segona fase, després de la teoria de les representacions socials ja esmentada ací (Mora 2002: 19-20). Probablement perquè, de fet, l'existència mateixa de les minories en les nostres societats hi insereix el dissens, el debat ideològic, d'una manera perenne. Així ho expressa Moscovici:

“Hoy en día, las minorías son un componente normal de la vida social. Los estudiosos deberían mirar el mundo desde el punto de vista de las minorías y ya no exclusivamente desde el punto de vista de las mayorías de las masas unitarias, como lo han hecho hasta ahora” (Moscovici 1980: 690, citat per Mora 2002: 20)

Respecte del *poder de les minories* i del seu espai d'èxit, sovint es tendeix a pensar que serà proporcional al prestigi social dels dirigents, a la qualitat d'*elit* que es reconega al grup que desplega una ideologia concreta. Matisarem aquesta idea també amb un parell de citacions, que també explicarien algunes variables del cas valencià: “Se persuade más por el comportamiento y la convicción sobre un punto de vista, que por el hecho de representar a un gran número de personas, ser especialista o gozar de prestigio” (Mora 2002: 20). La segona és de Van Dijk (1999: 222):

“El desarrollo de las ideologías es un proceso social bidireccional, en el cual el liderazgo y la influencia de arriba hacia abajo está estrechamente ligada a la influencia, experiencia y acción de abajo hacia arriba. / El discurso de elite que no expresa opiniones populares probablemente no produzca un movimiento popular.”

D'altra banda, i sense que es pretenga invalidar res del que s'ha dit en els paràgrafs anteriors, potser cal insistir en la conveniència de no identificar *a priori* i sempre un grup amb el poder i un altre o uns altres amb *la resistència* a aquell poder. Perquè les societats que es basen precisament en la divisió de poders, en tenen molts centres, més encara si ens referim a les qüestions d'índole simbòlica. Així, en les anomenades democràcies occidentals és molt improbable que el mateix grup social tinga el poder polític en totes les parcel·les de la divisió administrativa, que controle alhora els sindicats, les universitats i totes les associacions i moviments cívics d'una certa rellevància.

En conseqüència, les anàlisis de les polèmiques ideològiques haurien de tenir una visió prou calidoscòpica de la societat, que els permetera fer-se una idea més aproximada de la relació de cada grup amb el(s) poder(s) i els seus discursos, distingint per a cada tema concret les situacions pertinents. Entenem, doncs, que els diversos grups poden alternar-se com a defensors d'un determinat estat de coses (assolit abans o després) i com a reivindicadors d'uns drets conculcats.

Exemplificant-ho amb el tema general que ens ocupa ací, no s'hauria d'interpretar de la mateixa manera, pel que fa al poder i al domini, una declaració del president de la Diputació de València i un escrit d'una associació universitària que defense les mateixes idees. També s'explica així que un mateix individu pugja apel·lar a la voluntat d'exercir un dret recollit en diverses normes legals o a la necessitat de canviar les coses a l'hora de justificar la seua tria lingüística en dues situacions que es diferencien precisament per la distinta relació amb el poder, amb una parcel·la de poder, que tinga en cadascuna.

Això implica una concepció oberta d'aquesta qüestió, que hem vist que es considerava un dels criteris de classificació de les ideologies (vegeu 3.1): una mateixa ideologia el detindrà o el perseguirà depenent del context immediat. En el punt corresponent ens detindrem en aquestes qüestions, per a les quals ara mirem de fixar-ne les bases teòriques a partir de la *visió crítica* de la societat. Bases que, en pretendre un abast general, volen situar les ideologies lingüístiques en la mateixa dinàmica que altres conflictes socials –dels quals poden o no formar part.

3.4. La ideologització de la identitat social i de la llengua

Les creences sobre la llengua pròpia i la identitat social, com les de qualsevol altre tipus, es podran classificar dins el fonament comú o bé podran tenir un caràcter marcadament ideològic, segons si hi ha consens o polèmica. El primer cas es donarà quan i on no siguin font de conflicte entre els diversos grups. Aquesta situació la trobarem fonamentalment en les societats monolingües i en les situacions diglòssiques (situació α , esquema 4), relativament estables fins que, precisament, es problematitzen o s'ideologitzen aquestes idees (situació β , esquema 5).

En el segon cas es podria dir que es *tornen* a ideologitzar, d'acord amb la proposta materialista de la ideologia interioritzada, i amb les nocions d'ancoratge de Bourdieu i de reificació del construccionisme que s'han comentat més amunt. En qualsevol cas, allò rellevant per a classificar en el fonament comú les creences i les actituds sobre la pertinència o no d'usar la llengua, per exemple, és que en un determinat estadi del procés arriben a ser admeses per la immensa majoria de la població fins al punt que poden arribar a transmetre's d'una manera tan aparentment innòcua com una regla de cortesia. Com aquella que deia, salvant les

distàncies, que els ciutadans afroamericans havien de cedir el seient als blancs, independentment de l'edat o el sexe.

I com s'ha dit adés, d'acord amb la proposta de Van Dijk, totes passaran a ser creences ideològiques en el moment que no hi haja consens, que aquestes *regles socials* es posen en entredit. El que ocorre és que és evident que els grups en conflicte no ho viuen així. Els uns i els altres s'emmirallen en les situacions no conflictives (α) –fonamentalment els contextos monolingües– i apel·len a la consideració que sobre aquestes matèries hauria d'haver-hi consens –haurien de formar part del fonament comú. Ho podem veure de manera gràfica en els esquemes següents, on la tendència esmentada s'ha representat amb fletxes discontinües:

Situació α

cognició social = fonament comú + creences ideològiques
llengua
identitat

Esquema 4. Situació de les creences sobre la llengua i la identitat en les situacions no conflictives.

Situació β

cognició social = fonament comú + creences ideològiques
←·········· llengua
←·········· identitat

Esquema 5. Situació de les creences sobre la llengua i la identitat en les situacions conflictives o (re)ideologitzades.

Com apuntàvem al punt anterior, la tendència serà de considerar els altres radicalment equivocats, atès que les creences sobre la identitat i la capacitat d'una llengua per dur a terme les seues funcions no solen considerar-se opinions subjectives susceptibles de debatre's. Així, els *altres* es qualificaran d'incapacitats per parlar-ne o de *traïdors* amb l'única pretensió de confondre i

acabar amb la mateixa identitat i amb la llengua mateixa. Com és lògic, el conflicte encara s'exacerbarà més entre els grups que conceptualitzen com a necessari el vincle entre llengua i identitat. No debades aquesta mena d'ideologia lingüística rep sovint el qualificatiu d'essencialista.

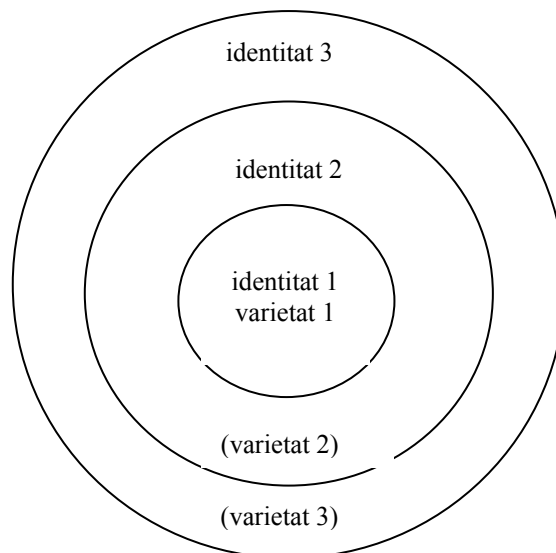
Més avant analitzarem amb una mica més de deteniment aquesta i altres ideologies lingüísticoidentitàries; ara convé subratllar com la mateixa existència de dues postures posa de manifest que “el vincle entre la llengua i l'etnicitat no sempre es destaca en les qüestions humanes” (Fishman 2001: 202). De fet, ja els primers estudis sobre la identitat social, amb Tajfel (1978) com a referent en psicologia social, la definien “com la part d'un *autoconcepte individual* que deriva del coneixement de pertànyer a un cert grup social (o grups) junt als valors i significats emocionals lligats al fet de ser membre del grup. És a dir, la identitat social és *l'autoconcepció* com a membre d'un grup.” (Querol 2000: 73. Els subratllats són meus: s'hi posa de relleu el caràcter contingent del concepte).

Per tant, no sempre és la llengua el tret central de la identitat, sinó que de vegades no hi juga el més mínim paper, com es destaca especialment des de la sociologia. En un mateix sentit, sociòlegs i sociolingüistes utilitzen en els darrers temps un terme que posa de manifest el caràcter poc essencial de la identitat col·lectiva com a ideologia: es parla de “construcció de la identitat” (cfr. Argenter 1997: 40; Fishman 2001: 224; Martínez 2002: 340). És a dir, que depenent del moment històric, una mateixa societat pot identificar-se a si mateixa d'una manera o d'una altra, per molt que els trets *essencials* (llengua, geografia, arrels històriques) siguin els mateixos. Dependrà de sobre quins d'aquests trets es focalitzi l'atenció en els discursos dels qui tenen el poder o el poder de reptar-lo.

D'altra banda, la identitat col·lectiva és múltiple i els límits d'aquesta multiplicitat són ideològics. Més enllà dels microgrups de socialització com ara la família o els companys de treball, l'individu sol defensar una certa identitat

d'entorn local, és a dir, com a membre d'un grup assentat en un lloc determinat (poble, vila o ciutat). Això explica que en les tradicions populars s'atorguen qualitats col·lectives als naturals de tal i de tal altre "poble". A partir d'ací, l'existència de "regions", "nacions", la conveniència i la manera de crear instàncies polítiques com l'estat i d'altres de supraestats, esdevindran matèria de debat ideològic des del moment que es done la veu als diversos grups socials: és quasi impossible que a tots els "convinga" el mateix.

En qualsevol cas, el que és comú entre sociòlegs i antropòlegs és entendre la identitat col·lectiva d'aquesta manera múltiple, i associar a cadascuna de les identitats una sèrie de trets definidors. Entre aquests trets, pot haver-hi –però no necessàriament, insistim– la variació lingüística, que pot incloure l'ús de llengües o varietats lingüístiques diferents. Proposem representar aquest caràcter múltiple de la identitat i la seua relació amb les varietats lingüístiques amb un esquema de formes concèntriques:



Esquema 6: identitat i variació lingüística

Els parèntesis de les varietats 2 i 3 i de les següents, si n'hi haguera, volen simbolitzar que no és necessari que aquests nivells d'identitat s'identifiquen

cadascun amb una varietat. De fet, l'única identitat que s'associa sempre a una varietat lingüística és la primera, la més bàsica, la de socialització amb allò que l'individu interpretarà per sempre com l'endogrup més "autèntic" (el poble o el barri). Per descomptat, aquesta varietat pot ser la mateixa que s'utilitzi en un cercle més ampli de comunicació, fins i tot es pot conceptualitzar com la mateixa "llengua" en un estadi "nacional", "estatal" o fins i tot supraestatal (Hispanoamèrica o la Commonwealth en serien els exemples més pròxims).

Però en aquests casos el que es compartirà serà una representació, una ideologia de la variació lingüística que posa límits al *continuum*: "La unitat lingüística, com la llengua mateixa, és una creació social" (Calaforra, 1999: 124. La idea es desenvolupa al llarg del segon capítol de la segona part: 111-132). Per molt que el coneixement de la història o el contrast amb les característiques *estructurals* de les varietats veïnes puguin proporcionar més o menys arguments en un o en un altre sentit.

Allò que ens sembla realment destacable és que el fet que la identitat social siga múltiple implica que no té per què ser excloent, ni tan sols quan a les diverses identitats corresponen llengües diferents. Això, però, deu comportar una certa jerarquia: en cas de dubte, de conflicte entre dues identitats a *realitzar* en una situació determinada, n'hi haurà algunes de més rellevants que d'altres. En conseqüència, les varietats lingüístiques associades, siguin dialectes, sociolectes o "llengües", s'ordenaran seguint el mateix criteri.

Ara bé, la classificació jeràrquica correspon a l'observador (com els termes *diglossia*, *lleialtat lingüística*, etc.). El parlant el que fa és adaptar-se a les situacions socials en què es troba d'acord amb la seua memòria social i els seus models mentals i contextuals, en tots els quals la ideologia pot tenir un paper crucial, com s'ha vist. En paraules de Fishman:

“la pertinença a un grup pot ser múltiple (fins i tot l’etnicitat pot ser descomposta, a pesar que tot ens diga el contrari) i que la importància del component particular que es destaca en una ocasió donada qualsevol, variarà. Una altra manera de dir-ho és que la identitat ètnica es construeix contextualment (...) la importància de l’ús lingüístic específic (quan els interlocutors comparteixen un repertori de llengües o de varietats) també es construeix contextualment” (2001: 224).

Així, es pot dir que el que fan les ideologies identitàries és fer explícita aquella jerarquia d’identitats múltiples, tot prenent en consideració els elements que elles mateixes proposen com a definidors. I encara que, com acabem d’assenyalar, el vincle entre llengua i identitat social no és universal, sí que és ben freqüent i, quan es dona, és molt intens. Fins al punt que tant les més pròpiament lingüístiques com les més declaradament identitàries que no el pressuposen se senten obligades a explicar-ne l’absència. De fet, és precisament a partir del paper simbòlic que s’atorga a la llengua a l’hora d’entendre la identitat col·lectiva – sovint al costat d’altres trets definidors, de vegades quasi exclusivament – que es pot establir una primera taxonomia d’aquestes ideologies.

Com fa, per exemple, Martínez (2002), el qual analitza precisament el pes que s’atorga a la llengua en la configuració de la identitat col·lectiva com a criteri de classificació de les ideologies sobre la identitat social. Amb la seua proposta obrim la porta al camp de les ideologies que es caracteritzen per definir aquest vincle i organitzar jeràrquicament les creences sobre l’un i l’altre aspecte: els nacionalismes, en els quals ens detindrem en el punt següent. De l’exposició de Martínez, hom pot deduir quatre tipus bàsics de, diguem-ne, marcs ideològics identitàris (la nomenclatura és meua):

- 1) *Essencialisme*: la llengua és el que defineix la col·lectivitat, que precisament gràcies a aquesta adquireix el rang de nació. Aquesta s’entén, doncs, com “un fet cultural amb conseqüències polítiques” (2002: 332), però que les transcendeix en una mena d’identitat comuna d’arrels metafísiques. El referent fonamental és Herder (1744-1803) i la

noció de *Volkgeist* –esperit del poble. El desenvolupament més important d'aquesta ideologia es donarà en el nacionalisme romàntic, tant en l'època de la construcció dels estats-nació a principis del segle XIX com en la de les reivindicacions de les (auto)anomenades nacions sense estat de finals del XIX i principis del XX.

- 2) *Jacobinisme*: la formulació bàsica d'aquesta ideologia –l'ideograma principal, si es vol– és, d'acord amb Martínez (2002: 334) “una nació, una llei, un idioma”. El component fonamental és el d'enmig: la llei. Per tant, la relació entre llengua i identitat del poble és ací tan arbitrària, tan “artificial” en comparació amb la ideologia essencialista, com les lleis humanes en contrast amb les de la Natura.

De fet, tant la nació com la llengua es fan dependre de l'artifici, de la (suposada) voluntat del poble de crear les estructures polítiques que millor possibiliten l'exercici de les relacions socials, la “realització de l'individu en societat”. Ni que siga a partir de la voluntat d'expansió econòmica de la burgesia, com ens recorda el materialisme històric. En aquesta ideologia racionalista, als antípodes, com s'ha dit, d'allò sentimental, l'anihilació d'aquelles llengües que no tinguen la sort d'esdevenir la llengua nacional, la llengua per antonomàsia, es veurà, més que com un mal necessari, com un deure d'estat.

És a dir, es considera que cal uniformitzar els usos lingüístics comunicatius i simbòlics exactament de la mateixa manera que cal unificar les lleis i tota la resta de l'aparell de l'estat. L'exemple més explícit i quasi fundacional és el famós informe titulat *Sobre la necessitat i els mitjans d'anihilar els patois i universalitzar l'ús de la llengua francesa*, que l'abat Gregoire va presentar el 1794 al Comité d'Instrucció Pública de la Convenció Nacional.

- 3) *Culturalisme*: com una mena de versió de l'essencialisme que atorga a la llengua la categoria de marcador identitari de primer ordre, però no únic,

presenta Martínez les propostes del sociòleg Emile Durkheim (Martínez 2002: 336). Per això qualifica els dos autors representatius d'idealistes: en ambdós casos es parteix d'una certa concepció metafísica, quasi mística, de la identitat col·lectiva.

L'aportació més important de Durkheim, segons el nostre autor, és el concepte de *consciència col·lectiva* o *representacions col·lectives*, amb el qual volia referir-se a una mena de psique social que diferenciaria les representacions que de la realitat fan els membres d'un grup social respecte dels d'un altre. Aquesta noció ens fa venir a la ment, entre altres aportacions de la línia sociològica que ja hem comentat ací, la teoria de la representació social de Moscovici i les nocions de model mental de Van Dijk.

Hi ha, però, una diferència fonamental: aquell idealisme de Durkheim, que subratlla així Martínez: “una certa identitat col·lectiva sobreviu a la mort dels membres del grup social, establint la unitat de les successives generacions com ‘un plasma germinatiu d'orde místic’, com afirma el propi Durkheim” (2002: 336).

- 4) *Universalisme*: les ideologies anteriors tenen el denominador comú d'anar a la recerca del particularisme de la nació o col·lectivitat pròpia a partir d'unes característiques definidores entre les quals destaca la llengua en major o menor mesura. Però també hi ha la possibilitat de no requerir-la com a factor d'identitat col·lectiva i entendre la identitat cultural com “una resultant històrica aconseguida per l'evolució comuna de complexos socioeconòmics també comuns” (Martínez 2002: 339).

Les conseqüències d'una història comuna és el que comparteixen una sèrie d'individus, la qual cosa els fa ocupar-se d'uns problemes semblants i els converteix en grup més o menys cohesionat; susceptible, doncs, de reclamar una identitat social en un moment històric determinat. Com és obvi, aquell esdevenir històric pot haver portat al grup una

llengua determinada, o més d'una, les quals, de més a més, es compartiran sovint amb altres grups.

També és obvi que la reivindicació identitària, siga del tipus que siga, no sorgirà alhora de tota la col·lectivitat, sinó d'una minoria amb uns interessos concrets. Martínez (2002: 340) ho resumeix així:

“Les comunitats no construeixen la seua identitat; són determinats individus d'elles, en el curs de la història, els que es preocupen per fixar uns marcadors d'identitat, per perfilar un tarannà col·lectiu, que dote d'intermediacions simbòliques un determinat discurs polític que, en última instància, pretén –legítimament– l'accés a la sobirania, al poder. Entre eixos marcadors pot trobar-se la llengua, però no necessàriament.”

A banda de remetre a les citacions de Mora i Van Dijk sobre les condicions d'èxit de la propagació de les ideologies minoritàries del final de l'apartat anterior, cal destacar ara els múltiples sentits en què les creences sobre la identitat i la llengua són o poden ser ideològiques. I com això és així d'una manera sovint inversament proporcional a com són representades pels diversos grups socials, que tendeixen a no considerar-les ideològiques, ni pel que fa a la definició de cadascuna ni en allò tocant al vincle entre ambdues.

Vincle que, tant si és defensat com rebutjat, estarà sempre en joc en aquesta mena de polèmiques, i produirà el que en un altre moment hem anomenat *efecte dòmino ideològic*: la discussió sobre les creences identitàries anirà aparellada, sovint confosa, amb la lingüística. Això serà especialment observable en les ideologies nacionalistes, amb independència que s'hi autoreconegen, com veurem tot seguit.

3.5. Els nacionalismes: les ideologies sobre la identitat social (i lingüística)

Un dels adjectius que se solen posar en circulació quan es parla de nacionalisme sol ser *excloent*. Tant en els treballs més pròpiament acadèmics com en els debats polítics i les controvèrsies de carrer; això sí, amb una diferència fonamental: en els primers no hi ha cap matís pejoratiu quan ens referim a la definició d'aquestes ideologies. Si més no, és així en la següent citació, farcida, al seu torn, d'altres citacions al voltant de la jerarquia de les identitats col·lectives i que utilitza la noció d'exclusió com a tret definidor:

“És aquest caràcter de legitimitat excloent el que diferencia una identitat nacional d'una identitat regional (Connor 1994). Una comunitat regional és una identitat col·lectiva compatible amb la identitat col·lectiva de la nació de l'estat. Com assenyala Pérez-Agote (1995), el regionalisme no exigeix la constitució d'un centre exclusiu de poder, sinó la delegació del poder central en el territori regional per tal que el poder central pugui ser legítim. [...] Amb tot, les identitats regionals i els regionalismes, i les institucions regionals, poden actuar de constructors actius d'una identitat nacional en generar la percepció d'existència d'interessos comuns i diferenciats i, d'aquesta manera, crear unes condicions favorables per a l'aparició d'un moviment nacionalista (Núñez 1998).” (Castelló 2001: 162).

Cal afanyar-se a afirmar que no creiem que aquest paper central de l'exclusió contradigui el que s'ha assenyalat en el punt anterior sobre la multiplicitat de la identitat social: el que fa una ideologia nacionalista és mirar d'ocupar en exclusiva un dels cercles concèntrics de l'esquema 6, mentre que la multiplicitat rau en l'existència mateixa de diversos cercles. El nacionalisme, doncs, aspira a tenir les darreres instàncies de poder en el cercle del que ell mateix conceptualitza com a nació. Aquest cercle principal i excloent en pot incloure d'altres, regionals i locals però també supranacionals, de no excloents.

Passem ara a fer una ullada a les anàlisis de les ideologies pròpiament nacionalistes, amb l'objectiu d'esbrinar el lloc que atorguen a la qüestió

lingüística. També en aquest punt, més que tangencial a la nostra investigació, comptarem amb treballs de síntesi dels principals corrents d'anàlisi. Començarem amb el recent estudi del sociòleg Josep Solves (2003), que ha mirat de posar en relació el nacionalisme valencià amb el seu context europeu. En el primer capítol (que és versió molt aproximada d'un treball anterior, Solves 2001), fa una repassada de les principals tendències d'anàlisi sobre aquesta ideologia, per passar després al repàs històric del nacionalisme i a mirar de fixar-ne una tipologia.

Tot i que una de les qüestions que susciten controvèrsia entre els analistes del nacionalisme és l'origen històric d'aquest com a ideologia pròpiament dita, ací no hi entrarem, atés que no es tracta d'un punt que puga afectar en cap sentit les premisses o els resultats d'aquest treball. El que ens interessa realment ací és la caracterització i classificació dels corrents nacionalistes actuals i la manera com contemplen la qüestió lingüística. La delimitació tipològica de les orientacions identitàries que es fonamenten en el binomi llengua-pàtria ens ajudarà a classificar en l'apartat i el capítol següents les opcions de tria de model lingüístic i la correlació amb les actituds ideològiques valencianes.

Així, es pot parlar d'almenys tres tipologies que tenen en comú el fet de donar com a resultat parells de membres oposats. Encara que, com és obvi, han estat proposades des de diferents punts de vista, la temptació de relacionar els membres de cada parell, quan no d'assimilar-los en dos grans grups, és tan gran que sovint ha format part de la dialèctica dels grups en conflicte (o en debat). Vegem-ho:

- 1) Nacionalisme polític i nacionalisme cultural. Solves atribueix la distinció a Kohn¹², un dels primers teòrics que s'hi va apropar, i que va proposar una

¹² L'obra fonamental de Kohn, segons el mateix Solves, és *The Idea of Nationalism. A Study in its origins and Background*, Nova York, 1944. De la seua banda, Castelló (2001) atribueix la distinció a

caracterització assumida per la major part d'autors (tant des del món acadèmic com en el debat purament ideològic). Des d'una perspectiva històrica, situa el sorgiment del primer en la Il·lustració i les idees al voltant de la ciutadania, mentre que per al segon és indubtable la petja de Herder, esmentat més amunt com a *pare* de l'essencialisme. En el trànsit entre els segles XVIII i XIX, el nacionalisme polític predominava a l'Europa occidental, mentre que el cultural s'escampa per l'oriental, on les idees il·lustrades arriben amb més retard i on el nacionalisme, en no poder “trobar el seu punt de reunió en una societat o en un ordre lliure i racional, el trobà en la natura o en el passat.” (Solves 2003: 26). Destacable que entre els estats occidentals Kohn assenyale l'espanyol.

- 2) Teories primordialistes sobre la nació i teories constructivistes (o instrumentalistes o modernistes). Un altre autor fonamental en l'anàlisi del nacionalisme és Smith (vegeu també Giddens 2002⁴: 565), qui s'ha dedicat a aquesta qüestió quasi de manera monogràfica durant les darreres dues dècades¹³. Proposa també dos grans grups en les ideologies nacionalistes. En primer lloc, les teories primordialistes, que relacionen la nació –o l'etnicitat– amb la història i els trets característics del grup –“fins i tot sociobiològics en els casos més radicals” (Solves 2003: 30)– mentre que les constructivistes “la concebrien, tanmateix, com un conjunt mal·leable d'elements que, en el terreny pràctic, s'usarien en l'exercici pel manteniment de les fronteres” (Solves 2003: 30). Així, per als primers la nació seria una *dada* i per als instrumentalistes una *construcció*.
- 3) Nacionalisme d'estat i nacionalisme de les nacions sense estat. Es tracta, segons Solves, de la distinció que domina les anàlisis actuals sobre el fenomen, segons la qual s'assumeix sense embuts la diferenciació entre estat i nació i la consegüent “persistencia de etnias bien definidas dentro

Meinecke (1936) i tot seguit la rebutja, en entendre que el nacionalisme sempre inclou la dimensió política (vegeu més avant).

¹³ Vegeu, per exemple, Smith (1998).

de naciones consolidadas” (Giddens 2002⁴: 565). Tot i que aquest autor no el cita, Billig (1995) explica el funcionament de cadascun a partir dels termes *banal nationalism* i *hot nationalism*. Vegem-ne l’explicació, tan sintètica com aclaridora, d’un altre sociòleg valencià, ja citat ací, com és Castelló (2001: 150):

“el nacionalisme dels estats nació és un nacionalisme invisible (Billig 1995). Perquè la mirada es gira cap al que Billig anomena *nacionalisme apassionat (hot nationalism)*, propi dels que reivindiquen l’objectivació d’una nació en construcció, dels que fan onejar les *banderes* per aconseguir més evidència (per produir nació). Aquesta mirada, però, és parcial i provoca que la consciència no atenga el que ell anomena *nacionalisme corrent (banal nationalism)*, propi dels que mantenen una nació ja objectivada i no necessiten fer onejar cap *bandera*, perquè ja són penjades als edificis, públics i privats (per reproduir nació).”

Com s’ha dit en presentar les classificacions, la proximitat dels plantejaments fa que sovint s’haja caigut en la temptació d’assimilar-ne els membres, més o menys així: nacionalisme polític = nacionalisme constructivista = nacionalisme d’estat (*banal* o *corrent*) *versus* nacionalisme cultural = nacionalisme primordialista = nacionalisme sense estat (*hot* o *apassionat*). Malgrat que no es pot negar que es poden trobar ideologies que responen a un i a l’altre membre d’aquest parell oposat, també és cert que les anomenades democràcies parlamentàries permeten la representació del nacionalisme polític sense estat; a més, el nacionalisme d’estat sol prendre un grau variable d’elements propis del primordialisme i el nacionalisme cultural, ni que siga per proclamar i reproduir l’hegemonia d’una *nació* sobre una altra dins els territoris que la componen.

Així, l’única assimilació que sembla que pot ser universal –i que ja s’ha assumit ací– és la que qualifica el nacionalisme d’estat de *banal* o *corrent* (el membre no marcat del parell) i el nacionalisme de les nacions sense estat de *hot* o *apassionat* (el marcat). Pel que fa a la qüestió lingüística, resulta obvi que tendirà a tenir un

paper destacat en el cultural i el primordialista (assimilable a l'essencialisme herderià). Tot i que no necessàriament ni de manera absoluta: es podrien trobar casos de nacionalismes d'aquests tipus que defensen una determinada nació cultural i fins i tot ètnica que compartira llengua amb una altra o unes altres, per exemple.

Des de la perspectiva que ací adoptem, seria interessant poder situar els diversos tipus de nacionalisme en una escala graduada segons el pes que hi tinga el component cultural –dins del qual el component lingüístic *pot* adquirir una importància substancial. Això seria congruent amb una concepció del terme que incloguera, d'entrada, tant el vessant polític com el cultural, els quals es *realitzarien* amb més o menys intensitat segons les condicions sociohistòriques. De fet, per a un autor tan important com l'abans citat Kohn, el nacionalisme pròpiament dit, sorgit en la Il·lustració, és el producte de les idees polítiques de la *sobirania popular* unides a les de pertinença a un grup més la percepció d'una sèrie de 'llaços objectius' comuns al grup, entre els quals la llengua (Solves 2003: 24-25).

Per tant, el valor simbòlic de la llengua entre les característiques *objectivament* comunes al grup *pot* aparèixer també en els nacionalismes més estrictament constructivistes i polítics. Però diguem que és esperable que aparega amb més força en el cultural i el primordialista, tot i que determinats casos classificables en aquest tipus poden no incloure'l o fer-ho molt de passada o referint-s'hi únicament en termes que exciten la malenconia per un passat gloriós.

En un sentit semblant al de Kohn, però amb l'avantatge afegit per a la perspectiva d'aquest estudi que parteix de la dimensió discursiva, Castelló (2001: 173) proposa tres components en el discurs nacionalista: el polític, que es pot resumir en la justificació i la recerca de l'autonomia política per al grup; el cognitiu, amb el qual s'expressen els termes de la identitat nacional, entre els quals sovint hi ha

la llengua, i l' emotiu, que depén del grau de concordança entre els dos anteriors – entre el que *es vol ser* i el que s'entén que *s'és*. Cal subratllar que aquest autor entén que els tres components es donen sempre, la qual cosa el porta a rebutjar un sentit estricte, excloent de la política, de la idea de nacionalisme cultural (2001: 159). En el punt següent veurem el pes de cadascun dels components en el debat nacionalitari valencià.

Abans de continuar amb altres propostes sobre el nacionalisme en general, paga la pena de reproduir una altra citació d'aquest autor que subratlla la qualitat contingent d'aquestes ideologies, de regust clarament construccionista. Inclou, a partir de la discursiva, les dimensions cognitiva i social que proposa Van Dijk, tot i que sense anomenar-les directament i subordinant-les d'alguna manera a la discursiva: “un discurs nacionalista és aquell que produeix i reproduïx una identitat nacional. Si, per exemple, pense que la meua identitat nacional és la valenciana, i actue en conseqüència, la nació valenciana comença a existir. Afirmitat l'existència de la nació la genera” (Castelló 2001: 161).

Podríem afegir que el discurs que la nega també serà nacionalista perquè haurà d'afirmar, explícitament o implícitament, la pertinença del territori a una altra nació. Potser per això els analistes poden fer afirmacions com que “Algunos de los más importantes movimientos sociales del mundo son nacionalistas” (Giddens 2002⁴: 564) o “En contra de totes les previsions [...] el nacionalisme és avui un fenomen dominant. I ho és, sobretot, per les seues relacions amb el problema de la identitat individual i col·lectiva en el context de les societats modernes i del món globalitzat dels nostres dies” (Solves 2003: 39). Per més que, convé subratllar-ho, alguns grups miren de negar el debat tot qualificant d'anacròniques aquestes ideologies. El que fan és, de fet, aprofitar-se al màxim de la qualitat de *banal* de la seua posició nacional, fins al punt que es presenten com a *no nacionalistes*, tot i que defensen una determinada idea de nació.

Un estudi que a més de partir d'aquesta dimensió discursiva –del que *diuen* els textos– se centra en les ideologies lingüístiques pròpiament dites és el de Nicolás (1998). En un cert sentit, es pot dir que fa el mateix camí que Martínez però en sentit contrari, és a dir, parteix de la llengua i analitza els discursos d'aquelles ideologies que la prenen com a objecte primordial de l'argumentació. Això implica que, d'entrada, puguem esperar que no analitze la ideologia identitària que hem anomenat universalisme; així mateix, hi haurà l'anàlisi de determinades ideologies lingüístiques que no facen referència ni tinguen implicacions directes en les ideologies sobre la identitat social.

Tot i la perspectiva històrica de l'obra d'aquest filòleg, d'anàlisi del discurs històric i de l'historicista, hi trobem l'anàlisi d'algunes formes ideològiques contemporànies, fins i tot “quotidianes” segons ell mateix. Fet l'aclariment que no es tracta d'una tipologia amb voluntat d'exhaustivitat, sinó més aviat d'un marc de referència per a l'anàlisi de la ideologia en els textos, proposa una primera distinció que pren com a criteri el subjecte de la predicació. Així, distingeix entre les ideologies que tracten el tema des de la perspectiva dels individus i les que ho fan des del punt de vista de les col·lectivitats (Nicolás 1998: 236).

Les primeres, les *ideologies de subjecte individual*, “conceben els problemes lingüístics com un tipus particular dels problemes personals” (Nicolás 1998: 240); consegüentment, els drets lingüístics s'entendran com una categoria dins dels drets de l'individu, de l'*Home*. D'acord amb la ideologia liberal de la defensa del ciutadà enfront de l'estat i de la mateixa societat, l'aplicació al camp de les idees lingüístiques ha consistit bàsicament en l'oposició a les regulacions socials d'ús de les llengües. En el cas del català, a Catalunya especialment, aquest discurs forma part quotidianament del conflicte ideològic sobre la normalització d'aquesta llengua.

Més relacionades amb la tipologia de Martínez estan les *ideologies de subjecte col·lectiu*, que el mateix Nicolás fa correspondre amb els discursos de la identitat (1998: 242), en el sentit que hi enclou totes aquelles ideologies que partiquen de la base que les llengües són la font de les identitats socials. N'assenyala dues variants:

- 1) *Discurs sobre la identitat simbolicofuncional de la llengua*: després de considerar-la la “ideologia lingüística per antonomàsia”, per la gran importància històrica, tant quant a repercussions polítiques com en el rerefons de moltes investigacions, la resumeix amb la frase “la identitat lingüística es pot concebre com la forma superior de la consciència social” (Nicolás 1998: 238). Això remet directament a l'essencialisme (de fet, Nicolás usa el terme diverses vegades), que Martínez anomena *nacionalisme herderià* o *idealisme*, però potser també al jacobinisme, en tant que en tots dos la llengua té aquest paper d'element central d'identitat.

La funció bàsica d'aquesta ideologia, que suposa que a més valor simbòlic i funcional de la llengua, més forta serà la cohesió –la identitat– del grup, és de fornir arguments per tal d'esbrinar el grau d'obertura/clausura que fixa la identitat lingüística. Això remet directament al criteri de pertinença com una de les categories bàsiques, sinó la bàsica, d'organització mental i discursiva de les proposicions ideològiques que s'ha comentat més amunt.

- 2) *Discurs de la consciència lingüística com a consciència històrica*: recerca la identitat lingüística en la identitat històrica. És, efectivament, una varietat de l'anterior, amb la diferència que l'èmfasi que es posa ací en els orígens, en el passat mític, fa que la identitat del grup lingüístic se salvaguarde encara que actualment el valor simbòlic d'una llengua determinada i la seua vitalitat funcional es troben en hores ben baixes.

Feta la distinció, Nicolás es deté especialment en el jacobinisme i les implicacions lingüístiques d'aquesta ideologia. De fet, es pot dir que les pren com a punt de partida per a la seua anàlisi, tot rastrejant-ne les petges al llarg de la història i de les societats sota el rètol d'"ideologies de la modernitat". S'inscriu així d'una manera explícita en el corrent interdisciplinari (fonamentalment format per historiadors i sociòlegs com ara Le Goff, Duby, Habermas, Elias...) que anomena "crítica ideològica de la modernitat" (1998: 216).

La concepció que se'n desprén és la d'una ideologia que va molt més enllà de la Revolució francesa, tant en el temps com en l'espai, i informa "el conjunt de profundes transformacions econòmiques, socials i culturals que han trasbalsat nombroses societats arreu del planeta" (Nicolás 1998: 218). Als seus orígens, la intenció de *justificar i facilitar* els anhels d'ascensió social de les classes burgeses europees de la Baixa Edat Mitjana.

La coincidència amb la descripció que del jacobinisme lingüístic havíem assenyalat en Martínez és, òbviament, molt gran: orígens burgesos, racionalisme i eficàcia aplicats a la gestió lingüística, citació del *Rapport Gregoire*, concepte i pràctica de la *llengua nacional* com un dels mecanismes més importants de reforç de l'estructura de l'estat-nació. Nicolás aporta, però, una altra idea ben interessant: la ideologia i la pràctica de la llengua nacional tenen com a conseqüència el sorgiment de la idea de Llengua en majúscula.

Aquesta concepció abstracta de la llengua transcendeix el marc ideològic estricte en presentar-la com a sistema lingüístic susceptible d'anàlisi *per se*, deslligat dels usos i dels usuaris. La qual cosa comportarà, al seu torn, el naixement de la Lingüística amb pretensions científiques, deslligada del marc social, que després serà criticada i donarà lloc a la mateixa sociolingüística (Nicolás 1998: 224).

Cal assenyalar que també Martínez, des d'una perspectiva més purament sociològica, utilitza d'una manera explícita la noció de llengua com a producte ideològic, contraposat a la parla, a les condicions de l'ús social *real*. I ho fa, tot i que sense relacionar-ho amb el jacobinisme o la modernitat, amb la intenció d'analitzar la funció d'aquesta idea de llengua com a abstracció (idea que ja s'ha expressat al punt anterior amb una citació més breu i contundent de Calaforra 1999):

“caldrà acordar que la llengua és una construcció artificial, elaborada amb sentit polític i amb finalitats quasi sempre imposidores: es tracta de fer saber a la gent la distància que hi ha entre allò que parla i allò que, idealment segons qui exerceix l'autoritat o el poder, deuria parlar. Aquest és un dels mecanismes, segons Bourdieu, que genera *distinció* i que s'implica potentment amb continguts explicatius de classe o de grup” (Martínez 2002: 343).

En el capítol següent farem referència a la noció de distinció de Bourdieu que s'acaba de citar per tal d'explicar les tries lingüístiques d'alguns parlants del nostre corpus. Ara, amb la intenció de donar peu al punt següent, en el qual mirarem de fixar les premisses de les quals partim per a l'anàlisi ideològica de l'ús lingüístic dels valencians, convé fer esment d'una darrera classificació de les ideologies lingüístiques pròpiament dites. La proposta és del mateix Nicolás (1998: 235-236), i resulta de l'aplicació directa a aquest camp de la seua anàlisi de la historiografia de la llengua: com que s'hi detecten tres grans eixos temàtics, que són les formes, els usos i la consciència lingüística, convé distingir les tres ideologies corresponents (la nomenclatura és meua):

- 1) *Ideologies sobre la forma*: se centren en qüestions relatives a la relació entre la variació lingüística i la normativa o l'estàndard. També s'hi inclourien les polèmiques al voltant de les institucions prescriptives i l'autoritat reconeguda (o no) en matèria de llengua.

- 2) *Ideologies sobre l'ús*: ací inclouríem des de les polèmiques més purament polítiques sobre la regulació de l'ús, a les apologies de l'idioma per tal d'animar a usar-lo.
- 3) *Ideologies sobre la consciència lingüística*: sobre la representació de la llengua, amb l'exemple típic del secessionisme. Cal subratllar que des del punt de vista *conflictivista* que adoptem ací també hi haurem d'incloure el que podríem anomenar *unitarisme*, ni que siga com una mena d'*ideologia científica*.

Deu resultar prou evident que la classificació en un o en un altre tipus caldrà fer-la per l'èmfasi temàtic que s'hi pose, atés que, com diu l'autor, "en el dinamisme sociolingüístic tots tres components de la tríada no es poden dissociar" (Nicolás 1998: 236). Fa l'efecte que l'ingredient aglutinador no és un altre que el (sub)sistema de creences identitàries, que s'hi relaciona tan estretament com estem veient al llarg d'aquest capítol.

3.6. El cas valencià

La col·lectivitat valenciana, com totes, ha anat construint la seua identitat amb el pas dels segles. Una evolució històrica secular i discursiva, amb més o menys incidència social, l'ha definida i la defineix com a regne, com a comunitat autònoma, com a regió-país d'una altra nació, com a nació o, en l'altre extrem, com a mer conglomerat de províncies. No és aquest el lloc adequat per a l'anàlisi detallada de tots els fets ni de tots els discursos relacionables amb la llengua i la identitat col·lectiva dels valencians; aspectes aquests que han generat una ben notable bibliografia, on s'apleguen els materials descriptius amb les obres d'interpretació i els textos amb voluntat polèmica.

D'altra banda, una frase com la que encapçala l'apartat em situa, com a subjecte del discurs que per una vegada assumeix la singularitat de la primera persona, en un dels eixos de coordenades amb què definir la identitat col·lectiva: el constructivista. Això podria semblar paradoxal, ja que al llarg del treball s'ha *criticat* diverses vegades el fet que bona part de l'anàlisi es veu contaminada per la perspectiva ideològica de l'autor. Cal recordar, però, que el tel davant els ulls el posa el fet de no reconèixer-se a si mateix com una de les parts en conflicte. Per tant, l'autodefinició es fa necessària, almenys fins un cert punt.

De més a més, la perspectiva constructivista, aplicada a l'anàlisi ideològica, és l'única que permet situar-se a si mateixa i les altres en un mateix plànol. En canvi, els primordialismes tenen més dificultats per *entendre* les altres opcions, en situar el conjunt de les creences lingüísticoidentitàries en el fonament comú (vegeu 3.4). El que no serà necessari és fer una mena d'exposició dels punts, dels ideologemes, en els quals es concreta la meua concepció de la identitat col·lectiva dels valencians. No es tracta tampoc de mirar d'ocultar a tot preu i fins uns límits que podrien arribar a ser ridículs les simpaties per un o un altre grup social. Però serà tasca del lector situar-m'hi, si li ve de gust. Com també ho és jutjar el grau en què el fet fatal de ser valencià m'ha pogut enterbolir el punt de mira analític, després de tant de *criticar-ho* en altres autors.

Un altre punt de partida fonamental que cal justificar ara és el cronològic. Tenint en compte l'objecte d'estudi d'aquest treball, sembla pertinent el fet de situar en l'anomenada *Transició espanyola* –dècada dels setanta i principis dels vuitanta– el punt d'inflexió a partir del qual es configuren els grups, les idees i els discursos sobre l'ús social de la llengua en l'actualitat. A banda de consideracions més, diguem-ne, superficials, com ara la possibilitat de considerar que encara ens trobem dins d'aquesta etapa historicopolítica, la decisió de partir d'aquest context històric és del tot coherent amb la voluntat d'anàlisi ideològica que ens hem proposat.

Perquè és en la Transició quan, junt a tantes altres qüestions, s'ideologitza –es problematitza o es conflictivitza– la qüestió dels valors simbòlics i instrumentals de les llengües estatals altres que el castellà, d'una manera singular en cadascun dels territoris on es parlen. Des d'aquest punt de vista, es pot ben dir que la societat valenciana actual ha viscut el pas d'una situació en la qual les creences al voltant d'aquestes qüestions formaven part del fonament comú –i per tant, *no se'n parlava* o en qualsevol cas, *no hi havia discussió ideològica*– a una altra en la qual el debat afecta quasi tots els camps de la vida social (situacions α i β respectivament, d'acord amb l'esquema explicat en 4.3).

Es podrien aplicar les paraules de Fishman sobre la diglòssia a la situació a què s'havia arribat cap a la meitat del segle XX: “un patró de llengua-i-etnicitat, segons el qual A és la llengua per a viure la B-itat, mentre que B s'associa amb les qualitats de forà, d'antiquat i/o amb associacions erudites especialitzades en la B-itat” (2001: 31). D'acord amb aquesta interpretació socialment consensuada de la realitat, el fet d'abstenir-se d'usar la llengua en un context formal constituïa un –el– comportament social no ideologitzat, *banal* o *corrent*, *normal*¹⁴. Per molt que vulguem rastrejar exemples particulars de resistència heroica al llarg de la història –dit siga sense voler menystenir-ne el valor ni l'admiració, tan sols per fixar-ne els límits de la incidència social.

Convé subratllar que aquesta descripció esquemàtica no pretén tampoc menystenir els treballs d'història social de la llengua o anàlisis sociolingüístiques diacròniques tan fonamentals com les d'Aracil (1968) i Ninyoles (1969). La importància d'aquests treballs és ben remarcable tant en el plànol acadèmic, per la quantitat de termes que hi van introduir com, també, per la incidència de les seues teoritzacions en el debat pròpiament ideològic. Com cabdal és també l'obra

¹⁴ L'ús marcat del terme *normal* té la intenció crítica de posar de manifest la poca consistència teòrica de descriure les conductes lingüístiques en termes de *normalitat/anormalitat*. És obvi que la classificació en un o un altre membre del parell depén directament de les creences de qui descriu –o jutja, més aviat– la realitat a partir del seu propi sistema de creences.

de Fuster (1962), potser en un sentit invers: sota la forma de l'assaig *d'idees*, els seus postulats han ultrapassat l'àmbit del debat ideològic i s'han convertit en premisses de no pocs treballs acadèmics.

Ni tan sols es tracta de fer síntesi d'aquestes investigacions i de les moltes que se'n derivaren, algunes més escorades cap al cantó acadèmic com les de Sanchis Guarnier (1968), Alfons Cucó (1971, 1989, 2002), Piqueras Infante (1996) o el mateix Ninyoles (1993); d'altres, més o menys explícitament ideològiques, com per exemple les de Marqués (1974), Mira (1984, 1997), Guia (1985, 1988) Mira i Mollà (1986), Colomer (1988), Bello (1988) i Burguera (1991). Es tracta senzillament de justificar teòricament els eixos ideològics que es conformen en un moment determinat i que arriben, matisats, als nostres dies. Sense haver de fer un repàs històric primmirat, que no tindria sentit a l'hora d'explicar la tria d'un o d'un altre model lingüístic per part d'un parlant *anònim* i actual.

Qui sí que fa un esforç de síntesi encomiable és Solves (2003), com ja s'ha assenyalat en altres llocs d'aquest treball. Ho podem comprovar amb la citació següent, en la qual fa una descripció de la polarització que sofreix el nacionalisme valencià, *latu sensu*, en la Transició, precisament:

“En l'apressament i –en part– el desconcert regnants durant la segona meitat dels anys setanta, l'esquerranisme, el progressisme i el catalanisme es confongueren i, com a reacció, nasqué el blaverisme: la convergència ideològica del valencianisme estricte de dretes, del regionalisme espanyolista i de l'espanyolisme *tout court*, usada com a arma en la batalla política.” (Solves 2003: 183).

De fet, aquesta descripció, que veu en la superposició dels eixos nacional i dreta-esquerra l'explicació última de la complexitat del *cas valencià*, ve ja des de l'esmentat Ninyoles i altres anàlisis de l'època, com l'assaig de Marqués (1974). Allò ja no tan freqüent és la inclusió en el grup descrit com *blaverisme* de components altres que l'espanyolisme d'extrema dreta. Perquè es pot dir que es

tracta d'una ideologia que s'ha tendit a descriure –o titlar– de *reaccionària* per part de la bibliografia sociolingüística nostrada. Sovint utilitzant recursos discursius més propis de la confrontació ideològica que no de l'anàlisi acadèmica¹⁵, com tantes vegades s'ha repetit –i lamentat– ací.

Cal afanyar-se a dir que la situació sembla que és general en totes les situacions de controvèrsia social en què la *veritat científica* s'esgrimeix per una de les parts en conflicte o n'és una, directament. No tant per allò de *mal de molts, conhort de boigs*, sinó per anar sumant arguments en contra d'una mena de *fatalitat específica i irresoluble* del cas valencià, en relacionar-lo amb altres processos amb elements en comú. En aquest punt, Bourdieu (1985: 92-93) ens ofereix una altra citació ben il·lustrativa d'aquesta problemàtica, que traspua una altra mena de fatalisme, més generalitzat:

“El efecto simbólico que el discurso científico ejerce sancionando con él un estado de divisiones y de la visión de esas divisiones, es tanto más inevitable cuanto que, en las luchas simbólicas por el conocimiento y el reconocimiento, los criterios llamados ‘objetivos’, los criterios mismos que asumen los estamentos cultos, son utilizados como armas.”

En qualsevol cas, tant si s'autoidentifica com una de les parts en conflicte com si no i independentment de la posició estrictament ideològica de l'observador, es pot dir que hi ha prou consens en el fet d'atribuir a la superposició d'aquests dos eixos (dreta-esquerra i nacionalitari) la radicalitat de l'enfrontament. Més avant hi veurem una matisació important (del sociòleg Rafael Castelló), que fa que l'explicació siga aplicable en sentit estricte tan sols al període de la constitució de la monarquia parlamentària i l'estat de les autonomies. Per al moment actual, serà convenient posar en joc altres variables.

¹⁵ Així, un dels pocs treballs monogràfics sobre el secessionisme lingüístic valencià, citat com a “*imprescindible*” en una obra tan acadèmica com la de Pradilla (1999: 167), porta per títol *La pesta blava* (Bello, 1988). Unes pàgines més avant en el capítol de Pradilla, trobem qualificacions com “*reivindicació democràtica nacional*” (pàg. 169) i “*ridícul xovinisme regionalista*” (pàg. 173) per referir-se a dues posicions lingüísticoidentitàries que no caldrà identificar, precisament perquè aquesta mena de *qualificacions* són massa freqüents i assumides en les nostres *veus autoritzades*.

No obstant això i tenint en compte l'ús generalitzat d'aquest esquema explicatiu, caldrà tenir en compte la classificació que fa un altre sociòleg valencià, Rafael Xambó, dels grups ideològics lingüisticidentitaris valencians. Perquè a més de referir-se al conglomerat d'aspectes identitaris, lingüístics i, diguem-ne, d'organització social –per no dir “de classe”¹⁶– posa en relació els grups amb la posició respecte de la normalització lingüística, que esdevé el veritable punt central i definidor. D'acord amb la seua proposta, tenim, de menys a més favorables (o afavoridors) de l'ús social ple de la llengua, els següents grups: *assimilistes castellanistes/espanyolistes, anticatalanistes, bilingüistes espanyolistes, bilingüistes valencianistes i normalitzadors* (Xambó 1997: 231-258).

D'entrada, la nomenclatura amb què defineix els grups situaria la proposta en el centre del debat ideològic, en el sentit que estàvem comentant –cosa que, *per se*, es podria dir que la fa digna d'atenció. De més a més, és ben evident el grau elevat de modalització en la descripció de cada grup, que comença amb una acritud propera al sarcasme amb els anticatalanistes, passa per una mena de condescendència amb els bilingüistes valencianistes, i acaba desembocant en un aire d'objectivitat un tant inconseqüent en el camp de la prospecció quan descriu les *propostes* dels normalitzadors.

Això no obstant, la classificació presenta l'avantatge de posar sobre el paper d'una manera explícita els components ideològics esmentats, a més de situar cada grup en les temàtiques lingüístiques que aborda preferentment i explicitar la manera com ho fa. Resulta temptador, doncs, d'establir una correspondència entre aquesta classificació i la tipologia general de les ideologies identitàries de Martínez i Nicolás, més evident en els casos dels extrems que no en els altres:

¹⁶ També cal tenir en compte la prevenció actual de les ciències socials respecte de la categoria “classe social”, deguda entre altres factors al fet que no sempre es pot establir una correlació exacta entre el que se suposa que defineix i la pràctica social dels seus membres (vegeu, per exemple NICOLÁS 1998: 336-337).

a) *Assimilistes espanyolistes*: discurs bàsic sobre l'ús, més ben dit sobre el no ús en favor del monolingüisme en castellà, si més no en situacions formals i públiques. Es basa en la idea jacobinista de Llengua nacional per imperatiu legal, al servei de la raó d'estat. Xambó els relaciona directament amb l'extrema dreta. Es pot acceptar que és més o menys així en el cas dels grups organitzats, no tant en els individus que subscriurien aquesta mena de diglòssia externa hipotèticament permanent.

b) *Anticatalanistes*: discurs centrat en la forma i la consciència lingüística, que s'articula fonamentalment al voltant de la idea que el valencià és una llengua diferent del català. La ideologia lingüisticoidentitària que es pot deduir dels seus postulats és clarament essencialista, però, per dir-ho d'alguna manera, de raonament invers: com que la nació (o poble, o regió) valenciana és diferent de la catalana, la llengua també *ho ha de ser*. El vincle és essencial, però ara és el poble qui fa la llengua. O les llengües, atés que l'ús predominant del castellà en els àmbits formals es deu assumir com una característica intrínseca també al poble valencià, ateses les escassíssimes reivindicacions en aquest sentit (discurs sobre l'ús).

Quant a l'esquema dreta-esquerra, es pot dir ací el mateix que en el grup anterior, incloent-hi l'objecció al plantejament de Xambó.

c) *Bilingüistes espanyolistes*: defenen –o més ben dit, accepten– l'ús del valencià, especialment en els àmbits on està més consolidat socialment; és a dir, es decanten pel castellà en les situacions potencialment conflictives. Parteixen de la normativa fabriana (forma i consciència), però solen prioritzar les variants més particulars. Identitàriament els podríem situar entre el culturalisme i l'universalisme. En qualsevol cas, la identitat valenciana tindria un valor secundari, o fins i tot terciari, respecte de l'excloent de la nacionalitat espanyola –sense deixar de banda, en alguns casos, alguna mena de connexió secundària amb les altres *nacionalitats culturals* del domini lingüístic.

Es troben en l'espai anomenat centre en sentit ampli, és a dir, incloent-hi la socialdemocràcia i el neoliberalisme moderats. Dit siga d'una manera tan esquemàtica als efectes entenedors.

d) *Bilingüistes valencianistes*: semblants als anteriors en les ideologies lingüística i identitària, tot i que utilitzen més la llengua i reclamen mesures més efectives de normalització lingüística. També posen més èmfasi en la identitat valenciana, que tendeixen a situar en un pla d'igualtat, com a mínim, respecte de l'espanyola i la catalana. O de superioritat jeràrquica excloent: certs discursos sobre la nació valenciana troben ací el seu lloc natural. Ocupen el mateix espai de l'arc que els anteriors, potser amb un cert predomini de les postures progressistes.

e) *Normalitzadors*: segons Xambó i com es dedueix del nom del grup, serien els que plantegen les propostes més favorables a l'ús de la llengua, tot partint fins i tot d'un estatus legal privilegiat (única llengua oficial). Sense negar-ho, no és menys cert que participen activament en les polèmiques que sobre la forma i la consciència lingüística vivim periòdicament els valencians, amb un posicionament que no admet massa matisos en la normativa unitària i la unitat de la llengua. I tampoc, es podria afegir, respecte del nom, la funció principal del qual sembla que ha de ser la de subratllar aquella unitat.

Coincideixen amb els bilingüistes espanyolistes a atorgar un paper un tant secundari a la identitat valenciana –no ho diu Xambó– però ara respecte de la catalana. Deixen de banda, o com a mínim difuminen, l'espanyola; de la qual cosa es pot deduir un vincle de tipus essencialista entre llengua i nació (el mateix que en els anticatalanistes, però canviant-ne els termes: ara és llengua catalana, nació catalana). Se situen majoritàriament en opcions “progressistes o democràticoradicals” (Xambó 1997: 238).

Si recordem que, a més, les ideologies lingüísticoidentitàries al voltant del valencià i la valenciania es poden situar en el punt més àlgid de l'antagonisme, per tal com s'hi discuteixen ideologemes que els grups en conflicte no consideren ideològics, se'ns dibuixa un esquema ideològic de la màxima complexitat i d'una tensió dialèctica difícilment sostenible. El qual deixarà el seu reflex lingüístic en els discursos, més com més implicat estiga el parlant amb qualsevol d'aquests grups i com més relació temàtica tinguen amb la llengua i la identitat. Però no sols en aquest cas, com veurem al capítol següent i comprovarem amb les dades de la nostra anàlisi.

Com ja s'ha dit, un altre dels sociòlegs esmentats més amunt, Rafael Castelló, matisa, si no contradiu, aquesta tendència a fer coincidir els eixos ideològics. El sociòleg valencià destaca “el fet que variables com el nivell d'estudis, la situació laboral, l'ocupació, el sector econòmic o la ideologia dels individus no tenen una incidència significativa sobre la seua lleialtat instrumental i valorativa del valencià” (2001: 194). I en nota al peu, encara aclareix: “No és, per tant, el conflicte lingüístic valencià un conflicte que es pugui definir en termes d'un conflicte dreta-esquerra, com tan sovint s'intenta representar” (*ibídem*).

Paga la pena, doncs, detenir-se una mica més en aquest treball, basat en dades empíriques i no únicament teòric, com els altres que manegem en aquest punt. Concretament, es tracta d'un resum de la seua tesi doctoral, en la qual fa una anàlisi quantitativa de les 600 entrevistes fetes a ciutadans valencians sobre consciència nacional i regional en l'Estudi 2.228 del CIS de 1996. Les afirmacions anteriors s'han d'entendre, doncs, dins d'aquest context, radicalment diferent al d'altres articles i fins i tot llibres que tenen més d'assaig que no d'estudi –parafraçant un altre sociòleg valencià sovint citat aquí, Josep Solves.

A més, les dades concorden amb les de l'enquesta sobre l'ús social del valencià que l'AVL va realitzar el 2004 i publicar el 2005. Fins i tot es podria dir que les

més pròpiament valoratives van en un sentit contrari al *tradicional* encaix dels eixos: la població amb estudis universitaris és la que manifesta una posició més favorable a un major ús del valencià, amb una diferència de 10 punts respecte de la que no té estudis (63,97% vs. 53,27%). Pel que fa a la “classe social subjectiva” o autodefinida, també hi ha una certa millora en les classes mitjanes i altes respecte de la baixa, tradicionalment lligada als posicionaments d’esquerra, tot i que ací la diferència és poc significativa (del 54% al 59%, vegeu Acadèmia Valenciana de la Llengua 2005b: 121-122).

Cal tenir també en compte la concepció del nacionalisme i dels valors lingüístics del nostre autor. En l’apartat anterior s’han presentat els tres components que proposa per als discursos ideològics, entre ells el nacionalista: el polític, el cognitiu i l’emotiu. En tant que el nacionalisme fa referència a la identitat, Castelló parafraseja aquests components tot modalitzant el verb *ser*, de manera que, respectivament, tenim: allò que *es vol ser*, allò que *s’és* i allò que *hauria de ser*. Aplicats al nostre cas, és interessant conèixer la jerarquitització dels components i la relació entre aquests. Ambdós casos donen també uns resultats que descriu així aquest autor:

“en els discursos nacionalistes presents en la societat valenciana és més important allò que *es vol ser* que no allò que *s’és*, una prioritat que posaria per davant els continguts voluntaristes i en segon lloc els essencialistes. I, finalment, ens apareix el factor emotiu, que ens indica, si atenem el que són les emocions, el nivell d’inseguretat o dubte generat per la consonància entre els elements voluntaristes i essencialistes, és a dir, allò que *hauria de ser*” (2001: 177).

Per tant, la deducció immediata per als interessos d’aquesta recerca hauria de ser que per a la major part de valencians –l’anàlisi de Castelló és quantitativa, en primera instància– la llengua té una importància secundària en la definició de la seua identitat col·lectiva. Dit d’una altra manera: se subratlla que els essencialistes d’un i d’altre signe –els *anticatalanistes* i els *normalitzadors* de Xambó, d’acord amb la nostra caracterització– són minoria. Una minoria

sorollosa, això sí, que arrossega les posicions més moderades en els moments que el conflicte s'aguditza.

D'altra banda, es detecta una dissonància entre els dos components predominants dels discursos nacionals valencians. Aquesta disfunció entre el que *s'és* i el que *es vol ser* “assenyala dèficits legitimadors en les identitats en conflicte, cosa que vol dir que el conflicte és un *conflicte d'identitats*, identitats en conflicte, però sobretot un *conflicte sobre les identitats*: està en qüestió la construcció de les identitats” (Castelló 2001: 178). Que aquests siguin els termes reals del debat, però, queda emmascarat per la mateixa estructura del conflicte.

Per començar, s'ha de subratllar el plural de les frases anteriors, que remarca el fet que tant la identitat valenciana –nacional o regional– com l'espanyola –nacional o més pròpiament estatal– pugnen més per autodefinir-se de manera satisfactòria, legítima, que no per aconseguir una posició preeminent respecte de l'altra. Hi ha discussió, doncs, sobre els trets definidors de la identitat valenciana, per davant fins i tot de si aquesta s'ha de considerar excloent –nacional– o dins d'una altra de més extensa. És la *fosca consciència*, encara, de què parlava Marqués (1974), citat repetidament en el treball de Castelló en termes molt positius.

Abans de continuar amb l'anàlisi d'altres resultats tan transcendents o més que l'anterior, caldrà explicar els termes *lleialtat instrumental* i *lleialtat valorativa* que apareixen en la citació amb què obrim la revisió d'aquest article uns paràgrafs més amunt. Aquests, junt al de *lleialtat competencial*, suposen una ampliació o desglossament de la noció de *lleialtat lingüística*, pròpia de la sociolingüística des de Weinreich. El nostre autor l'aprofita en aquella accepció que hi reserva un component actitudinal conscient, d'adhesió a la llengua pròpia en una situació desfavorable per a l'ús d'aquesta i fins i tot per a la seua mateixa supervivència. Fet l'aclariment, els termes resulten prou transparents: la

competencial es refereix al grau de coneixement de l'idioma, la instrumental a l'ús efectiu que se'n fa i la valorativa a les opinions –o discursos– *sobre* la llengua (Castelló 2001: 169).

Doncs bé, l'aplicació a la llengua dels valencians dóna uns resultats que recorden els que véiem en el cas del conflicte sobre la pròpia identitat col·lectiva: “és [el conflicte lingüístic valencià] un conflicte entre els usuaris de la llengua, és a dir, un conflicte *sobre* la llengua *en* la llengua. Un conflicte que, paradoxalment, deixa al marge els no usuaris de la llengua” (Castelló 2001: 188). Abans d'entrar en les implicacions d'una conclusió com aquesta, convé assenyalar que és la constatació que la lleialtat que aconseguix uns resultats millors és la valorativa¹⁷, seguida de la competencial i, en darrer lloc, la instrumental. Així, es pot dir que l'actitud lingüística que predomina –encara–és la *idealització compensatòria* que assenyalava Ninyoles a finals dels anys seixanta.

Com és obvi, les tendències seran diferents segons els factors que es tinguen en compte, com ara les categories socials, el territori, el nivell d'estudis, etc. Ho veurem amb més detall quan comparem les dades del nostre estudi amb aquest i altres treballs empírics. Ara estem mirant de fixar les característiques generals que dibuixen el panorama de la xarxa ideològica al voltant de la llengua i la identitat social en el cas valencià, i continuant amb aquesta intenció, assenyalarem la conclusió potser més rellevant del treball de Castelló, derivada del càlcul de la correlació entre els dos elements i de l'aplicació de tècniques estadístiques de dependència. En paraules de l'autor:

“El pendent de la *lleialtat lingüística* respecte al component politicidentari nacional és major (0,494) que a la inversa (0,326), la qual cosa indica que un canvi en la posició

¹⁷ El component valoratiu es dedueix en aquest estudi de la posició dels enquestats respecte de l'obligatorietat de conèixer la llengua per part d'aquells que treballen al País Valencià. És una dada destacable, ja que posa de manifest que en aquest punt concret és innegable que la política lingüística va molt per darrere de la demanda social, atesa la negativa de tots els governs valencians fins el dia d'avui d'incloure el requisit lingüístic en cap normativa legal.

politicoidentitària nacional afecta més la *lleialtat lingüística* que no a l'inrevés [...] Aquest resultat ens porta a la conclusió –que entenem rellevant, atesa la situació al País Valencià i les estratègies seguides fins ara– que la posició nacionalista afecta més la posició lingüística que no a l'inrevés. La qual cosa significa que resulta més efectiu promoure la *lleialtat lingüística* mitjançant la promoció del component *politicoidentitari* nacional que no esperar promoure aquest component nacional mitjançant la promoció de la *lleialtat lingüística*. I és molt rellevant, ja que aquest resultat ens porta a la conclusió de la inconveniència, a la ineficàcia de la lingüització de la política, que en diu Ninyoles” (2001: 191-192).

3.7. Recapitulació

Es pot afirmar sense embuts que el conflicte lingüístic valencià és un conflicte ideològic. I que ho és, almenys a hores d'ara, no sols com a reflex d'un conflicte social més ampli, com s'ha descrit tantes vegades, sinó també en si mateix. La coherència interna dels discursos en què s'expressa, les temàtiques específiques de debat i la relació més aviat ambigua amb els ítems de l'hipotètic conflicte social demanen una anàlisi aprofundida que es focalitze en les seues peculiaritats.

Per tant, en aquesta investigació ens centrem en un dels tres més definidors del conflicte ideològic sobre la llengua dels valencians: la ideologització dels models lingüístics. Amb aquest propòsit hem revisat en el present capítol el concepte d'ideologia, les seues dimensions cognitiva i social i les tipologies d'ideologia més directament relacionades amb els nostres interessos: les ideologies al voltant de la llengua i la identitat social, amb una panoràmica de la dinàmica que segueixen en l'àmbit valencià. Tot seguit exposem, de manera quasi esquemàtica, les conclusions a què hem arribat, especialment aquelles més rellevants per a la interpretació de les dades que s'exposarà en els darrers capítols.

1. Considerem que la noció d'ideologia més útil per a l'anàlisi social és aquella que prescindeix de qualsevol connotació pejorativa i l'estén a tots

els grups. En aquest sentit, el fet que la tradició marxista entenga la ideologia com una mena de percepció distorsionada de la realitat i oposada al veritable coneixement del materialisme històric, s'ha d'interpretar com un biaix, ideològic precisament, de la terminologia i les premisses analítiques.

Des del punt de vista acadèmic, doncs, la ideologia no s'ha d'enfrontar al valor de veritat, sinó al consens social. Dit d'una altra manera, la defineix la polèmica: si hi ha discussió sobre temes que afecten directament i de manera notable els recursos d'algun grup –incloent-hi els simbòlics–, aquesta serà ideològica. Fet i fet, les qüestions sobre les quals no hi ha enfrontament dialèctic en una societat determinada formen part del seu fonament comú. I d'una manera tan sols aparentment paradoxal, seran especialment conflictius (ideològics) aquells aspectes de la realitat social sobre els quals els grups pensen que *hauria de* regnar el consens: es nega l'opció de discrepar *de l'altre*.

2. En definitiva, més que d'una idea pretesament objectiva del context en què actuen els individus, membres de grups ideològics diferenciats, s'hauria de partir de la *representació* que aquests fan de la realitat social. Per a la qual, òbviament, la ideologia del seu grup realitza una funció importantíssima – tot i que no de manera exclusiva, ja que també el fonament comú forma part dels models mentals i contextuals.

Amb això no es vol dir que s'haja de renunciar al concepte de context com a realitat externa, donada. Aquesta noció es pot mantenir, cal mantenir-la, per referir-nos a allò previ a la interpretació i l'actuació directa de l'individu, tant en el nivell macro com en el micro. S'hi pot incloure, per exemple, des de les normatives legals per a l'ús de la llengua en qüestió a la competència lingüística dels interlocutors en un acte comunicatiu

concret. Allò rellevant és analitzar la diversitat de possibilitats d'adaptació a la realitat, partint de la idea que la diversitat té un origen ideològic.

3. Aquesta manera de concebre el conflicte lingüístic resulta molt higiènica per a les eines analítiques. En primer lloc, evita la posició de menyspreu que sovint adopta l'investigador respecte de les creences oposades al seu *coneixement científic*, en situar totes les opinions en un mateix planol d'anàlisi. Perquè el que resulta interessant és el fet mateix de la polèmica i el que caldrà analitzar, més que no *desmentir*, són les diverses posicions. La qual cosa no implica la recerca de l'asèpsia ni la fixació d'una taula rasa que equipare científics i demagogs. L'anàlisi, en tant que *crítica*, posarà al descobert les febleses que puguen trobar-se a la base de determinades argumentacions.

En el mateix sentit, caldria replantejar-se alguns dels termes amb els quals es mira de descriure acadèmicament les idees i els comportaments lingüístics dels membres dels diversos grups. Per exemple, és indefugible una diferenciació nítida entre els de *creença* i *prejudici* –si no l'abandó d'aquest darrer– més enllà de reservar el de prejudici per a descriure les creences dels *altres*. Així mateix, s'ha de rebutjar la qualificació dels usos lingüístics com a *normals* o no: ho seran sempre que responguen la norma del grup propi.

4. Les creences sobre les llengües poden anar lligades més o menys estretament a les referides a la identitat social. Gran part de les pàgines d'aquest capítol s'ha dedicat a exposar la paradoxa aparent entre el caràcter contingent del vincle lingüísticoidentitari i el pes que té quan es dóna en una ideologia: en les anomenades essencialistes –les predominants històricament– forma el nucli dur al voltant del qual giren totes les argumentacions. De més a més, l'experiència ens mostra que el debat sobre algun punt d'una d'aquestes ideologies (la identitària o la

pròpiament lingüística) pot produir efectes, fins i tot reestructuracions, en el sistema de creences de l'altra, a través d'una mena d'*efecte dòmino*.

També s'ha de tenir en compte la tendència general a no considerar ideològiques les creences sobre aquestes qüestions. El motiu és que efectivament no ho són allà on hi ha consens, d'acord amb el plantejament que assumim ací. Això es pot donar en la hipotètica situació de diglòssia estable i en les societats monolingües. I hi ha la tendència, molt estesa, de confondre els anhels més o menys confessats o fins i tot més o menys conscients d'esdevenir monolingües a tots els efectes, amb la representació de la situació real de bilingüisme social –asimètric, unilateral i etc. L'efecte immediat és considerar els altres grups no en una discrepància raonable sinó en el més profund dels enganys o en la més ignominiosa de les traïcions.

5. Tot aquest espai potencial de tensió màxima es dona en el conflicte lingüístic i identitari valencià. La qual cosa encara s'agreuja, d'acord amb la major part d'autors, per una superposició d'aquestes ideologies al que tradicionalment s'anomena contradiccions “de classe”, polaritzada en el contrast dreta-esquerra. Aquesta peculiaritat del nostre cas ha tingut l'efecte immediat d'eixamplar l'espai del desencontre, òbviament. Es va forjar en la Transició i va tenir el punt àlgid en la dècada dels vuitanta, mentre que caldria matisar-la en l'actualitat.

Hem analitzat dades de treballs empírics (Castelló 2002) que fins i tot neguen que la superposició es pugui aplicar a l'actualitat. Tanmateix, el fet que el debat nacionalitari es diluïska en la pràctica política quotidiana pel consens regionalista i espanyolista en els principals àmbits de discussió – mitjans de comunicació de massa– i de poder –Corts Valencianes– fa que es pugui considerar que no està tan superada socialment. És a dir, encara avui es pot dir que independentment de la seua posició en l'esquema

dreta-esquerra, és ben probable que l'individu regionalista tendisca a trobar-se còmode en el PP mentre que el catalanista hi respirarà amb dificultat. I viceversa en EU, per exemple.

Això sense perdre de vista que el debat interessa a una part reduïda de la societat. La mateixa composició de l'arc parlamentari a què acabem d'al·ludir n'és la mostra més palmària. Un altre exemple en podria ser el fet que el conflicte lingüístic se centra en el català i es fa en català, deixant quasi de banda el castellà. Aquesta realitat se sol assumir *per se*, sense que això no comporte el consegüent interès analític, sorprenentment. Tanmateix, és el conflicte que hi ha, el que més discursos genera i el que més pàgines ocupa en la premsa escrita. Per molt que sociolingüistes i filòlegs vulguem considerar-lo un desplaçament de l'altre, el que *s'hauria de donar*, i que rarament s'explicita, entre català i castellà; conflicte que, ben paradoxalment, solem anomenar *real*.

Un dels efectes del conflicte lingüístic que *es dóna*, el desplaçat, el que versa sobre el valencià –amb els tòpics de l'entitat, el nom, les normes d'ús– és la proliferació de models lingüístics. El debat sobre la llengua en la llengua, tal com s'ha vist que es pot sintetitzar, deixa així la seua petja en l'estructura mateixa d'aquesta. S'arriba a connotar de tal manera la tria entre variants admeses per la normativa que la ideologia es menja el terreny de la variació estilística pròpiament dita, com veurem en el capítol següent.

4. IDEOLOGIA, VARIACIÓ LINGÜÍSTICA I MODELS DE LLENGUA

En el capítol anterior hem mirat de fornir-nos del marc teòric necessari per a la interpretació qualitativa de les dades que pretenem dur a terme en aquest treball; ara aprofundirem en aquells conceptes que se solen utilitzar per tal de recollir i descriure les variants lingüístiques formals en el seu context d'ús. En realitat, hauríem de qualificar el capítol anterior de fonamentalment interpretatiu i aquest de bàsicament descriptiu, per tal com la frontera no és impermeable i hi ha espais evidents d'intersecció, en el sentit d'actuació simultània de les dues vessants, com ara en la selecció de les dades.

Convé subratllar que aquesta estructura no trenca l'ordre *natural* de la recerca. Com s'ha avançat en la presentació, parlem primer d'interpretació i després de descripció perquè seguirem alguns plantejaments de les teories sobre la ideologia i l'actuació dels grups socials a fi de matisar i fins i tot reorientar algunes nocions i premisses bàsiques dels referents que farem servir en aquest capítol. És a dir: adoptarem les propostes de l'ACD i de les teories psicosocials sobre la ideologia per tal de reorientar alguns enfocaments de la sociolingüística, adients per a la contextualització de les produccions lingüístiques.

La proposta parteix de la base que en una disciplina declaradament *compromesa* com és la sociolingüística sovint té més pes la voluntat (o la necessitat, o potser el simple costum) de coherència amb les creences de l'endogrup que la de coneixement crític de la realitat (de la qual l'analista forma part). Tòpics, contradiccions i conceptes que no es corresponen amb allò que se suposa que s'està descrivint ocupen massa pàgines en la bibliografia sociolingüística catalana. Percepció que, convé avançar-ho ja, comparteix més d'un autor, tant entre els qui provenen del camp de la sociologia com dels qui parteixen d'una

formació filològica, com és el cas. Per tant, es podria dir que volem sumar-nos a aquesta mena de *corrent metareflexiu*, o autocrític, que apunta en fòrums i publicacions, alguns dels referents del qual s'esmenten en aquest i en l'anterior capítol.

El primer conjunt de termes que se sotmetrà a revisió és el format per *llengua*, *dialecte* i *comunitat lingüística*. Aquesta tríada, que sol aparèixer sempre concatenada, presenta una evident manca de correspondència entre les definicions teòriques i els referents. Tot seguit es procedirà de la mateixa manera amb el terme *estàndard lingüístic*, un dels més usats en la bibliografia sociolingüística però que manifesta uns dèficits semblants. No cal dir que considerem que és la ideologia, en el sentit que s'acaba d'esmentar, la causa d'aquesta situació. El cas de l'estàndard català en forneix, potser, un dels exemples més punyents.

És així que tractarem d'esbrinar l'esquema ideològic subjacent a la tria d'un model de llengua, tant per part de les institucions com pels parlants anònims. Es podria dir, doncs, que passarem de rastrejar les petges de la ideologia en alguns aspectes de la sociolingüística a interpretar amb les eines de l'anàlisi ideològica un element tan important de la praxi sociolingüística com és l'establiment dels models lingüístics de la nostra societat. És ací on es farà palesa la necessitat de la revisió dels tres primers apartats, des del moment que pretenem situar l'actuació dels individus en un marc social i lingüístic que els conceptes de comunitat i d'estàndard lingüístics contribueixen a dibuixar de manera decisiva.

De la seua banda, el darrer apartat constitueix una anàlisi sintètica de les premisses i els estudis –escassos– de la relació entre els models lingüístics i els mitjans de comunicació. La concreció en aquest àmbit es justifica doblement: d'una banda, pel paper fonamental que generalment s'atorga als *media* en la configuració dels models de llengua formal i en la normalització lingüística

mateixa; de l'altra, perquè el corpus d'aquesta recerca prové d'un producte televisiu.

4.1. Llengua i comunitat lingüística

Com s'ha suggerit diverses vegades, considerem que el terme *comunitat lingüística* s'ha utilitzat i s'utilitza d'una manera bastant acrítica i *abusiva* per tal de referir-se des d'un vessant social al que defineix el de *llengua* des de l'estructural. No és casual que això coincidisca amb un moment en què el mateix concepte de llengua, i no cal dir el de nació, pateixen una certa crisi en l'àmbit acadèmic. Perquè és ben probable que aquesta necessitat més o menys urgent de substitució siga en part la responsable de la incongruència amb què s'aplica a la realitat que pretén descriure. Des del nostre punt de vista, però, la causa bàsica de la manca de coherència s'ha de buscar en "l'homogeneïtat ideològica" del nostre "*sociolingüisme*" (Calaforra 1999: 25).

Precisament Calaforra (1999: 111-132) s'enfronta a aquests conceptes des d'una perspectiva crítica. Resseguiem breument el raonament d'aquest autor, que presenta l'avantatge de menar de *llengua* a *comunitat lingüística*. Això no obstant, convé subratllar ja que mirarem de no caure en els mateixos paranys que es posaran en evidència, en el sentit que la proposta del jove teòric no quedarà exempta d'anàlisi crítica per la nostra banda. Sempre, convindrà tornar a remarcar-ho, des d'un esperit constructiu que dóna per descomptada la mateixa voluntat de contribuir a la millora de la situació social de la llengua en aquelles propostes que s'analitzen com en l'exercici de revisió.

La seua argumentació se centra en els arguments que amb més fruïció s'han utilitzat per part del *nostre* món acadèmic a l'hora de posicionar-se a favor de la unitat de la llengua davant la polèmica social que els envolta i que sovint es *nega*:

l'argument d'autoritat i l'argument de l'homogeneïtat estructural. Com es pot veure, tan sols el segon coincideix amb un dels nivells que canònicament s'assenyalen, en l'àmbit acadèmic internacional, a l'hora de definir els límits de les llengües: el formal, parafrasejable si fa no fa en aquesta homogeneïtat estructural; el de l'ús i la intercomprensió entre els parlants, i el de la consciència i adhesió simbòlica. Potser perquè el segon i el tercer s'han *explicat* en el nostre cas davall la forma de l'argument d'autoritat. Vegem-ho.

- a) L'argument d'autoritat és revisat a partir del poc rendiment quant a incidència social que a parer d'aquest autor ha tingut, tant en el vessant intern o *científic* com en el del debat social. En el primer, després de reconèixer que una versió feble n'és necessària per tal de garantir una certa estabilitat dels paradigmes, en critica la versió forta, que pot portar a l'estancament de l'avanç de la investigació en benefici de l'*status quo*. És a dir, podria constituir una forma com una altra *d'abús d'autoritat*.

Quant a la projecció social, assenyala que el recurs a l'autoritat, en termes de “comunitat filològica”, presenta l'enorme fragilitat que el menor trencament d'aquesta unanimitat invalida tota l'argumentació. I no ha estat tan difícil per als defensors de les tesis contràries fer-se una petita nòmina d'*especialistes* d'ahir i d'avui que els hi donen suport, ni que siga a través de la manipulació de les seues paraules, recurs especialment rendible amb autors ja desapareguts.

De tota manera, sembla que el manteniment, matisat, del criteri està justificat. En l'àmbit científic, Calaforra proposa senzillament de substituir la unanimitat per l'apel·lació al consens majoritari de la disciplina; en el social, i en la mateixa línia, passar de la demanda de legitimitat exclusiva

per a parlar-ne a la defensa de la *prioritat discursiva* de l'especialista en qualsevol debat social sobre la seua matèria¹⁸.

D'altra banda, aquest autor sembla que assumeix l'argument per llançar fora del debat acadèmic el criteri de la intercomprensió. Però no tant per foragitar, de retruc, els parlants de la definició de llengua, com per la dificultat intrínseca de mesurar-lo de manera objectiva. De fet, el paper dels grups socials en aquesta qüestió acabarà per ser determinant. Especialment per la inanitat intel·lectual a què ens porta la combinació d'aquest argument amb l'estructural, com veurem tot seguit.

- b) La rendibilitat del criteri de l'homogeneïtat estructural es revisa a partir de la idea que no es pot prendre com a criteri únic “per a retallar o unir cap *continuum* lingüístic, ja que hi influeixen factors històrics, sociopolítics, literaris, etc.” (Calaforra 1999: 115), com ha posat de manifest una llarga nòmina d'autors internacionals i locals. Es pot resoldre, partint d'aquella noció de *continuum*, si s'assumeix un cert caràcter convencional de les divisions lingüístiques i dialectals. D'aquesta manera, les llengües s'han d'entendre com a fragments d'aquell oceà lingüístic que, a partir dels mateixos estudis, s'han considerat susceptibles de rebre un tractament unitari¹⁹. No tan volàtils com les hipòtesis de treball, però, sinó més aviat en qualitat de pressupòsits, d'abstraccions concretes formades a partir de dades empíriques.

¹⁸ Tot i que no és objectiu d'aquest treball entrar en tan imbricada qüestió, no ens podem estar de donar el nostre parer, ni que siga en una nota al peu: la proposta té els mèrits indubtables de l'honradesa i la valentia, ja que planteja una via d'actuació consistent a afrontar els problemes en comptes de limitar-se a negar-los. Però en el cas del debat social, la posició feble que es planteja pot resultar un desavantatge important en si mateixa, si més no en tant que proposa la renúncia unilateral a una *arma dialèctica*, per fluixa que aquesta siga.

¹⁹ En la línia de la nota anterior, és a dir, sense discutir el valor teòric de l'argument i de la necessitat d'aplicar-lo en el nivell intern –científic o teòric–, no es pot obviar el desassossec d'haver de *combatre* citacions com aquesta d'un filòleg *unitarista*: “La unitat lingüística, com la llengua mateixa, és una creació social.” (Calaforra 1999: 124). El debat de carrer necessita arguments més senzills, entre els quals no s'hauria d'abandonar el de l'homogeneïtat estructural, amb exemples tan clars com la impossibilitat de fer diccionaris bilingües (amb una mínima dosi de seriositat, de la qual mancava absolutament el descatalogat *Diccionari diferencial català-valencià* de Carles Recio).

- c) De més a més, la defensa de la unitat lingüística amb aquest criteri en exclusiva –deixant de banda el component simbòlic, *l'opinió* dels parlants– ens porta directament a la tautologia. L'atzucac resulta especialment evident si es difon socialment sota la forma del recurs a l'autoritat. Paga la pena de reproduir la representació del raonament circular, aguda i irònica, que fa aquest autor:

“Com a especialistes, constatem que el català és unitari perquè té aquesta història i aquesta estructura; com a especialistes, constatem que el català té aquesta història i aquesta estructura perquè és i ha estat unitari; com a especialistes, constatem que la unitat lingüística implica unitat estructural i històrica, i que la unitat estructural i històrica implica unitat lingüística.” (Calaforra 1999: 120).

- d) Així doncs, el fonamental, definitiu i definidor és el tercer criteri, el component simbòlic, que Calaforra anomena *unitat sociolingüística* per tal de contraposar-lo a la *unitat de la llengua*. Això ens porta, finalment, al concepte de comunitat lingüística. Per tal de poder relacionar la manera com l'entén amb les idees d'altres autors que comentarem tot seguit caldrà fer una citació una mica llarga:

“És molt possible que aquesta dualitat [unitat sociolingüística i uniformitat estructural o llengua] sigui un element clau que, en ser negligit per la retòrica de la unitat estructural, ha dificultat notablement l'acceptació unitària del fet lingüístic. Això explica la manca de funcionament de l'argument d'autoritat, car significa que els especialistes no s'haurien plantejat realment el problema previ i principal. Efectivament, sense la (re)construcció d'una consciència social de comunitat lingüística, les crides constants a la uniformitat estructural seguiran sent *inútils combats*. En aquest sentit, els camps de treball més urgents són: la lluita contra els prejudicis lingüístics vigents, l'intens intercanvi comunicatiu entre les regions implicades i la transformació de les actituds interdialectals. La solució d'aquests problemes és condició *necessària* per a l'acceptació social de l'anomenada *unitat*

lingüística: es tracta, cruament, de (re)construir la nostra unitat sociolingüística (Aracil 1982a: 129-130).” (1999: 120).

Hem fet el camí, doncs, des de la idea de llengua, basada en les característiques del sistema, a la de comunitat lingüística, referida als parlants. A més, la segona es descriu com una condició necessària, o més ben dit un conjunt de condicions necessàries, per a l’existència de la unitat lingüística –de la llengua, al capdavall. Revisarem ara el concepte, aprofitant el recull de definicions que ens ofereix Toni Mollà (1998), després del qual l’autor afirma que “podem afirmar que el concepte comunitat lingüística, en principi, no es correspon amb cap altre de caràcter ètnic, religió, nacional o territorial, sinó només amb una classe de grup els components del qual són de caràcter sociolingüístic” (Mollà 1998: 112).

S’hi poden distingir dos grups bastant definits i diferenciats: els qui subratllen la interrelació entre els parlants (Bloomfield, Hudson, Gumperz), i els qui posen l’èmfasi en el factor simbólicoactitudinal, on s’inclouen les normes d’ús (amb autors com Fishman i Labov). Cal fer notar que el territori que ocupa el domini lingüístic de la llengua en qüestió en queda bastant al marge, en ambdós opcions. Començant pel criteri de la interrelació, Hudson és qui més valor determinant hi dona, per damunt, precisament, de la llengua: una manca d’interacció entre dos territoris que comparteixen llengua convertiria els seus parlants en membres de comunitats lingüístiques diferents, i un grau elevat d’interrelació entre usuaris de llengües diferents els convertiria en membres d’una mateixa comunitat lingüística.

D’aquesta manera, el criteri de la interrelació supera el de la intercomprensió, perquè l’inclou, alhora que supera la llengua mateixa. Potser, en aquest sentit, seria més pertinent parlar de *comunitat comunicativa*, doncs. A més, hi ha el problema d’establir el grau d’interrelació necessari per tal de poder delimitar les comunitats lingüístiques. Sense oblidar que la mesura hauria d’incloure una

dimensió qualitativa: no poden significar el mateix els usos institucionals que els culturals, o que els derivats dels intercanvis comercials.

Siga com siga, el que més interessa a aquesta recerca és, òbviament, el criteri de la identitat simbólicoactitudinal. Diguem-ho ja d'entrada: és incompatible amb la teoria de la ideologia que s'ha exposat al capítol anterior. En efecte, el fet que es pugui parlar de diverses ideologies lingüístiques en un mateix territori, no és coherent amb el de suposar-hi una coincidència en les normes d'ús, les actituds, etc. Aquesta qüestió de la pluralitat ideològica sobre la qüestió lingüística la toca molt de passada la sociolingüística, tot i que el mateix Mollà (1998: 100) la reconeix quan subratlla que “el concepte de *lleialtat lingüística* implica una opció ideològica”. Calaforra n'és una altra de les comptades excepcions, com s'ha dit (vegeu la crítica del terme *norma d'ús*, centrada en el conductisme implícit i la consegüent impossibilitat de canvi de la *situació*, en Calaforra 1999: 132-148).

Perquè en els casos en què els parlants tinguen la possibilitat d'aprendre i d'interrelacionar-se en més d'una llengua²⁰, hauran de triar, de vegades d'una manera genèrica i d'altres aplicada a cada situació concreta. En ambdós casos la tria serà conseqüència d'un esquema ideològic més o menys explícit i fins i tot més o menys conscient. De fet, tan sols en les societats monolingües a tots els nivells es pot suposar una coincidència monolítica en les actituds i les normes d'ús. Tan sols ací es pot dir que les creences lingüístiques formen part del fonament comú d'aquestes societats, com s'ha vist al capítol anterior.

No obstant això, és aconsellable mantenir el component actitudinal com un dels elements definidors de les comunitats lingüístiques, atés que, a l'hora d'estudiar-ne el grau de cohesió, per exemple, és fonamental la manera –les diverses

²⁰ La paràfrasi s'utilitza conscientment per tal de defugir una altra polèmica terminològica i conceptual a l'hora de descriure aquestes situacions, al voltant de les concepcions *fortes* i *febles* de *conflicte lingüístic*, *bilingüisme asimètric*, *bilingüisme unilateral*, *diglòssia*, etc. Altrament, els matisos, quan no les dualitats de nomenclatura, al voltant d'aquests temes farien que les ramificacions de la descripció i l'argumentació esdevingueren interminables.

maneres– com els parlants es relacionen amb la seua llengua i amb altres de l’entorn. Una forma de fer avenir la conveniència de mantenir-lo com a característica general amb el reconeixement de la seua qualitat ideològica i diversa podria ser mirar d’atendre a les línies de debat i de consens que s’obrin en cada cas i en cada moment. Allò distintiu entre les diverses *comunitats*, doncs, en el plànol simbòlic, podria ser el conjunt de *topica* sobre els quals discuteixen els diversos grups socials.

Vegem ara com enfronta la qüestió la sociolingüística referida a la llengua catalana. Entre nosaltres, és quasi canònica la definició de Pueyo (1991), en un treball de títol rellevant per a la discussió posterior: *Llengües en contacte en la comunitat lingüística catalana*. Paga la pena de reproduir-la també perquè ha estat a la base de la major part de treballs, més prospectius que no descriptius, ho avancem ja, que s’han fet els darrers lustres. Diu així:

“Entendrem per comunitat lingüística un grup social que posseeixi en comú, almenys, una varietat lingüística i les normes d’ús corresponents, que es manté cohesionat i es diferencia dels altres grups per l’existència d’una xarxa d’interaccions –reals i simbòliques– freqüents i que comparteix actituds lingüístiques consemblants i una mateixa escala de valors, pel que fa a l’ús lingüístic i al seu significat social.” (Pueyo, 1991:)

La definició mira de combinar la línia de la interacció lingüística amb la simbòlica. Al marge de les objeccions des de l’ACD que s’acaben d’exposar més amunt, cal dir que alguns autors s’han referit, tot i que d’una manera un tant tangencial, a la dificultat d’aplicar la definició a tot el domini lingüístic, ateses les diferències territorials en aquest punt. Així ho fa Mollà (1998: 24), qui a peu de pàgina esmenta concretament els casos del País Valencià i de Catalunya pel que fa a diferències notables “al voltant de la importància de l’espai públic i simbòlic que representa la llengua catalana”.

També en Pradilla (2001*b*) es poden espigolar algunes frases en aquest sentit: “sense negar categòricament la identitat compartida de catalans, valencians i balears, resulta agosarat afirmar-la com una realitat apriorística. [...] La simple formulació d’un estadi (desitjat) no conformarà la realitat a la nostra mida” (*ibídem*: 119). Un avanç, certament, en el trencament d’un angle important del que Calaforra (1999: 25) anomena “estructura de silencis”, el conjunt d’idees i coses que *no* es poden formular dins d’aquest discurs.” Ningú no fa explícita, però, la *terrible* i inevitable conclusió a què hauria de portar aquest raonament: la *comunitat lingüística catalana* no existeix com a tal.

Els (pocs) que s’enfronten al problema en solen buscar la solució en el terreny de la prospecció, en la línia de la llarga citació de Calaforra de més amunt. És a dir, el que fan els nostres autors és oferir una sèrie de propostes per tal de “reconstruir” la comunitat lingüística catalana després de constatar que no compleix les característiques mínimes que en garantisquen la supervivència (*l’existència*, hem gosat dir ací). I la coincidència és plena: augmentar/crear les xarxes de comunicació entre els diversos territoris i afavorir les actituds positives de cara a la unitat lingüística i la variació diatòpica. Tornant a parlar de títols, el de l’article de Pradilla també és ben significatiu: “L’establiment de la comunitat lingüística catalana”.

Ens trobem, doncs, amb un exemple clar de contaminació ideològica de les eines analítiques, derivat de la conflictivitat social d’aquestes qüestions. Així, es pot interpretar que o bé la nebulosa de la idea d’un cert vincle essencial llengua-nació, o bé la *por* a posar qualsevol altre gentilici que *català* darrere de *comunitat lingüística*, o bé una mica de cada, es troben darrere de la persistència en una identificació que les definicions no permeten. Sigui com sigui, el que sembla clar és que ha de ser d’índole ideològica la causa que els mateixos autors defugen explicitar la conclusió a la qual els hauria de portar la revisió del concepte i

l'aplicació al nostre cas, i que fins i tot continuen, malgrat les seues pròpies objeccions *de base*, parlant de *comunitat lingüística catalana*.

4.2. Comunitat de parla i dialecte

Des d'una perspectiva combinada dels dos criteris que acabem d'analitzar (coincidència *temàtica* actitudinal i grau d'interrelació), no hauria d'estranyar l'ús dels termes *comunitat lingüística valenciana* i *comunitat lingüística catalana* per tal de referir-se a dues realitats diferents. En primer lloc, perquè els *tòpics* i els termes del debat lingüístic es troben en nivells ben diferents; per exemple, sobre l'autoritat normativa en el primer cas i sobre la proposta d'usar el català a les institucions espanyoles i europees en el segon. I en segon, perquè el grau d'interrelació entre aquestes comunitats és mínim en la llengua pròpia i compartida, més enllà d'alguns usos diguem-ne culturals.

Si no es fa un ús ni molt ni poc habitual d'aquesta terminologia deu ser en part pels mateixos termes del debat que es dona en la comunitat lingüística valenciana respecte dels límits de la llengua pròpia; debat que, al seu torn, se'n podria considerar un tret definidor. Ja se n'ha parlat més amunt, quan es plantejaven les reserves per identificar la comunitat lingüística catalana amb el domini lingüístic sencer. D'altra banda i alhora, la simple *inèrcia* de fer coincidir l'adjectiu *lingüística* amb el territori de la llengua deu tenir alguna cosa a veure. Motius que, convé subratllar-ho, són de molt de pes, tal com estem veient al llarg d'aquest capítol.

Com a alternativa a les connotacions ideològiques, sinó directament polítiques, del terme *comunitat lingüística* disposem del concepte de *comunitat de parla*. Citem la definició de Gumperz (1971) que recull Mollà (2002: 78) en una nota a peu de pàgina sense més comentaris: “qualsevol grup humà que es caracteritza

per una integració regular i freqüent durant un període de temps considerable i separat d'altres grups semblants per la freqüència d'interacció". D'acord amb aquesta definició, no es tracta tant d'una proposta de substitució com de complementarietat dels conceptes. Analitzem els inconvenients i els avantatges que pot implicar el fet de combinar comunitat de parla amb comunitat lingüística.

El primer perill seria produir un paral·lelisme amb els conceptes de llengua i dialecte en el pla social, en identificar comunitat lingüística amb el primer i dialecte amb comunitat de parla. Com ja s'ha advertit en el punt anterior, no sempre hi ha coincidència entre les característiques lingüístiques estructurals i les xarxes de relació social. Pel que fa a la qüestió del dialecte i la comunitat de parla, en el nostre cas ens trobem que, per exemple, el valencià es troba en el mateix bloc dialectal que el català nord-occidental, però la freqüència de comunicació entre els parlants de la Seu d'Urgell i els de Barcelona és infinitament superior que amb els de València. D'ací que s'hagen d'agrupar amb aquells quant a *comunitat* simbòlica i de relació, per damunt dels trets estructurals.

Un altre inconvenient derivat d'un abús d'aquell paral·lelisme seria utilitzar comunitat de parla per tal de referir-se a un subconjunt de parlants coincident amb els d'un dialecte i comunitat lingüística per als d'un altre. No caldrà detenir-se en les nefastes conseqüències –de l'endodiglòssia al rebuig social– que això tindria de cara a una hipotètica recerca de cohesió social dels parlants.

Farem una remarca sobre la denominació d'aquesta recerca al fil d'aquestes consideracions. Ja hem vist al capítol 2, quan s'ha descrit i justificat el corpus de la investigació, que s'inscriu en el marc territorial i social valencià. Així, és ben probable que la lectura d'aquell i d'altres capítols haja suggerit l'etiqueta de *recerca dialectal*. I en efecte, els subjectes a analitzar provenen, de nord a sud, de la major part de les comarques valencianes *exclusivament*. L'entitat del valencià

com a varietat del bloc del català occidental es troba prou establerta en la totalitat dels materials de recerca i de divulgació (per exemple, Colomina 1999 i Veny 1982³, 1993). Assumim, per tant, aquesta consideració sense embuts i no valorem cap altra postura, atenent al consens acadèmic. Tot recordant que la recerca no es pot qualificar de dialectal en un altre sentit: no busquem descriure i classificar aquesta varietat, sinó tan sols aquelles variants que han esdevingut ideològicament significatives.

Passant als aspectes positius de la proposta de Gumperz, considerem un avantatge que diferencie entre distints espais de relació simbòlica i funcional, un de més extens i *feble* i altres de més compactes i densos, corresponents a la comunitat lingüística i les comunitats de parla respectivament. La diferenciació és necessària, ja que sembla raonable pressuposar distints nivells d'interrelació (i d'intrarrelació) entre els grups humans que porten aparellats distints nivells de consciència i simbolització. La comunitat lingüística es podria entendre així com l'espai simbòlic resultant de la suma de les diverses comunitats de parla, algunes de les quals s'interseccionen més que altres. En el benentès que les dimensions de les comunitats de parla seran molt variables, atés que podem referir-nos-hi als habitants d'una localitat, d'una comarca o fins i tot als d'un país sencer.

Fet i fet, es podria pensar que s'ha avançat ben poc al llarg d'aquestes pàgines si acabem conclouent que l'àmbit d'aquesta recerca és la comunitat de parla valenciana, una de les més estables, com a tal, de la comunitat lingüística catalana. Tanmateix, pel camí s'han fet alguns avanços, que almenys permeten utilitzar aquests termes deixant clar al que es refereixen. Respectivament, doncs, a una xarxa densa d'interrelació lingüística i simbòlica amb uns debats ideològics propis sobre la llengua i la identitat social i a una altra de més difusa. En la creació de les quals, òbviament, tenen molt més pes les condicions sociopolítiques que les estructures lingüístiques –les quals, al seu torn, són el resultat actual d'altres xarxes de relació històriques.

Segons aquesta proposta, la comunitat lingüística catalana s'hauria de descriure a partir d'una freqüència d'interrelació relativament baixa entre les diverses comunitats de parla que la formen i d'un reduït espai de coincidència pel que fa a les polèmiques lingüísticoidentitàries. Comunitats de parla entre les quals caldria comptar la *comunitat de parla de Catalunya*, si tenim en compte el que s'ha comentat més amunt respecte del nord-occidental. De fet, la situació deu ser semblant a la que es dona en altres comunitats lingüístiques amb comunitats de parla distanciades –en l'espai geogràfic o en l'imaginari– i amb poca interrelació.

D'altra banda, resulta inqüestionable l'existència d'un espai comunicatiu valencià fort, constituït per una espessa xarxa de relacions internes, tant administratives i públiques com privades. No caldrà subratllar la importància dels mitjans de comunicació en la formació i el desenvolupament d'aquest espai comunicatiu (de tota manera, vegeu 5.4), tant en català com en castellà. Espai que inclou diversos nivells, al voltant de diverses comunitats de parla quant a l'extensió dels grups als quals s'adrecen: locals, comarcals i autonòmics. Respecte del gran grup, de la comunitat lingüística, a penes es pot parlar d'un parell de casos: el setmanari *El Temps* i el diari digital *Vilaweb*. Amb una incidència molt per darrere, per cert, de l'altre gran espai comunicatiu en l'altra llengua oficial i d'ús: el dels mitjans d'abast estatal, en castellà.

Diguem-ho molt de passada: és sobretot gràcies a aquests mitjans estatals que es podria parlar també d'una *comunitat lingüística espanyola* coincident amb el territori estatal sense contravenir la major part de les definicions que hem repassat (algunes de les quals inclouen, recordem-ho, la possibilitat de comunicar-se en més d'una llengua). Els objectius concrets d'aquesta recerca ens permeten passar de puntetes sobre el lloc –l'estatus– que hi ocuparia la comunitat lingüística catalana. Ens limitarem a apuntar que també hi és aplicable l'asseveració que “Els

sistemes de comunicació són sistemes de producció d'identitat" (Tresseras, 1998: 43).

En qualsevol cas, partint del punt en què es troba la discussió conceptual, potser allò més assenyat serà justificar l'ús dels termes explicant l'accepció que se'n pren fins que les definicions siguin més o menys consensuades. La modesta contribució d'aquestes línies consisteix a posar damunt la taula la necessitat de contrastar els continguts teòrics amb les dinàmiques socials reals, especialment quan són tan fàcilment constatables com les de la manca de consens i d'interrelació entre territoris/comunitats. Més concretament, hem proposat contemplar el component simbólicoactitudinal d'una manera més concorde amb les teories sobre la ideologia.

4.3. El concepte d'estàndard lingüístic

D'entre les definicions d'estàndard lingüístic que es poden trobar en la bibliografia sociolingüística catalana, partirem de la que oferia Gabriel Babiloni en *Llengua estàndard i variació lingüística*²¹. La importància d'aquesta obra se sustenta en dos fets: en primer lloc, el caràcter de revisió monogràfica d'aquest tema; en segon, les successives reedicions i el fet que aparega en la bibliografia de la totalitat de materials que es refereixen a l'estàndard lingüístic de manera directa o indirecta (Vallverdú 2000, Lacreu 2002, Mollà 2002...). Vegem, doncs, la definició que el professor de la Universitat de les Illes Balears dona d'aquest concepte, la qual es pot considerar, si fa no fa, canònica, per tot el que s'acaba d'aduir (Babiloni, 2000³: 21-22):

“Aquesta llengua comuna, general i supradialectal, és la que es denomina actualment *llengua estàndard*. La llengua estàndard, doncs, existeix per a possibilitar i garantir la

²¹ Ací seguirem la tercera edició, 2000³, tot fent constar que la primera és de 1997.

intercomunicació generalitzada en una comunitat lingüística en els àmbits formals, especialment per a satisfer les necessitats comunicatives d'una societat moderna.”

En podem extraure tres idees bàsiques: l'estàndard com a varietat superadora de la variació, el seu paper de garant de la comunicació interdialectal i l'àmbit d'ús natural d'aquesta varietat: els àmbits formals. Per tant, continua el nostre autor, les funcions principals de l'estàndard seran: la que podem anomenar *representativa*, la funció *referencial* i la funció *discriminadora*. Tot i això, la relació entre aquelles idees bàsiques i aquestes funcions de l'estàndard no és exacta, com veurem tot seguit.

Respecte de la funció que anomenem *representativa*, diu Bibiloni: “Superposat a un conjunt de varietats geogràfiques, l'estàndard crea la noció de llengua i esdevé per als parlants la representació d'aquesta.” (Bibiloni 2000³: 24). La funció *referencial* consisteix a fer de l'estàndard el model de llengua, en principi per als àmbits formals, i la funció *discriminadora* –que Bibiloni tracta dins de la funció referencial– es relaciona directament amb els conceptes de *codi restringit* i *codi elaborat* de Bernstein (1964) amb aquestes paraules: “La llengua –això és, la llengua estàndard– és un filtre en l'ascens social que atura els qui no la dominen i impulsa els qui ho fan.” (Bibiloni 2000³: 28). També recorda el concepte de *distinció* de Bourdieu a què al·ludíem en el capítol anterior: “la competència legítima [la competència en llengua estàndard] puede funcionar como capital lingüístico que produce, en cada intercambio social, un *beneficio de distinción*” (1985: 29, subratllat en l'original).

Notem, però, que les tres funcions no deriven directament d'aquelles idees bàsiques de la definició. En concret, falta una funció per tal de poder establir un paral·lelisme exacte: la de garantir la “intercomunicació generalitzada” o comunicació interdialectal, precisament la primera idea que esmenta en la definició. Ben prompte trobem el que en podria ser l'explicació, que convé reproduir literalment:

“A diferència del que s’ha dit alguna vegada, la funció principal de l’estàndard no sempre és de possibilitar la intercomprensió entre parlants de dialectes geogràfics diferents (pot ser-ho en alguns casos), car en moltes llengües –les de poca diversitat interna– aquesta intercomprensió ja existeix sense estàndard: en el català, per exemple. La raó de ser principal de l’estàndard és una qüestió de funcionalitat i d’eficàcia comunicativa: sense un codi lingüístic ben definit, conegut i acceptat per la col·lectivitat és impossible l’existència d’una societat moderna. [...] també és una realitat que surt de la mateixa modernització de la societat...” (Bibiloni 2000³: 21-22).

D’acord amb aquest supòsit, l’estàndard català té més de registre –o de sociolecte, en tot cas– que no de dialecte pròpiament dit. Però tot i que el mateix autor, en un treball una mica posterior (Bibiloni, 1998: 165)²², afirma sense embuts que la funció principal de l’estàndard és la referencial, en l’obra que estem citant sembla resistir-se a considerar-lo de cap altra manera que com a dialecte. I hi addueix dos motius: que la “pràctica universal” parla de dialecte i que l’extensió del model de llengua a àmbits i situacions menys formals impedeix classificar-lo entre les varietats diafàsiques (Bibiloni, 2000³: 77).

Respecte del primer factor, convé recordar succintament la crítica de Calaforra (1999: 112-114) a l’argument d’autoritat que s’ha presentat en el punt anterior, quan revisàvem els conceptes de *llengua* i de *comunitat lingüística*. Aquest autor posa de manifest el fre que suposa per a qualsevol àmbit del coneixement l’abús d’aquest argument: “En un pla metafòric, la consolidació acrítica del criteri d’autoritat afavoreix la creació de múltiples *Ministeris de la Veritat* a l’estil d’Orwell (cosa que, de fet, s’ha esdevingut més d’un cop)” (Calaforra 1999: 113). L’abús, doncs, es dona quan es passa del respecte pel que han establert els *mestres* a la immobilitat enlluernada davant la seua figura, tot oblidant que “aprendre del mestre també inclou una part de crítica”.

²² La posterioritat es refereix, òbviament, a la primera edició de 1997.

En el cas que ací ens ocupa, es constata que la *resistència* de Bibiloni a canviar aquesta pràctica universal/tradicional el porta a contradir el que ell mateix proposa com a tret definidor perquè l'estàndard es pugui considerar *varietat dialectal*: la *distància* entre aquest i la llengua col·loquial. Així, afirma que quan aquesta és percebuda pels mateixos parlants com un canvi efectiu de varietat, la qual cosa implica un grau elevat d'impermeabilitat entre estàndard i col·loquial, aquell serà dialecte. En canvi, si la distància és escassa, caldria considerar-lo un registre (Bibiloni, 2000³: 76-77). La proposta, però, no acaba d'aplicar-se al cas del català –ni a cap d'aquelles llengües amb “poca distància” o “poca diversitat interna”, la major part segons es dedueix de les seues paraules– ja que contradiu aquell criteri bàsic de la tradició.

Quant al segon criteri per no considerar l'estàndard registre, el de l'extensió als nivells informals de llengua, creiem que també es pot parlar de contradicció interna. L'argumentació de la negativa és que es pot utilitzar en diversos àmbits als quals corresponen graus diferents de formalitat i, per tant, no es pot identificar amb un registre concret que ocupe un lloc determinat en el *continuum*. Tanmateix, en la definició que encapçala aquest capítol –com ocorre de fet en la pràctica totalitat dels materials que s'encaren amb el concepte– s'esmenta explícitament que el camp d'ús natural i específic de l'estàndard el constitueixen els àmbits formals.

Llavors, caldria preguntar-se com quedem: és l'estàndard propi d'àmbits formals o s'utilitza en àmbits diversos quant a la formalitat? El fet de respondre aquesta qüestió en un o un altre sentit no és gens fútil, perquè segons quina siga la resposta, haurem de considerar, per exemple, que els arcaïsmes i els col·loquialismes en formen part o no. O només de vegades, potser.

No s'ha de pensar, però, que tot plegat siga conseqüència d'una mena de dèficit puntual en una obra que no dubtem a qualificar com *d'impacte*. De fet, la

tendència en la bibliografia actual és la solució de compromís, com ara en Vallverdú (2000) o en Ruiz i altres (2001), que afirmen que l'estàndard es troba en una “categoria intermèdia” entre l'un i l'altre tipus de varietat²³. Probablement el seu paper de *neutralitzador* –parcial, si més no– de la variació junt amb la seua funció primordial de servir de model de llengua el situen en una terra de ningú difícil de delimitar. També hi deu tenir molt a veure un altre embull, derivat d'aquesta funció referencial, que s'estén per gran part de la bibliografia: la confusió entre normativa i estàndard lingüístics.

Diversos autors han afirmat que la confusió entre aquests conceptes és freqüent –i *perillosa*, si atenem a les imprecisions que origina– i s'han ocupat i s'ocupen encara de dilucidar-la (Marí 1983, Pitarch 1984, Lamuela 1994, Mollà 2002, Julià 2004, Montoya 2006). L'argumentació bàsica és que cal distingir entre el procés tècnic i especialitzat de la codificació o normativització del procés d'extensió social de l'ús de la varietat codificada, l'estandardització. Per a aquests autors i a grans trets, doncs, l'estandardització suposa la posada en pràctica en els àmbits que li són propis d'una varietat lingüística codificada. I és a partir d'aquesta distinció nítida que Lamuela (1994: 115) resol el problema de la classificació de l'estàndard en uns termes tan contundents com aquests: “el recurs a les formes estàndards és situacional i, doncs, cal definir-les en primer lloc en termes funcionals o d'estil social.”

Això ens permet distingir entre els usos lingüístics que segueixen la normativa i els que podem considerar pròpiament estàndards: aquests últims serien, específicament, els que es donen en uns àmbits d'una certa formalitat i impersonalitat. I l'adequació a aquests àmbits implica, entre altres coses, el seguiment més o menys escrupulós de la normativa. Seguiment que, d'altra

²³ En el cas de Vallverdú trobem també la diferenciació entre estàndards “que són més aviat ‘dialectes’ i estàndards que són més aviat ‘registres’” (2000: 30), sense que es definisca el cas del català. La coincidència arriba també al fet que, malgrat les possibilitats que acaba d'assenyalar, tot seguit fixa com a funció bàsica de l'estàndard, en general, la comprensibilitat entre els parlants.

banda, no té perquè donar-se de manera exclusiva en els àmbits formals, sinó que pot estendre's als informals.

Així, en el nostre cas per exemple, aquells parlants que se sol dir que parlen sempre estàndard (que el tenen com a varietat diastràtica, per tant) perquè eviten usar mai castellanismes, el que fan és intentar usar la llengua dins dels paràmetres de la normativa al marge de la situació comunicativa. De fet, no s'estan d'utilitzar disfemismes o mots malsonants –recollits pels diccionaris normatius però vedats de qualsevol ús públic i formal– quan la situació ho permet o fins i tot ho requereix. Formes que deixaran de banda si han de parlar en públic, junt amb les variants massa locals o *cultes*, per acostar-se, ara sí, a l'estàndard.

Per tant, des d'un punt de vista, diguem-ne, quantitatiu, es pot dir que la normativa és més àmplia que l'estàndard, ja que inclou totes les formes pròpies d'aquest registre i moltes de la resta. En canvi, la teoria de les fases de l'estandardització de Haugen (1983), àmpliament divulgada entre nosaltres per aquests mateixos autors, estableix que la codificació és una de les etapes de l'estandardització (concretament, les fases que proposa són *selecció*, *codificació*, *vehiculació* o *implementació social* i *elaboració*). Des de la perspectiva cronològica, doncs, l'estandardització inclou la codificació, ja que s'entén aquella com el procés per mitjà del qual la llengua arriba a usar-se efectivament en els àmbits formals. I perquè això siga possible, l'existència d'una normativa d'ús correcte és condició prèvia i necessària, òbviament.

En qualsevol cas, el plantejament distintiu recorda la proposta de l'enfocament comunicatiu de l'ensenyament-aprenentatge de llengües de substituir el terme de *correcció* pel d'*adequació*. I s'ha de reconèixer que ha tingut la seua importància en la reorientació de certes actituds lingüístiques *il·lustrades*, com deia per exemple Mollà (1990: 16-19), consistents en la paradoxa de criticar frontalment

l'adjudicació de criteris de valor diferenciats a les *llengües* mentre s'estigmatitzen determinats *dialectes*.

Però no és ben bé això, sinó que el que es deriva del nostre plantejament és un valor diferenciat dels termes: un *ús correcte* serà aquell acordat a la normativa independentment del registre, mentre que l'*ús adequat* és el que s'escau amb la situació –i que, per tant, *caldrà* que siga correcte *de vegades*. D'altres, *podrà* ser-ho.

La distinció nítida entre normativa i estàndard lingüístics presenta nombrosos avantatges, com ara el fet que ajuda a classificar el cas del català en la tipologia d'estàndards, com veurem més avant. Ara, però, s'ha d'indicar una altra possible eixida a la qüestió de la situació de l'estàndard entre les varietats lingüístiques: ubicar-lo fora de la variació. Ens estem referint a l'accepció d'aquest com a *model de llengua*, amb la qual introduïa el terme entre nosaltres Lluís López del Castillo ja al 1976 (citada per Lacreu 1993: 74) i que es pot trobar alternant amb la de varietat en autors com ara Mollà (1990, 2002) o Vallverdú (2000). Aquest darrer autor, en justificar les propostes d'ús informal dels materials de l'IEC (1999³, 1999⁴), diu: “L'estàndard oral, en aquest sentit, seria *l'elocució més apropiada dins cada registre*.” (Vallverdú 2000: 34. Subratllat en l'original).

S'ha de remarcar que aquesta no és la definició pròpiament dita que en dóna Vallverdú, la qual, com s'ha dit al principi de l'apartat, coincideix amb les idees bàsiques de Bibiloni. De fet, el mateix autor subratlla la qualitat de secundària de la que acabem de donar amb l'incís (*en aquest sentit* implica que no en tots) i amb l'ús del condicional, molt menys categòric que el present d'indicatiu propi de les definicions. Es tracta, però, d'una accepció congruent amb el significat genèric del mot *estàndard* i amb l'implícit que es pot deduir d'expressions com ara *estàndard col·loquial*, present en bona part de la nostra bibliografia (per exemple, en Casanova 1990: 105 o en les *Propostes* de l'IEC 1990).

Arribats a aquest punt, convindria preguntar-se com es pot fer avenir el fet d'entendre el terme *estàndard* com a sinònim quasi exacte de *model* amb l'estreta relació d'aquest amb els àmbits formals i la consegüent classificació com a registre. En realitat, les dues accepcions es troben ben prop l'una de l'altra, perquè s'esdevé que els usos lingüístics que s'han de realitzar tenint present un model són bàsicament els formals. O més ben dit, els públics. Lamuela (1994: 116) ho expressa amb precisió en afirmar que les *formes estàndards* són les "adequades per a les relacions secundàries, especialment quan es desenrotllen sense un contacte directe entre els parlants, com en l'escriptura i en els *mass media*."

El fet que aquest autor preferisca l'expressió *formes estàndards* a *varietats estàndards* "perquè les llengües tenen sovint solucions estàndards sense que això impliqui l'existència d'una varietat estàndard definida" (Lamuela 1994: 115) reforça la idea d'estàndard com a model funcional, al qual es tendeix per mitjà de les formes esmentades. Especialment en una situació com la del català, per a la qual s'ha pogut afirmar la inexistència d'un estàndard pròpiament dit a causa de la indubtable manca de conclusió de les darreres fases de l'estandardització segons Haugen que s'han esmentat més amunt (*cifra* Murgades 1996). D'altra banda, es troba en consonància amb l'anàlisi d'estereotips que es du a terme en aquest treball, tal com s'ha explicat sobretot en el capítol 2.

De més a més, es pot recórrer a l'adjectivació determinativa per tal d'evitar qualsevol ambigüitat, com es fa amb altres termes fugissers de la sociolingüística que han ultrapassat els límits del llenguatge especialitzat. Ens referim, per exemple, a conceptes com els de *bilingüisme* i *dialecte*, que han originat molta bibliografia, precisament per l'ambigüitat o fins i tot la contraposició de realitats que poden descriure. Així, en el primer cas s'ha passat d'un rebuig del terme derivat de la instrumentalització ideològica d'aquest a tota una tipologia:

bilingüisme individual enfront de *bilingüisme social* el qual, al seu torn, pot ser *bilingüisme social neutre* o *bilingüisme social diglòssic*, *bilingüisme social unilateral* o *bilingüisme social generalitzat*, per exemple (Boix i Vila 1999).

El mateix, si fa no fa, s'ha esdevingut amb el terme *dialecte*, que s'ha recuperat en concretar-se en *dialecte geogràfic* o *dialecte social* (tot i que la recuperació és parcial: la tendència sembla que siga parlar de *varietat*). La semblança ací és més gran perquè tant el cas de dialecte com el d'estàndard tenen una accepció primera, tradicional si es vol, que no necessita cognom: dialecte, sense més, és el geogràfic; estàndard a seques, el model funcional formal. Per a les altres accepcions, es farà necessària l'especificació: *dialecte social*, *estàndard col·loquial*, *estàndard valencià* i fins i tot *estàndard col·loquial valencià*, per exemple. Aquests termes, en els quals l'especificació és ben significativa, són els que farem servir al llarg del present treball, perquè considerem que permeten la claredat necessària tant per a l'anàlisi com per a l'exposició.

4.4. El català estàndard

De la intersecció entre els aspectes ideològics que subjauen en l'aplicació al català de les nocions de comunitat lingüística d'una banda i d'estàndard de l'altra, sorgeix una altra polèmica: la definició de l'estàndard de la llengua catalana, que se sol fer en relació a la variació diatòpica. Vegem primer la tipologia d'estàndards lingüístics ideada a partir del grau d'aportació dels dialectes en la creació d'aquesta *varietat* o *model* que ofereix Bibiloni (2000³: 40-43). Es tracta d'una classificació ja clàssica i basada en Polanco (1984), segons el mateix autor:

- *Model unitarista*: és el que es basa en un dialecte i deixa fora els altres. Al nostre parer, és un model que necessita i alhora fomenta la diglòssia interna: la identificació d'un dialecte amb el prestigi a través de la 'correcció' i l'estigmatització de la resta com a vulgars o fins i tot com a

deformacions d'una suposada llengua original i pura que correspondria amb aquell dialecte privilegiat.

- *Model composicional o compositiu*: dóna també com a resultat un estàndard unitari, però té en compte les aportacions de les varietats més importants quant a la demografia, tot i que una pot tenir més pes que les altres. L'estàndard resultant, per tant, no s'identifica amb cap varietat preexistent, sinó que es configura com una síntesi de les més importants.
- *Model d'estàndards autònoms*: citarem ací les paraules de l'autor, ja que més avant ens serà útil comentar-ne algun aspecte:

“És propi de llengües parlades en un extens espai geogràfic fragmentat en marcs politicoadministratius diversos. Aquests constitueixen també marcs d'interacció social cohesionats cada un d'ells i amb una certa desvinculació uns dels altres. Això crea les condicions per a l'aparició de normes estàndards diferenciades en cada un d'aquests marcs, fet que no és obstacle, però, per a la consciència de la unitat d'aquestes llengües. [...] L'estandardització autònoma representa un procés policèntric: hi ha diferents centres de planificació del corpus que exerceixen la seva influència sobre unes àrees d'interacció diverses. En canvi, els models unitari i composicional són bàsicament monocèntrics.” (Bibiloni 2000³: 42).

Una mica més avant (pàg. 47-49), Bibiloni s'aproxima a un altre tema cabdal en la qüestió de com es contemplen les varietats i les variants dialectals a l'hora d'establir un model lingüístic: el polimorfisme. El defineix així: “existència en una varietat lingüística de variants formals, especialment de tipus redundant.” Després, distingeix les variants formals dels sinònims²⁴, en el sentit que les primeres es poden considerar “una mateixa paraula” amb una “mateixa etimologia” generalment –la qual cosa limita les variants a la fonètica i la morfologia. I dins de les variants formals, parla de dos tipus, les *variants redundants*, entre les quals no hi ha “cap diferència de significat ni

²⁴ És subratllable que tant els exemples de variants formals (*vinga/vingui, cementeri/cementiri*) com de sinònims que dóna Bibiloni (*sortir-eixir, escombra-granera, ca-gos*) són fruit de la variació diatòpica.

d'especialització estilística" i les *variants funcionals*, quan sí que n'hi ha. Tot seguit, l'autor afirma:

"Les variants formals són, en la immensa majoria dels casos, purament redundants, i no fan altra cosa que dificultar l'eficàcia de la intercomunicació; per això diem una vegada més que una llengua estandarditzada és una llengua que ha reeixit en la reducció del polimorfisme redundant i ha assolit un alt grau d'unitat formal. En canvi, els sinònims no són considerats obstacles per a la funcionalitat comunicativa, sinó com un enriquiment de les possibilitats expressives de la llengua". (Bibiloni 2000³: 48-49)

Vist això, podríem qualificar de sorprenent el fet que no hi haja unanimitat a l'hora de classificar l'estàndard del català en un d'aquest tipus, quan la taxonomia sembla acceptada per tothom. Concretament, la polèmica es troba entre considerar que hi ha un únic estàndard que segueix un model composicional però amb realitzacions "regionals" o afirmar que el nostre és un model d'estàndards autònoms, també anomenats paraestàndards i fins i tot subestàndards. Com a exemple, podem citar les opinions contraposades de Vallverdú (en una intervenció en la transcripció de la taula redona *Contribució dels mitjans de comunicació a la fixació de l'estàndard*) i Navarro i Rull en un mateix llibre, *Llengua i mitjans de comunicació* (Creus, Julià i Romero, eds., 2000):

"Paraestàndard, evidentment és una bestiesa. Jo mateix fa quinze anys vaig posar en circulació aquesta terminologia. És una bestiesa perquè paraestàndard dóna una idea de cosa tancada. Ara, l'estàndard, que és una cosa unificadora, però tenint en compte que hi ha realitzacions locals de l'estàndard, això és inevitable."(Creus, Julià i Romero 2000: 129-130)

"Hi ha afegit el problema de l'existència de tres models: el valencià, el central i el baleàric. Això té lloc mentre els teoritzadors defenen l'existència d'un únic model estàndard (per bé que amb diverses possibilitats per a algun tret morfològic); la teorització, doncs, va per un camí i la pràctica va per un altre." (Navarro i Rull 2000: 277).

També crida l'atenció la indefinició del *Diccionari de sociolingüística* en l'entrada *estàndard*, tot i que és congruent, dit siga de passada, amb la solució de compromís que hem comentat abans respecte de la classificació d'aquest com a dialecte o com a registre. Ara, en referir-se al model que s'ha seguit o se segueix en l'estandardització del català, s'afirma el següent:

“en l'estandardització del català modern s'han seguit unes bases teòriques de tipus composicional (Pompeu Fabra plantejà la necessitat de recollir els millors elements del català de cadascuna de les zones del territori lingüístic de la llengua catalana), però un cert caràcter policèntric del procés i la compartimentació de l'espai comunicatiu han fet que el resultat actual sigui un model que s'assembla en gran mesura al model d'estàndards autònoms.” (Ruiz i altres, 2001: 113)²⁵

Aquesta indeterminació obri tot un seguit d'interrogants: estem parlant d'una varietat o d'un conjunt de varietats? I si n'és una de sola, com ens referim al conjunt homogeni de “peculiaritats regionals”? O és que l'existència d'un conjunt homogeni no implica, precisament, que ens trobem davant d'una varietat –o d'una varietat d'una varietat? Creiem que l'origen del problema es troba, una altra vegada, en la confusió entre llengua normativa o codificada i estàndard lingüístic que hem mirat de dilucidar més amunt. Des de l'òptica quantitativa, hem vist que la normativa inclou l'estàndard, a més de les variants dels registres més cultes i col·loquials, per dir-ho *grosso modo*; des de la perspectiva cronològica, la codificació és una fase de l'estandardització, per a la qual són necessàries l'acceptació i la pràctica socials.

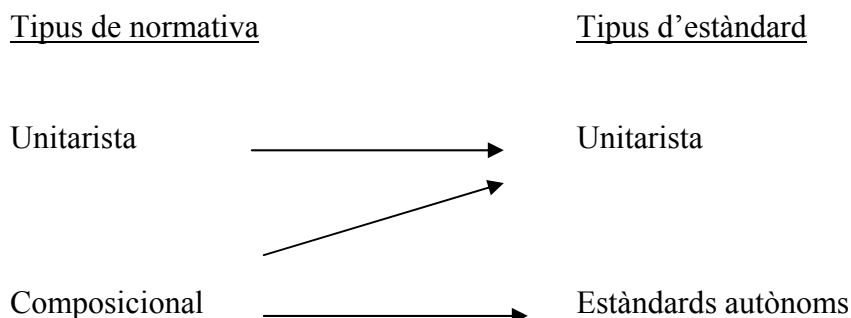
Si apliquem aquesta distinció a la tipologia d'estàndards, comprovem que tant l'unitarista com el composicional es refereixen en realitat al treball normativitzador, mentre que el d'estàndards autònoms sí que seria resultat d'un procés d'estandardització pròpiament dit. Al marge que aquest procés es considere complet o quasi complet, en el sentit que perquè se'n poguera parlar

²⁵ Voldríem fer notar que el fragment citat, llevat del text entre parèntesis, és quasi idèntic a la reflexió que fa Bibiloni (2000³: 42) després d'explicar els models d'estandardització que hem comentat ací.

pròpiament s'haurien d'acomplir totes les etapes, o si més no, les tres primeres. Com a símptoma que la diferenciació és adient, només cal fixar-se en alguns termes claus que s'han utilitzat en les definicions dels models: en l'unitarista es parla de “correcció”, mentre que per als estàndards autònoms es fa referència a la “interacció social”.

Considerem, doncs, que és en les fases de *selecció* i *codificació* de Haugen, dedicades a la forma lingüística, quan cal prendre la decisió sobre quin dels dos models de normativa (*unitarista* o *composicional*) s'adopta. Les fases de *vehiculació* i *elaboració*, en les quals és la “interacció social” el que perfila el model de llengua, configuraran definitivament l'estàndard com a unitari o desdoblant en diversos estàndards autònoms. Això implica entendre que la normativa és sempre única, com a conjunt de normes i vocables admesos per a l'ús *correcte* de la llengua en qualsevol lloc i situació. Amb independència de si s'ha format sobretot a partir d'un dialecte (*unitarista*) o s'hi han tingut en compte els més rellevants (*composicional*).

Al seu torn, proposem que l'estàndard pugui ser considerat unitari o divers, en el sentit d'estar format per diversos estàndards autònoms. El primer cas es donarà si la normativa en la qual es basa és unitarista, òbviament, i també si és composicional en el sentit estricte de la definició que s'ha vist, és a dir, com una mena de compendi artificial dels diversos dialectes. En canvi, el model d'estàndards autònoms només serà possible a partir d'una normativa composicional en la qual s'admeta més d'una variant per a una mateixa variable: a partir d'una normativa composicional polimòrfica.



Esquema 6. Tipus de normativa i d'estàndard lingüístics.

Per tant, des d'aquella òptica més aviat quantitativa, podríem dir que allò determinant en la configuració d'un estàndard depèn directament del grau de polimorfisme que admeta la normativa de la llengua en qüestió. Així, com més alt siga aquest, més possibilitats hi haurà de tenir un model d'estàndards autònoms, perquè les diverses variants que inclou el "calaix" de la normativa s'organitzaran, en la pràctica, més o menys d'acord amb els dialectes dels quals provenien²⁶ — diguem-ho així de moment. Per tant, convindria matisar aquella visió intrínsecament negativa del polimorfisme. No és aquesta una proposta nova, sinó que es troba implícita en documents tan importants per a la normativa i l'estàndard com els de l'IEC:

"Talment com els models de codificació lingüística obeeixen a dos tipus bàsics, l'anomenat *unitarista*, i el *participatiu*, també els dissenys previstos per a l'estàndard poden reduir-se a aquestes dues modalitats. Atesa la realitat sociolingüística de la comunitat catalanoparlant, entenem que la proposta més viable d'estandardització ha d'orientar-se d'acord amb els postulats d'una normativa composicional, basada en diverses solucions polimòrfiques: una varietat de la llengua que contingui suficients elements comuns al diasistema perquè pugui assolir el valor referencial i, alhora, que sigui una varietat no pas monolíticament unitarista sinó més aviat múltiple, això és, que disposi d'opcions alternatives d'acord amb les grans varietats territorials que configuren l'espai català." (IEC 1999³: 10).

²⁶ És subratllable el fet que fins i tot els defensors de la idea que en català hi ha un únic model d'estàndard demanen que l'elocució formal es mantinga dins de la "modalitat" pròpia (cfr. VALLVERDÚ 2000: 35).

Passant per alt això de “l’espai català”, podem concloure, doncs, que tenim un model de normativa composicional amb un grau elevat de polimorfisme que ha donat lloc a tres grans estàndards autònoms: el baleàric, el central i el valencià²⁷. El primer que es constata és que aquests estàndards no coincideixen directament amb la divisió dialectal canònica del català. Per començar, la divisió parla de dos grans blocs dialectals, l’oriental i l’occidental, i no de tres. Aquesta manca de coincidència és fruit i prova, alhora, del fet que l’estàndard el crea l’ús, i no uns suposats criteris filològics asèptics. Tot plegat remet als conceptes de comunitat lingüística i comunitat de parla en què ens hem detingut en l’apartat anterior.

Perquè és el cas que les condicions de relació entre els membres de les comunitats són molt més determinants que les característiques estructurals estrictes a l’hora de crear els models lingüístics. Així, si un parlant de Lleida es relaciona molt més amb parlants de Barcelona que no de València, no ens pot estranyar que el seu model de llengua formal siga més semblant al català central que no al valencià, per molt que estructuralment ens sembla una paradoxa.

El mateix és aplicable a l’existència de diversos estàndards autònoms en una llengua que ocupa un espai geogràfic relativament reduït: té sentit si els valencians es comuniquen en la llengua pròpia quasi exclusivament amb els valencians mentre els catalans i els balears actuen de manera simètrica. Tant de sentit com si ens separaren milers de quilòmetres. L’única diferència és que la distància ideològica és més difícil de mesurar.

De tota manera, cal tenir en compte que, en tant que producte de l’acció social determinat per les regles i els costums de la societat, la configuració de

²⁷ D’acord amb la proposta de Navarro i Rull, per exemple, citada més amunt. Al seu torn, Vallverdú (2000: 35) parla de cinc “modalitats regionals”: la central, la nord-occidental, la valenciana, la baleàrica i la rossellonesa. Pel que s’argumenta en aquest paràgraf, no creiem que es pugui parlar d’estàndard nord-occidental i menys de rossellonés: l’ús formal en aquests territoris està dominat per la modalitat central, tot i una certa tendència relativament recent a un major ús de variants pròpies del català occidental en l’àmbit del nord-occidental. Però amb una desconexió quasi absoluta dels models de llengua valencians, com veurem.

l'estàndard i fins i tot la classificació tipològica d'un estàndard concret són canviants i mutables. Igual que ho són les relacions, les representacions i els valors socials. Ací és on s'ha d'enquadrar la progressiva emergència d'un estàndard nord-occidental, el qual sorgeix alhora que apareixen els mitjans de comunicació d'àmbit més local. D'una manera causal i no casual, per la necessitat d'acostament de la llengua del mitjà a l'audiència potencial.

En qualsevol cas, el fet que aquest estàndard nord-occidental emergent s'estiga fent posteriorment i d'esquena al que ha donat l'ús de la llengua en els –escassos– àmbits formals a què ha arribat el valencià, abunda en aquella idea de l'espai feble de relacions entre la comunitat de parla valenciana i la catalana. Així es desprén de l'alegria amb què s'hi rep que formes com *seua* o *dos cases* siguin admeses *per fi* per la normativa. Gràcies, s'afirma, a diaris com *Segre* (Samper 2000: 114), sense fer esment ni de l'escola ni dels mitjans de comunicació valencians que porten dècades fent-ne ús habitual.

Per tant, considerem que el català presenta un model d'estàndards autònoms, amb tres grans paraestàndards que es corresponen amb les tres grans comunitats de parla, fet a partir d'una normativa composicional polimòrfica. I policèntrica, caldria afegir, encara que, de moment, les autoritats normatives distintes de l'IEC s'hagen limitat a certificar la normativa d'aquest ens i a “recomanar” l'ús de les formes més dialectals admeses per aquell, si més no en el cas valencià. Perquè més que sobre la normativa lingüística, l'Acadèmia Valenciana de la Llengua sembla que vulga actuar sobre l'estàndard valencià, tot mirant d'inclinar-lo cap a una opció particularista²⁸. I, no ho oblidem, deixant *totalment fora*, ni que siga implícitament, *tan sols* l'opció *secessionista*.

²⁸ A l'hora de fer la revisió definitiva d'aquest treball s'anunciava la publicació del primer material pròpiament normatiu de l'AVL, la *Gramàtica normativa valenciana*, que haurà de corroborar o desmentir aquesta impressió.

L'adaptació dels models lingüístics als condicionants ideològics no s'acaba, doncs, amb la qüestió dels àmbits territorials. Ans al contrari, és especialment observable en la comunicació dins l'espai comunicatiu que defineix i és definit per un mateix (hipotètic) paraestàndard, ja que ací el recurs al criteri de la comprensió interdialectal s'esvaeix i la tria es presenta nítidament ideològica.

Pel paper central que la qüestió té en la recerca present, hi dedicarem l'apartat següent. De més a més, l'anàlisi d'aquest tema suposa un salt qualitatiu respecte del que hem vist fins ara, del qual ja s'ha advertit en la introducció del capítol. Passem d'esbrinar les petges de la ideologia en la teoria sociolingüística a proposar una interpretació d'un fenomen de praxi social i lingüística. Interpretació per a la qual les referències a aquests conceptes sociolingüístics revisats i al marc fixat en el capítol anterior hauran de ser constants, com és obvi.

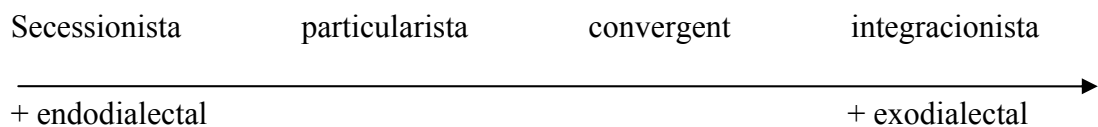
4.5. La ideologia en la configuració dels models lingüístics valencians

El pes d'allò social i ideològic en la configuració dels models de llengua fa que el consens no es done ni tan sols al si d'un determinat paraestàndard. Ho acabem de veure en el cas de l'estàndard central. Però el cas veritablement paradigmàtic el tenim en el valencià: Lacreu (2002) hi ha pogut parlar de fins quatre models que no depenen en absolut de diferències estructurals prèvies, ja que ens trobem dins d'una mateixa varietat lingüística, sinó directament de l'adscripció ideològica de l'usuari. Tot i que l'autor no ho diu exactament així, sinó que afirma que "s'organitzen de manera natural a través de dos eixos bàsics, que són la voluntat d'acostar-se al llenguatge viu dels valencians, o la voluntat d'aproximar-se als altres dialectes catalans" (2002: 246).

Seguint aquella *voluntat d'aproximació*, Lacreu anomena els models *secessionista*, *particularista*, *convergent* i *integracionista*. En una recent obra de

divulgació, Montoya (2006: 56-60) els ha relacionats amb la proposta de Pradilla (2004: 124-126), en la qual se substitueix la nomenclatura dels models per una altra de ressò més acadèmic, emprada com a tipologia en altres situacions: més o menys, els models corresponen a una codificació *exonormativa heterònoma* (secessionista), *endonormativa autònoma* (particularista i convergent), i *endonormativa integracionista* (integracionista).

Ací usarem la proposta de Lacreu, perquè diferencia entre el particularista i el convergent (de fet, els més usuals i amb diferència) i és recognoscible fàcilment: en les polèmiques sobre la forma i sobre la consciència lingüística dels valencians s'han usat aquests termes. De qualsevol manera, cal subratllar, ja d'entrada, que la diferenciació mateixa s'ha de prendre com un punt de partida i no com un marc teòric perfectament establert. Per exemple, sembla que caldria parlar d'un únic eix definidor dels models, més que no de dos, ja que gràficament s'hauria de representar d'aquesta manera:



Esquema 7. Els models lingüístics del valencià segons Lacreu.

Per dir-ho de manera resumida, el model *secessionista* correspon a les anomenades *Normes del Puig*, les quals se situen explícitament fora de la codificació de Fabra i l'IEC. La resta de models parteixen del treball de Fabra i, segons el mateix Lacreu, es poden identificar respectivament amb les *Normes del 32*, els treballs de Sanchis Guarner i les aportacions de Carles Salvador cap als anys cinquanta (particularista); l'obra d'Enric Valor i la producció literària en general, sobretot als anys setanta i vuitanta (convergent), i l'obra de Fuster, els poetes de la generació dels setanta i algun filòleg de la Universitat de València,

que utilitzen –utilitzaven, en la major part dels casos– un model de llengua quasi idèntic al paraestàndard oriental (integracionista).

Per tant, tot i la descripció un tant asèptica que fa Lacreu de la motivació de tria d'un o d'un altre model, la implicació ideològica deu resultar evident a qualsevol persona mínimament coneixedora dels debats sobre la identitat i la llengua dels valencians. En una primera passa d'anàlisi i sempre dins d'aquesta dimensió aproximativa –és a dir: partint *del que hi ha*– provarem de relacionar els models amb els grups ideològics de Xambó que s'han comentat en el capítol anterior.

Una vegada eliminat el primer, ja que no utilitza el català en públic, resulta temptador fer encaixar els altres amb l'esquema dels models, seguint el mateix ordre d'exposició: secessionista-anticatalanistes, particularista-bilingüistes espanyolistes, convergent-bilingüistes valencianistes i integracionista-normalitzadors. Abans de matisar les identifications, molt inexactes, cal notar que l'únic grup que se centra de manera quasi exclusiva en la ideologia sobre l'ús, la que dóna lloc al conflicte lingüístic que sovint s'ha anomenat *real*, és el que hem deixat fora –perquè en postula el *no ús*, precisament. Els altres són definits per debats on s'entrellaça la forma amb la consciència lingüística i, més secundàriament, es tracta de l'ús, d'acord amb les ideologies lingüístiques que assenyalava Nicolás al capítol anterior.

Tanmateix, només es pot considerar que l'equivalència és (quasi) exacta entre el grup dels anticatalanistes i el model secessionista. Després, podríem dir que l'integracionista només es troba en els anomenats *normalitzadors*, tot i que en absolut de manera generalitzada. Probablement, el més freqüent hi és el convergent però, fins i tot, no s'hauria de descartar algun exemple de particularista. Entre els grups del mig també cal esperar una correspondència ben inexacta amb els models centrals de Lacreu, perquè ací les fronteres són menys clares. Com ho són també entre els mateixos grups i models.

Un exemple d'aquestes correlacions i de la incidència social de cadascun dels models es pot obtenir de l'anàlisi dels textos públics dels principals partits polítics valencians. Aprofitem per dir que si s'assumeix l'afirmació que “La llengua –els models de llengua– ocupa un paper crucial en la política valenciana de l'últim quart de segle” (Lacreu 2002: 247), sorprén la mancança de treballs d'aquest tipus. Als efectes merament exemplificadors, convé insistir-hi, s'ha fet una anàlisi diguem-ne panoràmica de les seues pàgines web (realitzada entre gener i maig del 2004), els resultats de la qual es presenten en la taula següent. L'adscripció de model a partir de les variants s'ha fet a partir de la combinatòria que s'estableix entre les formes més endodialectals i les marcadament exodialectals:

| Partit polític | Variants | Model |
|-----------------------|---|--------------------------------|
| PP | <i>este, teua, siga, servici, -ix / perquè</i> | Particularista |
| PSPV-PSOE | <i>teua, tinguérem, hui / aquest, desenvolupament, dues</i> | Convergent |
| EUPV | <i>teua, ací / aquest, seves, joves, vuit</i> | Convergent- integracionista |
| BLOC | <i>esta, siga, avant, hui, / aquest, us, -eix, aviat</i> | Particularista-convergent |
| UV | [sense accents] <i>ya, esta, -ix/</i> | Secessionista |
| PSAN | <i>/seva, tingui</i> | Integracionista |

Taula 2: Classificació d'alguns partits polítics valencians en relació al model lingüístic de les seues pàgines web. La barra separa les formes marcadament endodialectals de les exodialectals.

El primer aclariment que cal fer a aquesta taula és la inclusió del PSAN, un partit amb una representació institucional nul·la, tant en les Corts Valencianes com en

els ajuntaments i que proposa la integració plena de tots els territoris de llengua catalana en una mena de Gran Catalunya –més enllà de la idea de Països Catalans. La justificació d’haver-lo inclòs és que és l’únic que hem pogut trobar de model integracionista, la qual cosa ja dóna una idea del seguiment i les connotacions d’aquesta proposta d’estàndard. De fet, l’ordre dels partits en la taula es correspon amb els resultats que van obtenir en les passades eleccions autonòmiques i locals, criteri que deriva d’aquella intenció de partir de la incidència social de cadascun dels models.

Ara bé, s’ha de tenir en compte que els models –i els grups– més minoritaris acaben tenint més repercussió en el debat sociopolític de la que els correspondria per raó del seu pes quant a grup social. I sens dubte, molta més de la que es derivaria de la presència efectiva del seu model lingüístic en la comunicació pública valenciana. El motiu és que “en els moments de més intensitat del conflicte, els bilingüistes de tota mena, que són la immensa majoria, es polaritzen en un o altre sentit” (Xambó, 1997: 239).

També és imprescindible fer alguna matisació respecte dels models més normalitzats en el nostre sistema comunicatiu, el particularista i el convergent. La primera seria que no es pot inferir directament de les successives majories absolutes del PP que el model que segueix siga el més estès en la societat valenciana. Perquè, si bé és cert que les seues victòries electorals han portat el particularisme lingüístic a l’administració autonòmica i a algun dels ajuntaments en què governa, en altres, especialment els allunyats del cap i casal, el partit segueix un convergent clar i en molts altres la presència del català no arriba ni a l’anècdota²⁹.

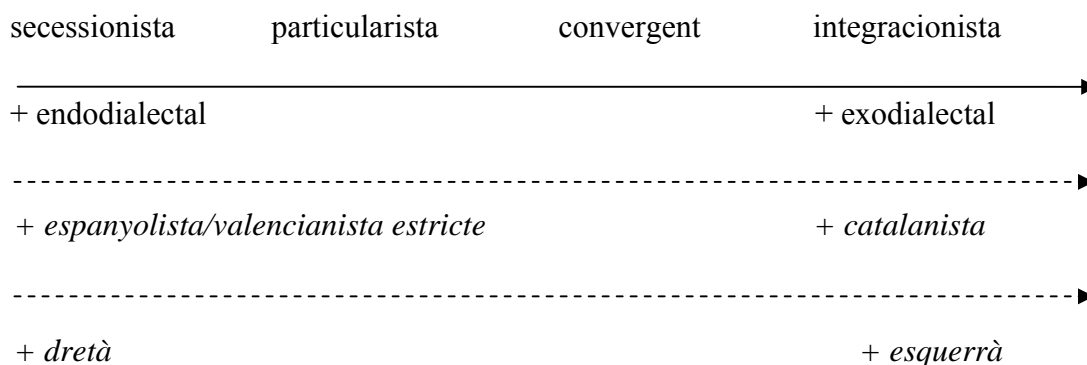
²⁹ En aquest sentit, s’ha de remarcar el fet que en el moment de fer la darrera revisió d’aquestes línies, setembre del 2006, la pàgina web del PP valencià no té versió en valencià. Un altre canvi destacable en els dos anys transcorreguts des de l’anàlisi a la versió definitiva del treball és que la pàgina d’UV sí que utilitza l’accentuació. Aquest és un punt que actualment divideix el món secessionista, amb unes connotacions ideològiques més o menys clares de més o menys radicalitat, segons si no s’accentua o sí, respectivament. L’aparició de *Coalicio* Valenciana, sense accent, reforça la possibilitat d’interpretació ideològica d’aquest signe diacrític.

D'altra banda, el model convergent s'escampa amb els partits d'esquerra i centre-esquerra, que són els tradicionalment compromesos amb la normalització lingüística al País Valencià. De més a més, ha estat el propi del món editorial i de les universitats valencianes des de la despenalització de l'ús públic de la llengua. Per tant, cal suposar-hi una major presència social, si més no en el llenguatge escrit.

També convé aclarir, en un altre sentit, que l'expansió del model particularista i, per tant, el seu contrast amb el convergent, comença abans de l'arribada al poder del PP: amb les primeres emissions de RTVV. Perquè el model particularista el va (re)introduir el PSOE en els usos formals valencians a través de RTVV. Es pot interpretar aquest ús d'un model pròxim al convergent en la comunicació escrita i d'un altre de més particularista en l'oral –pràctica bastant generalitzada també fora de les files d'aquest partit– a partir de la necessitat d'identificació dels mitjans de comunicació amb la seua audiència (vegeu l'apartat següent). A més, s'ha de tenir en compte la relativament menor estridència amb què el parlant percep l'ús de formes no usuals en els textos escrits respecte dels orals.

Allò destacable, però, és que ni aquestes pràctiques mixtes ni l'escassa distància lingüística entre aquests models en permeten la coexistència dialècticament pacífica. Perquè s'ha de subratllar que les diferències són mínimes: a penes hem pogut trobar tres o quatre variants distintives després de buscar per diversos documents. Com no podia ser d'una altra manera, si fem nostra l'emfàtica proclama que el català és una de les llengües amb menys variació diatòpica de la Romània. L'arrel de les polèmiques ha de ser ideològica. Només així s'explica que puga arribar a parlar-se d'un hipotètic “perill de disgregació” per l'ús del particularista o d'una “imposició de les formes catalanes” a qui usa el convergent.

Arribats a aquest punt, sembla convenient visualitzar el complex de línies ideològiques que es poden relacionar amb els models, completant o potser fent explícit l'esquema *asèptic* –estrictament lingüístic– que assenyalava Lacreu. Moltes prevencions s’han de posar damunt la taula abans de presentar la proposta, començant pel fet que de cap manera es pretén suggerir que tots els usos de cadascun dels models hagen de respondre a l'esquema. Com qualsevol representació, aquesta és oberta i aproximativa i parteix ja de la constatació de l’existència d’exemples que la contradiuen. No obstant això, creiem que sí que dibuixa les línies mestres que actuen en la tria d’un o d’un altre model lingüístic en el cas valencià i en la representació que dels usuaris dels altres s’hi fa:



Esquema 8. Eixos ideològics dels models lingüístics.

Vegem, doncs, que tot i que l’eix corresponent a la ideologia de l’orientació política és, a priori, el més allunyat de la qüestió lingüística, l’identitari es presenta més complex. Ni més ni menys que amb la mateixa complexitat amb què es donen els debats nacionalitaris en la societat valenciana, dels qual n’hem vist un tast en el capítol anterior. Així, el fet de situar els termes *espanyolista/valencianista estricta* en un extrem d’aquest eix com un parell separat amb una barra s’ha d’interpretar en primer lloc per oposició d’aquest parell a l’altre extrem de l’eix, el que s’ha anomenat *catalanista*, que vol representar *grosso modo* els defensors del vincle cultural i/o polític anomenat Països Catalans.

La relació entre els dos membres d'aquest parell presenta una riquesa de matisos poques vegades analitzada per la nostra sociolingüística, com s'ha posat de manifest diverses vegades en aquest treball. El cas més descrit, sobre el qual no caldrà insistir-hi, és aquell en què conviuen la identitat valenciana –anomenada ací *estricta* per marcar-ne la desvinculació identitària de Catalunya– i l'espanyola. Cal suposar que ocupant espais diferents de la identitat social múltiple (vegeu l'esquema 6, apartat 3.4), de manera que es podria identificar la valenciana amb la regió i l'espanyola amb la nació.

No és, però, aquesta l'única possibilitat. La barra que separa els membres del parell pot representar també una alternança excloent: és possible el nacionalisme polític estrictament valencià, la defensa de la idea de nació valenciana. I això, tant en el vessant que nega com el que defén vincles culturals i històrics amb altres nacions o nacionalitats amb què compartim llengua. De fet, es pot dir que es tracta de l'opció nacionalista majoritària entre aquells que creuen en un marc nacional diferent de l'espanyol si atenem els resultats electorals. Per més que aquests siguen ben minsos per a aquestes opcions.

De més a més, aquest tipus de nacionalisme valencià és el que queda més ben representat per l'eix que va d'un elevat grau d'*estrictisme* al catalanisme. És a dir, de la negació de qualsevol vincle amb Catalunya a la defensa del regionalisme en una nació catalana, tot passant per vels tirats, mirades cap a un altre costat i distincions de nacions polítiques i culturals. Cal insistir en el convenciment que l'anàlisi del discurs aplicada als textos sobre la identitat col·lectiva dels valencians –des dels regionalistes als independentistes– mostraria una complexitat tan bigarrada com interessant, ni que siga per desconeguda.

Ací ens acontentem d'assenyalar que, tot i les matisacions assenyalades i per fer, l'eix nacionalitari que deixa fora l'opció espanyolista és el que es correspon més

clarament amb la tria de model lingüístic. És, si fa no fa, la representació de les conclusions de Rafael Castelló sobre les identitats en construcció i sobre el debat sobre la llengua en la llengua que véiem en el capítol anterior.

D'altra banda, la correspondència dels models lingüístics amb l'eix ideològic dreta-esquerra s'ha de prendre amb més prevenció, com també amb l'opció espanyolista. Perquè no és gens clar que (*quasi*) tots els usuaris del model secessionista tinguen una idea més secundària de la identitat valenciana respecte de l'espanyola que els del particularista. Ni que siguen més conservadors que aquells, tot i l'escàs ús social que els seus dirigents fan del valencià i la presència sistemàtica de grups d'ultradreta espanyolista en les manifestacions de defensa del valencià –i *en contra* del català, mai del castellà– que convoquen. En aquest sentit, reiterem que aquest és un esquema de *tendències*, més previsible com més ideologitzat estiga l'usuari dels models.

4.6. Els parlants i els models lingüístics valencians

El nostre camp d'estudi, però, són els usos formals orals dels parlants, diguem-ne, en general. En el sentit que no són representants de partits polítics ni d'associacions de defensa de la llengua, ni tan sols en formen part necessàriament –ni és indispensable que deixen d'identificar-se amb algun: els militants també són parlants. Això implica que és possible que una mateixa persona participe de creences i actituds que situaríem en distints punts dels eixos amb què hem relacionat els models. Premissa bàsica que la sociolingüística no ha tingut gaire en compte en el nostre àmbit i que hauria evitat l'estereotip com a hipòtesi i conclusió de massa treballs.

En qualsevol cas, és evident que el ventall de possibilitats és més ample per als parlants –d'ara endavant anomenarem així els no necessàriament significats en

cap debat ideològic— que no per als militants —els que sí que ho estan. Fonamentalment perquè no han de retre comptes a cap *disciplina*, ni han de seguir cap llibre d'estil més o menys oficiós i més o menys explícit. En aquest sentit, es pot dir que depèn de la seua decisió individual fins i tot el fet d'utilitzar o no cap model lingüístic en cadascuna de les situacions que descriu la teoria com a pròpies d'un registre *acurat*.

Ens estem referint al fet que existeixen les opcions de mantenir sempre el model vernacle i de canviar de llengua al costat de la d'usar l'estàndard de la llengua pròpia. I això tant si parlem de la variació diastràtica com si ens cenyim a la diafàsica. I no tan sols dins l'àmbit valencià, com ho testimonien les següents paraules de Vallverdú, que apunten ja quines poden ser les causes d'aquest no ús de l'estàndard quan se suposa que cal: “[...] la majoria de parlants cultes no s'autocorregixen, perquè no són conscients dels propis errors o no se senten atrets per l'exemple dels qui parlen amb propietat” (2000: 22).

Els factors d'inhibició en l'ús de l'estàndard, doncs, són la manca de competència lingüística i la manca d'identificació —ideològica: com si no? — amb els qui sí que en tenen i la posen en pràctica. A l'hora de mirar de dilucidar quin dels dos està actuant o en quina mesura en cada situació concreta, és obvi que resulta imprescindible prendre en consideració, en primer lloc, l'edat del parlant. Proposarem una línia crítica o barrera d'edat al voltant dels trenta-cinc: d'ací en amunt, la inhibició *pot* deure's a la manca d'aprenentatge formal de la llengua; d'ací en avall, haurem de pensar que el parlant se n'inhibeix expressament, perquè el seu currículum formatiu haurà d'haver inclòs la llengua, i fins i tot pot haver-se realitzat en català.

En el primer grup, és ben probable que resulte impossible apostar decididament per una o altra motivació, ja que hauríem de tenir algunes dades del parlant que no solen donar-se en cada situació comunicativa per saber si és que no coneix o

que evita cap model formal. Cal subratllar que aquesta circumstància pot ser aprofitada com a recurs si es vol fugir de la identificació amb els grups ideològics i els seus models característics. Opció que, òbviament, resulta menys marcada, més dissimulada, en aquest grup d'edat que no en els joves, pel motiu esmentat.

En aquest grup és imprescindible fer algun comentari respecte de la doble opció de contraposar el vernacle o l'estàndard castellà a l'estàndard del català. Perquè a hores d'ara no té sempre les mateixes implicacions la tria d'una o de l'altra. El pas al castellà serà, efectivament, una solució no marcada en la comunicació escrita, per allò de la manca de competència; en l'oral, per contra, el canvi de llengua resultaria molt marcat en aquells àmbits on l'ús de la pròpia *ja és normal*. Per exemple, en una intervenció en el plenari de l'ajuntament d'un poble de majoria lingüística catalana o en un mitjà de comunicació que utilitzi aquesta llengua, ni que siga parcialment.

Tampoc el canvi sistemàtic, permanent, diastràtic, de llengua s'hauria d'interpretar de la mateixa manera que l'intent d'usar la llengua sempre dins els paràmetres de la normativa. Hem fet referència diverses vegades al terme *distinció social*, encunyat per Bourdieu per tal de donar compte del canvi lingüístic, com s'ha assenyalat tradicionalment en la nostra sociolingüística: les classes altes haurien començat a adoptar el castellà per tal de distingir-se de les populars, monolingües en la llengua del territori fins fa alguns lustres. Però "la voluntat de distingir-se per mitjà de l'ús, no ocasional sinó permanent, d'un registre culte [= sociolecte]" (Lacreu 2002: 242) que demostren alguns parlants en l'actualitat no pot tenir les mateixes implicacions ni sembla que responga exactament a aquesta interpretació historiogràfica.

Per començar, perquè l'origen social dels usuaris de la varietat correcta del català ara i del castellà fa dos-cents anys és clarament diferent, almenys en el cas valencià. L'afirmació s'hauria de corroborar amb estudis de camp, però davant

l'absència, es pot posar algun exemple gràficament significatiu: si comparem el model lingüístic que segueixen grups de música marcadament reivindicatius i d'estètica *rural-proletària* amb el d'alguns polítics o empresaris abillats amb vestits *exclusius*, sentirem la temptació d'invertir els termes clàssics.

Sembla, doncs, que els qui es van canviar al castellà –en més o menys ocasions, incloent-hi la transmissió als seus descendents– ara s'aferren al valencià vernacle. Mentrestant, alguns descendents dels lleials –físics o ideològics, i incloent-hi la lleialtat inconscient– ara se'n distingeixen canviant algunes formes tradicionals per altres de normatives, alienes a aquella transmissió generacional que ha portat la llengua fins a l'actualitat. Heus ací una altra variable interpretativa dels èxits i els fracassos de la normalització lingüística que no s'ha tingut gens en compte i que podríem anomenar *la paradoxa de la distinció*.

Es podria adduir que l'exemple del grup musical que busca la identificació amb el *poble* i usa un model de llengua formal quasi perfecte enfront de l'empresari que no ix del vernacle es refereix al que hem anomenat militants ideològics³⁰. En qualsevol cas, si partim de la matisació a la identificació entre els esquemes ideològics dreta-esquerra i nacionalista de Castelló (2001) a què ens hem referit en el capítol anterior, i tenim present la crisi del concepte *classe social* deguda a la major permeabilitat de les societats occidentals contemporànies, no semblarà agosarat que proposem la matisació de l'esquema *de classe* per al valencià. L'accés universal a l'educació avala la hipòtesi, si més no en els grups que hagen tingut la possibilitat d'estudiar la llengua pròpia. I en el benentès que el seguiment de qualsevol model més enllà del vernacle és el que resulta més marcat ideològicament, encara.

³⁰ L'exemple i el terme paradoxa tenen sentit pel contrast tant amb la situació històrica –i potser encara vigent en determinats àmbits– d'ús del castellà com a llengua de distinció, com per l'ús que els parlants equivalents (empresari i cantant de grup reivindicatiu) d'altres llengües fan dels sociolectes i dels registres.

A l'ús del vernacle en una situació formal –o pública, si més no– com una mena de subterfugi per tal d'evitar la significació en el debat ideològic al voltant de la llengua, cal afegir un valor específic d'aquest que poques vegades s'assenyala en el nostre context. Ens referim a l'*autenticitat*, que oposaria aquesta varietat a l'artificiositat de l'estàndard i la normativa oficials, independentment que considerem l'artifici necessari o inevitable. Creiem que es tracta d'un valor en alça en la nostra societat, que es relaciona directament amb l'oposició *natura versus cultura*, que establia Bibiloni (2000³) per tal de donar compte dels valors associats a les llengües minoritzades i les estandarditzades respectivament. Però que no s'hi pot assimilar, atés que inclou la dimensió de la lleialtat instrumental en positiu.

Així, doncs, l'ús o l'intent d'ús de qualsevol model regulat serà especialment significatiu en el grup per damunt de la barrera d'edat, atés que en aquest cas implica una voluntat expressa d'aprendre un model lingüístic i un esforç més considerable que l'implícit en l'ensenyament obligatori. Com a mínim, el parlant que mire de corregir alguna forma considerada incorrecta estarà demostrant un cert grau de lleialtat lingüística intencional i una absència de diglòssia, si apliquem el terme al cas individual contradient el criteri de Fishman. Per tant, allò més esperable hi és el vernacle. Que serà el més complicat d'interpretar ideològicament.

De la mateixa manera, es pot fer alguna consideració quasi simètrica però referida especialment al grup per davall la barrera d'edat, més considerable com més se n'allunya el parlant: l'ús dels models més usuals no hi és susceptible d'interpretació ideològica directa. El model convergent, i en menor mesura el particularista especialment si la comunicació és oral, es pot deure senzillament a la posada en pràctica del que han après o estan aprenent en el seu centre educatiu. També l'educació pot conferir una aura de neutralitat respecte de la decisió prèvia de mantenir-se fidel a la llengua i de mirar d'usar-la correctament.

Fins i tot, és possible que un parlant –de qualsevol edat– siga competent en el convergent o el particularista i no haja vist mai cap mostra dels altres i que la notícia que en tinga siga ben escassa. En contraposició, caldria interpretar l'ús d'algun dels models no escolars –incloent-hi el vernacle *pur* en una situació pública més o menys formal– per part d'un parlant jove com un grau marcadament elevat d'ideologització, atés que haurà hagut d'oposar-lo a allò que propugna l'ensenyament regulat que pot estar rebent encara. I de dedicar, en el cas del secessionista i l'integracionista, un esforç addicional d'aprenentatge, circumstància gens menyspreable.

També per a uns i altres hi ha algunes premisses o hipòtesis de partida que cal tindre en compte en el cas valencià. Per exemple, l'origen territorial del parlant. No deu semblar controvertida l'afirmació que la proximitat al cap i casal és un factor de consideració ineludible a l'hora de valorar la probabilitat i la intensitat d'exposició als models lingüístics minoritaris i als grups ideològics que en fan bandera. Argument que es remata amb la ja habitual reflexió inversa: l'ús d'aquests models minoritaris lluny de la ciutat de València es marcarà amb un plus d'ideologització.

En qualsevol cas, partim també de la hipòtesi que la competència en qualsevol dels models és relativament reduïda a una escala global. Una ullada a la situació sociolingüística actual i immediatament pretèrita la justifica, incloent-hi l'escassetat d'oportunitats de practicar l'estàndard lingüístic en les situacions formals, que són les que el requereixen d'una manera més directa.

Ja s'ha dit diverses vegades al llarg d'aquest treball que cal esperar més aviat l'ús puntual de variants estereotipades que no d'una varietat definida i coherent. I que, per tant, aquestes pinzellades cal interpretar-les ideològicament quasi de la mateixa manera que si l'estàndard fóra impecable: com un cert grau de lleialtat

lingüística, que demostra, mitjançant les formes lingüístiques, el distanciament del parlant respecte del comportament diglòssic.

Pel que fa a la present recerca, cal dir que aquestes reflexions abonen l'anàlisi centrada en les variants carregades de significat social, els *estereotips* (vegeu 2.1). De més a més i des d'una perspectiva crítica, es desprén la necessitat d'anàlisi de les absències, de l'absència de variants en discursos que presenten les condicions necessàries per a la seua aparició, que pot ser tan significativa com la presència. I implicar un ventall de possibilitats interpretatives encara més ric i complex. En el capítol següent es pot trobar una taula que recull les variants estereotípiques que hem considerat més rellevants per a l'anàlisi, incloent-hi la combinació de variants.

4.7. Variació lingüística i models de llengua en els mitjans de comunicació

La relació dels mitjans de comunicació de massa (MCM) amb l'estàndard i els models de llengua és estreta des de diversos punts de vista. En aquest apartat ens centrarem en a) el paper dels mitjans en la creació de l'estàndard oral, b) la difusió dels models lingüístics a través dels mitjans i c) les peculiaritats de la variació lingüística al si dels MCM. No cal dir que la revisió anirà enfocada a esbrinar la manera en què l'àmbit de la comunicació pública pot influir en la modulació de la parla dels subjectes del nostre corpus.

a) Es pot dir que es comença a parlar d'estàndard oral precisament a partir del moment que els MCM, que són orals, comencen a emetre. Així es constata tan sols fent una ullada als materials de consulta que s'han elaborat per tal de donar orientacions per a l'ús de l'estàndard oral: sempre comencen fent una referència especial a la necessitat que sorgeix a partir de l'ús de la llengua en els mitjans, sense menystenir el fet que les dates de publicació són pròximes a les de les

primeres emissions (Ferrando 1990, IEC 1990, Lacreu 1990, Mollà 1990), més enllà de l'anècdota de l'any concret.

El consens és també general a l'hora de fixar les característiques bàsiques que es proposen per a aquest estàndard oral. Sens dubte, el tret fonamental que tots els autors consideren que hauria de tenir el model de llengua dels mitjans audiovisuals és la *naturalitat*, entesa com el grau màxim de proximitat entre la llengua del mitjà i la de l'audiència. Això respon, d'una banda, a la voluntat del mitjà d'afavorir tant com siga possible la comunicació amb el públic, amb l'audiència. De l'altra, hi ha l'objectiu d'aconseguir la *identificació* del públic amb el mitjà, que interessa especialment les llengües en procés de normalització, com la nostra: és requisit indispensable perquè el model de comportament lingüístic tinga alguna influència.

Tenim, doncs, dos objectius més o menys confluents: el que sorgeix de la necessitat dels mitjans de comunicació d'aconseguir un model de llengua funcional i afavoridor dels seus objectius comunicatius i el que sorgeix de la necessitat de la llengua de crear i difondre el seu registre estàndard a través dels mitjans de comunicació. Com és lògic, el problema apareix quan hi ha divergències difícils de salvar entre aquests objectius. És a dir, quan es considera que les solucions proposades per a l'estàndard que es vol divulgar, partint de la normativa lingüística, poden entrebancar la relació entre el mitjà i la seua audiència.

L'origen d'aquesta dificultat d'encaixar les propostes de correcció lingüística en els MCA s'ha de buscar en el fet que la gestació de la normativa s'ha realitzat amb la vista posada de manera quasi exclusiva en la llengua escrita, tal com afirmen també tots els autors. De més a més, en una llengua escrita de connotacions marcadament elitistes, d'acord amb els cànons del Noucentisme, que va fornir les bases per a aquella normativització primera del català. El trasllat

d'un model pensat i fet en i per a aquell context als mitjans de comunicació orals no podia ser sinó traumàtic.

Perquè tot plegat significa el pas d'un conjunt d'usuaris de la normativa altament instruïts i meritòriament clandestins a tot el conjunt social, incloent-hi els *no parlants*. La popularització, la democratització si es vol, del model havia de comportar uns reajustaments tan lògics com esperables. I d'incidència especial en l'oral, per tal com es constata que qualsevol parlant es troba més predisposat a substituir una variant de la seua parla ordinària per una altra d'estranya a aquesta quan ha d'escriure un text que a l'hora de parlar. Tot un conjunt de circumstàncies que feia objectivament impossible un hipotètic estàndard oral sense més indicacions que les que s'havien fet per a l'escrit.

Convé subratllar que no han estat només els professionals dels mitjans els partidaris d'adaptar i fins i tot, si calia, de fer canvis en la normativa, sinó que s'hi troben al costat de nombrosos filòlegs. Per exemple, en l'obra ja citada ací, *La llengua als mitjans de comunicació*, Polanco (1990: 41), Casanova (1990: 105) i Lacreu (1990: 195) estaven d'acord a manifestar-se a favor de fer-ho així quan ho exigisca la *naturalitat*, l'ús fluid, espontani i interactiu de la llengua. Amb l'objectiu programàtic, deien, d'aconseguir una audiència fidel –la *identificació*– i sense “por” d'utilitzar la pròpia llengua en el mateix mitjà, creat *ad hoc* precisament amb objectius normalitzadors.

D'altra banda, l'extrem contrari fóra també ben contraproductiu: si els parlants no atorgaren al llenguatge dels mitjans unes connotacions de qualitat, de model, la llengua minoritzada continuaria identificant-se exclusivament amb el registre col·loquial i els àmbits d'ús que li són propis. El creixement constant del ventall de situacions comunicatives en el medi audiovisual, sobretot en la direcció de la quotidianitat, ens podria situar més prop d'aquest perill que no d'aquella manca d'identificació.

b) El pes específic dels mitjans de comunicació en la difusió de l'estàndard i en la normalització lingüística en conjunt se situa en un lloc ben preeminent, segons els nostres autors (per exemple, Salvador 1990: 23, Marí 1990: 18, Solís 2000: 282). S'hi pot trobar alguna afirmació categòrica que els atorga sense embuts el paper protagonista: "els mitjans audiovisuals són els principals agents de normalització lingüística tant en l'aspecte de l'extensió social en l'ús d'una llengua, com en el de difusors de l'estàndard" (Vallverdú 2000: 56).

L'extensió social s'aconsegueix, en primer lloc, mostrant *de facto* la possibilitat d'usar la llengua perjudiciada en una comunicació pública i formal, exemplificada especialment en els informatius. Però també mitjançant els espais de ficció, en "fer arribar a tota la comunitat lingüística la ficció d'un ús normalitzat de la llengua en tota mena de situacions", ja que en casos com el nostre "la televisió no és tant un reflex dels models de llengua que funcionen normalment a la societat i que aquest mitjà difon, sinó més aviat una ficció d'una pretesa realitat normalitzada" (Castellanos 1993: 14). És a dir: els MCA poden resultar fonamentals en el capgirament de determinades actituds que entrebanquen l'ús social de la llengua, alhora que, amb el mateix fet d'emprar-la, l'expandeixen.

En el cas de RTVV, són ben conegudes les crítiques respecte de la manera com s'afronta l'objectiu normalitzador que no sols se li suposa, sinó que figura explícitament en la llei de creació de l'ens. Periòdicament es publiquen taules amb percentatges d'ús de la llengua i apareixen escrits en premsa, signats per filòlegs, per polítics o per treballadors del mateix mitjà, criticant la manca d'ús de la llengua, especialment en les hores de màxima audiència. Fins i tot, s'ha pogut dir que els usos que es poden deduir de la graella de programació de moltes setmanes responen més a un esquema diglòssic que no a una lluita contra els prejudicis: sovint la presència del valencià s'ha reduït als informatius i la

programació infantil, mentre que el castellà és la llengua no sols de pel·lícules d'èxit sinó també de la totalitat dels *experts* convidats a tota mena de tertúlies.

A falta, una vegada més, d'estudis de camp sobre la qüestió que es pogueren citar ací, assumirem aquesta visió negativa de la política lingüística de l'ens, que tan sols és matisada ocasionalment per alguna excepció que confirma la regla³¹. Així les coses, seria ingenu, sinó contraproductiu, esperar un canvi dràstic en les actituds lingüístiques d'una població llargament instruïda en la diglòssia i el menysteniment cap a la llengua pròpia. La influència en els models lingüístics de l'audiència, el nostre objecte d'estudi, encara s'haurà de suposar més mins.

Pel que fa a la influència dels mitjans audiovisuals en la difusió de l'estàndard, cal dir que, en general, se sobrevalora en els treballs de caire més teòric. Tant en les prospeccions que es feien amb la posada en marxa de les cadenes autonòmiques (per exemple, Marí 1990: 19) com en les més actuals: "La pervivència de la diversitat geolectal és indestruïble de l'equilibri de les varietats diatòpiques en els models de llengua dels mitjans de comunicació" (Casals 2002: 48). La potència que se'ls atorga, per poc que es mire la vitalitat de les variants alienes als mitjans en altres llengües amb estàndards més antics i estesos, s'haurà de qualificar de desmesurada.

Però també hi ha autors que han qualificat de menor o secundària la importància dels mitjans en aquest punt. Per exemple, el mateix Vallverdú, que una mica més avant en el treball citat adés (pàgs. 64-66) situa les influències del grup propi per davant dels MCA en la configuració del model de llengua dels joves i arriba a afirmar que aquests són "*impermeables*" al model de l'audiovisual. Potser ací el pèndol s'ha decantat massa cap a l'altre costat, especialment si tenim en compte

³¹ A l'hora de revisar aquestes línies, s'estava emetent amb un cert èxit i en hora de màxima audiència la sèrie d'humor *Autoindefinites*, realitzada per C9 i exportada a TV3. L'autopublicitat del mitjà valencià anunciava l'emissió de la sèrie *Negocis de família*, "en hora de màxima audiència i en valencià". Valguen com a exemples d'excepcions a aquella tònica de manca de planificació lingüística del mitjà.

que en el mateix fragment se subratlla la difusió de neologismes i l'augment del prestigi de la llengua com a avanços aconseguits gràcies a aquesta via de difusió.

Però una altra de les matisacions al paper tan determinant dels mitjans de comunicació en el model lingüístic de la població apunta en un sentit diferent, per no dir oposat. Vegem la conclusió de Segura (2002: 585) pel que fa al parlar dels adults i dels ancians en el seu estudi sobre la penetració dels models lingüístics en la població del sud del País Valencià: “en aquests grups generacionals, els mitjans de comunicació, que són els únics que hi poden jugar algun paper, no tenen el poder de modificar la capacitat de realitzar formes normatives innovades en els seus lectes.”

Siga com siga i amb les matisacions que es vulga, haurem de convenir que un mitjà de comunicació tan potent com és la televisió té alguna influència sobre el parlar de la seua audiència, com la té sobre altres aspectes del comportament, d'acord amb disciplines com ara la sociologia o la psicologia social. De més a més i per al cas que ens ocupa, tenim el conhort que un dels espais en què l'ús de la llengua ha estat constant des de la creació de RTVV ha estat el dels informatius. El més important per a la difusió de l'estàndard, d'acord amb els teòrics. Ho expressava així Vicent Salvador (1990: 220):

“Els informatius són, a més, un dels gèneres amb més rellevància sociolingüística dins el món dels *media* en la mesura que resulten el més representatiu de l'ideal d'estàndard d'una llengua, la més pública de les seues varietats parlades i el més prestigiós dels estils orals. El públic, en un procés circular, es manifesta ultrasensible al llenguatge modèlic dels noticiaris, el qual esdevé així, com conclou Allan Bell, “el guardià de la llengua estàndard” (Salvador, 1990: 220).

c) Sens dubte, això és afavorit pel fet que existeix una marcada tendència a identificar el llenguatge dels mitjans de comunicació amb l'estàndard –la llengua dels informatius. Per part dels parlants, la qual cosa actuarà de manera positiva

en el nostre cas pels motius adduïts més amunt, però també en la bibliografia especialitzada. En un treball relativament recent (Navarro i Rull, 2000: 269) s'utilitzava el context dels mitjans de comunicació com l'element definidor del concepte d'estàndard lingüístic: "Considerem que l'estàndard és allò que se sent i es llegeix als mitjans de comunicació de masses".

Tot i que es pot suposar que la definició anterior té un valor purament instrumental per al desenvolupament de les idees que els autors proposen en aquell article, no deixa de ser il·lustrativa. És per això que diversos autors han mirat de posar de manifest que als mitjans de comunicació, d'una manera especial els audiovisuals, es pot esperar l'ús d'una àmplia gamma de registres (vegeu el significatiu títol de Marí 1992: "Varietats i registres en la llengua dels mitjans de comunicació"). Ara bé: s'ha de dir ja d'entrada que la variació lingüística no és idèntica dins l'àmbit dels mitjans que fora, en la *vida real*.

Per dir-ho clar i ras: el registre col·loquial més informal no existeix en els mitjans de comunicació. Això es pot considerar també una conseqüència del que estem comentant: la identificació *teòrica* (en sentit molt ampli) de la llengua dels informatius amb la del mitjà sencer fa que el seu model lingüístic tendisca a estendre's a la resta de la programació. Sens dubte, aquesta extensió és possibilitada i afavorida per una característica diferencial dels mitjans de comunicació respecte de l'àmbit familiar o privat: la comunicació sempre hi és pública.

Si es vol dir amb termes propis de l'anàlisi de la variació funcional, la clau es troba en la diferència respecte del factor *tenor* en la caracterització del col·loquial familiar i la llengua dels MCM. Mentre que en el primer cas el tenor interpersonal és prototípicament interactiu entre parlants que es coneixen i, per tant, el tenor funcional és informal, en els MCM s'eleva el nivell de formalitat a partir del moment que la comunicació sempre hi és pública. Això afecta els dos grans tipus

de programa on la llengua relativament col·loquial és esperable: els productes de ficció i els de participació de l'audiència, sovint de temàtica marcadament informal, quan no frívola. O de vivències dramàtiques, però, en qualsevol cas, amb un grau de proximitat molt més elevat que el dels noticiaris.

Són molts els autors que, partint de la constatació que el que és propi dels mitjans és aquesta *representació* del col·loquial, han demanat i demanen un model clar de llengua col·loquial (Polanco 1990, Paloma 1999, Lacreu 2002). El punt dolç entre la versemblança i la correcció a què cal aspirar s'assenyala com a fonamental per a l'objectiu de la identificació amb el mitjà, en els termes que ja s'han comentat. El que es reclama, doncs, és un material molt més ambiciós que els comentaris una mica de passada sobre la no conveniència d'usar determinades paraules en nivells formals que trobem en materials com el llibre d'estil de TV3 (Televisió de Catalunya 1995) o fins i tot que la diferenciació de registres de les *propostes* de l'IEC (1999³, 1999⁴).

En el cas valencià fóra més que utòpica l'esperança de trobar materials enfocats a un model col·loquial que identificara variants amb situacions i amb personatges tipus. Si la ficció audiovisual en la llengua pròpia s'aproxima al no res, senzillament no hi ha la necessitat. De tota manera, el camp de la ficció audiovisual és massa vast fins i tot des del punt de vista estrictament teòric per fer-ne una panoràmica adequada ací, ja que ens toca d'una manera poc més que tangencial³².

³² Tanmateix, no ens podem estar de subratllar que no existeix el col·loquial pur en els productes audiovisuals realitzats en català: el mode sempre hi és fictíciament espontani, ja que els textos es poden revisar moltes vegades abans d'emetre's, la qual cosa fa que hi manquen els trets propis de l'oral espontani (BORDONS i FONT 2000: 150). El grau en què açò es dona en el nostre cas es podria interpretar també com un símptoma *d'anormalitat*, ja que en altres llengües i en alguns productes concrets, la preocupació és únicament reflectir amb el màxim de fidelitat la llengua parlada, tot deixant el criteri de correcció per a altres situacions (valguen com a exemples el *free cinema* de Ken Loach; el nou cinema mexicà, la pràctica totalitat de la comèdia espanyola actual). De tota manera, és probable que la reproducció del col·loquial hi siga més fidel en el cinema que no en la televisió, per aquell paper de difusor de l'estàndard que s'atribueix a aquesta darrera. I no caldrà estendre's gens en els dèficits de la indústria cinematogràfica vehiculada en català.

Sí que caldrà, però, referir-se una mica als programes amb participació de l'audiència. En aquells en què es done una interacció entre el conductor del programa i aquesta, sembla lògic esperar el major grau d'influència del model del mitjà en la llengua del parlant. Tot i que és ben probable que la parla del professional també es veja influïda per la del seu interlocutor, el paper de representant del mitjà i la diferència d'estatus que això comporta, unit al nivell de competència lingüística que se li suposa, haurien de desnivellar la balança d'una manera clara a favor de l'ús professional de la llengua.

Per tant, la necessitat d'una competència lingüística per part dels professionals dels mitjans de comunicació que abaste els usos espontanis i marcadament col·loquials es presenta com a fonamental per tal de poder dur a terme la seua tasca respecte de la normalització lingüística. En el vessant *identificatiu* perquè és en aquests espais on la proximitat adquireix un valor especialment important – sovint és fins i tot física– en donar-se la interacció; en el *didàctic* o de *difusió* pel mateix motiu, afegint-hi la qüestió del prestigi (del professional i del mitjà).

Pel que fa als –escassos– programes en què l'audiència participa sense interactuar amb un professional del mitjà, com és el cas del nostre corpus, caldrà tenir present la qüestió del caràcter públic de la comunicació: comporta una baixada en l'espontaneïtat i una pujada en el nivell de formalitat. Un acostament a la llengua dels informatius, en definitiva, d'acord amb aquella percepció que suposem general de la llengua dels informatius com a llengua del mitjà. Del vessant seriós del mitjà, si més no³³.

Siga com siga, tant en un cas com en l'altre el que ens interessa és la possibilitat que tenen els parlants, i no els professionals, de seguir o no el model del mitjà en el qual participen. La tendència que delate l'ús d'uns o d'uns altres estereotips

³³ No oblidem que fins no fa gaire temps se'ls solia anomenar mitjans d'informació. L'augment d'hores d'emissió i, sobretot, la tendència *natural* del mitjà a l'espectacle, han fet soterrar aquesta denominació (vegeu 2.1).

lingüístics cap a un o un altre *llibre d'estil social* és el que ens interessa analitzar ací, partint de les implicacions ideològiques que hem anat desgranant. Així doncs, cal reiterar que considerem que la influència del grup estarà per damunt del pes de la interacció. El qual no s'ha de rebutjar: la *teoria de l'acomodació* (Giles i Powesland 1975) subratlla que “els parlants tendeixen a convergir amb la llengua o amb la varietat lingüística del seu interlocutor per guanyar aprovació social o un nivell més alt de competència comunicativa.” (Querol 2000: 71).

4.8. Recapitulació

En aquest capítol ens hem enfrontat a la qüestió de la influència que pot tenir la ideologia en la variació lingüística, tant en el vessant de la teorització com en l'ús públic de la llengua. Per al primer aspecte, hem mirat d'aproximar-nos a una noció més ajustada a les diverses implicacions de les definicions i de l'aplicació dels conceptes bàsics al nostre cas concret. El segon s'ha resolt en l'anàlisi de les implicacions ideològiques que té l'ús d'un o d'un altre model lingüístic en el cas valencià per part dels grups creadors i difusors d'ideologia i per part dels parlants anònims.

1. El primer concepte que s'ha revisat amb un cert deteniment ha estat el de *comunitat lingüística*. La necessitat d'aturar-s'hi es posa de manifest en comprovar que l'augment en l'ús quantitatiu del terme no ha anat aparellat del vessant qualitatiu, atés que s'usen definicions que no es poden ajustar a la realitat a la qual s'apliquen. Fins i tot s'ha proposat una matisació del concepte mateix, a partir dels postulats de l'ACD: no sembla congruent mantenir una visió hipotèticament uniforme de les actituds i les normes d'ús lingüístiques en aquells casos on són font de conflictivitat social. A causa del fet que hi ha grups que es defineixen precisament per la seua posició respecte de la qüestió lingüística en relació a altres grups.

Al fil d'aquesta mena de reflexions, s'ha proposat una concepció *feble* de comunitat lingüística, en el sentit que comptem entre els seus trets definidors el conjunt de temàtiques sobre les quals es discuteix, més que no la *comunió* d'actituds i postures. La comunitat lingüística, entesa així, inclou també una certa quantitat d'intercanvis lingüístics entre els parlants que la formen, en una xarxa de xarxes comunicatives que augmentaria en grau de densitat en altres espais comunicatius més reduïts. Aquests darrers reben el nom de *comunitats de parla*, en les quals la identitat de les polèmiques al voltant de la llengua és també més gran.

2. Hem proposat una concepció d'*estàndard lingüístic* que representa una certa tornada als orígens: a grans trets, l'entem com el model que es té present quan s'usa la llengua en àmbits d'una certa formalitat. En el benentès que amb l'accepció més general d'estàndard com a model, és possible parlar d'*estàndard col·loquial* o d'*estàndard valencià*, segons el tipus de variació en què ens situem. La postulació d'aquest terme es fa després de posar de manifest la poca consistència de les propostes per classificar-lo dins la variació lingüística o de considerar-lo una altra varietat. També hem intentat separar-lo clarament del concepte de *normativa lingüística*, la confusió amb el qual explica no poques incongruències.
3. Ja centrats, doncs, en els espais comunicatius més que no en les característiques estructurals, hem entrat en la qüestió de la tipologia dels estàndards lingüístics i la seua aplicació a la llengua catalana. S'ha assumit obertament la concepció de l'estàndard català plural, concretat en tres grans (para)estàndards, a partir dels trets de polimorfisme i policentrisme que defineixen la nostra normativa. I dels usos *reals* absolutament predominants, convé insistir-hi.

4. Aquests usos reals permeten parlar de diferents models lingüístics dins el *paraestàndard valencià*, alguns dels quals fins i tot el neguen, siga perquè no el reconeixen com a part de l'estàndard català central (*model secessionista*), siga perquè consideren que convindria un únic model per a tota la comunitat lingüística (*model integracionista*). La implicació de la ideologia en aquesta situació és evident. Ara bé, el fet d'establir els eixos i els termes ideològics en què els valencians ens basem a l'hora de triar un o un altre model només es pot tractar, de moment, d'una manera aproximada.

Això és el que explica l'existència de dos models intermedis entre aquells extrems, el model *particularista* i el *convergent*. I el fet que siga possible fer-ne un ús combinat alhora que hi ha defensors d'un d'aquests models que argumenten en contra de l'altre amb vehemència. La funcionalitat més notòria dels models es connecta amb el debat sobre les ideologies lingüístiques i identitàries. En el nostre cas no es pot menystenir l'esquema reduccionista dreta-esquerra en l'ús dels models, atesa la identificació que la major part dels grups hi han propiciat. Amb els matisos necessaris, és a partir d'aquestes premisses que s'ha pogut establir el conjunt d'hipòtesis de la recerca.

5. També hem considerat altres aspectes a tenir en compte a l'hora d'interpretar les causes i les conseqüències de la tria d'un o d'un altre model lingüístic. Hem destacat ací el paper dels mitjans de comunicació, en tant que difusors de les formes considerades estàndard –a partir sobretot del model particularista, en el cas de l'oral valencià. I d'espill d'actituds i normes d'ús. La manca d'unes directrius clares en aquest darrer punt és fàcilment constatable en la televisió pública valenciana,

amb la consegüent renúncia de potencialitat normalitzadora i, de retruc, amb el desprestigi del mateix model.

D'altra banda, hem considerat la qüestió de la competència lingüística, que a una escala social caldrà suposar relativament reduïda, a causa dels poc més de vint anys que fa que s'ha generalitzat l'ensenyament de la llengua. Aquesta circumstància ha fet possible que els valors associats a la varietat vernacle i l'estàndard no siguin idèntics sinó simètrics als respectius en les llengües sense conflicte lingüístic, de manera que la correcció lingüística ací s'associa més fàcilment a grups contraculturals que no als poderosos, entre els quals és més freqüent un vernacle sense cura. Hem anomenat aquesta situació la *paradoxa de la distinció*.

Tot plegat, el conflicte de models crea en el parlant del carrer una certa desorientació i, com veurem, una relativa barreja de repertoris. Per exemple, un parlant saforenc pot sentir *aquest* per TV3, *este* per C9 i una altra volta *aquest* en Gandia Televisió en un breu *zapping*. Aquesta situació deriva directament del model de normativa composicional polimòrfica i policèntrica que s'ha seguit per a la llengua catalana. És el handicap que cal pagar, si es vol veure així, quan s'opta per la integració màxima dels dialectes, de la "llengua viva", en el model de referència i de comunicació formal. Imprescindible, en qualsevol cas, per tal d'acomplir amb aquella necessitat de proximitat i naturalitat de la llengua dels mitjans respecte de la dels parlants/audiència.

SEGONA PART

5. EL CORPUS D'ANÀLISI

Començarem aquesta segona part, dedicada al vessant *aplicat* de la recerca, amb la descripció i la justificació del corpus al qual aplicarem les reflexions de la primera part. Una vegada explicat, passarem a donar-ne una visió panoràmica per mitjà d'una taula en la qual es descriuran, esquemàticament, les característiques pertinents dels participants en cadascun dels capítols de la sèrie documental. Tot seguit s'explicarà el format d'enregistrament i les eines tecnològiques de reproducció necessàries per tal de consultar el corpus, que s'ofereix íntegrament, amb ànim utilitari.

La descripció del corpus s'haurà de dur a terme tenint present una bibliografia ben diferenciada de la resta: la dedicada a l'anàlisi del text –o del discurs– televisiu. La filosofia esmentada en la presentació d'utilitzar la bibliografia i la reflexió teòrica tenint-ne sempre present la utilitat pràctica –la precisió dels conceptes necessaris per a la recerca, incloent-hi descripció, anàlisi i interpretació– té ací un clar exponent que justifica la citació de materials de síntesi teòrica. Per tant, les controvèrsies conceptuals que es puguin donar en algun punt concret es tocaran tant de passada com siga possible. Ací s'ha intentat aconseguir un espai suficient on moure's a partir dels punts en què regna el consens.

Des d'aquest vessant més, diguem-ne, pròpiament audiovisual, veurem que el programa que constitueix el corpus de la recerca es pot qualificar sense embuts d'atípic i original en el panorama televisiu actual. La qual cosa el fa, per què no

dir-ho, ben interessant des de diversos punts de vista, incloent-hi el de l'espectador amb un cert esperit crític i interès per la realitat valenciana actual. O des de l'òptica acadèmica, per a estudis de diverses branques de les ciències humanes i socials, com ara la dialectologia i la sociologia de la comunicació.

5.1. Descripció

El corpus de la present investigació està format per la sèrie documental *Entre els nostres*, que va emetre la cadena pública valenciana Punt 2 en la temporada de 2002. Consta de 26 capítols d'una durada aproximada de 25-30 minuts. Alguns capítols solts s'han reemés durant les temporades de 2003 i 2004, d'una manera aleatòria (per tal d'omplir buits de programació, com se sol dir).

En aquest apartat, mirarem de caracteritzar el programa des de la perspectiva dels estudis sobre la comunicació audiovisual, tot limitant-nos, com s'ha dit, a assenyalar-ne els aspectes més rellevants en relació a les reflexions generals sobre el discurs i els gèneres televisius. Perspectiva que, d'altra banda, enllaça perfectament amb l'enfocament pragmaticodiscursiu i social que es pretén per a aquest treball.

Començant per la classificació genèrica, ja s'ha avançat que es tracta d'una sèrie documental. Efectivament, s'hi donen les característiques definidores, la més evident de les quals es refereix al sintagma del terme i és la seriació en capítols, en aquest cas autònoms³⁴. La consideració de documental tampoc no deixa lloc a dubte, si tenim en compte les consideracions que en fan dues obres de referència per a la qüestió dels gèneres en els estudis de Comunicació Audiovisual, com són les de Barroso (1996) i García (2000).

³⁴ Potser el fet que aquesta característica siga la més indiscutible explica el fet que Radiotelevisió Valenciana s'haja limitat a catalogar el programa com a *sèrie*, sense més especificacions.

Així, el primer comença proposant-ne una definició conscientment “plana y técnica” que abraça “todo registro de la realidad que se desarrolla en exteriores” la qual té la funció de subratllar el caràcter indefinit del gènere, que “da cabida a todo aquello que no sea ficción, ni periodismo” (Barroso 1996: 505). Tot seguit assumeix la definició de López Clemente com a síntesi primerenca (1960) de les diverses accepcions: “documental es la película, carente de ficción, que informa con sentido creador y recreativo sobre la vida del hombre actual en su relación con los otros hombres y con el mundo y con las circunstancias que lo rodean” (Barroso 1996: 506).

De la seua banda, García coincideix en el caràcter indefinit, mixt, del documental, però el situa a cavall entre la informació, la interpretació i l’opinió (García 2000: 161); és a dir, en el *periodisme*. De fet, descriu el gènere per oposició al reportatge tenint en compte algunes característiques merament *circumstancials* i al llarg de la seua obra les referències conjuntes a ambdós, documental i reportatge, són constants.

Així, l’un i l’altre respondrien a la voluntat d’aprofundir en el sentit humà de la informació (García 2000: 152), però mentre que el reportatge es vincula a l’actualitat, el nostre gènere “es atemporal y tiene en principio vocación de perennidad” (García 2000: 162). Una altra diferència és que el documental sol presentar un nivell més alt de treball estilístic, conseqüència del fet que no presenta la necessitat d’immediatesa de l’altre. Amb això coincideix una altra de les definicions de Barroso (1996: 505): “interpretación creativa de la realidad”.

Ens quedarem amb la coincidència de considerar un tret definidor del gènere la relació d’aquest amb la realitat i la independència de l’actualitat, mentre que obviarem la diferència respecte de considerar-lo o no un gènere periodístic. D’entrada, perquè el primer fa referència pròpiament a una característica interna i el segon a una de més arbitrària, que depén en qualsevol cas de la noció de

periodisme que es vulga defensar, qüestió en la qual no entrarem ací, òbviament. A més, la funció referencial del documental serà un aspecte de què parlarem més avant, en tractar de caracteritzar la nostra sèrie dins l'espai del discurs televisiu actual.

A més, Jaime Barroso assenyala una altra característica pròpia del documental que és també aplicable al nostre cas, com és el fet que, de vegades, es constitueix en un dels *gèneres marginals* per excel·lència, al costat del vídeo-art (1996: 193). D'entrada, designa així els productes que presenten el grau més elevat d'independència respecte del mercat. Però la nomenclatura i el to irònic amb què assenyala la falta de recursos –no tan sols econòmics– com una de les motivacions d'alguns directors per dedicar-s'hi, fan desitjable l'ús d'un altre terme menys connotat.

Ell mateix n'esmenta un altre de ben conegut: *gènere alternatiu*. Presenta l'avantatge d'usar-se en l'àmbit cultural i especialment audiovisual per tal de referir-se a les produccions on el pes d'allò estrictament mercantil queda en un lloc secundari en favor d'altres valors. Aquest criteri sembla més adient, perquè no és fàcilment assumible que, en el tipus de producte audiovisual a què ens estem referint, el percentatge d'exemples de manca de qualitat siga superior al que es dona en les produccions anomenades *comercials*.

El caràcter alternatiu –o si es vol, *no estrictament comercial*– d'*Entre els nostres* es fa palés en la possibilitat d'enllaçar la sèrie amb els orígens del gènere, en la presentació històrica dels quals se sol citar la voluntat d'investigació social i de servei públic com a motor dels qui s'hi dedicaven. Així, els moviments més representatius d'aquells primers moments són el *cinéma-verité* francès i el *Candid Eye* canadenc. Respecte dels autors del primer, moviment que considera el veritable origen del gènere, diu García que “suponen que, puestas ante una cámara, las personas y personajes, en virtud de la aplicación de ciertas técnicas,

llegan a desvelar lo más hondo de su personalidad” (2000: 5), mentre que els altres “piensan que la mejor técnica documental consiste en mezclarse con la cámara entre las gentes en las pequeñas ciudades [...] para vivir su propia cotidianidad” (2000: 164).

No podem saber, certament, fins quin punt els autors de la sèrie documental que ens ocupa subscriurien aquests principis, i desconeixem les tècniques que han fet servir per fer parlar la gent davant la càmera. El que sí que es pot conjecturar és que la decisió de produir-la deu haver-se pres atenent més el criteri del servei públic que no el de la rendibilitat econòmica. El caràcter públic de l'emissora i, encara més, la connotació d'espai alternatiu/no comercial dels segons canals de les cadenes públiques, com és el cas, dóna força a la pressuposició des del punt de vista, diguem-ne, estructural. Des del conceptual, el contrast amb la tendència general cap a l'espectacle del discurs televisiu l'acredita també, com veurem tot seguit.

Aquesta evolució de la televisió cap a l'espectacle –incloent-hi els més desagradables– per tal d'assegurar-se l'audiència que, al seu torn, revalue els ingressos per publicitat, és comentada dins i fora dels estudis especialitzats. Fins i tot, s'arriba a parlar d'un hipotètic *perill social*, *crisi de valors*, etc. L'obra de González (1999⁴) tracta la qüestió de manera monogràfica i amb una gran acollida, demostrada per les reedicions d'una obra de marcat caràcter acadèmic com aquesta. Doncs bé, partint de la caracterització que s'hi fa, es pot afirmar que el nostre corpus es rebel·la contra el que aquest autor anomena *Discurso Televisivo Dominante*.

Partint de la base que González pren com a unitat d'anàlisi el discurs televisiu global, la programació –cosa que justifica al llarg de no poques pàgines–, ens centrarem en aquells trets que es realitzen en el marc dels gèneres o els programes concrets per tal de mostrar la qualitat *alternativa* d'*Entre els nostres*. El primer a

comentar, que des de la nostra perspectiva engloba tots els altres, és el que estem veient de l'hegemonia del criteri de la rendibilitat econòmica sobre qualsevol altre a l'hora de produir els programes. D'acord amb l'autor, aquesta manera de fer ja està imposant-se també en les televisions públiques. Tal vegada, la mateixa creació dels segons canals de les autonòmiques n'és un símptoma, un intent de contrarestar-ho. En el nostre cas, ja s'ha dit que caldria situar-hi la sèrie.

Una altra de les característiques del discurs televisiu que destaca l'autor és la tendència *natural* a l'espectacle. Natural quan es parteix d'aquella concepció econòmica: si les empreses televisives fan caixa d'acord amb la quantitat de mirades que atrauen, el més important serà captar l'atenció de l'espectador. Els recursos més potents a l'hora d'atraure la mirada són l'estímul visual –per exemple, a través de seqüències breus i ràpides o d'imatges sorprenents, encara que siga escatològiques– i la mirada a càmera, amb la qual es busca la identificació de l'espectador amb l'enunciador (la cadena en qüestió). El resultat: un discurs que “habla todo el tiempo, que no cesa de hablar para no decir nada” (González 1999⁴: 151).

Aquesta comunicació del no-res que s'esgota en si mateixa, a més de relacionar-la ni més ni menys que amb el discurs psicòtic, la qualifica de pròpia de la postmodernitat. És aquesta una *etapa* que l'autor arriba a definir en uns termes tan contundents com “*crisis radical de todo sistema de valores y de todo relato*” i una mica més avant: “La palabra racional ha perdido su crédito y la seducción ha ocupado su lugar –la crisis de la democracia parlamentaria lo demuestra sobradamente” (González 1999⁴: 154).

Abans d'unes conclusions un tant apocalíptiques com aquestes, González les analitza des del punt de vista semiòtic-discursiu. Conclou que les funcions del llenguatge que predominen en el discurs televisiu són la fàtica (el manteniment del vincle independentment del *missatge*), la conativa i l'expressiva. Amb un

predomini de la primera per damunt de les altres dos i deixant cada vegada més de banda la referencial, que ja és quasi anecdòtica (1999⁴: 86-87). Un efecte n'és l'extensió de la mirada constant a càmera, al contracamp heterogeni, a molts àmbits de la programació. Segons ell, aquest és el símptoma més clar de la *hipertròfia de la funció fàtica* (1999⁴: 104-106).

La progressiva postergació del context referencial en favor del comunicatiu-espectacular fa que hi siguin abundoses les marques de l'enunciació. És a dir, la televisió cada vegada subratlla més l'artifici de l'espectacle. Perquè l'espectacle ho és en tant que artifici, precisament. Com a mostra, els gèneres i els formats de la que podríem anomenar metatelevisió, entre els quals destaca els resums de cap d'any (González 1999⁴: 96) i als quals caldria afegir els més actuals de *zapping* o resum setmanal i fins i tot diari. Per això no és estrany que González parle de crisi del documental, on predomina la funció referencial i les marques de l'enunciació es redueixen a la mínima expressió. Des d'aquest punt de vista, doncs, s'escauria prou la qualificació de *gènere marginal* que miràvem de substituir més amunt.

El que ocorre és que el pas del temps –uns vint anys des de la primera edició de l'obra de González– ha portat un cert reviscolar del documental, probablement com a efecte corrector d'aquella evolució de la televisió cap a l'espectacle buit. Sense que això vulga dir que aquesta no continue sent la tendència general del mitjà. En síntesi, la resistència, la qualitat d'*alternatiu* a què al·ludíem al començament del repàs de les tesis d'aquest autor, afecta el corpus en tant que s'ha d'adscriure a un gènere que té com a funció principal la referencial.

Però encara es poden adduir alguns altres arguments en aquest sentit, passant ja a les característiques concretes d'*Entre els nostres*. Per començar, el caràcter secundari que hi té la funció fàtica se subratlla amb l'absència del principal efecte que comentàvem adés: els participants no miren mai a càmera, no es dirigeixen mai a l'espectador-enunciatari. La seua mirada es dirigeix *al costat* de

la càmera: és una mirada de camp homogeni (ix i arriba al mateix costat del vidre). Aquesta és, segons González la mirada típica dels productes de ficció, elevada a tret definidor de la ficció audiovisual per Maqua (1992).

El monogràfic d'aquest darrer autor es dedica precisament a analitzar les característiques d'un tipus de producte audiovisual en auge com és el docudrama, amb el qual podem relacionar aquest corpus precisament a partir de la qüestió de la dèria per evitar la mirada a càmera. Partint de la característica també comuna i prèvia que ambdós es diferencien de la ficció pròpiament dita pel predomini de la funció referencial, com s'acaba de comentar. La diferència bàsica rau en el fet que el docudrama pròpiament dit suposa la *recreació* dramatitzada d'uns fets, generalment (però no sempre) pels seus protagonistes. En canvi, en el nostre programa les *dramatitzacions*, protagonitzades sempre pel participant, tenen la funció d'emmarcar el seu relat en la vida quotidiana *actual* d'aquest.

Continuant amb la qüestió de la mirada, en un sentit contrari cal dir que la mirada de camp homogeni es podria interpretar com una de les escasses marques de l'enunciació que presenta el nostre programa, al costat de les imprescindibles com els títols, els crèdits i el muntatge. Però no creiem que la intenció siga la de subratllar l'espectacle, sinó el treball *periodístic* pròpiament dit: suggereix que el participant respon preguntes o dialoga amb un professional que s'ha preparat el tema i condueix la situació.

A més, aquest actua d'una manera tan professional, valga la redundància, que *s'amaga* per no llevar protagonisme als participants. Però que deixa clar que el professional hi és i fa el seu treball: tria els participants (amb criteris ben allunyats de l'espectacular), fa un muntatge acurat i dinàmic (potser l'única concessió al discurs televisiu autocomplaent de González) i hi dóna el to que pretén.

De fet, en *Entre els nostres* ni tan sols es dona un tret característic del documental que n'és la principal marca no ja de l'enunciació, sinó de l'enunciador-enunciatari (de la modalització, des de la perspectiva textual) com és la veu en *off*. Tan propi del gènere és aquest recurs que un dels autors citats al principi de l'apartat assevera que el documental "és el reino de los comentarios en *off*" (García, 2000: 162). En el nostre cas, però, els participants són els únics que apareixen en pantalla i els únics que *parlen*, ara en pantalla (però mai a càmera), adés en *off*.

Convé detenir-nos un moment en la figura dels participants per tal de descriure l'estructura dels capítols i reprendre tot seguit, recolzant-nos-hi, el distanciament de la televisió dominant que caracteritza el documental. Perquè els episodis es poden descriure com la successió alternada d'intervencions de diversos participants, que expliquen la seua experiència vital al voltant del tema donat pel títol, a partir d'un esquema bàsic del tipus *Participant 1 – Participant 2 – Participant 3 – Participant 1 – Participant 2 – Participant 3*. Esquema que permet variants, fins i tot la successió de dos intervencions del mateix participant.

Continuant en aquest punt, distingirem entre participants principals (*Pp*) i participants secundaris (*Ps*). El criteri general de distinció s'estableix a partir de la decisió dels responsables del programa d'atorgar a alguns, els que hem anomenat *Pp*, una minifitxa de presentació amb el nom i la identificació del participant (on generalment se n'esmenta la professió). En canvi, els altres intervenen sense cap tipus d'introducció escrita en pantalla.

Les intervencions dels primers solen ser, òbviament, les més llargues i adopten principalment les formes de monòleg o de microdiàleg més o menys dramatitzat, com s'ha dit. Els *Ps* o bé fan de testimonis per mitjà d'un monòleg de la seua experiència amb algun dels *Pp* o bé els serveixen d'interlocutors en aquells breus diàlegs dramatitzats. En definitiva, serveixen de suport, a tall d'exemple, de la narració o de l'explicació que porta a terme el *Pp*.

No és sobrer recordar ací la recomanació de Maqua (1992) de deixar llibertat als protagonistes d'aquests productes fronterers entre la realitat i la ficció en la realització dels diàlegs. Els guions, diu, s'haurien de limitar a una mena de pautes generals. A la vista dels episodis, no és agosarat afirmar que en *Entre els nostres* la proposta se segueix al peu de la lletra. De fet, és precisament això el que ens fa triar la sèrie documental com a corpus de la recerca: en el cas de la forma lingüística, tot fa pensar que la llibertat deu haver estat absoluta.

D'altra banda, els participants prenen protagonisme també en una de les marques de l'enunciació audiovisual que adés s'ha qualificat d'imprescindible com és el títol. Així, en l'estructura substantiu + frase entre parèntesis, com per exemple *carretera (voltes i voltes i voltes); amor (touché)*, el text entre parèntesi correspon a una dita literal d'algun dels participants principals. El fet que, òbviament, la tria d'aquesta expressió la facen els professionals responsables del producte audiovisual, només remarca la intenció d'aquests d'atorgar als participants un paper preponderant, fent-los protagonistes fins i tot d'un espai reservat generalment als enunciadors com és el títol.

Es pot afirmar, doncs, que *Entre els nostres* trenca amb la tendència general de la televisió postmoderna que presenta González, tant gràcies a les seues característiques genèriques com en tant que programa concret. Perquè si el gènere documental actualitza prioritàriament la funció referencial i no la fàctica, el programa dóna un protagonisme inusual als participants, el qual *amaga* quasi al màxim les marques de l'enunciació o els dóna una funció no espectacular.

Es troba, també, al pol oposat del panorama de buidor derivada de la crisi del relat, de la paraula –del *dir*– a què se suposa que assistim: els participants parlen d'un tema certament important per a ells mateixos. La qual cosa, d'alguna manera, l'acosta a un espai fronterer ben interessant entre la representació de la

realitat i la seducció narrativa de la ficció audiovisual. El discurs televisiu ací sembla que es limita a dotar, per uns moments, uns discursos *reals* de la distància suficient perquè ens els puguem mirar amb perspectiva, tot usant els recursos propis dels productes de ficció.

Des dels interessos d'aquesta recerca, cal agrair també la confiança que s'ha dipositat en els parlants, en tant que responsables de *totes* les seues paraules. Reblant el to retòric amb què tanquem l'apartat, farem un joc de paraules que parafraseja el panorama que dibuixàvem al preàmbul: les característiques del corpus ens permetran buscar les petges d'un determinat *dir* en el *parlar* dels valencians.

5.2. Justificació

El corpus d'aquesta recerca respon als criteris de selecció que s'estan estenent en les anàlisis de la variació funcional oral, que són: *especificitat*, *extensió*, *categories textuais*, *representativitat*, i *homogeneïtat* (Tomàs 1998: 35-54, basat en Sinclair 1991). L'acompliment d'aquest conjunt de condicions, que té com a funció principal la de garantir que s'estudie allò que es pretén i no una altra cosa, constitueix la justificació de la tria de la sèrie *Entre els nostres* com a corpus al qual aplicar les hipòtesis i amb el qual mirar d'aconseguir els objectius que s'han presentat al capítol anterior.

Tot seguit veurem, doncs, en què consisteix cadascun dels criteris i la manera com s'acompleix en el nostre corpus. Cal advertir que hi ha una certa diferència d'extensió en l'exposició de cadascun, la qual deriva i es justifica precisament per l'especificitat de la recerca que ací es planteja. Així per exemple, quan parlem d'aquest primer criteri, l'especificitat, haurem de desgranar els elements que inclou l'objectiu central de la recerca; al seu torn, el de la categorització textual

ens portarà a aplicar al corpus els factors situacionals de la variació diafàsica. En canvi, el criteri de l'homogeneïtat no requerirà més que unes poques línies, sobretot perquè el que hi ha de susceptible d'aclariment ja s'haurà exposat en els altres.

a) Especificitat

El corpus ha de servir per a dur a terme els objectius de la recerca en qüestió (és així *específic*, altrament seria *general*), tot i que pot servir també per a d'altres de posteriors. Abans d'entrar a analitzar la manera com la nostra sèrie pot servir als objectius que ens hem plantejat, fóra interessant comentar l'ampli ventall de possibilitats d'investigació que ofereix el conjunt de característiques que acabem de veure. Dins l'àmbit filològic, resultaria idoni per a aproximacions d'interès dialectal o sociolectal –més centrades en el *parlar*– o des d'una altra perspectiva, per a un camp tan en boga com l'anàlisi de la narració en el llenguatge oral. Fora, podem apuntar l'anàlisi sociològica dels valors i les actituds dels diversos grups socials –focalitzada directament en el *dir*.

El criteri de l'especificitat inclou el principi de *prototipicitat*, segons el qual cal mirar d'aconseguir uns textos tan reals –tan poc manipulats– com siga possible, per tal de poder trobar-hi “allò que és crucial (típic) en l'ús del tipus de llengua estudiada” (Tomàs 1998: 37). Per començar, deu resultar obvi que el nostre corpus aconsegueix plenament aquest principi, ja que es tracta d'uns textos gens manipulats per part de l'investigador, ni quant a la producció ni en les tècniques d'enregistrament: tot això va ser previ al plantejament mateix de la recerca. Defugim així la paradoxa de l'observador, pel que fa a la influència d'aquest en la realització concreta d'allò que pretén estudiar.

Algú podria adduir que, això no obstant, els parlants eren ben conscients del procés d'enregistrament, atesa la presència física dels aparells necessaris i dels

professionals del mitjà. I que, sens dubte, aquesta consciència n'havia de modificar de manera notable l'ús lingüístic respecte del seu quotidià, sense càmeres, qualificat de *normal*, o fins i tot de *real*. Però cal tenir en compte que aquestes condicions d'enunciació són les *normals* en el nostre cas, les *reals*, ja que el que pretenem és precisament analitzar la manera en la qual els parlants anònims –no professionals de les càmeres– modulen el seu discurs en una situació de comunicació pública. En aquesta recerca, a més, la influència del model lingüístic del mitjà en què participen serà objecte d'anàlisi.

Per tant, es pot afirmar que el corpus és idoni des del punt de vista de les condicions d'enregistrament. La qual cosa s'ha tingut en compte a l'hora de redactar l'objectiu central de la recerca en incloure-hi l'àmbit dels mitjans: *analitzar la intencionalitat de l'adequació a un model de llengua que es dedueix de la parla de l'audiència d'un mitjà de comunicació de massa*. Precisament en l'apartat en què en parlàvem, l'1.2, s'avançava la justificació d'aquest àmbit per al corpus i la recerca mateixa, en tant que la participació en els mitjans de comunicació constitueix una de les escassíssimes oportunitats d'ús públic de la llengua per part dels parlants que no n'han de fer un ús, diguem-ne, professional.

Alhora, hi ha el fet que els mitjans de comunicació són un dels principals agents de difusió dels models lingüístics per a aquesta mena d'usos, tot i que els especialistes no es posen d'acord sobre el grau d'incidència social que poden arribar a tenir (vegeu 4.7). En qualsevol cas, sembla lògic suposar que aquesta serà més gran com més important en siga l'audiència. No caldrà insistir gens en el fet que la televisió és, sens dubte, el mitjà de comunicació hegemònic en aquest aspecte.

Tampoc no se li deu ocultar a ningú que la corporació Radiotelevisió Valenciana (RTVV) és el principal mitjà de comunicació en català al País Valencià quant a difusió. Així doncs, sembla lògic mirar de fer una recerca com aquesta al si del

mitjà que propaga amb més força un model de (para)estàndard per al valencià. Deixant al marge, en aquest punt, les consideracions que es vulguen fer sobre l'aptesa del model o sobre el grau de seguiment que s'exigeix als mateixos professionals.

El fet que el model de la nostra televisió divergisca parcialment de l'escolar i siga criticat quasi sistemàticament des d'aquest altre gran agent estandarditzador que és el món educatiu³⁵, no qüestiona tampoc l'elecció. Ans al contrari, tal com s'ha plantejat la investigació, hi suposa fins i tot un valor afegit: el parlant que provinga de l'institut o de la universitat haurà de triar entre els dos models –el de RTVV i l'escolar– a partir del seu posicionament ideològic i del prestigi que atorgue a cada institució. Dit siga com a exemple i tenint present l'existència d'altres models alternatius als de l'escola i els mitjans, l'ús dels quals haurà d'analitzar-se igualment des de la perspectiva ideològica.

No és tampoc un handicap el fet que el programa s'haja emés en l'emissora que fa el paper de segon canal de l'ens públic valencià (Punt 2) pel fet que el seu índex d'audiència siga més baix que el del seu germà gran, Canal 9. Ni tan sols el fet que hom pugua detectar alguna diferència entre el model lingüístic de les diverses cadenes que l'integren (per exemple, en Punt 2 hem sentit *desenvolupar* i en Ràdio 9 s'utilitza sovint el pronom *hi*, formes desterrades dels informatius de Canal 9). Perquè no és agosarat suposar que l'espectador mitjà deu ser ben poc conscient d'aquesta *variació interna*. El model lingüístic que associarà a RTVV serà el dels informatius de Canal 9 (vegeu 4.7), precisament perquè són els més vistos.

³⁵ D'altra banda, seria hora de començar a relativitzar aquestes crítiques, tenint en compte que la desaprovació acadèmica del llenguatge dels mitjans de comunicació deu ser quasi un universal. La qual cosa no deixa de ser lògica si es tenen en compte les diferents funcions de cada estament respecte del fet lingüístic i les característiques de la comunicació i del model de llengua en cadascun: més conservador en el cas de l'escola –la veritable *guardiana* de la *correcció lingüística*– i més innovador en els mitjans de comunicació –que contribueixen a establir-lo amb noves incorporacions, les quals han de violentar, de vegades necessàriament, la normativa lingüística.

Fent una passa més en aquesta concreció gradual, que va des de la incorporació a les característiques del programa mateix, justificarem ara la tria del gènere documental. Caldrà justificar-lo enfront d'altres que se solen identificar habitualment amb la participació de l'audiència –i que en tenen molta més– com són els *talk-shows*. L'elecció es fonamenta en l'excessiva espontaneïtat, des de l'òptica d'aquesta investigació, amb què s'utilitza la llengua en aquests darrers.

En efecte, com que el nostre objectiu és analitzar l'adscripció del parlant a un o a un altre model lingüístic, és necessari que les situacions comporten la possibilitat d'una certa atenció sobre la forma lingüística. La preparació que traspuen fins i tot les situacions (dramatitzades) amb aparença espontània de la nostra sèrie documental fa que un cert grau d'atenció sobre la manera en què s'hi parla siga presumible en major mesura, sens dubte, que no en aquells programes on el diàleg és obert i espontani. Des d'aquest punt de vista de l'atenció, doncs, les característiques del gènere i el programa audiovisual situen els textos del nostre corpus en un esglaó més alt dels estils labovians que el que es dona en els programes d'interacció informal (per la temàtica frívola, per exemple) amb l'audiència.

És així que *Entre els nostres* ens ofereix un interessantíssim *espai de tensió* entre dos característiques contextuais fonamentals a l'hora de modelar l'ús lingüístic: la personalitat pròpia del parlant, present perquè parla d'ell mateix, i el caràcter públic de la comunicació, perquè és conscient que el que diga serà emès per televisió. Ens detindrem una mica en aquesta qüestió en explicar el criteri de les categories textuais. Ara n'hi ha prou a assenyalar-la com una característica ben rellevant per a l'anàlisi.

Característica que convé subratllar que ha influït decisivament en la tria de la sèrie com a corpus de recerca, ja que considerem que aquesta tensió pot fer aflorar d'una manera especial el component ideològic. En el sentit que el parlant

es veurà impel·lit a (de)mostrar quina és la seua identitat social, ni que siga com a part de la individual, mentre no perd de vista el caràcter públic i impersonal que té la comunicació en què participa.

Una altra característica fonamental de la sèrie a l'hora de configurar-se com a corpus d'aquesta investigació té a veure amb la intenció d'assegurar la màxima representativitat del corpus en una recerca qualitativa com aquesta. En aquest sentit, comptem amb el fet que els participants de cada capítol semblen triats per tal de donar una visió prou caleidoscòpica del tema en qüestió, siga pel tipus de relació que hi mantenen, siga per les seues pròpies característiques personals i socials. Així per exemple, al capítol 1, dedicat a la carretera, tenim els testimonis d'un viatjant de més de cinquanta anys i d'un aficionat a les *Harley Davidson*; al segon, que té com a tema l'hospital, hi parlen professionals i malalts; al 9, que du com a títol "Institut (una segona casa)", un professor, una conserge i un estudiant.

Sense eixir-nos dels exemples anteriors, tenim que el viatjant s'autodefineix com a "valencià de tota la vida" mentre que la parla del motorista presenta traces evidents que la seua llengua primera és el castellà. També és remarcable el fet que els subjectes a analitzar provenen de la major part de les comarques valencianes: de la Plana (Vila-real), de l'Horta (València, Paterna), de la Safor (Tavernes de la Valldigna), de la Marina Alta (Dénia, Oliva), etc³⁶. I el fet ja assenyalat que cada parlant actua en situacions corresponents a diversos graus de formalitat: des de (pseudo)diàlegs familiars a monòlegs en *off*.

D'aquesta manera, es pot dir que al llarg dels 26 capítols aconseguim una visió panoràmica de l'ús públic de la llengua que fan els valencians de diverses edats, nivells d'estudis i condicions socioeconòmiques. La influència del factor ideològic es farà palesa a partir de la manera com resolen l'adaptació a la

³⁶ La justificació de la valencianitat, única característica comuna dels parlants junt a la contemporaneïtat, es farà en l'apartat 5.3, atés que deriva directament de les qüestions dels models territorials de l'estàndard, de les comunitats de parla i d'altres de no menys espinoses.

diversitat interna de les situacions, semblants per a tots, sempre que aquesta siga relacionable amb els principis d'algun grup. En els capítols 3 i 4 s'han fixat les bases teòriques principals de l'anàlisi en aquest punt.

b) Extensió

Davant la controvèrsia que existeix respecte de l'extensió adequada, mínima o òptima dels corpus i els textos orals, ens situem al costat de Tomàs i la seua proposta de prioritzar la pertinència de les dades i la metodologia adequada (1998: 39). Això és especialment aplicable a l'extensió total del corpus, ja que aquest sempre és susceptible d'ampliar-se en recerques posteriors. Quant als textos concrets, s'assenyala la xifra de 2.000 mots com a representativa de la categoria textual a què pertanyen, a partir de la proposta de Biber (1990). Siga com siga, ací apostarem decididament pel criteri de la pertinència de les dades, com veurem tot seguit.

Per començar, cal fer algunes precisions a l'afirmació que el corpus està constituït per la sèrie documental completa *Entre els nostres*, atés que l'extensió del corpus analitzat no equival a les 13 hores aproximades de duració total. Ja d'antuvi s'haurà de deixar fora tot el temps que en una producció audiovisual resta sempre buit de textos orals, com per exemple el que es dedica a emetre els crèdits de cada episodi i aquell ocupat per imatges acompanyades de música o de soroll ambiental, sense text.

Però tampoc no s'ha pres en consideració la totalitat dels textos orals. Com és lògic, s'ha desestimat el conjunt dels que utilitzen el castellà com a llengua d'expressió, tot i que se n'ha pres nota dels factors contextuals i del temps, per no perdre la visió de conjunt de cada capítol. Això ens ha portat a deixar fora un

capítol sencer, el 15, tots els participants del qual s'expressen en castellà³⁷. Pel que fa als participants que parlen en valencià, més que descartar-ne alguns, es podria dir que no s'ha dedicat a tots la mateixa profunditat analítica en funció, en primer, lloc de l'objectiu de la investigació i en segon, de l'extensió dels textos.

Per tant, el criteri de l'extensió s'ha contemplat d'una manera *feble* en aquest treball: no s'ha deixat de tenir en compte cap text exclusivament perquè no arribara a un mínim de temps o de paraules. És a dir, si el text contenia algun tret significatiu per als interessos de la investigació, se n'ha pres nota en la fitxa d'anàlisi encara que es tractara d'un de molt breu. Això sí, la dada de l'extensió (mesurada en temps) apareix en totes les situacions que s'analitzen; també es mesura el temps total de cada participant, resultat de la suma del que utilitza al llarg de les diverses situacions, ja que caldrà tenir-lo en compte en la interpretació de les dades.

Aquesta decisió metodològica resulta coherent amb la classificació dels subjectes en participants principals (*Pp*) i participants secundaris (*Pp*) que proposàvem en l'apartat anterior. Però, sobretot, s'ha de destacar que és il·lativa respecte de l'anàlisi de variants de tipus estereotip com a tasca descriptiva bàsica que s'ha exposat en els capítols 2 i 4. En efecte, si el que es busca fonamentalment són variants que ancoren la parla en un o en un altre model lingüístic, allò rellevant és l'aparició d'aquestes, més que no la descripció dels registres pròpiament dits o de les categories textuales que se'ls adscriuen, operacions per a les quals el factor de l'extensió resulta més determinant.

c) Categories textuales

³⁷ El capítol 15 es titula "Llei (tots per igual)" i té com a protagonistes un jutge, un pres i un detectiu privat. Crida l'atenció que comence i acabe amb algunes escenes del Misteri d'Elx, al qual assisteix el primer Pp: es podria interpretar com una mena de compensació simbòlica al no ús efectiu de la llengua.

Sent la categorització dels textos un altre dels aspectes polèmics en la delimitació dels corpus, se sol assenyalar que allò essencial és evitar que aquest es reduïska a un conjunt de fragments incoherents. Amb aquesta finalitat, sembla lògic decantar-se per l'opció de treballar amb textos complets que acomplisquen els requisits exposats fins ací. Paga la pena de reproduir el fragment en què el nostre autor de referència en aquest apartat ho justifica, sobretot per l'evident coincidència amb la línia metodològica que estem assenyalant:

“D'aquesta manera s'aconsegueix que el corpus esdevingui una eina de recerca vàlida com a col·lecció finita de textos relativament breus, escollida amb força cura i estudiada en detall, i en la qual és més important la interpretació que es pugui fer d'alguns trets concrets que no pas la manipulació (informàtica) de tota la informació que contenen” (Tomàs 1998: 41).

Ens referirem ara, doncs, a les característiques formals, en sentit ampli, que donen coherència al corpus. És a dir, parlarem d'aquells trets comuns al conjunt dels textos, mentre que els de cada un en concret es trobaran detallats en la fitxa d'anàlisi respectiva. Els trets deriven dels factors situacionals establerts per Gregory i Carroll (1978) i reformulats per Payrató (1996³), com véiem en l'epígraf 2.1, on avançàvem que ací seguim la proposta d'aquest darrer autor de distingir entre els factors mode, camp, tenor i to.

També en el segon capítol féiem referència a la necessitat de contemplar el primer, el mode, d'una manera gradual, atés que les fronteres entre l'oral i l'escrit són cada vegada més difuses. De fet, d'acord amb la concepció *clàssica* i dicotòmica, l'anàlisi d'aquest factor s'esgotaria prompte: tots els textos són orals. Resulta molt més aclaridor partir de l'oposició gradual entre els conceptes de proximitat i distància, amb el conjunt de condicions i estratègies de comunicació que se'ls associen. Recuperem, doncs, la gràfica de Koch i Oesterreicher que manllevàvem a Castellà (2002a), per tal d'assenyalar-hi els trets del nostre corpus: els generals, subratllats; en cursiva, els que poden canviar segons si el

text és dialògic o monològic. Aquesta circumstància s'ha indicat amb un asterisc i hi tornarem en l'anàlisi del factor tenor.

| PROXIMITAT | DISTÀNCIA |
|--|---|
| <p>a) Condicions de comunicació:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Privacitat. - <u>Intimitat</u>. - <u>Implicació emocional</u>. - <u>Lligam amb la situació</u>. - <i>Proximitat física</i>. - *Diàleg. - <i>Espontaneïtat</i>. - <u>Fixació del tema</u>. <p>b) Estratègies de comunicació:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Llenguatges no verbals (gestos, etc.)</u> - <i>Escassa planificació</i>. - Provisionalitat. - Agregació. | <p>a) Condicions de comunicació:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Publicitat</u>. - Distància afectiva. - No implicació emocional. - No lligam amb la situació. - <i>Distància física</i>. - *Monòleg. - <i>Reflexió</i>. - <i>Llibertat de tria del tema</i>. <p>b) Estratègies de comunicació:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Llenguatge verbal. - <i>Esforç de planificació</i>. - <u>Caràcter definitiu</u>. - Integració. |

Esquema 9. El corpus de la recerca en relació als conceptes de proximitat i distància de Koch i Oesterreicher.

Quant al camp, es pot dir que es mou sempre dins l'àmbit del genèric, però amb una variació que va d'allò més o menys íntim fins a algunes seqüències diguem-ne més especialitzades quan es parla del treball o d'alguna afició. El grau d'especialització no arriba mai a poder-se situar en el llenguatge específic pròpiament dit, ja que el parlant és conscient que no es tracta de textos *per a* professionals. Amb tot, sembla lògic esperar una freqüència més gran d'estereotips normatius, o bé de castellanismes, depenent de la formació lingüística respecte de la terminologia, en les seqüències de camp més especialitzat que no en les íntimes, lligades a un model de llengua també més familiar.

El to és un altre factor que es dona en els textos d'una manera bastant coherent, ja que se'ls pot atribuir globalment un nivell mitjà. Aquest seria el producte de la tensió entre els factors que acabem d'esmentar: d'una banda, un mode oral més o menys espontani i un camp genèric; de l'altra, el fet que el parlant és conscient del caràcter públic del seu discurs. La manera com resol aquesta tensió en els diversos nivells lingüístics i comunicatius constitueix, sens dubte, un objecte d'estudi ben interessant.

En el cas del tenor no hi ha homogeneïtat, ni tan sols entre els textos que produeix un mateix parlant. Ja s'ha avançat que monòlegs i (micro)diàlegs són les formes bàsiques dels discursos dels participants, de manera que en cada cas s'haurà d'especificar si el tenor és informatiu o interactiu. Això representa un avantatge perquè permet observar la variació diafàsica entre una situació connotada amb trets d'una certa formalitat com és un monòleg públic i una altra d'informal, com és una breu conversa amb algú del cercle de la familiaritat. El fet que la conversa tinga també caràcter públic perquè serà emesa per televisió s'ha de tenir en compte, evidentment. És el que fa que siga raonable esperar en totes les situacions un cert grau de cura en la parla.

A més, convé distingir diversos subtipus dins dels monòlegs a partir del destinatari intern al qual es dirigeixen, ja que poden implicar diferents graus de formalitat. Tot i que ja ens hi hem referit en els apartats anteriors, els podem situar ara en una escala de més a menys formalitat: els *monòlegs en off*, els *monòlegs de camp homogeni* (mirada al costat de la càmera, com s'ha vist en l'epígraf anterior) i el que anomenarem *monòlegs alterns* (que sempre són de camp homogeni).

Aquests darrers consisteixen en intervencions alternades de dos participants en una mateixa situació –i sovint en un mateix plànol– que parlen d'un mateix subtema. Per exemple, al capítol 5, dedicat a l'amor, en trobem diversos entre els

Pp 2 i 3, que narren episodis de la seua experiència comuna com a parella; al capítol 9, sobre l'institut, els *Ps* 3.3 i 3.4, mare i pare respectivament del *Pp* 3, expliquen la seua satisfacció i les seues hipòtesis sobre els motius de l'excel·lència acadèmica del fill. Els situem en el darrer lloc de la formalitat, dins dels monòlegs, per la seua major proximitat al diàleg.

d) Representativitat

Es tracta d'assegurar-se de "l'adequació dels textos seleccionats i els trets lingüístics que es volen analitzar amb la situació comunicativa en què s'esdevenen" (Tomàs 1998: 38). Dit d'una altra manera, abans d'entrar en l'anàlisi pròpiament dita, és necessària una tria dels trets lingüístics i extralingüístics que s'hi tindran en compte, la qual s'haurà de comprovar que es pot dur a terme amb el corpus en qüestió. En el benentès que, tot i això, caldrà dur a terme la recerca d'una manera prou flexible per a poder incorporar nous elements o eliminar-ne alguns que s'hi delaten com a poc o gens significatius. El sentit del terme *representativitat* com a criteri d'establiment del corpus, és, doncs, diferent del que se li sol donar en parlar de metodologia, tal com s'ha emprat més amunt.

Recordem que en aquesta recerca es pretén fonamentalment analitzar la intencionalitat en l'ús de determinades variants lingüístiques –estereotips– amb què els parlants marquen l'adequació de les seues produccions al context concret d'un mitjà de comunicació audiovisual. Com ja s'ha dit, s'hi combina el caràcter públic de la comunicació, precisament pel fet d'emetre's en un mitjà de comunicació, amb una connotació personal i fins i tot íntima, a causa de la temàtica i dels espais on es mouen. Combinació que, al nostre parer, propicia la intervenció de la ideologia en la configuració estilística dels parlars.

En conclusió, no caldrà tenir en compte tots els trets lingüístics ni tots els elements del context, sinó tan sols aquells que es revelen com a pertinents per als interessos de la investigació. La pertinència serà fruit, fonamentalment, de la seua interrelació i, alhora, de la relació d'uns amb els altres (dels lingüístics amb els contextuals). Tot això, però, es veurà d'una manera més detinguda en els capítols següents i en la fitxa d'anàlisi.

e) Homogeneïtat

Tots els textos s'han de trobar dins d'unes mateixes coordenades d'espai i temps, sense que n'hi haja cap que distorsione massa del conjunt a causa d'alguna característica específica del context en el sentit més ampli (incloent-hi el mateix parlant). En el nostre cas, es podrien qualificar globalment de mostres de valencià oral actual, produïdes en unes situacions comunicatives semblants per a tots els subjectes analitzats, que abracen des de les familiars-dialògiques a altres de relativament formals-monològiques.

5.3. Taula de participants

En les taules que hi ha a continuació es pretén donar una visió panoràmica del corpus d'anàlisi centrada en les característiques dels subjectes que poden tenir influència en les seues varietats dialectals, tant geogràfiques com de grup social. La variació funcional dependrà de les diverses situacions, les quals s'especifiquen en la fitxa d'anàlisi del capítol 6. S'hi inclou la indicació del temps total que se'ls dedica en el seu capítol.

| Participant | Capítol 1: carretera (voltes i voltes i voltes) | | | | | |
|--------------|---|--------------|---------------------|--------------|-------------------|--|
| Pp1: | José Miralles | Ps1.1: | esposa de Pp1 | Ps1.2: | pare Pp1 o Ps1.1 | |
| Edat aprox: | 55 | Edat aprox: | 48 | Edat aprox: | 85 | |
| Professió: | restaurador | Professió: | cuinera propietària | Professió: | ofici tradicional | |
| Adquisició: | L1 | Adquisició: | L1 | Adquisició: | L1 | |
| Subdialecte: | meridional | Subdialecte: | meridional | Subdialecte: | meridional | |
| Temps: | 4' 39'' | Temps: | 1' 22'' | Temps: | 15'' | |
| Pp2: | Aureli López | | | | | |
| Edat aprox: | 56 | | | | | |
| Professió: | representant | | | | | |
| Adquisició: | L1 | | | | | |
| Subdialecte: | apitxat | | | | | |
| Temps: | 5' 42'' | | | | | |
| Pp3: | Paco Plaza | Ps3.1: | Xiqui | | | |
| Edat aprox: | 40 | Edat aprox: | 37 | | | |
| Professió: | mecànic Harleys | Professió: | sense dades | | | |
| Adquisició: | L2 | Adquisició: | L1? | | | |
| Subdialecte: | --- | Subdialecte: | meridional | | | |
| Temps: | 3' 38'' | Temps: | 15'' | | | |
| Pp4: | Miguel Pellicer | Ps4.1: | pare(?) de Pp4 | | | |
| Edat aprox: | 20 | Edat aprox: | 45 | | | |
| Professió: | corredor de karts | Professió: | sense dades | | | |
| Adquisició: | L1? | Adquisició: | L1 | | | |
| Subdialecte: | meridional | Subdialecte: | meridional | | | |
| Temps: | 1' 05'' | Temps: | 28'' | | | |
| Pp5: | Raquel Miralles | | | | | |
| Edat aprox: | 25 | | | | | |
| Professió: | model i ballarina | | | | | |
| Adquisició: | no | | | | | |
| Subdialecte: | --- | | | | | |
| Temps: | 2' 11'' | | | | | |
| Pp6: | Jaqueline Miralles | | | | | |
| Edat aprox: | 25 | | | | | |
| Professió: | comptable i ballarina | | | | | |
| Adquisició: | no | | | | | |
| Subdialecte: | --- | | | | | |
| Temps: | 53'' | | | | | |

| Participant | Capítol 2: hospital (molta vida per davant) | | | | | | |
|--------------|---|--|--|--|--|--|--|
| Pp1: | M. Eugenia Belenguer | | | | | | |
| Edat aprox: | 38 | | | | | | |
| Professió: | coordinadora de trans-plantaments | | | | | | |
| Adquisició: | no | | | | | | |
| Subdialecte: | --- | | | | | | |
| Temps: | 4' 08'' | | | | | | |
| Pp2: | Rudolf Tanner | | | | | | |
| Edat aprox: | 65 | | | | | | |
| Professió: | intèrpret voluntari | | | | | | |
| Adquisició: | no | | | | | | |
| Subdialecte: | --- | | | | | | |
| Temps: | 2' 09'' | | | | | | |
| Pp3: | Antonia Segura | | | | | | |
| Edat aprox: | 36 | | | | | | |
| Professió: | [ven peix] pacient d'hospital | | | | | | |
| Adquisició: | L2 | | | | | | |
| Subdialecte: | meridional | | | | | | |
| Temps: | 8' 45'' | | | | | | |
| Pp4: | Maria Mengual | | | | | | |
| Edat aprox: | + - 45 | | | | | | |
| Professió: | encar. cafeteria | | | | | | |
| Adquisició: | L1 | | | | | | |
| Subdialecte: | meridional | | | | | | |
| Temps: | 4' 58'' | | | | | | |
| Pp5: | Francisco Blanquer | | | | | | |
| Edat aprox: | + - 40 | | | | | | |
| Professió: | [mariner] home d'Antonia | | | | | | |
| Adquisició: | L1 | | | | | | |
| Subdialecte: | meridional | | | | | | |
| Temps: | 52'' | | | | | | |

| Participant | Capítol 3: mort (el final del camí) | | | | | | |
|--------------|-------------------------------------|--------------|--------------------------|--------------|--------------------------------------|--------------|------------|
| Pp1: | Ricardo Monroig | | | | | | |
| Edat aprox: | + - 65 | | | | | | |
| Professió: | funerari | | | | | | |
| Adquisició: | L1 | | | | | | |
| Subdialecte: | meridional | | | | | | |
| Temps: | 2' 05'' | | | | | | |
| Pp2: | Ricardo Monroig (fill) | Ps2.1: | company de 2 [Vicent] | Ps2.2: | [Rubén] | Ps2.3: | [Ximo] |
| Edat aprox: | + - 37 | Edat aprox: | + - 45 | Edat aprox: | + - 40 | Edat aprox: | + - 37 |
| Professió: | funerari | Professió: | [ajudant de funerari | Professió: | encarregat de la fàbrica de taüts | Professió: | florista |
| Adquisició: | L1 | Adquisició: | L1 | Adquisició: | L1 | Adquisició: | L1 |
| Subdialecte: | meridional | Subdialecte: | meridional | Subdialecte: | meridional | Subdialecte: | meridional |
| Temps: | 8' 58'' | Temps: | 15'' | Temps: | 59'' | Temps: | 56'' |
| Pp3: | Juan Aguilar | | | | | | |
| Edat aprox: | + - 54 | | | | | | |
| Professió: | rector [parròquia] | | | | | | |
| Adquisició: | no | | | | | | |
| Subdialecte: | --- | | | | | | |
| Temps: | 1' 48'' | | | | | | |
| Pp4: | Manolo Pérez | Ps4.1: | --- | | | | |
| Edat aprox: | + - 60 | Edat aprox: | + - 48 | | | | |
| Professió: | enterrador | Professió: | enterrador | | | | |
| Adquisició: | no | Adquisició: | L1 | | | | |
| Subdialecte: | --- | Subdialecte: | meridional | | | | |
| Temps: | 5' 23'' | Temps: | 33'' | | | | |

| Participant | Capítol 4: gossos (fills de quatre potes) | | | | | | |
|--------------|---|--------------|-------------|--------------|------------------|--------------|---------------|
| Pp1: | M. Carmen García | | | | | | |
| Edat aprox: | + - 50 | | | | | | |
| Professió: | immobiliària | | | | | | |
| Adquisició: | no | | | | | | |
| Subdialecte: | --- | | | | | | |
| Temps: | 7' 17'' | | | | | | |
| Pp2: | Jessi Ciurana | Ps2.1: | pare de Pp2 | Ps2.2: | madrastra de Pp2 | Ps2.3: | mare de Jessi |
| Edat aprox: | 7 | Edat aprox: | + - 42 | Edat aprox: | + - 40 | Edat aprox: | + - 37 |
| Professió: | estudiant | Professió: | --- | Professió: | --- | Professió: | --- |
| Adquisició: | no | Adquisició: | no | Adquisició: | no | Adquisició: | no |
| Subdialecte: | --- | Subdialecte: | --- | Subdialecte: | --- | Subdialecte: | --- |
| Temps: | 3' 46'' | Temps: | 2' 56'' | Temps: | 1' 14'' | Temps: | 1' 15'' |
| Pp3: | Maruja Terrades | | | | | | |
| Edat aprox: | + - 66 | | | | | | |
| Professió: | experruquera de gossos | | | | | | |
| Adquisició: | L1? | | | | | | |
| Subdialecte: | apitxat | | | | | | |
| Temps: | 7' 13'' | | | | | | |
| Pp4: | Irene Fransi | | | | | | |
| Edat aprox: | + - 74 | | | | | | |
| Professió: | experruquera de gossos | | | | | | |
| Adquisició: | L1? | | | | | | |
| Subdialecte: | apitxat | | | | | | |
| Temps: | 3' 42'' | | | | | | |

| Participant | Capítol 5: amor (touché) | | | | | |
|--------------|--------------------------|--------------|-----------|--|--|--|
| Pp1: | Dokushô Villalba | | | | | |
| Edat aprox: | + - 45 | | | | | |
| Professió: | mestre zen | | | | | |
| Adquisició: | no | | | | | |
| Subdialecte: | --- | | | | | |
| Temps: | 2' 44'' | | | | | |
| Pp2: | Óscar Navarro | | | | | |
| Edat aprox: | 20 | | | | | |
| Professió: | artista multimèdia | | | | | |
| Adquisició: | L2 | | | | | |
| Subdialecte: | apitxat | | | | | |
| Temps: | 7' 13'' | | | | | |
| Pp3: | Maite Mira | Ps2-3.1: | --- | | | |
| Edat aprox: | 18-20 | Edat aprox: | 18-20 | | | |
| Professió: | estudiant | Professió: | estudiant | | | |
| Adquisició: | L2 | Adquisició | L1? | | | |
| Subdialecte: | apitxat | Subdialecte: | --- | | | |
| Temps: | 7' 06'' | Temps: | 31'' | | | |
| Pp4: | Dolores Ribera | | | | | |
| Edat aprox: | + - 70 | | | | | |
| Professió: | major voluntària | | | | | |
| Adquisició: | L1 | | | | | |
| Subdialecte: | apitxat | | | | | |
| Temps: | 7' 12'' | | | | | |
| Pp5: | Íñigo Ayuso | | | | | |
| Edat aprox: | + - 25 | | | | | |
| Professió: | estudiant | | | | | |
| Adquisició | L2 | | | | | |
| Subdialecte: | apitxat | | | | | |
| Temps: | 5' 47'' | | | | | |

| Participant | Capítol 6: futbol (el partit és el partit) | | | | | | |
|--------------|--|--------------|-----------------------|--------------|----------------------|--------------|-------------|
| Pp1: | José Vaello | Ps1.1: | esposa de Pp1 | | | | |
| Edat aprox: | + 72 | Edat aprox: | + - 40 | | | | |
| Professió: | [exempresari] | Professió: | botiga de complements | | | | |
| Adquisició: | L1? | Adquisició: | no | | | | |
| Subdialecte: | apitxat | Subdialecte: | --- | | | | |
| Temps: | 7' 25'' | Temps: | 1' 34'' | | | | |
| Pp2: | Cuca Fandos | Ps2.1: | oncle de Pp2 | Ps1.1: | tia de Pp2 | | |
| Edat aprox: | + - 35 | Edat aprox: | + - 60 | Edat aprox: | + - 55 | | |
| Professió: | entrenadora i exjugadora | Professió: | exàrbitre de futbol | Professió: | --- | | |
| Adquisició: | no | Adquisició: | no | Adquisició: | no | | |
| Subdialecte: | --- | Subdialecte: | --- | Subdialecte: | --- | | |
| Temps: | 5' 41'' | Temps: | 1' 31'' | Temps: | 24'' | | |
| Pp3: | Arcadio Margarit | Ps3.1: | pare de Pp3 | Ps3.2: | mare de Pp3 | Ps3.3: | "locutor" |
| Edat aprox: | + - 11 | Edat aprox: | + - 42 | Edat aprox: | + - 42 | Edat aprox: | [no es veu] |
| Professió: | estudiant | Professió: | comerciant de fruita | Professió: | mestressa de casa | Professió: | --- |
| Adquisició: | L1 | Adquisició: | L1 | Adquisició: | L1 | Adquisició: | L1 |
| Subdialecte: | meridional | Subdialecte: | meridional | Subdialecte: | meridional | Subdialecte: | meridional? |
| Temps: | 57'' | Temps: | 1' 01'' | Temps: | 2' 38'' | Temps: | 31'' |

| Participant | Capítol 7: mercat (la tradició del negoci) | | | | | | |
|--------------|--|--|--|--|--|--|--|
| Pp1: | Amparo [fitxa: Lola] Peris | | | | | | |
| Edat aprox: | + 38 | | | | | | |
| Professió: | tandera | | | | | | |
| Adquisició: | L2 | | | | | | |
| Subdialecte: | apitxat | | | | | | |
| Temps: | 6' 03'' | | | | | | |
| Pp2: | Lola [fitxa: Amparo] Peris | | | | | | |
| Edat aprox: | + 42 | | | | | | |
| Professió: | tandera | | | | | | |
| Adquisició: | L2 | | | | | | |
| Subdialecte: | apitxat | | | | | | |
| Temps: | 4' 39'' | | | | | | |
| Pp3: | Carlos Bernia | | | | | | |
| Edat aprox: | + 23 | | | | | | |
| Professió: | repartidor | | | | | | |
| Adquisició: | no | | | | | | |
| Subdialecte: | --- | | | | | | |
| Temps: | 2' 24'' | | | | | | |
| Pp4: | Paco Solaz | | | | | | |
| Edat aprox: | + 28 | | | | | | |
| Professió: | xarcuter | | | | | | |
| Adquisició: | no | | | | | | |
| Subdialecte: | --- | | | | | | |
| Temps: | 3' 06'' | | | | | | |
| Pp5: | Leonor Guillem | | | | | | |
| Edat aprox: | + 48 | | | | | | |
| Professió: | exanguilera | | | | | | |
| Adquisició: | L1 | | | | | | |
| Subdialecte: | apitxat | | | | | | |
| Temps: | 5' 29'' | | | | | | |

| Participant | Capítol 8: teatre (un lloc màgic) | | | | | | |
|--------------|-----------------------------------|--------------|-------------------------|--|--|--|--|
| Pp1: | Alicia San Nicolás | Ps1.1: | [marit de Pp1] | | | | |
| Edat aprox: | + 60 | Edat aprox: | +58 | | | | |
| Professió: | exvedette i cuinera | Professió: | propietari d'un bar | | | | |
| Adquisició: | no | Adquisició: | L1? | | | | |
| Subdialecte: | --- | Subdialecte: | apitxat? | | | | |
| Temps: | 7' 12'' | Temps: | 2' 28'' | | | | |
| Pp2: | Josep-Albert Aymenir | Ps2.1: | [president de la falla] | | | | |
| Edat aprox: | + 62 | Edat aprox: | + 46 | | | | |
| Professió: | taxista i actor aficionat | Professió: | --- | | | | |
| Adquisició: | L1 | Adquisició: | L1 | | | | |
| Subdialecte: | apitxat | Subdialecte: | apitxat? | | | | |
| Temps: | 7' 07'' | Temps: | 1' 24'' | | | | |
| Pp3: | Lluna Albert | | | | | | |
| Edat aprox: | + 25 | | | | | | |
| Professió: | actriu | | | | | | |
| Adquisició: | L2 | | | | | | |
| Subdialecte: | --- | | | | | | |
| Temps: | 6' 13'' | | | | | | |
| Pp4: | Jesús Jara | | | | | | |
| Edat aprox: | + 43 | | | | | | |
| Professió: | pallasso i actor | | | | | | |
| Adquisició: | L2 | | | | | | |
| Subdialecte: | --- apitxat? | | | | | | |
| Temps: | 3' 17'' | | | | | | |

| Participant | Capítol 9: institut (una segona casa) | | | | | | |
|--------------|---------------------------------------|--------------|-------------------|--------------|----------------|--------------|----------------|
| Pp1: | Esmeralda Palop | Ps1.1: | [companya de Pp1] | | | | |
| Edat aprox: | + - 45 | Edat aprox: | + - 32 | | | | |
| Professió: | conserge | Professió: | conserge | | | | |
| Adquisició: | L1 | Adquisició: | L1 | | | | |
| Subdialecte: | meridional | Subdialecte: | meridional? | | | | |
| Temps: | 7' 26'' | Temps: | 1' 05'' | | | | |
| Pp2: | Manuel Cuevas | Ps2.1: | Miguel Mondria | Ps2.2: | Rosa Magraner | Ps2.3: | Empar Moragues |
| Edat aprox: | 53 | Edat aprox: | + - 62 | Edat aprox: | + - 45 | Edat aprox: | + - 26 |
| Professió: | professor | Professió: | [farmacèutic] | Professió: | professora | Professió: | professora |
| Adquisició: | L1 | Adquisició: | L1 | Adquisició: | L1 | Adquisició: | L1 |
| Subdialecte: | meridional | Subdialecte: | meridional | Subdialecte: | meridional | Subdialecte: | meridional |
| Temps: | 6' 36'' | Temps: | 35'' | Temps: | 1' 32'' | Temps: | 1' 32'' |
| Pp3: | Jordi Joan | Ps3.1: | amiga de Jordi | Ps3.2: | amiga de Jordi | Ps3.3: | mare de Jordi |
| Edat aprox: | 17 | Edat aprox: | + - 18 | Edat aprox: | + - 18 | Edat aprox: | + - 43 |
| Professió: | estudiant | Professió: | estudiant | Professió: | estudiant | Professió: | mestra? |
| Adquisició: | L1 | Adquisició: | L1 | Adquisició: | L1 | Adquisició: | L1 |
| Subdialecte: | meridional | Subdialecte: | meridional | Subdialecte: | meridional | Subdialecte: | meridional |
| Temps: | 5' 57'' | Temps: | 1' 15'' | Temps: | 1' 15'' | Temps: | 1' 41 |
| | | | | | | Ps3.4: | pare de Jordi |
| | | | | | | Edat aprox: | + - 48 |
| | | | | | | Professió: | mestre |
| | | | | | | Adquisició: | L1 |
| | | | | | | Subdialecte: | meridional |
| | | | | | | Temps: | 1' 41 |

| Participant | Capítol 10: moda (estil, fantasia, glamour) | | | | | |
|--------------|---|--------------|------------|--|--|--|
| Pp1: | Timo Cano | Ps1.1: | Quico Cano | | | |
| Edat aprox: | 31 | Edat aprox: | + - 28 | | | |
| Professió: | periodista de moda | Professió: | dependent | | | |
| Adquisició: | L1 | Adquisició: | L1 | | | |
| Subdialecte: | meridional | Subdialecte: | meridional | | | |
| Temps: | 9' 35'' | Temps: | 13'' | | | |
| Pp2: | Amparo Sanchis | | | | | |
| Edat aprox: | + - 60 | | | | | |
| Professió: | modista | | | | | |
| Adquisició: | L1 | | | | | |
| Subdialecte: | apitxat | | | | | |
| Temps: | 8' 30'' | | | | | |
| Pp3: | Lorena Figuerola | | | | | |
| Edat aprox: | + - 40 | | | | | |
| Professió: | estilista de moda | | | | | |
| Adquisició: | no | | | | | |
| Subdialecte: | --- | | | | | |
| Temps: | | | | | | |

| Participant | Capítol 11: riuada (vora riu no faces niu) | | | | | | |
|--------------|--|--|--|--|--|--|--|
| Pp1: | Marisa Hernández | | | | | | |
| Edat aprox: | + - 44 | | | | | | |
| Professió: | operària fàbrica | | | | | | |
| Adquisició: | L1 | | | | | | |
| Subdialecte: | apitxat | | | | | | |
| Temps: | 5' 38'' | | | | | | |
| Pp2: | Mari López | | | | | | |
| Edat aprox: | + - 42 | | | | | | |
| Professió: | encarregada del casino | | | | | | |
| Adquisició: | L1? | | | | | | |
| Subdialecte: | apitxat | | | | | | |
| Temps: | 5' 11'' | | | | | | |
| Pp3: | Pedro Mollà | | | | | | |
| Edat aprox: | + - 38 | | | | | | |
| Professió: | tècnic d'obres | | | | | | |
| Adquisició: | L1 | | | | | | |
| Subdialecte: | apitxat | | | | | | |
| Temps: | 3' 21'' | | | | | | |
| Pp4: | Camèlia Barreras | | | | | | |
| Edat aprox: | + - 34 | | | | | | |
| Professió: | mestressa decasa | | | | | | |
| Adquisició: | L1 | | | | | | |
| Subdialecte: | apitxat | | | | | | |
| Temps: | 3' 06'' | | | | | | |

| Participant | Capítol 12: ciència (obsessió de saber) | | | | | | |
|--------------|---|--------------|-------------|-------------|----------------|--|--|
| Pp1: | Àngel Pasqual del Povil | | | | | | |
| Edat aprox: | + - 40 | | | | | | |
| Professió: | Investigador de robòtica | | | | | | |
| Adquisició: | L2 | | | | | | |
| Subdialecte: | --- | | | | | | |
| Temps: | 8' 45'' | | | | | | |
| Pp2: | Marta Benet | Ps2.1: | mare de Pp2 | Ps2.2: | parella de Pp2 | | |
| Edat aprox: | 25 | Edat aprox: | + - 48 | Edat aprox: | + - 26 | | |
| Professió: | investigadora de fibrosi quística | Professió: | Biòloga | Professió: | --- [música] | | |
| Adquisició: | L2 | Adquisició | ? | Adquisició | L1? | | |
| Subdialecte: | Apitxat? | Subdialecte: | apitxat | Subdialecte | --- | | |
| Temps: | 7' 52'' | Temps: | 1' 16 | Temps: | 1' 28'' | | |
| Pp3: | Toni Raga | | | | | | |
| Edat aprox: | + - 45 | | | | | | |
| Professió: | Investigador de biologia marina | | | | | | |
| Adquisició: | no | | | | | | |
| Subdialecte: | --- | | | | | | |
| Temps: | 5' 05'' | | | | | | |

| Participant | Capítol 13: solitud (has de voler-te de tu) | | | | | | |
|--------------|---|--------------|-------------------|--|--|--|--|
| Pp1: | Doloretas Mateu | | | | | | |
| Edat aprox: | + - 84 | | | | | | |
| Professió: | excuidadora de xiquets | | | | | | |
| Adquisició: | L1 | | | | | | |
| Subdialecte: | meridional | | | | | | |
| Temps: | 4' 18'' | | | | | | |
| Pp2: | Fina Carbonell | | | | | | |
| Edat aprox: | 49 | | | | | | |
| Professió: | mestressa de casa | | | | | | |
| Adquisició: | no? | | | | | | |
| Subdialecte: | --- | | | | | | |
| Temps: | 6' 33'' | | | | | | |
| Pp3: | Vicent Blas | Ps3.1: | mare de Pp3 | | | | |
| Edat aprox: | + - 42 | Edat aprox: | + - 70 | | | | |
| Professió: | --- | Professió: | mestressa de casa | | | | |
| Adquisició: | L1 | Adquisició | L1 | | | | |
| Subdialecte: | meridional | Subdialecte: | meridional | | | | |
| Temps: | 7' 23'' | Temps: | 3' 20'' | | | | |
| Pp4: | Josefa Cuquerella | | | | | | |
| Edat aprox: | + - 26 | | | | | | |
| Professió: | agent de viatges | | | | | | |
| Adquisició: | L1? | | | | | | |
| Subdialecte: | meridional | | | | | | |
| Temps: | 4' 35'' | | | | | | |

| Participant | Capítol 14: consum (compra, compra!) | | | | | | |
|--------------|--------------------------------------|--------------|-------------------|--------------|-------------------|--|--|
| Pp1: | Maria Carmen Tomás | Ps1.1: | [companya de Pp1] | | | | |
| Edat aprox: | + 23 | Edat aprox: | + 21 | | | | |
| Professió: | dependenta | Professió: | dependenta | | | | |
| Adquisició: | L2 | Adquisició: | No | | | | |
| Subdialecte: | --- | Subdialecte: | --- | | | | |
| Temps: | 6' 28'' | Temps: | 5' 16'' | | | | |
| Pp2: | Lluís Andrés | Ps2.1: | esposa de Pp2 | Ps2.2: | clienta habitual | | |
| Edat aprox: | + 45 | Edat aprox: | + 45 | Edat aprox: | + 24 | | |
| Professió: | llibreter | Professió: | llibretera | Professió: | --- | | |
| Adquisició: | L2? | Adquisició: | L2 | Adquisició: | --- | | |
| Subdialecte: | apitxat | Subdialecte: | --- | Subdialecte: | --- | | |
| Temps: | 8' 04'' | Temps: | 55'' | Temps: | 11'' | | |
| Pp3: | Pedro Ferrer | Ps3.1: | fill de Pp3 | Ps3.2: | esposa de Pp3 | | |
| Edat aprox: | + 44 | Edat aprox: | + 20 | Edat aprox: | + 24 | | |
| Professió: | botiguer | Professió: | ajuda son pare | Professió: | mestressa de casa | | |
| Adquisició: | L2 | Adquisició: | L2 | Adquisició: | no | | |
| Subdialecte: | --- | Subdialecte: | apitxat | Subdialecte: | --- | | |
| Temps: | 4' 54'' | Temps: | 57'' | Temps: | 27'' | | |

Capítol 15: llei (tots per igual): no forma part del corpus perquè no hi apareix cap parlant que utilitzi la llengua, ni entre els participants principals, ni secundaris ni d'*aparició fugaç*. Se situa a Elx i comença i acaba amb imatges del Misteri.

| Participant | Capítol 16: música (tan difícil d'expressar) | | | | | | |
|--------------|--|--------------|-------------------|--|--|--|--|
| Pp1: | Conchín Darujo | | | | | | |
| Edat aprox: | + - 28 | | | | | | |
| Professió: | concertista i soprano | | | | | | |
| Adquisició: | L2 | | | | | | |
| Subdialecte: | --- | | | | | | |
| Temps: | 8' 03'' | | | | | | |
| Pp2: | Paco Lluís | | | | | | |
| Edat aprox: | + - 35 | | | | | | |
| Professió: | cantant rock i mestre | | | | | | |
| Adquisició: | L1 | | | | | | |
| Subdialecte: | apitxat | | | | | | |
| Temps: | 5' 35'' | | | | | | |
| Pp3: | Francisca Cabrera | Ps3.1: | mare de Pp3 | | | | |
| Edat aprox: | + - 55 | Edat aprox: | + - 70 | | | | |
| Professió: | cantant i baixista | Professió: | mestressa de casa | | | | |
| Adquisició: | no | Adquisició | L1 | | | | |
| Subdialecte: | --- | Subdialecte: | meridional | | | | |
| Temps: | 2' 19'' | Temps: | 3' 20'' | | | | |
| Pp4: | Héctor Séssare | | | | | | |
| Edat aprox: | + - 25 | | | | | | |
| Professió: | compositor i músic | | | | | | |
| Adquisició: | no | | | | | | |
| Subdialecte: | --- | | | | | | |
| Temps: | 3' 13'' | | | | | | |
| Pp 5: | Héctor Cañete | | | | | | |
| Edat aprox: | + - 53 | | | | | | |
| Professió: | pianista i compositor | | | | | | |
| Adquisició: | no | | | | | | |
| Subdialecte: | --- | | | | | | |
| Temps: | 2' 17'' | | | | | | |

| Participant | Capítol 17: bessons (una unitat però doble) | | | | | |
|--------------|---|--|--|--|--|--|
| Pp1: | Manuel Núñez | | | | | |
| Edat aprox: | + 48 | | | | | |
| Professió: | professor d'antropologia física | | | | | |
| Adquisició: | no | | | | | |
| Subdialecte: | --- | | | | | |
| Temps: | 3' 58'' | | | | | |
| Pp2: | Javier Núñez | | | | | |
| Edat aprox: | + 48 | | | | | |
| Professió: | professor d'antropologia física | | | | | |
| Adquisició: | no | | | | | |
| Subdialecte: | --- | | | | | |
| Temps: | 4' 03'' | | | | | |
| Pp3: | Mónica Samudio | | | | | |
| Edat aprox: | + 24 | | | | | |
| Professió: | periodista i escriptora | | | | | |
| Adquisició: | no | | | | | |
| Subdialecte: | --- | | | | | |
| Temps: | 4' 23'' | | | | | |
| Pp4: | Guisela Samudio | | | | | |
| Edat aprox: | + 24 | | | | | |
| Professió: | dissenyadora gràfica | | | | | |
| Adquisició: | no | | | | | |
| Subdialecte: | --- | | | | | |
| Temps: | 2' 06 | | | | | |
| Pp5: | María Rosa Lara | | | | | |
| Edat aprox: | + 38 | | | | | |
| Professió: | [participa com a mare de bessons] | | | | | |
| Adquisició: | no | | | | | |
| Subdialecte: | --- | | | | | |
| Temps: | 5' 13'' | | | | | |
| Pp6: | Trini Mascarell | | | | | |
| Edat aprox: | + 75 | | | | | |
| Professió: | jubilada | | | | | |
| Adquisició: | L1 | | | | | |
| Subdialecte: | meridional | | | | | |
| Temps: | 6' 04'' | | | | | |
| Pp7: | Suni Mascarell | | | | | |
| Edat aprox: | + 75 | | | | | |
| Professió: | jubilada | | | | | |
| Adquisició: | L1 | | | | | |
| Subdialecte: | meridional | | | | | |
| Temps: | 4' 23'' | | | | | |

| Participant | Capítol 18: perruqueria (psicòlegs de tisora) | | | | | |
|--------------|---|--------------|-------------|--|--|--|
| Pp1: | Ramón García | | | | | |
| Edat aprox: | + - 25 | | | | | |
| Professió: | perruquer i raper | | | | | |
| Adquisició: | no | | | | | |
| Subdialecte: | ---- | | | | | |
| Temps: | 3' 20'' | | | | | |
| Pp2: | Eva Ferrer | Ps2.1: | pare de Pp2 | | | |
| Edat aprox: | + - 25 | Edat aprox: | + - 64 | | | |
| Professió: | perruquera | Professió: | [datiler] | | | |
| Adquisició: | L1? | Adquisició: | L1 | | | |
| Subdialecte: | meridional | Subdialecte: | meridional | | | |
| Temps: | 4' 51'' | Temps: | 3' 50'' | | | |

| | | | | | | |
|--------------|------------------------|--|--|--|--|--|
| Pp3: | Renée Vila | | | | | |
| Edat aprox: | + - 42 | | | | | |
| Professió: | perruquera | | | | | |
| Adquisició: | L1/L2 | | | | | |
| Subdialecte: | meridional | | | | | |
| Temps: | 6' 47'' | | | | | |
| Pp4: | José Antonio Asins | | | | | |
| Edat aprox: | + - 45 | | | | | |
| Professió: | perruquer i modista | | | | | |
| Adquisició: | L1 | | | | | |
| Subdialecte: | apitxat? | | | | | |
| Temps: | 4' 51'' | | | | | |

| Participant | Capítol 19: herència (deixant constància) | | | | | | |
|--------------|---|--------------|---------------------------|--|--|--|--|
| Pp1: | Antonio Escandell | Ps1.1: | germà de Pp1 | | | | |
| Edat aprox: | + 90 | Edat aprox: | + 75 | | | | |
| Professió: | exempresari de la taronja | Professió: | exempresari de la taronja | | | | |
| Adquisició: | L1 | Adquisició: | L1 | | | | |
| Subdialecte: | apitxat | Subdialecte: | apitxat | | | | |
| Temps: | 6' 19'' | Temps: | 4' 36'' | | | | |
| Pp2: | Ricardo Sanchis | | | | | | |
| Edat aprox: | + 55 | | | | | | |
| Professió: | guitarrer | | | | | | |
| Adquisició: | L1 | | | | | | |
| Subdialecte: | apitxat | | | | | | |
| Temps: | 7' 59'' | | | | | | |
| Pp3: | Gabi Martínez | | | | | | |
| Edat aprox: | + 33 | | | | | | |
| Professió: | agricultor i viticultor | | | | | | |
| Adquisició: | no | | | | | | |
| Subdialecte: | --- | | | | | | |
| Temps: | 7' 56'' | | | | | | |

| Participant | Capítol 20: risc (buscadors de sensacions) | | | | | | |
|--------------|--|--------------|-------------|--------------|------------|--------------|-------------------|
| Pp1: | José López “el portugués” | Ps1.1: | fill de Pp1 | Ps1.2: | nét de Pp1 | Ps1.3: | esposa de Pp1 |
| Edat aprox: | + 66 | Edat aprox: | + 35 | Edat aprox: | + 18 | Edat aprox: | + 62 |
| Professió: | pirotècnic | Professió: | pirotècnic | Professió: | pirotècnic | Professió: | mestressa de casa |
| Adquisició: | L1 | Adquisició: | L1 | Adquisició: | L2 | Adquisició: | ?? |
| Subdialecte: | apitxat | Subdialecte: | apitxat | Subdialecte: | --- | Subdialecte: | --- |
| Temps: | 5' 41 | Temps: | 1' 32 | Temps: | 34'' | Temps: | 2' 24'' |
| Pp2: | Pedro Pons | | | | | | |
| Edat aprox: | + 33 | | | | | | |
| Professió: | escalador | | | | | | |
| Adquisició: | no | | | | | | |
| Subdialecte: | --- | | | | | | |
| Temps: | 7' 17'' | | | | | | |
| Pp3: | Luis Manuel Leal | | | | | | |
| Edat aprox: | + 33 | | | | | | |
| Professió: | especialista | | | | | | |
| Adquisició: | no | | | | | | |
| Subdialecte: | --- | | | | | | |
| Temps: | 5' 27'' | | | | | | |

| Participant | Capítol 21: bellesa (segons els ulls) | | | | | |
|--------------|---------------------------------------|--------------|---------------|--------------|-----------------|--|
| Pp1: | Juan Mira | | | | | |
| Edat aprox: | + - 55 | | | | | |
| Professió: | cirurgia plàstic | | | | | |
| Adquisició: | no | | | | | |
| Subdialecte: | --- | | | | | |
| Temps: | 5' 48'' | | | | | |
| Pp2: | Ana Maria Castrillo | | | | | |
| Edat aprox: | + - 40 | | | | | |
| Professió: | venedora de cupons de l'ONCE | | | | | |
| Adquisició: | no | | | | | |
| Subdialecte: | --- | | | | | |
| Temps: | 8' 45'' | | | | | |
| Pp3: | Laura Segarra | Ps3.1: | mare de Pp3 | Ps3.2: | companya de Pp3 | |
| Edat aprox: | + - 22 | Edat aprox: | + - 46 | Edat aprox: | + - 18 | |
| Professió: | model | Professió: | xarcutera | Professió: | model | |
| Adquisició: | L2 | Adquisició: | L2 | Adquisició: | L1 | |
| Subdialecte: | septentrional | Subdialecte: | septentrional | Subdialecte: | --- | |
| Temps: | 6' 15'' | Temps: | 30'' | Temps: | 40'' | |
| Pp4: | Vicente Forés | | | | | |
| Edat aprox: | + - 28 | | | | | |
| Professió: | actor | | | | | |
| Adquisició: | L1 | | | | | |
| Subdialecte: | apitxat | | | | | |
| Temps: | 2' 37'' | | | | | |
| Pp5: | Marcus Miličić | | | | | |
| Edat aprox: | + - 28 | | | | | |
| Professió: | jardiner i gogó | | | | | |
| Adquisició: | no | | | | | |
| Subdialecte: | --- | | | | | |
| Temps: | 2' 11'' | | | | | |
| Pp6: | Gorka Calvo | | | | | |
| Edat aprox: | + - 26 | | | | | |
| Professió: | auxiliar de vol | | | | | |
| Adquisició: | no | | | | | |
| Subdialecte: | --- | | | | | |
| Temps: | 2' 50'' | | | | | |

| Participant | Capítol 22: cuina (on estan les croquetes) | | | | | | |
|--------------|--|--------------|--------------------------------|--------------|------------------------|--------------|---------------|
| Pp1: | Carmen Blanes | Ps1.1: | marit de Pp1 | Ps1.1: | fill de Pp1 i Ps1.1 | | |
| Edat aprox: | + - 50 | Edat aprox: | + - 56 | Edat aprox: | + - 26 | | |
| Professió: | cuinera tradicional | Professió: | [encarregat del restaurant] | Professió: | [cuiner] | | |
| Adquisició: | no | Adquisició: | L1 | Adquisició: | L2 | | |
| Subdialecte: | --- | Subdialecte: | apitxat | Subdialecte: | apitxat | | |
| Temps: | 3' 41 | Temps: | 2' 26'' | Temps: | 1' 11'' | | |
| Pp2: | Begoña Lluch | | | | | | |
| Edat aprox: | + - 27 | | | | | | |
| Professió: | restauradora d'alta cuina | | | | | | |
| Adquisició: | no | | | | | | |
| Subdialecte: | --- | | | | | | |
| Temps: | 7' 32'' | | | | | | |
| Pp3: | Pilar Prades | Ps3.1: | mare de Pp3 | Ps3.2: | filla de Pp3 | Ps3.3: | nora de Pp3 |
| Edat aprox: | + - 60 | Edat aprox: | 94 | Edat aprox: | + - 26 | Edat aprox: | + - 35 |
| Professió: | fornera | Professió: | mestressa de casa | Professió: | dependenta | Professió: | [cuinera] |
| Adquisició: | L1 | Adquisició: | L1 | Adquisició: | L1 | Adquisició: | L1 |
| Subdialecte: | septentrional | Subdialecte: | septentrional | Subdialecte: | septentrional | Subdialecte: | septentrional |
| Temps: | 3' 54'' | Temps: | 1' 39'' | Temps: | 59'' | Temps: | 1' 45'' |

| Participant | Capítol 23: màquines (agraïdes i treballadores) | | | | | | |
|--------------|---|--|--|--|--|--|--|
| Pp1: | José Manuel Albalat | | | | | | |
| Edat aprox: | + 40 | | | | | | |
| Professió: | rellotger | | | | | | |
| Adquisició: | L2 | | | | | | |
| Subdialecte: | + apitxat | | | | | | |
| Temps: | 4' 28'' | | | | | | |
| Pp2: | Manuel Raya | | | | | | |
| Edat aprox: | + 60 | | | | | | |
| Professió: | tècnic de matrius | | | | | | |
| Adquisició: | L1? | | | | | | |
| Subdialecte: | apitxat | | | | | | |
| Temps: | 8' 33'' | | | | | | |
| Pp3: | Vicente Gil | | | | | | |
| Edat aprox: | + 56 | | | | | | |
| Professió: | inventor | | | | | | |
| Adquisició: | L1 | | | | | | |
| Subdialecte: | apitxat | | | | | | |
| Temps: | 7' 45' | | | | | | |

| Participant | Capítol 24: comunicació (minuts de glòria) | | | | | |
|--------------|--|--------------|----------------------------|--------------|---------------------------|--|
| Pp1: | Roser Esteller | Ps1.1: | [ni nom ni relació] | | | |
| Edat aprox: | + 65 | Edat aprox: | + 23 | | | |
| Professió: | radiooient | Professió: | locutor de televisió local | | | |
| Adquisició: | L1 | Adquisició: | L1? | | | |
| Subdialecte: | septentrional | Subdialecte: | --- | | | |
| Temps: | 9' 18'' | Temps: | 1' 17'' | | | |
| Pp2: | Txema Puchades | | | | | |
| Edat aprox: | + 25 | | | | | |
| Professió: | locutor i tècnic de so | | | | | |
| Adquisició: | L2 | | | | | |
| Subdialecte: | + apitxat | | | | | |
| Temps: | 4' 39'' | | | | | |
| Pp3: | Karen Safont | Ps3.1: | [Iolanda] | Ps3.2: | [Paco] | |
| Edat aprox: | + 32 | Edat aprox: | + 32 | Edat aprox: | + 42 | |
| Professió: | presentadora de televisió | Professió: | maquilladora | Professió: | director d'emissora de TV | |
| Adquisició: | L1 | Adquisició: | L1 | Adquisició: | ? | |
| Subdialecte: | septentrional | Subdialecte: | --- | Subdialecte: | --- | |
| Temps: | 9' 03'' | Temps: | 15'' | Temps: | 18'' | |

| Participant | Capítol 25: joguet (una empresa familiar) | | | | | | |
|--------------|---|--|--|--|--|--|--|
| Pp1: | Conchi Villaescusa | | | | | | |
| Edat aprox: | + - 48 | | | | | | |
| Professió: | cosidora i dissenyadora de nines | | | | | | |
| Adquisició: | no ? | | | | | | |
| Subdialecte: | --- | | | | | | |
| Temps: | 7' 37'' | | | | | | |
| Pp2: | Claudio Juan | | | | | | |
| Edat aprox: | + - 55 | | | | | | |
| Professió: | artesa de nines | | | | | | |
| Adquisició: | L1 | | | | | | |
| Subdialecte: | alacanti | | | | | | |
| Temps: | 7' 05'' | | | | | | |
| Pp3: | Germán Sempere | | | | | | |
| Edat aprox: | + - 64 | | | | | | |
| Professió: | industrial del joguet | | | | | | |
| Adquisició: | L1 | | | | | | |
| Subdialecte: | alacanti | | | | | | |
| Temps: | 10' 31'' | | | | | | |

| Participant | Capítol 26: internet (un planeta xicotet) | | | | | | |
|--------------|---|--------------|---------------------|--------------|-------------|--|--|
| Pp1: | Aureli Vendrell | Ps1.1: | mare de Pp1 | Ps1.2: | pare de Pp1 | | |
| Edat aprox: | + - 16 | Edat aprox: | + - 45 | Edat aprox: | + - 45 | | |
| Professió: | estudiant | Professió: | [mestressa de casa] | Professió: | --- | | |
| Adquisició: | L1 | Adquisició: | L2 | Adquisició: | L1 | | |
| Subdialecte: | apitxat | Subdialecte: | apitxat | Subdialecte: | apitxat | | |
| Temps: | 6' 36'' | Temps: | 4' 26'' | Temps: | 2' 31'' | | |
| Pp2: | Maribel Gómez | Ps2.1: | --- | | | | |
| Edat aprox: | + - 46 | Edat aprox: | + - 26 | | | | |
| Professió: | executiva financera | Professió: | secretària de Pp2 | | | | |
| Adquisició: | L1 | Adquisició: | L1 | | | | |
| Subdialecte: | septentrional? | Subdialecte: | cat. oriental | | | | |
| Temps: | 5' 42'' | Temps: | 37'' | | | | |
| Pp3: | Pep Grau | Ps3.1: | [Jordi] | | | | |
| Edat aprox: | + - 36 | Edat aprox: | + - 36 | | | | |
| Professió: | llibreter virtual | Professió: | llibreter virtual | | | | |
| Adquisició: | L2 | Adquisició: | L1 | | | | |
| Subdialecte: | alcoià | Subdialecte: | alcoià | | | | |
| Temps: | 7' 59'' | Temps: | 2' 01'' | | | | |

2.4. Format de presentació

Els textos objecte d'anàlisi es presenten íntegrament en l'Annex I, de manera que el lector pot tenir accés directe al material del qual s'han extret les dades que es comenten i s'analitzen ací. El format d'enregistrament que s'ha utilitzat, a partir de l'original en VHS comprat a Radiotelevisió Valenciana, és el de DVD-R. Aprofitant la digitalització que implica aquest canvi de format, s'ha editat un menú senzill que permet seleccionar un capítol entre els quatre que conté cada disc (llevat del DVD 7, tan sols amb 2).

Aquest format presenta una gran versatilitat quant a la reproducció dels fitxers, ja que s'hi pot accedir per mitjà d'un reproductor de DVD domèstic, siga connectat a un televisor o a un ordinador. No cal dir que la reproducció per mitjà d'ordinador té una

sèrie d'avantatges, com ara el desplaçament exacte (minut i segon) pel fitxer. En efecte, hi ha en el mercat una sèrie de programes, alguns dels quals se solen servir “de casa” amb els equips informàtics o són accessibles –*descarregables*– a través de la xarxa, que permeten un ampli maneig dels fitxers de vídeo i d'àudio (*Reproductor Windows Media, QuickTime, DivX, etc.*).

No es tracta ara de lloar les excel·lències dels avanços tecnològics en el camp audiovisual, sinó que aquest fet pot tenir una repercussió directa sobre un aspecte metodològic central en qualsevol treball d'anàlisi de la llengua oral, com és el de la transcripció dels textos orals. De fet, la conseqüència és tan dràstica com que la fan innecessària. Perquè, no ho oblidem, la transcripció no és una altra cosa que “un procediment de trasllat o transposició a una forma escrita d'unes dades que originalment s'han produït a través del canal oral” (Payrató 2003: 208). Procediment que té el seu origen en la històrica dificultat d'enregistrament, de consulta i de conservació dels textos orals. El qual, a més, no compta amb un sistema de símbols acceptat universalment en tant que la transcripció és arbitrària i depenent dels interessos de la investigació.

Així doncs, si en l'actualitat comptem amb uns mitjans que permeten obtenir les dades d'una manera extraordinàriament fidel, guardar-les en un format molt més durador que el paper –i, no cal dir, que les cintes magnètiques– i consultar-les indefinidament, la necessitat de la transcripció desapareix. Si més no, deixa de ser necessari transcriure *tot* el text oral quan l'objecte d'anàlisi és un aspecte puntual, no el text en si mateix.

És el cas d'aquest treball. En el qual, per tant, ens limitarem a transcriure els exemples que tendeixen a ancorar la parla dels participants en un punt més baix o més elevat del *continuum* diafàsic (les variants de tipus *estereotip*) i els elements situacionals que hi puguin influir –els relacionats amb el camp, el tenor i el to, que es detallaran també al capítol 6. Sempre, això sí, indicant el minut i el segon

del capítol en qüestió on apareix la variant, molt més fix en l'enregistrament digital que en els formats analògics.

6. LA RECOLLIDA DE DADES

En aquest breu capítol mirarem d'exposar les eines amb què s'ha dut a terme la tria i classificació de les dades que posteriorment caldrà interpretar. Suposa, doncs, la concreció *material* de les propostes del marc teoricometodològic que farem nostres i que s'han indicat en els capítols precedents. No obstant això i assumint el risc de resultar reiteratius, s'hi inclou una justificació detallada dels ítems que configuren aquestes eines abans de l'exposició de cadascuna. Es tracta de la fitxa d'anàlisi dels capítols i la taula de variants en què aquestes, buidades amb la fitxa, s'organitzen per tal de poder, en un tercer pas, interpretar el model al qual *s'acosten* i les motivacions del parlant que n'ha fet ús.

Com a qüestió prèvia, potser convé incidir en el caràcter instrumental de les taules. Han estat dissenyades pensant en la manera d'extraure i manejar les dades necessàries per als objectius d'aquesta recerca abans de cap altra consideració. Això significa que s'hi poden trobar petges d'un cert component personal (símbols, to d'algun comentari, etc.), la qual cosa és coherent amb el fet que es presenten en l'Annex I i l'Annex II respectivament. No cal dir que aquest to s'ha mirat d'evitar en l'exposició i l'anàlisi dels resultats que ocupa els capítols següents.

6.1. La fitxa d'anàlisi

La fitxa d'anàlisi té la funció de servir d'eina de buidatge de les dades rellevants dels parlants i, sobretot, de la parla d'aquests. Per tant, ha de ser sobretot funcional, ja que ha de permetre a l'investigador, en primer lloc, de prendre nota

d'allò que observa en pantalla de la manera més efectiva i ràpida possible. Alhora, cal assegurar-se que té en compte tots els aspectes que poden resultar essencials per a la investigació. També s'ha considerat oportú mirar de facilitar el tractament posterior de les dades, incloent-hi un primer moment de reflexió *en calent*, per dir-ho així.

A partir d'aquests paràmetres, s'ha dissenyat una fitxa que, després del títol del capítol, comença amb la descripció del primer participant i es repeteix amb cadascun (vegeu Taula 3). Els aspectes que inclou aquesta descripció són tots aquells que es consideren més o menys rellevants a l'hora d'interpretar-ne ideològicament la parla: la classe social, el nivell cultural, el grup social o professional, el sexe, l'edat, el mode d'adquisició de la llengua i la procedència territorial. En el benentès que no sempre es podran recollir tots a partir dels seus discursos i que alguns procedeixen sovint de la mera observació de les imatges, com ara el sexe o l'edat.

Abans de comentar la manera com s'extrauen i consignen aquestes característiques i les referents a la situació comunicativa pròpiament dita, s'ha de fer esment del ja clàssic acrònim que des de l'etnografia s'ha encunyat per tal de sistematitzar l'anàlisi del context: *S-P-E-A-K-I-N-G*. En aquest model, popularitzat per Hymes i Gumperz als anys setanta, es barregen elements purament situacionals (*S = situation*, *K = key* [clau, referida al to de formalitat, entre altres]) amb d'altres referits al parlant (*P = participants*, *E = ends* [finalitat o propòsit comunicatiu]) a l'acte comunicatiu (*A = acts* [actes o fases], *N = norms* [normes de parla]) i a la forma del discurs (*I = instruments* [varietats lingüístiques, incloent-hi el mode], *G = genre* [gènere o tipus-classe de text]).

Per tant, de l'enumeració anterior de les característiques del parlant es dedueix que ací hem preferit distingir entre els trets que s'hi refereixen i els que descriuen la situació. Començant per la darrera de les esmentades més amunt, l'edat es

recull precedida dels símbols +- quan es calcula a partir de la imatge, i directament quan es fa explícita en algun moment de la participació. També pot ser explícit o implícit el mode d'adquisició de la llengua (L1 quan es declara o sembla intergeneracional, L2 quan es declara o es detecten traces d'una altra L1), el nivell cultural i la procedència territorial. Quant al grup social o professional, és explícit sempre en la fitxa de presentació dels participants principals, que constitueix, com s'ha dit en el capítol 2, el criteri bàsic de distinció d'aquests respecte dels secundaris.

Tot seguit hi ha l'esquema de la situació, que comença amb una breu descripció d'aquesta seguida del temps de començament i acabament, entre parèntesi. Les situacions que recull la fitxa *tendeixen* a coincidir amb les seqüències audiovisuals amb què es presenten les intervencions dels participants, però la correspondència no és sempre exacta. Per exemple, una mateixa seqüència es pot dividir en dues o més situacions si hi ha algun canvi en l'ús lingüístic o en algun dels factors situacionals (camp, tenor i to) que ho faci necessari. També és possible el cas invers: la reunió en una mateixa situació de diversos talls d'imatge intercalats amb els d'un altre participant quan la divisió obeeix a un recurs expressiu del llenguatge audiovisual però no hi ha canvis substancials en els elements definidors de la situació.

Respecte de l'ús de la llengua, es consigna si és exclusiu o parcial, i si el cas és aquest darrer, s'explica de quina manera es du a terme el canvi de llengua, qüestions aquestes fonamentals a l'hora de valorar la lleialtat lingüística d'ús del parlant en qüestió i posar-la en relació amb la lleialtat formal. En els factors situacionals no caldrà detenir-se, perquè són ben coneguts i ja se n'ha parlat en diversos capítols i apartats d'aquest treball (vegeu 2.1, 2.2 i 3.1), incloent-hi l'exclusió del mode, per comú a totes les situacions. Tan sols cal recordar que amb l'expressió *monòleg homogeni*, referida al tenor, ens referim al monòleg de camp homogeni, distint del monòleg en *off* (vegeu 5.1).

El darrer apartat que inclou cada situació és el recull de les variants lingüístiques, acompanyades de la notació del minut i segon on són pronunciades. S'agruparan en els models que hem pres com a referència a partir de la proposta de Josep Lacreu (vegeu 4.5). Però afegint-hi dues possibilitats més: els estereotips normatius indeterminats, que són aquells comuns a tots els models però diferenciats de la parla vernacular, i els vernaculars precisament, els que no són acceptats per cap model. Aquests darrers només es consignen si hi ha contrast amb estereotips d'algun altre tipus; en cas contrari, s'identifica la varietat com a *vernacle sense estereotips* i no s'anoten les variants, que resultarien rellevants per a una recerca dialectològica però no per a aquesta³⁸.

Perquè més que un llistat concret i tancat, és el contrast entre estereotips el que resulta determinant a l'hora d'adscriure'ls a un o a un altre model –a una o una altra intencionalitat d'adscripció ideològica. Per començar, la mateixa noció d'estereotip lingüístic prové del contrast entre les variants marcadament pròpies d'un model i les corresponents de la resta, com s'ha dit als capítols introductoris. Però és que, a més, sovint es necessita una visió de conjunt de tota la participació del parlant per poder-los adscriure a un o un altre. Això no obstant, en la taula 5 del següent epígraf –basada en la taula 4, que s'hi presenta prèviament– es pot trobar una llista, oberta o exemplificadora, de variants a tenir en compte.

Potser convé advertir ara que considerem que és molt difícil de mantenir que aquell *protodel indeterminat* es dega en la major part dels casos a una intenció conscient de mantenir una equidistància entre els models. El normatiu indeterminat es pot entendre, efectivament, com un calaix de sastre on classifiquem les variants inclassificables en els altres models. Des d'aquest punt de vista, és més una eina analítica que no un model social: que hi situem un parlant tindrà sovint més a veure amb les condicions externes o amb la mera

³⁸ Això no obstant, hi ha alguns casos en què la recollida d'estereotips vernaculars s'aproxima a l'exhaustivitat: els dels primers parlants analitzats. A mesura que avançava el treball i conscients que aquesta mena de dades no contrastives no eren rellevants per als objectius de la recerca, sinó que més prompte l'entrebancaven per l'esforç que requerien, es va decidir no consignar-les.

casualitat –en el sentit que amb més temps o amb un altre discurs és ben probable que aparegueren estereotips d’un o d’un altre model– que no amb la ideologia del parlant.

De tota manera, aquestes són qüestions que s’analitzaran cas per cas en els capítols següents. Ara és el moment de presentar les eines de recollida de dades, començant per la d’observació directa, que és la fitxa d’anàlisi de què estem parlant. En aquest marc s’ha d’entendre el darrer apartat que la constitueix, anomenat “*Discursos ideològics*”: s’hi apuntaran aquelles proposicions i també aquelles actuacions que indiquen l’adscripció a algun grup social del parlant, especialment si es poden relacionar amb els eixos de la identitat social i de dreta-esquerra.

Amb això es completa la descripció de la fitxa, el model de la qual presentem tot seguit. En l’Annex II es pot trobar totes les que hem omplert, de manera que el lector pot comprovar l’ús que se n’ha fet.

CAPÍTOL X: títol

PARTICIPANT 1: nom

- Classe social:
- Nivell cultural:
- Sexe:
- Edat:
- Grup social o professional:
- Adquisició:
- Procedència geogràfica:

Situacions:

1. Descripció de la situació (entre parèntesi, el temps de començament i d'acabament de la situació).

Ús de la llengua:

Factors:

- camp:
- tenor:
- to:

Anàlisi de variants:

- indicadors de registre:
- estereotips normatius:
- estereotips particularistes:
- estereotips convergents:
- estereotips integracionistes:
- estereotips secessionistes:
- estereotips no normatius/no de model:

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- Exemples:
- Ideogemes:
- Recursos discursius:

2. Sobre la identitat social:

3. Sobre els drets socials:

Taula 3. Fitxa d'anàlisi.

No cal dir que l'esquema de la fitxa és repetitiu, en el sentit que apareixerà en cada capítol tantes vegades com participants analitzables tinga aquest i que per a cadascun tindrem un nombre indeterminat de situacions. Com a darrer advertiment, assenyalar que no sempre hi haurà dades a consignar en tots els ítems que la componen. La interpretació posterior s'haurà de basar, inevitablement, en les possibilitats que oferisca cada cas.

6.2. La taula de classificació de variants

La segona eina per la qual passen les dades que es recullen en primera instància amb la fitxa anterior és la taula de variants. Té la funció d'organitzar-les d'una manera visual, que en facilite la identificació i el recompte amb un colp d'ull. Així, la part inferior en què són dividides les files serveix per anotar la quantitat de variants del tipus en qüestió, mentre que la columna de més a la dreta serveix per recollir la suma d'estereotips de cada model. Com és obvi, les altres columnes corresponen a cadascun dels nivells lingüístics: el fonètic, el morfosintàctic, el lèxic i les col·locacions (incloent-hi locucions, frases fetes i marcadors textuais).

Per tant, és en la divisió vertical, per files, on es troba la separació de les variants com a estereotips d'un o d'un altre model. Classificar-les en un o en un altre serà el primer pas de l'anàlisi ideològica de la tria de variants lingüístiques, objectiu central d'aquesta investigació. La divisió es trobava ja en la fitxa d'anàlisi dels capítols que s'ha presentat en l'apartat anterior. Ara el que es fa és classificar els estereotips que en les diverses situacions s'adscriuen a cadascun dels models, de manera que, una vegada comptats i observats, ens puguem inclinar a interpretar quin model és el que realment *pretén* seguir el parlant. Perquè com s'ha dit diverses vegades, considerem que el seguiment rigorós dels models serà l'excepció més que no la norma.

En la taula, que es presenta més avant, s'ha mirat de marcar gràficament la diferenciació dels estereotips en tres grans grups per mitjà de dos línies dobles. La primera separa els que responen a la normativa lingüística dels que no, mentre que per davall de la segona s'ha fet constar aquells que puguen ser indicadors del nivell de formalitat. Aquests darrers són secundaris, en el sentit que sovint fan el mer paper d'exemple lingüístic, visible si es vol, d'una dada que ja recull la descripció dels factors que es fa en la fitxa d'anàlisi. Però també és possible que alguna vegada siguin útils per a asseverar aquella caracterització quan siga dubtosa perquè els factors apunten en direccions diferents.

Amb aquesta descripció estem tornant a dues qüestions que s'han tractat amb deteniment en els capítols introductoris i teòrics, com són la de la distinció entre normativa i estàndard lingüístics i la de l'espai de tensió entre allò íntim i allò públic que defineix les situacions del nostre corpus. Breument: els indicadors de registre poden ajudar a delimitar l'àmbit pel qual es decanta un parlant, quan no ho deixen clar ni els factors situacionals ni els estereotips referits a la normativa, ja que aquests poden usar-se o deixar de fer-ho en qualsevol situació.

Però com s'ha advertit en el cas de la fitxa d'anàlisi, l'important és que tot açò es reflectisca amb claredat en la interpretació de les dades que es durà a terme en els capítols següents. En aquest ens limitem a presentar i descriure breument els materials de recollida, que s'han mirat d'elaborar, això sí, tenint en compte tant les consideracions dels capítols anteriors com el treball d'anàlisi que s'hi hauria de fer posteriorment. Falta tan sols explicar el significat dels símbols que defineixen les files, a banda dels models. Breument: *N* significa *normatiu*, *G* es refereix a si l'estereotip és general en l'àmbit territorial del parlant i *C* a si es pot considerar un castellanisme. Tots tres van precedits del signe + o del signe – que indiquen, respectivament, si la variant compleix o no la característica en qüestió.

Abans de veure una mostra de la taula tal com s'ha utilitzat amb els parlants, cal assenyalar que la primera fila descriu els estereotips normatius però de model indeterminat, als quals s'ha fet referència més amunt. Però on els símbols adquireixen sentit més ple és per davall de la línia doble, els que comencen per -N. Mitjançant l'explicitació del caràcter general i de la dependència del castellà dels estereotips es podrà comprovar la influència d'aquesta llengua en la configuració del parlar dels usuaris de cadascun dels models i relacionar-la amb les dades i característiques dels parlants i de les situacions (vegeu caps. 7, 8 i 9).

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Col·locacions | Total |
|---------------------|-----------------|---------------------|--------------|----------------------|--------------|
| (+N, -G, -C) | | | | | |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | | | | |
| Conv. | | | | | |
| Integr. | | | | | |
| (-N, +G, +C) | | | | | |
| (-N, -G, +C) | | | | | |
| (-N, +G, -C) | | | | | |
| (-N, -G, -C) | | | | | |
| +F | | | | | |
| -F | | | | | |

Taula 4. Taula de classificació de variants.

Cal advertir que aquesta taula no s'ha aplicat a la totalitat de participants, sinó tan sols a aquells que presentaven prou quantitat d'estereotips per fer-la necessària. En molts casos, s'ha considerat que era suficient prendre nota dels dos o tres estereotips que marcaven la parla d'un determinat participant, en el benentès que la fitxa d'anàlisi prèvia sí que s'ha aplicat de manera exhaustiva. En l'Annex III es troba la classificació inicial dels parlants en els diversos models, feta precisament a partir d'aquesta taula. L'anàlisi posterior i el contrast entre uns i altres fa que s'hi pugui detectar algun canvi respecte del que es recull als capítols 7 i 8.

La taula 4 també s'ha usat per tal d'exemplificar les variants de què estem parlant tot al llarg d'aquest treball: els estereotips lingüístics. Amb aquesta finalitat presentem la taula 5, per a la qual es fan necessaris alguns advertiments previs:

- el primer ja s'ha fet: és una taula d'exemples, no un recull exhaustiu de les variants que considerem pròpies de cada model;
- els exemples s'han triat, en primer lloc, atenent a la probabilitat d'aparició en els discursos dels parlants, d'acord amb les característiques comunicatives del nostre corpus;
- en segon lloc, hi ha el criteri de la *qualitat socialment estereotípica* de les variants, la qual cosa fa que ens fixem tan sols en aquelles que són *representades* com a pròpies de cada model d'una manera més o menys generalitzada;
- d'aquesta manera, la relació amb altres treballs analítics similars en aquest punt és escassa: del conjunt lèxic de Colomina (1995), dels trets fonètics en què se centra Baldaquí (2005) o de l'estudi més complet de Ponsoda i Segura (1997) només podem prendre aquelles variants *socialment percebudes i interpretades*.

Amb això volem referir-nos, per exemple, a l'absència del tret del ieisme, en tant que fenomen difícil de captar per al parlant no expert. En un altre sentit i sense eixir dels fenòmens fonètics, tampoc no es tenen en compte els trets propis de l'apitxat: encara que són percebuts amb facilitat i que són ressenyats en tots els materials d'orientació per a l'ús de l'estàndard oral, els parlants esperen que un valencià oriünd d'una zona on siga pròpia aquesta varietat els realitze. Es podria dir, per tant, que algunes absències de la taula 5 són ben significatives, encara que no tinga pretensions d'exhaustivitat.

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Col·locacions |
|---------------------------|---|--|---|--|
| (+N, -G, -C) | <i>també</i> - accentuació plana de la conjugació dels verbs acabats en <i>-iar</i> (<i>estudie</i>) | <i>he</i> (1 ^a persona <i>haver</i>) <i>nosa(l)tres, per a</i> - formes reforçades dels pronoms febles - preposició <i>a</i> + topònim - sufix <i>-òleg</i> | <i>abans, actriu, adéu, entrepà, fins, després, llar, lluitar, menys, oblit, soroll,</i> | <i>a més, la resta</i> (els altres), <i>tan sols, tot i que,</i> |
| Secces. | <i>-ada > -à</i> (<i>vesprà</i>) <i>-esa > -ea</i> (<i>bellea</i>) <i>atra</i> (<i>altra</i>), | <i>aixina, lo</i> (article neutre), <i>mos</i> (<i>ens</i>) | <i>artícul, deport, vehícul,</i> | |
| Partic. | - pronúncia semiconsonant del grup <i>-jec-</i> | <i>eixe, este,</i> - imperfet de subjuntiu <i>-ara, era</i> - incoatiu en <i>-ix</i> - pronom <i>vos</i> en posició preverbal | <i>agarrar, dependre, desentrotllar, faena, hui, paréixer, roín, tindre, servici, vore, xicotet</i> | |
| Conv. | - pronúncia palatal del grup <i>-jec-</i> | <i>aquest</i> - imperfet de subjuntiu <i>-às, és</i> - incoatiu en <i>-eix</i> - pronom <i>us</i> en posició preverbal | <i>agafar, aprendre, avui, desenvolupar, dolent, feina, semblar, tenir, servei, veure,</i> | <i>és a dir, és clar,</i> |
| Integr. | - neutralització d'algunes vocals (<i>tuthom</i>) | - <i>meva, teva, seva</i> - subjuntiu en <i>-i</i> (<i>sigui, existeixi</i>) | <i>estrella, llangardaix, maco, mirall, noi, patata, tarda</i> | |
| (-N, +G, +C) | <i>cantitat, mentira,</i> - no apostrofar | <i>hi ha que, lo</i> (article neutre), <i>pa</i> (<i>per a</i>), <i>tindre que,</i> - prep. en + topònim | <i>adiós, ahí, antes, apoiar, companyer, entonces, hasta, menos, olvidar, pelear, pues, puesto, rato, sentar-se,</i> | <i>des de luego, i pico</i> (i escaig), |
| (-N, -G, +C) L2 | - tancament de les vocals semiobertes | | | |
| (-N, +G, -C) | <i>encà</i> (<i>encara</i>), <i>tamé,</i> <i>pac a</i> (<i>cap a</i>), <i>juar</i> (<i>jugar</i>), <i>per el</i> (<i>pel</i>), - elisió de la /v/ de l'imperfet d'indicatiu en el grup <i>à + e</i> (<i>pensàem</i>) - <i>t</i> epentètica final (<i>cànvit, nèrvit</i>) - metàtesis: <i>crompar, quidrar</i> | <i>escomençar, ha</i> (1 ^a persona <i>haver</i>), - <i>ens/us > se</i> (<i>se trobàrem, se n'aneu</i>) - pleonasmes (<i>n'hi ha pa</i>) - preposició <i>en</i> per <i>amb</i> - gerundis amb <i>-g-</i> (<i>tinguent, ploquant</i>) | <i>mosatros, ficar</i> (per posar), | |
| (-N, -G, -C) | | | | |
| +F | | - adverbis en <i>-ment</i> | - eufemismes | - marcadors textuais (<i>en primer lloc</i>) |
| -F | | - sufix <i>-ata</i> | <i>au</i> (salutació i interjecció), <i>guai, mola, passar</i> (abstenir-se), <i>xe</i> -blasfèmies - disfemismes - renecs | - refranys (<i>tota pedra fa paret</i>) |

Taula 5. Taula de variants.

7. EL MODEL VERNACULAR

Es comptabilitza un total de 58 parlants que fan ús del que s'ha anomenat *model vernacular*, és a dir, que no marquen el seu parlar amb cap variant normativa que no siga pròpia alhora del model de llengua que s'ha transmés històricament de generació en generació. Aquesta xifra suposa més de la meitat dels parlants que fan servir el català en el nostre corpus, la parla dels quals s'ha analitzat i que, com ja s'ha assenyalat al capítol 2, fan un total de 106. Això, a més de confirmar, d'entrada, la hipòtesi de l'escassa extensió popular dels models, justifica que dediquem un capítol a mirar d'esbrinar-ne les motivacions ideològiques, quan se'n puguen suposar.

Però abans convé fer referència a algunes dades generals més sobre els parlants per fer-nos-en una idea de conjunt. Des del punt de vista del programa que forma el nostre corpus, cal dir que 33 d'aquells 58 són participants principals (*Pp*) i 25 participants secundaris (*Ps*). I que entre els uns i els altres, participen en la immensa majoria de capítols de la sèrie, amb les úniques excepcions del 16 i el 23. Per tant, la seua procedència geogràfica és poc marcada, en el sentit que haurem d'esperar parlants de quasi totes les comarques amb representació en la sèrie documental, que són, de fet, la major part de les valencianes (vegeu cap. 5).

Això és així; ara bé, convé tenir en compte que un percentatge considerable de participants (23, vora el 40 % dels 58) viuen o han nascut en les comarques centrals (la Costera, la Vall d'Albaida, la Safor, la Marina Alta, el Comtat, l'Alcoià). L'altra procedència remarcable la constitueix l'Horta (10 parlants, 17'5 %), però s'ha de considerar menys significativa, atés que aquesta comarca inclou la ciutat de València i, per tant, constituirà un percentatge significatiu de qualsevol grup, pel pes del cap i casal sobre la població total del País Valencià.

El que sí que és rellevant per a l'anàlisi és la concentració de parlants d'aquest model en les comarques centrals, considerades com les més dinàmiques lingüísticament, ja que registren el percentatge de coneixement i ús del valencià més elevat³⁹. Als quals caldria afegir els 7 de la Ribera, els 4 procedents de la Plana, i els 2 de la Foia de Castalla (hi ha un total de 6 parlants de procedència dubtosa). El predomini absolut de parlants que tenen el català com a llengua primera corrobora la importància de l'origen i l'ús natural de la llengua per a aquest model: tan sols 5 (8'75 %) el tenen com a llengua segona, mentre que n'hi ha 5 més que plantegen dubtes en aquest aspecte.

L'ús del model vernacle entre els parlants autòctons pot veure's, des d'un prisma optimista, com una mostra de vitalitat etnolingüística, capaç *encara* de transmetre un model de comunicació natural per a la major part de situacions. També, en un sentit contrari, es podria interpretar com una resistència a qualsevol regularització de la forma lingüística, la qual cosa suposaria un seriós entrebanc a l'ús de la llengua en els àmbits formals. Però abans d'entrar més a fons en la interpretació de les motivacions, caldrà detenir-se en la resta de dades que puguen donar-hi alguna llum, en el benentès que pressuposem una diversitat de motivacions entre els usuaris d'aquesta mena de *no model*.

En el punt 4.6 s'ha posat de manifest que la dada potser més important ací és l'edat i es proposava una mena de *barrera crítica* al voltant dels 35 anys. Tenim, doncs, que tan sols 7 parlants dels exclusivament vernacles es troben per davall d'aquesta barrera. D'altra banda, s'observa que la pràctica totalitat dels majors de 60 anys, un total de 18, el 31 % d'aquest grup, es troben ací.

³⁹ Així es desprèn de les enquestes que s'han realitzat al País Valencià sobre aquesta qüestió. Vegeu, per exemple, les corresponents al 2004 i 2005 que fan públiques l'AVL i la Generalitat Valenciana en les respectives pàgines web.

A la vista d'aquestes dades, es ratifica la pertinència de la línia d'edat crítica per a la interpretació ideològica dels seixanta anys que es proposava en l'apartat 4.6. Perquè, d'entrada, tan sols aquells 18 parlants que la sobrepassen es podrien considerar dins el grau zero d'implicació ideològica per l'ús del model vernacle. Açò estaria en consonància amb el principi generalment acceptat en totes les teories del canvi lingüístic segons el qual els vells són sempre els més refractaris. I també amb els resultats de Segura (2002), que confirmen que aquest grup és impermeable a les formes lingüístiques no tradicionals del seu parlar.

Per contra, la resta no s'ha de considerar *incapacitada* per a poder marcar el seu parlar almenys amb algun estereotip que indique un intent d'aproximar-se a un model de *correcció* de la llengua. Aquests parlants són el gruix dels qui fan servir el vernacle (38, el 68 %), ara sí, caracteritzable d'entrada com a *antimodel*. La manca de competència no és *excusa*: podrien haver actuat com els 14 que usen algun estereotip i que formen part del grup següent. Haurem de mirar d'interpretar, doncs, per què no ho fan, en la primera incursió decidida en l'anàlisi de la *intencionalitat*, més enllà de l'ús lingüístic efectiu, tal com s'ha justificat en els capítols 4 i 5. En el benentès que el grau màxim d'implicació ideològica caldrà reservar-lo per a aquells 7 joves.

La dada de la formació cultural, deduïda del grup professional al qual pertany el parlant, confirma la pertinència de la premissa sobre aquest punt: tan sols hi ha 6 parlants (11'77 %) als quals se'ls pot suposar una formació mitjana o superior, 2 dels quals tenen menys de 60 anys (3'92 %). De més a més, aquests darrers parlants són *Ps* amb menys d'un minut i mig de participació, la qual té lloc en conversa múltiple. Dues circumstàncies que es podrien considerar *atenuants*, en el sentit que aquests factors tendeixen a rebaixar el nivell de formalitat global.

Per tant, en cada cas concret caldrà interpretar la intencionalitat del parlant en un o en un altre sentit d'acord amb les dades que acabem de comentar i altres, com

ara els discursos més o menys ideològics i les demostracions de lleialtat lingüística. Deixant de banda el cas dels majors de seixanta anys, ja s'ha apuntat en diverses ocasions que les intencionalitats bàsiques –ideològiques, no cal dir– que pressuposem en la no adopció de cap model formal de llengua són una certa oposició a l'ús de la llengua en aquests àmbits i la no identificació amb cap dels models. En definitiva, una oposició als models pròpiament dita o una oposició a la llengua a través dels models, que és, aquesta segona motivació, la que s'usa de manera quasi exclusiva per explicar habitualment el fenomen.

Els apartats en què s'organitzarà el capítol parteixen d'aquest pressupòsit i en cada parlant es matisa tant com es pot la intencionalitat que es dedueix de les seues dades. Tot seguit, ens detindrem una mica en aquells parlants que superen la barrera crítica d'edat dels seixanta anys però que presenten discursos o actuacions dignes d'esment respecte de l'adscripció ideològica o grupal sobre la llengua o la identitat col·lectiva. També farem un grup amb aquells de qui no tinguem cap dada que ens ajude a inclinar-nos per una o una altra intencionalitat.

7.1. L'oposició a la normalització

Classifiquem ací aquells parlants de l'actuació lingüística dels quals es pot deduir una posició com a mínim poc favorable a l'ús normalitzat de la llengua en els àmbits formals. S'ha de recordar, d'entrada, que la interpretació de la seua actitud lingüística es fa a partir de l'anàlisi de la seua actuació en un àmbit de certa formalitat on aquesta es troba més o menys consolidada, com és el cas de RTVV –amb totes les deficiències que es vulga. També, que la interpretació la fem ací en termes estrictes d'*opció ideològica*, per a la qual cal evitar el tràfec terminològic de l'ús normalitzat socialment a descriure l'actuació lingüística individual i grupal en termes de *normalitat-anormalitat* (vegeu la nota 14).

Aquesta opció ideològica és més o menys identificable amb el grup que Xambó anomenava *espanyolistes* (veg. 3.6 i 4.5). De fet, tot i que són ben pocs els parlants que incloem en aquest grup, un total de 6, cal fer-hi dos subgrups de bon començament d'acord amb el grau d'identificació amb aquells. En primer lloc, tenim l'opció *forta*: hi ha un parell de casos que podríem anomenar *parlants hipotètics* de llengua catalana, ja que hi ha indicis que han triat l'opció de renunciar a l'ús públic de la llengua pròpia. Es tracta de la *Pp* 2 del capítol 13, Fina Carbonell, i la *Ps* 1.3 del capítol 20, que constitueixen els únics casos d'usuaris del castellà que analitzarem. No com a excepció, sinó precisament pels indicis de canvi de llengua.

En el cas de Carbonell, les dades que ens porten a aquesta interpretació són que viu en un poble de vitalitat lingüística com és Benigànim almenys des de fa prou anys per haver-se integrat en els costums i tradicions locals, que el gendre se li adreça en valencià (situació 3) i que la seua manera de parlar el castellà resulta tan, diguem-ne, emfàtica que podria denotar que no l'usa habitualment. La participant secundària és una dona de més de seixanta anys que mostra orgullosa la casa pairal d'un poble indeterminat de l'Horta, coordenades que fan més que probable que el català siga la seua llengua primera. A més, l'utilitza en un parell de frases en una situació tan informal –i arquetípic– com quan escudella la paella a la família en el camp. Però usa el castellà en el monòleg seriós en aquella casa durant vora dos minuts.

Dels altres quatre parlants, i amb previsions, es podria dir que expressen una certa manca d'entusiasme per l'ús ple de la nostra llengua. No cal dir que en aquest cas l'indicador bàsic és el rebuig de qualsevol rastre de model formal en la seua parla. Combinat, òbviament, amb marques d'ideologia coherent amb el grup espanyolista i denotant una posició favorable a uns límits de la normalització lingüística allunyada de la plena equiparació amb l'altra llengua en conflicte, el castellà. Tenint en compte l'atenuant comú a tots ells de trobar-se per damunt de

la barrera dels 35 anys, però que no es pot arribar a considerar eximent de l'ús de *cap* estereotip normatiu per tal com hi ha parlants de la seua generació que n'usen *algun* (vegeu cap. 8).

El primer que comentarem és casualment el primer participant de la sèrie, el *Pp* 1 del capítol 1, i també el que més indicis d'*antinormalitzador* ofereix. Es tracta de José Miralles, “artista i restaurador” d’Oliva (Marina Alta) d’uns cinquanta-vuit anys. Regenta un restaurant de carretera que ix moltes vegades en pantalla, per dins i per fora, sense que se’n veja el nom. No obstant això, l’establiment és perfectament recognoscible per a qualsevol que haja passat per la carretera d’Oliva a Gandia: es tracta d’un restaurant d’uns quinze anys d’antiguitat amb un rètol que es pot llegir de ben lluny, amb la inscripció *Viva España*.

L’adscripció nacional és explícita també en la frase *ací en Espanya es conduïx per la dreta* (02:30). Aquesta no és una dada *forta*, en el sentit que la immensa dels valencians la subscriurien, sobretot si es té en compte que s’ha pronunciat en contrast amb un altre estat, Sud-Àfrica. Però sumada al rètol d’un restaurant obert ja ben passats els anys de la transició estricta i en una de les zones on més presència té el discurs nacionalista no espanyolista, pot considerar-se significativa.

L’altra referència geofraticoidentitària que fa aquest parlant es refereix a l’àmbit més local i es troba carregada d’afectivitat: *al final tornes a casa, al meu poble meravillós que és Oliva* (05:07). Tant el fet que els àmbits d’identificació siguen diferents com les connotacions de cadascun garanteixen que no entraran en cap cas en conflicte. La nació espanyola es troba en la dimensió d’allò rellevant socialment, mentre que els *sentiments* que desperta la pertinença al poble se situen en un àmbit més pròxim a la individualitat. Aquesta connotació individual, quasi isolada, afecta directament la representació de la llengua, que sembla ser estrictament *la llengua del poble, del llogarret*. En qualsevol cas, la relació

llengua-identitat que resulta subratllada és la que assimila la identitat social primària amb la varietat dialectal més social (veg. esquema 6, cap. 3).

A més, s'hi pot observar un *substrat diglòssic* en l'organització de l'ús del valencià i el castellà en diverses ocasions. Com ara, quan tradueix una frase d'una llengua africana al castellà dins un monòleg en valencià (02:22) o quan fa la presentació de l'espectacle en castellà i hi dóna la benvinguda en castellà, anglés i català, per aquest ordre (24:27). Però sobretot, cal destacar el fet que no ha transmés la llengua a les filles, com sí que han fet tants emigrants, demostrant-hi un valor ni que siga sentimental. La responsabilitat d'aquesta darrera qüestió, com també la del nom del restaurant, és òbviament compartida amb la seua esposa, la *Ps* 1.1, d'uns quaranta-vuit anys, que situem en aquest grup tan sols per aquest indici.

L'únic possible *atenuant* que caldria tenir en compte en aquest parlant és la proximitat a la barrera crítica dels seixanta anys, que comparteix amb el tercer que s'analitza ací: el *Ps* 1.1 del capítol 8. De fet, l'única dada que en aquest cas tenim per situar-l'hi és l'ús del castellà amb la seua esposa, tot i que viuen i tenen un establiment públic a València fa molts anys. També, si es vol, el fet que anomene en castellà les plantes del jardí, amb estereotips relativament forts com *pino xino* (25:11).

En canvi, el darrer comparteix amb els dos primers la renúncia a la transmissió intergeneracional, que en el seu cas és també indicador únic per proposar situar-lo ací. S'ha de dir que en el seu cas el fet resulta més marcat, ja que no deu arribar a la quarantena. Es tracta del *Ps* 1.1 del capítol 20, fill de pare catalanoparlant i catalanoparlant ell mateix, però pare d'un xic que, malgrat que s'esforça, demostra una competència lingüística mínima. També s'ha de tenir en compte que la mare és la *Ps* 1.2 del mateix capítol, la qual hem descrit al principi de

l'epígraf com un probable cas de canvi lingüístic, l'opció ideològica més marcada en contra de l'ús generalitzat de la llengua.

7.2. La no identificació o el rebuig dels models normatius

En aquest apartat s'analitza el grup de parlants que, en contrast amb els anteriors, fan o diuen alguna cosa que demostra una actitud positiva de cara a l'extensió de l'ús social de la llengua, però sense que això es tradueixca en cap aproximació a un model normatiu. És a dir, són aquells que la sociolingüística clàssica definiria com a exemples de lleialtat lingüística negativa quant a la forma, però trobant-se amb la paradoxa teòrica que la lleialtat d'ús s'ha de considerar en termes positius. Paradoxa que deixa de ser-ho si es parteix de la interpretació ideològica de les maneres d'actuar en societat, en un aspecte tan rellevant socialment com és el lingüístic.

Hem anotat en diversos llocs que interpretem dues possibles intencionalitats en els parlants que presenten una aparent incongruència entre els dos tipus de lleialtat lingüística: la voluntat de no significar-se ideològicament i l'adhesió a un *valor d'autenticitat* o rebuig de la distinció social respecte dels parlants vernacles tradicionals. Dues possibilitats que, a més de no ser excloents mútuament, són ben complicades de discriminar en un corpus com el nostre. En qualsevol cas, allò rellevant és que les dues rebutgen el model normatiu i es troben més o menys en el mateix punt de gradació de la *intensitat ideològica*.

Però és que cal tenir en compte encara una tercera possibilitat, aquesta més *intensa*, com és l'adscripció a un dels models més marcats: el secessionista. Estem parlant del fet que en ocasions caldrà interpretar que l'ús oral del vernacle respon al mateix esquema ideològic que el d'aquest model, és a dir, el rebuig a la normativització i l'estandardització més o menys consolidades i basades en la

unitat de la llengua. És més, de vegades serà lícit suposar que si no apareixen estereotips que indiquen el seguiment d'aquell model és per manca de competència o de temps. O pel mode, en el sentit que en l'oral el model secessionista és el més pròxim al vernacle, fins al punt que s'hi pot confondre en textos orals breus. En els escrits, òbviament, és impossible fugir d'un o un altre model normatiu.

Comencem, doncs, per aquesta tercera possibilitat, la més marcada ideològicament. El primer que cal anotar és que els indicis són també indirectes ací: no hi ha cap parlant que afirme la seua adscripció ideològica. Però sí que n'hi ha alguna de grupal que va en un sentit coherent a la descripció del grup que fa servir el model secessionista. També el conjunt de característiques del parlant i de la seua manera d'actuar lingüísticament en societat ens permet suposar-ho. En concret, hi ha dos parlants que considerem que ben probablement es mouen per aquesta motivació ideològica tot i que la seua parla tan sols presenta indicadors de model vernacular estricte: el *Ps* 2.1 del capítol 8 i el *Pp* 4 del 18. Tot seguit, en veurem uns altres tres potser menys probables.

Els dos que hi situem amb més convicció tenen en comú, a més d'una edat al voltant dels quaranta-cinc anys, una de les característiques més arquetípiques dels membres d'aquest grup: la vinculació al món de les falles de la ciutat de València i rodalia. Cal dir de seguida que aquesta circumstància s'ha pres amb totes les cauteles, per evitar caure en una tipologia social que hem qualificat d'ideologitzada en alguna ocasió, precisament per arquetípica. Però això no vol dir que s'haja de rebutjar per sistema, altrament cauríem en el mateix error de manera simètrica. El que cal fer és mirar els indicis objectius i interpretar-los.

Pel que fa al participant secundari, és indicatiu important que ho siga d'un dels parlants que en el capítol següent s'analitza en l'apartat del model secessionista. A més, la seua participació consisteix en un diàleg amb aquell en el casal, sobre

el tema de l'escriptura del llibret –que seguirà ben probablement el model esmentat. El fet que evite un parell de castellanismes usuals en valencià en la seua breu intervenció s'ha de prendre també com a indicador d'una certa lleialtat formal, tot i que tan feble, en el sentit de poc estrident per als vernacles tradicionals, que el mantenim en aquest grup: *bona vesprà(da)* (05:51) i *d'acord* (06:54).

El Pp 4 del capítol 18, José Antonio Asins, es presenta com a “perruquer i modista”, però fa una referència a la falla de Catarroja, de la qual ha estat president durant cinc anys, tot destacant l'organització d'activitats culturals relacionades directament amb la identitat i la llengua dels valencians (20:20-20:45). Per exemple, l'exposició del 9 d'octubre, dedicada a la pilota valenciana, o el fet que hi assagen i representen *obres de teatre en valencià* (20:44). Així, no es pot aduir un desconeixement absolut de tots els models normatius de la llengua, atés el component escrit que impliquen aquestes activitats, en les quals participa activament. I el model més semblant a la seua manera de parlar és el secessionista, com s'ha dit més amunt.

El fet que es presente amb el nom en castellà és coherent amb aquella representació de la identitat col·lectiva no conflictiva entre el regionalisme valencià i la nacionalitat espanyola que véiem en el capítol anterior. El que ja no respon a la caracterització tòpica dels usuaris del model secessionista és la lleialtat lingüística d'ús de què fa gala en ser el català la llengua en la qual parla al seu fill, tenint en compte que la seua esposa, i mare del jove, s'expressa en castellà 21:22-22:17. També s'hi expressa amb la jove castellanoparlant a qui arregla el vestit i el pentinat (situacions 2 i 3).

La Pp 5 del capítol 7, Leonor Guillem, “exanguilera”, també demostra una certa lleialtat instrumental en haver transmés la llengua al fill i emprar-la, ni que siga parcialment, amb una companya del mercat que s'expressa en castellà (situació

2). Encara més, la part visible del rètol del comerç que (actualment) porta el fill està escrita també en la nostra llengua: *Anguiles vives* “*El Gale[ocult]* (05:40). Tanmateix, aquest ús escrit es troba clarament lligat a un valor de tradició, com el comerç de mercat mateix, més evident encara en aquesta frase en valencià vernacular que introdueix en la recitació d’un poema propi en castellà estàndard: *I a tu, Mare de Déu, que estàs dins del nostre mercat, cuida de tots mossatros i de tots els dessamparats* (22:47).

És així que la hipotètica proximitat al grup que se sol identificar amb el model secessionista ve donada bàsicament a través dels valors tradicionals, que relacionen la llengua més amb la intimitat i el folklore que no amb l’ús social ple. L’estètica, tant del poema com la personal i com, sobretot, la de la cuina en què es desenvolupa la situació 3, corroboren la identificació d’aquesta participant amb els valors esmentats.

Menys dades presenta el segon participant principal del capítol 19 per dilucidar la intenció darrera de la seua parla netament vernacular. El situem, però, prop dels anteriors per indicis tan lleus com l’estètica personal, la vinculació al món de la cultura, musical en el seu cas, i l’autodefinició de l’espai propi com *l’horta valenciana* (02:31). En qualsevol cas, la proximitat a la barrera crítica d’edat i el fet que tots els familiars amb qui apareix parlant (esposa, fill, mare) usen també el vernacle sense cap estereotip, ens podrien portar a interpretar un ús poc ideologitzat d’aquesta varietat.

En canvi, les dades de la primera participant principal del capítol 14, Maria Carmen Tomás denoten un ús del vernacle en la comunicació pública clarament intencional, però combinat amb una actitud favorable a l’ús social de la llengua. Això darrer ho demostra en utilitzar-la exclusivament en diàlegs i monòlegs alterns amb una companya castellanoparlant. La lleialtat lingüística –d’ús– és especialment remarcable perquè la seua parla presenta estereotips de L2, com ara

la pronúncia d'algunes semiobertes i *no m'agrà(da) res* [gens] (21:14). En l'altre sentit, la seua joventut, al voltant dels vint anys i escaig, fa que resulte molt marcat el no ús de cap variant normativa no vernacular.

La intenció ideològica concreta no es pot establir amb claredat tampoc en aquest cas. Però si al que s'ha assenyalat s'afegim el nom *estereotípic*, en el sentit de no tradicional⁴⁰, del nuvi, Enric, i que viu i treballa al cap i casal, l'adhesió als postulats secessionistes no s'hauria de descartar. Tot i que, en no haver-hi més dades, també és possible una adhesió al valor d'autenticitat, ni que siga *sobrevingut* a partir de la relació amb la parella i un hipotètic nou cercle de relacions en valencià. Menys probable caldrà considerar la recerca del punt zero de significació ideològica si donem importància a aquesta xarxa, per allò del nom en valencià no tradicional del nuvi.

En qualsevol cas, i com s'ha advertit més amunt, la major part dels parlants que analitzem en aquest apartat presenten una gran dificultat d'interpretació *concreta* de la intencionalitat ideològica que els porta a no eixir del vernacle. L'únic que les dades que s'extrauen de la seua participació permet inferir és que no ho fan perquè s'oposen a l'expansió de la llengua. A més dels indicadors esmentats fins ara, es pot deduir del fet que presenten estereotips de canvi lingüístic, és a dir, de valencià L2 i llengua habitual en l'actualitat. És també el cas del Pp 3 del capítol 1, "mecànic especialitzat en Harleys" d'uns quaranta anys, natural de València i resident a Bellreguard, qui combina la manca d'obertura d'algunes semiobertes amb formes com *víurer* (13:30) i *en els xiquets* (20:35).

⁴⁰ La interferència del castellà resulta com a mínim curiosa en el camp de l'antroponímia en la comunitat de parla valenciana. Així, hi ha alguns noms que s'havien mantingut en la llengua pròpia abans del lleu procés de normalització dels darrers vint-i-cinc anys, ni que siga en els àmbits informals-familiars, com ara *Vicent, Pep, Jaume*, mentre que altres havien estat desplaçats per a tots els usos per l'equivalent castellà: *Enrique, Alberto, Alfredo...* La distribució pot sofrir alguna variació dependent del grau concret de castellanització de la zona, però hi ha casos que semblen generals.

Igualment hem de considerar el participant secundari 3.1 amb qui interactua aquest. Sembla una mica més jove i intervé durant a penes 15 segons en una conversa telefònica amb ell. Igualment, en el sentit de no oposició a l'ús de la llengua i que no hi ha dades per inferir res més, en aquest cas ni tan sols si fa ús de L1 o L2, pel poc temps de participació. Sí que resulta més evident que és la segona llengua del Ps 1.2 del capítol 22, a través de l'exemple típic de les semiobertes. El fet que siga una mica més jove que els anteriors ens portaria a interpretar una major intencionalitat a l'hora d'*evitar* l'ús d'estereotips normatius, que contraresta el fet que siga natural de la ciutat de València –pel grau de castellanització juvenil– i que el seu pare faça ús també del vernacle.

No sols absència d'oposició a la normalització, sinó lleialtat instrumental activa és el que demostra la Pp 4 del capítol 2 per mitjà del manteniment de la llengua en converses bilingües, fins i tot amb estrangers. Tot i que aquesta parlant, amb qui comencem l'anàlisi dels catalanoparlants d'origen en aquest epígraf, tampoc no ofereix dades que permeten interpretar l'absència de cap estereotip. Potser la raó siga el contrast entre el poc contacte amb àmbits on s'usa la llengua estàndard i la freqüència d'usos vernaculars que implica tant la seua ocupació professional com la vitalitat lingüística de la Marina Alta, on viu i treballa. L'edat, encara que sembla que tinga uns anys més que els anteriors, no arriba a ser rellevant: la quarantena ni *eximeix* del tot ni *obliga*.

També manté la llengua en conversa amb interlocutor castellanoparlant el Ps 4.1 del capítol 3, d'uns cinquanta anys. En aquest cas, però, la implicació ideològica és menor, ja que l'interlocutor és un company de treball de qui sap que porta molts anys residint a la Costera. Com també és baixa, però en el sentit interpretatiu contrari, pel que fa a l'ús del vernacle pur, a causa de l'edat i del treball poc qualificat (són enterradors). De fet, es pot obrir ara un subgrup de participants que comparteixen el fet que presenten algunes característiques, ells

com a parlants o les situacions, que situen la implicació ideològica del seu comportament lingüístic en un punt molt baix.

Enllaçant amb el punt del treball poc qualificat, podríem parlar de la *Ps* 1.1 del capítol 9, conserge. Tanmateix, que ho siga d'un institut, on el contacte amb el valencià normatiu és més que probable, i que tinga poc més de trenta anys, són dades que contraresten l'anterior. Però la situem ací pels factors situacionals, favorables en el seu cas a l'ús del col·loquial: intervé en una conversa de camp genèric, fàtica, amb l'altra conserge, la *Pp* 1, que tampoc no utilitza cap estereotip en la situació que comparteixen (sí que ho fa en altres situacions i per això s'analitza en 8.1).

També en el capítol 9 trobem un parell més de participants secundàries que són assimilables al que estem comentant ara mateix. Tant la *Ps* 2.2 com la 3.2 intervenen en una situació de tenor interactiu, però es distingeixen dels anteriors en el factor camp, perquè en ambdós casos es pot afirmar que es troba en els antípodes d'allò irrellevant: el tema de conversa és l'educació en els instituts, des del punt de vista dels professors en el primer cas (+- 46 anys, cap d'estudis) i dels estudiants en el segon. Com que sengles converses són entre iguals, el tenor sí que facilita l'ús del vernacular, a més del to informal. Perquè l'ús del vernacle en aquest cas no es pot atribuir de cap manera a una manca de competència en el model normatiu, a causa de la formació i l'edat respectivament.

Fins i tot, i encara que pugua semblar paradoxal, potser el camp també actua en aquest sentit, perquè encara que siga rellevant per als subjectes, està lligat a la seua intimitat, al que *són* en aquests moments. Aquesta temàtica íntima pot haver estat determinant també en la parla dels participants secundaris 3.1 i 3.2 del capítol 6: en el seu cas, la personalitat i l'afició al futbol del fill d'ambdós. De més a més, les seues ocupacions no tenen res a veure amb l'ús formal de la llengua (comerciant de fruita a l'engròs i mestressa de casa, respectivament) i la

seua parla presenta un indicador en cada cas que els aproxima a la lleialtat formal: la ultracorrecció *entrene* [entrenament, *entreno* castellanisme col·loquial] (02:54) el pare i que la mare anomena el fill *Arcadi* en la situació 5, tot i que en la fitxa es llig *Arcadio*.

Aquest és, precisament, el participant principal més jove de tota la sèrie, uns onze o dotze anys, i el que menys temps hi participa: 57 segons d'ús efectiu de la llengua. Però apareix més temps en pantalla, durant les intervencions dels seus pares i *representant* junt amb ells episodis de la vida quotidiana d'aquesta família de la Vall d'Albaida. El poc temps i els factors situacionals, doncs, determinen la manca d'estereotips normatius en un parlant que conviu a diari amb el model formal de la llengua i amb l'informal. El fet que no n'apareguen tampoc en els talls monologals (llevat d'un tímid *futbol* 24:28, en evident resposta a una pregunta i alternant amb el més freqüent *fútbol*) fa pensar en el pes del valor d'autenticitat.

Potser és també aquest valor el determinant en la parla de l'altre participant secundari lligat a Arcadi, el 3.3. Tot i que no apareix en pantalla, la veu és d'una persona jove –per tant, en contacte recent amb la normativa lingüística– i la situació també requeria, en principi, l'ús d'una llengua més pròxima al model formal: presenta l'alineació de l'equip de futbol, tot imitant, en l'entonació per exemple, la manera professional –i sabent que allò s'havia d'emetre per la televisió valenciana. El fet que presente estereotips vernaculars tan forts en aquest context com *jua* [juga] (16:03), o *delanter* (16:15) l'interpretem en relació a aquest valor de l'autenticitat i no tant en el d'oposició a l'ús públic o de proximitat al secessionista. En aquest darrer cas, s'ha de tenir en compte la situació geogràfica en una comarca on aquestes opcions són poc usuals, en el vessant *organitzat* que implica l'ús d'un model lingüístic formal, si més no.

La mateixa interpretació d'autenticitat a través de l'origen comarcal (la Marina Alta en aquest cas) es pot aplicar al *Pp* 5 del segon capítol, Francisco Blanquer. Amb la dada afegida que pels seus quaranta anys, més o menys, i la seua professió de mariner és probable que no haja rebut cap ensenyament regulat de la llengua. A més, s'ha de tenir en compte l'anàlisi de la seua esposa, la *Pp* 3 del mateix capítol, en l'apartat 8.1, en el qual es destaca també l'autenticitat. I que és un *Pp* atípic, en el mateix sentit que l'Arcadi: la seua participació no arriba al minut i està lligada a la d'altres parlants principals.

Més cap a l'autenticitat i el poc domini de la varietat normativa que cap al rebuig dels models fixats i, sobretot, descartant la proximitat al secessionista, cal interpretar la participació del *Ps* 1.2 i de la *Pp* 2 del capítol 26. Els dos, més pròxims als cinquanta que als quaranta anys, conviuen amb naturalitat amb varietats lingüístiques que rebutgen els seguidors d'aquell model. El primer és el pare d'Aureli Vendrell, analitzat en el primer apartat del capítol següent com a seguidor d'un model normatiu clarament basat en la unitat de la llengua. I responsable, si més no parcialment, del fet que el nom del fill es presente en valencià. La connivència amb aquestes dades ens porta a descartar el rebuig cap a qualsevol tipus de lleialtat lingüística.

Quant a la segona participant principal del mateix capítol, el fet que interactue lingüísticament amb total naturalitat amb una parlant del català oriental (situació 3) i l'origen comarcal de la Plana Alta abonen la hipòtesi de descartar el secessionisme i l'oposició frontal. És més, denota una actitud favorable a l'ús de la llengua en escriure en valencià en un xat, encara que el model que hi fa servir no es diferencia a penes del que parla: *que tal estas? / huyyyyyy / ortanique es una varietat de mandarina / jajajajajaaaajajaj / abans era jefe de camp* (02:21), *y ara estic en un aparthotel de alcocebre* (08:34).

Tot i que formes com *jefe*, *y* o *alcocebre* s'han de considerar estereotips no normatius forts, són atribuïbles a una baixa competència lingüística en el codi escrit de la llengua. De fet, pot ser que Maribel Gómez s'haja analitzat ací i no en el capítol següent per casualitat, ja que es dona el cas que el parell d'autocorreccions que practica en el monòleg de la situació 4 donen com a resultat una variant pròpia també del valencià vernacular, no estereotípica de normativa, per tant: *cualquier o consevol* (14:40), *detràs de una pantalla darrere n'hi han unes persones* (14:49). En l'altre sentit, també cal dir que no manté la llengua si no la usa l'interlocutor, cosa que rebaixa el grau de lleialtat d'ús que li atorgàvem pel fet d'escriure-hi. Tal volta la seua és una posició que s'acosta al grup dels que s'analitzen en l'apartat següent a causa de la manca de dades més o menys determinants en algun sentit.

7.3. Casos dubtosos

Hi ha tot un conjunt de participants en el nostre corpus que presenten un elevat grau d'indefinió en la seua manera d'actuar lingüísticament. Són aquells que, des de la perspectiva d'aquesta investigació, es podria dir que *actuen i parlen d'una manera que diu poc*. Tan poc que ni tan sols ofereixen uns indicis mínims de si el no ús de cap model normatiu s'ha d'atribuir a una oposició als models en si mateixos o a una posició poc favorable a la normalització lingüística plena. Fins i tot és improbable que se situen en aquesta secció al seu pesar: si els hi preguntàvem, potser més d'un se situaria pròxim a algun grup ben gustós i d'una manera clara i directa.

Aquesta, però, és una limitació que s'ha assumit des de la gestació mateixa de la idea de la recerca. Perquè el que pretenem no és tant esbrinar les creences ideològiques concretes d'un grup més o menys representatiu de parlants, sinó la manera en la qual la parla d'alguns d'ells en reflecteix la posició sobre la

conveniència d'eixamplar els usos socials de la llengua i de dotar-la, per a aquest fi, d'un model formal. I, d'una manera ben especial, esbrinar les motivacions de les preferències cap a les diverses propostes que les institucions i els grups més implicats fan a la societat valenciana.

Aquest objectiu que recordem ara implicava la premissa que no serà possible traure conclusions sòlides respecte de la totalitat dels subjectes a analitzar. En els capítols introductoris en què s'ha presentat el treball, convé recordar-ho també, posàvem l'èmfasi en l'interés que té, *per se*, el fet de comprovar que l'esquema d'anàlisi ideològica de les variants lingüístiques és aplicable a un percentatge molt considerable dels participants. I encara cal assumir el component de subjectivitat inherent a l'anàlisi qualitativa quan aquesta s'aplica a aquells que presenten dades que *considerem* rellevants.

En concret, són 8 els participants als quals no *ens atrevim* a interpretar-los un posicionament ni respecte de la llengua, ni dels models, ni de la identitat social. Es troben tots dins la franja de les dues barreres d'edat (entre els 35 i els 60 anys) i fan un ús exclusiu de la llengua. Però el seu ús no es pot *contrastar* per tal d'interpretar-ne el significat ideològic, ja que només es troben amb catalanoparlants en la seua participació. Tampoc no es pronuncien ni directament ni indirecta sobre cap qüestió social referida a cap esquema ideològic. Per últim, les seues ocupacions professionals no requereixen en cap cas una competència lingüística notable en la varietat normativa de la llengua.

Ressenyarem, però, el Pp 2 del capítol 3, "funerari" d'uns trenta-vuit anys, que tot i que l'hem de desdenyar ací pels motius adduïts, suposa un exemple ben interessant de variació diafàsica dins del vernacle. La seua participació presenta mostres de la varietat més col·loquial i jocosa amb els companys i de la més respectuosa i seriosa durant el tracte amb els clients. Fins i tot ofereix un exemple interessant d'influència del mitjà, en intentar posar límits a l'espontaneïtat d'un

company censurant-li una brofegada (situació 1). Una edat semblant, al voltant de la quarantena, tenen la *Pp* 2 i el *Pp* 3 del capítol 11, “encarregada del casino” i “tècnic d’obres públiques” respectivament. I la mateixa mancança d’altres dades.

Aquest capítol 11 constitueix la font més important de parlants que no ixen de la varietat vernacular. Està dedicat a la riuada del 1982, contada per habitants de la Ribera, localització plenament congruent amb les consideracions que sobre la vitalitat de l’idioma i d’aquesta varietat es poden trobar en la introducció. Així, tots els participants del capítol, principals i secundaris, s’esmenten en aquest apartat, amb una l’única excepció de la *Pp* 4, que s’analitzarà en 8.1. Per tant, falta donar compte de la *Pp* 1, “treballadora en una fàbrica de rosquilletes” i del *Pp* 1.1, el seu marit, ella acabant els quaranta i ell ja dins dels cinquanta.

Allò més destacable és que ambdós fan ús del castellà molt breument, al principi de la situació 3. S’hi dirigeixen a una xiqueta, però com que el capítol està rodat en l’època estival, és probable que es trobe al poble de vacances i no hi ha cap dada, òbviament, sobre el lloc de residència habitual d’aquesta. A més, hi ha un contrast quasi immediat amb el valencià en què es dirigeixen a un grup de xiquets que juga al carrer, de manera que no és possible inferir res amb un mínim de rigor respecte de l’actitud cap a la llengua.

En la mateixa franja d’edat es troba la *Ps* 3.1 del capítol 21, també resident d’una contrada amb una alta vitalitat lingüística com és la Plana. La seua és la participació més breu d’aquest apartat, a penes 30 segons, però s’hi detecten traces ben evidents de L2 (vocals semiobertes) i del vernacle de la zona, com *quan ere xicoteta* (03:28), les quals evidencien aquella vitalitat lingüística: la parlant ha fet un aprenentatge integratiu *natural* o social, no regulat, de la llengua. Aquesta dada perd força en la interpretació ideològica precisament per la naturalitat del canvi lingüístic en el seu context.

Més jove és la *Ps* 3.3 del capítol 22: deu superar per poc la barrera dels trenta-cinc que limita el màxim grau d'implicació ideològica per un cert aprenentatge del model normatiu en l'àmbit acadèmic. Això sí, presenta, com tots els seus companys, *l'atenuant* de l'ocupació manual i com els darrers, el context de predomini lingüístic efectiu del valencià (la Vall d'Uixó). El mateix es pot dir respecte del *Pp* 2 del capítol 25, amb l'única diferència que en aquest cas la proximitat és a la barrera dels seixanta, a partir de la qual es rebaixa la intensitat ideològica del vernacle fins quasi desaparèixer. Si no hi ha dades que indiquen una altra cosa, és clar.

7.4. Actuacions i discursos ideològics per damunt de la barrera crítica d'edat

Hem considerat oportú dedicar un epígraf a comentar aquells participants que, tot i formar part del grup dels 18 que superen la barrera crítica d'edat dels 60 anys, mostren algun indici de posicionament ideològic respecte de la llengua o la identitat col·lectiva dels valencians. O d'ambdues alhora, en qualsevol sentit. Concretament, en són 5. Els 13 restants es poden considerar analitzats amb l'establiment mateix de la barrera crítica d'edat a què estem al·ludint. La superació de la qual, recordem-ho, representa l'absència d'implicació ideològica en l'ús públic de la varietat vernacular per la manca de competència en la normativa i per la documentada resistència del grup a fer canvis en la varietat tradicional⁴¹.

Ara bé, això no implica que estiguen *incapacitats* per demostrar la seua posició favorable o no, o en certa mesura, respecte de l'ús social públic i formal de la llengua. El comportament que estem considerant més determinant quant a l'ús és la lleialtat lingüística, demostrada bàsicament però no única a través del manteniment o el canvi lingüístic amb interlocutors castellanoparlants,

⁴¹ Vegeu, per exemple, els treballs de Ponsoda i Segura (1997), o més recentment els de Baldaquí (2005) i Montoya (2005) en el mateix recull, o aquest altre de Segura (2002).

comportament que no els està necessàriament vedat. Sobre la forma, caldrà esperar ben poques dades rellevants, atesa la dificultat i la resistència als canvis lingüístics que manifesta aquesta franja d'edat, com estem comentant.

D'actituds negatives, o no positives, com a mínim, en detectem en un parell d'aquests parlants. Per ordre dels capítols de la sèrie, el primer a comentar és el *Pp* 1 del capítol 6, José Vaello, “seguidor del València CF” i empresari de classe social acomodada que fa ús del castellà amb els membres de la família que apareixen durant la seua participació (esposa, fill i altres en un grup relativament nombrós). Es tracta d'una oposició que cal considerar *banal* o poc marcada ideològicament dins el seu context social i territorial, en el sentit que hi és ben usual.

L'altre cas és el de la *Pp* 3 del capítol 22 (Pilar Prades, +-65 anys, fornera a la Vall d'Uixó). Aquesta participant posa de manifest la seua identificació nacional d'una forma peculiar i ben manifesta: a través d'una bandereta espanyola que porta penjant de l'espillet del cotxe. Es tracta d'una exhibició pública i constant del símbol nacional, que només s'entén per la voluntat de significar-se davant una situació d'identificació nacional conflictiva. Per contrast, per dir-ho així, amb altres banderetes que se sap que ocupen el mateix lloc en altres vehicles del seu context immediat, com ara la valenciana estatutària o, sobretot, la senyera sense blau, predominant en aquella comarca de la Plana Baixa.

Es pot interpretar, doncs, com un cas d'explicitació d'un nacionalisme que normalment no necessita “onejar banderes” (Castelló 2002), d'una manera que recorda el rètol del restaurant que regeix el primer participant de la sèrie (vegeu 7.1). En un sentit ben diferent actua Roser Esteller, veïna del Grau de Castelló d'uns seixanta-cinc anys (*Pp* 1 cap. 24). El nom, l'element identificador per excel·lència, és l'únic estereotip normatiu que fa servir, però cal subratllar-ne el

caràcter *fort*: la forma normativa no és gens freqüent i fins i tot es pot dir que és desconeguda de gran part dels parlants de la seua edat.

La intencionalitat es posa de manifest pel contrast amb el nom *popular* que ella mateixa s'adjudica, *Rosarito la Raga* (07: 16) i per la distribució dels àmbits en què és anomenada d'una manera o de l'altra. Així, empra el nom normatiu amb els nous contactes o les relacions recents (situacions 6 i 7), mentre que el castellà, el més *normal* entre els parlants tradicionals, l'empra un vell conegut que, a més, parla en castellà (situació 5). És l'únic exemple d'un cert acostament a la normativa en aquest grup d'edat.

Aquesta participant presenta també exemples evidents de lleialtat lingüística d'ús. Es poden trobar en la situació 5 i en la 6, on manté converses bilingües amb un parlant conegut –autocorregint-se: comença en castellà– i un desconegut de més edat, respectivament. Això, junt amb l'índex de lleialtat formal que implica el nom, pot portar a pressuposar una actitud ben favorable a la normalització lingüística, i a atribuir a la manca de competència, justificada per l'edat, el fet que aquesta posició no siga subratllada o exemplificada amb l'ús d'una varietat més estandarditzada.

D'una manera semblant es pot interpretar l'actuació de les participants principals 3 i 4 del capítol 4. No quant al nom, però sí pel que fa a la lleialtat lingüística. Que mostren d'una manera, diguem-ne, curiosament complementària: la primera, Maruja Terrades, té una certa tendència a passar-se al castellà, a què respon la seua companya, Irene Fransi, cridant-li l'atenció perquè s'expresse en valencià (situacions 2 i 4). A més, la postura favorable a l'ús social de la llengua també s'observa en una caricatura tràgica d'un bou ferit i sagnant amb la llegenda: *LA TORTURA... NO ÉS ART NI CULTURA* que hi ha emmarcada i penjada en la botiga d'animals que portaven abans de jubilar-se (05:55).

Ara bé, les mateixes parets de l'establiment reflecteixen un aspecte de la identitat col·lectiva que no es pot menystenir: després de dibuixos i fotos de gossets, veiem una fotografia de la reina Sofia envoltada de gossos. Una mostra, doncs, d'un fet que caldria tenir en compte en la societat valenciana, i del qual se n'han vist molts exemples menys plàstics que aquest: la identitat nacional marcadament espanyola no es troba necessàriament enfrontada a una actitud favorable a l'ús social de la llengua.

7.5. Recapitulació i conclusions

La quantitat de parlants que no fan servir cap variant lingüística de les que proposen les institucions normatives com a *correctes* per tal de substituir les corresponents *incorrectes* de la parla popular, revela l'escassa presència entre la gent gran de l'estàndard difòs a través de l'escola i els mitjans de comunicació valencians. Sens dubte, el retard en l'ensenyament de la llengua té a veure amb aquesta situació, ja que l'edat resulta ser la dada més rellevant entre les característiques dels parlants. Així, es comprova que la totalitat dels majors de seixanta anys resulta impermeable a la innovació lingüística, mentre que n'hi trobem ben pocs de joves.

De cara al futur de la normalització lingüística, les dades s'han de qualificar, d'entrada, d'esperançadores. El fet que els parlants més joves es troben quasi totalment en el capítol següent, on s'analitzen els qui fan servir alguna variant normativa, indica l'acceptació generalitzada d'un model de llengua que en permeta l'ús en els àmbits públics i formals –més enllà del cas concret d'aquesta recerca, on el model es revela com a *innecessari* precisament en aquest capítol.

Una altra de les deduccions fonamentals que es poden inferir de l'anàlisi dels parlants que s'acaba de dur a terme és la manca de correlació entre competència

normativa i actitud lingüística. En efecte, la relació entre l'ús o l'absència d'ús d'un model formal i una actitud positiva o negativa davant la normalització lingüística, respectivament, no pot establir-se de manera directa. Concretament, no es pot establir en el sentit que va de l'absència de model normatiu a l'actitud desfavorable a l'ús social de la llengua.

De fet, si així fóra tot aquest capítol es reduiria a un parell de frases. I no serien possibles actuacions que denotaren una posició favorable a l'ús de la llengua ni usos lingüístics d'aquells que la sociolingüística anomena intencionals entre aquells parlants que mai no abandonen el vernacle. Però el cas és que sí que en trobem, fins i tot entre parlants per damunt de la barrera crítica d'edat, els quals són efectivament immunes al canvi lingüístic formal, però no a les actituds i actuacions adscribibles a la lleialtat lingüística d'ús, com hem comprovat en més d'un cas.

En el capítol següent veurem, a més, com no hi ha diferències notables entre els usuaris d'un o d'un altre model respecte de l'ús efectiu de la llengua, contràriament al que se sol afirmar –sobretot, respecte del model secessionista. Ara interessa destacar la interpretació que hi ha dues intencions diferents en l'ús del model vernacle, quan aquest és realment intencional: l'oposició a la igualtat d'estatus de les llengües en conflicte a través del rebuig de la varietat formal d'una, la nostra, i la no identificació amb cap de les diferents propostes d'estàndard lingüístic.

La primera s'ha postulat per a aquells parlants que presenten un comportament clarament diglòssic o han renunciat a la transmissió intergeneracional de la llengua i demostren una adscripció afectiva i efectiva a la identitat espanyola per damunt de la valenciana. El segon cas, el quasi general, agrupa aquells parlants que demostren més o menys el contrari: actituds positives de cara a l'ús social de la llengua però evitació d'usar cap forma que no pertanyi al valencià que es

transmet via familiar i social no regulada. Els motius per actuar d'aquesta manera poden ser la manca de competència efectiva, la voluntat de no significar-se en el debat ideològic sobre la forma lingüística i l'adhesió al valor d'autenticitat.

Com és obvi, no són mútuament excloents, sinó que poden donar-se les tres motivacions simultàniament en un mateix parlant. S'ha intentat esbrinar quina podia ser la més destacada en cada parlant a partir de l'anàlisi de la seua actuació concreta, sempre assumint aquelles premisses sobre la subjectivitat de la interpretació que s'assenyalen en els capítols introductoris. Potser convé recordar també l'afirmació que el que interessa més és oferir una proposta per al debat, a partir del buidatge d'un corpus que considerem representatiu.

En el benentès que considerem que un treball d'aquest tipus resulta difícilment sintetitzable en taules i dades asèptiques: allò que pot resultar interessant és l'anàlisi dels casos concrets, a la qual remetem el lector. No obstant això, és destacable una de les motivacions que s'han proposat, tant des del punt de vista teòric com a partir de l'anàlisi d'alguns casos, com és la de l'adhesió al valor d'autenticitat. I és remarcable tant per l'absència de bibliografia al respecte com per la claredat, l'evidència, amb què es pot proposar per a alguns dels nostres participants, a partir del contrast entre les dades de la seua formació lingüística i l'ús del vernacle despullat de variants normatives.

8. ELS MODELS NORMATIUS

Analitzarem ara cadascun dels models que deriven d'una planificació convencional de la forma lingüística, d'una normativització. Per tant, tots els participants que es veuran en aquest capítol tenen en comú que, com a mínim, se signifiquen a favor de l'existència d'un model lingüístic elaborat i consideren que, com a mínim també, és convenient fer-ne ús en els àmbits d'una certa formalitat. L'ús, o les traces d'intent d'ús, d'algun model dels que proposa alguna *autoritat lingüística reconeguda* –si més no pel parlant i el seu grup ideològic– constitueix l'evidència més clara d'aquesta actitud. Deixem darrere, doncs, la recerca del grau zero d'implicació ideològica que podem suposar en algun dels que acabem de veure en el capítol anterior. I el grau zero mateix, en el sentit que en aquest no hi ha cap parlant de seixanta anys o més, ja que no n'hi ha cap que ultrapasse el vernacle.

En cadascun dels models lingüístics formals, o dels quasi models, mirarem d'explicar la relació d'aquests amb la intenció ideològica que es puga deduir de les dades amb què comptem dels parlants i de les situacions, segons el que s'ha vist fonamentalment als capítols 3 i 4. També, si els parlants que fan servir cadascun dels models responen a les característiques que se'ls suposa en tant que membres del grup que, a priori, s'ha identificat amb aquell model. Encara més, haurem d'estar oberts a la possibilitat que el parlant que s'aproxima a un model no responga en absolut a la imatge o els trets del grup o els grups que el solen fer servir i, per tant, no s'hi puga adscriure. En definitiva, esbrinarem qui utilitza quin model i de quina manera ho fa (quan s'hi aproxima més, si el manté amb interlocutors no parlants, etc.)

Sempre en el benentés, caldrà recordar-ho, que el que durem a terme s'ha de considerar pròpiament una anàlisi de variants més que no de varietats. El motiu, com ja s'ha exposat, és el baix nivell de competència en cap model lingüístic més enllà del vernacle que cal suposar a qualsevol parlant no professional de la llengua i no implicat directament en el conflicte lingüístic, per dir-ho així. En qualsevol cas, el fet que ens fixem especialment en les variants que identifiquen els models, els estereotips, ens permetrà dur a terme quasi les mateixes interpretacions ideològiques si se n'usen uns pocs que si es fa servir un model de manera impecable, a causa del significat social que defineix aquestes variants.

En aquest sentit, mirarem de classificar-los en els models que s'han exposat en els apartats 4.5 i 4.6, a partir de la proposta de Josep Lacreu, però ara ordenats amb un criteri quantitatiu d'utilització en els parlants del nostre corpus. Caldrà, però, afegir un nou model, o *paramodel*, precisament el més usual: el d'aquells que usen algun estereotip normatiu sense que siga possible classificar-los en aquells models més o menys establerts. Així, doncs, l'ordre d'exposició serà: model normatiu indeterminat, model convergent, model particularista, model secessionista i model integracionista. El capítol es tanca amb l'habitual apartat de conclusions.

8.1. El model normatiu indeterminat

En aquest apartat s'ha classificat aquell conjunt de participants la parla dels quals presenta algun estereotip normatiu comú a tots els models però cap que ens permeti adscriure-la a un de manera clara i exclusiva. S'hi comptabilitza un total de 26 parlants, la qual cosa el situa com el grup més nombrós entre els qui abandonen el vernacle *pur*. Cal destacar de primer moment que aquest és l'únic apartat en què el nombre de participants secundaris supera el de principals: 14 enfront de 12, incloent-hi en aquests darrers la *Pp* 3 del capítol 5, que parla en

valencià tan sols 2' 20'' de la seua participació (7' 06'') i el Pp 4 del capítol 21, amb tan sols 2' 37'' de temps total, ja que comparteix el seu temps amb dos participants d'ús negatiu.

Diem això per una consideració de partida, prevenció si es vol, sobre els parlants d'aquest segon *no model*: es pot suposar que uns quants d'ells se situen ací a causa, en primer lloc, del poc temps de participació. És a dir, amb més temps és probable que la seua parla s'haguera definit com a seguidora d'un o d'un altre model. Però no podem saber-ho. Dit d'una altra manera, si al poc temps i la poca quantitat d'estereotips normatius els sumem la mancança d'altres dades, ens haurem de limitar a constatar-hi una mostra exigua d'un intent de *parlar bé*, del qual ni tan sols podem valorar el grau d'èxit.

Relacionat amb això, en el sentit de la manca de voluntat de la *indeterminació*, hi ha també la possibilitat que algun parlant es trobe ací a causa d'una baixa competència lingüística normativa en general, o insuficient en qualsevol cas per tal de situar-se sense equívocs en un dels models establerts. Açò pot portar el parlant a emprar variants d'un i d'un altre sense ser conscients que en són estereotips. Fins i tot, pot ser que ho faça perquè no és conscient de l'existència mateixa de (tots els) models diferenciats, sinó d'opinions diverses sobre la correcció d'aquesta o d'aquella variant.

Però a més d'aquestes raons involuntàries, n'hi ha dues més d'intencionals o ideològiques, que coincideixen amb les que per al vernacle hem vist al capítol anterior, ara amb unes implicacions diferents: la fugida del debat ideològic i la recerca del valor d'autenticitat. La primera consisteix en l'ús de variants normatives comunes i en l'evitació de les distintives de cada model, cosa que implicaria un nivell de competència i de coneixement dels diversos models ben poc probables entre els nostres parlants. Pel que fa a la segona, en aquest apartat se situaran aquells parlants que experimenten una *tensió* entre la voluntat de

marcar la seua lleialtat lingüística instrumental i formal i la voluntat de no *distingir-se* gaire dels parlants tradicionals, en una actuació que requerirà, generalment, diverses situacions .

Respecte del poc temps, podria semblar, d'entrada, que l'anàlisi dels 14 secundaris més els dos *pseudoprincipals* s'exhaureix en anomenar-los, però convé parar-hi almenys una mica d'atenció. Més amunt hem vist com, en general, els podem classificar en dos grups, segons la causa de no usar estereotips distintius de model lingüístic que es pot inferir de la seua parla i actuació: a) per falta de temps per usar-ne prou per definir-se, o b) per falta de competència lingüística.

- a) D'entrada, n'hi ha cinc que, per edat o ocupació professional, *podrien* usar un model una mica més coherent i amb més estereotips (en presenten un o dos de normatius indeterminats o comuns) si hagueren tingut l'ocasió. Es tracta de les estudiants *Ps* 3.1 del capítol 9 i *Ps* 3.2 del capítol 20, d'uns divuit anys, i de la *Ps* 2.3 del cap. 9 (professora d'institut); del *Ps* 3.2 del cap. 23 (director de televisió local) i del *Ps* 2.2 del 19 (músic de cambra). A més, hi ha el cas del *Ps* 4.1 del cap. 1, d'uns quaranta-cinc anys i de qui no tenim dades sobre l'ocupació, però que marca el seu parlar amb *m'agrada* (09:30). Cal dir que la terminació *-ada* enfront de la pronúncia vernacla *-à* és l'estereotip normatiu preferit pels parlants que classifiquem en aquest epígraf.

Hi ha també tres parlants secundaris als quals per l'edat, però no per l'ocupació, se'ls pot suposar una certa competència en el registre formal. Es tracta del *Ps* 2.3 del capítol 3 (florista d'uns trenta-sis anys), del *Ps* 3.2 del capítol 22 (dependent d'un forn, d'uns vint-i-set) i del *Ps* 3.1 del capítol 24 (maquilladora, d'uns trenta-dos). De més a més, els tres empen els escassos estereotips (*menys* 10:51, *d'acord* 10:59; *adéu* [l'interlocutora

diu *adiós*] 09:54, *després* 10:36; *disposada* 03:40, *en la mesura que* 03:43, respectivament) en situacions poc marcades per fer-ho: els dos primers amb altres parlants que no ixen del vernacle (i que fins i tot usen la variant corresponent del seu estereotip), la tercera en un ambient i una temàtica de to informal i jocós. Tot plegat, prou per atorgar-los un grau una mica més elevat de lleialtat lingüística formal que la que tenen ocasió de mostrar.

Dos parlants secundaris són parella en la vida civil i en la nostra anàlisi. En aquest darrer sentit, perquè ambdós suposen un punt àlgid en la quantitat d'estereotips normatius entre els que analitzem aquí. Es tracta del Ps 3.3 i del 3.4 del capítol 9, que marquen la seua parla amb 8 i 4 estereotips normatius enfront de 8 i 6 no normatius, respectivament. Són la mare i el pare de Jordi Joan, analitzat en l'apartat següent, mestres de professió. La conjunció d'aquests factors ens fa suposar un intent d'incloure les propostes de la normativa en l'idiòlecte de cadascun –que podria ser, fins cert punt, un cert sociolecte culte– que resulta més influït pel model escolar en el fill.

Fins a cert punt és el cas de la Ps 2.1 del cap. 14 (llibretera d'uns quaranta-vuit anys), perquè també a partir de l'ocupació professional li conjecturem una certa competència en la normativa lingüística. Però en el seu cas el català no és la llengua primera ni de relació habitual. En el seu cas subratlla aquesta dada el fet que en faça un ús parcial: l'utilitza en un monòleg homogeni/altern amb el seu marit, analitzat en 8.3, però no quan hi parla directament. Per tant, l'usa *per i per a* la televisió valenciana. Podem interpretar, doncs, que aquest és un cas d'incidència directa del mitjà de comunicació en la normalització lingüística, ja que es comprova com un parlant que no fa servir la llengua habitualment es veu impel·lit a fer-ho quan parla *per al mitjà*, amb total *normalitat*.

- b) El grau més baix de competència no sols normativa sinó lingüística en general el demostra el *Ps* 1.2 del cap. 20, d'uns divuit anys, pirotècnic. Es comprova per la *qualitat* dels seus estereotips, *febles* els normatius (*abans* 19: 35 i *amb* 19: 45) en contrast dels que no ho són (*no han tronat* [poc audible] *res* 19:36, *estes sí que tronarén* [tronaran] 19:46). Els darrers indiquen sense lloc per al dubte el caràcter de L2 del seu català i la manca de pràctica habitual d'aquesta llengua.

És possible interpretar que aquest jove intenta, senzillament, parlar en valencià amb els familiars que el parlen (però no *li'l parlen* habitualment) *per al mitjà*, en la línia de la parlant que s'acaba d'analitzar. Per tant, es pot deduir que aquesta actuació es considera *normal* a hores d'ara fins i tot per part d'alguns grups socials ben allunyats –però no oposats, és clar– de qualsevol implicació amb la normalització lingüística. També pot ser que, si es distingeix del vernacle d'aquells, és perquè el contacte amb la llengua ha estat més intens en l'escola que no en la família.

La primera participant *pseudoprincipal*, la *Pp* 3 del capítol 5, estudiant d'uns vint anys, també té el valencià com a L2 (vocalisme, *atrair* 10: 34) i en fa un ús parcial. La llengua amb què es dirigeix habitualment a un participant principal que empra el català és el castellà (en el seu cas, el *Pp* 2 cap. 9, usuari del model particularista). Tanmateix, no es pot situar al costat de la llibretera i el pirotècnic quant a la motivació d'ús pel mitjà de comunicació. Hi ha una diferència fonamental: Maite Mira parla en castellà no sols amb la seua parella, sinó també en els monòlegs per al programa.

El factor determinant de la seua alternança amb el català, perquè comú a les dues situacions en què el realitza, sembla ser la presència d'una tercera

persona que tot i que a penes pronuncia un parell de frases, deu ser valencianoparlant (l'únic estereotip que es detecta en aquesta *Ps* 2-3 és el no normatiu *fiqueu-vos junts* 09: 39). Ens falta alguna altra dada que confirme la influència d'aquesta persona en l'ús lingüístic de la participant, però el que és evident és que el mitjà per si mateix no aconsegueix fer-la canviar de llengua. Ni en el monòleg, on la influència del mitjà es revela nul·la, ni amb la parella, tot i que aquest fa ús exclusiu del valencià, també amb ella. En aquest darrer cas es pot deure a l'expressió de la identitat individual en un espai comunicatiu íntim, per part dels dos, cadascú en la seua llengua.

L'altre participant *pseudoprincipal* (pel poc temps), Vicent Forés (*Pp* 4 cap. 21), “actor”, denota una posició ben favorable a l'ús de la llengua, ja que és exclusiu tant en monòleg com en conversa amb altres participants que s'expressen en castellà –incloent-hi un croat, el *Pp* 5– amb l'única excepció de la frase *¿tú crees que no?* (20:32). En aquest mateix sentit s'ha de prendre el fet que n'aparega el nom en valencià, tot i que es tracta d'un dels menys marcats, per haver-se conservat també la forma pròpia en el parlar tradicional dels valencians (vegeu la nota 40).

D'altra banda, aquest parlant presenta 18 estereotips no normatius que s'enfronten als 6 que ho són, entre els quals n'hi ha un de particularista i un de convergent *forts: d'esta manera* (20: 53) i, ben a prop, *avui* (21: 06), respectivament. Tot plegat, fa pensar en la manca de competència com a responsable de la forma de la seua parla, que d'altra manera podria ser més concorde amb la lleialtat d'ús que demostra en les converses bilingües. Això sí, sense que res ens pugui portar a postular un model concret o un grup ideològic de referència.

Ja amb els participants principals, enllacem amb els qui acusen una manca de competència en qualsevol model més enllà del vernacle, que seran ací el grup a). El grup b) estarà format pels qui demostren una adhesió al valor d'autenticitat, d'acord amb el que s'ha comentat al principi de l'epígraf. Els darrers parlants del primer grup els considerem, com es veurà, *de transició* entre ambdós, per dir-ho així.

- a) En primer lloc, ens referirem al de més edat d'aquest apartat: Vicente Gil, el Pp 3 del capítol 23, “*inventor de màquines*” i encarregat en una fàbrica de ciment, que als seus cinquanta-cinc anys, diu: *soroll* (04: 41), *ciment* (05: 04), *més o men(y)s* (05: 26), *fins demà adéu bon dia* (06: 06), *qualsevol* (24: 05) alhora que presenta pràcticament tots els estereotips vernaculars del valencià de Sagunt. Una lleialtat lingüística formal notable, fins a cert punt, per a una persona de la seua edat i ocupació, de nul·la exigència de competència lingüística en un model formal del valencià.

Tanmateix, abans de donar per descomptat que la lleialtat d'ús serà paral·lela, cal fixar-se en aquesta dada: es dirigeix en castellà a la seua esposa, tot i que afirma que porta 35 anys ací i mostra els trofeus que ha guanyat en successius concursos de paella (situació 4). Però com es diu alguna altra vegada en aquest treball, s'ha de tenir també en compte la força del costum –aplicable també al fet que la fitxa el presente amb el nom en castellà– i la tendència a mantenir la llengua amb què s'ha iniciat una relació personal. Sigui com sigui, considerem que la dada de l'edat té prou pes perquè puguem postular-hi una actitud certament favorable cap a l'ús formal de la llengua i la normalització lingüística en general.

Semblant quant al posicionament i coincident amb la quantitat d'estereotips normatius és el cas de la següent participant per ordre de més

a menys edat: Esmeralda Palop, (*Pp* 1 cap. 9), “conserge” d’uns quarantacinc anys, que marca la seua intervenció amb els estereotips *meteorologia* [pronúncia palatal de g] (00: 28), *m’agrada* [diverses vegades, alternant amb *m’agrà*], *dona de la neteja* (01:09), *taques* (01:17), *corredors* (05:02) i *gota freda* (16: 24).

En el seu cas es dedueix de seguida una gran importància del factor *camp*: quasi tots els estereotips normatius es relacionen o bé amb la seua activitat professional en un institut de línia en valencià o bé amb la seua afició per la meteorologia. Respecte d’aquesta darrera, és important remarcar que assenjala de manera específica l’espai dedicat a l’oratge en Canal 9 en la situació 5 i fins i tot n’anomena el presentador d’una manera familiar, *el Picó*. És en aquesta situació on apareix el terme *gota freda* assenyalat abans, però al costat d’altres en castellà com ara *anticiclón*, *Golfo de Cádiz*, etc.

També la *Pp* 4 del capítol 13, Josefa Cuquerella, agent de viatges d’uns vint-i-sis anys (en la fitxa de presentació apareix com a “*filla de Fina Carbonell*”) sembla que intenta acostar-se a un cert registre correcte a l’hora de parlar en un mitjà de comunicació i acusa la influència del factor *camp*. Els seus estereotips normatius, escassos, febles i indeterminats pel que fa al model concret són *m’agrada molt* (10:17), *geografia* [pronúncia palatal de la primera g] (10:33) i *vegada* (10:37). Els pronuncia tots en la mateixa situació, la temàtica i l’espai de la qual és la seua ocupació professional. Fins i tot es podria aventurar que tendeix al particularisme (*servici* 11:10), tot i que s’ha classificat ací per l’escassetat d’estereotips, que indica una competència insuficient per poder decantar-se per un o un altre model.

De més a més, tenim el contrast amb la situació 3, en la qual la temàtica fa referència a creences i anhels de l'espai íntim, palés amb estereotips vernaculars tan forts com ara *jo m'ha fet* (24:15), *bueno* (24:19), *vórer* (24:23), *nya que [n'hi ha que] disfrutar* (24:24). També cal tenir en compte el valor d'autenticitat, que atorgaria caràcter intencional a l'escassetat de normatius i l'abundor de vernacles. L'edat, que garanteix *un cert* aprenentatge de la llengua, no ajuda a decantar-se per una o per una altra motivació. Potser sí per l'oscil·lació, pel dubte.

La *Pp* 3 del capítol 18 es troba una mica més lluny d'aquella barrera de *responsabilitat* en l'aprenentatge de la llengua: en un moment del seu discurs afirma que té 42 anys i, a més, ha passat la infantesa i ha rebut l'educació regular a Nova Caledònia (de fet, té accent francès i s'anomena Renée). Tan sols presenta un estereotip normatiu fort, *perruqueria* (08:59, 09:06, 09:08), autocorrecció de *peluqueria* (08:23), i un de feble com *psicòleg* (23:32). Tanmateix, el fort apareix també en el tendal del seu negoci, "*Perruqueria Renée*", la qual cosa subratlla la voluntat de significar-se respecte de les dues vessants de la lleialtat lingüística tot i la poca competència.

El fet que presente un discurs identitari que també podem titlar de *fort*, per directe, com el següent, no és cap contradicció, sinó que va en el sentit general de la societat valenciana de no trobar cap dificultat d'ajustar la seua identitat social a la nacionalitat espanyola. Així, afirma: *em sentia espanyola* (10:33), per tal de justificar les ganes de tornar a Gandia. Per tant, res a veure amb la definició del grup dels espanyolistes que assenyalava Xambó (vegeu 4.4), en tant que la podríem qualificar d'*espanyola normalitzadora*. I no és la primera que apareix en aquest corpus (vegeu 7.6).

Una quantitat d'estereotips normatius i una edat semblant, tot i que una mica més jove, deu tenir la *Pp* 4 del capítol 11, Camèlia Barreras, “mestressa de casa i dona de Pedro”. En el seu cas, però, són més febles: *viure a Benimuslem* (04:46), *el pantà* [la resta de participants, tots de la zona, diu *pantano*] (05:06) i *abans* [una mica després d'*antes* (05:42)] (05:53). De qualsevol manera, palesen una certa lleialtat formal que deu comptar amb ben poques ocasions de realitzar-se a causa d'una competència formal baixa i de la manca d'àmbits d'ús on *necessitar* posar-la en pràctica.

La *Pp* 2 del capítol 18, “*perruquera*”, és més jove, uns vint-i-cinc anys, i per tant, susceptible d'haver rebut ensenyament de la normativa de la llengua en l'escola i l'institut. Tanmateix, la seua parla enfronta 5 estereotips normatius a més de vint-i-cinc de no normatius, la major part deguts al castellà, però generals en el valencià vernacular. Té en comú amb els anteriors l'ocupació manual i la influència del factor camp, sinó especialitzat, poc íntim: tots els normatius apareixen en monòleg sobre la preparació, el treball i les aspiracions professionals.

En canvi, no se'n pot trobar cap en les converses amb son pare (*Ps* 2.1 cap. 18, vernacle de més de seixanta). Això fa pensar en una certa tendència a prendre l'estàndard com a registre, reservant la varietat vernacular per a la vida quotidiana i la relació amb els íntims, amb un cert pes del valor d'autenticitat. També s'hi podria parlar d'una tendència al model particularista, ja que tan sols apareix un estereotip fort de convergent, *feina* (07: 28), *corregit* o alternant en la mateixa situació amb el particularista *faena* (07: 42).

Un cas semblant és el del *Pp* 1 del capítol 10, Timo Cano, “periodista de moda”. Cal advertir, d'entrada, que desenvolupa la seua activitat

periodística en castellà, a l'hora de valorar l'escassa competència que demostra amb els seus 4 estereotips normatius, que a més són febles: *abans* (10:02), *bonic* (10:29), *reflexen* [pseudonormatiu, reflecteixen] (10:54), *alçades* (26:25). És aquesta escassetat el que fa que el situem ací i no amb els particularistes de més avant, per als quals cal un model més definit. D'aquest, com de l'anterior, tan sols podem valorar un cert posicionament favorable cap a la llengua que ha volgut demostrar en la seua intervenció en la televisió valenciana.

Aquesta ha de ser també la valoració global de la *Pp* 1 del capítol 16, que com l'anterior deu comptar prop de trenta anys. Encara que demostra una competència normativa més elevada, amb 11 estereotips d'aquest tipus, que contrasten també amb més de vint-i-cinc de no normatius. Però la convivència de particularistes (*ma vida* 09:27, *este* 15:14,) i convergents (*endavant* 15:41, *gaudir* 17:45) i la força d'alguns no normatius (*entonses* 16:09, *la purea del propi sonido* 18:42) fan que la classifiquem ací. El valor d'autenticitat no s'ha de descartar, ja que no n'apareix cap de normatiu quan parla amb els seus pares. En aquest sentit es pot interpretar també el rar exemple d'*anticorrecció* que presenta: *altres atres cultures* (09:50).

- b) Hi ha un subgrup de parlants en els quals la recerca del valor d'autenticitat és més evident, en el sentit que fins i tot els pocs estereotips normatius es poden considerar una marca de falta de competència, però ara en la varietat vernacular. Es tracta, per tant, de parlants que tenen el valencià com a L2 d'una manera evident, per als quals interpretem els estereotips normatius com a indicadors involuntaris d'un aprenentatge més enllà del vernacle. Són el *Pp* 3 del capítol 14, "*botiguer*" d'uns quaranta-quatre anys; el *Pp* 1 del 23, "*rellotger*" que també voreja la quarantena; i el *Pp* 2

del 23, “*tècnic de matrius*” prop dels seixanta, i les *Pp* 1 i 2 del capítol 7, “*tanderes*” [triperes].

Per a aquesta interpretació ens hem basat, a més de la qualitat de llengua segona, en el fet que registren tan sols dos o tres estereotips normatius en la seua parla que són, de més a més, d'aquells que anomenem *febles*: la terminació *-ada* alternant amb la vernacle *-à* en els tres primers; *he connectat* (10: 59) i *sociòleg* (10: 19) en Pedro Ferrer (cap. 14); *abans* (06: 59) i la ultracorrecció *article dee lux* [de luxe] (18: 12) en José Manuel Albalat (rellotger, cap. 23); i *als companys* (22: 40), *mentre* (22: 46) alternant amb els corresponents vernaculars en Manuel Raya (tècnic de matrius, cap. 23), *pedagogia* [palatal] (02:02) i *segona* (15:17) en Amparo Peris i *abans* (09:28), *d'acord* (16:40) i *esport* (20:24) la seua germana Lola.

D'altra banda, que els cinc coincidisquen també a treballar en la ciutat de València fa que siguem els únics per als quals es pugui postular amb una certa base la intenció de no significar-se en el debat social sobre els models lingüístics. A bona la hipòtesi el treball de cara al públic que realitzen tots amb l'única excepció de Manuel Raya. Potser això els ha portat a eliminar de la seua parla les variants més *llibresques* que podrien crear polèmica o reaccions adverses en la clientela —és a dir, que hipotèticament havien esdevingut estereotips en la seua comunicació quotidiana. Qui té més possibilitats d'interpretar-se així és Amparo Peris, ja que ha cursat estudis de pedagogia en la Universitat de València i, per tant, deu haver usat el valencià normatiu que s'ha entestat a esborrar de la seua parla.

Els dos darrers participants que s'analitzen ací són els que millor exemplifiquen el valor d'autenticitat lligat a la varietat vernacular, perquè

la seua competència en el valencià normatiu és indubtablement més elevada del que demostren en la seua participació. En un cas, el de la *Pp* 3 del capítol 2, Antonia Segura, perquè afirma haver-lo estudiat; en l'altre, el *Pp* 2 del capítol 16, Paco Lluís, perquè es presenta com a “cantant de rock i mestre”. Els dos deuen tenir al voltant dels trenta-cinc anys i presenten 4 i 6 estereotips normatius respectivament, tots qualificables de febles.

Els del cantant de *Bajoqueta rock* són *després* (10:40), *companys* (11:01), *es trasllada* (19:49), *recollim* (20:44), *espectacle* (20:52) i *transmetre* (20:38), que contrasten amb una trentena de no normatius, com per exemple *pos* (04:35), *aixina* (05:10), *què és lo que se veu* (10:20), *en [amb] els amigatxos* (19:26) o *visquem [vivim]* (20:34). És també rellevant que els indicadors de registre col·loquial són els més importants quantitativament i qualitativa de tota la sèrie, fins i tot en monòleg: *m'apone, faig la nyola* (04:59), *molt guatxis no?* (05:11), *seria acollonant, vamos* (10:22), *xe, pos no* (10:54), *de categoria superior* (21:28).

Però la singularitat d'aquest parlant dins del nostre corpus va més lluny de les variants lingüístiques. Trenca, si més no parcialment, amb una de les característiques definidores dels participants com és l'anonimat. Tot i que no es pot dir que siga un personatge famós, sí que és conegut en determinats cercles, favorables, precisament, a la normalització lingüística, ja que el seu grup va ser dels primers de rock en valencià a assolir una certa fama⁴². Més avant veurem el cas d'un altre participant de característiques semblants, tot i que en un sentit ben diferent, com és Aureli López.

⁴² Han editat tres discs compactes i han actuat i actuen per la major part de comarques valencianes. N'hi ha més informació en la web <http://www.bajoquetarock.com>, en la qual, deixant de banda algunes faltes gramaticals i ortogràfiques, es troben estereotips convergents com *aquest* i definicions tretes del DIEC. La pàgina del seu club de fans comptabilitza més de 23.000 visites des del 1999: <http://www.uv.es/bajoquetarock.org>.

El que interessa destacar és que aquestes dades permeten interpretar que la seua manera de parlar respon a una tensió entre la voluntat de mostrar l'adhesió a la normalització de la llengua d'una banda, i els valors d'autenticitat, en aquest cas connotats fortament de ruralia, de l'altra. De la versió arquetípica d'aquesta, per cert, en el sentit més bròfec (vegeu la situació 1).

Totalment neta d'aquesta mena de connotacions s'ha de considerar l'adscripció als valors d'autenticitat que fa Antonia Segura. La seua participació, formal i seriosa (la temàtica és el càncer que ha patit), expressa una altra vessant d'aquella tensió. A més de l'afirmació d'haver estudiat valencià, és evident que aquest és L2, perquè també afirma ser andalusa d'origen, encara que no hi ha cap estereotip d'aquesta circumstància. Sí que n'hi ha uns quants, en canvi, que identifiquen el seu parlar amb el propi de la Marina Alta (Dénia), com ara *e(i)xa (a)sprà* [eixa vesprada] (8:33) o *neu anlerta an as bous* [aneu alerta en els bous] (16:28).

A més, utilitza el valencià de manera exclusiva incloent-hi els fills i el marit, els quals en fan ús vernacular en breus intervencions. Tot plegat, ens fa suposar que ens trobem davant d'un cas d'integració lingüística natural, vernacla, encara possible d'una manera prou asèptica ideològicament en poblacions de predomini lingüístic efectiu del català.

Els pocs i febles estereotips normatius que fa servir són: *m'agrada* [alternant amb *m'agrà*] (07: 49), *he tingut* [alternant amb *ha pensat* en la mateixa situació] (16: 52), *vegades* [que alterna amb *voltes*, molt més freqüent] (16: 55). Tenen la funció, com s'ha dit, de vincular-la a la posició favorable a l'ús de la llengua, que es fa explícita en l'explicació

conjunta del seu origen i d'haver-la estudiada a què s'ha al·ludit en el paràgraf anterior: *vaig fer valencià perquè a mi m'ancanta al valencià encara que jo sóc de Morón de la Frontera, Sevilla, sóc andalusa, però m'agrada molt al valencià i al vaig estudiar* (07:44). Un exemple clar de lleialtat valorativa i instrumental (Castelló 2001, vegeu 3.6) que no van acompanyades de lleialtat formal.

A més, no és gens agosarat d'afirmar que ens inclinem a suposar-hi una motivació integrativa d'aprenentatge, a partir de la seua actuació lingüística –i pragmàtica: vegeu la interacció amb la botiguera de la situació 2. Així, tenim que, d'una banda, la voluntat d'integració social la porta a adoptar la llengua d'acollida i a interessar-s'hi més del que li ofereix l'entorn immediat en consonància amb una certa inquietud intel·lectual. Però, de l'altra, és aquesta mateixa intencionalitat, sota la forma del *valor d'autenticitat*, la que fa que mire de no allunyar-se *massa* de la manera de parlar d'aquells que l'han acollida.

8.2. El model convergent

Hi ha un total de 7 parlants que es pot dir que miren de fer servir el model convergent d'una manera clarament diferenciada. Cinc dels quals es troben ben per davall de la barrera dels 35 anys, concretament en tenen entre 17 i al voltant de 25. Però comencem pel qui la supera, i amb escreix (53 anys): el Pp 2 del capítol 9, “catedràtic de física i química” de l'institut de Tavernes de la Vallidigna. S'ha de dir que és també qui s'hi acosta amb més dificultat, atès que se li poden adjudicar no més de 5 estereotips normatius, tan sols un d'ells clarament convergent (*aquest* 21: 19, que, a més, alterna amb *este* 02: 20) enfront de més de quaranta no normatius.

Aquests darrers estereotips es divideixen a parts quasi iguals entre els propis del seu parlar dialectal no deguts a la influència del castellà (*coranta-nou* 07: 56, *juaors* 08: 10, *tinguent* 22: 17, etc.) i els que en són deutors (*en Tavernes* 02: 28, *entonses* 02:04, *ojalá* 21: 30, etc.). Entre els castellanismes, a més, se'n distingeixen almenys tres que no es poden considerar generals, sinó que es relacionen directament amb el seu àmbit acadèmic i professional: *alumnos* (02: 08, 21: 30), *seno de alfa* (07: 44) i *arquitecto* (21: 42).

Així, observem que la parla d'aquest participant, Manuel Cuevas, és el resultat de la tensió entre tres línies de força: d'una banda, el valencià vernacle, l'únic model de la llengua pròpia que deu haver conegut fins ben entrada l'edat adulta; d'una altra, el castellà estàndard, amb el qual cal entendre que ha estat en contacte durant tota la seua vida d'estudiant i bona part de la professional en l'institut. I per últim, cronològicament, el valencià estàndard a través del model convergent, propi de l'ensenyament quasi en exclusiva fins fa ben poc. I les tres hi apareixen representades d'una manera proporcional al temps d'exposició, per damunt de la influència dels factors situacionals pròpiament dits.

Perquè totes les situacions en què participa, llevat d'una, tenen en comú l'espai: l'institut en què treballa. I encara que hi ha diferències entre aquestes, en totes apareix algun estereotip normatiu junt amb molts d'altres de no normatius, tant en la situació de monòleg homogeni al laboratori com fent classe o conversant amb companyes a la sala de professors. En una proporció molt allunyada dels 24 estereotips normatius enfront dels 19 no normatius que trobem en la parla del més jove d'aquest grup, amb qui comparteix capítol i institut.

Estem parlant ara del Pp 3 del capítol 9, Jordi Joan, de 17 anys, "estudiant de COU". Si analitzem una mica més les variants de la seua taula podem estendre el paral·lelisme amb el seu professor a la consideració de *tendència* en l'ús del model convergent, ja que tan sols 3 estereotips s'hi poden adscriure

exclusivament, dos dels quals procedents d'un text acadèmic llegit en veu alta: *compleix/existeix* i *efa de ics* (situació 4). De més a més, l'incoatiu en *-eix* alterna amb la terminació *-ix* (*influix* 11: 46). Això mateix s'esdevé amb l'únic estereotip convergent pronunciat espontàniament, amb la peculiaritat que ara l'alternança es dóna en la mateixa situació: *tenir* i *tindre* en la 5.

Però la baixa influència que es pot atribuir als factors situacionals s'ha d'interpretar de manera distinta en els dos casos. Manuel Cuevas mira de marcar la seua parla amb algun estereotip normatiu en tant que representant de la institució acadèmica, però conscient que els receptors seran *indulgents* per l'edat. I d'una manera tan escassa que fa pensar que no en deu usar fora del treball –com no ho fa en aquella situació prèvia de presentació en la farmàcia del seu amic. En canvi, Jordi Joan utilitza tants estereotips normatius quan monologa com en la conversa amb dues amigues al jardí, fins i tot quan aquestes no en fan servir cap (situació 3).

El fet que marque el nivell de formalitat d'aquesta situació amb expressions com *donant pel sac* (11: 39) o *en companyia de* (12: 27) ens porta a interpretar sense massa marge d'error que aquest jove ha decidit inserir la normativa lingüística en el seu parlar de forma permanent. El perquè caldrà buscar-lo, com sempre, en la seua adscripció grupal. Allò més remarcable sembla que, tot i trobar-se encara de ple en el període de formació intel·lectual, es declara i es mostra com a amant de la cultura (per mitjà de l'afició a la música clàssica, entre altres exemples) i alié a la banalitat i la falta d'educació que opina que demostren gran part dels seus companys (situació 3).

D'acord amb els paràmetres de la sociolingüística *tradicional*, caldria dir, doncs, que ens trobem davant d'un exemple d'una persona culta que fa servir el sociolecte culte que *li correspon*. El problema és que està més prop de ser una excepció que l'exemple arquetípic del comportament dels membres del nostre

corpus. Ja ho havíem dit: aquesta no és una opció ideològicament asèptica en la nostra societat, des del moment que el grau elevat de lleialtat lingüística formal n'implica també cert grau en la d'ús, posició que no és compartida per tothom en la nostra societat. Si més no, en la mateixa mesura i en els mateixos termes. En aquest punt convé tenir en compte també l'espai geogràfic concret, ja que l'ús –o la tendència cap a– un o un altre model no té les mateixes implicacions en tot l'espai comunicatiu valencià: seran més evidents com més presència tinguen els models amb els quals contrasta en el context immediat.

Des d'aquest punt de vista, la Valldigna es pot descriure com una subcomarca poc marcada, ja que la presència dels models en general més minoritaris no passa de l'anècdota, i són aquests, el secessionista –sobretot– i l'integracionista els que hi resulten més marcats a gran distància dels altres. Tampoc no deu ser agosarat afirmar que una posició explícitament favorable a la normalització lingüística hi és menys marcada que la posició contrària. En definitiva, creiem que els dos parlants analitzats fins ací s'han de considerar dins un grau relativament baix d'implicació ideològica, si atenem a la seua caracterització com a parlants, als factors situacionals i al context social concret.

L'absència de discursos i d'actuacions explícitament ideològics abona aquesta interpretació. De més a més, en el cas de Jordi Joan, la *naturalitat* del sociolecte acord a la normativa és confirmada per l'ús que en fan els seus pares (*Ps* 3.3 i *Ps* 3.4 del cap. 9, analitzats al punt anterior). En aquest sentit, manquen dades per a valorar les hipotètiques implicacions ideològiques de la interpretació al violoncel d'*El cant dels ocells* que fa el nostre participant mentre parlen els seus pares.

D'una manera semblant es pot interpretar el cas de la *Ps* 2.2 del capítol 14. En la seua breu intervenció (11'') en una sola situació, aquesta jove d'uns vint-i-quatre anys marca la parla amb un estereotip normatiu i un altre de convergent: *fins ara* (08: 08) i *aquest* (08: 48). La feblesa de la implicació ideològica es proposa per

l'edat, pel tema cultural de què parla, la tria d'un llibre en una llibreria, i l'interlocutor, que també es mou dins la correcció lingüística (*Pp* 2 cap. 14). La conjunció d'aquests factors pal·lia el grau màxim a què podria induir el context local, la ciutat de València. La brevetat del temps de participació fa impossible esbrinar el grau de domini del model.

En canvi, és el baix grau d'ideologització dels models en el context local-comarcal, junt al factor edat, el que resulta determinant en el cas del *Pp* 4 del capítol 1 i la *Pp* 3 del capítol 21, naturals de la Marina i de la Plana respectivament. En el primer cas no hi ha cap altre factor que induïska a l'ús d'un model de llengua formal que el caràcter públic de la comunicació. Així, el camp és tan genèric i íntim com l'afició a les curses de *karts*; l'única situació en què participa (amb un temps escàs per a un *Pp*: 1' 05'') es desenvolupa en el taller en què treballa habitualment. Tot i això, fa servir estereotips de model convergent que podrien considerar-se *forts*, sobretot oralment, com *aquest* (10: 16) o *veure* (10: 17) i normatius com *he nascut* (10: 53) o *esport* (10: 16).

Subratlla també el grau baix d'implicació ideològica en aquest participant el fet que la fitxa reculla el nom en castellà, Miguel Pellicer. Això no constitueix una dada en el cas de la participant de Castelló de la Plana, perquè el seu nom s'escriu igual en totes les llengües romàniques i en altres: Laura Segarra. Quant a la distribució d'estereotips per situacions, s'ha de dir que en trobem de normatius i de no normatius en totes, independentment dels factors que les caracteritzen, amb predomini dels darrers (19 enfront de 31, respectivament). De pròpiament convergents, en trobem 3: *aquesta* (22: 25, 22: 35), *és clar* (16: 36) i *núvia* (15: 51), que alterna amb *nóvio* (17: 18).

Per tant, tot i que l'acostament al model convergent és evident, l'hem de considerar també com una opció poc marcada ideològicament, en primer lloc perquè deu ser l'únic model de llengua normativa amb què han estat en contacte

aquests parlants. La resta d'indicis que es pot considerar en aquest cas concret són una referència a la identitat nacional espanyola (*ací en Espanya*, 24: 04) i un cert ancoratge en la parla tradicional, quan diu *a mi tamé m'agradarie* (23: 32) després que la interlocutora acabe de dir *agradaria*. En aquest cas, la causa podria ser la voluntat de marcar una *identitat comarcal* diferent, dins aquell valor d'autenticitat a què tantes vegades ens estem referint.

El cas de la *Pp* 3 del capítol 8 es pot considerar el més marcat ideològicament d'aquest grup. Es tracta de Lluna Albert, “jove actriu” d'uns vint-i-cinc anys, de nivell cultural mitjà-alt i que té el català com a llengua segona (vocalisme). El nom, l'ús exclusiu de la llengua (amb l'única excepció d'una frase feta, *qué fuerte tía*, 07: 51) i la proporció de 23 estereotips normatius enfront de 10 no normatius fan pensar en un canvi de llengua habitual. Aquesta és una de les opcions més marcades ideològicament, sens dubte, a favor de la normalització lingüística, sobretot si es té en compte la localització al cap i casal.

Una breu anàlisi dels estereotips de la seua parla corrobora la hipòtesi del canvi lingüístic. Dels 23 estereotips normatius, se'n poden classificar 5 com a convergents (*aquesta*, 23: 50; *és a dir*, 22: 51; *treure endavant*, 10: 02), mentre que els no normatius –llevat del tancament de les vocals semiobertes– són tots propis de la parla vernacle, tant els que es poden considerar castellanismes (per exemple, *tindre que* 10: 09) com els que no (*raere* 23: 26). També el fet que es mantinga la llengua tant en situacions que es marquen com a més formals (*literalment* 08: 42) com en converses informals (amb la frase en castellà esmentada adés) és un indicador d'ús habitual de la llengua.

Quant a l'adscripció ideològica nacional o social, no hi ha dades explícites. Tan sols podríem aventurar-nos a suposar l'afinitat amb un posicionament progressista a partir de l'estil de vida, la rebel·lia juvenil que narra i l'abillament personal i de la llar (situacions 5 i 6). Tot el contrari del darrer participant que

inclourem en aquest apartat (Pp 3, cap. 26) i que és, casualment, el darrer participant principal de la sèrie, el qual fa l'autodefinició ideològica més directa de tot el corpus: es declara anarquista en la situació 4 (15:22). I, en la mateixa situació, afirma que la identitat alcoiana és diferent de la valenciana: *els alcoians no som valencians [...] som un atra història som una gent que ha fet de la nostra èpica el treball i la suor* (15:09).

Prendrem la darrera identificació com la més rellevant per al nostre estudi, pel que conté d'identitat social amb un fort component territorial, al qual lligar la qüestió lingüística. L'àmbit local –junt amb l'acràcia, antítesi, en principi, del nacionalisme– desdibuixaria una mica el valor ideològic del model, a la qual cosa cal afegir el fet que es tracta d'un parlant amb un alt nivell cultural (llicenciat en filosofia, llibreter) i que, per tant, ha tingut més oportunitat d'entrar en contacte amb aquest model que altres de la seua franja d'edat, al voltant dels trenta-cinc anys.

En canvi, hi ha indicis que el català és per a ell L2, però que ha esdevingut llengua habitual. Abona el primer supòsit el tancament habitual en aquest grup d'algunes semiobertes, més un estereotip molt improbable en parlants L1: *se la propose a Jordi* (18:39). El segon, junt amb el fet que la major part dels estereotips normatius i convergents conviuen amb els equivalents i altres vernaculars, és alhora indicatiu d'un aprenentatge i un ús no exclusivament *llibrescs*. Per exemple: *aquesta* (04:07) i *esta* (04:05), *altra* (05:13) i *atre* (05:11), *petit* (10:13) i *xicotet* (24:13), *ens* (11:18) i *mos* (16:57), *aixina* (26:22), etc.

Tot plegat, doncs, un conjunt de dades que manifesta una posició favorable a la llengua i a l'ús formal d'aquesta que concorda només parcialment amb la cruïlla ideològica que s'ha proposat al capítol 5. En l'eix sociopolític, perquè es troba més a l'esquerra del punt corresponent i en l'identitari, tan sols podem donar per

assumida *de facto* la unitat de la llengua, sense que això implique necessàriament cap altra consideració nacionalista.

8.3. El model particularista

Es dóna el cas que el nombre de parlants que es pot considerar que fan servir el model particularista o miren d'acostar-s'hi, coincideix exactament amb els que s'han inclòs en el grup anterior: 7. El fet que tan sols un d'ells siga participant secundari (*Ps* 1.2, cap. 24) es deu, en part, a la cautela amb què classifiquem els models, en vistes a interpretar-ne amb més rigor les implicacions. Cosa que ha produït, de retruc, que el model normatiu indeterminat siga el més nombrós després del vernacle, com ja s'ha dit.

De més a més, el caràcter intencional del model en aquest parlant secundari, de qui no sabem el nom, és ben poc dubtós, tot i l'escàs temps de participació que amb prou feines arriba al minut –escàs relativament, ja que és semblant al d'algun participant principal dels analitzats més amunt. A més d'una edat al voltant dels vint-i-tres anys, la situació en què participa requereix com poques l'ús d'un model lingüístic: fa de locutor d'una televisió local de Castelló de la Plana. Es tracta, de fet, d'una de les situacions menys ideologitzades, menys conflictives a hores d'ara, en què usar un model normatiu de llengua. En el doble sentit que tothom hi espera un cert distanciament respecte del vernacle, d'una banda, i de l'altra, que la *responsabilitat* de la tria del model recau en realitat en el mitjà.

També se suposa que és competència del mitjà la vigilància sobre la manera en què segueixen efectivament el model lingüístic els professionals que hi treballen. Com és obvi, una qüestió i l'altra tenen unes implicacions organitzatives i pressupostàries que depenen molt de les possibilitats econòmiques de cada cas concret. La convivència de tot just un parell d'estereotips normatius (*ens trobem*

28: 08 i *enrotllada* 28: 12) amb alguns de no normatius *forts* (*lo que* 27: 29, *bueno pues* 28: 08) s'ha d'interpretar en aquest context. I, certament, podria plantejar dubtes sobre si variants com *esta inauguració* (27: 30) o *pareix* (27: 44) s'han d'interpretar com a fruit de la tria conscient del model particularista o com a lapsus en l'ús de, per exemple, el convergent.

El fet que es pugui classificar també ací dos participants més del mateix capítol 24, dedicat a la comunicació audiovisual i titulat “Comunicació (minuts de glòria)”, pot aportar-hi alguna llum. Una d'ells, la *Pp* 3, de nom Karen Safont, “presentadora de televisió” d'uns trenta anys i escaig, treballa en una emissora d'una comarca veïna, a Vila-real. En la seua llarga participació (9' 03'') trobem un total de 19 estereotips normatius i 31 de no normatius. Entre els primers, tan sols un es podria considerar convergent *feble* (*proper* 26: 12), mentre que n'hi ha diversos de particularistes pronunciats en antena (*este programa* 12: 50, *tindre* 21:56, *hui* 20: 40). També crida l'atenció la presència de formes no normatives en el lèxic propi de la comunicació (*mig de comunicació* 13: 44, *càmara* 21: 56).

La proporció entre els normatius i els vernaculars és coherent amb la reflexió d'adés sobre la responsabilitat dels mitjans en la tria del model lingüístic i en el control del seguiment que n'han de fer els professionals, amb l'atenuant en aquest cas de la poca potència econòmica. Tot i admetre l'argumentació, es podria aduir que això no eximeix de responsabilitat el professional competent, o en termes més concordes amb aquest treball, que el marc resultaria idoni per seguir un model normatiu de llengua i practicar així una lleialtat lingüística formal poc marcada ideològicament. Per tant, el fet de no dur-ho a la pràctica caldrà interpretar-lo des del punt de vista ideològic. Partint de la base que la manca de competència només s'ha de considerar eximent si el mitjà és modest i el professional no és jove.

Karen Safont es troba prop de la línia de delimitació, tot i que s'ha de tenir en compte que és una professional de la comunicació que desenvolupa el seu treball en valencià. En aquest sentit, potser s'ha considerat –ella, el mitjà com a ens– que amb un nivell de competència una mica per damunt de la mitjana n'hi havia prou. La posició favorable a la normalització lingüística quedaria marcada per l'ús mateix de la llengua i algunes pinzellades de normativa. Sobre si també hi té alguna cosa a veure la voluntat de no allunyar-se massa de la parla de l'audiència, cal dir que no es detecten diferències significatives entre les situacions on apareix presentant el seu programa, monologant o conversant amistosament amb altres persones en antena o maquillant-se.

L'altre professional de la comunicació analitzat ací respon al nom de Txema Puchades, “locutor i tècnic de so” d'uns vint-i-cinc anys (*Pp 2*), que presenta els distintius que en el seu cas el català és L2 (vocalisme), que viu i treballa a València i que el seu mitjà és la ràdio. La proporció d'estereotips normatius i no normatius, en canvi, és semblant: 17 i 27 respectivament, en una emissora igualment modesta. També hi ha coincidència en el fet que els factors situacionals no afecten el grau d'aparició d'uns o d'altres, de manera que també se li pot suposar una mena de sociolecte pròxim al vernacle amb pinzellades normatives.

El fet de presentar-se amb el nom escrit en valencià s'ha d'interpretar en aquest cas com un indicador ideològic de menys intensitat que en altres ocasions. Més prompte, com una mena d'efecte d'imatge per a un mitjà que s'identifica en l'espai comunicatiu valencià per l'ús –ni que siga parcial– d'aquesta llengua. El castellà com a llengua de relació familiar (situació 4), sobretot, i la presència de castellanismes impropis del vernacle com a símptoma d'un ús efectiu poc freqüent abonen la proposta. Ens referim, a més de les vocals tancadíssimes, a expressions com ara *si tinc que anar-me fora jo me'n vaig a anar fora* (11: 10) o *fer-lo* [antecedent: estudiar] (11: 52).

Això també fa que siga possible inferir que en el cas de Puchades el model de llengua que observem estiga més a prop de la variació diastràtica que no de la diafàsica, que deu ser el cas dels seus companys. És a dir, que a falta de discursos ideològics referits a cap dels ítems (tan sols podríem anomenar el valor del treball en aquest participant i la reivindicació social d'un tema *blanc* com els drets dels discapacitats en Safont), interpretem que el que s'observa en el parlar del darrer participant deu ser molt semblant a la seua manera de parlar en valencià en qualsevol situació. En canvi, en els altres dos, el fet que siga llengua primera ens fa pensar que miren d'adaptar el registre a la situació. En ser L1, un ús constant de qualsevol model de llengua més enllà del vernacle hauria fet que n'assoliren un grau de competència més elevat.

D'una manera semblant a Puchades quant a la variació diastràtica es pot interpretar els usos lingüístics de la resta de participants que considerem en aquest apartat. El més pròxim deu ser Óscar Navarro (*Pp* 2, cap. 5), “artista multimèdia” d'uns vint anys natural de la ciutat de València. Comparteixen, doncs, l'espai geogràfic, l'edat, la formació universitària i també el fet que el català siga llengua segona (vocalisme). Un seguit de trets que ens faran postular també per a ell que el model de llengua que ens ofereix deu ser molt semblant al de la seua vida quotidiana pel que fa a l'ús d'estereotips normatius i vernacles.

També hi contribueix el fet que la proporció d'uns i altres no baixa en situacions marcades amb estereotips de formalitat baixa tan forts com ara *més heavy, no?* (02: 43), *hòstia, mola* (09: 33), *guai* (09: 35) o *bambant* (10: 23). Hi ha, però, algunes diferències fonamentals que ens fan interpretar que els casos no són equiparables del tot. En primer lloc, la mateixa proporció entre els dos grans tipus d'estereotips: en el cas de Navarro, se'n detecten 22 de normatius enfront de 14 de vernaculars, quasi la inversa. Abans de continuar amb el raonament, cal anotar-ne un únic de convergent, *desenvolupar-nos* (10: 09) enfront d'almenys 3 de particularistes: *començàrem* (10: 09), *vore* (02: 14), *d'eixa* (20: 13).

Aquestes dades fan pensar en un ús de la llengua molt més constant, o si es vol dir així, amb més oportunitats d'ús, la qual cosa portaria a un grau de competència lingüística més elevat. Cal tenir en compte que tot i l'origen del cap i casal, la seua vida professional-artística es desenvolupa a Sedaví, municipi de l'Horta on l'ús de la llengua és més *natural* que en la primera ciutat valenciana. De més a més, hi ha la qüestió del manteniment de la llengua en converses bilingües, fins i tot amb la seua parella, que es dirigeix a ell en castellà (*Pp* 3 cap. 5, analitzada en 7.3).

Per tant, tenim més dades per a proposar un nivell alt de lleialtat lingüística en el cas d'Óscar Navarro, tant pel que fa a la forma com quant a l'ús. Ho abonen la facilitat i la fluïdesa amb què s'expressa en la nostra llengua, en el sentit que els errors en l'obertura de les vocals (ja) no són sistemàtics i, a més, són els únics indicadors d'L2. Potser també l'empat entre els estereotips no normatius deguts al castellà, però propis del vernacle valencià (*ahí* 02: 58, *teníem que* 21: 45) i els que no es poden relacionar amb aquesta llengua (*mossatros* 10: 56, *fiques per poses* 19: 38).

Els dos participants que ens resten en aquest model també es poden situar en un punt pròxim a la normalització lingüística a partir de les dades del seu parlar i de l'anàlisi dels factors contextuals i situacionals. Seguint l'ordre dels capítols, comencem amb Jesús Jara, el *Pp* 4 del capítol 8, "pallaso i professor de teatre" d'uns quaranta anys i escaig que resideix a València o rodalia (per les imatges de l'horta que es capten des de la finestra de sa casa) i que presenta una proporció d'estereotips lingüístics semblant a Navarro: 14 de normatius i 10 de vernacles. La menor quantitat en termes absoluts es deu al fet que parla relativament poc en el seu capítol: 3' 17", menys de la meitat que Navarro, per exemple.

De tota manera, el poc temps relatiu es deu ací, com en altres casos, al fet que comparteix temps de pantalla amb un altre participant, Lluna Albert, analitzada en l'apartat anterior. Aquest és un poderós indicatiu que el català és la seua llengua habitual, ja que és la que utilitzen exclusivament els dos membres de la parella, tant en monòlegs homogenis com en el monòleg altern de les situacions 4 i 5. De més a més, afegim un cert component d'intencionalitat el fet que siga la llengua segona per als dos, com delata la pronúncia tancada d'algunes vocals obertes o l'estereotip de L2 *si joestic trist però vullc amagar-lo* (12: 24).

No cal dir que els indicis d'estil de vida *progre*, per dir-ho així, que descrivíem per a Lluna Albert són perfectament aplicables a aquest cas, en tant que ambdós comparteixen l'espai vital. La diferència respecte del model lingüístic concret es presenta així com poc marcada ideològicament, des del moment que no sembla ser cap obstacle per a la comunicació ni per a la convivència ni hi ha cap indicatiu que permeta situar cada un d'aquests parlants en un punt diferent de cap eix ideològic. No és això el que ocorre entre els defensors públics o institucionals d'un i de l'altre, com s'ha comentat diverses vegades. Ni el que podria donar-se entre parlants anònims de qualssevol altres models.

En aquest sentit, s'ha de recordar que els models no són tan definits entre el públic general com entre aquells que defenen públicament un model i/o una postura ideològica concreta –de fet, aquesta premissa és la base d'aquesta recerca en més d'un sentit. De manera que en la participació de Jesús Jara hem trobat també algun estereotip convergent (el més clar, *desenvolupar* 23: 13) al costat dels més freqüents particularistes (*tindre* 10: 57, *esta* 11: 15, *faenes* 23: 04).

Més dubtes a l'hora de classificar-lo en aquest grup pot produir el cas del darrer que hi incloem, Lluís Andrés, “llibreter” de vora quaranta-cinc anys de nivell cultural i econòmic elevats. La seua participació ha produït un empat entre estereotips normatius i vernaculars a 23, la qual cosa és indicativa d'un nivell de

competència lingüística menor que els darrers analitzats. Però la problemàtica a l'hora de decidir el model la dona el fet que trobem algun estereotip convergent tan fort com ara *petit* (16: 14) o *aquesta* (23: 09) al costat d'un grup més nombrós de propis del particularista com el mateix *d'esta* (14: 55), *tindre* (08: 17), o *vore* (08: 46).

Pel que fa a les dades relacionables d'una manera més o menys directa amb els grups socials i la llengua, comencem repassant els que ja s'han esmentat: el nom (la llengua del nom), l'edat, la professió i el nivell cultural. Presos en conjunt, fan pensar en un aprenentatge *tardà* de la varietat normativa de la llengua i en una presa de posició favorable a la normalització lingüística a partir de l'àmbit de la cultura. Ho corroboraria el fet que el cartell anunciador de la signatura de llibres de l'autor valencià Vicente Muñoz Puellas que organitza la seua llibreria (21: 25-21: 28) està escrit en català i que hi apareix destacada la versió en aquesta llengua del seu darrer llibre, tot i que l'autor s'expressa habitualment en castellà.

En canvi, utilitza el castellà en diversos moments per parlar amb la seua esposa, tot i que aquesta demostra que sap parlar en valencià en un breu monòleg (15:17-15:34). Es pot interpretar allò de la presa de posició tardana, probablement posterior a la coneixença d'ambdós. La psicolingüística té alguna cosa a dir respecte de la dificultat de canviar la llengua de relació habitual amb una persona. I cal tenir en compte que moltes persones diferencien radicalment entre l'esfera privada-íntima i la pública o menys íntima, també quant a la manera de parlar.

8.4. El model secessionista

Tan sols dos parlants del nostre corpus es poden adscriure al model secessionista pròpiament dit (i encara un d'ells, amb alguna prevenció), que es caracteritza per partir de la negació que el valencià és una varietat de la llengua catalana. Ambdós

són participants principals i comparteixen la major part de característiques que els defineixen com a informants: la mateixa procedència comarcal (l’Horta), una edat similar (al voltant de la seixantena), l’afició a la l’escritura en llengua autòctona i les proclames d’estima cap a aquesta. També, la relació amb activitats socials vinculades a la cultura autòctona des del vessant més tradicional i, més anecdòticament, la vinculació professional a l’automòbil –dada que no caldrà incloure en la interpretació, òbviament.

Es comprova, doncs, que tots els trets, llevat d’un, responen a la caracterització de l’usuari tipus del model secessionista d’acord amb la bibliografia sociolingüística sobre aquest punt, qualificada sovint de superficial i reiterativa en aquest mateix treball. Però resulta que l’excepció és precisament l’ús formal de la llengua, més concretament en el canal escrit. Convé subratllar que aquesta excepció té un potencial interpretatiu tal que permet reafirmar-se en aquelles crítiques, i no pas obviar-les i assumir ara la descripció *típica* del secessionisme, ja que contradiu dos dels trets distintius principals de les descripcions esbiaixades d’aquest grup: l’antiintel·lectualisme i la manca d’ús efectiu de la llengua.

Vegem-ho més concretament. El primer parlant per ordre cronològic d’emissió de la sèrie documental és el *Pp 2* del capítol 1, de nom Aureli López i de 56 anys d’edat, natural de Paterna (l’Horta), “representant i escriptor aficionat”. S’ha de dir que, tot i que la seua professió no requereix estudis superiors, la parla, les seues maneres en la interacció social, a més de *l’afició* amb què completa la definició en la fitxa, permeten suposar-li un nivell cultural mitjà-alt.

Això és especialment aplicable al camp de la llengua, o si es vol, de competència en el model lingüístic formal que ha *triat*. Cal fer referència ara a una singularitat, que comparteix tan sols amb un altre participant, el ja comentat *Pp 2* del capítol 16, com és la significació pública en el conflicte lingüístic valencià –tot i que en sentits diferents. Perquè Aureli López és membre fundador i president de

l'Associació d'Escriptors (sic) en Llengua valenciana i professor dels cursos de llengua de Lo Rat Penat des de 1980⁴³. La seua presència en una sèrie documental que dóna veu a *persones anònimes* de la societat valenciana s'ha d'interpretar, en primer lloc, en el mateix sentit que la del cantant Paco Lluís: són coneguts en cercles tan reduïts que tampoc no es poden considerar personatges públics, de manera que no arriben a contradir la característica.

En aquest sentit, convé destacar també que en el programa no es fa cap referència a cap d'aquestes circumstàncies –a diferència del cantant de *Bajoqueta Rock*, que diu expressament que ho és en la seua presentació–, cosa que fa que el públic general el pugua considerar una persona anònima, simplement aficionada a la literatura. Entrant ja en la interpretació ideològica, s'ha de dir que tampoc no n'hi ha cap sobre una hipotètica llengua ni identitat nacional valenciana definida per oposició a la catalana. Sí que hi trobem, però, diverses al·lusions a la valencianitat a seques; a la valencianitat en positiu, com se sol dir ara.

Així, ja en la primera intervenció utilitza l'epítet *valencià* d'una manera un tant redundant, en presentar-se com “*un valencià de Paterna*” (05: 25). No cal dir que la redundància no fa sinó reforçar-ne el caràcter intencional, en la mateixa línia del que s'esdevé en les fórmules, pronunciades quasi una a continuació de l'altra, “*esmorzar valencià*” (06: 59) i “*ansalaeta valencianíssima*” (07: 08). També l'aplica a l'esport autòcton, “*pilota, pilota valenciana*” (18: 55), que apareix practicant i sobre el qual llig un text propi que inclou l'expressió “*podríem trobar la rabassa viva de l'antiga grandea d'este poble*” (19: 40).

Els ideologemes que destil·len es poden situar sense embuts en la línia de la idealització compensatòria, ja que es defineixen per les coordenades de la gastronomia, l'esport tradicional i el passat mític, totes elles passadores com a no conflictives ideològicament. Així mateix es pot considerar la darrera referència a

⁴³ En l'adreça http://www.aellva.org/autors/cont_lopez_aureli.htm es pot trobar un currículum resumit d'aquest participant pel que fa a la seua tasca lingüística i literària.

la valenciana, interpretable ara directament com a complement o peculiaritat de l'espanyolitat: després de citar el tòpic dels molins de vent del Quixot (sic: 18: 11), el corrobora amb la frase “*pa fer-ho més valencià, eixe Joanot Martorell que busca la seua Carmesina*” (18: 20)⁴⁴. Cal reconèixer, doncs, que el seu discurs nacional sí que es pot considerar dins dels tòpics propis del grup.

Quant a la llengua, però, ja s'ha avançat que no hi són tan fàcilment aplicables. Per començar, hi ha la qüestió de l'ús d'un model lingüístic apropiat, des del punt de vista del parlant, a la situació de comunicació pública i fins cert punt formal, model diferenciat del vernacle tradicional. Ja s'ha esmentat que aquest mer fet impedeix l'aplicació estricta del tòpic. Però és que, a més, es desmenteix que el model secessionista consistisca en una translació o transcripció quasi literal del valencià col·loquial en el canal escrit amb una confusió palmària de registres: la seua parla inclou *abans* (06: 30), *aigua* (07: 16), *s'enyora el caliu de la llar* (07: 30), *lluïta* (18: 13) o el ja esmentat *Quixot* (18: 11), estereotips normatius comuns a tots els models de llengua valencians.

De fet, des del punt de vista estrictament lingüístic no es pot classificar el parlar d'aquest participant en model secessionista fins la setena situació, quan llig un text propi que inclou els estereotips, en llenguatge escrit, d'aquest model *juaor* (19: 38) i *grandea* (19: 43). Fins aquest moment, i àdhuc després si no foren llegits sinó orals espontanis, es podria haver interpretat que el parlant mirava de parlar d'acord amb la normativa, probablement dins el model particularista. Però aquell parell d'estereotips forts fa que altres, susceptibles de classificar-se en principi com a no normatius, hagen de passar a considerar-se part del secessionista, com *vehícul* (05: 35), *deport* (18: 38), *tenim en mosatros* (11: 33).

Tenim, doncs, una voluntat evident d'ús modèlic de la llengua que s'hauria d'interpretar com un símptoma clar de lleialtat lingüística formal. Als exemples

⁴⁴ L'error de canviar el personatge per l'autor s'ha d'interpretar, al nostre parer, com un mer lapsus, en coherència amb el que s'ha dit adés sobre la formació cultural i lingüística del participant.

adduïts cal afegir la qüestió del nom propi, Aureli López i Muñoz, escrit així i dit pel mateix parlant d'una manera clarament intencional, si tenim en compte el que és *normal* en el seu grup d'edat. També anomena idiomàticament sa mare, *Josefina* [palatal] (05: 38), fins i tot evitant en aquest cas l'ensordiment de la sibilant propi del seu parlar. La lleialtat instrumental, la fa palesa en les situacions 2 i 3, en què manté la llengua amb interlocutors castellanoparlants, i en la 5, en què narra en la nostra llengua un passatge de models al públic.

En aquest punt, podem enllaçar amb l'altre participant classificat aquí, Josep-Albert Aymenir, d'uns 60 anys, veí de València i "taxista i actor aficionat" (*Pp* 2, cap. 8). Aquest parlant demostra també la seua lleialtat lingüística a través del nom i del manteniment de la llengua en intercanvi bilingüe amb un client (situació 2). També s'hi ha de considerar el fet que parle en valencià amb el seu nebot, un xiquet d'uns cinc anys, tenint en compte la situació sociolingüística de la ciutat de València (situació 5).

El paral·lelisme amb l'altre participant arriba també al fet que és el trasllat al canal escrit el que permet situar-lo en el model secessionista. En aquest cas, però, podem observar directament el que escriu, just abans de la situació 5 (19: 40-20: 02), un poema que inclou les paraules *aixina* i *ma ruina*. Crida poderosament l'atenció el fet que un dels dos estereotips secessionistes escrits alterne amb la forma normativa oralment, en l'expressió *tant és així* (05: 02). La seua parla en presenta més, en la línia del que s'ha dit adés d'aquest model com a clarament diferenciat del vernacle col·loquial castellanitzat: *d'acord* (15: 16), *semàfor* (16: 05), *vaig dedicar-me* (15: 44), incloent-hi un parell de correccions, com *vaig tratar vaig tractar* (15: 26) i quan replica *per a toquejar* (20: 18) al nebot, que havia dit *pa toquetejar*.

També hi ha coincidència a poder classificar, no sense cauteles, les asseveracions sobre la llengua en el camp de la idealització compensatòria, per referir-se a un

espai connotat com a tradicional i folclòric, com és el del teatre faller: *sobretot les obres en valencià les obres en valencià és que és que me poden és algo maravillos* (03:55). La cautela ve donada perquè, tot i que la connotació és real, no ho és menys que aquest àmbit suposa l'únic focus d'ús de la llengua per a molta gent en una ciutat com València. Espai al qual se circumscriuen, per cert, els dos discursos que es poden relacionar amb la identitat social, com és el poema crític sobre els qui “*es jacten de valencians*” tot i que embruten la ciutat i aquell en el qual situa el Teatre Principal de València com el límit de les seues aspiracions frustrades (situació 6).

8.5. El model integracionista.

Per últim, també el model integracionista és fet servir per tan sols dos parlants. Així, es comprova que es compleixen perfectament les hipòtesis sobre el seguiment quantitatiu de cadascun dels models que proposàvem en els capítols introductoris i també, més concretament, en ocupar-nos d'aquests en el capítol 5. Ara bé, s'ha de dir que les característiques i el discurs d'aquests parlants no responen clarament a l'esquema ideològic esperat. Fins i tot, en un cas caldria buidar quasi per complet d'intencionalitat l'ús d'aquest model, d'acord amb la resta de dades.

Perquè el *Pp* 1 del capítol 12, un investigador de robòtica d'uns quaranta anys que procedeix d'Alacant i treballa a la Universitat Jaume I, utilitza el valencià en tan sols una situació, i encara parcialment junt al castellà, l'alemany i el francès (sit. 4). Però el parell de frases que pronuncia queden marcades amb un estereotip normatiu tan clar com *doncs* (14: 00) i amb dos integracionistes tan forts com el fonètic *prublemas* (14: 16) i el morfosintàctic *vulguis* (14: 21). Com s'ha apuntat, el fet que use el castellà tant en els monòlegs com en la resta de diàlegs amb companys i amb la família, va en contra del posicionament ideològic que s'ha

postulat com a propi dels usuaris del model, pròxim a l'independentisme i partidari de declarar el català única llengua oficial *nacional*.

En aquest cas, s'ha d'interpretar com un intent d'adaptació als interlocutors, en el context de la situació, en la qual el participant demostra ser capaç d'usar diversos *idiomes*. Per tant, l'ús del model no seria ací allò realment rellevant, sinó el canvi de llengua, una llengua que pot haver après en alguna universitat del domini del català oriental, en algun dels freqüents intercanvis que esmenta en la seua carrera com a investigador. La qual cosa, certament, denota una actitud lingüística com a mínim no hostil cap a l'ús normalitzat de la llengua i l'exclou del grup ideològic espanyolista de Xambó. Actitud que subratlla el fet que el robot del grup que dirigeix *entenga* i *s'expresse* en valencià i s'anomene Jaume (sit. 4).

També el seu nom apareix en la nostra llengua en la fitxa d'anàlisi, però com que ací l'única diferència és l'accent gràfic (*Àngel*), ens inclinem a pensar que no s'ha anomenat així a ell mateix. El fet que siga possible una altra interpretació per a l'ús –o el manteniment a Castelló durant un temps relativament llarg– d'una varietat tan poc usual avalaria el dubte: potser el que ocorre és que no es vol considerar els valors sentimentals de determinades variants i es mira d'adoptar un estàndard lingüístic unívoc a l'estil de l'espanyol a Espanya. Opció més freqüent entre els qui no tenen el català com a llengua primera i/o en fan poc ús fora dels cercles acadèmics o ideològics on no resulta tan estrident.

En qualsevol cas, sembla més evident que l'altre participant que classifiquem ací sí que en fa un ús intencional, tot i que al llarg dels quasi sis minuts d'intervenció en el capítol 5 no hi ha cap referència ni a la identitat nacional ni a la llengua dels valencians. És a dir, tampoc no tenim dades d'adscripció grupal *en positiu* al grup de l'*esquerra independentista* que en ocasions el fa seu, per dir-ho de manera simplificada. Tot i això, la seua parla presenta alguns estereotips realment *forts* de model integracionista en tots els nivells lingüístics, com per exemple *guapus* (12:

45 i 12: 56) en el fonètic, *m'ac(c)eptessin* i *la meva vida* (22: 31 i 23: 46) en el morfosintàctic –el més nombrós– i *avui* (24: 00) en el lèxic.

L'alternança d'alguns d'aquests estereotips i d'altres amb les corresponents variants no normatives o pròpies d'altres models, com ara *la teua* (13: 22), *tindre* (13: 01), *paregut* (13: 15) o fins i tot *mos agrà* (12: 58), no invalida la intencionalitat en l'ús del model, sinó que s'ha d'interpretar en el marc de les característiques pròpies del llenguatge oral. En aquest sentit, cal assenyalar que l'estereotip no normatiu que s'acaba d'esmentar es pot considerar el més fort de totes les seues intervencions i és corregit immediatament pel parlant, com es comprova amb la notació del temps: *ens agrada* (13: 00). És rellevant ressenyar també que entre els estereotips normatius generals i els de model dupliquen amb escreix els estereotips no normatius.

Potser el fet que el català siga clarament la seua L2 (excés de vocals tancades) contribueix a la relativa facilitat amb què usa el model més allunyat del valencià vernacle, en el sentit que s'ha comentat més amunt. A més, el participant, de nom Íñigo Ayuso, es presenta com a estudiant universitari i deu tenir uns vint-i-cinc anys, característiques que permeten suposar-li un aprenentatge i un ús de la llengua eminentment *acadèmics*, amb poques *contaminacions* del llenguatge del *carrer*. És a dir, el parlant es mou en un dels pocs àmbits, com és l'universitari, on l'ús del model integracionista és potencialment menys conflictiu –un dels pocs on no ho és *massa*, de fet.

Però, reprenent el fil interpretatiu, caldrà buscar altres identificacions grupals que puguin donar compte d'alguna mena d'adscripció ideològica del participant, després de constatar que no n'apareixen de referides a la llengua i la nació. En aquest sentit, la més forta i evident és amb el col·lectiu homosexual. De fet, es podria dir que aquest participant actua com una mena de representant d'aquest col·lectiu –o d'un cert subgrup– en un capítol titulat: “*amor (touché)*”. No és

sobrer de ressaltar que, a més, el parèntesi del títol, que sempre correspon a una paraula o frase d'un dels participants, està extret de la seua participació.

Concretament, de l'escena en què apareix practicant esgrima i parlant de la seua afició al teatre. La dada té la seua importància, ja que ens permet completar la descripció d'aquest participant dins un ambient amb una certa dosi d'elitisme o, si més no, de *distinció*. I és que, fet i fet, aquesta és la intenció que deu presidir la tria del model integracionista: la seua particularitat dins un espai comunicatiu dominat pels models convergent i particularista. No cal insistir que l'altra opció, el model secessionista, deu semblar molt menys adequat per a aquest fi, tant des del cantó de la vinculació amb els grups ideològics més a la dreta i tradicionalistes de l'espectre –per l'oposició sistemàtica a les reivindicacions socials dels homosexuals– com per l'afinitat amb el culturalisme d'aquest participant, en oposició al populisme que se suposa a aquells.

El que queda fora de les possibilitats interpretatives és si la intenció última en la tria d'aquest model es troba més a prop de la voluntat de reafirmació de la identitat social o de la mera provocació. En qualsevol cas, és evident que amb el model integracionista s'aconsegueix marcar la distància màxima respecte dels grups que s'identifiquen amb el conservadorisme polític i social, tant si fan ús del model secessionista com si repudien una llengua que observen a través d'un prisma de desconfiança.

8.6. Recapitulació i conclusions

La major part dels subjectes del nostre corpus que mira d'acostar la seua parla a una varietat formal no és susceptible de classificar-se en cap dels models que es proposen en la comunitat de parla valenciana, ja que no en fa un seguiment prou coherent i diferenciat dels altres. Això, a més de subratllar la poca distància efectiva entre els uns i els altres, sobretot en l'oralitat, es deu al fet que la

competència lingüística normativa és baixa en general. És a dir, molts dels parlants no usen més estereotips normatius senzillament perquè no poden, no en coneixen més o no hi tenen prou pràctica per introduir-los en la seua parla.

També hi ha el cas contrari: els que n'usen pocs, però no voldrien haver-ne fet servir cap. Com és obvi, amb això entrem de ple en el camp de la interpretació, de l'anàlisi qualitativa de les intencionalitats. Però sense deixar de banda la qüestió de la manca de competència, referida ara als qui no en tenen prou per passar com a parlants tradicionals de la llengua i marquen la seua parla, a pesar seu, amb indicadors de l'altra via d'aprenentatge, la formal. En la qual, per cert, no s'ha d'obviar la influència dels mitjans de comunicació. Al llarg del capítol s'han exposat els indicis de la seua incomoditat.

També n'hi ha, d'indicis, que alguns parlants no utilitzen més estereotips normatius perquè *no volen*. Les possibilitats que es preveuen, també per als que acabem de comentar, els que n'empren *sense voler*, són dues: que miren d'evitar la significació en el debat ideològic al voltant de la llengua i la identitat col·lectives o que vulguen evitar un distanciament massa gran del valencià vernacular. Ara bé, en portar aquesta proposta a l'anàlisi de casos concrets ens trobem amb el problema que sovint resulta difícil inclinar-se per una o per l'altra interpretació, atés que no solen haver-hi dades que ho permeten i, a més, no són opcions necessàriament excloents.

Això no obstant, sí que hi ha alguns casos on la intenció del parlant, en limitar-se a fer unes poques pinzellades de normativa sobre la parla vernacla, deu ser aquella mena de renúncia a la funció de distinció social, pròpia de l'estàndard. Però mirant alhora de significar-se favorablement sobre la normalització lingüística. En diferents moments s'ha anomenat aquesta tria *adhesió al valor d'autenticitat* de la llengua i, en tant que no descrita en la bibliografia més assequible, la considerem una de les aportacions més interessants d'aquesta

recerca. Tot i l'escàs valor quantitatiu que se li ha pogut atorgar ací, es podria dir que l'establiment del cas és un primer pas per a futures investigacions, que puguen perfilar el concepte i identificar-lo. Ens sembla que això serà possible en un percentatge ben alt de subjectes, amb les eines metodològiques adequades.

Entrant ja en els resultats de l'anàlisi dels models lingüístics que es proposen per al valencià i les implicacions ideològiques de cadascun, cal dir que el model convergent ha estat el que més directament ha respost als plantejaments de partida. Així, dels 7 parlants que el fan servir o resulta evident que ho intenten d'una manera més o menys clara, almenys 6 denoten un nivell cultural alt; 5 es troben ben per davall dels trenta-cinc anys, amb la qual cosa no sols queda clar que han après el model en l'àmbit acadèmic, sinó que no en fa massa temps, i els dos més grans són un professor d'institut que fa classes en valencià i un llibreter llicenciat en filosofia per la Universitat de València.

Per tant, d'entrada tenim unes connotacions poc marcades ideològicament en l'ús d'aquest model, lligat a l'àmbit acadèmic i cultural, *llibresc* en definitiva. El grau d'implicació ideològica puja una mica, però, en el parell de parlants que demostren que han fet seu el model per a la pràctica lingüística habitual. En aquests casos, l'adhesió a la normalització lingüística i a una varietat lingüística que subratlla la unitat de la llengua es fa permanent. Aquesta implicació serà més intensa en aquells espais concrets on aquestes qüestions siguen més conflictives, com són els voltants del cap i casal del País Valencià.

En canvi, dels 7 parlants que situem en el model particularista, la majoria, quatre, sembla fer-ne un ús habitual. El mateix nombre, tot i que no els mateixos parlants exactament, està lligat a una professió tan lligada a l'ús formal de la llengua com és la comunicació audiovisual (locutors de televisió, de ràdio i estudiant de l'especialitat) i tots tenen, també, un nivell cultural alt. Podria ser un indicatiu de la influència del model lingüístic que difon l'audiovisual valencià, sense oblidar

aquell valor d'autenticitat, que impregna aquesta proposta més que cap altra dins l'assumpció de la unitat lingüística.

Els models secessionista i integracionista, que esperàvem que foren clarament minoritaris en el nostre corpus, prou representatiu de la societat valenciana, han sigut coherents amb la hipòtesi, amb 2 parlants cadascun. Els secessionistes també responen, a grans trets, a la descripció arquetípica que se'n sol fer: naturals de València i voltants, més de cinquanta anys i vinculació al món de les falles, explícita en un d'ells. El que ja no ho és tant és que el seu nivell cultural no es pot qualificar de baix de cap manera, ni demostren cap actitud ni declaració que els aproxime al suposat *irracionalisme* o *antiintel·lectualisme*. I el que és, segurament, més important és que tampoc el seu ús lingüístic presenta traces de diglòssia sinó que demostren una lleialtat lingüística considerable.

Amb això no volem dir que calga canviar aquests aspectes, fonamentals, d'altra banda per a la normalització lingüística estrictament parlant, en la descripció general del grup secessionista. La pretensió d'aquest treball és més modesta: ens acontentem d'haver posat damunt la taula una possibilitat més, que sovint no es té en compte, que resulta ser la que més punts en comú pot tenir amb els membres d'altres grups igualment preocupats pel redreçament lingüístic.

Pel que fa als usuaris del model integracionista, la interpretació és tota una altra. Un d'ells a penes utilitza la llengua en determinats moments de l'activitat professional (investigador de la UJI), la qual cosa, si bé denota una actitud positiva o almenys no hostil cap a l'ús de la llengua en els àmbits formals, dista molt de poder qualificar-se de lleialtat lingüística, per la mena de *compromís vital* que aquesta implica. Respecte de l'altre, de nivell cultural també alt, s'ha interpretat que utilitza aquest model lingüístic com una mena de reforç d'una identitat personal i social amb certes connotacions de marginalitat, més que no per tal de contribuir efectivament al prestigi i l'eixamplament de l'ús lingüístic.

9. RESUM I CONCLUSIONS DE LA RECERCA

En aquest darrer capítol farem una síntesi del treball que s'ha presentat al llarg de les pàgines precedents. Amb aquesta finalitat, farem una recapitulació dels objectius que ens havíem plantejat; resumirem a grans trets el marc teòric proposat; recordarem les característiques del corpus objecte d'estudi i remarcarem els aspectes més significatius de la interpretació de les dades. De manera més específica, mostrarem la manera com hem donat compte dels objectius i comentarem el grau d'acompliment de les hipòtesis que plantejàvem al principi.

Com és lògic, subratllarem aquells aspectes que presenten alguna dissonància amb investigacions similars i, sobretot, els que es puguen considerar aprofitables per a d'altres de futures. L'absència de citacions i de mencions de les fonts, més enllà de corrents i perspectives, es justifica per la doble intenció d'aquest apartat: sintètica i de *profit*. No cal dir que en els capítols corresponents el lector pot trobar referenciats els autors més significatius de cada enfocament, els quals apareixen també recollits, com és preceptiu, en la bibliografia.

9.1. Objectius i definició de la recerca

Hem assenyalat en la presentació del treball que la nostra recerca naix d'una insatisfacció intel·lectual. En efecte, la interpretació dominant del conflicte polític al voltant de la identitat lingüística i els símbols dels valencians resulten poc plausibles i eludeixen, en general, la valoració ponderada de la variació lingüística associada al conflicte. En aquestes condicions, el nostre propòsit era

dotar-nos d'eines teòrics suficients per a ultrapassar les explicacions canòniques, polaritzades en la pugna unitarisme vs. secessionisme. I aplicar aquestes eines a una mostra ben delimitada de les opcions de model lingüístic formal.

En un sentit més precís podríem formular els objectius de la nostra investigació en aquests termes:

1. Conformar un marc teòric adequat a l'estudi dels significats socials de la variació lingüística en un context conflictiu. Com hem recordat, el conflicte de símbols i definicions identitàries és el teló de fons sobre el qual es construeix la sociabilitat dels valencians. Vist així, el conflicte impregna una bona part de les manifestacions col·lectives i, ben en particular, afecta el repertori de formes lingüístiques a disposició dels catalanoparlants.
2. Escollir i descriure un corpus d'emissions televisives que resulte representatiu de la diversitat d'opcions que s'observa en contextos orals de caire formal.
3. Analitzar el grau d'adequació a un presumpte model lingüístic de prestigi en l'elenc de participants del referit corpus televisiu.
4. Interpretar les opcions de tria lingüística observades en el corpus com a repertoris relativament congruents i predictibles, que denoten inductivament la correlació entre models lingüístics i representacions ideològiques del conflicte sociolingüístic i identitàri valencià.

Certament el plantejament de l'estudi era ambiciós, per tal com s'adscriu a un doble àmbit. D'una banda, el terreny interdisciplinari de l'anàlisi sociolingüística i discursiva del conflicte identitàri valencià, i del bagatge conceptual amb què se l'ha abordat. Com s'ha dit, la insuficiència de les interpretacions dominants en la bibliografia a l'ús ens impel·lia a conformar un marc explicatiu més ampli: més

ben travat i explicativament més potent. Es tracta d'una opció en favor de l'eclecticisme metodològic, on destaca la línia argumental de la interpretació qualitativa, fonamentada en la crítica del discurs.

D'altra banda, el marc teòric general, aquest eclecticisme sociodiscursiu, ens forneix eines conceptuals per acarar-nos amb l'anàlisi de la variació sincrònica, on es poden contrastar i acoblar les dades de la geolingüística, la dialectologia social, l'estilística funcional i la sociologia de la prescripció normativa. Es pot afirmar que el marc teòric que s'ha esbossat ací és típicament interdisciplinari, per tal com hi conflueixen *grosso modo* la sociologia qualitativa, l'antropologia lingüística i l'anàlisi crítica del discurs. Ho veurem amb més deteniment una mica més avant, una vegada recordem breument les característiques del nostre corpus i els motius que ens han portat a seleccionar-lo.

9.2. Descripció i justificació del corpus objecte d'estudi

La sèrie documental *Entre els nostres* constitueix el corpus d'aquesta investigació. Està formada per 26 capítols, d'entre 25 i 30 minuts de duració, que va emetre Punt 2 al llarg de l'any 2002. Hi participen un total de 106 persones, que s'han dividit en participants principals i participants secundaris, d'acord amb la importància que se'ls atorga en el muntatge que ha arribat a les pantalles. Convé recordar també que la veu dels participants, aliens al medi televisiu, és l'única que es pot sentir al llarg de cada programa. Això fa que l'estructura dels capítols consistisca en una alternança de les seues intervencions, organitzada pels subtemes del tema general que descriu el títol.

La tria d'aquest producte audiovisual s'ha dut a terme tenint en compte les seues característiques a distints nivells i la manera com responen als criteris més generalitzats en l'establiment dels corpus orals. Al nostre parer, el criteri més

destacable és el de la representativitat, atés que, d'alguna manera, engloba tots els altres i dóna sentit a qualsevol recerca de tipus qualitatiu. Tant les característiques del gènere documental com les del programa concret, que dóna la paraula a parlants de la major part de procedències geogràfiques i socials de la comunitat lingüística valenciana, ens la garanteixen.

L'estudi de les mostres s'ha dut a terme directament sobre el visionat dels DVD que s'adjunten al cos de l'estudi. Això, unit a la possibilitat de disposar dels enregistraments digitalitzats i posar-los a l'abast del lector ens ha exonerat de transcriure'n els textos orals. Donats els nostres objectius de recerca, no es tracta pròpiament d'una simplificació metodològica, sinó d'una fixació literal de l'objecte d'estudi, que en preserva totes les virtualitats de la parla.

El fet que els parlants siguem conscients de l'enregistrament s'ha de considerar també un avantatge en aquest cas. La manera com miren d'adaptar-se als micròfons i a les càmeres formarà part de la situació *real* que es vol descriure i, per tant, no implica cap tipus de biaix. L'absència de l'investigador (socio)lingüista i de les seues eines, com ara enquestes, qüestionaris, etcètera, permet defugir alguns aspectes de la paradoxa de l'observador laboviana. El seu treball sempre serà *a posteriori*, amb uns textos produïts en les seues condicions *naturals*, entre les quals l'enregistrament de qualitat.

A més, els distints gèneres de la comunicació audiovisual ofereixen un ventall ben ampli de variació lingüística, atesa la diversitat de nivells de formalitat i de procedències dels parlants –atesa la diversitat i la combinatòria dels factors situacionals, en definitiva. Tan sols caldrà tenir ben present que el col·loquial *pur* no s'hi dóna, a causa, precisament, d'un tret comú a tots els gèneres i tipus de text audiovisual: el caràcter públic de la comunicació. Del qual, en són conscients tant els professionals del micròfon, com l'audiència que hi participa, com els

guionistes dels espais de ficció –de vegades un gra massa, en detriment de la versemblança.

Per contra, aquesta condició de comunicació pública converteix l'audiovisual en l'àmbit idoni per tal d'analitzar els usos lingüístics amb una cert grau de formalitat –major o menor, segons el gènere i els participants, però sempre present. Les recerques més freqüents sobre aquest ítem solen consistir a mesurar el grau de seguiment de la normativa dels professionals d'un programa o una determinada emissora, incloent-hi locutors, redactors, guionistes, etc. En aquest treball s'ha proposat d'utilitzar l'àmbit de la comunicació audiovisual en tant que espai obert a la participació de l'audiència, partint dels avantatges que forneixen les característiques que estem comentant.

Analitzar l'activitat lingüística dels participants no professionals dels mitjans de comunicació és acostar-se a una de les escassíssimes ocasions en què els parlants es veuen impel·lits a usar un model de llengua oral d'una certa formalitat. Suposa, de retruc, la superació del cert regust de gramàtica tradicional prescriptiva que deixen les llistes d'incorreccions dels locutors a què es poden reduir aquelles recerques centrades en la llengua *del mitjà*. Sense que amb això es vulga dir que apostem per passar pàgina d'aquest tipus de recerca, sí que sembla interessant aprofitar la comunicació audiovisual també per a un altre tipus d'investigació, més descriptiva i analítica. Més enfocada a l'acostament qualitatiu en què situem aquesta recerca.

9.3. Línies generals del marc teòric

El tipus de reflexió que ens proposem d'aplicar al conflicte sociopolític al voltant de la llengua ens exigia acoblar diferents eines analítiques, totes elles de tipus qualitatiu. En aquest sentit, proposem manllevar de diferents àmbits de

coneixement aquells conceptes que resulten més adequats a la comprensió de l'esmentat conflicte. El marc teòric així configurat integra, i supera, en certa mesura, l'àmbit de les disciplines dedicades a l'estudi de la llengua en ús, que són fonamentalment la lingüística pragmàtica, la sociolingüística de la variació i la sociologia del llenguatge. I ho fa, entre altres aspectes, aplicant una perspectiva que, d'entrada, pot semblar allunyada dels interessos que s'ha assenyalat, com és la de l'anàlisi crítica del discurs.

De la pragmlingüística ens interessa bàsicament que comprén que la comunicació lingüística, per bé que descansa sobre la competència dels parlants, ni és anterior a l'enunciació dicursiva, ni es pot entendre dissociada de les coordenades socioculturals en què s'inscriu. Per això, aquesta disciplina propugna un acostament més directe, menys basat en l'apriorisme d'unes hipotètiques varietats interioritzades i jerarquitzades pels parlants.

A més, a aquesta major atenció en la situació, el context i el significat social dels usos lingüístics, cal afegir un interès pels actes comunicatius d'un cert grau de formalitat, característica fonamental dels textos del nostre corpus. Aquest objecte d'estudi prototípic contrasta amb la preferència dels variacionistes per l'estudi del registre col·loquial, que solen definir com la varietat més representativa de la llengua. En aquest sentit, són especialment remarcables els estudis etnogràfics, centrats en els usos ritualitzats de la llengua –estudis quasi inexistent en el cas de la nostra.

Precisament des de l'etnografia de la comunicació es fa una aportació teoricometodològica ben interessant, l'*estranament antropològic*, per tal de superar tant com siga possible aquella cautela bàsica del mètode social que és la paradoxa de l'observador. Si bé és cert que en el nostre cas hi ha una interposició definitiva entre l'observador i els parlants, la mateixa fixació del format televisiu,

compartim plenament la posició que suggereix que ha d'ocupar l'investigador social respecte del seu objecte d'estudi.

Cal dir que el concepte correspon si fa no fa a la diferenciació entre perspectiva *emic* i perspectiva *etic*, que fan servir antropòlegs i etnometodòlegs, i que consisteix a intentar observar allò que es vol analitzar *des de dins i des de fora al mateix temps*. Des de dins en el sentit de fer prevaldre la perspectiva del parlant sobre els apriorismes teòrics; des de fora, mirant de no deixar-se portar per les creences i les actituds d'un determinat grup enfront de les d'altres a l'hora d'analitzar els comportaments socials.

Pel que fa al variacionisme, els lligams de la recerca amb aquesta disciplina són ben evidents, ja que les dades analitzades han estat variants lingüístiques. En particular *esterotips lingüístics*, definits com a variants estilístiques connotades socialment. La idea d'esterotip s'adiu ben bé amb el supòsit que els parlants del corpus fan un esforç per ajustar la seua producció a un patrons arquetípics socialment regulats més enllà dels purament funcionals, com veurem tot seguit. D'altra banda, hem assumit que postular les variants estereotípiques és pertinent fins i tot quan no donen lloc a varietats sistemàtiques perfectament definides. La qual cosa, més que no l'excepció, podria ser la norma en les variacions estilística i social del català, atesa la manca de competència general en els usos formals de la llengua.

Un axioma elemental en la interpretació de qualsevol fet comunicatiu és que formes i funcions constitueixen els dos vessants, inseparables i interdependents, de la semiosi social. D'acord amb aquest principi, el marc teòric que ens hem traçat posa en relació la dimensió funcional (l'estudi de les ideologies lingüístiques i de les representacions socials que se'n deriven) amb la dimensió formal de la comunicació lingüística. La hipòtesi bàsica és que les diferències formals es correlacionen amb les actituds ideològiques.

Vist des de l'altre pol: el ventall de posicions ideològiques enfront del conflicte lingüísticoidentitari es correspon amb diferències entre els repertoris de variants lingüístiques que es fan servir en un context de comunicació formal, o semiformal, com el que imposa la comunicació pública. Es pot constatar que una de les principals dificultats de la nostra recerca ha estat defugir la circularitat tant de les definicions com de la seua aplicació a l'anàlisi de les situacions concretes.

Val a dir que la dualitat formes-funcions afecta el nostre objecte d'estudi en un doble sentit: quant als fenòmens mateixos i quant als discursos que els acoten. Dit altrament, ens hem plantejat d'una banda la discussió sobre els referents (la ideologia, l'àmbit social i territorial de la comunicació lingüística, les varietats dialectals i la variació estilística). I d'altra banda hem hagut de prendre en consideració els textos, amb pretensió científica o sense, que els fets socials generen. Com tota reflexió social, el nostre estudi té, doncs, una clara dimensió *meta*, un sentit autorreflexiu. Es comprén així que l'anàlisi crítica del discurs siga un altre dels pilars sobre el qual es sustenta el marc teòric de partida.

La indagació sobre els fenòmens sociopolítics que envolten la comunicació lingüística ens ha portat a examinar què és una ideologia lingüística i com s'articula a partir de la teoria sociocognitiva de les representacions socials. Però l'anàlisi de les ideologies lingüístiques suscita un bon nombre de qüestions teoricometodològiques i resulta difícilment dissociable de la dinàmica mateixa de les ideologies i les representacions polítiques.

De l'àmbit de referència ideològica de la identitat social hem passat a discutir l'àmbit referencial de la llengua, la comunitat lingüística. Hem constatat novament el caràcter tautològic i escassament operatiu d'aquesta noció, que ens ha menat inevitablement a revisar el terme *estàndard lingüístic*. No podia ser d'una altra manera, ja que si no trobem satisfactòria la definició de comunitat

lingüística, o més ben dit, trobem llacunes en la manera en què se sol aplicar el concepte al nostre àmbit, tampoc no ens podrà ser útil la manera com es conceptualitza la varietat lingüística referencial d'aquesta comunitat.

Aquest és, a grans trets, el marc teòric del qual ha sorgit i on s'emmarca aquesta tesi. En l'apartat anterior hem reconegut que el plantejament havia estat ambiciós; ara potser hauríem de parlar d'agosarat: el terreny d'equilibri entre l'eclecticisme teòric i la revisió d'alguns termes propis de la sociolingüística pot resultar esvarós. Tanmateix, hem assumit el repte, ja que l'anàlisi conceptual és conseqüència directa d'aquell eclecticisme: resulta de la combinació de l'anàlisi crítica del discurs amb unes formes lingüístiques, la terminologia a l'ús, sovint carregades d'ideologia que, com a tals, es reproduïxen discursivament tot evitant el contrast amb la realitat.

9.4. Aportacions del marc teòric: per a una anàlisi sociodiscursiva del conflicte lingüístic valencià

S'ha reiterat diverses vegades que entre els objectius d'aquest treball hi ha una certa voluntat d'aportació teòrica. Acabàvem l'apartat anterior fent referència a algun terme que no podia restar indemne del creuament entre la nostra terminologia sociolingüística i l'ACD. Vegem ara una síntesi que recull els principals punts on aquest creuament ens ha fet detenir-nos i també la manera com hem mirat de reeixir-nos-en. Els hem numerat per tal de facilitar la consulta de l'epígraf, però hem tractat que l'exposició guardara la lògica discursiva de la concatenació, una mena de cadena de causes i efectes. Així, la forma de decàleg és purament anecdòtica.

1. L'accepció del terme ideologia amb més tradició en la literatura sociològica deriva del marxisme, entés com una teoria i una praxi social

revolucionària, i és clarament reduccionista, per tal com considera que les ideologies són constructes que oculten les relacions de dominació. Com a tals, es manifesten en tot un seguit de produccions socials: idees, creences, teories, doctrines, formes estètiques, institucions.... La ideologia és, però, preexistent a les seues epifanies i té un sentit reificat i difús alhora.

En aquest quadre analític, l'observador es carrega d'autoritat científica, fa servir categories absolutes basades en l'oposició vertader-fals i queda exempt de revertir sobre ell la consideració ideològica: la ideologia és sempre de l'altre. Es pot afirmar, per tant, que es tracta d'una visió unilateral, plana, que actua sobre dues dimensions i que no és gens reflexiva. I no ho és per tal com, d'un banda cancel·la la possibilitat d'entendre la dinàmica social en termes de pugna o equilibri inestable entre els interessos oposats, el dissens, i els valors més bàsics que configuren la sociabilitat humana. I de l'altra, perquè assigna una mena d'immunitat teòrica a l'investigador social.

2. L'aplicació d'aquest esquema a l'estudi del conflicte lingüísticoidentitari valencià ha comportat una lectura força reduccionista i esbiaixada. És evident en la nostra bibliografia la polarització entre els partidaris de la unitat de la llengua catalana, les posicions dels quals es legitimen amb apel·lacions a la racionalitat i al científisme, i els secessionistes, denostats com a dogmàtics, irracionals i acientífics. I directament exclosos de qualsevol intància de diàleg en virtut de les posicions feixistitzants dels seus representants polítics.
3. Hi ha una visió més dinàmica, relativitzadora i operativa de les creences i actuacions socials que parteix del caràcter fluctuant i omnicomprensiu de les ideologies, que existeixen en i pel discurs. Dit d'un altra manera, les ideologies es creen i recreen en l'acció discursiva dels subjectes i no responen tant a un patró prefixat, sinó a una densa trama de

representacions mentals compartides, que s'activen en la producció comunicativa dels parlants. Aquesta manera de reorientar el sentit de la ideologia té diverses conseqüències, la primera de les quals afecta l'esquema analític que estem presentant com a insatisfactori.

En efecte, permet substituir la polaritat veritat/mentida per una tipologia complexa de gèneres, modalitats i situacions discursives; contextos i escenaris comunicatius integrats en les representacions compartides i estratègies d'interacció, on certament són rellevants les diferències entre judicis de fet i judicis de valor; entre el coneixement científic sustentat per comunitats d'experts i les múltiples formes de la doxa que informen l'opinió pública, etc. En altres paraules, se substitueixen els termes absoluts per una relativització que fixa en l'existència de conflicte social l'origen de la ideologia.

Dins d'aquesta visió més polièdrica, l'investigador és un actant social privilegiat pel seu accés al coneixement científic, però sotmés a les tensions de tota societat oberta. Allò que probablement el singularitza no és tant la competència científica com la capacitat de copsar reflexivament el conflicte i d'incidir-hi. Per a aquesta tasca serà necessari, entre altres, l'anomenat axioma de Thomas, que postula que allò que els subjectes socials defineixen com a real és real en les seues conseqüències.

4. En aquesta redefinició de la ideologia i de la manera d'acarar la realitat social conflueixen tant les evolucions de la teoria sociològica contemporània i els nous corrents de la lingüística social. En l'apartat anterior hem destacat la sociolingüística, la pragmalingüística i l'anàlisi crítica del discurs, que comparteixen en l'actualitat una major atenció en la situació, el context i el significat social dels usos lingüístics. L'anàlisi crítica del discurs va més enllà en l'exploració d'aquestes coordenades i fa seua la premissa que la ideologia se sustenta en tres pilars: el

sociocognitiu, el pròpiament social, és a dir, contingent i històricament determinat, i el discursiu.

S'esbossen així els trets bàsics de la ideologia, tal i com s'aplica en l'anàlisi del discurs, i en concret en els autors o corrents que s'adscriuen a l'anomenada anàlisi crítica del discurs: la importància de les representacions socials com a motor de l'actuació social i, per tant, la seua preeminència com a objecte d'estudi; la difusió de la ideologia com a substrat cognitiu que impregna tot el cos social; la multivocitat dels seus mecanismes de reproducció...De la seua banda, el discurs, entés com a àmbit global de la comunicació lingüística, és el principal agent de la (re)producció ideològica.

5. D'acord amb aquest darrer postulat, cada societat té la teoria lingüística que li pertoca. En aquest sentit, qualsevol avanç envers la superació real de l'estèril conflicte identitari valencià hauria de comportar un canvi en el llenguatge analític i també en les formes de la comunicació social. Deixem el terreny procel·lós dels mitjans de comunicació i dels seus productes i centrem-nos en l'àmbit del discurs acadèmic. La proposta que hem defensat al llarg d'aquestes pàgines és la substitució progressiva de l'utilitatge conceptual que ha predominat en la bibliografia sociolingüística de les darreres quatre dècades.

És clar que per bibliografia sociolingüística entenem *grosso modo* la producció teòrica, o teoricoaplicada, que s'ha gestat del costat dels sectors partidaris de la unitat idiomàtica de la llengua catalana. Això vol dir bàsicament el discurs emanat de les universitats valencianes, tant el pròpiament acadèmic, repartit en diferents camps disciplinaris, com l'institucional. No era, però, aquest el lloc d'analitzar a fons la contribució cabdal de la *universitas valentina* al descabdellament del conflicte,

contribució que no es pot resumir sumàriament en termes panegírics, però menys encara amb afany revanxista.

6. És en la terminologia on s'ha de verificar en primer lloc la convenient renovació tant del discurs sociolingüístic sobre el conflicte identitari valencià com dels estudis, escassos d'altra banda, sobre les implicacions socials de la variació lingüística. En els anys del tardofranquisme i de la transició, el repertori conceptual de nocions com *conflicte lingüístic*, *normalització lingüística*, *prejudici lingüístic*, *autoodi*, etc., es sustentava en la lògica política i en les circumstàncies socials i culturals d'aquells moments històrics. Eren nocions que tenien un referent clar i tangible i una utilitat cognitiva indiscutible.

Transcorreguts els anys, els canvis sociopolítics, culturals i fins i tot tecnològics, sumats a la maduració intel·lectual de molts dels analistes socials d'aquella etapa, determinen la fallida, si més no parcial d'aquell repertori. Excusa advertir que el desgast és força més notori si ens referim a la panòpia d'invectives amb què se solia, i se sol, desqualificar els qui defensen posicions clarament discordants amb les canònicament establertes per l'*establishment* universitari i el seu *entourage*: *blaveros*, *irracionals*, *antiintel·lectuals*, *grupuscles neofeixistes*...

7. L'atenuació del valor absolut concedit fins a les definicions basades en el contrast vertader/fals es manifesta encara en la crítica de dos conceptes cabdals, amb evidents conseqüències *metaacadèmiques*: el de *comunitat lingüística* i d'*estàndard lingüístic*. En aquest treball els hem revisat i matisat especialment, en un exercici que considerem fonamental en qualsevol anàlisi que se situe més o menys directament en aquest camp, atesa la necessitat d'higiene ideològica descrita fins ací. La revisió té un abast més gran en el primer, per la seua alta densitat ideològica. Respecte de l'estàndard lingüístic, la petja ideològica caldria identificar-la sobretot

en el grau d'indefinició i en l'escasa rendibilitat pràctica amb què es fa servir.

8. Entre els trets definidors d'una comunitat lingüística, es comprova que el més comunament acceptat és el que diu que els seus membres comparteixen les normes d'ús de la llengua pròpia i les actituds lingüístiques que hi subjauen. Això no es pot mantenir si s'aposta per una visió conflictivista de les llengües en contacte. És evident que la mera existència de polèmiques, tret definidor de la ideologia, sobre la necessitat o la conveniència de promocionar l'ús de la llengua en determinats àmbits, invalida aquella hipotètica comunió simbòlica dels parlants. El concepte encara trontolla més quan s'al·ludeix a la consciència de pertinença a aquella comunitat per part dels parlants alhora que s'aplica a societats en ple conflicte identitari com la nostra.

I tanmateix, el manteniment de la dimensió simbòlica en la definició de comunitat lingüística resulta imprescindible si es vol donar compte de totes les múltiples fibres que formen la trama reticular d'un espai lingüístic. Així, s'ha proposat d'entendre-la com una xarxa comunicativa que inclou un conjunt obert de parlants que comparteixen interessos, però també discrepàncies respecte d'uns *topica* comuns, sobre les quals els diversos grups socials prenen posicions diferenciades –ideològiques– en compte d'aquella imaginada *voluntat d'un poble*.

Aquesta mena d'accepció *feble* de la comunitat lingüística inclou també la qüestió de la intensitat dels intercanvis lingüístics. Sense que siga possible, ni probablement tampoc necessari, d'establir cap mena de xifra límit delimitadora, la xarxa comunicativa inclou altres subespais comunicatius més reduïts i densos. Són les *comunitats de parla*, en les quals les qüestions simbòliques que es debaten poden tenir també les seues peculiaritats o, diguem-ne, preferències temàtiques.

Per tot això resulta adient qüestionar l'escaença del designador *comunitat lingüística catalana* per a referir-se al conjunt de parlants que ocupen els territoris del domini lingüístic de la llengua comuna. El fet que, indiscutiblement, s'hi puguin distingir diversos subconjunts densos i que la relació entre els uns i els altres siga més freqüent en castellà –o en francès o fins i tot en anglès– que no en català hauria de portar a parlar de comunitat lingüística catalana amb moltes prevencions i matisos. Encara a la vista de la intensitat d'aquestes *xarxes internes* i a la llum de les definicions més en boga internacionalment, hauria de ser possible parlar de comunitat lingüística valenciana o balear, per exemple.

Fet i fet, la majoria dels sociolingüistes forans defugen la identificació del terme comunitat lingüística amb els parlants d'una llengua, i més amb la llengua mateixa. La semblança és més directa amb espai comunicatiu, de vegades fins i tot sense la restricció de l'ús exclusiu d'una llengua. I és evident que les xarxes de relació i de comunicació dels ciutadans en les societats avançades contemporànies depenen en gran mesura de les institucions de què es doten i de l'àmbit informatiu dels mitjans de comunicació.

I és el cas que aquestes institucions i aquests mitjans, en les escasses ocasions que vehiculen els seus discursos en llengua catalana, no ho solen fer per a aquella comunitat identificada amb la llengua. La resistència o la prevenció a al·ludir, per exemple, a la *comunitat lingüística valenciana* té unes arrels ideològiques i unes conseqüències acadèmiques que convindria explorar. Una de les bàsiques ha de ser l'evitació en el món acadèmic de qualsevol afirmació que es pugui connotar de tebiesa o d'ambigüitat sobre la unitat de la llengua catalana.

9. Una indefinició semblant, però molt menys connotada, afecta el designador *estàndard lingüístic* o *llengua estàndard*. Es dona el cas de

textos en què el trobem definit com a varietat superadora de la diversitat dialectal, a poques pàgines de distància de l'afirmació, ja tòpica, que el català és una de les llengües –o directament *la llengua*– amb menys variació de la Romània. Certament, resulta ben poc engrescadora l'argumentació sobre la necessitat de l'estàndard que aquestes mateixes obres solen induir. En efecte, d'aquesta contradicció inferim que el paper de l'estàndard és tot just d'una superfluïtat paradoxal.

Deixant ara de banda la confusió entre normativa i estàndard, ja que no són pocs els autors que n'han establert les diferències i els trets definidors, el fet que no hi haja consens sobre la classificació del català dins la tipologia d'estàndards lingüístics és conseqüència bé de la inanitat de les eines analítiques, bé de la seua probable contaminació ideològica, bé de les dues coses alhora. És una explicació més que plausible del fet que la diferenciació progressiva dels models d'estàndard en les tres grans comunitats de parla catalana no tinga la conseqüència teòrica immediata de considerar-lo un model d'estàndards autònoms o paraestàndards.

I això malgrat que la normativa del català és unànimement definida com a composicional, polimòrfica i, ara també, policèntrica. Esperar un altre model d'estàndard derivat d'aquest model de normativa és com esperar que els parlants renunciïn a les possibilitats d'acostar el model formal a la seua parla vernacular fins i tot quan la normativa els ho permet. No sembla que aquesta siga la tendència, ja que la normativa els ho permet, dit siga de passada i tancant un altre cercle, precisament perquè hi ha mostres que la voluntat majoritària dels parlants és de reduir al mínim la distància entre el vernacle i la varietat referencial.

Són fets que passen desapercibuts, però, si es parteix d'aquella concepció acrítica de comunitat lingüística i d'aquella definició paradoxal de l'estàndard català. Com també pot resultar invisible el fet que la diferència quant al grau d'*aprofitament* de les possibilitats d'aproximació lingüística

que ofereix el polimorfisme normatiu dona lloc a diferents models de llengua formal en la comunitat de parla valenciana –o comunitat lingüística valenciana, en el sentit comentat adés. Però no és en l'estructura lingüística on cal buscar el sentit, el significat social, de la tria d'un conjunt de formes més o menys endodialectals, sinó en la ideologia.

10. D'altra banda, l'anàlisi discursiva de les ideologies, o si es vol commutar l'ordre del sintagma, l'anàlisi ideològica dels discursos, ultrapassa el nivell lèxic. És evident que això és així en els discursos ideològics pròpiament dits, els que contenen proposicions bàsiques, ideologemes, que fan explícits alguns aspectes d'una ideologia determinada. I també ho és en aquells que produeixen la semiosi ideològica tant amb recursos grollers, sota les formes del joc brut de la manipulació, la tergiversació i la desqualificació de l'adversari, com amb procediments més subtils: la ironia descarnada, els implícits i les el·lipsis discursives, l'elogi invers, la focalització *a contrario*...

Fins i tot es poden trobar traces ideològiques en unitats lingüístiques tan aparentment asèptiques com determinats morfemes derivatius o l'ordre de les frases. En realitat, en qualsevol aspecte susceptible de tria per part del parlant, des del moment que les diverses opcions estan connotades socialment i es carreguen de sentits sobreafegits als significats lingüístics ordinaris. Aquesta és la premissa de l'ACD que dona cobertura teòrica directa a l'anàlisi ideològica d'un aspecte de la praxi lingüística com és la tria de repertori funcional en un context de comunicació pública.

9.5. Interpretació de les dades del corpus: cap a una tipologia dels models lingüístics valencians i de les representacions sobre el valencià

Fixada la base teòrica en què ens hem mogut, passem ara a presentar les conclusions relatives a la interpretació de les dades en què es fonamenta la recerca. Començarem fent un resum, manllevat de la sociologia, dels posicionaments lingüísticoidentitaris valencians, i mirarem de relacionar-los amb els models lingüístics formals que es proposen en la comunitat lingüística valenciana, de vegades en pugna per convertir-se en el *veritable* (para)estàndard valencià. Tot seguit mostrarem i analitzarem el seguiment que n'han fet els parlants del nostre corpus.

1. L'anomenada Batalla de València es podria descriure com el reflex de la Transició espanyola en el debat lingüísticoidentitari valencià. Les característiques definidores més notables d'aquest debat són la superposició de l'eix ideològic de la identitat col·lectiva sobre l'eix social pròpiament dit (dreta-esquerra) i sobre l'eix de les produccions lingüístiques (formes/funcions), i la consegüent polarització dels *topica* en conflicte. El resultat d'ambdues superposicions va ser que els "bàndols" confrontats adoptaren una mena de *packs ideològics*, en els quals quedaven indistriablement lligades les definicions nacionals, les posicions socials i les creences sobre l'entitat i l'ús de la llengua.
2. Tant és així que en les taxonomies dels posicionaments dels diversos grups socials respecte de la normalització lingüística que ens ofereix la sociologia, la referència a l'eix dreta-esquerra és una constant. La gradació entre aquests pols, com s'ha dit, es correspondria quasi exactament amb la que va d'una identitat nacional espanyola a una de catalana, tot passant per la defensa d'una nació valenciana, que si bé es cert que ha crescut amb el pas del temps, en el context de la transició era la menys present en el debat social.

Respecte de la llengua, la correlació amb les coordenades anteriors s'establiria de menys a més compromís amb un projecte de normalització

lingüística. Aquesta major o menor defensa de l'ús té també expressió en la forma, ja que coincideix amb la proposta de diversos models lingüístics, de més a menys *preferència* per les formes endodialectals. Les diverses – però escasses – propostes de tipologia de models formals valencians que s'han fet des de la sociolingüística varien bàsicament en la nomenclatura, atés que se solen proposar quatre models. Hem seguit, doncs, la que ens sembla més transparent i parla, seguint aquella gradació, de *secessionista*, *particularista*, *convergent* i *integracionista*.

3. Les coincidències entre els eixos ideològics i els models lingüístics suara descrites es mantenen d'una manera notable en el nivell institucional. N'hi ha prou de fer una ullada als documents públics dels principals partits polítics valencians per tal de comprovar-ho. Si de cas, com s'ha apuntat adés, es podria apuntar una major presència del tòpic *nació valenciana*, l'element discordant més remarcable respecte de les correspondències: el podem trobar expressat en qualsevol model lingüístic llevat, òbviament, de l'integracionista. Però, atés que el canvi afecta formacions extraparlamentàries (Unió Valenciana i Bloc Nacionalista Valencià, fonamentalment), podem dir que la tendència, si més no, es manté amb força en aquest nivell de les ideologies organitzades.
4. Això no obstant, l'encaix dels esquemes ideològics i els models lingüístics no pot ser tan exacte en els parlants que no militen en partits o associacions que s'identifiquen clarament amb les postures esmentades. Per començar, no es pot esperar que *la gent* es comporte d'una manera, diguem-ne, partidista en tota la seua activitat social, sinó que és possible trobar-hi accions que responen a premisses de partits i d'ideologies diferents. També cal tenir en compte que els canvis ideològics que puga experimentar un subjecte tenen una caràcter individual i no es corresponen del tot amb la pràctica ideològica d'un partit. En definitiva, el nivell de

congruència de l'acció social és sempre relatiu i no permet una reducció simplificadora, basada en uns models ideològics estables.

5. Els resultats que s'han obtingut en aquesta recerca, partint d'aquestes premisses, es troben sintetitzats tot seguit. S'ha pres com a indicador fonamental d'ideologia lingüística la lleialtat lingüística que demostren els parlants en la seua actuació i sobretot en les interaccions, a més d'altres indicadors puntuals ressenyats en cada anàlisi particular, atesa la mancança de discursos ideològics directes. L'ordre d'exposició dels usuaris varia una mica respecte de l'exposició dels models lingüístics formals de més amunt. Allà la disposició volia correspondre amb la característica estructural del grau d'endodialectalisme que se sol citar per tal de distingir-los; ara la perspectiva parteix dels parlants i de les implicacions ideològiques de la seua actuació. I de la concatenació d'idees a què s'ha al·ludit en l'epígraf anterior.

Així, presentarem primer les conclusions referides als parlants que fan servir el model *secessionista*; tot seguit, l'*integracionista*; després el *convergent* i per últim el *particularista*. Encara caldrà afegir un parell de punts per donar compte d'aquells parlants que no n'utilitzen cap però són susceptibles d'anàlisi ideològica.

6. El model *secessionista* s'ajusta *grosso modo* a les variants que propugnen les anomenades Normes del Puig, de l'any 1987, amb reformes posteriors. Té una representació exigua entre els parlants del corpus estudiat: 2 de 106. Encara que no es pot fer una extrapolació quantitativa de la recerca al conjunt de la societat valenciana, observació que afecta el conjunt de la nostra anàlisi, les dades numèriques ens poden servir per a detectar tendències. I en aquest cas, el resultat respon plenament a allò esperable, atesa la poca presència social efectiva del model.

Tanmateix, es dona el cas que els dos usuaris que hi hem pogut adscriure demostren un nivell cultural alt, la qual cosa no formava part de les nostres hipòtesis, a causa de les connotacions de radicalisme que s'associen a l'ús del model. Els dos estan lligats al món de la creació literària en català, tot i que segueixen unes normes que advoquen obertament pel secessionisme idiomàtic. D'ací la presumpció de radicalisme, ja que el seu model s'allunya de les pràctiques institucionals absolutament majoritàries (escola, mitjans de comunicació, Generalitat, etc) on predominen el model convergent i el particularista.

Si bé és cert que un d'ells aconsegueix algun tret arquetípic de l'usuari del model secessionista, com és la vinculació al món faller de la ciutat de València, no ho és menys que en la seua actuació demostra un grau elevat de lleialtat lingüística instrumental. L'altre, president de l'Associació d'Escriptors (*sic*) en Llengua Valenciana, fa lectura d'uns textos propis de temàtica valenciana, però amb retòrica i connotacions culturalistes i patriòtiques, de pàtria valenciana, més que no de caire estrictament *popular* o, encara menys, *espanyolista*.

Fet i fet, a cap dels dos se li pot aplicar cap dels *termes* a què al·ludíem més amunt com a exemple de poc rigor i molta ideologia en les files de la nostra sociolingüística: ni són *irracional*s, ni *antiintel·lectual*s, ni *neofranquistes*. Amb això no volem donar a entendre que calga substituir-ne pendularment la descripció, però sí subratllar *l'existència* d'usuaris del model secessionista als quals cal *reconèixer-los* lleialtat lingüística i vinculació simbòlica *sincera* a la llengua pròpia. A la normalització lingüística, al capdavant, tot i que partint d'una altra normativa lingüística. La qual és conseqüència d'una segura representació de la llengua com a autònoma, que prové, al seu torn, d'una probable representació de la identitat social com a diferenciada també.

7. Els seguidors del model *integracionista* coincideixen amb els anteriors, d'entrada, en la qualificació mediaticooideològica de radicalitat derivada de la minsa incidència social. En efecte, el rebuig de les formes netament valencianes i fins i tot del català occidental, és difícil de trobar ni per escrit ni encara menys oralment en l'espai comunicatiu valencià. Descrit així, el model integracionista es podria entendre com la renúncia al paraestàndard valencià –i al balear, cal suposar– sorgit del polimorfisme de la normativa d'arrel fabriana, i la utilització en qualsevol comunitat lingüística del paraestàndard de Catalunya. Del menys receptiu a les reivindicacions dels parlants del nord-occidental, òbviament.

La coincidència respecte de la poca presència en la comunicació valenciana amb el model de l'altre extrem, el secessionista, arriba al corpus: també dos parlants. Es tracta d'un professor investigador de la Universitat Jaume I i d'un estudiant universitari. Ambdós presenten traces que el català no és la seua llengua primera, més evidents en el primer, que en fa un ús exclusivament instrumental al treball, però no el fa servir al seu cercle íntim, ni tan sols en els monòlegs per a la televisió valenciana.

L'estudiant apareix en el capítol del programa dedicat a l'amor, dins del qual podem inferir que il·lustra el subtema de l'amor homosexual. En el seu cas, s'ha interpretat l'ús del model integracionista com el reforç lingüístic d'una rebel·lia vital i social, com una assumptió d'un model minoritari i radical precisament per les connotacions reivindicatives i d'autoafirmació.

El fet que ambdós parlants –ocasional l'un, probablement habitual l'altre– compartisquen l'àmbit universitari és congruent amb la descripció del model. Es tracta del medi cultural per antonomàsia, on la unitat de la llengua es defensa d'una manera menys ambigua, amb argumentacions científiques que es posen explícitament al marge, o per damunt, de qualsevol altra consideració. I que té les dimensions suficients per crear

una mena d'*hàbitat* o *illa interior* on l'ús de *sigui* o *meva* no provoca un rebuig social contundent.

8. També estan relacionats amb l'àmbit acadèmic quatre dels set usuaris del model *convergent*; els altres tres, amb el món cultural a través del teatre i la intervenció en el programa en qualitat de lectora de literatura. En aquest context el seu model deu tenir encara menys oposició ideològica que l'anterior, fins al punt que potser són desconixedors de les altres propostes, si més no de les variants concretes que el defineixen. Especialment els més joves, que identificaran el model convergent amb l'escolar i com a molt el deuen haver contrastat amb el més aviat particularista de RTVV. La seua tria en el context mateix de la televisió valenciana indica una valoració superior del model acadèmic enfront del propi del mitjà en què participen.

Cal dir que aquest grup, el *convergent*, confirma més clarament les hipòtesis que ens n'havíem plantejat. Tenim la mitjana d'edat més baixa combinada amb el nivell cultural més alt en unes situacions i un context allunyats dels espais potencialment conflictius. La unitat de la llengua queda subratllada amb l'ús de variants com *aquest* o *avui*, al costat de formes com *meua*, *sigu*, que miren d'aproximar-se a la parla vernacle sense renunciar a aquell objectiu.

Es dibuixa així un espai de polèmica lingüística de baixa intensitat, tant pel que fa a l'ús com a les variants formals, a partir de les característiques contextuais i estructurals del model convergent. En aquest mateix sentit, cal subratllar que tan sols un parell de participants presenten traces d'usar-lo fora d'aquell context, d'una manera més pròxima al sociolecte que no al registre.

9. Els usuaris del model *particularista* són també set, reblant el clau de la coincidència numèrica: 7 per a cadascun dels models poc marcats

ideològicament, 2 per als més radicals. Més enllà de l'anècdota i tenint en compte les prevencions sobre la impossibilitat d'extrapolar directament els resultats quantitius al conjunt de la societat valenciana, ens atrevim a suggerir que particularista i convergent es deuen repartir aproximadament al cinquanta per cent el conjunt de l'activitat lingüística formal en la llengua del país. Recordem a grans trets el perfil dels parlants que empen aquest model.

És una dada rellevant a considerar el fet que quatre dels usuaris del model particularista tinguen un lligam directe amb l'elocució a la televisió o a la ràdio, bé perquè en són locutors més o menys professionals, bé perquè són estudiants de comunicació. El contrast amb el model convergent, lligat al món acadèmic, és evident i confirma una altra hipòtesi: l'especialització progressiva dels dos models en els àmbits referits, el convergent en l'acadèmic i el particularista en el comunicatiu.

També és una diferència significativa en aquesta comparació entre els dos models més en boga el fet que hi haja una major quantitat de parlants (quatre) amb indicadors de l'ús sociolectal particularista. L'explicació es pot trobar en el menor grau de conflictivitat que se li suposa, per la major proximitat a la parla vernacla tradicional valenciana (*este, hui, siga, partix...*).

10. Una altra hipòtesi confirmada és que hi ha un ús socialment molt limitat de les diverses propostes, pràcticament nul en els parlants de més edat. Un total de 56 parlants no fan servir cap variant lingüística diferent de les que es transmeten per via familiar i social i tan sols indiquen la seua adaptació al nivell semiformal evitant vulgarismes malsonants. Com a característica general, de connotacions positives, cal ressenyar l'elevada edat mitjana, atés que la totalitat dels parlants de més de seixanta anys es troben ací, mentre que n'hi ha tan sols set de menys de trenta-cinc.

De tota manera, a aquests 7 caldria sumar-los els 38 que es troben entre les dos fites i que *podrien* haver marcat la seua adhesió a un o un altre model formal amb l'ús d'algun estereotip. Tot i que d'una manera més inqüestionable en el cas dels set joves, aquest comportament s'ha d'interpretar en clau ideològica (si no es vol considerar simplement una *anormalitat*). L'ús estricte del vernacle tradicional s'hauria de considerar, doncs, un altre model en si mateix –o *antimodel*, com s'ha dit en el seu moment.

D'entrada, s'hi poden suposar dues motivacions:

a) una oposició deliberada a l'ús formal de la llengua, negant-se a usar variants *cultes*, diferents de les usades d'ordinari en el cercle de la quotidianitat;

b) una mena d'inèrcia lingüística aparentment inconscient, que es tradueix en una manca de correspondència de la seua producció amb cap dels quatre models referits.

Ens hem decantat per la primera interpretació en tan sols 6 casos, dos dels quals són directament identificables amb aquella ideologia espanyolista que nega el dret d'expressar-se formalment en cap altra llengua que l'espanyola: la seua parla castellana presenta traces que el català n'és la llengua primera. Els altres quatre demostren *poc entusiasme* per l'ús públic de la llengua pròpia, amb unes actuacions marcadament diglòssiques.

El cas més interessant, però, és el dels qui defugen l'ús de model formal però alhora demostren actituds de lleialtat lingüística instrumental, valorativa o ambdues alhora. Ací hem deduït, una altra vegada, dues possibles motivacions: la no identificació amb cap dels grups que se solen adscriure a cadascun dels models més o menys establerts o l'adhesió a la parla vernacle a través del que hem descrit com a *valor d'autenticitat*.

Recordem que parteix, bàsicament, de la identificació amb els parlants vernaculars tradicionals; dit d'una altra manera, en la renúncia a la funció distintiva de l'estàndard respecte dels qui no hi han tingut accés.

S'ha de subratllar que aquestes dos opcions no són excloents. És més, resulta bastant complicat interpretar quin és el sentit últim d'una actuació que demostra lleialtat lingüística i rebuig del model formal al mateix temps. De tota manera, allò rellevant en una recerca d'aquest tipus, qualitativa i fins cert punt singular, és identificar un comportament i proposar-ne vies d'interpretació per a d'altres de similars. Les quals les corregiran i augmentaran, si cal, en el que seria l'exercici idoni de l'avanç del coneixement.

11. Per últim, hi ha 26 parlants que tot i utilitzar *algun* estereotip formal no es poden adscriure de manera congruent a cap model. És evident que sovint això serà atribuïble al poc temps de participació –és l'únic model en què el nombre de participants secundaris supera el de principals– i a una manca de competència lingüística, unida a la poca distància estructural dels models.

No obstant això, considerem que també és plausible interpretar, a banda d'aquelles causes contextuais, la recerca intencional del valor d'autenticitat en almenys vuit parlants. Són aquells que a causa de l'ocupació professional o de l'edat, al voltant o per davall de la trentena, se'ls pot suposar capaços d'una competència normativa que ultrapassa l'ús de mots com *després* o el manteniment de la *d* en el sufix *-ada*. Considerem aquest comportament vacil·lant com a fruit de la *tensió* entre la lleialtat lingüística i la voluntat de correcció formal, d'una banda, i, de l'altra, la pruija de no distingir-se gaire dels parlants tradicionals, i de mantenir així els vincles solidaris amb aquest grup lingüístic de referència.

9.6. Valor predictiu i expectatives de la recerca

En aquest mateix capítol s'ha qualificat el plantejament del treball que ara es clou d'ambicions i d'agosarat. El lector ens permetrà proposar la lectura d'aquestes qualificacions en termes positius: sorgeixen d'una certa consciència de singularitat dins el panorama de les teoritzacions i les anàlisis de la realitat lingüística valenciana. Singularitat que, per desgràcia, no es deutora tant d'un mèrit intrínsec d'aquest treball com d'una sèrie de mancances en la nostra bibliografia, pel que fa a l'estudi de tòpics concrets i quant a la terminologia i les eines d'anàlisi.

No caldrà insistir ara en aquesta qüestió ni en les seues causes, per tal com s'ha tractat a bastament en diversos capítols i s'ha représ encara una mica més amunt. Sí que és pertinent, però, glossar una altra expressió semànticament pròxima a les anteriors: la superació dels límits que imposa el *sentit comú* acadèmicament imperant. Cal remarcar que no s'ha pretés desafiar de manera temerària o gratuïta les convencions a l'ús, sinó més aviat iniciar una explicació teòrica i aplicada, que servisca de base per a altres investigacions. Certament, no ens correspon decidir què és el més important i què més prescindible del nostre treball, però dedicarem unes poques ratlles a recordar el que ens agradaria que *quedara*, si es vol dir així.

Entre els resultats de la recerca teòrica, destacariem la proposta d'interdisciplinarietat entre l'anàlisi crítica del discurs i qualsevol disciplina o enfocament que afecte els múltiples aspectes de l'ús de la llengua. La presa en consideració dels models mentals amb què els parlants es representen el context en el sentit més ampli, d'acord amb el que és ja una certa tradició de la psicologia social, ho justifica. I hauria de substituir l'esquema típic del variacionisme, massa habitual encara, que analitza l'actuació del parlant d'acord amb un esquema apriorístic. Aquesta visió porta els investigadors a qualificar d'anormals els

comportaments que no s'ajusten al model, amb la qual cosa es limita la comprensió del comportament sociolingüístic.

No insistirem ara una altra vegada en la dimensió autocrítica, *meta*, que ha comportat aquesta revisió teòrica. Tan sols l'anotarem modestament com una de les aportacions rellevants d'aquest estudi, que considerem en sintonia amb el corrent més renovador de la investigació social sobre la llengua catalana, i en particular sobre el valencià. Subratllarem, de nou, que entenem la crítica sobre la reflexió pròpia com l'eina imprescindible de millora i progrés, allunyada de qualsevol connotació de revisionisme o, més encara, de revengisme, actitud que recau del tot fora del nostre treball .

Més en particular, considerem pertinents i susceptibles d'exploració posterior les reflexions al voltant dels termes *comunitat lingüística* i *estàndard lingüístic* que hem presentat dins del marc teòric. A més de la possibilitat que puguen obrir algun tipus de debat, ens serveixen per exemplificar la necessitat de reordenació terminològica que la perspectiva de l'anàlisi ideològica, aplicada al mateix treball acadèmic, hauria de comportar amb urgència. Continuant amb les aportacions més concretes, apuntarem la descripció d'un comportament lingüístic poc referenciat en la bibliografia sociolingüística, com és la correspondència entre una alta lleialtat instrumental i valorativa enfront d'una baixa (o alternativa) lleialtat formal.

Al·ludim als casos de determinats usuaris que demostren una posició favorable a l'ús social de la llengua i que, en alguns casos, fins i tot hi expressen una adhesió afectivosimbòlica, però que *eviten* usar formes pròpies de les propostes d'estàndard més, diguem-ne, oficials (la particularista i la convergent). Aquesta negativa o rebuig sí que es troba descrita, però generalment ressaltant-ne els aspectes negatius de la manca d'acceptació del model formal i sense parlar del posicionament favorable a la llengua *en si*. Així, pensem que no s'hi escau, per a

aquest casos, l'anàlisi a partir de la noció de *diglòssia*, sinó que caldria buscar un terme que reflectira aquesta ambivalència: així hem proposat provisionalment el terme *valor d'autenticitat*.

El terme és escaient si interpretem que el que hi ha darrere de l'actuació aparentment irregular de molts parlants és una renúncia a la funció distintiva de l'estàndard lingüístic, la qual cosa, en certa manera, suposa una adhesió d'alta intensitat a la llengua: si més no, als parlants i a la manera tradicionals d'usar-la. Considerem, a més, que aquest valor pot estar darrere de l'actuació d'usuaris dubtosos, o més ben dit *dubitatius*, d'un o d'un altre model formal. Ens referim als qui marquen la seua parla amb pocs estereotips normatius, molts menys dels que serien capaços d'incorporar-hi d'acord amb les dades sobre la seua competència lingüística. Expressen així aquella ambivalència entre la tradició formal i la novetat d'un ús més normativitzat de la llengua.

Cal remarcar que el corpus adoptat és modest en comparació amb les mostres estadístiques que es fa servir en prospeccions sociològiques de molta més volada. Tanmateix és un corpus bastant representatiu: una mena de microcosmos on es condensa la sociologia de la variació del valencià. No obstant això, insistim en la prudència necessària a l'hora d'extrapolar els nostres resultats al conjunt social. Aquesta cautela no impedeix defensar la conveniència d'adoptar mètodes analítics híbrids.

En efecte, l'avanç del coneixement dels comportaments socials es produeix d'una manera satisfactòria per la combinació de la perspectiva qualitativa i la quantitativa: quan la recollida i tractament d'una quantitat considerable –i representativa– de dades es confronta amb els *comportaments tipus*, que s'obtenen de la intuïció crítica i de la interpretatiu creativa que aporten les recerques qualitatives.

Passem, però, de l'anàlisi metodològica a la projecció dels resultats en la prospecció social de futur. Ací resulta difícil eludir l'opinió negativa, per no dir pessimista, quant a la concurrència de diferents repertoris de formalitat i de correcció normativa. Aparentment caldria avaluar aquesta diversitat com un valor intrínsec. Tanmateix, la coexistència de propostes alternatives per a les mateixes solucions formals dificulta la configuració d'un estàndard sòlid i entrebanca, de retruc, l'extensió social de la llengua.

En aquest context s'observa un cert rebuig a qualsevol model d'estàndard per al valencià; rebuig on conflueixen des de les posicions més clarament ideologitzades, fins a les reticències dels qui poden ser favorables a la recuperació social, però en virtut del valor d'autenticitat incorren en actituds netament diglòssiques. N'és tot un símptoma l'exemple d'algunes empreses que han suprimit o reduït l'ús públic, oral i escrit, del valencià, a causa de la polèmica originada pel model lingüístic que utilitzaven. I això que gairebé sempre es tractava d'un dels dos models centrals, el particularista o el convergent, tan pròxims –estructuralment– i sovint tan allunyats –dialècticament– alhora.

Aquest és l'estat de la qüestió. No convé aturar-se en lamentacions o en *hipòtesis de passat*, a la manera de “s'hauria d'haver fet això o allò” o “si no s'haguera fet allò altre”. Cal, per contra, aprofundir en la reflexió, tant en el nivell *macro* com en el *micro*, fent anàlisis, descripcions i interpretacions exemptes de judicis de valor distorsionants per tal d'arribar a una certa comprensió de la complexitat sociològica dels problemes de la variació formal de la llengua. A partir d'aquest esforç teòric i analític es podran, s'hauran de fer propostes de futur, perquè la nostra és una disciplina essencialment compromesa. El que sembla fonamental per a l'avanç és la distinció entre les eines d'anàlisi i les argumentatives, ideològiques per definició.

Siga com siga i amb totes les cauteles que comporta entrar en el terreny de la prospecció, inclosa la de la subjectivitat, ens podem atrevir a assenyalar alguna

línia que sembla portar a un atzucac i alguna altra que podria obrir portes. A la vista de les intricades i diverses implicacions ideològiques dels distints models, és una pèrdua de temps estar postulant que allò òptim és la desaparició de tots llevat d'un. Això no passarà. De fet, el problema no és l'existència de diversos models en si, cosa habitual en totes les llengües en major o menor mesura, sinó la crispació derivada del seu ús ideològic.

És aquest component ideològic el que permet manipulacions i dóna lloc a paradoxes poc denunciades, com ara la de mantenir postures ambigües o explícitament contràries respecte de la unitat de la llengua, alhora que s'adopta el model particularista, basat en aquesta unitat. El fet que aquesta contradicció no siga posada de manifest amb vehemència pels altres grups, que semblen més interessats a subratllar una hipotètica proximitat perillosa del model particularista al secessionista, es pot interpretar també com un reflex del mateix joc ideològic.

Per tant, el repte sembla anar en dues direccions: d'una banda, afluixar la tensió entre els models, especialment els germans, fills de la codificació fabriana. Buscar-ne la convivència pacífica, si es vol dir així, atés que estan condemnats a compartir espai durant molt de temps. De l'altra, posar en evidència totes les ambigüitats i aclucades d'ull als grups marginals extrems per part dels grups polítics dominants, tot subratllant la incoherència entre algunes de les seues declaracions i la pràctica efectiva del (poc) ús de la llengua.

No és una tasca fàcil, i a més, necessita de moltes bones voluntats. Podríem començar els filòlegs deixant d'atiar focs inútils i fent la nostra feina/faena: investigar sobre la llengua i el país que tenim, no els que desitgem o els que se suposa que *hem de desitjar*. Perquè no es tracta tan sols d'un canvi d'usos lèxics. Probablement una comprensió més profunda de la sagnia ideològica col·lectiva que tant ens ha afeblit, als valencians del tombant del segle XX, invite a substituir, o si més no a corregir, determinades inèrcies mentals.

10. BIBLIOGRAFIA

ACADÈMIA VALENCIANA DE LA LLENGUA (2005a): *Dictamen sobre els principis i criteris per a la defensa de la denominació i l'entitat del valencià*, València, AVL.

---- (2005b): *Llibre blanc de l'ús del valencià-I. Enquesta sobre la situació social del valencià. 2004*, València, AVL.

Actes de les jornades sobre normes i normalització, Castelló de la Plana, UJI, 1994.

ARAGONÉS, A., (1996): *La llengua del Baix Ebre i del Montsià. Un model de llengua estàndard oral*, Tortosa, Consorci per a la Normalització Lingüística.

ARGENTER, J. (1997): "Els fenòmens de la diversitat i la variació lingüístiques, i llur pertinència en l'estudi del llenguatge", dins M. R. Lloret i altres (eds.), *Anàlisi de la variació lingüística*, Barcelona, PPU.

---- (1998a): "La variació lingüística: el fet i la seva significació", en *Caplletra*, núm. 25, 11-20.

---- (1998b): "Etnografia de la comunicació", dins PRADILLA, M. A. (ed.), *Ecosistema comunicatiu. Llengua i variació*, Benicarló, Alambor, 81-90.

BALDAQUÍ, J. M. (2005): "El model de llengua dels escolars: aspectes fonètics", dins Institut d'Estudis Catalans, *Jornades de la secció filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana*, Barcelona-València-Alacant-Castelló de la Plana, IEC, UV, UA, UJI.

BALLESTER, J. (1999): *L'educació literària*, València, Universitat de València.

BARROSO, J. (1996): *Realización de los géneros televisivos*, Madrid, Síntesis.

- BASSOLS, M., RICO, A., i TORRENT, A., (1997): *La llengua de TV3*, Barcelona, Empúries.
- BASTARDAS, A. (1996): *Ecologia de les llengües. Medi, contacte i dinàmica sociolingüística*, Barcelona, Proa.
- BELLO, V. (1988) *La pesta blava*, València, Tres i Quatre.
- BERGER, P. i LUCKMAN, T. (1988) *La construcció social de la realitat. Un tractat de sociologia del coneixement*, Barcelona, Herder.
- BERNSTEIN, B. (1973a): *Class, codes and control, vol. I*, Londres, Routledge i Kegan Paul.
- (1973b): *Class, codes and control, vol. II*, Londres, Routledge i Kegan Paul.
- (1977): *Class, codes and control, vol. III*, Londres, Routledge i Kegan Paul.
- BIBER, D. (1994) “An Analytical Framework for Register Studies”, BIBER, D. I FINEGAN, E. (eds.), *Sociolinguistic Perspectives on Register*, Oxford-New York, Oxford University Press, p. 31-56.
- BIBILONI, G. (1997 [2000³]) *Llengua estàndard i variació lingüística*, València, Tres i Quatre.
- (1998): “Variació i estàndard”, en *Caplletra*, núm. 25, 163-171.
- BILLIG, M. (1995): *Banal nationalism*, Londres, Sage.
- BLUMER, (1967) *Symbolic interactionism: Perspective and method*, Englewood Cliffs, Prentice Hall.
- BOIX, E. (1993): *Triar no és trair*, Barcelona, Edicions 62.
- (1997): “Ideologies lingüístiques de les generacions joves”, dins MOLLÀ, T. (ed.) *Política i planificació lingüístiques*, Alzira, Bromera.

- (1998): “La variació social” en *Caplletra*, núm. 25, 135-161.
- BOIX, E. i VILA, X. (1999): *Sociolingüística de la llengua catalana*, Barcelona, Ariel.
- BORDONS, G. i FONT, D. (2000): “El guió dramàtic: un model de llengua escrita i oral als mitjans de comunicació”, dins CREUS, I., i altres (2000) (eds.), *Llengua i mitjans de comunicació*, Lleida, Pagés.
- BOURDIEU, P. (1985): *¿Qué significa hablar? Economía de los intercambios lingüísticos*, Madrid, Akal.
- BRONCKART, J. P. *et al.* (1985) *Le fonctionnement des discours. Un modèle psychologique et un méthode d'analyse*, Lausanne, Delachaux et Niestlé.
- BRUGUERA, J., (1990) *Diccionari ortogràfic i de pronúncia*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana.
- BURGUERA, F. de Paula (1991): *És més senzill encara: digueu-li Espanya*, València, Tres i Quatre.
- CABRÉ, M. T. (1999): “A l’entorn de la norma lèxica: concepte i representació”, dins VILÀ, M. i FARGAS, A. (coords.), *Normativa i ús de la llengua*, Barcelona, Graó.
- CALAFORRA, G. (1999) *Paraules, idees i accions. Reflexions “sociològiques” per a lingüistes*, València/Barcelona, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana/Publicacions de l’Abadia de Montserrat.
- CANALES, M. (1995): “Sociologías de la vida cotidiana”, dins Garretón, M.; Mella, O. (comp.) *Dimensiones Actuales de la Sociología*, Santiago de Chile, Bravo y Allende Editores.
- Caplletra* (1998): monogràfic dedicat a la variació lingüística, núm. 25.

- CASALS, D. (2002) “El valencià en el model de llengua de les emissores de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió”, dins Casanova, E., Martí, J. i Saragossà, A. (eds.), *Estudis del valencià d'ara*, València, Denes.
- CASANOVA, E. (1990) “Elements per a una proposta lèxica”, FERRANDO, A. (ed.), *La llengua als mitjans de comunicació*, València, Institut de Filologia Valenciana-Universitat de València, p. 101-148.
- CASTELLÀ, J. M. (1996): “Per una descripció de la llengua oral: els discursos orals no col·loquials”, *Actes del X Col·loqui Internacional de Llengua i Literatura Catalanes*, Frankfurt, 18-25 de setembre de 1994, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat, 259-273.
- CASTELLÀ, J. M. (2002a): *La complexitat lingüística en el discurs oral i escrit: densitat lèxica, composició oracional i connexió textual* [tesi doctoral disponible en xarxa en <http://www.tdx.cesca.es/TDX-0311102-134928/index.html#documents>].
- (2002b): “La llengua oral formal: un espai intermedi entre oralitat i escriptura”, dins VILÀ, M. (coord.), *Didàctica de la llengua oral formal*, Barcelona, Graó.
- CASTELLANOS, J. A., (1993) *Manual de pronunciació*, Barcelona, Eumo.
- CASTELLÓ, R. (2001): “Nacionalismes i actituds lingüístiques al País Valencià: una aproximació”, dins Mollà, T. (ed.), *Ideologia i conflicte lingüístic*, Alzira, Bromera.
- (2002): “Economia dels intercanvis lingüístics al País Valencià”, *Treballs de sociolingüística catalana*, 16: 195-217, València, Tres i quatre.
- (2004): “L'estratègia de l'estruç”, dins *Avui*-secció *Diàleg*, 17 de novembre.
- COLOMER, A. i altres (1988): *Document 88*, València, Tres i Quatre.
- COLOMINA, J. (1995): *Els valencians i la llengua normativa*, Alacant, Generalitat Valenciana-Institut de Cultura Juan Gil Albert.

- (1999): *Dialectologia catalana. Introducció i guia bibliogràfica*, Alacant, Universitat d'Alacant.
- COROMINA, E. (1992): “*El 9 Nou*”. *Manual de redacció i estil*, Vic, Eumo.
- CREUS, I., i altres (2000) (eds.): *Llengua i mitjans de comunicació*, Lleida, Pagés.
- CUCÓ, A. (1971): *El valencianisme polític 1874-1936*, València, Garbí.
- (1989): *País i Estat. La qüestió valenciana*, València Eliseu Climent.
- (2002): *Roig i blau. La transició democràtica valenciana*, València, Tàndem.
- CUENCA, M. J. (1993²): *Teories gramaticals i ensenyament de llengües*, València, Tàndem.
- DEFEZ, A. (2004): “Per què els catalans no entenen els valencians”, *Avui*-secció *Diàleg*, 4 de novembre.
- FAIRCLOUGH, N. (1992): *Discourse and social Change*. Cambridge, Polity Press.
- FERRANDO, A. (ed.) (1990): *La llengua als mitjans de comunicació*, València, Institut de Filologia Valenciana-Universitat de València.
- FISHMAN, J. A. (2001): *Llengua i identitat*, Alzira, Bromera.
- FITÉ, R. (1993): “El model de la llengua als mitjans de comunicació. El conflicte entre la norma i l'ús”, dins *I Jornades de sociolingüística: la llengua estàndard*, Alcoi, Ajuntament d'Alcoi.
- FURIÓ, A. (2001): *Història del País Valencià*, València, Edicions 3 i 4.
- FUSTER, J. (1994): *Nosaltres, els valencians*, Barcelona, Edicions 62 [1^a ed. 1962].
- GALLINO, L. (1995): *Diccionario de Sociología*, Madrid, Siglo XXI.
- GARCÍA, F. (1993): *Nociones de sociolingüística*, Barcelona, Octaedro.

- (2002): “La sociolingüística en los aledaños del futuro”, *Interlingüística*, 13, 29-50.
- GARCÍA, J. (2000): *Los géneros*, Madrid, Paraninfo.
- GENERALITAT VALENCIANA (1995): *Criteris lingüístics*, València, Generalitat Valenciana.
- GIDDENS, A. (2002⁴): *Sociología*, Madrid, Alianza Editorial.
- GILES, H. i POWESLAND, P. F. (1975): *Speech style and social evaluation*, Londres, Academic Press.
- GINER, S. (2002¹⁰): *Historia del pensamiento social*, Barcelona, Ariel.
- (2003): “Identitat, nacionalisme i la dignitat del País Valencià. A mode de pròleg”, dins SOLVES, J. (2003): *El pensament nacionalista valencià. Una discussió sobre la identitat*, València, Denes.
- GOMIS, L. (1989): *Teoria dels gèneres periodístics*, Barcelona, Generalitat de Catalunya.
- GONZÁLEZ, J. (1999⁴): *El discurso televisivo: espectáculo de la posmodernidad*. Madrid: Cátedra.
- GUIA, J. (1985): *És molt senzill, digueu-li Catalunya*, Barcelona, El Llamp.
- (1988): *València, 750 anys de nació catalana*, València, Tres i Quatre.
- GUMPERZ, J. (1971): *Language in Social Groups*, Stanford, Stanford University Press.
- (ed.) (1982): *Language and Social Identity*, Cambridge, Cambridge University Press.
- HALBWACHS, M. (2004): *Los marcos sociales de la memoria*, Barcelona, Anthropos.
- HALLIDAY, M.A.K. (1982): *El lenguaje como semiótica social*, Mèxic, Fondo de Cultura Económica.

- HAMMERSLEY, M. i ATKINSON, P. (1994): *Etnografía. Métodos de investigación*, Barcelona, Paidós.
- HAUGEN, E. (1983): “The Implementation of Corpus Planning: Theory and Practice”, dins J. Cobarrubias, *Progress in Language Planning*, Berlín-Nova York-Amsterdam, Mouton Publishers.
- INSTITUT D’ESTUDIS CATALANS, (1999³): *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana. I. Fonètica*, Barcelona.
- (1999⁴): *Proposta per a un estàndard oral de la llengua catalana. II. Morfologia*, Barcelona.
- (2005): *Jornades de la secció filològica de l’Institut d’Estudis Catalans a l’Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana*, Barcelona-València-Alacant-Castelló de la Plana, IEC, UV, UA, UJI.
- IÑIGUEZ, L. (ed.) (2003): *Análisis del discurso. Manual para las ciencias sociales*, Barcelona, Universitat Oberta de Catalunya.
- JULIÀ, J. (2000): *Llengua i ràdio*, Barcelona, Publicacions de l’Abadia de Montserrat.
- (2004): *El llenguatge de la ràdio i de la TV*, Alzira, Bromera-Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana.
- LABOV, W. (1994): *Principles of Linguistic Change. Internal Factors*, Oxford, Blackwell.
- LACREU, J., (1990): “Per un model lingüístic econòmic”, a Ferrando (ed.) *La llengua als mitjans de comunicació*, València, Institut de Filologia Valenciana-Universitat de València.
- (1993): “L’elaboració d’un estàndard català: problemes i perspectives”, dins *Jornades de sociolingüística: la llengua estàndard*, Alcoi, Ajuntament d’Alcoi.

- (1993^{bis}): “Un model de llengua per als mitjans de comunicació”, a *Saó*, monogràfic núm. 14, València.
- (1996³): *Manual d'ús de l'estàndard oral*, València, Universitat de València.
- i altres (2001): *Diccionari valencià de pronunciació*, Alzira, Bromera.
- (2002): “Els models de llengua del valencià” dins Casanova, E., Martí, J. i Saragossà, A. (eds.), *Estudis del valencià d'ara*, València, Denes.
- LAMUELA, X., (1994): *Estandardització i establiment de llengües*, Barcelona, Ed. 62.
- LABARTA, M. (ed.) (2005): *Approaches to Critical Discourse Analysis. Research Papers presented at the First International Conference on CDA, València, 5-8 May 2004*, València, Universitat de València [CD accessible en català, castellà i anglés].
- LARRAIN, J. (1994): *Ideology and Cultural Identity*, Cambridge, Polity Press.
- LE PAGE, B. i TABOURET-KELLER, A. (1985): *Acts of Identity*. Cambridge, Cambridge University Press.
- LLORET, M. R. i altres (eds.) (1997): *Anàlisi de la variació lingüística*, Barcelona, PPU.
- MAQUA, J. (1992): *El docudrama. Fronteras de la ficción*, Madrid, Cátedra.
- MARÍ, I. (1990): “Condicions prèvies per a la difusió d'un model lingüístic als mitjans de comunicació”, dins Ferrando (ed.) *La llengua als mitjans de comunicació*, València, Institut de Filologia Valenciana-Universitat de València.
- (1992): “Varietats i registres en la llengua dels mitjans de comunicació”, dins *Un horitzó per a la llengua*, Barcelona, Empúries.

- (1998): “Variació diafàsica i diastràtica: registres i sociolectes”, PRADILLA, M. A. (ed.), *Ecosistema comunicatiu. Llengua i variació*, Benicarló, Alambor, p. 45-57.
- MARQUÉS, J. V. (1974): *País perplex*, València, Eliseu Climent.
- MARTÍN, L. (2003): “El análisis crítico del discurso. Fronteras y exclusión social en los discursos racistas”, dins L. Iñiguez (ed.): *Análisis del discurso. Manual para las ciencias sociales*, Barcelona, Universitat Oberta de Catalunya
- MARTÍNEZ, F. A. (2002): “Consciència col·lectiva, identitat de grup i llengua: a propòsit del valencià, dels valencians i dels conceptes en les ciències socials”, dins Casanova, E., Martí, J. i Saragossà, A. (eds.), *Estudis del valencià d'ara*, València, Denes.
- MIRA, J. F. (1984): *Crítica de la nació pura*, València, Tres i Quatre.
- (1997): *Sobre la nació dels valencians*, València, Tres i Quatre.
- MIRA, E. i MOLLÀ, D. (1986): *De impura natione*, València, Tres i Quatre.
- MOLLÀ, T. (1990): *La llengua dels mitjans de comunicació*, Alzira, Bromera.
- (1993): “El paper dels mitjans de comunicació en la conformació de l'estàndard”, dins *I Jornades de sociolingüística: la llengua estàndard*, Alcoi, Ajuntament d'Alcoi.
- (ed.) (1997): *Política i planificació lingüístiques*, Alzira, Bromera.
- (ed.) (1998): *La política lingüística a la societat de la informació*, Alzira, Bromera.
- (ed.) (2001): *Ideologia i conflicte lingüístic*, Alzira, Bromera.
- (2002a): *Manual de sociolingüística*, Alzira, Bromera.
- (ed.) (2002b): *Llengües globals, llengües locals*, Alzira, Bromera.

- MONTOYA, B. (2005): “El patrimoni lingüístic del Vinalopó i l'estàndard valencià”, dins *Jornades de la secció filològica de l'Institut d'Estudis Catalans a l'Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana*, Barcelona-València-Alacant-Castelló de la Plana, IEC, UV, UA, UJI.
- (2006): *Normalització i estandardització*, Alzira, Bromera.
- MORA, M. (2002): “La teoría de las representaciones sociales de Serge Moscovici” a *Athenea Digital*, núm. 2. Disponible en <http://blues.uab.es/athenea/num2/Mora.pdf>.
- MURGADES, J. (1996): *Llengua i discriminació*, Barcelona, Curial.
- NAVARRO, B. i RULL, X. (2000): “Llengua, dialecte, endodiglossia: la llengua que tots volem” dins I. CREUS i altres (ed.) *Llengua i mitjans de comunicació*, Lleida, Pagès.
- NICOLÁS, M. (1998): *La història de la llengua catalana: la construcció d'un discurs*, València /Barcelona, Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana/ Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- (2005): “La creació conflictiva d'un debat equívoc: dades per a una anàlisi pragmàtica del conflicte lingüístic valencià”, dins *Approaches to Critical Discourse Analysis*, València, Universitat de València.
- NINYOLES, R. L. (1969): *Conflicte lingüístic valencià*, València, Eliseu Climent.
- (1993): *El País Valencià a l'eix mediterrani*, Tavernes Blanques, L'Eixam.
- PALOMA, D. (1999): “De la llengua catalana a les sèries de televisió”, a *Anàlisi*, núm. 23, Barcelona, 73-92.
- PAYRATÓ, LI. (1996³): *Català col·loquial. Aspectes de l'ús corrent de la llengua catalana*, València, Universitat de València.

- (1998a): *Oralment. Estudis de variació funcional*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- (1998b): “Variació funcional, llengua oral i registres” dins Payrató (ed.), *Oralment. Estudis de variació funcional*, Barcelona, Publicacions de l'Abadia de Montserrat.
- (2003): “L’entorn pragmàtic: de corrents i perspectives” en *Noves SL. Revista de Sociolingüística*, [<http://www.cultura.gencat.net/llengcat/noves>], hivern 2003.
- (2004): *Pragmàtica, discurs i llengua oral. Introducció a l'anàlisi funcional de textos*, Barcelona, Universitat Oberta de Barcelona.
- PÉREZ SALDANYA, M. i G. RIGAU (2005): “Variació gramatical i prescripció”, dins Institut d’Estudis Catalans, *Jornades de la secció filològica de l’Institut d’Estudis Catalans a l’Institut Interuniversitari de Filologia Valenciana*, Barcelona-València-Alacant-Castelló de la Plana, IEC, UV, UA, UJI.
- PIQUERAS, A. (1996): *La identidad valenciana. La difícil construcción de una identidad colectiva*, València, Institució Alfons el Magnànim/Generalitat Valenciana/Escuela Libre.
- POLANCO, L. (1984): “La normativa al País Valencià. Problemàtica i perspectives”, dins Cabré, M. T. i altres (ed.), *Problemàtica de la normativa del català. Actes de les Primeres Jornades d’Estudi de la Llengua Normativa*, Barcelona, Publicacions de l’Abadia de Montserrat.
- (1990): “Reflexions sobre el model lingüístic dels mitjans de comunicació valencians” dins Ferrando, A. (ed.), *La llengua als mitjans de comunicació*, València, Institut de Filologia Valenciana-Universitat de València.
- PONSODA, J. i SEGURA, C. (1997): “Una alternativa tripartida: la varietat tradicional, la varietat estàndard catalana o la varietat estàndard espanyola”, a *Caplletra*, 21.

- PRADILLA, M. A. (ed.) (1998): *Ecosistema comunicatiu. Llengua i variació*, Benicarló, Alambor.
- (1999): “El secessionisme lingüístic valencià”, dins Pradilla, M. A. (ed.), *La llengua catalana al tombant del mil·lenni*, Barcelona, Empúries.
- (2001a): *Societat, llengua i norma*, Benicarló, Alambor.
- (2001b): “L’establiment de la comunitat lingüística catalana”, a *Idees*, núm. 10, Barcelona, 113-121.
- (2001c): “Qüestions lingüísticoidentitàries a l’entorn del blaverisme”, dins Mollà, T. (ed.), *Ideologia i conflicte lingüístic*, Alzira, Bromera.
- (2003): “Les representacions del variacionisme en l’àmbit de la llengua catalana. Transferències i transaccions”, en *Noves SL. Revista de Sociolingüística*, [<http://www.cultura.gencat.net/llengcat/noves>], tardor 2003.
- (2004): *El laberint valencià. Apunts per a una sociolingüística del conflicte*, Benicarló, Onada.
- PUEYO, M. (1991): *Llengües en contacte en la comunitat lingüística catalana*, València, Universitat de València.
- QUEROL, E. (2000): *Els valencians i el valencià. Usos i representacions socials*, València, Denes.
- ROCHER, G. (1996¹²): *Introducción a la sociología general*, Barcelona, Herder.
- ROMERO, S. (2000): “Sobre llengua i mitjans de comunicació”, JULIÀ, J., *Llengua i ràdio*, Barcelona, Publicacions de l’Abadia de Montserrat, p. 39-46.
- RUIZ, F. SANZ, R. i SOLÉ, J. (2001): *Diccionari de sociolingüística*, Barcelona, Enciclopèdia Catalana.

- SALVADOR, V. (1990): “Els registres orals”, dins FERRANDO, A. (ed.) (1990) *La llengua als mitjans de comunicació*, València, Institut de Filologia Valenciana-Universitat de València.
- (1997): “Dialectologia, pragmàtica i anàlisi del discurs”, dins M. R. Lloret i altres (eds.), *Anàlisi de la variació lingüística*, Barcelona, PPU.
- (2003): “Pragmàtica i estilística”, en *Noves SL. Revista de Sociolingüística*, [<http://www.cultura.gencat.net/llengcat/noves>], hivern 2003.
- SANCHIS GUARNER, M. (1994): *La llengua dels valencians*, València, Eliseu Climent [1^a ed. completa 1968].
- SEGURA, C. (2002): “Diversitat dialectal i estandardització en el valencià meridional: èxit o fracàs dels models lingüístics a l’escola”, dins Casanova, E., Martí, J. i Saragossà, A. (eds.), *Estudis del valencià d’ara*, València, Denes, p. 581-594.
- SMITH, A. D. (1998): *Nationalism and Modernism*, Londres, Routledge.
- SOLÍS, M. (2000): “Factors per a l’anivellament lingüístic: els mitjans de comunicació (Notes sobre Ponent)”, dins CREUS, I., i altres (eds.): *Llengua i mitjans de comunicació*, Lleida, Pagés.
- SOLVES, J. (1997): “És possible un espai de comunicació valencià?”, dins *V Jornades de Sociolingüística. Comunitat lingüística i espais comunicatius*, Alcoi, Ajuntament d’Alcoi.
- (2001): “Teories del nacionalisme”, en *L’Espill*, núm. 7, p. 64 i s.
- (2003): *El pensament nacionalista valencià. Una discussió sobre la identitat*, València, Denes.
- (2004): “Entendre (una mica millor) els valencians”, dins *Avui*-secció *Diàleg*, 18 de novembre.

- TAJFEL, H. (1978): *Differentiation between social groups: Studies in the social psychology of intergroups relations*, Londres, Academic Press.
- TOMÀS, R. (1998): “Constitució i característiques del corpus utilitzat”, dins Payrató (ed.), *Oralment. Estudis de variació funcional*, Barcelona, Publicacions de l’Abadia de Montserrat.
- TORRENT, A. M., (1998): *La llengua de TV3. Materials per a l’anàlisi*, Barcelona, Universitat de Barcelona.
- TRESSERAS, J. M. (1998): “Identitat, diferència i cultura de masses” dins Mollà, T. (ed.), *La política lingüística a la societat de la informació*, Alzira, Bromera, 31-64.
- TUBAU, I., (1990): *El català que ara es parla. Llengua i periodisme a la ràdio i la televisió*, Barcelona, Empúries.
- TURELL, M. T. (1997): “Variació i variacionisme”, dins M. R. Lloret i altres (eds.), *Anàlisi de la variació lingüística*, Barcelona, PPU.
- TVC, (1995): *El català a TV3: llibre d’estil*, Barcelona, Ed. 62.
- UNIVERSITAT POMPEU FABRA, (1996): *Llibre d’estil de la UPF*, Barcelona.
- VALLVERDÚ, F., (1986): *Elocució i ortologia catalanes*, Barcelona, Teide.
- (1989): “La llengua a la televisió i alguns malentesos sobre l’estàndard”, dins Ferrando i Hauf (eds.), *Estudis de llengua i literatura. Miscel·lània Joan Fuster*, vol. I, Barcelona, Publicacions de l’Abadia de Montserrat.
- (2000): *El català estàndard i els mitjans audiovisuals*, Barcelona, Ed. 62.
- VAN DIJK, T. (1997): *Discourse as social interaction. Discourse Studies. A multidisciplinary introduction*, Londres, Sage.
- (1999): *Ideología. Un enfoque multidisciplinario*, Barcelona, Gedisa.

- (2003): *Ideología y discurso*, Barcelona, Ariel.
- VENY, J. (1982³): *Els parlars catalans. Síntesi de dialectologia*, Palma de Mallorca, Moll.
- (1993): “El valencià en la Proposta del català estàndard”, dins *Jornades de la Secció Filològica de l’Institut d’Estudis Catalans a Castelló*, Barcelona, IEC.
- VILÀ, M. i FARGAS, A. (coords.), (1999): *Normativa i ús de la llengua*, Barcelona, Graó.
- VILA, X. (1998): “La dinàmica del contacte lingüístic en relació amb la llengua catalana”, dins Pradilla, M. A. (ed.), *Ecosistema comunicatiu. Llengua i variació*, Benicarló, Alambor, p. 133-160.
- WEINREICH, U. (2002): *Llengües en contacte*, Alzira, Bromera [edició original: *Languages in Contact: Findings and Problems* Nova York, Publications of the Linguistic Circle of New York, 1953].
- WHEELER, M. (1997): “La variació: orígens i finalitats” dins M. R. Lloret i altres (eds.), *Anàlisi de la variació lingüística*, Barcelona, PPU.
- XAMBÓ, R. (1997): “Ideologies lingüístiques i mitjans de comunicació al País Valencià”, dins T. MOLLÀ (ed.) *Política i planificació lingüístiques*, Alzira, Bromera.
- (2001): *Comunicació, política i societat: el cas valencià*, València, Tres i Quatre.

ANNEX I
(corpus de la investigació)

L'Annex I es presenta en una carpeta de DVD adjunta a aquest text.

ANNEX II
(fitxes d'anàlisi)

CAPÍTOL 1: carretera (voltes i voltes i voltes)

PARTICIPANT 1: José Miralles.

- **Classe social:** mitjana alta.
- **Nivell cultural:** mitjà? (Nul quant a la llengua pròpia)
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 55 anys.
- **Grup social o professional:** artista i restaurador.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Oliva (Marina Alta).

Situacions:

1. Conduint el cotxe. Música de fons d'ell mateix cantant, després del Carmina Burana i les imatges d'ell i dels altres participants principals (1:27-2:42).

Ús de la llengua: parcial. En valencià llevat del fragment que tradueix la cançó al castellà: Cuando tú no estés, cuando tú no estés, qué será de mí (2:25).

Factors:

- **camp:** genèric. Es presenta com a emigrant que ha tornat. També lliga amb el tema del capítol: el valor sentimental del cotxe adquirit al país de destinació, Àfrica del Sud.
- **Tenor:** monòleg de camp homogeni. Es nota la intenció de dirigir-se al periodista que no es veu en pantalla (suggereix una conversa de la qual només se'ns mostra la intervenció del participant)
- **To:** poca confiança amb l'interlocutor (el pseudointerlocutor, vegeu *tenor*)

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** maravillosa /z/. Este cotxe té una història maravillosa. (01:30); Sur. Àfrica del Sur (01:31); mo'. si mo' l'anduem a Espanya (01:37); deixar-mo-lo, papelorio (01:42); [una frase sense indicadors] pues (1:47 i diversos, sistemàtic en totes les situacions) s'ha anterat (1:55); gravà. Esta cinta està molt ben gravà (1: 59); [sona la cinta] ningún tipo (2:35); tindre-lo (2:40);

2. (continuació de 1) A la cuina del restaurant, presenta la seua esposa, que serà 1.1 (3:04-3:17).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Situació quotidiana de treball (familiar).
- **Tenor:** interactiu.
- **To:** interlocutor del cercle íntim.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** pa migdia (3: 08), preparaet (3: 14); cazi me s'olvida (3:16).

3. (continuació d'1 i 2 i d'1 d'1.1) Donant menjar al burret (4:25-5:11).

Ús de la llengua: castellà en el primer monòleg i amb el burret (4:25-4:38). Torna al valencià.

Factors:

- **camp:** genèric. La vida de l'emigrant amb el símil de la nòria que fa voltes i torna al mateix lloc.
- **tenor:** entre monòleg en *off* i de camp homogeni: es dirigeix a càmera però tanca els ulls; tampoc no mira l'interlocutor fora de camp.
- **to:** relativament formal (filosofa en públic).

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** al meu poble [pausa 1'] meravillós que és Oliva (5:09)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** Des de luego hi ha que (4:41); puesto (4:45); saguent (4:52); baix del nom (4:55); pues... nada (5: 00);

4. Assegut a una cadira enorme a l'escenari del restaurant (16:50-17:22).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Empresa i família en una empresa familiar.
- **tenor:** monòleg. Entre homogeni i heterogeni: mira a càmera i al costat
- **to:** relativament formal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** com vostés voran (17:03)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** este tipo (16:51); el horari és inmenso (16:57); i s'ha (d')estar en tots els puestos (17:01-02); entonces (17:05); puesto (17: 07); pelear (17:13); la família té que estar completament unida (17:18); és lo que tinc jo (17:21);

5. Assegut en aquella cadira, però en pla més pròxim (21:35-22:19).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Relació del negoci amb la carretera.
- **tenor:** monòleg de camp homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** si bé ho mirem (21:39)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** desfile (21:40); per ahí (21:42); de atres païssos (21:47); i quant aparen ací, el duenyo d'este restaurant (21:50); al peu del canyó (21:54); maravillós (21:58); encara no fea cinc o sis hores estava en França (22: 02).

6. Assegut en aquella cadira (22:40-23:23).

Ús de la llengua: quasi exclusiu: paremiologia en castellà: tanto monta... (23:12)

Factors:

- **camp:** genèric. Descripció de la família.

- **tenor:** ídem 5.
- **to:** ídem 5.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** la moa dona eh...ha deprés (22:41-22:45); pues (sistemàtic, 22:49); m'agra (sistemàtic, 22:53); menos (23:04); tirà pac arrere (23:20); és més lançà (llançada) (23:23).

7. Presenta l'espectacle (24:23-24:39).

Ús de la llengua: “anecdòtic”: benvinguda en castellà, anglés i valencià, per aquest ordre (24:27). La resta, en castellà.

Factors:

- **camp:**
- **tenor:**
- **to:**

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** parla de “ustedes”.
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: ací en Espanya es conduïx per la dreta (2:30), al final tornes a casa al meu poble meravillós que és Oliva (5:07)

3. Sobre els drets socials:

PARTICIPANT 1.1: esposa d'1.

- **Classe social:** mitjana alta (cuinera propietària)
- **Nivell cultural:** mitjà?
- **Sexe:** dona
- **Edat:** +- 45.
- **Grup social o professional:** cuinera propietària.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Marina Alta.

Situacions:

1. A la cuina del restaurant, saluda el seu marit i es presenta (3:02-4:24).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Breu resum de la vida en matrimoni/professional.
- **tenor:** microdiàleg i monòleg de camp homogeni.
- **to:** de més informal a una certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** [microdiàleg sense indicadors, llevat del nom de l'animal "Pajarero"]; la menos artista de la família, aunque verdaderament (3:18-21); faig... bueno (3:28); pos (3:32, 3:43); contrat (3:40); cantava per les nits (3:50); jefe (3:55, 4:06); posar-me (4:01) [estrany a la Marina!]; vàem obrir (4:09); vàem astar 21 any i después les moes filles ja es vaen fer majors i vàem decidir o quedar-mos allí o vindre-mo'n i com la terreta mos tirava, pos vàem optar per vindre-mos (4:15-4:24).

PARTICIPANT 1.2: pare d'1 o d'1.1/ (fa el paper d'avi de 4, en realitat).

- **Classe social:** mitjana baixa.
- **Nivell cultural:** mitjà-baix
- **Sexe:** home.

- **Edat:** +- 85.
- **Grup social o professional:** ofici tradicional.
- **Adquisició:** L1
- **Procedència geogràfica:** Marina Alta.

Situacions:

1. Mirant el vídeo de la néta model (7:35-7:37/7:39-7:48).

Ús de la llengua: exclusiu [la néta, que després parlarà en castellà, li diu: güelo, què dius? (7:34).]

Factors:

- **camp:** genèric-familiar. Lloa la néta i canta una cançoneta popular
- **tenor:** interactiu. Mira la televisió, parla amb la néta i al final, de passada a la càmera, però dins el context familiar.
- **to:** informal-familiar

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** bonica, que eres la reina de les modelos /e oberta/ (7:37); la güela fa arròs en gepa i el güelo diu que no'n vol (7:42).

PARTICIPANT 2: Aureli López i Muñoz (s'autoanomena així, a més de la microfítxa)

- **Classe social:** mitjana
- **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** 56 anys.
- **Grup social o professional:** representant i escriptor aficionat.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Paterna (l'Horta).

Situacions:

1. Conduint (escolta una cançó en valencià) (5:15-6:08).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Es presenta geogràficament, professionalment, familiarment.
- **tenor:** monòleg en off.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** Josefina /d osefina/ (05:38); agent comercial col·legiat especialisat [apitxat] (05:47);
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** mos tocà ser homenetx (5:33); me va nàixer la primera afició per el món textil (5:43-45); el vehícul (5:53-54)

2. Arribant al Viva España (6:08-6:42).

Ús de la llengua: exclusiu en diàleg bilingüe. Lleialtat lingüística.

Factors:

- **camp:** especialitzat dins del genèric: parla amb la model.
- **tenor:** interactiu.
- **to:** interpersonal (conversa professional)

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** abans de que se m'oblidre (6:30); equip (6:37)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** prendes (6:16); otonyo (6: 18); ventes (6:36); te faça feliç (6:42);

3. Esmorzant al Viva España (6:54-7:22).

Ús de la llengua: exclusiu, també en microdiàleg bilingüe amb el cambrer.

Factors:

- **camp:** genèric. Descrui l'esmorzar com a "típicament valencià".
- **tenor:** interpersonal (salutació bilingüe al cambrer) i monòleg homogeni.
- **to:** més prompte informal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** mos agrà (7:22): plural col·loquial.
- **estereotips normatius:** un bon entrepà (7:14); aigua (7: 16);
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** ansalaeta valencianíssima (7:08); tingam (7:20); mos agrà (7: 22).

4. Llegint un text propi en un racó del Viva España després d'esmorzar (7: 23-7:33).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Menjar fora de casa versus menjar casolà.
- **tenor:** lectura oral d'un text escrit per ser llegit.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** s'enyora el caliu de la llar (7:30).
- **estereotips normatius:** s'enyora el caliu de la llar (7:30).
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

5. Passi de model (11:31-12:10).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** professional: presenta el passi de model.
- **tenor:** monòleg per al públic seguit de monòleg per a la càmera.
- **to:** formal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** dicotomia (12:47)
- **estereotips normatius:** abans (11:51); goig (12:12)
- **estereotips particularistes:** este (?)
- **estereotips convergents:**

- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:** este (?)
- **estereotips no normatius/no de model:** tenim en mosatros a Raquel (11:33); una modelo /e oberta/; tipo (12:05); erres moltes vegades, per això deprens (12:25); **granda** (12:38); menos cansat (12:42); te pren (diverses vegades) (12:45); lo que (12:54).

6. Conduint i assegut en casa(?) (17:23-19:30).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric-professional. La carretera en la seua vida.
- **tenor:** +- formal.
- **to:** monòleg homogeni.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** Quixot (18:12); lluita (18:13)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** poquetet (17:46, sistemàtic); d'este tipo de reflexions (17:52); relació en els clients (17:55); pues (18:02, sistemàtic); aixina (18:15); pa fer-ho (18:16); una persona enamorà, era un llauraor (18:27-28); el meu deport (18:38); les fatxaes (18:59); pintaes (19:03); pilotaes (19:15);

7. Llegint un text propi assegut en el frontó particular, continuació de l'anterior (19:31-19:45).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat: l'esport de la pilota valenciana.
- **tenor:** informatiu: monòleg de lectura (de text escrit per a ser llegit)
- **to:** formal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**

- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:** juaor (19:38); grandea d'este poble (19: 43)
- **estereotips no normatius/no de model:**

8. Assegut en casa(?) (22:20-22:40).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** continua l'explicació de la importància de la carretera en la seua vida.
- **tenor:** informatiu: monòleg homogeni.
- **to:** +-formal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** germanor (22:22)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:** s'adeprenen (22:21); textil (22:26); vehícul (22:31);
- **estereotips no normatius/no de model:** s'adeprenen (22:21); textil (22:26); vehícul (22:31);

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: després del nom, es presenta com “un valencià de Paterna” (5:25, situació 1); açò és un autèntic esmorzar (apitxat) valencià (6:59-7:00, situació 2) [al que el cambrer replica: servido por un gallego]; ansalaeta valencianíssima (7:08); passa d'un exemple del Quixot a Joanot Martorell (confontent-lo amb Tirant): pa fer-ho més valencià, (e)ixe Joanot Martorell que busca la seua Carmesina (18:16-20); es presenta com a jugador de “pilota, pilota valenciana” (18:55);.

3. Sobre els drets socials: .

PARTICIPANT 3: Paco Plaza

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà?
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +-40.
- **Grup social o professional:** mecànic especialitzat en Harleys (i propietari de botiga de motos).
- **Adquisició:** L2.
- **Procedència geogràfica:** València.

Situacions:

1. Arriba amb moto a la botiga (8:05-8:49).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat: presenta la botiga i el taller.
- **tenor:** informatiu.
- **to:** poc formal. Monòleg homogeni. S'hi dirigeix per demanar temps per atendre el telèfon: "un momentet" (8:47).

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** estranger (sense apitjar) (8:18)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** bueno (sistemàtic), pues esta és la nostra tenda de motos (8: 06); roba /tancada/ i accessoris /tancada/ (08:09-11); la gent que anda en moto (8:13); estaven (per estàvem) alquilats (8:34); esó és de moment lo que fem (08: 43); netetxem (8:46);

2. Diàleg telefònic amb Xiqui (8:56-9:13).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Quedada amb els amics.
- **tenor:** interactiu. Diàleg telefònic.
- **to:** informal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** hola, xiqui, què passa tio (8:56)
- **estereotips normatius:** val, d'acord (9:08)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** dime (8:56); hasta demà (9:10)
[de val canvia a vale, per convergència amb l'interlocutor (9:08)]

3. **Veü en off sobre la colla amb moto/sobre la colla bevent i menjant al restaurant (13:10-13:51/14:01-14:17).**

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. La moto per a ell (individu) i per al grup (*bikers*)
- **tenor:** monòleg en off.
- **to:** entre la conversa i la seriositat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** la moto pa mi (13:11 i altres: sistemàtic); mosatros (13:16, i altres: sistemàtic); aixina, dia (per deia) (13:18); viurer (13:30); desmontà (13:36); agarrar-la (13:39 i altres: sistemàtic); la txent (14:02)

4. **En casa amb la família (20:15-21:33).**

Ús de la llengua: negatiu en microdiàlegs (castellà) i exclusiu en monòleg.

Factors:

- **camp:** genèric. La vida en família.
- **tenor:** microdiàleg amb la filla i la dona en castellà i monòleg homogeni en valencià.
- **to:** de familiar a una mica formal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**

- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** el horari (20:32); mos juntem, juem en l'habitació en els xiquets (20:35, sistemàtic); un atra (20:39); reto (20:44); ascomençar (20:50); (molts mosatros); vindre a un pueblo fora de València (20:57);

PARTICIPANT 3.1: Xiqui

- **Classe social:** sense dades.
- **Nivell cultural:** sense dades.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +-37.
- **Grup social o professional:** moter.
- **Adquisició:** probablement, L1.
- **Procedència geogràfica:** Marina-Safor.

Situacions:

1. Conversa telefònica amb Paco (8:56-9:13).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Quedada.
- **tenor:** interactiu.
- **to:** informal, amistós.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** adéu (9:10)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** escolta (8:56); vas a vindre al dinar o no? (8:59); passe per ahí per la tenda i mo n'anem junts /txuns/ (9:05); vale? (9:08).

PARTICIPANT 4: Miguel Pellicer

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà.

- **Sexe:** home.
- **Edat:** +-20.
- **Grup social o professional:** corredor de karts.
- **Adquisició:** sembla L1.
- **Procedència geogràfica:** Marina-Safor.

Situacions:

1. Arriba al taller amb el kart i es posa a treballar-hi (10:08-11:13).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. La seua vida passada, present i futura en relació amb la carretera.
- **tenor:** monòleg homogeni. Petit microdiàleg (2 frases ell, un assentiment l'altre) final amb el company de treball.
- **to:** formal, amb excepció del microdiàleg (familiar).

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** au a dinar, Àlex? Vinga, anem (11:10)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:** aquest esport no té res a veure amb (10:17); el meu pare (10:22); córrer amb cotxes (10:38); el meu somni des de menut (10:44); **he** nascut (10:53) [alterna amb *ha tingut, vegeu més avall]
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** tenda de mobles (10:10); la seua il·lusió havera sigut que siguera el negoci familiar (10:14-16); lo que són els mobles (10:19); em van apoiar molt (10:25); ha tingut [per he tingut] (10:27); lo dels cotxes m'ho agarrat més (10:30); tindria que ser pilot d'avions (10:34); permetir-me (10:36); la carretera l'agarre pac al meu futur [repetit] (10:59);

PARTICIPANT 4.1: pare (o entrenador) de Miguel Pellicer

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +-45.
- **Grup social o professional:** indeterminat.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Marina-Safor?

Situacions:

1. Parla en off mentre veiem Miguel conduint el kart i a ell cronometrant-lo (9:26-9:53).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Miguel Pellicer com a corredor de karts.
- **tenor:** informatiu. Monòleg en off.
- **to:** més o menys formal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
 - **estereotips normatius:** agrada (9:30)
 - **estereotips particularistes:**
 - **estereotips convergents:**
 - **estereotips integracionistes:**
 - **estereotips secessionistes:**
 - **estereotips no normatius/no de model:** miguel és un xicon (9:27 i 29); un xicon que li *agrada* molt molt molt la velocitat (9:30); jo he disfrutat animalaes de vore-lo (9:34); pues tamé ha patit molt (9:37); s'assenta (9:39); casco (9:42); perd la xaveta (9:43); adelantaments (9:45); entonses pues (9:48); és un xaval que val molt pa pilotar (9:50).
-

PARTICIPANT 5: Raquel Miralles

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 25.
- **Grup social o professional:** model i ballarina.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:**

Situacions:

1. Al hall d'un hotel (14:40-15:06).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text:

- **Factors:**

- **camp:**
- **tenor:**
- **to:**

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

2. Conduint (15:15-16:50).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text:

- **Factors:**
- **camp:**
- **tenor:**
- **to:**

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

PARTICIPANT 6: Jaqueline Miralles

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** dona
- **Edat:** +- 25.
- **Grup social o professional:** comptable i ballarina.
- **Adquisició:** no.

- **Procedència geogràfica:**

Situacions:

1. Al seu despatx (23:27-24:20).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text:

Factors:

- **camp:**
- **tenor:**
- **to:**

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

Altres dades/apunts per a l'anàlisi:

- Aureli López (Pp 2) és president de l'Associació d'Escriptors (sic) en Llengua Valenciana. Ho he descobert en Internet, després de fer l'anàlisi.

- El protagonisme del restaurant Viva España és indiscutible: tres participants principals, dos secundaris, imatges del principi i final del capítol.

- En aquest capítol hi ha 3 Pp amb una sola situació (tot i que 5 i 6 haurien de ser secundaris d'1: el més perjudicat és P4, Miguel Pellicer)

CAPÍTOL 2: hospital (molta vida per davant)

PARTICIPANT 1: María Eugenia Belenguer

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 38.
- **Grup social o professional:** coordinadora de transplants.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:** València.

Situacions:

1. Al galliner de sa casa (0:28-1:40).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El seu canvi de vida de la ciutat al poble, amb el tòpic dels ous.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni i en *off*.
- **to:** certa formalitat.

2. Entrant a la cafeteria de l'hospital amb la cistella d'ous (3:08-3:35).

Ús de la llengua: negatiu en conversa bilingüe amb 4. Excepció: me'n vaig que ya voy tarde (3:32).

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El regal de la cistella d'ous.
- **tenor:** explicatiu-interactiu. Diàleg bilingüe.
- **to:** informal: certa amistat/coneixença.

3. Asseguda al seu lloc de treball a l'hospital (4:58-6:00).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat: explica què és per a ella la infermeria.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.

- **to:** de més formal, quan explica la infermeria, a més informal quan parla de la relació amb els pacients (es nota molt en la gestualitat).

4. A l'hospital, treballant (20:01-21:08).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat: la tasca de proposar el transplantament als familiars d'un possible donant. Els sentiments que això li produeix.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg en *off* sobre imatges d'ella per l'hospital.
- **to:** formal.

5. Tornant a sa casa des de la faena (22:04-23:04).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La vida al camp i la natura.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg en *off*/ homogeni.
- **to:** +- formal.

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social:

3. Sobre els drets socials:

PARTICIPANT 2: Rudolf Tanner

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** mitjà-alt (sense dades).
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 65.

- **Grup social o professional:** intèrpret voluntari de l'hospital.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:** Suïssa [“Suïza alemán de Basilea”(3:52)].

Situacions:

1. Entrant a l'hospital amb una parella d'estrangers (1:58-2:27).

Ús de la llengua: negatiu (alemany amb subtítols en català).

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La necessitat dels nòrdics d'adaptar-se a l'estiu mediterrani.
- **tenor:** explicatiu-interactiu. És un diàleg, però pràcticament parla ell sol.
- **to:** certa formalitat: parla de vosté.

2. Entrant a la cafeteria, saluda l'encarregada [P4] (2:37-2:49).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Salutació i presentació de la parella “accidentada”.
- **tenor:** interactiu.
- **to:** informal (es coneixen prou bé: es besen).

3. Assegut a la cafeteria de l'hospital (3:36-3:47).

Ús de la llengua: (quasi) negatiu: està parlant en alemany amb els estrangers, els interromp 4 (en valencià) i passa al castellà. Repeteix el castellanisme “casers?” per expressar sorpresa.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Amb els alemanys no ho sé; després es parla del regal dels ous.
- **tenor:** interactiu
- **to:** informal

4. Dret en un corredor de l'hospital [ara apareix la fitxa] (3:48-4:57).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Contrast individual i general entre Europa i Espanya.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

5. Ídem 4 (24:00-24:55).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Comparança entre l'hospital de Dénia i els de Suïssa.
- **tenor:** ídem 4.
- **to:** ídem 4.

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social:

3. Sobre els drets socials:

PARTICIPANT 3: Antonia Segura.

- **Classe social:** mitjana-baixa (venedora de peix).
- **Nivell cultural:** mitjà
- **Sexe:** dona
- **Edat:** +-36.
- **Grup social o professional:** pacient de l'hospital [ven peix].
- **Adquisició:** L2 [perquè ho diu ella: sembla L1].
- **Procedència geogràfica:** Morón de la Frontera (Sevilla).

Situacions:

1. Emprovant-se i comprant un sostenidor a la botiga (6:29-7:23).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric.
- **tenor:** interactiu-interrogatiu. Diàleg amb la venedora.
- **to:** informal, però no familiar.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** eh? (7:14); no? (7:18); vale? (7:21 i sistemàtic)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** a vore (6:29); a(i)xina (6:31); tinc que (6:33); sujetador (6:35); bonico (6:38); un atra cosa (6:51); este és al que m'agrà (7:13); a muntó (7:15); pues arregla-me-lo lo antes que pugues (7:19); molt guapet (7:23); estupendo (7:23)

2. A la botiga de vetes i fils (7:28-8:07).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Orígens familiars i frustració per no haver pogut estudiar.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** m'agrada molt al valencià (7:49)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** m'havera [sist.] agradat astudiar (7:30); comadroneja (7:32); me'n tenia que anar a treballar (7:37); entonses (7:39); endespues pues quant al passa algo (7:53); lo que'm va passar (7:56); la vida et cambia (7:59); les ha [per he] fetes (8:04);

3. Des de la sala de TAC a una habitació d'hospital (8:15-10:31).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La seua vivència de la malaltia, sobretot el fet de saber que estava malalta i assumir-ho.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg en *off* i monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat i molta seriositat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** un bulto dalt del peçó (8:20); al metxe [!!], clar (8:21); am vaen tocar [trucar] a casa (8:28); e(i)xa (a)sprà [eixa vesprada] (8:33); tonteries (8:43); aussent [absent] (8:46); va (e)scomençar (8:52); donar cónter [donar compte, adonar] de que (8:54); algo (8:57); càncer (9:01); monyo (9:22); d'estò (9:44); derrumbà(da) (9:48); vaig (e)ixir an [en, per amb] les idees molt clares (9:53); no em fea tanta por (9:56); después (10:00); xocotetes [sembla que va a dir *minudes*, “mi-” i es corregeix] coses (10:10); antes (10:12); disfrutar (10:23); de l'auia [l'aigua] (10:29)

4. Entra a la cafeteria i saluda P4 (11:52-12:47).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Com es troba, breument, i quotidianeïtats.
- **tenor:** explicatiu-interactiu. Diàleg.
- **to:** informal. Amistós però no familiar.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** molt bé [interactiu] (12:34 i altres); eh? (12:44)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** la mitat pe tu i la mitat pe mi (12:38); un tallaet o algo (12:44)

5. A la perruqueria, fent-se rentar i pentinar els cabells (14:38-16:11).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Vivències de la malaltia.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni/en *off*.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** la quimio (14:38)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** tractament (14:44); domés [només] (14:55); mentxar (15:03); pitxor (15:32); quidrar [cridar] (15:38); bueno (15:42); peluca (15:51); apoio (15:53); ahí derrere (15:55); macaor que era un macador an ossitos (15:59); ningun problema (16:10);

6. Caminant pel carrer, es troba amb el fills que van amb moto (16:22-16:32).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Saluda els fills.
- **tenor:** interactiu. Diàleg de salutació.
- **to:** informal/familiar.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** ale, no vingueu tard (16:30)
- **estereotips normatius:** adéu (16:31)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** i vosatros, on aneu? (16:24); neu anlerta an as bous [aneu alerta amb els bous] (16:28);

7. Caminant cap al treball i venent [imatges, veu en *off*] (16:33-17:22).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El cercle íntim i la malaltia.
- **tenor:** explicatiu. Veu en *off*.
- **to:** +- formal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** he tingut uns sentiments (16:52); vegades (16:55);
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** atxuda psicolòtica (16:44); l'apoió (16:48); tinguent-lo [tenint-lo] (16:54); i jo senc (17:15); i a voltes ho **ha** [he] pensat (17:19);

8. Espera el seu marit al port (18:15-18:48).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El seu marit i la malaltia.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni, truncat pel final de salutació al marit.
- **to:** +- formal. Final molt informal, familiar (però en públic).

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** eí, què tal com estàs (18:47)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** am vea [em veia] (18:19); les vendes (18:14); ninguna importància (18:37);

9. Dreta a la pescateria buida (23:11-23:49).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La superació de la malaltia. La força i la fe.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** +- formal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** pense que n'hi ha algo (23:21); per conseqüència cosa (23:29); no n'hi ha que donar-li importància a eixes tonteries (23:41);

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:** vaig fer valencià perquè a mi m'encanta al valencià encara que jo sóc de Morón de la Frontera, Sevilla, sóc andalusa, però m'agrada molt al valencià i al vaig estudiar (7:44)
- **Ideogemes:** estima per la llengua que la porta a estudiar-la, tot i que dóna per suposat que no caldria esperar-ho pel seu origen forà.
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social:

3. Sobre els drets socials:

PARTICIPANT 4: Maria Mengual

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà?
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 45.

- **Grup social o professional:** encarregada de la cafeteria.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Marina Alta.

Situacions:

1. A la caixa de la cafeteria. Torna el canvi i saluda P2 (02:28-02:49).

Ús de la llengua: predominant en diàlegs bilingües. Contesta en castellà “como siempre” quan P2 li explica que un s’ha cremat del sol i l’altre té una indigestió.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Salutacions.
- **tenor:** interactiu total.
- **to:** informal: parla amb un conegut que li presenta uns desconeguts.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** Hola Rudolf, com va? (2:37)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** què vos passa (02:41);

2. A la caixa, rep la salutació i els ous de P1 (03:08-03:35).

Ús de la llengua: exclusiu en conversa bilingüe.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Agraïment pel regal dels ous.
- **tenor:** interactiu. Diàleg bilingüe.
- **to:** informal. Coneixença amistosa.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** hola (03:09); hasta luego (03:34)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**

- **estereotips no normatius/no de model:** que maravilla (03:11); pa que tot lo món (03:21); nem a fer una tortilla (03:24); después mos veem (03:33).

3. Interromp la conversa de Rudolf (03:38-03:48).

Ús de la llengua: exclusiu en conversa bilingüe.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els regala ous.
- **tenor:** interactiu.
- **to:** informal, desenfadat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** són casers (03:44);

4. A la caixa, fa un monòleg homogeni [apareix ara la fitxa] (10:36-11:03).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els clients que arriben afectats a la cafeteria.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** i que li'n dit [li han dit] (10:41); pues va vindre (10:44); sofocà(da) (10:46); a(i)xina (10:54); em va agarrar en un mal moment (10:55); a muntó (11:02);

5. Portant un tros de pastís de la cuina a una taula (11:06-11:51).

Ús de la llengua: (quasi) exclusiu. Passa un moment al castellà en contestar a un client però es corregeix i torna al valencià.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El seu marit.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni “en moviment” que acaba amb microdiàleg
- **to:** poc formal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** ole [al final del microdiàleg] (11:52)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** divorcià(da) quant el vaig coné(i)xer (11:09); molt sério (11:15); después és la cosa més dolceta que n’hi ha (11:17); a n’hi ha voltes que estic ahí (11:23); em puja l’estómagó (11:29); es [els] néts (11:35); que mo n’anem (a)nem a fer una festa (11:50).

6. Des de la caixa, saluda P3 (11:52-12:47).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem situació 4 de P3.
- **tenor:** ídem situació 4 de P3.
- **to:** ídem situació 4 de P3.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** [salutacions]
- **estereotips normatius:** adéu (12:47)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**

- **estereotips no normatius/no de model:** com t'ancontres (11:56); que il·lússió no? (12:02) [però a 12:30: il·lusió]; espera i voràs (12:11); pa que te'ls amportes (12:22); bueno bonica (12:40); después mos veem (12:45)

7. Faenejant per la cuina de la cafeteria (12:51-13:29).

Ús de la llengua: quasi exclusiu. Passa al castellà a mitjan conversa amb sa mare (!): pues yo tengo ganas ya de retirarme. Tengo ganas de irme con mi maridito... [s'ho pensa i torna al valencià] de... passejar per ahí (13:14)

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Es queixa que el treball és pesat.
- **tenor:** explicatiu/interactiu. Del monòleg homogeni a diàleg amb sa mare.
- **to:** va baixant la formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** des de que vàem montar (12:54); diga lo que digues tu (12:59); passejar per ahí (13:23);

8. Dreta a la caixa (13:30-13:49).

Ús de la llengua:

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El contacte amb la gent gràcies al treball.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** t'arrimes a la taula (13:42);
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**

- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** m'agrà(da) (13:30); és el contacte en la gent que entra (13:33); en seguida s'obri (13:47); i al [et] conta tots als problemes que té (13:48);

9. Dreta a la caixa (13:54-14:27).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. .
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**

estereotips no normatius/no de model: tan rexicoteta (13:56); vàem astar a muntó de temps (14:00); sense (a)garrar (14:03); pues (14:05); per on tenia que eixir, entonces (14:08); pegar boltetes [voltetes] per aquí (14:15); que astò [açò] (14:19); córrer jo pel passillo (14:21); de no torna(r)-me loca (14:26);

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social:

3. Sobre els drets socials: .

PARTICIPANT 5: Francisco Blanquer.

- **Classe social:** mitjana-baixa.
- **Nivell cultural:** mitjà-baix.

- **Sexe:** home.
- **Edat:** +-40.
- **Grup social o professional:** home d'Antonia [mariner].
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Marina Alta.

Situacions:

1. Baixant de la barca i anant a buscar P3, la seua dona (17:26-18:16).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La seua vivència de la malaltia de l'esposa.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat, derivada de la no familiaritat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** [gestual: s'inhibeix de tocar-se els genitals] (17:49)
- **estereotips normatius:** semblant [?] (17:45)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** qu'em fea por (17:27); me se tornara a repetir lo que mos va passar a mo(s)atros quant érem menuts (17:29); més u menos (17:42); pues (17:44); lo que més m'importava de tot (17:49); si tenia que faltar o morir (17:54); i andespués del posoperatori (17:58); retxasso (18:03);

2. Microdiàleg que tanca la situació 8 de P3 (18:45-).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** salutació desenfadada a la dona (conscientment pública).
- **tenor:** interactiu total (cap informació).
- **to:** informal-forçat (vegeu estereotips).

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**

- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** rúbia com astàs? (18:45); ja'm cabat [ja hem acabat] al dia (18:47) [és tot el que diu]

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:** .
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social:

3. Sobre els drets socials:

Altres dades/apunts per a l'anàlisi:

- Crida l'atenció el fet que P3 tinga una pronúncia molt de L1 de la zona (labiodental, palatal lateral, esses sonores, vocalisme...) però en canvi apitxe la palatal (metxe, etc.)
 - Atenció amb els factors situacionals en els seus estereotips normatius.
 - Es desestima la intervenció dels fills en la situació 6. Repeteixen les paraules d'ella i viceversa i la informalitat és alta.
- Lleialtat lingüística important en P4, que no va acompanyada de cap estereotip normatiu (adéu 12:47).
 - Es desestima la intervenció de la mare de P4 (situació 7) pel to d'informalitat i perquè no s'hi pot deduir cap voluntat de model. No obstant això, és interessant des del punt de vista dialectològic, sobretot el nivell fonètic.

CAPÍTOL 3: mort (el final del camí)

PARTICIPANT 1: Ricardo Monroig.

- **Classe social:** mitjana “bé”.
- **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 65.
- **Grup social o professional:** propietari de funerària.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** la Costera (Xàtiva).

Situacions:

1. Al terrat, mirant els coloms (0:24-1:07).

Ús de la llengua: quasi exclusiu. Excepció: quan agafa el telèfon “Sí, dígame” (1:06)

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. De l’afició als coloms a l’empresa familiar, que ja porten sobretot els fills.
- **tenor:** monòleg en *off*. Estil dialògic (vegeu indicadors de registre).
- **to:** certa formalitat. Però estil dialògic...

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** i dius “xe!” (e oberta) (0:44)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** colombari (0:30, sistemàtic), vegaes (0:42), tonto (0:45), dos teulaes més pac allà (0: 46), pues (0:55), lo que tenen que fer (1:01),

2. Assegut en casa (1:55-2:13).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els fills i el negoci (continuació d’1).

- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** es [els] funerals (01:57); uno d'ells (2:01); sempre mos agrà(da) donar la cara a mosatros (02:08);

3. A l'oficina, fent fotocòpies i arreglant papers (02:48-03:27).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat. El treball burocràtic de la funerària.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni. Estil dialògic.
- **to:** certa formalitat. Més dialògic “sense confiança” que no monològic.

Anàlisi de variants: [vernacle propi de la zona, sense cap estereotip normatiu / de model]

- **indicadors de registre:** m'has comprés? (03:05) [mira de no perdre de vista l'interlocutor, de no donar l'esquena].
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

4. Assegut en sa casa (21:24-22:04).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La mort.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni, d'estil dialògic.
- **to:** certa formalitat. Però estil dialògic.

Anàlisi de variants: [ídem 3]

- **indicadors de registre:** [segona persona amb valor impersonal durant tot el text]
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

5. Al terrat de la situació 1, conversa telefònica [tanca el capítol] (24:43-24:48).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Incidències de treball.
- **tenor:** interactiu.
- **to:** familiar.

Anàlisi de variants: [ídem anteriors]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: (ídem anterior).

3. Sobre els drets socials: (ídem anteriors).

PARTICIPANT 2: Ricardo Monroig (fill)

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** home
- **Generació:** +-37.
- **Grup social o professional:** funerari.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** la Costera (Xàtiva)

Situacions:

1. **Conduint el cotxe fúnebre (1:22-1:53).**

Ús de la llengua: quasi exclusiu: l'excepció és *Sí, dígame* en agafar el telèfon (1:22).

Tipus de text:

Factors:

- **camp:** genèric. Incidències del treball.
- **tenor:** interactiu. Microdiàleg amb el pare (P1) i el company (P2.1.)
- **to:** certa formalitat.
- **tipus de text:**

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** carai (01:25); vinga (01:28); eh? vale vinga hasta ara (01:40); ui Vicent (01:45) [*versus*] [l'intent de *tapar* el reneç de l'altre susurrant] xeié (01:52).
- **estereotips normatius:** em pense [?] (01:46)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** vinga pos mosatros (01:28); tan pronto acabem en este servicio (01:31); ahí (01:36); ja me dius en concret la direcció (01:38); se mos ha presentat un atre servicio (01:48)

2. **Amb el cotxe aturat, se'ls posa al costat el cotxe dels companys (02:19-02:44).**

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text:

Factors:

- **camp:** genèric. Comenten incidències del treball.

- **tenor:** interactiu. Diàleg a quatre veus (sobretot parla ell).
- **to:** informal. Familiaritat i companyonia.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** ieeé [salutació a quatre veus] (02:19); [riu] a carxots (02:26); saps? (02:36);
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** mos ha tocat [trucat] ara (02:29); en tenim uno (02:30); hala pues (02:40); hasta ara (02:43)

3. En casa, assegut en una butaca antiga i amb la música d'un vell gramòfon (4:54-5:43).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text:

Factors:

- **camp:** genèric. Explica com va arribar a ser funerari.
- **tenor:** monòleg homogeni. Alguna citació narrativa.
- **to:** formalitat mitjana.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** intel·ligent però molt gos molt vago [riu] (05:22)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** jo vaig començar (04:53); anava veient la cosa (05:12); entoneses pues (05:24); a treballar (05:43)

4. Conduint el cotxe fúnebre (05:54-06:56).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text:

Factors:

- **camp:** genèric. Incidències del treball.

- **tenor:** interactiu. Microdiàleg amb el company (P2.1.)
- **to:** informal, però conscient que parla en públic.
- **tipus de text:**

Anàlisi de variants: [vernacle propi de la zona, sense cap estereotip normatiu / de model]

- **indicadors de registre:** .
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

5. En casa, continuació de 3 (06:57-07:34).

Ús de la llengua: quasi exclusiu. Excepció paremiològica: con todas las de la ley (07:01)

Tipus de text:

Factors:

- **camp:** genèric. Explica la primera experiència com a funerari.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** formal.

Anàlisi de variants: [vernacle propi de la zona, sense cap estereotip normatiu / de model]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

6. Conduint (08:26-08:43)

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text:

Factors:

- **camp:** genèric. Explica la tradició local en fabricació de taüts.

- **tenor:** monòleg en *off*.
- **to:** formal.

Anàlisi de variants: [vernacle propi de la zona, sense cap estereotip normatiu / de model]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

7. En la fàbrica, amb l'encarregat (09:20-10:18).

Ús de la llengua: quasi exclusiu. Excepcions paremiològiques: que me la llevo puesta (09:24); di que sí (09:36).

Tipus de text:

Factors:

- **camp:** genèric. S'interessa per la comanda.
- **tenor:** interactiu. Diàleg.
- **to:** informal. Coneixença de temps.

Anàlisi de variants: [vernacle propi de la zona, sense cap estereotip normatiu / de model]

- **indicadors de registre:** caixeta (09:23); vinga nem allà (09:30); carreguem i au (10:08).
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

8. A l'eixida de la fàbrica, mentre li carreguen el taüt (10:35-11:05).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text:

Factors:

- **camp:** genèric. Demana una corona de flors.

- **tenor:** interactiu explicatiu. Diàleg telefònic.
- **to:** menys informal que amb els companys i el de la fàbrica.

Anàlisi de variants: [vernacle propi de la zona, sense cap estereotip normatiu / de model]

- **indicadors de registre:** vinga Ximo hasta ara [11:05]
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

9. Toca el timbre per a fer el servei (12:53-13:36).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text:

Factors:

- **camp:** genèric. Explica com va arribar a ser funerari.
- **tenor:** interactiu. Es presenta i demana que li òbriguen (dues vegades: la primera s'enganya de porta!)
- **to:** formalitat mitjana.

Anàlisi de variants: [vernacle propi de la zona, sense cap estereotip normatiu / de model]

- **indicadors de registre:** vinga [molts]; si fa el favor mos obri la porteta? (13:33)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

10. En casa, assegut en la butaca antiga (13:38-14:11).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text:

Factors:

- **camp:** genèric. El zel professional.

- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** formalitat mitjana.

Anàlisi de variants: [vernacle propi de la zona, sense cap estereotip normatiu / de model]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

11. Arreglant la difunta (14:19-15:09).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text:

Factors:

- **camp:** genèric. Explica el procediment i dóna instruccions.
- **tenor:** monòleg dialogal (Vicent no parla).
- **to:** certa formalitat barrejada amb quotidianitat.

Anàlisi de variants: [vernacle propi de la zona, sense cap estereotip normatiu / de model]

- **indicadors de registre:** hale Vicent (14:19) [versus el control del volum i el to de veu, flux i respectuós].
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

12. En casa, assegut en la butaca antiga (15:09-16:04).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text:

Factors:

- **camp:** genèric. Explica la seua visió de la mort.
- **tenor:** monòleg homogeni. Respon a la pregunta “què és per a tu la mort?”

- **to:** formalitat mitjana.

Anàlisi de variants: [vernacle propi de la zona, sense cap estereotip normatiu / de model]

- **indicadors de registre:** intel·ligent però molt gos molt vago [riu] (05:22)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

13. Carregant el taüt amb la difunta al cotxe funerari (16:06-16:38).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text:

Factors:

- **camp:** genèric. Van parlant del que van fent i de 2.3 que arriba corrent amb la corona (!).
- **tenor:** interactiu. Diàleg-monòleg.
- **to:** formalitat mitjana.

Anàlisi de variants: [vernacle propi de la zona, sense cap estereotip normatiu / de model]

- **indicadors de registre:** [molt fluixet] caguen Déu Ximo (16:29)[versus] per l'amor [o oberta] de Déu (16:31); que sempre mos véns a unes horettes que ja estàem tots ahí patint ahí va Vicent [to fluix] (16:33)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

14. En casa, assegut en la butaca (21:01-21:17)

Ús de la llengua: quasi exclusiu. Excepció paremiològica: digo yo (21:15)

Tipus de text:

Factors:

- **camp:** genèric. El que hi ha després de la mort.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.

- **to:** formalitat mitjana.

Anàlisi de variants: [vernacle propi de la zona, sense cap estereotip normatiu / de model]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: (ídem anterior).

3. Sobre els drets socials: (ídem anteriors).

PARTICIPANT 2.1: [Vicent]: company novençà de 2.

- **Classe social:** mitjana-baixa.
- **Nivell cultural:** mitjà-baix.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 45.
- **Grup social o professional:** [ajudant de funerari].
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** la Costera.

Situacions:

1. Ídem 1 de 2 [però només diu una frase al final] (01:48-01:53).

Ús de la llengua: quasi exclusiu. Excepció paremiològica: de puto culo eh? (01:51)

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem 1 de 2.

- **tenor:** ídem 1 de 2.
- **to:** molt més informal que 1 de 2: més “natural”, com si no hi haguera càmera.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** collons anem de puto culo [/l/ ultravelar] eh? (01:51)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

2. En el cotxe fúnebre (05:44-05:54).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem 4 de 2.
- **tenor:** ídem 4 de 2.
- **to:** més informal que 4 de 2.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** escolta jo estic més nerviós que un flan (05:45)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** bueno (05:44), pa que a mi no me se note (05:50);

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: (ídem anterior).

3. Sobre els drets socials: (ídem anteriors).

PARTICIPANT 2.2: encarregat de la fàbrica de taüts [Benito]

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +-40.
- **Grup social o professional:** [encarregat o amo de la fàbrica].
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:**

Situacions:

1. A la fàbrica, rep Ricardo (P2) (09:19-10:18).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Descripció del producte i tracte amb 2.
- **tenor:** interactiu. Diàleg.
- **to:** informal. Cordialitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** salutacions i marques dialògiques.
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** hi ha que posa'-mos al dia si no mos posem al dia no puguem anar (09:33); de maderà (09:38); t'agra aixina (09:50); què'l [què et] pareix (09:52); en més tranquil·litat (10:11); hale pues (10:16);

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. **Sobre la identitat social:** (ídem anterior).

3. **Sobre els drets socials:** (ídem anteriors).

PARTICIPANT 2.3: florista [Ximo]

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +-37.
- **Grup social o professional:** [florista].
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** la Costera?

Situacions:

1. **Al cementiri, mentre arregla els nínxols cantant *La internacional*, rep la trucada de 2 (10:21-11:17).**

Ús de la llengua: quasi exclusiu. Excepció: *La internacional*, al principi i al final. I la crossa estoó (10:50)

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat. Les dades de la corona que li encarreguen.
- **tenor:** interactiu. Diàleg de treball.
- **to:** cordialitat sense massa familiaritats.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** més o menys (10:51); d'acord (10:59) [repetit];
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** què és lo que tinc que posar allí (10:50); antoneses [ràpid i deformat] (10:59); a la vesprà(da) (11:00); vale d'acord (11:03); vale hast'ara (11:07);

Discursos ideològics

1. **Sobre la llengua:**

- **Exemples:**

- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. **Sobre la identitat social:** (ídem anterior).

3. **Sobre els drets socials:** canta *La Internacional*.

PARTICIPANT 3: Juan Aguilar.

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** 54.
- **Grup social o professional:** rector.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:** província de Jaén.

Situacions:

1. **Pel carrer fins l'església on posa en marxa el toc de morts (03:31-04:15).**

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat [veu d'autoritat]. La mort.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg en *off*.
- **to:** formal [moltes variants formals].

2. **Pel carrer i sobre imatges de xiquets i treballs escolars enllaça amb assegut a la sagristia [que és des d'on parla també en *off*] (11:29-12:12/12:23-12:44).**

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El catecisme, el món infantil. La mort en l'entorn rural.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg en *off* amb petit parèntesi parlant amb els xiquets. Després, monòleg homogeni.
- **to:** formal. [variants formals]

3. **A la sagristia [continuació de 2] (22:50-23:20).**

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La mort d'un ésser pròxim.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** formal.

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: (ídem anterior).

3. Sobre els drets socials: (ídem anteriors).

PARTICIPANT 4: Manolo Pérez.

- **Classe social:** baixa.
- **Nivell cultural:** baix.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +-60.
- **Grup social o professional:** enterrador.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:**

Situacions:

1. Imatges d'ell al cementiri (*off*) i a l'ombra d'una olivera (homogeni) (07:37-08:24).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La faena d'enterrador.
- **tenor:** monòleg en *off* i monòleg homogeni (mira diversos interlocutors: estil dialògic).
- **to:** informal, però no familiar.

2. Conduint cap al seu camp i assegut davall d'una olivera (16:42-19:24).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La seua vida professional. El camp i la família, especialment l'esposa. Lligat amb el tema de la mort.
- **tenor:** monòleg en *off*. I de camp homogeni.
- **to:** certa formalitat i seriositat.

3. A la porta del cementiri, esperant el cotxe funerari amb 4.1 (19:26-19:50).

Ús de la llengua: negatiu en conversa bilingüe.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El retard de la comitiva.
- **tenor:** interactiu. Diàleg amb el company de faena.
- **to:** informal.

4. Davall l'olivera (22:08-22:49).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La mort i l'altra vida des del punt de vista ateu.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** informal (cuatro gilipollas).

5. Continuació de 4 (23:20-24:09).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La por a la mort i a la vida i l'ateisme explícit.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** un poc més formal (desvinculació).

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: (ídem anterior).

3. Sobre els drets socials: hacer huelga (19:49); [el cel i l'infern a la terra, d'acord amb els recursos materials] (22:19-22:46).

PARTICIPANT 4.1: company de 4.

- **Classe social:** baixa.
- **Nivell cultural:** baix.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +-48.
- **Grup social o professional:** [enterrador].
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** la Costera (?)

Situacions:

1. A la porta del cementiri, esperant el cotxe funerari amb 4 [situació 3 de 4] (19:26-19:50).

Ús de la llengua: exclusiu en conversa bilingüe.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem 3 de 4.
- **tenor:** ídem 3 de 4.
- **to:** ídem 3 de 4.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips dels altres]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

2. Reben el cotxe funerari (19:58-20:07).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat. Demana la documentació i dona instruccions breus.
- **tenor:** instructiu-explicatiu. Monòleg en diàleg.
- **to:** de certa formalitat [que es descobreix] fingida a familiaritat.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips dels altres]

- **indicadors de registre:** porta la documentació per favor? (19:58) [versus] on tu saps la marxa rei [toca el muscle a 2 dins del cotxe] (20:05)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: (ídem anterior).

3. Sobre els drets socials: (ídem anteriors).

Altres dades/apunts per a l'anàlisi:

- conversa bilingüe de classe baixa. El castellanoparlant (4) porta molts anys ací (han crescut les oliveres) i és d'esquerres.
- L'únic participant (2.3) que fa algun estereotip normatiu canta *La internacional* mentre treballa (arreglant nínxols!).

CAPÍTOL 4: gossos (fills de quatre potes)

PARTICIPANT 1: Mari Carmen García

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 50.
- **Grup social o professional:** agent de la propietat immobiliària.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:**

Situacions:

1. **En casa, de bon matí, parla amb els gossos i després a càmera, desdejunant (0:39-01:38).**

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'esmorzar seu i dels gossos.
- **tenor:** d'interactiu pur amb els gossos a explicatiu en monòleg homogeni.
- **to:** de familiar a certa formalitat.

2. **En casa, llava els genitals dels gossets i en parla (07:50-08:23).**

Ús de la llengua: negatiu

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La importància de llavar els genitals als gossos a diari.
- **tenor:** monòleg homogeni, amb mirada llarga (estil dialògic).
- **to:** informal, però poca confiança.

3. **En una casa buida (12:14-15:39).**

Ús de la llengua: negatiu. Ús folclòric: [la seua gossa més estimada i recordada] se llamaba Nit, noche en valenciano (14:37)

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Canvi de professió d'ATS a agent immobiliària. I la companyia dels gossos.

- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni. Breu dramatització intercalada d'ella mostrant el pis a càmera.
- **to:** certa formalitat.

4. Trau els gossets a passejar (21:42-23:02).

Ús de la llengua: negatiu

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Personalitat dels gossos.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni, després d'interactiu amb els gossos per l'escala.
- **to:** informal, alegre.

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:** allò del nom de la gossa “en valenciano”.
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social:

3. Sobre els drets socials: .

PARTICIPANT 2: Jessi Ciurana.

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** infantil.
- **Sexe:** xiqueta.
- **Edat:** 7.
- **Grup social o professional:** estudiant i educadora de gossos.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:**

Situacions:

1. Joga a ser veterinària amb un gosset [fan veure que és un somni] (01:39-02:12).

Ús de la llengua: negatiu

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-“especialitzat” (joc infantil.)
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** informal.

2. Son pare la continua despertant [com si fóra del somni d’1] [fitxa](02:54-03:32).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els gossets.
- **tenor:** diàleg amb el pare seguit de Monòleg homogeni.
- **to:** infantil.

3. En el cotxe camí del col·legi (03:37-04:07).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El col·legi i presentació dels gossets.
- **tenor:** monòleg homogeni [altern: primer ella i després el pare, que condueix].
- **to:** infantil.

4. Presenta la gosseta a la classe (09:04-09:36).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La gosseta Beti.
- **tenor:** monòleg per a la classe, tot i que respon una pregunta de la mestra.
- **to:** infantil.

5. En classe (09:38-10:17).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Què volen ser de grans.
- **tenor:** interactiu. Diàleg entre tots, sobretot la mestra i Jessi.
- **to:** informal (?)

6. En el cotxe, torna de l'escola amb sa mare (16:04-16:21).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Quan siga gran.
- **tenor:** diàleg amb sa mare.
- **to:** familiar.

7. Al sofà de ca sa mare (18:14-18:41).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La cura dels gossos.
- **tenor:** monòleg homogeni. Al final, sa mare li diu d'anar-se'n.
- **to:** informal infantil

8. Al centre de gossos (23:09-23:19).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Juga a ensinistrar el gos amb altres xiquets.
- **tenor:** microdiàleg amb altres xiquets.
- **to:** informal infantil.

PARTICIPANT 2.1: pare d'1 []

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +-42.

- **Grup social o professional:** [ensinistrador de gossos(?)].
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:**

Situacions:

1. Despertant 1 i les gossetes (02:14-02:24).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El bon dia.
- **tenor:** interactiu-exhortatiu.
- **to:** informal-familiar.

2. Continuació d'1 (02:53-03:20).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. “Negociacions” amb la filla per enfrontar el dia.
- **tenor:** interactiu.
- **to:** informal-familiar.

3. Acompanyant Jessi al col·legi amb cotxe (04:09-04:55).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La relació amb la filla.
- **tenor:** monòleg homogeni acabat amb microdiàleg amb la filla.
- **to:** certa formalitat. Familiaritat al final [canvi de to].

4. Arribant al col·legi i a la classe, amb una cançoneta en valencià dels companys de Jessi de fons (08:31-09:03).

Ús de la llengua: (quasi) negatiu: Buenos días bon dia [única frase. S'autocorregeix “tímidament” tot i que li contesten en castellà, llevat d’algun xiquet] (08:54).

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Salutació.
- **tenor:** interactiu.
- **to:** poca formalitat.

5. Assegut al camp d'entrenament de gossos, amb els xiquets de fons (24:19-25:20).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La personalitat de la xiqueta i els gossos.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg altern.
- **to:** certa formalitat.

PARTICIPANT 2.2: madrastra de Jessi.

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** mitjà?
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +-40.
- **Grup social o professional:** sense dades.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:** sense dades.

Situacions:

1. Preparant el desdèjuni (02:25-02:52).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Parla d'1 i els gossos.
- **tenor:** monòleg homogeni (dialògic: fa coses)
- **to:** certa formalitat.

2. La 5 de 2.1 (23:22-24:19).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem 5 de 2.1.
- **tenor:** ídem 5 de 2.1.
- **to:** ídem 5 de 2.1.

PARTICIPANT 2.3: mare de Jessi.

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +-37.
- **Grup social o professional:** sense dades.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:**

Situacions:

1. En el cotxe, després d'arreglar Jessi de l'escola (16:04-16:21).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Parlen del futur vital i professional de Jessi.
- **tenor:** diàleg altern.
- **to:** informal familiar.

2. En sa casa, mentre Jessi mira la tele (17:05-18:03).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

PARTICIPANT 3: Maruja Terrades

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** dona.

- **Edat:** +-66.
- **Grup social o professional:** experruquera de gossos.
- **Adquisició:** sembla L1 (vocalisme), però: tot esto (5:32).
- **Procedència geogràfica:** València.

Situacions:

1. Entrant a l'antiga botiga d'animals-perruqueria de gossos (05:12-05:43).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Mostra l'antic local de treball.
- **tenor:** monòleg homogeni (dialògic: mirades als costats de càmera).
- **to:** informal, però no familiar.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** l'ham tengut (05:13), pardalets (ocells) (05:21), tamé (5:26), peluqueria (5:27), claro (discursiu) (5:31), tot esto (5:32), pues tamé mos el du (5:39).

2. Rentant un gosset [apareix la fitxa de 4, que no parla ací (!)](06:07-07:44).

Ús de la llengua: quasi exclusiu. Excepció: quan fa el diàleg d'estil directe comença "se hará" i rectifica una mica abans que 4 li ho faça notar. (06:58)

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El canvi de botiga a perruqueria.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg d'estil dialògic.
- **to:** certa formalitat, però narració d'estil directe.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**

- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** pues mira (06:07), tot el dia txuan [jugant] (06:19), teniem que replegar-los (06:21), puesto pa (06:23), estaven com a locos correguent (06:30), no volien minxar volien carinyo (06:32), un ratet (06:36), apuros (06:45), el atre (06:47), cada vegà(da) que venia uno (06:55), li díem [déiem] (06:57), no sé quantos (07:03), me feen (07:09), pelutxe (07:12), alfombra persa (07:17), s'aburrien (07:24), era un lío (07:37), aixina que (07:39), menos (07:43)

3. Eixint de comprar el pa i caminant pel carrer [dos segons de rètol DOLÇOS I PÁ (sic)] (10:27-11:14).

Ús de la llengua: exclusiu. Sembla que va a començar en castellà i rectifica [gestos del cap]: me ac m'an recorde molt (10:27)

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric.
- **tenor:** monòleg homogeni molt clarament dialogat.
- **to:** certa formalitat o falta de familiaritat.

Anàlisi de variants: [les pròpies del vernacle sense estereotips normatius o de model].

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

4. Asseguda en un banc de l'església de la Mercé de València (11:41-12:07).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La gosseta a missa.
- **tenor:** explicatiu. Com les situacions anteriors.
- **to:** com les situacions anteriors.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

5. Al xalet de Xàbia, fent un solitari mentre Irene mira la tele (19:09-19:33).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La relació amb Irene.
- **tenor:** ídem situacions anteriors.
- **to:** ídem situacions anteriors.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

6. Continuació de 5 (19:57-20:21).

Ús de la llengua: quasi exclusiu. Excepció: diàleg directe: i fa la família ui y veis Heidy? [escarnint] (20:17). I quan torna a ella personatge s'autocorregeix: yo digo pues sí prefier preferisc vore (20:18)

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'afició a la televisió d'Irene.
- **tenor:** ídem situacions anteriors.
- **to:** ídem situacions anteriors.

Anàlisi de variants: [vernacle]

- **indicadors de registre:**

- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

7. Continuació de les anteriors (20:43-20:58).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El fracàs amorós.
- **tenor:** ídem situacions anteriors.
- **to:** ídem situacions anteriors.

Anàlisi de variants: [vernacle]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

8. A la terrassa del xalet (25:52-26:46).

Ús de la llengua: quasi exclusiu. Comença en castellà dirigint-se a Irene (i interrompent-la).

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'estima per la gosseta.
- **tenor:** ídem situacions anteriors, tot i que comença amb microdiàleg amb 4.
- **to:** ídem situacions anteriors.

Anàlisi de variants: [vernacle]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**

- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

9. Al “cemintiri” dels animalets (27:07-29:02).

Ús de la llengua: quasi exclusiu. Excepció: diàleg en estil directe: os lo podéis... enterrarlo en el chalet (28:13). I torna al valencià per a la seua resposta.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els animalets soterrats.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg altern amb 4, amb alguna interrupció. Parla ella sobretot.
- **to:** ídem situacions anteriors.

Anàlisi de variants: [vernacle]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

PARTICIPANT 4: Irene Fransi.

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +-74.
- **Grup social o professional:** experruquera de gossos.
- **Adquisició:** sembla L1.
- **Procedència geogràfica:** València.

Situacions:

1. Al xalet de Xàbia [fitxa en 2 de 3] (19:34-19:56).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Vida professional i relació amb 3.
- **tenor:** monòleg homogeni d'estil dialògic.
- **to:** informal, però no familiar.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** jo treballava en un abogad i endespués en una companyia de seguros (19:34); la primera tenda de gossos que se montà en València (19:44), xornà [jornada] intensiva (19:50), pos jo pes matins (19:51),

2. Continuació d'1 (20:22-20:43).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els gustos televisius de 3.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg d'estil dialògic.
- **to:** certa formalitat, però no familiaritat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** lo que més li agrà(da) és vore l'oratxe (20:26), de l'uno del dos (20:33), quant ixca el sol (20:42),

3. Continuació d'1 i de 2 (20:59-21:23).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els admiradors i la solteria.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni d'estil dialògic.
- **to:** certa formalitat o falta de familiaritat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** vàrios admiradors (21:00), no me va convèncer, el matrimoni (21:09), pa ser cassà(da) (21:13),

4. Al terrat del xalet de Xàbia (25:28-25:55).

Ús de la llengua: exclusiu. Contesta en valencià a pregunta en castellà de 3, que la talla. Després 3 continuarà en valencià.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els animals domèstics i la gent gran.
- **tenor:** explicatiu. Com les situacions anteriors, amb microdiàleg final.
- **to:** com les situacions anteriors.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

5. Al “cemintiri” dels animallets (26:52-29:02).

Ús de la llengua: exclusiu. Atenció: davant el pas al castellà de 3 per a “representar” un diàleg en estil directe, ella ho diu en valencià: el podeu enterrar en el xalet? (28:14).

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els animallets soterrats.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg altern amb 3, amb alguna interrupció. Parla 3 sobretot.
- **to:** ídem situacions anteriors.

Anàlisi de variants: [vernacle]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

Altres dades/apunts per a l'anàlisi:

- Entre les imatges de l'antiga botiga d'animals/perruqueria de 3 i 4, hi ha una caricatura tràgica d'un bou sagnant amb la llegenda: LA TORTURA... NO ÉS ART NI CULTURA, després de dibuixos i fotos de gossets i seguida d'un quadre d'un canitxe menjant pastís i de la reina Sofia envoltada de gossos.
 - Destacable la facilitat de 3 per passar al castellà i la tenacitat de 4 a tornar-la.
- Allò de la cançoneta en valencià i el bon dia de 2.1.
- Desestimats un parell de microdiàlegs en castellà de 2.3.

CAPÍTOL 5: amor (touché)

PARTICIPANT 1: Dokushô Villalba

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** alt.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 45.
- **Grup social o professional:** mestre budista zen.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:**

Situacions:

1. Al jardí, parla de l'amor i els tipus d'amor (0:49-1:57).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat. L'amor i els tipus segons el budisme.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** formal.

2. Ídem 1 (8:25-8:48).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat. L' enamorament.
- **tenor:** ídem 1.
- **to:** ídem 1.

3. Ídem 1 i 2 (18:03-18:40).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat. L'amor *versus* la por.
- **tenor:** ídem 1 i 2.
- **to:** ídem 1 i 2.

4. Jugant amb els gossos i asseient-se davant una icona (26:51-27:27).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-poètic. L'amor.
 - **tenor:** explicatiu. Monòleg en *off*: lectura de poema propi.
 - **to:** formal.
-

PARTICIPANT 2: Óscar Navarro

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** alt.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** 20.
- **Grup social o professional:** artista multimèdia.
- **Adquisició:** L2 [vocalisme, 1 de lèxic: no terminant d'estar bé (21:42)].
- **Procedència geogràfica:** València? [apitxat]

Situacions:

1. Patinant amb *skateboard* (2:02-2:18).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El patí i la nòvia.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg en *off*.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** més o menys, no? (2:07); llavors (2:09); lligades (2:13); no tenia [res a vore (sistemàtic)] amb amb amb cap cosa (2:14-2:18);
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

2. Patinant (02:37-02:47).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Diferències ell i ella.
- **tenor:** ídem 1.
- **to:** ídem 1.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** més heavy, no? (2:43)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

3. Ídem 1 i 2 (02:56-3:05).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L' enamorament.
- **tenor:** ídem 1 i 2.
- **to:** més que formal, col·loquial correcte [vegeu variants].

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** tot el *marrón* (03:04)
- **estereotips normatius:** després (02:56)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** ahí com molt molt romàntic (2:58); quan s'enrollàrem (3:02);

4. Ídem 1, 2 i 3 (03:29-03:43).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem 3.
- **tenor:** ídem 1, 2 i 3.
- **to:** ídem anteriors.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** va ser el boom (03:30)
- **estereotips normatius:** doncs a Itàlia (03:29), fins i tot (03:34)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

5. Al local de l'associació artística de Sedaví (09:11-09:38).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat [termes: grafisme (09:27)]
- **tenor:** explicatiu interactiu. Diàleg amb 3 i 2-3.1
- **to:** informal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** i tal (09:25), hóstia, mola (09:33), està guai (09:35)
- **estereotips normatius:** que he fet per a (09:11), amb (09:34)
- **estereotips particularistes:** estes són les fotos (09:10),
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**, lo del projecte [palatal sonora i e tancada] (09:13), hi ha que fer igual alguna foto més (09:23), ganivet (09:36).

6. Al mateix lloc que en 5, sent enregistrats per 2-3.1 (09:44-11:37).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat. El local, l'associació, la parella.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni altern.
- **to:** entre seriós i informal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** som quatre capos [3 el corregeix: fundadors] (9:55), igual estaria per **ahí** bambant (10:23), no? (11:21)
- **estereotips normatius:** el que va unir-nos (09:58), així (11:21), ens costava (10:56), més o menys de qualitat (11:22)
- **estereotips particularistes:** està estudiant realissació (10:14),
- **estereotips convergents:** desenvolupar-nos (10:09, i altres)
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** (ens costava molt parlar de) mossatros (10:57).

7. En casa, treballant amb el material (18:50-19:07).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat: Fases del treball.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg en *off*.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** he fet abans (18:53), després (18:56), ordinador (19:04)
- **estereotips particularistes:** vore (18:57)
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** lo que estic fent ara és (18:50), me faig fotos (19:02), montage (o i sonora!) (19:08).

8. En casa, parlant amb Maite (19:09-19:51).

Ús de la llengua: exclusiu en conversa bilingüe.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El que estan fent.
- **tenor:** interactiu. Diàleg.
- **to:** informal-familiar.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** n'hi ha un fum de coses (19:20)
- **estereotips normatius:** em **fiques** [poses] crema? (19:38)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** n'hi ha un fum (19:20), **em** fiques [poses] crema? (19:38)

9. Ídem 8 (19:54-21:56) / (21:59-22:27) [entremig, microdiàleg de rebuda en obrir la porta a 2-3.1, sense variants noves].

Ús de la llengua: exclusiu en monòleg altern bilingüe.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La dependència en la relació.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg altern.
- **to:** més aviat informal, però guardant les formes.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** superbucòlic (20:00), era tot com molt com molt irreal (20:05), i jo ostras Maite i no (20:56), moltíssim (21:38), quan jo venia de Barna de Barcelona (21:53), sempre que estigam bé (22:19)
- **estereotips normatius:** jo mai no havia sigut (19:54), de cap xica (19:56), mai d'eixa forma (20:13), de vegades (20:46), estava a Barcelona (20:47), qualsevol (21:36) ens fallava (21:37), per a dir *el* que sentíem (21:47).
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:** havíem desenvolupat (21:24),
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** caminant per ahí (20:48), *lo* que és (21:33), teníem que recurrir a (21:45), sempre que estigam bé (22:19).

PARTICIPANT 3: Maite Mira

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** 18-20.
- **Grup social o professional:** estudiant.
- **Adquisició:** L2.
- **Procedència geogràfica:** València (?)

Situacions:

1. Al local d'assaig d'un grup rock (02:19-02:36)/ (02:46-02:55)/(03:05-03:28)/(03:43-04:28).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Presenta la relació amb 2 i la vinculació amb el món artístic.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni, que acaba amb micro de salutació a 2.
- **to:** formalitat mitjana-baixa.

2. Al local de l'associació artística de Sedaví La locura en vídeo [ídem 5 de P2] (09:11-09:38).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem 5 de 2.
- **tenor:** vegeu 5 de 2.
- **to:** ídem 5 de 2.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** hòstia, són molt xules (09:22),
- **estereotips normatius:** amb el ganivet (09:35)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**

- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** ganivet (09:35), ficar touché ahí (09:36)

3. Al mateix lloc que en 5, sent enregistrats per 2-3.1 [6 de P2] (09:44-11:37).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem 6 de P2.
- **tenor:** ídem 6 de P2.
- **to:** ídem 6 de P2.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** [corregeix 2 quan diu capos: fundadors (09:56), tot i que riu].
- **estereotips normatius:** cap **ahí** (10:42), he crescut (10:45), em va servir (10:48)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** en Sedaví (09:47), em va [dubta] atrair molt més (10:33), ahí (10:42), està clar (10:54)

4. En casa, parla amb Òscar [8 de P2] (19:09-19:51).

Ús de la llengua: negatiu en conversa bilingüe.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem 8 de P2.
- **tenor:** ídem 8 de P2.
- **to:** ídem 8 de P2.

5. Ídem 9 de P2 (19:54-21:56) / (21:59-22:27).

Ús de la llengua: quasi negatiu en monòleg altern bilingüe. Excepció: estarem junts, no? (22:23) [completant la intervenció d'ell].

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem 9 de 2.
- **tenor:** ídem 9 de 2.
- **to:** ídem 9 de 2 [la més informal de les seues (chungo, uf...)].

PARTICIPANT 2-3.1:

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** dona
- **Edat:** 18-20.
- **Grup social o professional:** [estudiant?].
- **Adquisició:** L1 o L2?
- **Procedència geogràfica:**

Situacions:

1. Al local de l'associació artística de Sedaví [5 de P2, 2 de P3] (09:11-09:38).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem aquelles situacions.
- **tenor:** ídem aquelles situacions.
- **to:** ídem aquelles situacions.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** són guapes (09:21), estaria guai (09:36)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

2. [Entre 5 i 6 de P2] (09:39-09:43).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem anterior.
- **tenor:** ídem anterior.

- **to:** ídem anterior.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** fiqueu-vos junts (09:39),

PARTICIPANT 4: Dolores Ribera.

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà-baix.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 70.
- **Grup social o professional:** major voluntària.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** València (apitxat).

Situacions:

1. Al local de l'associació de majors voluntaris (04:48-05:29).

Ús de la llengua: quasi exclusiu. Excepció: quan es dirigeix a una persona en concret (per a una altra i per al grup, usa el valencià).

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Dirigeix l'activitat del ball amb ventalls.
- **tenor:** interactiu-exhortatiu. Microdiàleg [només les seues intervencions]
- **to:** informal-familiar.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** [els parla de tu i les “insulta” amistosament, vegeu darrers estereotips i xiquetes (05:01)]
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**

- **estereotips no normatius/no de model:** és que sou tontes, eh (04:53), agarreu els palmitos, no s'olvideu (05:02)

2. Continuació d'1 (05:34-06:24).

Ús de la llengua: exclusiu

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La viudat i l'activitat per no quedar-se en casa.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni, dialògic [interactua gestualment]
- **to:** certa formalitat o no familiaritat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** me vaig quedar (5:38, sistemàtic); entonces (5:39, sistemàtic i molt usat); allí possà allí dins (5:46); anterar (5:49); vaig montar (5:55); lo dels playbacks (6:00); pioneros (6:12); sis-centes i pico (6:22);

3. En una església (13:32-15:54).

Ús de la llengua: molt predominant. Passa al castellà per caracteritzar els personatges (el seu marit i altres) de la narració, i hi passa un poc el narrador. Però més avant fa un estil directe d'ella mateixa parlant-li en valencià, quan li retrau el primer bes (15:30) i a ell també el cita en valencià. També diu Gran Via Fernando el Católico (15:17).

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El festeig i la boda.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni d'estil dialògic [te dic una cossa (15:50)].
- **to:** més confiança que abans.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**

- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

4. En casa, mostrant fotos i continuant el tema de 3 (15:56-17:56).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem anterior, més la viduïtat.
- **tenor:** ídem anteriors: veus que guapets estem ací (16:16)
- **to:** ídem anterior.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

5. Al local de l'associació (25:29-26:48).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El treball de l'associació i l'essència de l'amor.
- **tenor:** ídem anteriors [mirada pícara]
- **to:** ídem anteriors.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips. Però amb una autocorrecció: estic molt satisfeta molt satisfeta (25:29)]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**

- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

PARTICIPANT 5: Íñigo Ayuso

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** alt.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 25.
- **Grup social o professional:** estudiant.
- **Adquisició:** L2 (vocalisme, que m'estimasse molt (22:39, a él (22:41)).
- **Procedència geogràfica:** sense dades.

Situacions:

1. En un parc, jugant amb la gossa (06:27-08:11).

Ús de la llengua: quasi exclusiu. Excepció: amb la gossa.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'amor des de l'homosexualitat.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** vegada (6:55); em parlava (6:55, sistemàtic); la resta de la gent (7:21, sistemàtic); abans (7:25); si no li feia gràcia, aleshores (7:56).
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:** no m'acceptessin (07:27)
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** m'agradaen (07:11)

2. Fent esgrima i després de fer-ne, al gimnàs (11:54-13:25).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El cos en l'expressió corporal (esgrima, teatre) i en l'amor homosexual.

- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** formal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** quan feia teatre (11:57), no tan sols (12:00), lluites (12:02), a més (12:10), estudie o estúdie (12:26), abans (12:28), el que sí que *existeix* (eksisteix) (12:50), una mena de narcisisme (12:52), és a dir (12:55), ens agrada (13:00, autocorrecció sobre la marxa), tens en com(p)te (13:06),
- **estereotips particularistes:** pareixem (12:56), tindre (13:01), paregut (13:15), *reflectix* (13:21), la teua imatge (13:22).
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:** guapus (12:45 i 12:56),
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** la elegància (12:16), mos agrà cuidar-mos (12:58).

3. En casa, emprovant-se roba (22:31-23:51).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'amor no trobat i l'esperança de trobar-lo [intercalant comentaris sobre la roba que va emprovant-se].
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni i “amb ell mateix”: a l'espill, sobre roba.
- **to:** més formal en l'homogeni, però sempre correcte.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** m'he enconyat (divertit) (22:50), el cas és que..., bé, la vida (22:55).
- **estereotips normatius:** mai no m'he enamorat (22:48), massa seriós (23:14), no pot ser tan sols (23:24), sinó que ha de ser (23:27).
- **estereotips particularistes:** jo l'estimara (22:41), puc tindre (23:11),
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:** l'amor de la meua vida (22:31 i al final, 23:46), com jo (palatal sonora) (22:34), aquest apassionament (23:02), aquest (23:47)
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

4. Discoteca, saluda amics i monologa [enllaça amb 3 començant amb Festa!]
(23:52-25:04).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem 3.
- **tenor:** semblant 3: en compte d'espill, alguna frase als amics.
- **to:** ídem 3.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** la més reina la més *fashion* (24:29).
- **estereotips normatius:** voleu alguna cosa? (24:04), la més volguda de totes (24:30), sexe (24:44), el que és sexe (24:45), jo espere (24:52), suposse (24:58).
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:** avui (24:00), la teva parella (24:36), dins d'aquest món aleshores (24:51)
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** marrano (24:09), te fas (24:33), me farà (24:59), més verdadera (25:03).

CAPÍTOL 6: futbol (el partit és el partit)

PARTICIPANT 1: José Vaello

- **Classe social:** alta.
- **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 72.
- **Grup social o professional:** seguidor del València CF [empresari amb Mercedes].
- **Adquisició:** L1 [però: alguna vocal i vivit (12:17)].
- **Procedència geogràfica:** València (?)

Situacions:

1. En casa, en la cuina, preguntant pel sopar i recollint-se per al partit (00:24-00:41)/(01:08-01:14).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-familiar: el sopar.
- **tenor:** interactiu. Minidiàleg amb la dona i intercanvi amb un fill.
- **to:** familiar.

2. Arriba amb Mercedes i ben mudat a la fàbrica i hi fa una volta (03:11-03:40)/(03:54-04:11) [entremig, microdiàleg en castellà amb el fill].

Ús de la llengua: exclusiu en monòleg i negatiu en diàleg.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'afició al futbol i l'èxit professional a base de treball. Salutació en el diàleg en castellà.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg en *off* i homogeni, amb l'interval dialògic en castellà.
- **to:** relativament formal en el monòleg. Familiar amb el fill.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**

- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** ni ha fumat ni ha begut [he] (03:12), la única (03:14), el fútbol (03:19), sixty (03:28), a ser algo en esta vida (03:35), ixe esforç pues ha segut (03:37), hasta ara (03:54), tot el tinglau (04:01), me puc dedicar a lo que (04:05),

3. En casa, llegint un conte amb el fill (09:31-09:41)/(10:00-10:15).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Conversa intrascendent amb el fill i la dona.
- **tenor:** interactiu.
- **to:** familiar.

4. En casa, assegut còmodament (10:16-11:25).

Ús de la llengua: quasi exclusiu. Excepció paremiològica, totalment inserida en el text: hombro con hombro (10:29)

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El seu primer casament, viduïtat i recuperació gràcies al València.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** naturalment (10:19), en quant a faena se referix (10:30), i intimitat inclussiu (11:01)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** me vaig cassar en el any cinquanta-quatre en la primera dona (10:16), en quant a faena se referix (10:30), sorteo (10:51), i intimitat inclussiu (11:01), me varen permetir (11:05), de l'equipo (11:08), no s'olvida (11:17), me varen aubrir a la vida un atra vegà(da) (11:21),

5. Mostra fotos i els apunts que pren sobre la seua relació amb el València (11:25-12:30).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els seus records del VCF.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni i en *off*.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants: [vernacle sense cap estereotip]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

6. Al parc, assegut en un banc (17:25-18:10).

Ús de la llengua: quasi exclusiu. Excepció: saluda el fill: hola hijo (18:00) i continua en valencià.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El segon matrimoni i el fill menut.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:** la felicitat familiar que en estos moments no soles desitjava sinó tinc (18:05),
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

7. A l'estadi del VCF (21:13-22:56).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La família (els presenta) i l'esport.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** més informal (els diu locos i fanàtics)

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

8. A l'estadi del VCF, assegut (23:24-23:45).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Les dones i el futbol.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat, però un to un tant divertit.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

9. Ídem 8 (24:35-24:56).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els altres del futbol.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

10. Ídem 8 i 9 (25:17-25:44).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La vida sense futbol.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

PARTICIPANT 1.1: esposa d'1.

- **Classe social:** alta.
- **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 40.
- **Grup social o professional:** [mestressa de casa i botiguera de roba-complements]
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:** València (?)

Situacions:

1. En casa, en la cuina, parlant amb 1 del sopar [1 d'1] (00:24-00:41).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-familiar: el sopar.
- **tenor:** interactiu. Minidiàleg amb 1.
- **to:** familiar.

2. A la cuina, preparant café (09:46-9:59).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'afició al futbol del marit.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** relativament formal.

3. En casa, llegint un conte amb el fill i el marit (10:00-10:15).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Conversa breu sobre com llig el xiquet.
- **tenor:** interactiu.
- **to:** familiar.

4. En la botiga de roba i/o complements (16:25-17:02).

Ús de la llengua: negatiu en conversa bilingüe (a penes parla ella).

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La venda del cinturó.
- **tenor:** interactiu. Conversa bilingüe sobre el cinturó.
- **to:** més formal ella que els clients.

5. Continuació de 4, ara monologa sobre 1 (17:09-17:21).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La coneixença d'1.
 - **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
 - **to:** certa formalitat.
-

PARTICIPANT 2: Cuca Fandos.

- **Classe social:** mitjana (?)
- **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 35.
- **Grup social o professional:** entrenadora i exjugadora de futbol.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:**

Situacions:

1. Conduint una moto [abans, situació molt familiar esperant el futbol, també en castellà, breu i difícil d'entendre] (01:20-02:11).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'origen de l'afició i les dificultat de ser-hi dona.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** neutre.

2. Arriba a casa del seu oncle, 2.1 (06:02-06:55).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Salutacions i quadres de l'oncle.
- **tenor:** interactiu. Diàleg amb 2.1.
- **to:** familiar.

3. Continuació de 2 (06:58-07:14).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El seu oncle com a referència en el futbol.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

4. Al camp d'entrenament (13:00-14:35).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El futbol per a ella, breu resum de la carrera esportiva.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

5. En casa, davant els trofeus (18:44-20:11).

Ús de la llengua: negatiu

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els trofeus i la col·lecció de ninotets de bruixa. I presenta el marit.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni. Petit microdiàleg intercalat.
- **to:** més informal.

6. Al camp d'entrenament (23:46-24:15).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Les dones i els homes en el futbol.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** neutre.

7. Ídem 6 (25:06-25:16).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La vida sense futbol.
- **tenor:** ídem anterior.
- **to:** ídem anterior.

PARTICIPANT 2.1.: Oncle de 2.

- **Classe social:** alta.
- **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 60.
- **Grup social o professional:** exàrbitre de futbol.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:**

Situacions:

1. Al jardí de casa, pintant un quadre (04:36-04:58).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La seua entrada en contacte amb el futbol.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** neutre.

2. Ídem 1 i mostrant el quadre que li regala a 2 (05:25-06:56).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'afició per la pintura.
- **tenor:** interactiu. Intercanvi amb 2.3, minidiàleg amb la criada, breu monòleg i diàleg amb 2.
- **to:** familiar.

PARTICIPANT 2.2: tia de 2 i esposa de 2.1.

- **Classe social:** alta.
- **Nivell cultural:** mitjà.

- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 55.
- **Grup social o professional:** sense dades.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:**

Situacions:

1. Al jardí de casa seua, asseguda mentre la criada li porta aigua (04:58-05:22).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La “jubilació” de l’arbitratge del seu marit.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** neutre.

PARTICIPANT 3: Arcadio Margarit

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** escolar.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 11.
- **Grup social o professional:** jugador de futbol junior.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Llutxent o Benigànim.

Situacions:

1. Arribant al magatzem on està treballant son pare (després d’1 de 3.1.) (02:51-02:57).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Saluda el pare.
- **tenor:** interactiu. Minidiàleg amb el pare sobre si van a entrenar.
- **to:** familiar.

Anàlisi de variants: cap significativa. En qualsevol cas, que saluda el pare amb el vocatiu tradicional: pare (02:51).

2. En casa, preparant-se per anar al partit (08:50-09:02).

Ús de la llengua: exclusiu en conversa familiar.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Les presses per anar al partit.
- **tenor:** interactiu. Conversa amb la mare i el pare.
- **to:** familiar.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** bocadillo (08:55),

3. Orinant en la cuneta amb dos companys de futbol (15:32-15:42).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Conversa intrascendent sobre les ganes d'orinar i les possibilitats de guanyar.
- **tenor:** interactiu. Conversa entre tres iguals. Ell només una frase.
- **to:** familiar.

Anàlisi de variants: [sense estereotips de cap tipus. Com a molt: hui (15:37)]

4. A l'exterior, primer pla d'ell i d'un amic (20:24-20:39).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Activitats amb els amics.

- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** infantil, neutre.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** solem anà(r) ju(g)à(r) fútbol [sistemàtic] (20:26), m'agradaria arribar a ju(g)ar (20:31), lo que tinc que estudiar de major (20:36)

5. Assegut en el camp de futbol (23:17-23:24).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Les dones i el futbol.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** *juar* al futbol (23:19),
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** que's homes [que els hòmens (!)] (23:20),

6. Assegut en el camp de futbol (24:27-24:34).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els ultres del futbol.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.

- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** *lo pitjor del futbol* (24:28)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** *lo pitjor del futbol* (24:28), *estropean l'ambient* (24:29), *i mosatros quant anem m'ho* [mos ho, ens ho] *passem bé tamé* (24:32).

PARTICIPANT 3.1.: pare de 3.

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 42.
- **Grup social o professional:** [comerciant de fruita a l'engròs].
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Llutxent o Benigànim.

Situacions:

1. Treballant al magatzem (02:17-02:48).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La seua afició i la del fill pel futbol.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** *de fet m'agradava molt* (02:19)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** *juaor de fútbol* (02:18), *estava loco en el fútbol* (02:22), *jo anat a jua'l fútbol hasta'n vicleta* (02:24), *de*

tíndrer una oportunitat (02:28), pues no vaig poder arribar a cap de puesto (02:35), i jo pues em vec reflejat en ell (02:39), li done molts ànimos (02:42), si plega plega [si aplega aplega] (02:45),

2. Al magatzem, amb el fill que arriba [1 de 3] (02:51-02:57).

Ús de la llengua: exclusiu en conversa familiar.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Salutació i pla d'activitat.
- **tenor:** interactiu. Miniconversa el fill.
- **to:** familiar.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** mo' nem a l'entrene (02:54),

3. En casa, preparant-se per anar al partit [2 de 3] (08:50-09:02).

Ús de la llengua: exclusiu en conversa familiar.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem 2 de 3.
- **tenor:** ídem 2 de 3.
- **to:** ídem 2 de 3.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

4. Conduint el cotxe per recollir la resta de xiquets (09:07-09:19).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Les excursions esportives.

- **tenor:** interactiu. Conversa amb l'esposa.
- **to:** familiar.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

PARTICIPANT 3.2.: mare de 3.

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 42.
- **Grup social o professional:** [mestressa de casa].
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Llutxent o Benigànim.

Situacions:

1. A la cuina, preparant entrepans (07:40-08:49)

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El seu fill i el futbol.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg en off i homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**

- **estereotips no normatius/no de model:** ai pues el meu fill és molt carinyós encà(ra) que no ho aparente (07:40), molt besucó (07:54), lo que [molt ràpid i encavalcat] passa (08:00), i bueno (08:02), en tots els puestos (08:06), antes (08:09), el fútbol (08:11), juava a fútbol (08:13), as [als] partits (08:19), mo n'anà(v)em (08:21), antes que vórer (08:23), hasta en la tele (08:26), va escomençar (08:28), ja va(r)en [repetit] cambiar (08:31), i es dissates (08:34), además de 'xò (08:36), entusiasmo (08:39), la temporà(da) de la fruta (08:43), els amercocs es cullen per la nit (08:46)

2. En casa, preparant-se per anar al partit [2 de 3 i 3 de 3.1] (08:50-09:02).

Ús de la llengua: exclusiu en conversa familiar.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Les presses.
- **tenor:** interactiu. Miniconversa amb el fill i el marit.
- **to:** familiar.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** mo' nem a l'entrene (02:54),

3. En el cotxe, conversa amb el marit [4 de 3.1] (09:07-09:19).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem 4 de 3.1.
- **tenor:** ídem 4 de 3.1.
- **to:** ídem 4 de 3.1.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

4. De viatge (14:38-15:09).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els estudis del xiquet
- **tenor:** explicatiu. Monòleg en *off*.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

5. Primer pla del xiquet (20:13-20:24).

Ús de la llengua: exclusiu. L'anomena Arcadi.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El caràcter del xiquet.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg en *off*.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:** supervergonyós (20:23)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

6. El seu fill i un altre xiquet fent tocs de futbol (20:43-20:55).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Pressentiments d'embarassada sobre el xiquet.

- **tenor:** explicatiu. Monòleg en *off*.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

7. En una butaca de casa (20:57-21:08).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Les esperances en el xiquet.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

PARTICIPANT 3.3: [veu en *off* que presenta els jugadors].

- **Classe social:** sense dades.
- **Nivell cultural:** sense dades.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** veu jove.
- **Grup social o professional:** sense dades.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** sense dades.

Situacions:

1. Presenta els jugadors que van apareixent en pantalla (15:51-16:22).

Ús de la llengua: exclusiu. Alguns noms són en valencià i altres en castellà (Arcadio).

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat. Posició i nom dels jugadors.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg en *off*.
- **to:** formalitat “esportiva”.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** del u de Benigànim el infantil (15:54), jua de central (16:03), el organizador (16:07), delanter centre (16:15),

Altres dades/apunts per a l'anàlisi:

- 1 i 3 diuen homes (no l'estereotip genuí hòmens!). 1: els homes [tancada?] (23:28), 3: es homes (23:20)
- desestimats alguns secundaris que apareixen en un únic microdiàleg: el marit de 2 (ús negatiu), els amiguets de 3 (vernacle sense estereotips).

CAPÍTOL 7: mercat (la tradició del negoci)

PARTICIPANT 1: Amparo [la fitxa diu Lola, que en realitat és 2] Peris

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà-alt [va fer classes en un col·legi, parla anglés amb una clienta].
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 38.
- **Grup social o professional:** tanderera.
- **Adquisició:** L2 [vocalisme].
- **Procedència geogràfica:** València?

Situacions:

1. Mostrant els productes del comerç (00:36-01:46).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat. Els productes que ven.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni o en *off*: no se li veu la cara, però va parlant coordinadament amb els productes que mostra.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** txaponessos [perquè no ho fa en castellà] (01:38)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** mossatros lo que venem ací és tanda [“conjunt de fetge, budells... (DCVB el dóna en valencià i altres)] (00:36), coraelles [coradelles, freixura] de borrego (00:41), tripa de borrego anrollà *lloreada* [?] (00:46), ternera (00:50), ací en València pa fer (00:51), sang en ceba (00:53), lechal (00:57), lo que es gasta pa fer callos (01:00), pata de ternera (01:06), n’hi ha el ventre de borreguet tamé (01:10), la trensa [trena] (01:18), es cabets [els capets] (01:34), una cossa [tancada] (01:37), a mossotros no mos fotografien (01:40),

2. Despatxant en el comerç [fitxa] (01:57-02:19).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La il·lusió d'estudiar i l'opció final pel negoci.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni tipus dialògic.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** de fet (01:58)
- **estereotips normatius:** pedagogia [palatal sonora] (02:02)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** pues sí (01:57), col·letxe (02:09), mos va fer agarrar (02:15),

3. Preparant el menjar en la cuina de sa casa (15:14-16:09).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** segona (15:17)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** lo que mos agradava (15:18), vaig tindre que d(e)ixar (15:25), t'agarren te possen a treballar (15:36), pa mi (15:44), el deport (15:52), lo que més m'agrà(da) (15:57),

4. Trau l'amanida a taula (16:21-16:31).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'ensalada.
- **tenor:** interactiu. Minidiàleg amb sa mare.
- **to:** familiar.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** ja està ací l'ansalà (16:22), puesto (16:23),

5. Menjant amb els pares i la germana (16:45-19:10).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els viatges i altres records.
- **tenor:** interactiu. Conversa entre els quatre.
- **to:** familiar.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** la iaia el iaio la tia i la mamà (17:49),
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** cassi tot (16:50), me té lo mateix (17:00), que fé(i)em (17:30), mossatros tamé (17:32), dihuit anys tenia jo ahí (17:47), ara voràs (17:53), era cassà(da) o no (18:04),

6. Després de nadar en una piscina (19:25-20:01).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'afició a la natació.

- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** bé [marcador] en realitat jo (19:25),
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** por a l'auia [una mica trabucat] (19:34), entonces (19:36), me dugueren (19:37), a on jo vaig dependre (19:41), pel matí (19:53),

7. Asseguda en una butaca amb la germana (20:48-21:13).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Projecte indeterminat de viatjar juntes.
- **tenor:** interactiu. Diàleg amb la germana.
- **to:** familiar.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** se façam més majors (20:48), fent-se uelets (20:54), lo sigüent (20:57)

PARTICIPANT 2: Lola [la fitxa diu Amparo, que en realitat és 1] Peris

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 42.
- **Grup social o professional:** tandra.

- **Adquisició:** L2 [vocalisme, especialment la e].
- **Procedència geogràfica:** València?

Situacions:

1. Despatxant (02:26-02:52)

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El treball en el mercat.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** pues és molt pessat (02:27), tens que matinetxar (02:30), mosatros lo que passa és que esta parà(da) este puesto (02:36), la meua uela en dihuit anys (02:40), vuigué [volgué] que siguérem seguírem la marxa (02:45), no faria esta faena (02:50)

2. Carregant la furgoneta (08:58-09:14).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El fet de portar el negoci entre dones.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni tipus dialògic.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**

- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** dia [deia] (09:00), açó és un món de homes [tancadíssima] (09:09), satisfetxes (09:12),

3. Conduint la furgoneta (09:26-09:43)

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Sa mare.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** abans (09:28),
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** es va cassar ella en un home (09:38), qui li l'anava [ho anava] a dir a d'ella (09:42)

4. Torrant amb el pare (16:31-16:44).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El punt de la torrada.
- **tenor:** interactiu. Minidiàleg amb son pare.
- **to:** familiar.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** *vale* d'acord [tancadíssima] (16:40),
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**

- **estereotips no normatius/no de model:** vale *d'acord* [tancadíssima] (16:40),

5. Menjant amb els pares i la germana [ídem 5 d'1] (16:45-19:10).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els viatges i altres records.
- **tenor:** interactiu. Conversa entre els quatre.
- **to:** familiar.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**),
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** no les ha vista io (17:14), el tabique (18:12), quant inauguraren (18:13), (e)ixa sóc jo (18:26), que li agrà(da) (e)ixir (18:57),

6. Al gimnàs, fent aeròbic (o similar) (20:11-20:48).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'exercici físic com a via d'escapament.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** ,
- **estereotips normatius:** fer molt d'espor(t) [tancadíssima] (20:24), descontxestxonar-me [ho intenta] (20:43),
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**

- **estereotips no normatius/no de model:** que me puc esplaiar i descongestionar [en castellà] (20:13), la professora tamé m'agrà mol (20:34), lo del matí i lo de la vesprà (20:39), en un atre agrado (20:47).

7. Asseguda en una butaca amb la germana [ídem 7 d'1] (20:48-21:13).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Projecte indeterminat de viatjar juntes.
- **tenor:** interactiu. Diàleg amb la germana.
- **to:** familiar.

Anàlisi de variants: [cap novetat]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

8. Despatxant (21:14-21:33)

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El futur del negoci (tancar).
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** en l'actualitat (21:14)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** siguem [som] la tercera generació (21:22),

PARTICIPANT 3: Carlos Bernia.

- **Classe social:** mitjana-baixa.
- **Nivell cultural:** mitjà-baix.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 23.
- **Grup social o professional:** repartidor a domicili.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:** sense dades (València?)

Situacions:

1. Carreiant un carro pel mercat (03:07-03:35).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El treball.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni de tipus dialògic (oye).
- **to:** informal sense familiaritat (buen rollito).

2. Continuació d'1 (07:49-08:44).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'abandó dels estudis.
- **tenor:** ídem 1. Amb algun intercanvi dialògic de passada.
- **to:** ídem 1 (buen rollito que te cagas).

3. Continuació d'1 i 2 (12:40-13:41)

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El treball i la maduresa.
- **tenor:** ídem 2, més intercanvi, sempre en castellà.
- **to:** ídem 2.

PARTICIPANT 4: Paco Solaz.

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 28.
- **Grup social o professional:** xarcuter.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:** sense dades.

Situacions:

1. Despatxant a la parada (03:45-04:26).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La parada del mercat.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg en *off* i sobretot homogeni de tipus dialògic, amb un intercanvi intercalat.
- **to:** informal sense familiaritat.

2. Continuació d'1 (09:50-10:46).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'herència del negoci, que és també un deure.
- **tenor:** ídem 1 sense intercanvi.
- **to:** ídem 1.

3. En sa casa, alçant-se i desdijunant amb el germà (10:55-11:44)

Ús de la llengua: negatiu. Però: pilotari (11:22).

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La jornada habitual. Els germans.
- **tenor:** explicatiu. Sobretot en *off*.

- **to:** ídem 2.

4. Despatxant amb la germana (11:50-12:20).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Les aspiracions professionals.
- **tenor:** explicatiu. En *off* i homogeni, acabant amb intercanvi amb la germana.
- **to:** ídem anteriors.

5. En casa i imatges practicant esport (12:26-12:36)

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El treball, l'esport i la nòvia.
- **tenor:** explicatiu. Sobretot en *off*.
- **to:** ídem anteriors.

PARTICIPANT 5: Leonor Guillem.

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +-46.
- **Grup social o professional:** exanguilera.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** València o rodalia (apitxat)

Situacions:

1. Passejant pel mercat (04:31-05:05).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La malaltia i les ganes de tornar al mercat.

- **tenor:** explicatiu. Monòleg en *off*.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** traumatòleg (04:34)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** quan faria [devia fer] un any de operà(da) (04:31), a vore com va (04:41), en ixe pesar [amb eixe pesar] (04:51), me donava a mi (04:52), pues estar dins de cassa (04:55), entonces jo (05:02),

2. Xarrant amb excompanyes del mercat i amb el fill, que porta ara la parada (05:06-06:17).

Ús de la llengua: predominant. Valencià amb la que fa la conversa més llarga i amb el fill (que també), castellà amb la d'enfront, però comença i acaba en valencià: com estàs? Estàs bien? (05:32), a ver al meu fill [emfàtica] (05:37).

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Salutacions, incloent-hi com es troba de salut.
- **tenor:** interactiu. 3 miniconverses (més llargues la primera i la darrera, amb el fill).
- **to:** cordialitat-familiaritat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** me n'ha vengut [he vingut] (05:10), i a vore-vós (05:12), animaíssima (05:16), què tal? (05:44), el mercaet té que astar pa recibir-me a mi (06:00), un poquet de auia (06:08), hi ha que ficar-los auia (06:13),

3. En una mena de cuina etnològica, tallant anguiles (06:24-07:42).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La necessitat de deixar el treball a causa de la malaltia.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

4. Preparant l'all-i-pebre (14:09-14:31).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La recepta tradicional i “autèntica” de l'all-i-pebre
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

5. Asseguda mentre es fa l'all-i-pebre, amb una imatge d'ella a l'andana mentre passa un tren (14:35-15:05).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La infantesa al costat de la via del tren.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg en *off* i homogeni.
- **to:** certa formalitat, però més familiaritat [somriu].

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

6. Continuació de 5 (21:45-22:22).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'escriptura terapèutica autodidacta.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat i seriositat.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

7. Imatges d'ella passejant i admirant el mercat (22:29-23:26).

Ús de la llengua: quasi negatiu. Excepcions: el títol del poema (El mercat) i la frase, dins el poema en castellà, "I a tu, Mare de Déu, que estàs dins del nostre mercat, cuida de tots mossatros i a tots els dessamparats" (22:47)

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Poema al mercat.

- **tenor:** explicatiu. Lectura en *off* d'un poema propi.
- **to:** formal

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:** rètol del comerç en valencià: *Anguiles vives “El Gale[il·legible]”* (05:40) i frase en valencià referida a la Mare de Déu, que inclou un parell d'estereotips no normatius forts (22:47) [llengua i identitat].
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: els valors tradicionals de la cuina, la decoració i la frase del poema referida a la patrona dels valencians.

3. Sobre els drets socials: (ídem anteriors).

Altres dades/apunts per a l'anàlisi:

- Les fitxes d'1 i de 2 estan canviades.
- En la situació 1 de P1, que té un aspecte bastant especialitzat, només utilitza tres termes autòctons marcadament diferents del castellà: tanda, cervell, lleterola, enfront de tots els estereotips no normatius que s'han recollit.
- Desestimats: en la situació 2 de P5, una companya que hi conversa breument (vernacle), els pares de P1 i P2 (vernacle), la xicoteta de P3 (castellà) i la germana de P4 (castellà).

CAPÍTOL 8: teatre (un lloc màgic)

PARTICIPANT 1: Alicia San Nicolás.

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà?
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 60.
- **Grup social o professional:** exvedette i cuinera.
- **Adquisició:** no [pot ser canvi de llengua].
- **Procedència geogràfica:** “ambulant”.

Situacions:

1. Cantant a l'escenari una cançó “picant” (00:28-00:48).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Cançoneta picant.
- **tenor:** expressiu.
- **to:** informal.

2. Pel carrer i a la perruqueria (00:51-02:45).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'afició al teatre i els seus orígens en el teatre i com a vedette.
- **tenor:** explicatiu i interactiu. Monòleg en *off* i homogeni, amb microdiàleg intercalat.
- **to:** certa informalitat.

3. En sa casa, mostrant vestits i fotos (12:49-15:00).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La vida artística i el final per amor.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.

- **to:** certa informalitat.

4. Al bar, negoci familiar (18:11-19:36).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Salutació en entrar i coneixença del qui ara és el marit.
- **tenor:** interactiu en microdiàleg de salutació i expositiu en monòleg altern.
- **to:** certa informalitat.

5. A la cuina del bar (24:06-24:59).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El treball en la cuina.
- **tenor:** ídem anterior.
- **to:** més informal. Fa broma (de las lentejuelas a las lentejas).

6. Servint el café en la terrassa de casa (25:29-26:12).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La família.
- **tenor:** ídem anteriors.
- **to:** ídem anteriors.

PARTICIPANT 1.1: marit d'1.

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 58.
- **Grup social o professional:** [propietari d'un bar].
- **Adquisició:** L1 amb dubtes.
- **Procedència geogràfica:**

Situacions:

1. Al bar [4 de P1] (18:11-19:37).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L' enamorament.
- **tenor:** explicatiu. Minidiàleg i monòleg altern.
- **to:** certa formalitat.

2. A la terrassa de sa casa (25:00-25:29).

Ús de la llengua: exclusiu (noms de les plantes en castellà).

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Les plantes de la seua terrassa.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** d'ací ha tret [he tret] [un segon de silenci] pa vàries macetes més (25:01), i ací n'hi ha les peludes estes (25:08), el pino xino (25:11), fill de atres que tinc ahí (25:14), els helechos (25:16), tamé (25:23), per el aire (25:28).

3. Continuació de 2, prenent café [situació 6 de P1] (25:39-26:12).

Ús de la llengua: negatiu (parla poc).

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'amor que encara dura.
- **tenor:** interactiu (en el monòleg d'1).

- **to:** familiar.
-

PARTICIPANT 2: Josep-Albert Aymenir

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà-altet.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 62.
- **Grup social o professional:** taxista i actor aficionat.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** València?

Situacions:

1. Actuant en un escenari [el text no és “seu”] (02:46-03:11).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Dubtes de gelosia [text literari].
- **tenor:** explicatiu. Monòleg interior dramàtic (escrit per ser dit com si no fóra escrit).
- **to:** informal (públic per ser dit com si fóra privat).

Anàlisi de variants: [poca responsabilitat sobre el text, que és literari]

- **indicadors de registre:** xe [emfàtic] (03:00), tinc el cap ple de rafels (03:08),
- **estereotips normatius:** què li he preguntat? (02:56),
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** i açò me fica dubtós (02:54), selós [gelós] (03:05),

2. Al taxi (03:19-05:17).

Ús de la llengua: exclusiu, incloent-hi salutació al client que li parla en castellà.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La passió pel teatre.
- **tenor:** explicatiu en monòleg homogeni, llevat de la salutació al client.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** verdaderament (03:53)
- **estereotips normatius:** i també (04:13), tant és així que (05:02),
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** bona vesprà(da) (03:20), anava al colege [col·legi] dels Salesians (03:33), a vore obretes que feen els meus companys (03:36), inclús (03:40), ahí dalt de les taules (03:46), que me donaba (03:49), algo (03:51), verdaderament (03:53), com se crida [s'anomena] (04:05), com se dia aquell 'obra? [retòrica] (04:07), per eixemple (04:12), només de vore-los ahí dalt (04:17), i me vea [i em veia] (04:27), meravillós (04:39), ha segut [sigut] (04:47), me vaig decidir un dia en agarrar la ploma (05:05), pues (05:12), a la que perteneixc (05:16),

3. Al casal faller (05:23-07:14).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els companys de falla i la seua tasca.
- **tenor:** interactiu. Conversa amb gent i amb el president(?)
- **to:** informal, de confiança.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** buenas [salutació] (05:23), què feu guapes? (05:25), lo guapa que està (05:31), si me donen el boceto del llibret (05:36), mira si n'hi han (05:46), pa fer el llibret (05:55),

4. Al taxi (15:10-16:42).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'activitat literària compaginada amb el taxi.
- **tenor:** microdiàleg amb les clientes seguit de monòleg homogeni (llig text propi de 16:25 a 16:33)
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** en fi per al teatre en general (16:16)
- **estereotips normatius:** molt bé d'acord (15:16), vaig tractar vaig tractar (15:26), vaig [quasi dos segons] dedicar-me també (15:44), de semàfor en semàfor (16:05),
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** en atres [amb altres] falles (15:57), lo que *em* fot de tants marrans/ que *es jacten* de valencians/ i en *son* gran valencianisme / omitsquen el civisme [text propi llegit] (16:25), no m'agrà(da) (16:35)

5. En casa, rep un nebot (20:05-21:38).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La frustració de no haver sigut actor.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni amb microdiàlegs intercalats amb el nebot.
- **to:** diferència notable entre els microdiàlegs i el monòleg.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** pues bé (20:28), en realitat no ho sé (21:36) / sí carinyo sí (21:12)
- **estereotips normatius:** per a toquetxar en la màquina [escarneix i corregeix el nebot, que diu pa toquetxar] (20:18)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**

- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** pues bé (20:28), tens que adependre (20:49), comença per ficar el teu nom (20:51), ahí (20:54), sí carinyo sí (21:12)

6. Al taxi (21:45-22:03).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:**
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:**

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** el actuar en un teatre com este (21:58)

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: el poemeta sobre els qui embruten i es jacten de valencians (16:25). El Teatre Principal de València com el límit de les seues aspiracions frustrades (situació 6).

3. Sobre els drets socials:

PARTICIPANT 2.1: [president de la falla]

- **Classe social:** sense dades
- **Nivell cultural:** sense dades

- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 46
- **Grup social o professional:** sense dades.
- **Adquisició:** L1 [n'han passat massa (06:30)].
- **Procedència geogràfica:**

Situacions:

1. Al casal, saluda i conversa amb 2 [parcialment, 3 de 2] (05:51-07:15).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La falla.
- **tenor:** interactiu. Diàleg amb 2.
- **to:** cordial.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** què passa (05:52), ié (07:04), hale (07:12)
- **estereotips normatius:** d'acord (06:54)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** bona vesprà(da) (05:51), vega(d)es (06:33), me posse (06:35), ja mos falta algun amic ahí (06:38), vullc que tu i ell es posseu *d'acord* (06:54),

PARTICIPANT 3: Lluna Albert

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 25.
- **Grup social o professional:** jove actriu.
- **Adquisició:** L2 (vocalisme).
- **Procedència geogràfica:** sense dades.

Situacions:

1. A l'escenari, monologant amb un ninot (07:17-07:41).

Ús de la llengua: exclusiu (quasi tot són sorollets de bressar un infant [ninot]).

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric.
- **tenor:** interactiu pur (fictici).
- **to:** familiar-infantil.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** Andreu el *malo* (07:40)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** caca malo (07:37),

2. Caminant amb una companya cap al camerino (07:42-08:09).

Ús de la llengua: exclusiu. Però insereix expressions en castellà: que fuerte tía (07:51)

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El decorat, l'embaràs...
- **tenor:** interactiu. Conversa cordial amb la companya.
- **to:** informal, cordial.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** que fuerte tía (07:51) és que és veritat joer [joder] (07:53), saps (08:09)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** per exemple (07:42), lo de que la pel·li ho faça (08:06),

3. Maquillant-se al camerino (08:10-09:02).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El despertar de l'afició pel teatre.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg en *off* i homogeni, d'estil dialògic [espill].
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** evidentment (08:20), de fet (08:22), literalment (08:42), i ací estem (09:01)
- **estereotips normatius:** ahora (08:11), al que puguera fer després d'acabar-la (08:25), em vaig enamorar (08:28), feia (08:36),
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** em va arrastrar (08:42), molt pentxà(da) d'una persona (08:56),

4. Eixint a escena [la d'1] (09:13-10:15).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els teatres com a espai.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg en *off*.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** em pareixen (09:14); fins i tot a *vegaes* (09:20), altres persones (09:39), abans (09:53), i està amb tu (10:14),
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:** treure endavant el treball (10:02)
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** algo especial (09:17), *fins i tot a vega(d)es* (09:20), te sentes [t'asseus] allí (09:29), tindre que fer-ho bé (10:09),

5. En sa casa, amb la parella [P4] (17:04-18:10).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'eixida de casa i el conflicte familiar.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni, d'estil un tant dialògic.
- **to:** certa formalitat, tot i l'estil.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** i bé, evidentment (17:11), no va a(c)ceptar en absolut (17:16)
- **estereotips normatius:** sense cap estabilitat laboral (17:22), per un altra (17:27), també (17:29), te n'adones *de* que (17:37), amb les persones que ve(r)ita(ble)ment [molt ràpid] estimes (18:03),
- **estereotips particularistes:** me n'anara de ma casa (17:17),
- **estereotips convergents:** la meua família (17:12), normalment aquestes coses (17:31).
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** no va a(c)ceptar *en absolut* (17:16),

6. Continuació de 5 (22:38-24:00).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La fama.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg altern, amb una interrupció de 4.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** actriu (23:17), entre cometes (22:41), el que desitges (22:56), aleshores (23:38),
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:** és a dir (22:51), pense que (23:22), en aquesta vida (23:50)
- **estereotips integracionistes:** tota la meua [?] vida [ràpid] (23:30)
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** tinguera que afrontar (23:18), dur raere de mi (23:26), frustrà(da) (23:30), qualitat (23:36)

PARTICIPANT 4: Jesús Jara.

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 43.
- **Grup social o professional:** pallasso i professor de teatre.
- **Adquisició:** L2 [vocalisme i ex: si joestic trist però vullc amagar-lo (12:24)].
- **Procedència geogràfica:** sense dades.

Situacions:

1. A l'escenari (10:17-10:32).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Presentació d'ell mateix.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni (actuant).
- **to:** informal, però doblement públic.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** molt estimada per a mi (10:21), a vegades (10:27),
- **estereotips particularistes:** és una d'eixes persones (10:23)
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** estic ací (10:17),

2. A l'autobús (10:46-12:46) [espais en silenci fent el pallasso] .

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La seua vida d'abans i l'arribada al teatre.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** abans (10:46), el canvi fonamental de la meua vida (10:54), el trobament definitiu amb el món del teatre (11:02), encara que m'agrada molt (11:55), per la qual cosa (12:29),
- **estereotips particularistes:** esta història [tancada] d'amor (11:15),
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** en (e)ixe moment vaig tindre (10:57), que me fascina (11:22), el meu paio (11:45), per exemple (11:53),

3. A l'escenari, fent el pallaso amb 3 i el ninot (16:43-17:00).

Ús de la llengua: exclusiu [quasi tot són sorollets].

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Fa veure que fa festes a un nadó.
- **tenor:** interactiu pur (fictíciament).
- **to:** informal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** agarra-les (16:54)

4. En casa, amb la parella [correspon amb 6 de P4] (22:07-22:38).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La fama.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg altern.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** el fet de que (22:11)
- **estereotips normatius:** és a dir (22:15), el major nombre de persones (22:17), per altra banda, la resta d'aspectes (22:23), però potser *lo* que perds (22:33)
- **estereotips particularistes:** considere (22:30)
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** el fet de que (22:11), lo que tu estàs fent (22:19),

5. Continuació de 4 (23:01-23:15).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La inseguretat laboral.
- **tenor:** ídem 4.
- **to:** ídem 4.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** el que passa (23:01)
- **estereotips particularistes:** en altres faenes també (23:04)
- **estereotips convergents:** per a desenvolupar projectes [més o menys palatal] (23:13)
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** n'hi ha que confiar (23:02)

Altres dades/apunts per a l'anàlisi:

- hi ha un plànol en què es veu el que escriu P2 en la màquina i es pot llegir: ... tractat aixina;/ ... ma ruina [després, més xicotet] Puix (19:53). Remarcar que oralment usa l'estereotip així (!!)
- Desestimats les clientes i el nebot del taxista [breus i vernacle]. També la que el rep en el casal jugant al parxís [vernacle], de la qual cal destacar que l'anomena Josep [Txusse] Albert (05:26). Tanmateix, 2.1 l'anomena Alberto diverses vegades [i diu: molts, n'han passat massa (06:30)].

CAPÍTOL 9: institut (una segona casa)

PARTICIPANT 1: Esmeralda Palop

- **Classe social:** mitjana-baixa.
- **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 45.
- **Grup social o professional:** conserge.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Tavernes de la Valldigna?

Situacions:

1. A la porta de l'institut (0:24-0:57).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Com va decidir ser conserge de l'institut.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** meteorologia [g] (0:28), resulta [sonora, autocorrecció?] (0:30), esta(r) tancada [tot seguit de m'agrà] (0:41), que a mi m'agrada (0:43),
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** pues resulta (0:24), lo que més m'agradaria (0:26), antigament es fea en Granada (0:31), massa gana de que me n'anara (0:36), magisteri no m'agrà (0:41), entonses (0:45), jo tamé (0:47), pos (0:48), ni pa tu ni pa mi (0:53), lo que Déu vullga (0:56)

2. Obrint la porta de la tanca, saludant i donant instruccions a la dona de la neteja (01:00-01:25).

Ús de la llengua: parcial. Saluda en castellà la dona de la neteja, la presenta en valencià i li dóna instruccions en valencià [l'altra en castellà tot el temps].

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Presenta la dona de la neteja i hi parla de treball.
- **tenor:** interactiu, també la presentació: vos presente la dona de la neteja (01:09)
- **to:** informal, però no familiar.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** la dona de la neteja (01:09), xicotetes taques (01:17)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** han pintat algo (01:16), ahí (01:18), pues quan pugues (01:24)

3. Treballant a l'institut (04:26-07:30).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La vida en l'institut (treball, manca de disciplina...).
- **tenor:** predominantment explicatiu (monòleg homogeni) amb algun microdiàleg inserit.
- **to:** certa formalitat en el monòleg.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** superdinàmica (4:35), perquè cria gallinetes, conillets i tota classe de pardalets (4:44-48), i té domesticat una gallina que li diuen quiqui (4:49-4:51), etcètera [en monòleg] (5:08), vaig en un segonet [en microdiàleg] (5:31), xicotiu [en monòleg] (6:27).
- **estereotips normatius:** corredors (05:02)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** vos presente a la meua companyera [repetit] (4:34), és molt ecològica (4:43), el institut (4:52), l'atra [sist.] (4:57), després (5:01), miraeta (5:05), algo (5:06), l'auia

(5:08), espera't una miqueta a pendre-mo'l (5:26), el dónes conte [sist.] (5:48), de un institut a nivell de institut (5:51-53), tindre contacte en [sist.] la gent (5:54), conseqüent cosa (6:03), además (6:14), n'hi ha mil habitants (6:23), totes les dies (6:29), mos contem algo (6:48), antes (6:49), quant en realitat (6:56), escomença (7:07), ell mateixa (7:09), tenen que vigilar (7:17), es pares (7:15), xuleria (7:16), li ho comprem als fills (7:30),

4. Tancant l'institut (12:33-13:08).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Pla immediat (tancar i anar a casa a dinar).
- **tenor:** explicatiu-interactiu. Monòleg homogeni com si fóra monòleg interior, "traït" en presentar el marit als periodistes i interromput per la salutació a aquest.
- **to:** informal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** ira (mira)[salutació fingint sorpresa] (13:00)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** bueno, (12:34), casi [kazi] (12:36), la tortilleta (12:47), Ximo fa l'ansalà (12:49), i mos en anem a casa (12:51), mo n'anem (13:06)

5. En sa casa, mirant la tele envoltada de la família (15:41-18:30).

Ús de la llengua: exclusiu. (Fraseologia: entrar per l'ull (17:33), [butxaca] oberta per [a] tot lo món (17:38), ma mare era un sucre (17:51), ma mare era massa (17:56).)

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'afició a la meteorologia, la família.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat-seriositat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** m'agrada (15:43, 16:06), gota freda (16:24)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** pues (15:41), m'agrà molt (16:00, 16:12), separaes (16:17), si el anticiclón (16:18), en las Azores (16:20), Golfo de Cádiz (16:23), massa severo (16:35), después (16:40), m'ha donat jo cónter (16:42), antes (17:02), Iglésia [z] (17:11), el retor (17:14), aixina (17:16), tenies que (17:32), carinyo (17:40), de odi (17:48), era el meu apoyo (18:05),

PARTICIPANT 1.1: [companya de treball d'1]

- **Classe social:** mitjana-baixa.
- **Nivell cultural:** mitjà-baix.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 32.
- **Grup social o professional:** conserge.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:**

Situacions:

1. Arribant a l'institut i portant café (4:26-5:31).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Coses de la faena.
- **tenor:** interactiu. Microdiàleg amb 1.
- **to:** informal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** calentet (05:29)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** el fin de semana (04:30), t'agrà(da) (05:28).

PARTICIPANT 2: Manuel Cuevas

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** alt.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** 53 [1949].
- **Grup social o professional:** catedràtic de física i química.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Tavernes de la Valldigna.

Situacions:

1. A la farmàcia d'un amic seu (02:02-03:06).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El despertar de l'interès per l'estudi.
- **tenor:** interactiu-explicatiu. Minidiàleg, tot i que també homogeni (agafant 2.1 del braç).
- **to:** informal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** vinc a vo' si tens per ahí (2:04), que els meus alumnos estúdien (2:08), gràcies a este senyor (2:20), estudiàem (2:27), ací en Tavernes [sist.] (2:28), m'an recorde (2:30), conforme hui (2:39), entonses (2:40), donant-mos classe (2:49), deslumbrar (2:52), bueno miguel (3:02), anrecorda't (3:03).

2. Fent classe (07:31-07:54).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** especialitzat. L'acceleració dels cossos.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg per a la classe.
- **to:** formal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** bé, estem estudiant (7:31).
- **estereotips normatius:** d'un cos (07:35).
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** moïment (7:34), seno de alfa (7:44), menos (7:45), per l'acceleració (7:53).

3. Al laboratori de l'institut (07:54-10:58).

Ús de la llengua: quasi exclusiu. Excepció: que te pellizca (10:29) [el tipus de poesia que li agrada, totalment inserit en el text].

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La juvenesa i la tria professional.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni d'estil dialògic: sembla que contesta preguntes (08:35, 08:43, 09:30, 10:19).
- **to:** formal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** precisament [sonora] (8:05), que te diuen: xe, (9:32), alguna interpel·lació, del tipus "no?" (10:31).
- **estereotips normatius:** nosaltres (09:27), m'agrada la poesia (10:19)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** mil nou-cents coranta-nou (7:56), m'auelo [sist.] (7:59), molt de auge [cast.] (8:08), juaors [sist.] (8:10), entoneses (8:28), para que jo [sist.] (8:32), pues [sist.] (8:35), és algo [sist.] que uno (8:38), té que agradar (8:41), la ensenyança (8:43), lo [sist.] més bonico que existix (8:45), ancara que cada vegà (8:48), 'nem fent-mos vells (8:54), i atra que (8:56), es alumnes (8:58), una arma de doble filo (9:09), el estudi (9:14), que te diuen (9:32), se vaja inclinat per això (9:42), en camant [en acabant] (9:47), la ètica (10:00), no mos anganyem

(10:10), no servisga (10:15), que transmitix algo (10:25), m'agraen (10:34).

4. A la sala de professors (21:10-22:42).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'institut i l'estudi.
- **tenor:** interactiu. Presenta i conversa amb algunes professores
- **to:** informal dins d'un ordre.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:** la cap d'estudis d'aquest institut (21:19)
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** pues mos coneguem (21:22), ha segut alumna **meua** en Gandia (21:26), **ojalá** els **alumnos de ara** **foren** com ella (21:30), **el estudi** és algo molt serio (21:34), **pa** saber algo (21:39), arquitecto (21:42), consevol (21:43), claro [concedint una idea a penes començada a exposar] (21:55), me tenies idealisat (22:13), me continues tinguent (22:17), respete (22:36).

Discurs sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**

Discurs sobre la identitat social: fa un elogi de la poesia en general i esmenta els seus poetes preferits, la totalitat dels quals escriu en castellà (10:20-55). En la situació 4, presenta les seues companyes amb el nom en valencià i utilitza el marcador *aquest*.

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**

PARTICIPANT 2.1: Miguel Mondria

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** alt.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +-62

- **Grup social o professional:** [farmacèutic].
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Tavernes de la Valldigna.

Situacions:

1. A la seua farmàcia [1 de P2] (02:12-02:18).

Ús de la llengua: quasi exclusiu. Excepció: presentació emfàtica de 2, que comença en castellà i continua en valencià: Manolo Cuevas, catedrático de l'institut de Tavernes de la Valldigna (02:12).

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Presenta el seu amic.
- **tenor:** ídem 1 de P2.
- **to:** ídem 1 de P2.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** Manolo vs. catedrático (?)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** ni més ni menos (02:17).

2. Continuació d'1, sol darrere del taulell (03:06-03:35).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La vàlua intel·lectual de 2.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** formal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** Manolo (03:06)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**

- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** bueno al poqué tems (3:08), ensenyança mitja [tx?] (3:16), escomençà (3:22), aixina (3:29), més que pa químiques [repetit] (3:32).

PARTICIPANT 2.2: Rosa Magraner

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** alt.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 45
- **Grup social o professional:** [cap d'estudis de l'institut].
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Tavernes?

Situacions:

1. A la sala del professorat [4 de 2] (21:10-22:42).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem 4 de 2.
- **tenor:** ídem 4 de 2.
- **to:** ídem 4 de 2.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** el [et] regalen el títol (21:38), aixina com a molt superior (21:50), pa 'nar (21:52), conforme estan hui les coses (21:53).

PARTICIPANT 2.3: Empar Moragues

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** alt.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 26.
- **Grup social o professional:** [professora de l'institut].

- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Valldigna?

Situacions:

1. A la sala del professorat [4 de 2] (21:10-22:42).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem 4 de 2.
- **tenor:** ídem 4 de 2.
- **to:** ídem 4 de 2.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** idealisats allà dalt (22:08)
- **estereotips normatius:** ensenyament (22:04), he cregut (22:05),
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** pues (22:15), pensàem (22:23).

PARTICIPANT 3: Jordi Joan

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** alt (per a l'edat)
- **Sexe:** home.
- **Edat:** 17.
- **Grup social o professional:** estudiant de COU.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Tavernes de la Valldigna (?)

Situacions:

1. Anant a l'institut (03:36-04:18).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La importància de l'institut per al desenvolupament.

- **tenor:** explicatiu. Monòleg en *off* i homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** en certa manera (04:03)
- **estereotips normatius:** una segona casa per a nosaltres (03:49), a més (03:53), companys (04:09), cada vegada (04:15)
- **estereotips particularistes:** dèssset anys (03:40)
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

2. Microdiàleg amb el cambrer (11:08-11:16).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Demana consumicions i anuncia que ha quedat.
- **tenor:** interactiu. Microdiàleg [cambrer: vernacle sense estereotips].
- **to:** informal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** he quedat (11:09)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** *he* quedat en dos amigues (11:09), com tenen que estar? (11:14).

3. Al jardí de l'institut, amb dos amigues (11:17-12:32).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La secundària obligatòria.
- **tenor:** interactiu. Conversa entre iguals.
- **to:** informal, però seriós.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** i clar com no tenen gens de ganes estan donant pel sac (11:39), en companyia de tots (11:54)
- **estereotips normatius:** que *li* [antecedent plural] agrada el que està fent (11:28), el que siga (12:32)
- **estereotips particularistes:** influïx perquè abans (11:46), a vore (11:58), ara pareix que se li dóna (12:20),
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** ganes de que arribe (11:21), competint en gent que verdaderament (11:26), l'atre dia (11:54)

4. En una classe buida, en la pissarra (18:40-19:13).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** especialitzat. Explicació matemàtica.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg en *off* d'un text matemàtic escrit.
- **to:** formal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** inclosos (18:44), que pertany (19:01),
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:** definiu la funció efa [sist.] de ics (18:48), que compleix (18:55), existeix se [c] (19:00).
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

5. En la classe, assegut (19:14-21:00).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Interessos d'estudi i plans immediats.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.

- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** no tens tantes ganes [genèric] (19:28), en fi (20:09), podrà dir [podríem dir] (20:37).
- **estereotips normatius:** qualsevol altra raça animal (19:52), d'eixa (19:55), **tenir** (19:56), naturalesa (20:03), allò que (20:13), per a [sist.] (20:20), **tindre** (20:43),
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** ciències eksactes (19:15), la ixida (19:33), ancara [sist.] (20:05), estúdia (20:14), jo m'agradaria (20:32), la moa rebeldia (20:35), aixina (20:58).

6. Al local d'assaig, després d'assajar amb els amics, que continuen cantant a capella mentre ell parla (23:31-25:04).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'afició a la música.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** simultàneament (23:54), progressivament (23:59), no és sentir-la i au (24:47).
- **estereotips normatius:** a banda (23:32), els he conegut (23:35), violoncel (23:41), després del violoncel vaig agarrar la tuba (23:44), aleshores (24:16), em permet [sist.] (24:30), comprendre-la bé (24:44), pertany (21:52),
- **estereotips particularistes:** estos són (23:30), tindre (24:33).
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** simultàneament (23:54), em vaig donar cònter que (24:07), conforme havia de fer-ho (24:11), pues [sist./pos] (24:29), coniximents (24:34), lo que és (24:35), es [els] seus estils (24:36).

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. **Sobre la identitat social:** interpreta El cant dels ocells (13:40).

3. Sobre els drets socials:

PARTICIPANT 3.1: amiga (1) de Jordi.

- **Classe social:** sense dades.
- **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +-18.
- **Grup social o professional:** estudiant.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Tavernes de la Valldigna (?)

Situacions:

1. Al jardí de l'institut [3 de P3] (11:17-12:32).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem 3 de 3.
- **tenor:** ídem 3 de 3.
- **to:** ídem 3 de 3.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** per això no m'agrada a mi la ESO (11:50)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** tens que portar-te aixina (11:42), eixes animalaes (11:47), això jo ho vec (12:03), tonteries tot (12:05), si l'aplassàvem (12:09).

PARTICIPANT 3.2: amiga (2) de Jordi.

- **Classe social:** sense dades.
- **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +-18.
- **Grup social o professional:** estudiant.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Tavernes de la Valldigna (?)

Situacions:

1. Al jardí de l'institut [3 de P3] (11:17-12:32).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem 3 de 3.
- **tenor:** ídem 3 de 3.
- **to:** ídem 3 de 3.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** eh, Jordi, va, que estàem esperant (11:18)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** nyiàgut [hi ha hagut] un tio que li ha tirat una escopinyà a un mestre a la eh (12:12), va en serio eh (12:17).

PARTICIPANT 3.3: María José, mare de Jordi.

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** alt.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +-43.
- **Grup social o professional:** mestra?
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Tavernes de la Valldigna (?)

Situacions:

1. En casa, asseguda amb 3.4 mentre Jordi interpreta *El cant dels ocells* (13:43-15:24).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Les qualitats del fill.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg altern.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** per a nosaltres [sist.] (13:51), des de xicotet ha sigut (13:52), un altre qualsevol (14:30), ordinador (14:34), a l'abast (14:36).
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** pues (13:49), han tingut que dir-nos (14:00), sigam mestres (14:27), lo millor [repetit i sist.] vaja tingut (14:28), atres (14:37), algo (14:42), pos molt bé (15:01), el [et] matricularem (15:03).

PARTICIPANT 3.4: pare de Jordi.

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** alt.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +-48.
- **Grup social o professional:** mestre.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Tavernes de la Valldigna (?)

Situacions:

1. Ídem 1 de 3.3.

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem 1 de 3.3.
- **tenor:** ídem 1 de 3.3.

- **to:** ídem 1 de 3.3.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** pràcticament (14:11), hi ha hagut una conjunció (14:43), momentàneament (15:18).
- **estereotips normatius:** després (14:09), la tossuderia (14:19),
- **estereotips particularistes:** el seguix (14:14), va aplegar un moment (15:09).
- **estereotips convergents:** assolir una meta (14:20),
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** lo que (14:44), i **después** (14:46), el el ambient (14:46), és precís que l'ambient influïxca (14:50).

CAPÍTOL 10: moda (estil, fantasia, glamour)

PARTICIPANT 1: Timo Cano

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** 31.
- **Grup social o professional:** periodista de moda [i ven cupons de l'ONCE].
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Altea (Marina Alta)

Situacions:

1. Venent cupons (00:58-01:34).

Ús de la llengua: parcial: s'adapta en les converses (però comença amb bon dia (00:58)).

Factors:

- **camp:** la venda dels cupons.
- **tenor:** interactiu.
- **to:** informal, però no familiar.

Anàlisi de variants: vernacle sense estereotips.

2. Pel carrer, caminant i assegut en un banc (01: 36-02:34).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric: el treball, l'afició i la relació amb la minusvàlua.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants: vernacle sense estereotips.

3. Continuació de 2, descriu la vestimenta d'una "model" (02:35-03:02).

Ús de la llengua: total o parcial.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** especialitzat: les peces i l'estil de roba.

- **tenor:** monòleg homogeni, com si narrara una desfilada.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants: vernacle sense estereotips.

4. Entrant a la papereria que comparteix amb el germà (07:52-08:29).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Presenta el seu germà.
- **tenor:** interactiu. Diàleg de salutació i minimonòleg altern.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants: vernacle sense estereotips.

5. Assegut en una mena de despatx (08:31-10:57).

Ús de la llengua: exclusiu en monòleg, negatiu en conversa telefònica.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** la història personal respecte de la moda.
- **tenor:** monòleg homogeni, amb alguna mirada a càmera.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** abans (10:02), bonic (10:29), *reflexen* (10:54) per dins ho porten (10:56)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

6. Fent el programa de ràdio (16:28-17:11 / 18:11-18:18).

Ús de la llengua: negatiu.

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat: la moda de temporada.

- **tenor:** monòleg de presentació i conversa telefònica professionals.
- **to:** certa formalitat i cordialitat professionals.

7. Assegut a l'estudi de ràdio (17:12-18:10 / 18:19-18:58).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Explica el que és fer un programa de ràdio sobre moda.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants: vernacle sense estereotips (a baix, alguns exemples)

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** per l'oïdo (17:46), com coméntec (18:21), mijos [per mitjans de com.] (18:40), astò (18:35)

8. Venent cupons al bar de la situació 1 (25:02-25:15).

Ús de la llengua: parcial: salutació d'entrada en castellà i d'eixida en valencià).

Factors:

- **camp:** genèric: la venda dels cupons.
- **tenor:** interactiu.
- **to:** informal, però no familiar.

9. Assegut al camp davant d'una obra (25:16-25:36).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Explica el que és fer un programa de ràdio sobre moda.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat, amb un punt jocós.

Anàlisi de variants: vernacle sense estereotips

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

10. Assegut en sa casa (25:40-26:34).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. La família, la moda i la religió com a suports vitals.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** formalitat seriosa.

Anàlisi de variants: sobretot vernacle.

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** les meues alçades (26:25)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** retornaes (26:29)

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:** es declara familiar i religiós (anomena persona a déu).
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social:

3. Sobre els drets socials:

Altres: el seu germà Quico, 1.1, diu: si a ell li agrada (08:22), al costa de: pa la ràdio (08:20) aixina (08:23), pos molt bé (08:26) i altres.

PARTICIPANT 2: Amparo Sanchís [sic]

- **Classe social:**
- **Nivell cultural:**
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 60.
- **Grup social o professional:** modista de Burjassot.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Burjassot.

Situacions:

1. En una església, durant una missa (03:24-04:01).

Ús de la llengua: parcial: insereix un fragment en castellà, que es podria interpretar com una citació en estil directe d'una oració: y luego pa mi, una manos ágiles para trabajar y una boca para no ofender a nadie (03:42).

Factors:

- **camp:** genèric. Anar a missa.
- **tenor:** monòleg en off.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants: vernacle sense estereotips.

2. De camí a la botiga i en la botiga (04:02-05:59).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Les activitats matinals quotidianes, la família.
- **tenor:** monòleg en off, breu diàleg amb el marit, monòleg homogeni.
- **to:** familiar en diàleg, certa formalitat en monòlegs.

Anàlisi de variants: vernacle sense esterotips.

3. En el pis on treballava de modista al principi (11:20-13:13).

Ús de la llengua: quasi exclusiu: excepció paremiològica: tenia el gusano dentro (12:34). També en diu un de típicament valencià: on anava la corda anava el poal (12:21).

Factors:

- **camp:** genèric. Els orígens com a modista.
- **tenor:** monòleg homogeni.

- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants: vernacle sense estereotips.

4. En la sastreria (19:15-20:25).

Ús de la llengua: quasi exclusiu: valencià amb la clienta que el parla, comença en castellà amb l'altra però torna al valencià. Aquestes són més joves, però també ho fa amb la mare d'una d'elles.

Factors:

- **camp:** genèric. Conversa informal sobre els vestits que s'emproven.
- **tenor:** interactiu.
- **to:** informal.

Anàlisi de variants: vernacle sense estereotips.

5. Asseguda en la botiga, narra el passí de vestits i monologa (20:26-22:17).

Ús de la llengua: parcial: passa al castellà amb la segona model (potser perquè n'és la llengua?) i també amb una altra de la seua edat amb qui abans ha parlat en valencià. Exclusiu en monòlegs.

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat: les peces de roba /la professió i l'afició de la moda.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** joc entre la formalitat i la informalitat.

Anàlisi de variants: vernacle sense estereotips.

6. Passejant al final de la jornada (22:20-23:24).

Ús de la llengua: quasi exclusiu: una part de l'oració en castellà, al final de la situació.

Factors:

- **camp:** genèric. El passeig i l'agraïment a déu per la jornada.
- **tenor:** monòleg en off i oració en camp homogeni.
- **to:** certa formalitat i això de missa.

Anàlisi de variants: vernacle sense estereotips.

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:** les proposicions ideològiques que es pugen inferir dels exemples i que en sintetitzen la càrrega ideològica.
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: (ídem anterior).

3. Sobre els drets socials: (ídem anteriors).

PARTICIPANT 3: Lorena Figuerola

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:**
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 40.
- **Grup social o professional:** estilista de moda.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:**

Situacions:

1. Passejant per València (06: 25-07:38).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Comprar a València.
- **tenor:** interactiu. Conversa amb un amic (però pràcticament només ella)
- **to:** informal.

2. Entrant al lloc de treball i per allà (13:20-16:29).

Ús de la llengua: negatiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Els inicis en el món de la moda i el contrast Nova York-València.
- **tenor:** monòleg en off, homogeni i microdiàlegs de treball.
- **to:** poc formal, distés amb els companys.

3. En un descans d'una sessió fotogràfica amb xiquets (24:18-24:49).

Ús de la llengua: negatiu.

Factors:

- **camp:** genèric. La tria de viure a València.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:** les proposicions ideològiques que es pugen inferir dels exemples i que en sintetitzen la càrrega ideològica.
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: quedarme en España (13:43), me vine aquí España (15:46), mis amigos españoles (15:57)

3. Sobre els drets socials: (ídem anteriors).

Altres: hi ha possibles secundaris de 2 i 3 que es desestimen per vernacle pur o per castellà.

CAPÍTOL 11: riuada (vora riu no faces niu)

PARTICIPANT 1: Marisa Hernández

- **Classe social:**
- **Nivell cultural:**
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 44.
- **Grup social o professional:** treballadora de fàbrica de rosquilletes.
- **Adquisició:** .
- **Procedència geogràfica:** Benimuslem.

Situacions:

1. Treballant en una fàbrica (02:34-03:10).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. La importància i la grandària de l'empresa.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** xiques adéu me'n vaig a casa (03:08)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** exporta pa tota Espanya (02:45), lo que passa (02:56), la pantanà (02:58)

2. En sa casa, amb el marit (06:29-08:18).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. La casa, la filla, la pantanada.
- **tenor:** petit microdiàleg de salutació i monòleg en off-homogeni.
- **to:** seriós.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**

- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** cansaeta (06:36), pac a dalt (06:41), uno dalt i uno baix (06:45), a pressa (06:52), pues cosetes xicotiues (06:56), mos estimem molt (06:58), entonses (07:12), l'auia (07:15), anar-mos-en (07:25) el any antes (07:33), meningitis [velar] (07:35), vegà (07:38), pantano (07:45), ascomençarem (07:55), l'enfermetat [abans ha dit malalta] (08:06),

3. Passejant pels carrers de Benimuslem (12:17-12:32).

Ús de la llengua: quasi exclusiu (a una xiqueta en castellà).

Factors:

- **camp:** genèric. El passeig.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants: vernacle sense estereotips.

4. Continuació de 3 (13:09-14:34).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. La solidaritat durant la pantanada, la vida al poble.
- **tenor:** monòleg altern amb el marit i salutacions pel carrer.
- **to:** informal.

Anàlisi de variants: vernacle sense estereotips.

5. Continuament el passeig (16:55-17:34).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Conversa amb unes veïnes sobre viure al poble.
- **tenor:** interactiu. Conversa informal.
- **to:** informal.

Anàlisi de variants: vernacle sense estereotips.

6. Ballant en un local (18:05-18:20).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Eixir amb les amigues.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** informal.

Anàlisi de variants: vernacle sense estereotips.

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:** exporta pa tota España (02:)
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: (ídem anterior).

3. Sobre els drets socials: (ídem anteriors).

PARTICIPANT 2: Mari López

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà?
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 42.
- **Grup social o professional:** encarregada del casino.
- **Adquisició:** .
- **Procedència geogràfica:** Benimuslem.

Situacions:

1. Darrere el taulell del casino (03:36-04:18).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. El treball i el masclisme.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** bueno (03:36), se va concebir (03:46), mossatros (03:53), capacitaes (03:56),

2. En la seua habitació (10:55-12:10).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. La casa, la pantanada.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** seriós.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** pantanà (10:57), seguix siguent (11:01), n'hi han algunes coses (11:03), de ves en quant m'agrà (11:09), de Alberic (11:23), después (11:25), un atra (11:26), en [amb] terra (11:34), para que (11:36), hasta ahí (11:39), alcomençava (11:49), l'auia (11:51), mos pensàvem (11:52), lo que queda desolaor (12:09)

3. Al casino, tancat (14:41-16:49).

Ús de la llengua: quasi exclusiu. Excepció paremiològica: nada menos (16:39)

Factors:

- **camp:** genèric. L'estada en un internat i la vivència a distància de la riuada.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat i seriositat.

Anàlisi de variants: vernacle sense estereotips.

4. En *Casa Aleluya*, a Xaló (23:56-24:34).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. El temps d'esplai.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** informal.

Anàlisi de variants: vernacle sense estereotips.

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social:

3. Sobre els drets socials:

PARTICIPANT 3: Pedro Mollà

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà-baix.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 38.
- **Grup social o professional:** tècnic d'obres públiques.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Gavarda.

Situacions:

1. Amb la família, sota el senyal del municipi de Gavarda (04:19-04:43 / 05:18-05:35 / 06:10-06:19).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. La intenció de viure en el poble propi d'ell i de la dona (ell, Benimuslem).
- **tenor:** interactiu en discussió inicial, monòleg després..

- **to:** més formal en monòleg.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** viure a Gavarda (04:30)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** vegà (04:25), escomencem (04:28), li agrà (04:33), tamé (04:36), pues (04:39), riuaes (05:21), ahí (05:25), sin embargo en Benimuslem (05:28), puesto (05:32), visguem (06:11),

2. En la plaça del poble (08:54-09:38).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. La pantanada.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** seriós.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** el so (08:55)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** senc (08:54), pantanà (08:58), ixe (08:59), quant estàem tots (09:00), algo (09:06), n'hi hava (09:08), hasta (09:10), lo que (09:12), mos venia (09:14), una fetxa (09:19), me serà molt difícil de olvidar (09:21),

3. Caçant amb el fill al costat d'un pantà (18:33-19:29).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Les conseqüències positives de la desgràcia.
- **tenor:** monòleg homogeni, introduït per intercanvi amb el fill.
- **to:** certa informalitat.

Anàlisi de variants: vernacle sense estereotips.

4. En l'habitació, amb la dona (21:06-21:32).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. La duresa del treball lluny de casa.
- **tenor:** monòleg altern d'estil dialògic.
- **to:** informal.

Anàlisi de variants: vernacle sense estereotips.

5. Al llit, la dona el desperta (25:15-25:32).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Si en un poble o en l'altre.
- **tenor:** interactiu. Conversa informal.
- **to:** informal.

Anàlisi de variants: vernacle sense estereotips.

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: .

3. Sobre els drets socials: .

PARTICIPANT 4: Camèlia Barreras

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà-baix.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 34.

- **Grup social o professional:** mestressa de casa i dona de Pedro.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Benimuslem.

Situacions:

1. Amb la família, sota el senyal del municipi de Gavarda (04:19-04:28 / 04:45-05:17 / 05:36-06:09).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. La intenció de viure en el poble propi d'ella i de l'home (ell, Gavarda).
- **tenor:** interactiu en discussió inicial, monòleg després..
- **to:** més formal en monòleg.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** viure a Benismulem (04:46), el pantà (05:06), abans (05:53),
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** pantanà o un atra riuà (04:50), mossatros (04:58), mos heu vaen llevar tot (05:04), lo principal (05:11), com ha dit antes (05:42), Nochebuena (06:01), entonses (06:03), pa [per a] defendre-lo (06:05),

2. Passejant amb sa mare, es troba amb 1 i 1.1. (16:57-17:33).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Les cases noves.
- **tenor:** interactiu: conversa a tres bandes.
- **to:** informal, confiança cordial.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**

- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** el terreno (17:00), una maravilla (17:03), les claus quant? [quan] (17:09), me l'ha [l'he] demanat (17:16), li agrà (17:20), xico (17:22),

3. En l'habitació, preparant la maleta del marit (20:20-21:11).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. La vida amb un marit que treballa fora.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants: vernacle sense estereotips.

4. Al llit, desperta el marit (25:09-25:32).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Si en un poble o en l'altre.
- **tenor:** interactiu. Conversa informal.
- **to:** informal.

Anàlisi de variants: vernacle sense estereotips.

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: .

3. Sobre els drets socials: .

Altres dades: tots els possibles secundaris, vernacle sense estereotips: el marit d'1 (+-58), l'al·leluia (+-60), el fill de 3 i 4 i especialment la *colla de iaïos de Benimuslem* (sic), de més de 70, que tenen tres participacions xarrant al carrer (sobretot un d'ells): (01:18-02:13), (09:43-10:52), (19:32-20:18).

CAPÍTOL 12: ciència (obsessió de saber)

PARTICIPANT 1: Àngel Pasqual del Povil (sic)

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** alt.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 40.
- **Grup social o professional:** investigador de robòtica.
- **Adquisició:** L2.
- **Procedència geogràfica:** Alacant.

Situacions:

1. Despertant els fills i preparant el desdèjuni (00:22-01:23).

Ús de la llengua: negatiu.

Factors:

- **camp:** genèric. La infantesa i el primer interès per la ciència.
- **tenor:** monòleg en off i microdiàleg amb els fills i la dona.
- **to:** informal amb la família, certa formalitat en el monòleg.

2. Recull els fills al col·legi (05:11-06:11).

Ús de la llengua: negatiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Els fills, la intel·ligència, els valors.
- **tenor:** monòleg en off entre breus salutacions als fills.
- **to:** certa formalitat i seriositat.

3. Arribant a la facultat i al despatx (09:49-11:03).

Ús de la llengua: negatiu. Fa un intercanvi en anglès.

Factors:

- **camp:** genèric. Els estudis i els interessos d'investigació.
- **tenor:** monòleg en off, monòleg altern
- **to:** certa formalitat.

4. En el laboratori (13:39-14:22).

Ús de la llengua: parcial: castellà en monòleg, valencià dirigint-se als alumnes abans de fer-ho també en alemany i després donant pas al que donarà l'ordre al robot (altres).

Factors:

- **camp:** especialitzat: tasques del robot.
- **tenor:** monòleg homogeni explicatiu del projecte, interacció amb estudiants.
- **to:** formalitat-informalitat acadèmica.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** doncs (14:00)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:** problemas (14:16), quan vulguis (14:21)
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

5. En casa, amb la filla i sopant amb un matrimoni amic (21:43-24:52 / 27:03-27:25).

Ús de la llengua: negatiu.

Factors:

- **camp:** genèric. El treball investigador dels marits.
- **tenor:** interactiu. Conversa entre dos parelles.
- **to:** informal-culte.

6. De sobretaula, una mica allunyat dels companys de sopar (25:10-25:51 /26:36-27:02).

Ús de la llengua: negatiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Ciència, religió, límits morals de la ciència.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** seriós.

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: es declara creient religiós.

3. Sobre els drets socials:

Altres: en la situació 4 utilitzen també la llengua: -

- un estudiant (Lino): agafa (14:23)
 - el robot (Jaume): agafant (14:34), entregant (14:56)
-

PARTICIPANT 2: Marta Benet

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** alt.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 25.
- **Grup social o professional:** investigadora de fibrosi quística.
- **Adquisició:** L2.
- **Procedència geogràfica:** València.

Situacions:

1. Arriba a una terrassa i s'asseu amb sa mare (02:29-02:50).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. El dia i l'expectativa de futur.
- **tenor:** interactiu: conversa amb sa mare.
- **to:** informal-familiar.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** puf (02:31)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:** esta ja se m'acaba i ja vorem (02:47)
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** ha treballat molt (02:43), además (02:45)

2. Enllaça amb 1 i a casa (02:52-03:32).

Ús de la llengua: negatiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Els pares i la vocació investigadora.
- **tenor:** monòleg en off i homogeni en reflex.
- **to:** certa formalitat i seriositat.

3. Al laboratori (06:13-06:42).

Ús de la llengua: negatiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Els viatges.
- **tenor:** monòleg en off i salutació al director de tesi.
- **to:** informal.

4. Continuació de 3 (07:11-08:12).

Ús de la llengua: negatiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Les obligacions de la investigació i la precarietat laboral.
- **tenor:** monòleg homogeni i en off.
- **to:** formalitat mitjana.

5. En l'animalari (11:10-12:17).

Ús de la llengua: negatiu.

Factors:

- **camp:** genèric. El treball amb animals.
- **tenor:** monòlegs homogenis i breu diàleg amb la tècnic.
- **to:** formalitat mitjana.

6. Arribant a casa després del treball (15:07-16:34).

Ús de la llengua: negatiu. El gat, en valencià: núvol (15:37)

Factors:

- **camp:** genèric. Les dones i la investigació, les beques, el pis compartit.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

7. Per telèfon en casa (16:43-16:56).

Ús de la llengua: exclusiu. Amb l'*excepció* de la salutació.

Factors:

- **camp:** genèric. Saluda un amic.
- **tenor:** interactiu. Conversa telefònic.
- **to:** informal-familiar.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** hombre Eugeni (16:46) pues mira (16:50), de marujeta (16:52),

8. De camí al local d'assaig (18:55-19:41).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Les relacions fora del camp de la ciència.
- **tenor:** monòleg homogeni en presència del company.
- **to:** informal-familiar.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** de tot el rotllo, no? (19:09)
- **estereotips normatius:** no té res a vore (19:02)
- **estereotips particularistes:** este (18:56),
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** bueno (18:55), en [amb] la ciència (19:02), me servix a mi pa desconnectar-me (19:07), lo important (19:17), disfrutar (19:19),

9. Al local d'assaig (20:55-21:39 / 24:53-25:10 / 26:18-26:33).

Ús de la llengua: negatiu.

Factors:

- **camp:** genèric. La utilitat de la investigació, ciència i religió, ciència i ètica.
- **tenor:** monòleg en off sobre imatges de la colla fent música / monòleg homogeni.
- **to:** seriós.

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social:

3. Sobre els drets socials:

PARTICIPANT 2.1: Mare de Marta Benet

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** alt.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 45.
- **Grup social o professional:** biòloga.
- **Adquisició:** .
- **Procedència geogràfica:** València.

Situacions:

1. Asseguda en una terrassa de València, esperant la filla (01:34-02:27).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. La vocació investigadora de la filla.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** fonamentalment (01:50), altre (01:55), recolsar [per donar suport] (02:01),

- **estereotips particularistes:** son pare (01:56), a mi meee m'apetix molt que se dedique a este ofici que me pareix que (02:04), que acabara la tesis doctoral (02:13),
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** el ambient (01:52), pa la humanitat (02:09), lo que voldria (02:12), pues fóra felix no s'agobiara (02:23)

2. Salutant la filla i conversant una mica (02:28-02:51).

Ús de la llengua: quasi exclusiu: comença en castellà i es passa al valencià, amb autocorrecció inclosa: *hombree cómo estás hija? Senta't seu* (02:28)

Factors:

- **camp:** genèric. El dia i l'expectativa de futur de la filla.
- **tenor:** interactiu: conversa amb la filla.
- **to:** informal-familiar.

Anàlisi de variants: sense estereotips de cap tipus, llevat de l'autocorrecció.

PARTICIPANT 2.2: Parella de Marta Benet [Eugeni]

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** sense dades.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 26.
- **Grup social o professional:** [percusionista].
- **Adquisició:** sembla L1.
- **Procedència geogràfica:** sense dades.

Situacions:

1. De camí al local d'assaig (18:45-18:52 / 19:19-19:35).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Salutacions.
- **tenor:** interactiu. Microdiàlegs de salutació.
- **to:** informalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** ié Vicent (18:45)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** un ratet (18:49), ahí (19:20), pac a dalt (19:32)

2. Assajant amb el grup (19:44-20:48).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Presenta els músics.
- **tenor:** monòleg en off, però homogeni.
- **to:** certa informalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** vibràfon (20:41),
- **estereotips particularistes:** vore (19:45), ací a la Martxal (19:46), vos vaig a presentar a dos membres (20:27)
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** pedagogo (20:04), fundamentals (20:29),

Altres: a més d'ell mateix, presenta dos dels companys amb el nom en valencià *fort*: Carles i Pere. La resta, són indistints (Marta, Mònica, Natxo...).

PARTICIPANT 3: Toni Raga (sic)

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** alt.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 45.
- **Grup social o professional:** investigador de biologia marina.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:** València.

Situacions:

1. Conduint el cotxe (03:38-04:18).

Ús de la llengua: negatiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Els orígens familiars, la vocació científica, la universitat.
- **tenor:** monòleg en off.
- **to:** certa formalitat.

2. En el Centre de Protecció i Estudi del Medi Natural de la Generalitat a l'Albufera de València (04:37-05:06).

Ús de la llengua: negatiu, tant en la conversa de treball com en el monòleg en off.

Factors:

- **camp:** genèric. La ciència sense fronteres.
- **tenor:** monòleg en off sobre imatges seues amb col·laboradors.
- **to:** certa formalitat i seriositat.

3. En el seu laboratori (08:21-09:31).

Ús de la llengua: negatiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Presenta el laboratori i els col·laboradors (tots en castellà).
- **tenor:** monòleg homogeni, conversa de treball i monòleg en off.
- **to:** formal.

4. En una avioneta (12:34-13:15).

Ús de la llengua: negatiu.

Factors:

- **camp:** especialitzat: tasques de la investigació.
- **tenor:** monòleg en off.
- **to:** formal acadèmic.

5. En el zoo de València (17:08-18:44).

Ús de la llengua: negatiu.

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat. Els seus anys de treball al zoo i els primats.

- **tenor:** interactiu (breu salutació) i monòleg homogeni.
- **to:** formal-culte.

6. Assegut en un banc del parc (25:51-26:18).

Ús de la llengua: negatiu.

Factors:

- **camp:** genèric. El desenvolupament sostenible.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** formal-seriós.

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: todos los complejos que hemos tenido tradicionalmente los españoles (04:43).

3. Sobre els drets socials:

Altres:

CAPÍTOL 13: solitud (has de voler-te tu)

PARTICIPANT 1: Doloretas Mateu.

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà?
- **Sexe:** dona
- **Edat:** +-84.
- **Grup social o professional:** soltera i excuidadora de xiquets.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Benigànim (la Vall d'Albaida)

Situacions:

1. **Ix de casa per ruixar el carrer [després d'una introducció de dones cantant en una església i d'ella mateixa a contrallum amb la seua fitxa mentre se sent un cor infantil dient/cantant el seu nom] (1:40-2:17).**

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Salutació veïnal.
- **tenor:** interactiu. Conversa intrascendent.
- **to:** informal però no familiar (vosté ella a l'altra, de tu a la inversa).

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** hale adió's Primitiva estiga bona (02:15)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** adió's (01:41), claro a la provessor sí (01:53), ja la tinc posà(da) (01:57), pos ja l'ha arruixat [l'he arruixat] este matí (02:08), atra volta (02:10).

2. **Al pati de sa casa, recollint roba estesa i mostrant el bany (02:18-03:24).**

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els patiments de la vida.

- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** informal, però menys (vegeu registre).

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** la merda pa mi perdó [més fluix] (03:06)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** esta és ma casa (02:18), me se va morir ma mare (02:24), em va deixar en sis xiquets (02:26), i els meus uelos (02:29), tindre-lós (02:31), aixina (02:32), ha [he] patit molt (02:35), pa tota la vida (02:45), el quarto (02:48), el aseo (02:49), tenia que (02:53), ahí (02:55), que rentaes m'arrei (03:08), antes (03:11).

3. Al saló de casa (03:31-04:50).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Fe i miracle de la beata Agnés.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni, d'estil dialògic.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

4. Al parc, envoltada de xiquets que primer canten el seu nom i després juguen al seu voltant (21:08-21:29).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El llavador que hi havia abans.

- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** informal sense familiaritat.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

5. En casa, cosint (21:34-22:29).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La *costureta* (escoleta infantil) i la solitud per no haver-se volgut casar.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni (breu interactiu al final amb el gos).
- **to:** ídem anteriors.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:** no vaig tindre daixò de casar-me (22:03),estic a soletes (22:14)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:** el parlar d'allí no m'agradava [referint-se a França] (03:32)
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: [conta que va anar un senyor espanyol a sa casa i s'autodefineix com a espanyola, tot i que fa la conversa en estil directe en valencià] (04:08).

3. Sobre els drets socials: (ídem anteriors).

PARTICIPANT 2: Fina Carbonell

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** 49.
- **Grup social o professional:** viuda i ama de casa.
- **Adquisició:** no [o no l'usa].
- **Procedència geogràfica:**

Situacions:

1. Passejant pels voltants de Benigànim (04:54-06:42).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La viduïtat i la vida quotidiana.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg en *off* i homogeni.
- **to:** formalitat emfàtica, quasi teatral.

2. Parant taula (11:25-12:47).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La viduïtat i les filles tan bones.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** seriós, emocionat.

3. A taula, amb la filla i el gendre (12:47-14:58).

Ús de la llengua: negatiu [el gendre, exclusiu, la filla de tant en tant i la tele és C9].

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Conversa de dinar i consells de mare sobre el matrimoni.
- **tenor:** interactiu-explicatiu. Conversa i “sermó”.
- **to:** informal, però un tant emfàtic (la mamà [primera persona]).

4. Cap a i en casa de la beata (19:43-20:55).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La fe poc practicant, la devoció en la beata i la història d'aquesta.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** formalitat dramàtica.

PARTICIPANT 3: Vicent Blas

- **Classe social:** mitjana-alta (per la casa).
- **Nivell cultural:** sense dades (mitjà).
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 42.
- **Grup social o professional:** solter i veí de Benigànim.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Benigànim.

Situacions:

1. Assegut en una cadira “luxosa” mentre sa mare agrana i canta [cast.] (07:08-08:04).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Definir-se com a persona especial.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** estar en la gent major (7:11), lo que diu (7:15), ha [he] tingut (7:21), de antes (7:24), decorar-mo'l (7:32), moatros [tan sonora que quasi no se sent] (7:33), tindre un lloc de moatros [més espai, se sent perfectament] (7:34), pa que es demás (7:39), jo mateixa necessite molt de carinyo (7:48), entonses pues (7:50), i endespués (7:54), m'agrà molt ascoltar-la (7:58).

2. Continuació d'1 [cançó de fons], ara fent un castell de cartes (08:38-09:37).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La família, el treball i els anhels vitals-professionals.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** bueno ma casa (8:38), sempre ham tingut (8:42), siguem set germans (8:45), vam tindre que anar a retirar-mos (8:55), m'havera agradat (9:13), tamé (9:19), aixina astrangera (9:23).

3. Preparant el dinar (pelant) i de sobretaula amb sa mare (15:02-18:22).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El caràcter d'ell.
- **tenor:** interactiu. Conversa amb sa mare.
- **to:** informal, però conscient que és públic.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:** has pegat [referint-se a ell mateix] molt de bacs (17:30)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

4. Al taronger miraculós de la beata (19:10-19:41).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La tradició sobre el taronger.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

5. En sa casa (23:11-24:00).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La casa que està muntant-se i la fe.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.

- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

6. En una capella soterrada, que deu ser la tomba de la beata (25:33-26:21).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La fe i la solitud.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

PARTICIPANT 3.1: mare de 3

- **Classe social:** mitjana-alta (casa)
- **Nivell cultural:** mitjà?
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 70.
- **Grup social o professional:** [ama de casa].
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Benigànim?

Situacions:

1. Preparant el dinar i de sobretaula amb el fill [3 de 3] (15:02-18:22).

Ús de la llengua: quasi exclusiu. Excepció paremiològica: a pegar bots i saltos como las ranas (16:38)

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El caràcter del fill i consells.
- **tenor:** ídem 3 de 3.
- **to:** ídem 3 de 3.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** jo sé que ties el caràcter com tun pare (15:02), pues [sist./pos] fort (15:05), muntó voltes (15:16), ascoltar (15:18), aixina [sist.] (15:20), al millor pos no vols agarra-lo però en acaant te dónes cónter (15:27), lo que tu (15:30), la persona conforme es fa major (15:41), tens que [alterna amb “t’has de voler tu” (15:50)] mirar per tu (15:42), vullc ser (15:53), ascoltar-lo [antecedent: ràdio] (16:01), moltes xarles bones (16:02), después (16:06), pa divertir-se (16:36), tot això pos vol uns estúidits de les coses (17:36), quan vullgues (18:07), au adió (18:15), ja mos vorem (18:17), hasta luego (18:20).

PARTICIPANT 1: Josefa Cuquerella (filla de fina Carbonell)

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 26.
- **Grup social o professional:** filla de Fina Carbonell [treballa en una agència de viatges].
- **Adquisició:** L1/L2.
- **Procedència geogràfica:** Benigànim?

Situacions:

1. Treballant a l’agència de viatges (09:39-11:13).

Ús de la llengua: parcial. Negatiu en a primera conversa telefònica i exclusiu en el monòleg i el microdiàleg final. La segona conversa telefònica la comença amb la fórmula: Po [?] viatges dígame (09:57)

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat. El seu treball.
- **tenor:** explicatiu-monòleg homogeni entre tres (2+1) seqüències dialògiques.
- **to:** certa formalitat. Familiaritat en una de les miniconverses telefòniques (09:57-10:07).

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** adéu (10:07), m'agrada molt (10:17), geografia [g] (10:33), vegada (10:37).
- **estereotips particularistes:** servici (11:01)
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** n'hi ha sopar esta nit (10:02), vale (10:06), com vegeu esta és la moa faena (10:10), jo me [sist.] trobe ací (10:13), la venta [sist.] de viatges (10:19), entonses (10:25), aprendre (10:27), trate directament en el client (10:28), i después (10:30), u [ho] intentat (10:39), bueno (10:40), el apoyo de ma mare (10:47), montar (10:49), lo que siga (10:52), un ratet (10:57), tenen que (10:59), ja vos atenc (11:08), dime (11:09), a on se'n vullgueu anar (11:10).

2. Dinant amb sa mare i el seu marit [3 de 2] (12:47-14:58).

Ús de la llengua: parcial. Amb la mare predomina el castellà, tot i que li adreça una frase en valencià. Al marit, en valencià [el qual en fa ús exclusiu, tot i que breu vernacle sense estereotips].

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem 3 de 2.
- **tenor:** ídem 3 de 2
- **to:** ídem 3 de 2.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**

- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** ale pues va senta't (12:59), adió [al marit] (13:53).

3. Mirant-se a un espill de casa amb sa mare darrere [5 segons en *off* sobre imatges d'ella preparant-se i ajudant a preparar-se per a la desfilada] (24:15-25:05).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-íntim. La vida i la fe.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni (a l'espill) introduït en *off*.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** : jo m'ha fet major molt a pressa (24:15), bueno (24:19), entonses (24:22), vórer (24:23), nya que [n'hi ha que] disfrutar (24:24), tamé (24:29), alrededor (24:31), lo que passa que m'ha donat cónter de que (24:37), te planteges la vida d'un atra manera (24:45), ajudar moltíssim as demás (24:53).

Altres dades/apunts per a l'anàlisi:

- Importància del camp en l'única (P4) que usa algun estereotip.
- Desestimats la veïna d'1 en 1 per vernacle i el marit de P4 per això mateix i per breu.

CAPÍTOL 14: consum (compra, compra!)

PARTICIPANT 1: Maria Carmen Tomás

- **Classe social:** mitjana-baixa.
- **Nivell cultural:** mitjà?
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 23.
- **Grup social o professional:** dependent.
- **Adquisició:** L2 (algunes obertes, no m'agrà res [gens] (21:14)).
- **Procedència geogràfica:**

Situacions:

1. En casa, alçant-se i arreglant-se (0:41-01:55).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El poc temps lliure que deixa el seu treball.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni, d'estil dialògic.
- **to:** informal, però no familiar.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** superagobiant (01:30), a tope (01:32)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** el horari (0:43), i tens que decidir (0:56), disfrutar el dissabte per la nit (0:57), pues pa anar a la **platxa** (01:07), tindre te(mp)s lliure (01:12), pa vore cosses [tancada] (01:14), per exemple [oberta] (01:16), a la **plaia** (01:19), no mos dóna tem(p)s (01:21), se gitàrem [ens gitàrem] tar(d) (01:22), totes les meues companyeres, el encarregat (01:43), el treball a mi m'agrà lo que passa (01:49),

2. En l'autobús, amb una companya de treball (05:59-07:20).

Ús de la llengua: quasi exclusiu en conversa bilingüe. Li explica els seus plans en valencià i quan acaba li pregunta en castellà: ¿qué has hecho este fin de semana? (06:51). Replica la resposta de l'altra en valencià però anomena en castellà: fiesta de viudas (07:03), somos viudas (07:07)

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Plans d'oci i relacions.
- **tenor:** interactiu. Conversa entre iguals.
- **to:** informal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** pos este mes me pareix que li vaig a tindre que demanar dine(r)s (06:06), se n'anàvem de vacances (06:14), mossatros dos a soles (06:18), pac allà (06:28), primer dia pa entrenar (06:32), el pilot i ell (06:41), Enric és el copilot (06:43), i els demás (06:48), lo que fèem este estiu (06:57), quan mos d(e)ixava alguna del [...] les d(e)ixàvem a tots i diem (06:59)

3. Al centre comercial, fent un cigarret (11:21-13:49).

Ús de la llengua: quasi exclusiu en conversa-monòleg altern bilingüe. Excepció: rebla el clau després de la companya (conclusión este trabajo es una mierda): reírse por no llorar, eso es lo que toca (12:40). Després continua en valencià.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Pros i contres del treball de dependenta.
- **tenor:** explicatiu-interactiu. Monòleg altern.
- **to:** informal, però públic.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

4. En una taula d'un bar del centre comercial (19:30-20:12).

Ús de la llengua: exclusiu. Excepció paremiològica: i arreando (19:45)

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El consumisme.
- **tenor:** ídem 3.
- **to:** ídem 3.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

5. Continuació de 4 (20:49-21:14).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El consumisme propi.
- **tenor:** ídem 4.
- **to:** ídem 4.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips, llevat d'algun de L2 reflectit al principi]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

6. Eixint del treball (23:54-24:12).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El final de la jornada.
- **tenor:** interactiu. Minidiàleg intrascendent.
- **to:** informal.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:** el meu nóvio Enric i jo (06:21)
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: el nom del nóvio és llengua o identitat?

3. Sobre els drets socials: (ídem anteriors).

PARTICIPANT 1.1: Maria Carmen Tomás

- **Classe social:** mitjana-baixa.
- **Nivell cultural:** mitjà?
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 21.
- **Grup social o professional:** dependenta.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:**

Situacions:

1. En l'autobús, amb 1 [2 d'1] (05:57-07:20).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Plans d'oci i relacions.
- **tenor:** interactiu. Conversa entre iguals.
- **to:** informal.

2. Al centre comercial, fent un cigarret [3 d'1] (11:21-13:49).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Pros i contres del treball de dependenta.
- **tenor:** explicatiu-interactiu. Monòleg altern.
- **to:** informal, però públic.

3. En una taula d'un bar del centre comercial [4 d'1](19:30-20:12).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El consumisme.
- **tenor:** ídem 3.
- **to:** ídem 3.

4. Continuació de 3 [5 d'1] (20:49-21:14).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El consumisme propi.
- **tenor:** ídem 3.
- **to:** ídem 3.

5. Eixint del treball [6 d'1] (23:54-24:12).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El final de la jornada.
- **tenor:** interactiu. Minidiàleg intrascendent.

- **to:** informal.

PARTICIPANT 2: Lluís Andrés

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** alt.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 45.
- **Grup social o professional:** llibreter.
- **Adquisició:** dubtosa: alguna vocal...
- **Procedència geogràfica:** zona apitxada.

Situacions:

1. Eixint de casa, donant pressa i conduint (02:05-03:31).

Ús de la llengua: parcial. A la dona en castellà, al gos en valencià i el monòleg en valencià.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Quotidianitat en interactiu, el negoci com a somni realitzat.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni (en els microdiàlegs només parla ell).
- **to:** tensió formalitat-informalitat (vegeu registre).

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** realment eehh possiblement (02:23), perfecte no? puta mare (03:11)
- **estereotips normatius:** que he pres en la meua vida (02:28), vaig rebre el rebuig (02:40), gràcies a eixe suport (02:56), no sols *de una* (03:01), t'agrada (03:17), realitzar un somni (03:30)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** pues (02:23), montar (02:29), jo era eixecutiu de una (02:30), prous dine(r)s (02:34), rendables [també (03:10)] la única (02:47), em va recollir (02:49), lo ideal (03:04), además (03:06), rentable (03:25).

2. Treballant en la llibreria (07:38-07:58).

Ús de la llengua: negatiu en conversa en castellà amb la parella.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat. L'organització de la signatura de llibres.
- **tenor:** interactiu. Conversa amb la parella-companya de treball.
- **to:** informal-professional.

3. Continuació de 2 (08:01-09:26).

Ús de la llengua: exclusiu en conversa professional amb una clienta habitual i monòleg consecutiu sobre el tracte amb els clients.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El tracte amb els clients.
- **tenor:** interactiu-explicatiu. Minidiàleg i monòleg homogeni d'estil dialògic.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** pega una mirada i després parlem (08:05), fins ara [al mateix temps que 3.] (08:07), el que intentem és a(i)xò (08:15), un dels que hem recomanat (09:06)
- **estereotips particularistes:** tindre totes les seccions (08:17), a vore què has triat (08:46), amb una vessant distinta (09:17)
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** en resumides comptes (08:38), mai te recomanaria (08:52), de volta en quan (09:10), vengansa (09:15), per lo que veuen (09:23), crec que te pot agradar (09:25).

4. Alçant taula al jardí (14:00-14:18).

Ús de la llengua: negatiu en conversa amb l'esposa.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Incidències del treball i alçar taula.

- **tenor:** interactiu. Minidiàleg amb l'esposa.
- **to:** informal.

5. Asseguts, ell i l'esposa, al saló (14:37-16:45).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'afició familiar a la lectura.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg altern amb la dona.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** al voltant dels llibres (14:57), i això ens ha portat (15:04), diguem-ne familiar (15:09), altres mons (15:38), a mi em passa (15:40),
- **estereotips particularistes:** la història d'esta família (14:55), d'eixa imatge mítica (16:39)
- **estereotips convergents:** em sembla que (15:44), petits somnis (16:14)
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** pues sí es pot dir (14:37), reflexe (15:50), de obrir un llibre (15:52), em sentisc [sent] (15:54), algo (16:31), en lo més a prop (16:35), amb unno mateix (16:43)

6. Assegut en una cafeteria del centre comercial amb 2.1. (20:13-20:49).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El consumisme.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** s'ha possat d'acord (20:15)
- **estereotips particularistes:** pareix que tot el món (20:13), roïn (20:17)
- **estereotips convergents:** a mi em sembla que (20:23)

- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** el ascetisme (20:27)

7. En la signatura de llibres de Vicente Muñoz Puelles (21:40-22:12).

Ús de la llengua: negatiu en conversa en castellà.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El llibre i l'interès per als xiquets.
- **tenor:** interactiu. Conversa amb l'escriptor i una clienta.
- **to:** informal, amb distància.

8. Continuació de 7, entrant a la llibreria (22:25-23:44).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Activitats culturals al centre comercial.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni, introduït per demanda de llibres a Begonya (?) en valencià.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** tan sols (22:31), de compra-venda (22:33), també (22:35),
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:** en aquesta llibreria (23:09)
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** dóna'm [dóna-me'n] uns quants (22:27), no deuria ser (22:30), no n'hi ha perquè (22:55), aixina (23:03), además (23:13), l'espírit comercial de un centre (23:21), la cultura deu de [repetit en frases següents] ser (23:24), té que provocar [repetit] (23:32), te fa vore (23:39),

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:** el cartell destacat del llibre de Muñoz Puelles (21: 25)
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: (ídem anterior).

3. Sobre els drets socials: (ídem anteriors).

PARTICIPANT 2.1: esposa de 2 [Matilde]

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** alt.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 45.
- **Grup social o professional:** llibretera.
- **Adquisició:** L2.
- **Procedència geogràfica:** sense dades.

Situacions:

1. Treballant en la llibreria [2 de 2] (07:38-07:58).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem 2 de 2.
- **tenor:** ídem 2 de 2.
- **to:** ídem 2 de 2.

2. Mentre 2 alça taula al jardí [4 de 2] (14:00-14:18).

Ús de la llengua: negatiu en conversa amb 2.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Incidències del treball i alçar taula.
- **tenor:** interactiu. Minidiàleg amb 2.
- **to:** informal.

3. Asseguts, ella i 2, al saló [5 de 2] (15:17-15:34).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'afició familiar a la lectura.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg altern amb 2 (ella només 1 intervenció entre 2 de 2).
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** per a poder viatjar (15:22), de vacances (15:31)
- **estereotips particularistes:**)
- **estereotips convergents:**)
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** tot lo que podem (15:21), per el hemisferi nor(d) un' atra per el hemisferi [tancada] sur (15:26), i bueno (15:28), se n'anirem a Xina (15:33).

PARTICIPANT 2.2: clienta habitual [Pilar]

- **Classe social:** sense dades.
- **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 24.
- **Grup social o professional:** sense dades.
- **Adquisició:** sense dades.
- **Procedència geogràfica:** València? (apitxat).

Situacions:

1. En la botiga de 2 i 2.1 (08:01-08:07/08:47-08:52).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La tria d'un llibre.
- **tenor:** interactiu. Diàleg amb 2.
- **to:** cordial.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** què tal com estem? (08:01)
- **estereotips normatius:** fins ara (08:08),

- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:** aquest (08:48).
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** l'ha vist [l'he vist] (08:49),

PARTICIPANT 3: Pedro Ferrer

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 44.
- **Grup social o professional:** botiguer.
- **Adquisició:** L2. Algunes vocals i: i con una passió (17:46), que la gent consuma [consumisca] (19:05)
- **Procedència geogràfica:** València? (apitxat).

Situacions:

1. En l'aparador de la seua botiga (04:39-05:38).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Orígens i orientació del negoci.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** ací tens al teu al meu xicon (04:52)
- **estereotips normatius:** la meua professió frustrada (04:41),
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** pos no vaig poder ser(-ho) (04:46), una vegà(da) (04:48), me va dir (04:50), pa que l'entrenes (04:53), Sergi [tancada i velar] Bruguera (04:54), con lo cual [repetit (05:34) i en altres situacions] (04:55), después (04:59), barri del Carmen (05:02), i además (05:04), me vaig montar una tenda (05:06), se venia

ropa [tancada] tipo *hippy* (05:09), vaig escomençar (05:16), jo entones (05:19), els harleyanos els skins (05:25), a raí(z) d'entones pues (05:30), ixa satisfacció (05:37)

2. En la botiga, saluda el fill, li dóna instruccions i (ens) el presenta (05:39-05:55).

Ús de la llengua: exclusiu. Però nom del fill: Borja [tancada i velar] (05:50).

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Salutació, instruccions de treball i presentació del fill.
- **tenor:** interactiu. Diàleg amb el fill i presentació als periodistes presents.
- **to:** informal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** hola valent (05:42), muntó (05:54)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** què tal (05:39), pues els pantalons els fiques al puesto (05:45), aixina (05:48),

3. En la rampa del pàrquing del centre comercial, mirant com patinen uns xics i després tornant a la botiga i despatxant (09:40-11:09).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'esperit jove, les tribus urbanes i el negoci.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni i en *off*. Breu intercanvi amb una clienta (els dos en valencià. L'altra diu sudadera, dubtant).
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** sociòleg [pel lèxic, tot i la tancada] (10:19), he con(n)ectat *en* la gent jove (10:59), *en lo* que m'agrada (11:03)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**

- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** me agrà(da) (09:40), me senc (09:46), m'identifique molt en la txent txove (09:56), sóc un *roller* autèntic (10:00), per lo menos (10:03), investigaor de tribus (10:23), mossatros considerem (10:24), tinc catalogaes una treintena de tribus (10:34), i de (e)ixa treintena (10:37), més o menos (10:44), en lo que *m'agrada* (11:03),

4. Muntat en un cotxet de fira (!) (16:55-18:01).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La família.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni d'estil dialògic (molta gesticulació).
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** estic cassat dos voltes (16:56), colatxe [col·legi] (17:35), digam (17:37), jo sin embargo (17:40),

5. Entrant en casa, interromp 3.2. (18:33-19:30).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Vida en família i negoci.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni d'estil dialògic.
- **to:** més informal que els altres monòlegs.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** u [ho] porte fatal sa(p)s (19:21)
- **estereotips normatius:**

- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** te'l càmbie [canvie] (18:33), a mossatros mos agrà(da) (18:42), anar a vore els culs (18:43), que la gent consuma [consumisca] (19:05), més que el ser empresari (19:15), jo ha segut [he sigut] sempre (19:24), se me mintxa [se'm menja] (19:29).

6. Fent festes al nadó (24:15-24:22).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:**
- **tenor:**
- **to:**

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** també té que ser (24:17), què vas a ser comerciant com tun pare? (24:19).

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: (ídem anterior).

3. Sobre els drets socials: (ídem anteriors).

PARTICIPANT 3.1: fill de 3 [Borja]

- **Classe social:** mitjana.

- **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 20.
- **Grup social o professional:** [ajuda son pare].
- **Adquisició:** L2, o llengua no preferent.
- **Procedència geogràfica:** València? (apitxat).

Situacions:

1. Carregant un maniquí pel centre comercial [abans d'1 de 3] (04:07-04:38).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La tradició familiar del negoci.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

2. En la botiga, saluda el pare i en rep instruccions (05:39-05:55).

Ús de la llengua: exclusiu (a penes una frase i dos monosíl·labs).

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Salutació, instruccions de treball.
- **tenor:** interactiu. Diàleg amb el pare.
- **to:** informal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** ié xaval [al pare] (05:43)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** ja ho tens ahí (05:44),

PARTICIPANT 3.2: esposa de 3

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà?.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 24.

- **Grup social o professional:** [exbotiguera i mestressa de casa].
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:** València?

Situacions:

1. En casa, aguantant un nadó (18:05-18:32).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La vida familiar.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni d'estil dialògic [como podéis ver] interromput per 3 en valencià.
- **to:** certa formalitat

Altres dades/apunts per a l'anàlisi:

- El cartell anunciador del llibre de Muñoz Puelles (21:25-21:28) està en català i hi apareix destacada la versió en aquesta llengua.
- 2.2 anomena la llengua valenciano en referir-se a les versions del llibre: hay cincuenta ejemplares de valenciano cincuenta de castellano (07:48).
- Desestimat el Muñoz Puelles, que parla només en castellà i es dirigeix més a una clienta que a 2.

CAPÍTOL 15: llei (tots per igual)

DESESTIMAT PER COMPLET PERQUÈ TOTS ELS PARTICIPANTS PARLEN EXCLUSIVAMENT EN CASTELLÀ (LOCALITZAT A ELX. COMENÇA I ACABA AMB IMATGES D'UN FRAGMENT DEL MISTERI, AL QUAL ASSISTEIX UN DELS PARTICIPANTS).

CAPÍTOL 16: música (tan difícil d'expressar)

PARTICIPANT 1: Conchín Darijo

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:**
- **Grup social o professional:** concertista i soprano.
- **Adquisició:** L2 (vocalisme), oferir-les [oferir-los, a elles] (03:40).
- **Procedència geogràfica:**

Situacions:

1. Fent una classe de cant (02:30-03:20).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** especialitzat: estratègies de fonació i elucubracions sobre la música.
- **tenor:** monòleg acadèmic.
- **to:** formalitat acadèmica mitjana.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** qualsevol (02:55)
- **estereotips particularistes:** eixa posició elevada (02:37), ens vorem prompte eh [la interlocutora: se vorem prompte] (03:13)
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** lo que vos vaig comentar quant [quan] apleguem (02:30), tenim que (02:35), velo del paladar (02:37), sa'n [us en] recordeu que (02:39), encà(ra) (02:40), digam [diguem] (03:01), el amor (03:04)

2. Sobre les imatges d'ella eixint del centre (03:19-03:40).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. La vocació docent.
- **tenor:** monòleg en off.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** m'agrada (03:20), realissada (03:29)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** verdaderament (03:19), el poder compartir (03:22), en atres [amb altres] persones (03:24), me senc [em sent] (03:27), ante tot (03:30), oferir-les [oferir-los, a elles] (03:40),

3. Esperant a l'eixida del centre (03:41-04:13).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Salutacions de final de curs.
- **tenor:** interactiu. Miniconversa amb una companya i amb el pare, que la recull.
- **to:** informal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** adéu (04:02)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** saludos (04:01)

4. En casa, escrivint i llegint música en Braille (08:36-10:00).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. La música en la seua vida.
- **tenor:** monòleg que va d'off a homogeni, després de microdiàleg amb sa mare.
- **to:** certa formalitat en monòleg (microdiàleg sense estereotips).

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**

- **estereotips normatius:** de molt lluny (09:13), lluita (09:38)
- **estereotips particularistes:** de ma vida (09:27), en certa mida [mesura] (09:29),
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** dis-me (08:37), pues (09:33), tamé ixa dificultat (09:36), me permetix (09:46), altres atres [anticorrecció!] cultures (09:50),

5. Abans o després de tocar l'arpa (15:06-17:13 / 17:42-18:47).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Els valors expressius de la música i la seua condició de cega.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** formal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** abans (15:12), magnificades (15:26), tan sols (15:44), el soroll de les paraules (16:58), se pot gaudir (17:45)
- **estereotips particularistes:** este problema (15:14), imàtxens (18:28)
- **estereotips convergents:** endavant (15:41)
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** n'hi han atres factors (15:47), dependixes (16:01), de ixos mitxos [d'eixos mitjans] (16:04), i entonses (16:09), en uno mateixa [amb un mateix] (16:13), fora de lo común (16:47), no te permetixen (17:02), maravillosa (17:08), d'algun modo (17:10), se pot disfrutar [correcció: normatius] (17:43), melancolia (17:50), per supost (18:03), o el aire (18:21), no hi ha que (18:33), la purea del propi sonido (18:42),

6. Eixint de casa amb els pares i viatjant-hi amb el cotxe, amb un interval d'imatges d'ella cantant al piano [27:00-27:35] (26:40-28:07).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Preparatiu del viatge amb cotxe i el paisatge.
- **tenor:** interactiu. Conversa amb els pares.

- **to:** informal, familiar.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** què és lo que n'hi ha què's veu? (27:46), aixina jo tamé (28:04) estic un poquet cansà (28:06)

7. Sobre imatges d'un descans en la carretera i d'ella cantant al piano (28:13-28:40).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. La família, la música i la fe com a pilars existencials.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** formal.

Anàlisi de variants: (més les de les altres situacions)

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:** no tindria ningun sentit la meua vida (28:38)
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** fonamentals (28:29),

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social:

3. Sobre els drets socials:

Altres: la mare i el pare, amb qui conversa en les darreres situacions, fan ús d'un vernacle pur. També la companya de treball de la situació 2.

PARTICIPANT 2: Paco Lluís

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 35.
- **Grup social o professional:** cantant rock i mestre.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:**

Situacions:

1. Assegut en el wàter (04:35-05:30).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. La tècnica de composició.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** informal, tirant a vulgar.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** m'apone faig la nyola (04:59), molt guatxis no? (05:11)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** pos [pues, doncs] (04:35), digam que (04:41), bueno [04:43], currar (04:56), me sente ací (04:58), aixina (05:10), me fíque a tocar (05:13), tot lo que me ve (05:17), ix d'ahí (05:28),

2. Després de pujar a un rocòdrom, davant unes pedres-trofeu (10:02-11:06).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat: l'afició a l'escalada.
- **tenor:** monòleg homogeni.

- **to:** informal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** seria acollonant, vamos (10:22), un poquetet (10:26), xe, pos no (10:54)
- **estereotips normatius:** i després (10:40), compartir *en* els teus companys (11:01)
- **estereotips particularistes:** xicotets trofeus (10:27)
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** una montanya de huit mil metres (10:07), aquelles maravelles (10:12), el Himalaia (10:15), què és lo que se veu (10:20), que jo fas (10:31), del pico que puge (10:39), no n'hi ha res dalt de una cubmbre (10:56), compartir en els teus *companys* (11:01)

3. En casa, amb la filla (11:07-12:03).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric.
- **tenor:** interactiu en miniconversa amb la filla i monòleg homogeni.
- **to:** informal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** ací tens al meu pinyol [filla] (11:20)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** pues, hasta el gorro (11:39), per ahí, arribar a la matinà (11:53),

4. En un bar, fent la partida de truc amb la colla (18:52-20:21).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. La colla, el truc.
- **tenor:** interactiu barrejat d'homogeni, tractat com a interactiu.
- **to:** informal jocós.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** collons [en paremiologia] (20:20)
- **estereotips normatius:** es trasllada (19:49)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** bona vesprà (18:52), muy buenas com va l'assunt (19:00), l'aspraeta [la vespradeta] nya que [n'hi ha que] cobrir-la un poquetet (19:21), en [amb] els amigatxos (19:26), jo ha matat eh (19:35), en el escenari (19:50), tens que entrar ara (19:57), barco (20:16)

5. Al local d'assaig (20:32-21:29).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Filosofia i nom del grup Bajoqueta rock.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** una mica més formal al principi (racionalitza que el grup siga de conya).

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** de una manera molt conyera (21:01), de categoria superior (21:28)
- **estereotips normatius:** allò que digam recollim (20:44), un espectacle (20:52)
- **estereotips particularistes:** transmetre eixa filosofia (20:38),
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** visquem [vivim] (20:34), que no es perga [perda] (20:40), lo cotidià (20:42),

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:** Bajoqueta rock el millor grup de rock en valencià que n'hi ha (04:48), com cantem en valencià i de alguna manera volem demostrar tot lo que està dins de un poble Bajoqueta rock és de categoria superior (21:21).

- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. **Sobre la identitat social:** (ídem anterior).

3. **Sobre els drets socials:** (ídem anteriors).

PARTICIPANT 3: Francisca Cabrera

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 55.
- **Grup social o professional:** cantant i baixista.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:** .

Situacions:

1. **Fent feines de casa (05:48-07:08).**

Ús de la llengua: negatiu.

Factors:

- **camp:** genèric. La música en casa i el fill.
- **tenor:** monòleg en off i homogeni.
- **to:** certa formalitat.

2. **Continuació d'1 (07:34-08:33).**

Ús de la llengua: negatiu.

Factors:

- **camp:** genèric. La carrera d'actriu i els inicis en la música amb el marit.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

PARTICIPANT 4: Héctor Séssare (la fitxa apareix entre les situacions 1 i 2 de 3)

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** alt [psicòleg].
- **Sexe:** home.

- **Edat:** +- 25.
- **Grup social o professional:** compositor i músic.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:**

Situacions:

1. En l'estudi (12:11-14:33).

Ús de la llengua: negatiu.

Factors:

- **camp:** genèric. La passió per la música.
- **tenor:** interactiu, simulant una entrevista amb si mateix.
- **to:** certa formalitat.

2. En l'habitació del piano, mentre els pares practiquen (24:51-25:42).

Ús de la llengua: negatiu.

Factors:

- **camp:** genèric. La il·lusió de triomfar en la música.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

PARTICIPANT 5: Héctor Cañete (la fitxa, primera del cap., apareix en 01:38)

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 53.
- **Grup social o professional:** pianista i compositor.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:** Buenos Aires.

Situacions:

1. Assegut al piano (22:31-24:38).

Ús de la llengua: negatiu.

Factors:

- **camp:** genèric. La música en la seua vida.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideogemes:** les proposicions ideològiques que es pugen inferir dels exemples i que en sintetitzen la càrrega ideològica.
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: (ídem anterior).

3. Sobre els drets socials: (ídem anteriors).

CAPÍTOL 17: bessons (una unitat però doble)

PARTICIPANT 1: Manuel Núñez

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** alt.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 48.
- **Grup social o professional:** professor d'antropologia física.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:** sense dades.

Situacions:

1. Explicant l'embaràs simple i el de bessons amb diapositives (0:22-0:38).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** especialitzat.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg d'esquena, explicant la diapositiva que mira.
- **to:** formal.

2. Continuació d'1, després d'1 de 2 (01:15-01:48).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem 1.
- **tenor:** ídem 1.
- **to:** ídem 1.

3. Continuació de 2 i anteriors (09:53-10:06).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem 1 i 2
- **tenor:** semblant anteriors, però més interactiu: discuteix una mica amb 2 al final de l'explicació.
- **to:** ídem 1 i 2.

4. Continuació de les anteriors (10:08-11:02).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem anteriors.
- **tenor:** explicatiu-interactiu. Diàleg especialitzat, amb predomini de 2 (crec).
- **to:** certa formalitat, potser menys que en les anteriors.

5. Continuació de les anteriors (18:50-19:57).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem anteriors.
- **tenor:** més interactiu (ja no sé qui és qui).
- **to:** tocs d'informalitat [conversa] i de formalitat [especialitzat].

6. Ídem 5 (24:43-25:42).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem 5.
- **tenor:** ídem 5.
- **to:** ídem 5.

PARTICIPANT 2: Javier Núñez

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** alt.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 48.
- **Grup social o professional:** professor d'antropologia física.
- **Adquisició:** no.

- **Procedència geogràfica:** sense dades.

Situacions:

1. Explicant la bessonada amb diapositives, junt amb 1 (00:46-01:15).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem 1 d'1.
- **tenor:** ídem 1 d'1.
- **to:** ídem 1 d'1.

2. Continuació d'1 (09:36-09:53).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem 1.
- **tenor:** semblant anteriors, però més interactiu: discuteix una mica amb 1 al final de l'explicació d'1.
- **to:** ídem 1.

3. Continuació de les anteriors (10:08-11:02).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem anteriors.
- **tenor:** explicatiu-interactiu. Diàleg especialitzat, amb predomini d'ell (crec).
- **to:** certa formalitat, potser menys que en les anteriors.

4. Continuació de les anteriors (18:50-19:57).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem anteriors.

- **tenor:** més interactiu (ja no sé qui és qui).
- **to:** tocs d'informalitat [conversa] i de formalitat [especialitzat].

5. Ídem 5 (24:43-25:42).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem 5.
- **tenor:** ídem 5.
- **to:** ídem 5.

PARTICIPANT 3: Mónica Samudio

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** alt.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 24.
- **Grup social o professional:** periodista i escriptora.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:** sense dades.

Situacions:

1. Llig un text seu sobre imatges *oníriques* referides al contingut (02:03-02:52).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric, molt *literari*.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg en *off*.
- **to:** formal.

2. En casa, prenent café amb 3 i 2-3.1, que la presenta i hi conversa (03:24-03:52).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La semblança extrema i la unió familiar.

- **tenor:** a cavall entre el monòleg altern i la conversa.
- **to:** certa formalitat.

3. Pel carrer, fins el lloc de treball (11:12-11:19).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els caràcters contraposats d'ella i la germana.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

4. Continuació de 3, entrant al lloc de treball (11:35-11:55).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El treball d'ambdues.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni, interromput per la salutació a una companya.
- **to:** certa formalitat.

5. Al lloc de treball (12:22-13:41).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La casa de la infantesa.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

6. Prenent una copa en un local (19:58-21:13).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Les relacions amb l'altre sexe.

- **tenor:** interactiu. Conversa entre elles i amb dos bessons xics [la situació comença amb una de les dos fent un monòleg homogeni].
 - **to:** informal.
-

PARTICIPANT 4: Guisela Samudio

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** alt.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 24.
- **Grup social o professional:** dissenyadora gràfica.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:**

Situacions:

1. Pel carrer, fins el lloc de treball (11:20-11:33).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els caràcters contraposats d'ella i la germana.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

2. Continuació d'1, entrant al lloc de treball (11:57-12:05).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El treball d'ambdues.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

3. Continuació de 2, al lloc de treball (12:06-12:21).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'afició literària de la germana.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** més informal.

4. Prenent una copa en un local (19:58-21:13).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Les relacions amb l'altre sexe.
- **tenor:** interactiu. Conversa entre elles i amb dos bessons xics [la situació comença amb una de les dos fent un monòleg homogeni].
- **to:** informal.

5. En casa, cara a cara amb la germana (25:42-25:57).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El fet de ser bessones i les relacions amb el cercle íntim.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni [mirant la germana].
- **to:** neutre.

PARTICIPANT 5: María Rosa Lara

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 38.
- **Grup social o professional:** mare de bessons i besonada de tres [ha estat hostessa de vol].
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:** Màlaga.

Situacions:

1. Passejant pel carrer amb la triple besonada en carret (04:04-06:23).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La família, l'abandonament de la professió i la cura dels petits.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni i en *off*, amb alguna interacció amb els nadons.
- **to:** certa formalitat.

2. En casa (13:57-15:14).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'embaràs dels tres, el primer aniversari i l'embaràs de dos.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg d'estil dialògic i interacció amb nadons.
- **to:** més informal.

3. Tornant a casa amb els tres (21:57-23:39).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La relació amb els xiquets i entre ells.
- **tenor:** explicatiu-interactiu. Homogeni i amb els fills.
- **to:** més informalitat.

PARTICIPANT 6: Trini Mascarell

- **Classe social:** mitjana?
- **Nivell cultural:** mitjà-baix.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 75.
- **Grup social o professional:** jubilada.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Terrateig.

Situacions:

1. Esperant i pujant a l'autobús (06:30-07:05).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La visita a la germana.
- **tenor:** interactiu (primer amb l'equip de rodatge i després amb el conductor)
- **to:** informal, però no familiar.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** colló si ve buit (06:31), miraa, ai mare el que ve (06:34), ei [llastimós] (06:58),
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** ja està ahí l'autobús (06:30), a vore la moa germana (06:44), en [amb] ella (06:47), pues farà [deu fer] un mes (06:52), no m'ancontre bé (06:59), trillices [interdental] (07:05)

2. Viatjant amb l'autobús (07:06-07:32).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric.
- **tenor:**
- **to:**

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** tres trillizas [pronúncia cast.] (07:07), al tindre al part este tan ruín (07:10), entonses (07:20), m'auela (07:22),

3. Al camp, amb altres dones, collint herbes i tornant al poble (15:26-17:20).

Ús de la llengua: parcial. Parlen en valencià i canten en castellà.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La infantesa de bessones.
- **tenor:** interactiu. Conversa, sobretot amb la germana, però també per a la càmera.
- **to:** informal-públic.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** quan jo cascava a tots els que (a)naven a pegar-te [rient] (16:30)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** ancà'n tinc jo [encara en tinc jo] (15:44), en el congela(d)or (15:47), molt guapetes (16:00), a les a(l)tres (16:03), mo n'em [ens n'anem] a fer coques (16:05), pa que no perguérem al carinyo (16:23), ha segut valenta [he sigut] pa que no el [et] tocara ningú (16:50), al fer-mos més velles (17:14), pos mos coneguem (17:18)

4. En casa, fent coques juntes i amb les nétes de 7 (17:22-18:48).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Les coques, elles, les nétes...
- **tenor:** explicatiu-interactiu. Entre monòleg altern i conversa.
- **to:** informal-públic.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

5. Pel carrer, les quatre de 4 (23:50-24:42).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La bessonada natural i la clonació (estan fent ovelletes germanes, (24:20))
- **tenor:** ídem 4.
- **to:** ídem 4.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

6. Continuació de 5 (26:26-26:51).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem 4 i 5.
- **tenor:** ídem 4 i 5.
- **to:** ídem 4 i 5.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips. Però diu: per això la defensava (26:37)]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes: Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: (ídem anterior).

3. Sobre els drets socials: es declara contrària a la clonació, fins i tot d'animals, per motius religiosos (situació 4).

PARTICIPANT 7: Suni Mascarell

- **Classe social:** mitjana?

- **Nivell cultural:** mitjà-baix.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 75.
- **Grup social o professional:** jubilada.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Lorxa.

Situacions:

1. Esperant la germana que ve amb autobús (07:35-08:34).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La visita a la germana.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg
- **to:** informal, però no familiar.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** tres bessones (07:36) [enfrent de les trillizas de 6]
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** de mosatros (07:48), m'auela mos va donar (07:49), en Tarrateig [a Terrateig] (07:56), no hi havien dine(r)s (08:03), derrere d'esta montanya (08:19), m'auela fea lo impossible pa que mos puguérem vore (08:23), jo m'ha quedat en Lorxa (08:27),

2. Esperant l'autobús i rebent la germana (08:48-09:27).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'arribada de la germana.
- **tenor:** interactiu. Conversa intrascendent amb les nétes i rebuda de la germana.
- **to:** informal-familiar.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

3. Al camp, amb altres dones, collint herbes i tornant al poble [ídem 3 de 6] (15:26-17:20).

Ús de la llengua: parcial. Parlen en valencià i canten en castellà.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La infantesa de bessones.
- **tenor:** interactiu. Conversa, sobretot amb la germana, però també per a la càmera.
- **to:** informal-públic.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** am defendia [em defenia. L'apunte per contrast amb 6 de 6 i amb: defenent-me (16:43)] (16:33),

4. En casa, fent coques juntes i amb les nétes de 7 (17:22-18:48).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Les coques, elles, les nétes...
- **tenor:** explicatiu-interactiu. Entre monòleg altern i conversa.
- **to:** informal-públic.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

5. Pel carrer, les quatre de 4 (23:50-24:42).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La bessonada natural i la clonació.
- **tenor:** ídem 4.
- **to:** ídem 4.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

Altres dades/apunts per a l'anàlisi:

- Desestimats els bessons de la situació 4 de 2 (castellà, breu) i les nétes de 6 i 7, perquè tot i que són joves i fan un ús exclusiu de la llengua, les intervencions són molt breus i clarament vernacles (uela, a soles, etc.).

- Cap tendència a model en tot el capítol (2 Pp vernacles i 2 Ps desestimats ídem, la resta en castellà).

CAPÍTOL 18: perruqueria (psicòlegs de tisora)

PARTICIPANT 1: Ramón García

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà?
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 25.
- **Grup social o professional:** perruquer i raper.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:** Torrent (però no se sap si hi és nat).

Situacions:

1. Alçant-se de matí (00:58-01:58).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Es presenta.
- **tenor:** explicatiu. Cançó rap, amb base rítmica verbal de ?
- **to:** informal-divertit.

2. Esperant i viatjant amb l'autobús i posant-se a la faena en la barberia (13:44-14:54).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'autobús i el treball.
- **tenor:** ídem 1.
- **to:** ídem 1.

3. En la perruqueria (24:50-25:56).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El treball a canvi de jocs de vídeo. Els vídeo-jocs.
- **tenor:** ídem anteriors.
- **to:** ídem anteriors

PARTICIPANT 2: Eva Ferrer

- **Classe social:** mitjana-bé.
- **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 25.
- **Grup social o professional:** perruquera.
- **Adquisició:** L1/L2 (obertes, però algunes /s/ per /z/ en zona que no apitxa! En la situació 3 alternen en la mateixa paraula).
- **Procedència geogràfica:** l'Alcoià.

Situacions:

1. Contemplant la panoràmica de l'Alcoià des de la terrassa de casa (02:18-03:08).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El bon dia, els dàtils...
- **tenor:** interactiu. Conversa amb son pare (2.1)
- **to:** informal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** ahí (02:25), dóna-me'n uno (02:34),

2. Al camp, fent kung-fu i a la perruqueria, fent-ne i treballant (03:11-03:53).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El treball.

- **tenor:** explicatiu. Monòleg en *off* i homogeni interromput per salutació.
- **to:** tensió formalitat pública (estereo. normatius) informalitat (ind. registre).

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** superfashion (03:52)
- **estereotips normatius:** visc a Cocentina però tinc la meua *peluqueria* ací en Alcoi [repetit] (03:26), m'agrada molt [sist. en altres situacions] (03:44),
- **estereotips particularistes:** esta és Lilian, la meua oficiala (03:35)
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** sóc peluquera (03:25), visc a Cocentina però tinc la meua peluqueria ací en Alcoi (03:26), después tinc un atra oficiala (03:37), tot lo que tu viugues en el monyo (03:48), i además (03:50)

3. Treballant en la perruqueria (06:57-08:20).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La preparació i el treball de perruquera.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni, llevat de comentari amb una clienta.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** una vegada (07:49)
- **estereotips particularistes:** de fer faena pa una persona (07:42)
- **estereotips convergents:** a fer feina (07:28)
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** què'l posse [què et pose] (06:58), em ve de vocació vamos (07:17), entonses (07:21), acadèmia (07:23), em va proposar el montar-se la peluqueria les dos (07:35), de fer faena pa una persona (07:42), i bueno (07:46), mos van ajudar (07:57), s'anem [ens anem] a dinar (08:16),

4. En casa dels pares, a dinar amb una amiga/companya (16:49-18:03).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Coses de casa.
- **tenor:** interactiu. Conversa sobretot amb el pare.
- **to:** informal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:** he estat pensant este matí (17:35)
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** estem cansades de fer faena (17:30), en el auelo [amb l'avi] (17:37), s'assentava ahí (17:39), el dia que tu'l [tu et] cases (17:45), bueno pues (17:48), el tratge [un poc ensordit] (17:51),

5. Passejant amb el cotxe (18:15-18:57).

Ús de la llengua: exclusiu. Excepció paremiològica: al pie del cañón (18:42)

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'afició al Buggy i la família.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** tensió, més aviat informal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** tan xula (18:56)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:** des de xicoteta (18:35)
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** els fins de semana en el meu cotxe en la meua gossa (18:16), es [ens] portem molt bé (18:26), m'han apoiat molt (18:36), i aunque (18:47),

PARTICIPANT 2.1: pare de 2.

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà-baix.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 64.
- **Grup social o professional:** [datiler].
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** l'Alcoià.

Situacions:

1. Al capdamunt d'una palmera, mentre la filla mira la panoràmica [1 de 2] (02:17-03:08).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els dàtils i la vista panoràmica.
- **tenor:** interactiu. Conversa intrascendent amb la filla.
- **to:** informal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** hola bon dia matinereta (02:19), clariu (02:53), hale (03:07)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** que vista més bona (02:21), a vore (02:27), pa tallar una rameta (02:29), vols que el tire [et tire] un datilet (02:30), ja n'hi han de madurs (02:32), nyas agarra-ló (02:34), tasta-lós i voràs (02:37), si t'agraen (02:39), t'has donat cónter [t'has adonat] es dies estos (02:44), fija't [velar] bé i voràs (02:50), hasta [fins i tot] el fum (02:51), encà(ra) ho voràs més perfecte (02:56),

2. En casa, discurs patern dramatitzat (07:50-07:57).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La seua ajuda per muntar la perruqueria.

- **tenor:** interactiu, tot i que sols parla ell.
- **to:** informal, però seriós.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** si vols montar-te una peluqueria (07:53),

3. Feinejant amb dàtils (15:08-16:46).

Ús de la llengua: exclusiu. Excepció “paremiològica”: la dona va dir adelante (16:03)

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Les il·lusions de joventut i la dedicació al dàtil.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni d’estil dialògic (registre).
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** i què passa [extradiegètic] (15:17)
- **estereotips normatius:** lo que jo feia [!! casualitat?] en l’empresa (15:50)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** pos resulta que (15:08), com hi ha que fer uno de tot (15:10), corria en bicicleta (15:13), en l’equipo cervessa Àguila (15:18), aixina (15:32), lo que passa (15:35), i tens que tindre (15:38), entonces (15:45), vols que es dediquem a atres coses (15:59), vaig entropessar en una bona família (16:06), tu vols ser datilero (16:12), palmerero ja sóc (16:14), i ahí és quan vaen començar (16:20), lutxar [lluïtar] (16:25), ham [hem] anat prosperant (16:27), vàries coses (16:43), i sinó(s) (16:45)

4. Saludant la filla i la companya que van a dinar i parlant-hi [4 de 2] (16:49-18:03).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem 4 de 2.
- **tenor:** ídem 4 de 2.
- **to:** ídem 4 de 2.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips].

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

PARTICIPANT 3: Renée Vila

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà-altet.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** 42.
- **Grup social o professional:** perruquera.
- **Adquisició:** L1/L2. Accent francès, però no sabem la llengua de casa. Fa 14 anys que resideix a Llocnou de Sant Jeroni.
- **Procedència geogràfica:** Gandia (però ha passat la infantesa a Nova Caledònia)

Situacions:

1. Treballant a la perruqueria (04:03-05:05). [En valencià des de 04:34]

Ús de la llengua: parcial. En francès fins (04:34), després que una clienta li demane que parle en valencià.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Orígens i establiment al poble.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni, amb un parell d'interrupcions de les clientes.
- **to:** informal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** bueno (04:34), en Llocnou [molt oberta, quasi /a/] (04:37), la peluqueria (04:38), quilòmetros (04:44), pues eh (04:47), molt guapet (04:52), en tota la gent del poble (04:55), no tardaré mol(t) (05:04).

2. Passejant pel carrer/camp (08:22-09:49).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El negoci.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni d'estil dialògic.
- **to:** certa formalitat poc seriosa.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** la perruqueria (08:59, 09:06, 09:08)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** peluqueria (08:23), que li dien Pepita (08:29), entonces (08:30), que ana(v)en a la peluqueria (08:35), rúbies platino (08:41), pa les negres (08:43), el ser blanques (08:49), pues de ahí trobe jo (08:52), lo que és (08:58), tots los dies (09:02), i después (09:10), montar ací (09:13), la gent estava posà(da) (09:17), en eixe terreno (09:35), elles mateixa (09:37), m'ha fet [m'he fet] (09:41),

3. Veent cinema casolà (09:52-11:36).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La vida entre Caledònia i València.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat?

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** xicotiua (10:32)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** per la isla antes de vindre pac a Espanya (09:56), pues mos reuníem totes (10:26), estic en València i soles la olor que desprendia (10:48), es domenges (11:08), em ficava els pèls de punta (11:13), a punt d'anar-mo'n (11:17), mos feen quedar (11:31)

4. Tallant els cabells a una clienta (22:15-23:07).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El pentinat i l'humor de la vídua recent.
- **tenor:** interactiu. Conversa desigual (ella de vosté, l'altra de tu).
- **to:** respectuós.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** el monyo (22:17), un poquetiu no (22:27), té que alçar un poquet el humor (22:55),

5. Agranant la perruqueria, para per a parlar (23:20-24:13).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'afectivitat clientes-perruquera.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat-seriositat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** un psicòleg més (23:32)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** peluqueria (23:27), el dónes cónter que [t'adones que] (23:45), carinyo (23:50), al fi i al cap (23:57), el carinyo és mútuo (24:09),

6. Baixant amb la família, que ha anat a recollir-la i tancant (24:15-24:43).

Ús de la llengua: total o parcial.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Que han vingut per ella.
- **tenor:** explicatiu-interactiu.
- **to:** informal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** qu'està'hí [que està ahí] (24:15), vale? (24:20), mo n'anem pac a casa (24:30),

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:** el tendal diu: Renée perruqueria (ella alterna normativa i vernacla).
- **Ideologemes:**

- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: en la situació 3, es refereix a la seua família com a espanyols, a anar de Caledònia al poble com tornar a Espanya. Per exemple: em sentia espanyola (10:33)

3. Sobre els drets socials:

PARTICIPANT 4: José Antonio Asins

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà-altet.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 45
- **Grup social o professional:** perruquer i modista.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** València? Apitxat.

Situacions:

1. Treballant en la perruqueria (05:35-06:54).

Ús de la llengua: total o parcial.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Orígens i realització de la “vocació” perruquera.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg en *off* i homogeni.
- **to:** més formal en *off*.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** superagust (06:48)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** peluquer (05:37), va sentar com una bomba bueno (05:39), pues (05:42), jo me vaig fer el ànimo (05:47), claro (05:57), això tens que provar (05:58), después que jo (06:07), jo m’ha criat (06:09), els meus auelos (06:11), en ves de monyos teles (06:16), de ahí raere (06:25), escomencí en la peluqueria de una forma (06:28), al ficar-me en relacions (06:34), montar un centro de estètica

(06:38), entonces me vaig traure el títol (06:41), i hasta hui (06:45), me identifique (06:49), i nada ací estem fent monyos (06:51).

2. Treballant amb una clienta (12:06-13:41).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'estètica i la psique.
- **tenor:** explicatiu, amb breu introducció adreçada a la clienta.
- **to:** formal, seriós.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:** la peça que li he col·locat a esta senyora se diu (12:18)
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** ja estic ací (12:06), pa donar volumen (12:27), calvice (calvície) [interdental] (12:40), més sério de lo que pareix (12:42), calvos (12:47), hasta (12:52), la gent se devia de concienciar (13:20), i antes (13:23), agarrar una depressió (13:25),

3. Fent de sastre amb una fallera (19:05-21:22).

Ús de la llengua: exclusiu. S'adreça en valencià a la fallera, que coneix d'abans i li contesta en castellà (21:21).

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** les activitats falleres.
- **tenor:** monòleg homogeni i breu intercanvi.
- **to:** neutre.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:** he sigut pressident (20:19) [no: vernacle]
- **estereotips convergents:**

- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:** obres de teatre en valencià (20:44).
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: diu que en la falla organitzen activitats culturals, i posa l'exemple de l'exposició del 9 d'octubre, dedicada en aquella ocasió a la pilota valenciana (20:30-20:37)

3. Sobre els drets socials: (ídem anteriors).

Altres dades/apunts per a l'anàlisi:

- Desestimats:
 - P2: l'amiga superfashion. Vernacle sense estereotips, amb entonació *megapija* (situacions 3 i 4).
 - P4: amics xarrant al casal (breu vernacle sense estereotips) i breu monòleg de la dona allí també (castellà) (21:22-22:17). També la professora de perruqueria del fill, d'una acadèmia de València (05:14-22)
- P4 parla en valencià amb el fill (la mare en castellà), a qui anomena Borja [velar] i amb la fallera que parla castellà.

CAPÍTOL 19: herència (deixant constància)

PARTICIPANT 1: Antonio Escandell

- **Classe social:** alta.
- **Nivell cultural:** alt.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +-90.
- **Grup social o professional:** exempresari de la taronja.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Carcaixent.

Situacions:

1. En la *Peña deportiva* (00:23-01:27).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Passat i present de la taronja a Carcaixent.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** en anglès orange [pronunciat a l'anglesa] en alemà Apfelsine [ben pronunciat] (00:27), quant era jove (00:39), després a París (00:43), unes temporaes para poder (00:46), lo que era (00:49), la penya deportiva de Carcaixent (00:55), i me reunisc [alterna amb es diu i altres] (00:58), en [amb] uns bons amics (01:01), per eixemple (01:04), exportaors de taronges (01:07), en Carcaixent quants ne queden (01:11), l'any sixanta-tres n'hi (ha)vien trenta-cinc (01:15), atres tants almassens (01:21), i ademés (01:25)

2. En la penya, s'asseu en una taula on hi ha el germà jugant a escacs (07:13-07:33).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Presenta el germà i li proposa de fer un passeig.
- **tenor:** interactiu. Primer als periodistes, després al germà.
- **to:** més informal que abans.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

3. Pel magatzem (08:05-08:38).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El negoci familiar.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** neutre.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

4. En el magatzem i en l'estació (08:38-09:22).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Continuació de 3.

- **tenor:** explicatiu-interactiu. De monòleg altern a conversa amb 1.1 per al programa.
- **to:** neutre.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

5. Passejant pels horts i mirant fotos en un cobert (19:56-23:34).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Passat i futur del negoci.
- **tenor:** interactiu-explicatiu. Conversa amb el germà i monòleg homogeni.
- **to:** de més a menys informal.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:** vicissituds [monòleg] (22:58)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:** diu els noms de la taronja en cinc idiomes, començant pel valencià (sic) i sense incloure el castellà.
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: (ídem anterior).

3. Sobre els drets socials: (ídem anteriors).

PARTICIPANT 1.1: germà d'Antonio Escandell [Pepe]

- **Classe social:** alta.
- **Nivell cultural:** alt.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +-75.
- **Grup social o professional:** exempresari de la taronja.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Carcaixent.

Situacions:

1. En la penya, una taula jugant a escacs on s'asseu el germà [2 d'1] (07:13-07:33).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Rep el germà i l'escolta.
- **tenor:** interactiu. Amb el germà.
- **to:** informal.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips, ni tan sols no normatius: intervenció molt breu]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

2. Pel magatzem [3 d'1] (07:35-08:06).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El negoci familiar.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.

- **to:** neutre.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** molt rebonica (07:49)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** estem en l'almassén (07:35), a principi de sigle (07:39), en el any (07:40), i después (07:44), perquè n'hi havia (07:51), una maravilla (07:53), mo(v)iment (07:55), mossatros vàem seguir (08:01),

3. En el magatzem i en l'estació [4 d'1] (08:38-09:22).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Continuació de 3.
- **tenor:** explicatiu-interactiu. De monòleg altern a conversa amb 1.1 per al programa.
- **to:** neutre.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** t'anrecordes [te'n recordes] (08:38), turno (09:16), tenien que carregar uns pel matí i uns atres per la vesprà(da) (09:18),

4. Passejant pels horts i mirant fotos en un cobert [5 d'1] (19:56-22:57).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Passat i futur del negoci.

- **tenor:** interactiu-explicatiu. Conversa amb el germà i monòleg homogeni.
- **to:** de més a menys informal.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: (ídem anterior).

3. Sobre els drets socials: (ídem anteriors).

PARTICIPANT 2: Ricardo Sanchis

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +-55.
- **Grup social o professional:** guitarrer.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** l'Horta.

Situacions:

1. En el seu taller de guitarres (02:23-03:18).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'ofici i els antecedents familiars.

- **tenor:** interactiu breu amb el fill i, sobretot, monòleg homogeni.
- **to:** informal, però no familiar.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** hale pues ben fetet (02:27)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** hale pues (02:27), que és pa qui és i i té que tocar bé (02:29), a partir d'ahí montar aros (02:41), aixina és que ànimo i d(e)ixa-la (02:46), el ofici (02:50), el vaig dependre de m'auelo (02:52), jo seguixc en les guitarres (02:57), entonses (03:00), montà un talleret (03:09), i después (03:11),

2. En el taller (03:28-03:48).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La infantesa envoltat de guitarres.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni d'estil dialògic.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** pues ma mare (03:34), sempre txuant en les guitarres (03:42),

3. Amb la dona, que se'n va, i amb un client, (03:50-04:28).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Presenta la dona i mostra la guitarra al client.

- **tenor:** interactiu. Conversa amb un jove client.
- **to:** cordial.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

4. Al cotxe, amb sa mare (09:30-11:15).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La família i el negoci.
- **tenor:** explicatiu-interactiu. De monòleg altern a conversa.
- **to:** neutre.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

5. En casa, primer deixa la mare amb la dona i després al taller privat (14:25-15:19).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La satisfacció del treball ben fet.
- **tenor:** interactiu-explicatiu. Microconversa i monòleg homogeni.
- **to:** de més a menys informal.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

6. A taller privat [continuació de 5] (23:38-26:06).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'ofici com a herència.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

7. En el Palau de la Música de València, després de lliurar la guitarra i mentre la toca Fernández (27:09-28:08).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'amor a la guitarra i a l'ofici.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** formal-seriós-entusiasta.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**

- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: jo tinc un taller de guitarres en l'horta valenciana (02:31), la meua dona Araceli [interdental] (02:36), m'auelo Ricardo Sanchis Nàcher (02:54).

3. Sobre els drets socials: (ídem anteriors).

PARTICIPANT 3: Gabi Martínez

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 33.
- **Grup social o professional:** agricultor i viticultor [ecocultius].
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:** sense dades.

Situacions:

1. Treballant al camp (04:42-07:06).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat. Les terres i l'agricultura ecològica.
- **tenor:** explicatiu-interactiu. Monòleg homogeni d'estil dialògic (¿no?) i minidiàleg amb el seu germà i soci Andrés, a qui presenta.
- **to:** seriós (agricultura ecològica) i informal (monòleg i sobretot minidiàleg).

2. Acompanyant la xiqueta al col·legi amb cotxe (11:18-12:09).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Canta una cançoneta a la xiqueta i en parla de l'educació i les arrels al territori.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

3. En una parada en la faena, amb el germà (12:28-14:04).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric.
- **tenor:** explicatiu-interactiu. De monòleg altern a conversa-discussió amb el germà
- **to:** de més a menys formal.

4. En el celler i en casa (16:59-19:51) [breu intervenció de la dona entremig del seu monòleg, també en castellà (18:37-19:05)].

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat (celler). El celler, la casa, la família.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

5. Al camp, amb una panoràmica de ceps joves (28:19-28:56).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Filosofia de vida i herència per als fills.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.

- **to:** formal-seriós.

Altres dades/apunts per a l'anàlisi:

- P1 diu: he procurat (19:59), mentre que P2: això no ho ha [he] pensat encara (20:25).
 - Després de la situació 1 hi ha una breu tertúlia sobre l'agricultura a Carcaixent (01:29-02:10), en la qual tots parlen vernacle sense estereotips normatius. Destacable que el primer diu botiga (01:37)
- P2: desestimat el fill (breu vernacle sense estereotips en la situació 1), la dona i la mare, que tot i que protagonitzen una situació (15:23-16:50) no ixen del vernacle sense estereotips (la dona podria ser L2).
 - El client que compra la guitarra, Antonio Fernández, diu: hasta pronte (04:18) en la conversa al taller amb P2, mentre que diu: m'agrada molt, ben equilibrada, i a més (26:22-25) quan la prova al Palau de la Música de València. Apareix el rètol "Antonio Fernández interpreta "La serenor" del valencià Vicente Asensio", música que és la banda sonora del capítol.
- P3: vegetarià que aspira a l'autosuficiència.

CAPÍTOL 20: risc (buscadors de sensacions)

PARTICIPANT 1: José López “el portugués”

- **Classe social:** mitjana-bé.
- **Nivell cultural:** mitjà?
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 66.
- **Grup social o professional:** pirotècnic.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** pare portugués, ell sense dades.

Situacions:

1. Al camp, provant coets i comentant amb el fill i el nét (00:29-00:46).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El tro.
- **tenor:** interactiu. Conversa amb un fill i un nét.
- **to:** informal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** ié Enrique (00:31), canya [força, volum] (00:34)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** pues (00:44),

2. Al mateix lloc que 1, a soles (00:47-02:00).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Futur del negoci i primer contacte.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** se quedarà (00:52), del tio (00:53), jo ja m'ha retirat (00:54), entonses (00:57), antes (00:59), para que (01:02), naixí ací en Espanya (01:09), i al montar la pirotècnia me aconsellaren (01:11), pues no n'hi havia molt de (01:18), de allí de Moncà(da) (01:29), li d(e)ia a ma mare (01:34), pa omplir terra (01:37), después (01:44), lo que era treballar (01:51), i de ahí (01:55),

3. En les instal·lacions de la pirotècnia (06:41-09:27).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Les instal·lacions de la pirotècnia, la vida professional i familiar.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg altern en espais diferents: ell en la pirotècnia i l'esposa en casa.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

4. Davant la pirotècnia, a punt de fer una altra prova (19:30-20:55).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat. El perill del treball.
- **tenor:** interactiu-explicatiu. Minidiàleg amb el nét i monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: naixí ací en Espanya (01:09). Es dirigeix al nét dient-li Tono però l'anomena José Antonio (00:51)

3. Sobre els drets socials:

PARTICIPANT 1.1: fill d'1 [Enrique]

- **Classe social:** mitjana-bé.
- **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 35.
- **Grup social o professional:** [pirotènic].
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:**

Situacions:

1. **Al camp, provant coets i comentant amb el pare i el fill [1 d'1] (00:29-00:46).**

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El tro.
- **tenor:** interactiu. Conversa amb un fill i un nét.
- **to:** informal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** canya (00:40)
- **estereotips normatius:** *faja* més soroll [poc audible] (00:36)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** *faja* més *soroll* (00:36), ruïdo (00:42)

2. Menjant paella amb la família i treballadors (13:46-15:01).

Ús de la llengua: parcial. Comentari en castellà dinant, exclusiu en monòleg (14:00-).

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric.
- **tenor:** interactiu-explicatiu. Minidiàleg amb el nét i monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** i tal (14:09)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** escomençant (14:08), mos agra(d)en en València (14:23), en [amb] seguritat (14:30), a soles [sols] de les carcasses (14:33), secà(da) de carcasses (14:37), ací n'hi ha una foto (14:42), fija't [velar] tu (14:51), que ham ansenyat allí (14:52), en un atre puesto (14:55), bueno pues (14:57), tamé la fa (15:00)

PARTICIPANT 1.2: nét d'1 i fill d'1.1

- **Classe social:** mitjana-bé.
- **Nivell cultural:** mitjà?
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 18.
- **Grup social o professional:** pirotècnic.
- **Adquisició:** L2 (evident en situació 2).
- **Procedència geogràfica:**

Situacions:

1. Al camp, provant coets i comentant amb l'avi i el pare (00:29-00:46).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El tro.
- **tenor:** interactiu. Conversa amb un l'avi i el pare.
- **to:** informal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** canya [força, volum] (00:32)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

2. Davant la pirotècnia, a punt de fer una altra prova (19:30-19:47).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat. El perill del treball.
- **tenor:** interactiu-explicatiu. Minidiàleg amb el nét i monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** iaio (19:30)
- **estereotips normatius:** abans (19:35), amb Pedro (19:45)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** no han tronat [poc audible] res (19:36), estes sí que tronaren (19:46)

PARTICIPANT 1.3: esposa d'1.

- **Classe social:** mitjana-bé.
- **Nivell cultural:** mitjà?

- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 62.
- **Grup social o professional:** mestressa de casa i exproietècnica.
- **Adquisició:** L1? [per origen: viu en la casa familiar]
- **Procedència geogràfica:** l'Horta?

Situacions:

1. **En casa, mostrant records i figuretes (06:52-07:18 / 07:37-08:02 / 08:02-08:45 / 08:56-09:01 / 09:08-09:27).**

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La història familiar i del negoci.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni, muntat com a altern.
- **to:** certa formalitat.

2. **Menjant paella amb la família i treballadors (13:24-14:00).**

Ús de la llengua: parcial. Una frase “folklorica” en valencià: escudelleu escudelleu es plats jo fique a tots igual eh? el que vullga que s’ho minxe i el que no que ho d(e)ixe (13:33-38).

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La paella, el menjar
- **tenor:** interactiu.
- **to:** informal.

PARTICIPANT 2: Pedro Pons

- **Classe social:** mitjana?.
- **Nivell cultural:** mitjà?.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 33.
- **Grup social o professional:** escalador.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:** sense dades.

Situacions:

1. En la muntanya, fent exercicis d'escalada i tornant-ne amb la furgoneta (02:25-03:32).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'afició a l'escalada i el perill.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni, interromput per la intervenció de Nuria, també en castellà, que es presenta i li diu d'anar-se'n (02:53-59).
- **to:** informal.

2. Conduint en la furgoneta (09:33-11:03).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El perill de la carretera.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

3. En la furgoneta adaptada per a “viure” (15:09-17:20).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La vida de l'escalador professional
- **tenor:** explicatiu-interactiu. Monòleg homogeni-microdiàleg final amb Nuria.
- **to:** de més a menys formal.

4. Abans i després d'escalar (21:41-24:10).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Ídem anteriors
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni amb microdiàleg al principi i al final.
- **to:** certa formalitat en el monòleg.

PARTICIPANT 3: Luís Manuel Leal

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà?
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 33.
- **Grup social o professional:** especialista.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:** sense dades.

Situacions:

1. En el camp, amb un cavall (03:39-05:06).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El treball i els cavalls.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni d'estil dialògic [mira molt al periodista].
- **to:** informal.

2. En el taller d'armes (05:15-06:31).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La fabricació d'armes.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

3. En el camp d'entrenament, després de donar instruccions i mentre els altres entrenen (12:09-13:03).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'entrenament, l'espectacle i el risc.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg altern.

- **to:** formal-seriós.

4. En una taula redona amb l'equip, donant instruccions (17:21-17:53).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat. Instruccions de treball.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni dirigit a participants.
- **to:** certa formalitat, trencada al final amb una broma.

5. Pel carrer, vestits de faena (17:57-18:41).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-ideològic. La faena com a remembrança històrica (!).
- **tenor:** explicatiu. Monòleg en *off*.
- **to:** formal-seriós.

6. Entrant en un restaurant i a taula (18:59-19:21).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La importància del treball en la seua vida.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** formal-seriós.

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: en esta tierra, en España (18:00). Tota la situació 5 constitueix un discurs ideològic, en el qual s'afirma que els espanyols *som* cavallers perquè venim de huit segles de guerres amb els moros, que ho portem en la sang...

3. Sobre els drets socials:

Altres dades/apunts per a l'anàlisi:

- la dona de P1 hi fa un monòleg altern en castellà (situació 3), tot i que és molt probable que la L1 siga el valencià: accent, casa dels pares i els avis en territori valencià, festeig a Rocafort i frase en valencià sobre la paella que escudella en situació 2 de P1.2.
 - o L'únic un poc modèlic és el nét (P1.2), per al qual L2.

CAPÍTOL 21: bellesa (segons els ulls)

PARTICIPANT 1: Juan Mira

- **Classe social:** alta.
- **Nivell cultural:** alt.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 55.
- **Grup social o professional:** cirurgia plàstica.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:** València.

Situacions:

1. Llig un fragment d'*El retrat de Dorian Gray* [**adaptat:** el que es veu en pantalla és d'Edicions B (Barna), que el té en català, però vegeu estereotips] (00:31-01:15).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors: [no situacionals: llig]

- **camp:**
- **tenor:**
- **to:**

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** amb els ulls encara fixos (00:35), mai no serà (00:48), per tal d'aconseguir-ho (01:10)
- **estereotips particularistes:** esta pintura (00:45), en este dia precis (00:51), si tan sols fóra al revés (00:54), si fóra jo qui estiguera sempre jove (00:56), es féra vell (01:01), la meua ànima (01:14)
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

2. Continuació d'1, mirant el llibre tancat (01:28-01:56).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El llibre.

- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni
- **to:** formal.

3. En sa casa, amb el gat (05:34-07:11).

Ús de la llengua: negatiu. Excepció: Ciutat Vella (05:40)

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La joventut, els viatges pel món i l'interès per la cirurgia plàstica.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** formal.

4. En la clínica, mirant una pacient i al despatx (13:45-15:25).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** la formació com a cirurgià plàstic, l'interès per la psiquiatria i la vida en solitud.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** formal.

5. Mirant per uns grans finestrals i al quiròfan (18:55-20:14).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La seua visió de la cirurgia plàstica i estètica.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** formal.

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:** diu: Ciutat Vella (05:40) dins un text en castellà.
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: (ídem anterior).

3. Sobre els drets socials: (ídem anteriors).

PARTICIPANT 2: Ana M^a Castrillo

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà?
- **Sexe:** dona
- **Edat:** +- 40.
- **Grup social o professional:** venedora de cupons de l'ONCE.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:** València.

Situacions:

1. Pel carrer, amb un carret espentat per la germana (02:06-02:57).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La malaltia i les ganes de viure.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni amb un microdiàleg amb la germana.
- **to:** més aviat informal.

2. En el quiosc de l'ONCE (07:22-09:53).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El treball, la integració social.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni amb alguna interrupció dels clients.
- **to:** certa formalitat.

3. En una botiga de roba i sabates (17:54-18:51).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El gust per arreglar-se i els nebots.
- **tenor:** explicatiu-interactiu. Monòleg en *off*, homogeni i microdiàlegs.
- **to:** informal, alegre.

4. En casa, amb els pares (24:11-26:48).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La família.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg altern amb el pare i la mare.
- **to:** certa formalitat.

5. Al camp, de camí i en un lloc amb vista (26:48-28:37).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El camí amb la tia i la bellesa de la natura en el monòleg.
- **tenor:** interactiu i explicatiu. Diàleg amb la tia i monòleg homogeni.
- **to:** informal-jocós amb la tia, seriós després.

PARTICIPANT 3: Laura Segarra

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** dona
- **Edat:** +- 22.
- **Grup social o professional:** model.
- **Adquisició:** L2.
- **Procedència geogràfica:** Castelló de la Plana.

Situacions:

1. En casa, fent carasses davant d'un espill (03:02-03:25).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Ser model i la família.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** *té que* assajar (03:07), el meu germà [no apitxat] (03:22)
- **estereotips particularistes:** estic fent carasses (03:04), et voran *després* (03:10)
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** *té que* *assajar* en cassa (03:07), en un desfile (03:11), comedor (03:14), i ella treballe (03:16), en València (03:24),

2. Fent una pràctica de conduir (10:11-11:50).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els inicis en la passarel·la.
- **tenor:** explicatiu homogeni emmarcat amb microdiàlegs amb el professor, que diu: el vehicle (11:44) i adéu (11:49), però: hasta demà (11:46).
- **to:** neutre.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** i de fet (10:18)
- **estereotips normatius:** *després* (10:24), em vaig sentir (10:55), mai m'he mirat a l'espill i he dit (11:19), fins demà (11:46), adéu (11:49).
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** quan ere xicoteta (10:14), balet i baile espanyol [oberta] (10:21), d(e)ixar-m'ho [dixarmo] (10:25), miss fotogenia [velar] (10:47), desfil [desfilada] (10:54), m'agrada(v)e molt (10:58), et sentixes [et sents] (11:03),

3. Feinejant en un laboratori (15:30-16:06).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La bellesa.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** per a mi la bellesa (15:30), molt variada (15:32), [febles sist.],
- **estereotips particularistes:** si no ho trobares (16:05)
- **estereotips convergents:** o de la seua núvia (15:51)
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** per eixemple (15:40), lo que és la bellesa (15:54), com algo concret (15:56), sempre et sentixes (16:03),

4. En una aula universitària (16:08-16:35).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els estudis.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat, però no seriositat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** uns altres (16:32)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** que no sigueren de investigació (16:26)

5. Recollint el menú en la cafeteria de la facultat (16:36-17:16).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La bellesa i la professió de model.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** d'altra banda (17:00), el millor que pot (17:13)
- **estereotips particularistes:** no em considere [Castelló] (16:40)
- **estereotips convergents:** és clar que per a presentar-te (16:36),
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** tens que tindre algo (16:39),

6. En una vorera del campus (17:18-17:51).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El nuvi i la professió de model.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni d'estil dialògic [somriu, vegeu estereotips]
- **to:** més informal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** passe de conflictes (17:45)
- **estereotips normatius:** *de que* ens distanciem (17:31), tracte de evitar el tema *en* ell (17:41)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** un nóvio [núvia en situació 4] que li diuen Ernesto (17:18), ingenieria [però palatal] tècnica [tancada] (17:22), no li agrada(d)e mol lo de que siga model (17:26), de que *ens* distanciem (17:31), mira ahí està (17:36), però tamé pense que (17:38), *tracte* de evitar el tema en ell (17:41), t'acostumbraràs [dubtós, so deficient] (17:49),

7. Pel carrer, esperant-se i trobant-se amb una “amiga i rival” (22:07-22:48).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Les qualitats de les models i l'amiga.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** has de *medir* un metre setanta per *lo* menys (22:09)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:** aquesta (22:25, 22:35)
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** no és precís que sigues guapa (22:06), has de *medir* un *metre* setanta per *lo menys* (22:09), n'hi han xiques (22:12), en càmera (22:15), esperant a la meua amiga (22:22), a rel [tancada] dels concursos (22:38), apoiant-la (22:43),

8. Preparant-se per a la desfilada i desfilant (22:49-24:05).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La dieta, el nuvi, la il·lusió de ser model.
- **tenor:** interactiu amb 3.2 i l'amiga de 3.2 i també amb el periodista, més que no monòleg.
- **to:** més informal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** per *lo* menys (24:04)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** se té que aguantar un poquet (23:07), a mi tamé m'agradarie [l'amiga acaba de dir: agradaria] (23:32), i

m'agrae estar damunt (23:37), i que me miren ben mirà(da) (23:38), per lo *menys* ací en Espanya (24:04)

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: ací en Espanya (24:04).

3. Sobre els drets socials: (ídem anteriors).

PARTICIPANT 3.1: mare de 3.

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 46.
- **Grup social o professional:** [xarcutera].
- **Adquisició:** L2 [vocalisme, tot i bones sonores].
- **Procedència geogràfica:** Castelló de la Plana.

Situacions:

1. En casa, feinejant (03:25-03:55).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Ser model i la família.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**)
- **estereotips particularistes:**)
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**

- **estereotips no normatius/no de model:** quan ere xicoteta (03:28), fent mona(d)e o fent-mos riure (03:30), mos fee [ens feia] coses (03:32), mos va sentar a la taula (03:34), i bueno pues (03:39), lo que sí que està clar (03:44), si se pot viure (03:50),

PARTICIPANT 3.2: “amiga i rival” de 3.

- **Classe social:** mitjana, com a mínim.
- **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 18.
- **Grup social o professional:** [aspirant a model].
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Castelló de la Plana?

Situacions:

1. Pel carrer i preparant-se per a la desfilada (22:46-23:26).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Les qualitats de les models i l’amiga.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** no estic fent cap dieta (22:51),
- **estereotips particularistes:** m’agradaria guanyar este concurs [molt nerviosa. L’altra dirà agrada(ri)e] (23:15), de presentadora o d’actriu (23:23)
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** sempre vas en presses (22:46), en lo que m’agra(d)en (22:52)

PARTICIPANT 4: Vicente Forés

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà.

- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 28.
- **Grup social o professional:** actor [i empleat de botiga].
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** (apitxat)

Situacions:

1. Rebut un massatge (04:27-04:37).

Ús de la llengua: exclusiu. És introduït per la massagista en castellà.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Presentació, oficis i treballs.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni, pròxim a l'altern.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** com *ha* [he] dit abans (04:34),
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** aunque (04:32), com *ha* [he] dit *abans* (04:34),

2. Al vestidor del gimnàs (11:51-12:12).

Ús de la llengua: exclusiu. Acaba donant peu a 6 en valencià.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El físic en el món homosexual.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** el fet de ser homosexual (11:51)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**

- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** pues (11:55), tens que estar (12:00), saps lo que te vui dir (12:05), i a vegades te pot inclús agobiar (12:07),

3. Continuació de 2 (12:45-13:07).

Ús de la llengua: exclusiu. Dóna peu a 5 en valencià. Tanca la intervenció de 6 també en valencià: en fi que és tot prou complicat (13:35).

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La cirurgia plàstica.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni-altern.
- **to:** certa formalitat, poc seriosa.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** me dóna (12:48), quirófano (12:49), a lo millor (12:57), pates de gall (13:02),

4. Vestint-se al vestidor, junt amb 5 i 6 (20:22-22:06).

Ús de la llengua: quasi exclusiu en conversa bilingüe. Excepcions: es dirigeix directament a 6 en castellà: ¿tu crees que no? (20:32)

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Bellesa i amor en el món homosexual.
- **tenor:** interactiu. Conversa bilingüe.
- **to:** tema seriós, interlocutors coneguts.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** lo qu'és el coco (22:03).
- **estereotips normatius:** de bellesa (21:09)
- **estereotips particularistes:** fóra així d'esta manera (20:53)

- **estereotips convergents:** la societat de avui en dia està basada en la imatge (21:05),
 - **estereotips integracionistes:**
 - **estereotips secessionistes:**
 - **estereotips no normatius/no de model:** el guapo se'n va en el guapo (20:24), pues (20:50), n'hi ha molta frivolitat (20:56), tenim que comprendre (21:02), és també el estar en pau en tu mateixa (21:59), lo qu'és el coco (22:03).
-

PARTICIPANT 5: Marcus Miličić

- **Classe social:** mitjana-baixa.
- **Nivell cultural:** sense dades.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 28.
- **Grup social o professional:** jardiner i gogo.
- **Adquisició:** no (castellà bàsic).
- **Procedència geogràfica:** Croàcia.

Situacions:

1. Rebut un massatge (04:47-05:03).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Presentació, oficis i treballs.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni, pròxim a l'altern.
- **to:** certa formalitat.

2. Al vestidor del gimnàs [3 de 4] (13:07-13:18).

Ús de la llengua: negatiu. Ha estat introduït per 4 en valencià.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La cirurgia plàstica.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni-altern.
- **to:** certa formalitat, poc seriosa.

3. Vestint-se al vestidor, junt amb 5 i 6 (20:22-22:06).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Bellesa i amor en el món homosexual.
- **tenor:** interactiu. Conversa bilingüe.
- **to:** tema seriós, interlocutors coneguts.

PARTICIPANT 6: Gorka Calvo

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 26.
- **Grup social o professional:** auxiliar de vol.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:** Bilbao i Jaén.

Situacions:

1. Rebent un massatge (05:05-05:22).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Presentació, homosexualitat, viatges i establiment a València.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni, pròxim a l'altern.
- **to:** certa formalitat.

2. Al vestidor del gimnàs (12:12-12:45).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El físic en el món homosexual i les relacions de parella.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

3. Continuació de 2 (13:19-13:35).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La cirurgia plàstica.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni-altern.
- **to:** certa formalitat, poc seriosa.

4. Vestint-se al vestidor, junt amb 4 i 5 (20:22-22:06).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Bellesa i amor en el món homosexual.
- **tenor:** interactiu. Conversa bilingüe.
- **to:** tema seriós, interlocutors coneguts.

Altres dades/apunts per a l'anàlisi:

- P1 afirma que està tornant a llegir el llibre de Wilde i en llig i sosté un exemplar en català d'Ediciones B (any 2000) que adapta, ell o el programa, com es veu en la situació 1. No s'hi entreveu cap paperet quan gira full, l'obri i el tanca...

- Desestimats els microinterlocutors de P2 (breu i en castellà) a més del nuvi de P3 (breu vernacle).

CAPÍTOL 22: cuina (on estan les croquetes)

PARTICIPANT 1: Carmen Blanes

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà-baix.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 50.
- **Grup social o professional:** cuinera tradicional.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:** sense dades.

Situacions:

1. A la cuina professional (00:30-01:40).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'origen de la dedicació a la cuina.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni acabat dirigint-se al fill.
- **to:** certa formalitat.

2. Imatges d'ella pel carrer i estenent la roba (05:17-06:26).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'estil de treball.
- **tenor:** explicatiu-interactiu. Monòleg homogeni interromput per microdiàleg bilingüe amb el marit.
- **to:** certa formalitat en el monòleg i familiaritat en el micro.

3. A la cuina (14:50-15:07).

Ús de la llengua: negatiu

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El menjar casolà enfront del ràpid.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg en *off*.
- **to:** neutre.

4. Asseguda en una taula del restaurant amb el marit (1.1) (19:00-20:05).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Tradició i futur del negoci.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg altern.
- **to:** entre seriós i informal.

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: que tenemos en todos los lugares de España (14:50).

3. Sobre els drets socials:

PARTICIPANT 1.1: marit d'1 [Pepe]

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà?
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 56.
- **Grup social o professional:** [encarregat del restaurant].
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** (apitxat)

Situacions:

1. En casa, porta unes bosses mentre 1 estén la roba (05:47-05:58).

Ús de la llengua: exclusiu en microdiàleg bilingüe.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La compra per al restaurant.
- **tenor:** interactiu. Microdiàleg bilingüe amb 1.
- **to:** informal-familiar.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** estes bolses (05:51), pac a [cap a] (05:52), vale hasta ara (05:58)

2. Servint plats en el restaurant (14:09-14:49).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La cuina tradicional.
- **tenor:** explicatiu acabat amb interactiu. Monòleg en *off* i microdiàleg amb clients
- **to:** informal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** tu no tens més collons que mentxar-te-la (14:18)
- **estereotips normatius:** ja preparada (14:16)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** es canvia algun plat (14:10), mossatros (14:13), diguem [per diem] (14:17), lo que n'hi ha (14:19), pues tindrem que fer-la (14:28), mos la està demanant (14:30), buenas tardes com esteu (14:42), com hau dinat (14:43).

3. Assegut en una taula amb 1 [4 d'1] (19:00-20:05).

Ús de la llengua: exclusiu en conversa-monòleg altern bilingüe.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** ídem 4 d'1.
- **tenor:** ídem 4 d'1.
- **to:** ídem 4 d'1.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** és de veres [asseverant el que diu 1, en cast.] (19:06)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** ho trau cassi lo [sist.] mateix (19:17), ha [he] tingut (19:38), lògicament (19:42), pues (19:45), es pedria (19:46), i no va a ser aixina (19:48), ne tinc tres fills, uno d'ells (19:49), és un tio que li agrà la cuina (19:51), mossatros (19:58),

4. Continuació de 3 (22:15-22:45).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Avantatges de la cuina tradicional.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni d'estil dialògic.
- **to:** poc formal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** no n'hi ha que inventar res (22:20), estem convençuts de que (22:35), un potaje [velar] ben fet (22:39), un caldo (22:44)

PARTICIPANT 1.2: fill d'1 i d'1.1 [Sergio]

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà?
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 26.
- **Grup social o professional:** [cuiner].
- **Adquisició:** L2.

- **Procedència geogràfica:** (apitxat)

Situacions:

1. En una sala de billars (22:55-24:06).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Cuinar i ser cuiner.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg en *off*-homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** em trobe mol a gust (23:51)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** bonico (22:57), li faig ahí [molt repetit] un dinar un sopar (23:03), a mi m'agrà (23:06), l'ha [l'he] conquistat (23:08), kósa (23:10), a lo millor (23:12), els bons cuiners són homes [oberta i oriental] (23:13), raro encontrar un home que li agrade la cuina (23:17), m'etxava de la cuina (23:23), tu entraes (23:28), fóra [fora] (23:30), hasta ara (23:33), me trobe molt a gust (23:38), faig lo que vol lo que vui (23:40), estic en els meus pares (23:42), tamé està ascomençant (23:57).

PARTICIPANT 2: Begoña Lluch

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** alt.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 27.
- **Grup social o professional:** restauradora d'alta cuina.
- **Adquisició:** no.
- **Procedència geogràfica:** València?.

Situacions:

1. En sa casa, arreglant-se (02:18-03:31).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els estudis frustrats de dret i la il·lusió per la cuina.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** seriós.

2. Continuació d'1, desdejunant i anant a treballar (07:59-09:27).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els brillants estudis a París i la tornada a València.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

3. Ja a la cuina del negoci (11:52-12:32).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Presenta els treballadors.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni, després de salutació.
- **to:** menys formal que les anteriors.

4. Comentant el menú d'un encàrrec amb els cuiners (12:34-13:59).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** especialitzat. Plats.
- **tenor:** interactiu. Conversa amb tres empleats.
- **to:** informal-professional.

5. Ultimant els detalls (15:30-16:41).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat. Instruccions i explicació de les cambres.
- **tenor:** interactiu-explicatiu. Ordres i comentaris i monòleg en *off*.
- **to:** formal-professional.

6. La festa (20:19-20:44).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La manera de treballar.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg en *off*.
- **to:** informal [riu].

7. Després de la festa (24:37-25:47).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat. La manera de treballar.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa seriositat.

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: contraposa la fredor i la competitivitat de París a la calor humana i el cel blau de València, sense anomenar Espanya (08:45-09:00).

3. Sobre els drets socials:

PARTICIPANT 3: Pilar Prades.

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** mitjà-baix.

- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 60.
- **Grup social o professional:** fornera de la Vall d'Uixó.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** la Vall d'Uixó.

Situacions:

1. Al jardí de l'alqueria on va nèixer, collint flors (03:49-04:35).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Resum de vida, acabant amb la mort del marit.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** a on vaeig nèixer jo (3:50), ha [he] segut molt feliç (3:53), tendera (3:57), en [amb] els meus pares (4:02), hasta que me vaig casar (4:03), panaderia (4:11), pues (4:17), me senc (4:19), mos va destrossar (4:23), encà(ra) (4:30), es atres (4:32).

2. Continuació de l'anterior, li dóna les flors a sa mare i hi parla (04:35-05:10).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El marit difunt.
- **tenor:** interactiu. Conversa –fa parlar (i plorar) la mare anciana.
- **to:** familiar-respectuós.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**

- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** entonses (05:04)

3. Conduint, amb sa mare (06:27-07:56).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El negoci familiar com a resultat de la mort del marit.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni amb breu introducció dialògica.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** estem ací un atra vegà (6:33), se (ens) vam quedar (6:41), van tindre que dixa-se (deixar-se) es estudis, posa-se (6:46), pues (6:58), minjars per a endu-se (7:05), en Orihuela (7:16).

4. En sa casa (25:54-26:58).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els membres de la família i la mort del marit, una altra volta.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** seriós.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**

- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** molt bons recuerdos han naixcut (25:55), Fransisco (26:00), la única (26:05), Vissent (26:08), antes (26:33), ha tingut que (26:43), mos ham unit tots (26:48), la vida seguix (26:56).

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. **Sobre la identitat social:** porta una bandereta espanyola penjada del retrovisor del cotxe (situació 3).

3. Sobre els drets socials:

PARTICIPANT 3.1: Mare de 3.

- **Classe social:** mitjana rural.
- **Nivell cultural:** mitjà-baix.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** 94.
- **Grup social o professional:** [mestressa de casa rural].
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** la Vall d'Uixó.

Situacions:

1. Al jardí de l'alqueria rep les flors de la filla [2 de 3] (04:35-05:10).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El gendre difunt.
- **tenor:** explicatiu-interactiu. A la filla i a la periodista.
- **to:** certa formalitat-poca familiaritat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** pal cementeri (4:36), i les demás pa [sist.] casa (4:38), pues (4:42), jo el volie (4:45), tamé (4:54), entonses vaig agarrar el fardo (5:06), a estar en ells (5:09).

2. En el cotxe amb la filla, conversa amb un amic que passeja a peu (07:19-07:56).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'edat provecta.
- **tenor:** interactiu. Conversa entre iguals.
- **to:** familiar-respectuós.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** juriol (07:31), ne [en] faré (07:34)

3. Entrant al forn, amb una clienta sobre les flors i homogeni sobre filla i néta (09:59-10:26).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Les flors i la família.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni amb breu introducció dialògica.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. **Sobre la identitat social:** canta cançons en castellà, una de les quals ha compost ella (26:58) i diu els noms en castellà.

3. Sobre els drets socials:

PARTICIPANT 3.2: filla de 3 [Pilar Dolores].

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 26.
- **Grup social o professional:** [dependenta].
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** la Vall d'Uixó.

Situacions:

1. Despatxant al forn (09:40-10:39).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La seua tasca i la del germà al negoci familiar.
- **tenor:** interactiu-explicatiu. Microdiàleg amb una clienta i minimonòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat-poca familiaritat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** adéu [reiteradament, tot i que la interlocutora diu adió] (09:54), després (10:36)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** encà(ra) (09:44), vale (09:54), pues a lo millor pega una beca(d)eta (10:37).

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: diu nom propi en valencià: el meu germà Vicen(t) (10:29).

3. Sobre els drets socials:

PARTICIPANT 3.3: nora de 3 [Marisol].

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà?
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +-35.
- **Grup social o professional:** [cuinera de menjar per emportar-se].
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** la Vall d'Uixó.

Situacions:

1. En casa, relaxant-se i preparant-se per a treballar (16:48-17:56).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'origen de l'ofici.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.

- **to:** certa formalitat-poca familiaritat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** Vissent (16:50), pos jo de xicoteta lo que m'havia agradat (16:55), juava (16:58), tendera (17:00), que seria panadera no ho havia pensa(t) mai (17:02), en la Vai [Vall] (17:10), en aparats (17:12), en almassens (17:14), pues (17:20), después ja vos el amporteu fet quan vingau de treballar (17:22), que no mos el faràs tu (17:25), faja jo (17:28), pues sí (17:29), aixina (17:30), vegà(da) (17:31), fica-mos ja una cuina adaptà pa poder fer (17:36), mosatros (17:40), ampedrao (17:49), lo que mosatros fem (17:55).

2. Continuació de l'anterior, arribant a la cuina (18:08-18:45).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Treball i aficions.
- **tenor:** interactiu. Conversa amb la sogra i amb una empleada.
- **to:** familiar-respectuós amb 3, cordial amb l'empleada.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** ha mirat lo del forn? (18:11), pos encara no ha [sist.] 'cabat (18:27), un atra cosa (18:30), me relaja un montó (18:38) [la interlocutora diu, tot seguit: "a mi també me relaxa" (18:42)].

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: noms propis en castellà (adaptat: Vissente) en la situació 1.

3. Sobre els drets socials:

Altres dades/apunts per a l'anàlisi:

- Desestimats els fills de 3 (vernacle breu) però no la filla, ja que tot i que la intervenció és breu, inclou els dos únics estereotips del capítol.

CAPÍTOL 23: màquines (agraïdes i treballadores)

PARTICIPANT 1: José Manuel Albalat

- **Classe social:** mitjana
- **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 40.
- **Grup social o professional:** rellotger.
- **Adquisició:** L2 (obertes, como si fóra nou (01:37), como tots els relontxers (16:38), [incomprensible] (18:09)).
- **Procedència geogràfica:** València.

Situacions:

1. Entrant en l'església (00:45-00:57).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Ofici i afició de rellotger.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** relontxer (00:45), en el ofici (00:48), pues l'emplee [doncs l'empre] (00:55),

2. En l'església (00:58-01:18).

Ús de la llengua: negatiu en miniconversa en castellà.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La reparació del rellotge de l'església.
- **tenor:** interactiu. Miniconversa.
- **to:** informal no familiar.

3. Treballant en el rellotge de la torre (01:22-02:08).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'ofici.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** i entonses a part de que (01:30), es relontxes (01:33), molt bonico (01:36), per el meu ofici (02:01), no te portan la faena a cassa (02:03), tens que anar (02:07),

4. En l'escola de rellotgers (06:14-07:21).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'interés per l'ofici i els estudis de rellotgeria.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** solament (06:31), *in situ* (07:13)
- **estereotips normatius:** abans (06:59)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** vaig d(e)ixar la fàbrica (06:27), ascomençar (06:29), està ubicà(da) ara mateix (06:37), en el mercat de abasts (06:45), después la escola [tancadíssima] (06:49), lo que

s'estudiaba (07:01), ha [he] vingut (07:08), pa que els alumnes (07:10),
adependre (07:18)

5. Contestant una pregunta d'un estudiant(07:41-07:53).

Ús de la llengua: negatiu. Contesta una pregunta en castellà entre comentaris d'un altre professor i d'alumnes també en castellà.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat. El manteniment dels rellotges de torre.
- **tenor:** interactiu-explicatiu. Explicació a una pregunta.
- **to:** certa formalitat.

6. En el seu taller (16:17-18:32).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'ofici, les eines.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat-confiança.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** alguna cosa que altra [crec] (16:45), són peces d'art (17:36), molt complicada de reparar (17:57), un article de *lux* (18:12)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** para fer les reparacions (16:25), la demás ferramenta que vaig heredar (16:32), tamé (16:36), o se txubilen (16:40), en ve [en vez, en compte] de tindre la uve i el pal (17:11), d'intxenieria (17:37), que cumplixen (17:40), en el teu obra(d)or (17:45), hasta que (17:49), n'hi ha vega(d)es (17:51), averia (17:54), un *article* de *lux* (18:12), unes gafes [ulleres] noves (18:29),

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: diu que és de València i que a causa de l'ofici ha recorregut "totes les comarques [...] i quasi tota la Comunitat Valenciana (01:50).

3. Sobre els drets socials:

PARTICIPANT 2: Manuel Raya

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà?
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +-60.
- **Grup social o professional:** tècnic de matrius.
- **Adquisició:** dubtosa: vocalisme bé, i diu: si és que en tenim tants (20:40) però: intentar ficar-lo tot en marxa (09:16), esperem que esté molts anys més (11:53).
- **Procedència geogràfica:**

Situacions:

1. A l'andana de l'estació de trens de (02:16-04:11).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat. L'afició pels ferrocarrils i la formació professional.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:** xicotet (02:17), tenia acabada la carrera (03:57)
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** a 'rrossar en ell [a esmorzar amb ell] (02:28), entoneses (02:29), un companyer de treball que lis

agradava molt (02:31), n'hi hava [n'hi havia] (02:39), pues vore-les (02:44), les montonaes de carbó (e)ixes coses (02:50), té que ser pa mi (02:54), aixina poquet a poquet después (02:56), calderero (03:01), un atre tio tamé (03:03), de martella(d)es (03:15), i de ahí pues hasta hui (03:19), que no ha [he] parat (03:21), bueno (03:23), me va reclamar en el colatxe [col·legi] d'aprenents (03:28), escomençarem (03:35), jo podia haver agarrat factors (03:36), de aprendissatxe (03:53), i claro (04:07)

2. En la fàbrica, treballant (08:08-09:49).

Ús de la llengua: parcial. Castellà en minidiàlegs de treball inserits en monòleg exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat. El treball com a tècnic de manteniment.
- **tenor:** explicatiu monòleg homogeni amb petits fragments interactius en castellà.
- **to:** certa formalitat-proximitat amb les treballadors (però li parla de usted).

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** en la qual jo treballe (08:11)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** estem en la fàbrica (08:08), jo sóc el encarregat de manteniment (08:12), rodillos de cadena (08:16), pa posar-lo a punt (08:18), jo fea les màquines (08:21), avorrit (08:23), hasta que (08:33), totes les màquines que n'hi han ací (09:01), lo que me dóna peu (09:04), bueno ja'm acabat pa hui (09:42), i mo n'anem (09:44)

3. Presentant l'empresa familiar i els fills que hi treballen (11:22-13:25).

Ús de la llengua: quasi exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'empresa familiar i la família.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni amb microdiàlegs.
- **to:** neutre.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** dedicada a la matrisseria (11:29)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** moldes pa la empresa (11:32), porta tres anys en nossatros (11:51), liat en ferramentes (12:48), tamé (13:10), un atra txeneració de màquines (13:16), jo no d(e)ixaré el mono [granota] (13:22)

4. En el taller de cotxes d'un altre fill (19:56-22:50).

Ús de la llengua: parcial. Comença corregint-se un canvi de codi: bueno aquí est ací estem (19:56). Als fills i per telèfon en castellà.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La família.
- **tenor:** explicatiu-interactiu. Predomina el monòleg homogeni, però hi ha fragments interactius-alterns amb la dona.
- **to:** més informal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** als companys (22:40), i mentre (22:46)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** el cotarro (20:10), ja m'anganyat (20:39), els ham criat a tots (21:59), ja no val la pena canviar (22:15), no mos tirem ningun trasto al cap (22:46),

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. **Sobre la identitat social:** (ídem anterior).

3. **Sobre els drets socials:** (ídem anteriors).

PARTICIPANT 3: Vicente Gil

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 56.
- **Grup social o professional:** inventor de màquines [treballa en una fàbrica de ciment].
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Sagunt.

Situacions:

1. **En sa casa(?), al costat d'una finestra amb paper i llapis (04:21-04:55).**

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Origen geogràfic i afició per les màquines.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat-poca familiaritat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** tant és aixina (04:33)
- **estereotips normatius:** soroll (04:41), se m'ha possat en el cap (04:52), a realissar-lo (04:54)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** jo ha nascut ací en Sagunt (04:21), a la putxà [pujada] del castell (04:25), pues ja (04:28), i bueno (04:30), trastetxant (04:31), tant és aixina (04:33), per les vespraes a l'hora de la siesta (04:37), per eixemple (04:39), de un proiecte [tancada] (04:51),

2. **En la fàbrica on treballa [ací la minifitxa] (04:59-05:42).**

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El treball en fàbrica i el conreu tradicional de la terra.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** en la qual (05:01), actualment (05:39)
- **estereotips normatius:** de ciment (05:04), més o men(y)s (05:26)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** la empresa (05:00), treballa (05:02), la vista que n'hi ha (05:05), además (05:21), a on feia cosses allí de pa casa (05:23), ha [he] començat (05:32),

3. Eixint de la fàbrica, saluda un company (05:49-06:09).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Salutació cordial comentant el treball amb els invents.
- **tenor:** interactiu. Minidiàleg d'acomiadament.
- **to:** cordial-familiar.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** ié Gamon [?] (05:49)
- **estereotips normatius:** fins demà adéu bon dia (06:06)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

4. En sa casa (09:59-11:15).

Ús de la llengua: parcial. Saluda la dona en castellà al principi i al final de la situació (35 anys que es coneixen).

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'afició dels invents i la de les paelles de la dona.
- **tenor:** explicatiu homogeni introduït i tancat per salutació a la dona.
- **to:** de més a menys formalitat segons el subtema (vegeu indicadors).

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** en lo qual se poden beneficiar [parlant dels invents] (10:19), xaxi [parlant de les paelles que fa la dona] (10:51)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** se coneguem [ens coneixem] (10:04), llimona(d)es (10:08), me dóna satisfacció el pensar (10:14), en lo qual se poden beneficiar (10:19), ací ne tenim (10:21), de invenció (10:24), de atres veïnes (10:38), después (10:48), en Eiiip [a Egipte, ultracorrecció] (10:58),

5. Al seu taller (13:42-14:13).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Invents i patents.
- **tenor:** interactiu. Minidiàleg.
- **to:** cordialitat, coneguts.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** adéu (14:13)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** ninguna operació (13:56), un rato [ho diu abans l'interlocutor] (14:09), igual torne a la vesprà(da) (14:11)

6. Continuació de 5, a soles (14:14-16:00).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La passió per inventar màquines.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** a on realisse els projectes [tancada] (14:17), e inclús els fins de semana (14:32),
- **estereotips normatius:** per a plantar arbres (14:47)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** quant [quan] acabe (14:27), e inclús els fins de semana (14:32), n'hi han dies que (14:34), aparatos (14:43), mitxos pa patentar-ho (14:55), de montar (14:58), el txeneraor eléctric (15:04), t'olvides (15:29), hi ha que viure-ho (15:38), (e)ixa passió (15:40), per què tinc jo que complicar-me la vida (15:48), puguent [podent] viure bé (15:50), el gusanillo ixé el cuquet ixé (15:53),

7. En la caseta de camp (23:07-24:27).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els seus invents aplicats al camp.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** el paeller té és també (23:49), qualsevol *caldero* (24:05)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** vetxent les necessitats (23:18), menos costós físicament (23:30), menxaor automàtic (23:37), ni ningun

bitxet xicotet (23:46), la particularitat de que una vegà(da) (23:52), es desmonta (23:57), *qualsevol* caldero (24:05), rotovato (24:13), en [amb] corrent elèctrica trifàssica (24:18),

8. En el camp (24:46-26:01).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'invent de la serra.
- **tenor:** interactiu. Conversa amb un conegut.
- **to:** informal.

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: la dona que és de Jaén ha après a fer paelles com les d'ací després de més de trenta-cinc anys de viure-hi, però li parla en castellà. La fitxa diu Vicente i s'autoanomena Vissente (15:57), també el company de fàbrica, però el conegut al taller li diu Vicen(t) (13:42).

3. Sobre els drets socials: (ídem anteriors).

Altres dades/apunts per a l'anàlisi:

- Desestimats: del P1, tots en castellà; del P2, fills en castellà i la dona en vernacle total, incloent-hi el amoto estava tot desmuntat (21:23) (situació 4) [però atenció als esforços de P2 per mantenir-se en valencià]; de P3, company en la fàbrica i en el seu taller en valencià, darrera situació en castellà [digne d'esment l'ús d'alguns estereotips i la poca lleialtat lingüística per la dona, immigrant de mitja vida].

CAPÍTOL 24: comunicació (minuts de glòria)

PARTICIPANT 1: Roser Esteller

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà?
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +-65.
- **Grup social o professional:** radiooient.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Grau de Castelló.

Situacions:

1. En casa, feinejant (00:38-02:37).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'afició per la ràdio.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** la meua enganxà(da) en la ràdio (00:40), se van casar (00:45), Luís i Sunsió (00:48), un aparatet que jo no l'havie vist mai (00:57), als costa(d)ets (01:01), i escomencé a parlar (01:04), i jo pues vaig quedar ja al·lucinà(da) (01:07), no'n tenie més (01:10), i entonses (01:11), la sényo Maria esta(v)e coixeta (01:28), d'ahí ahí (01:42), lo que se diu enganxà(da) (01:47), hasta l'extrem (01:49), me fique a festejar en el meu home (01:51), lo menos (01:57), mos regale [ens regala] (01:58), bueno (02:00), els arràdios en piles [fins ací ha dit la ràdio diverses vegades] (02:09), de l'atra manera (02:12), si esta(v)e limpiant el comedor (02:15), detrás de un un atre (02:24), i ja no d(e)ixat mai (02:25), en el últim viatge (02:31)

2. En casa, escoltant la ràdio (06:08-08:02).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El seu difunt marit.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** aixina (06:12), jo sóc molt musica(d)ora (06:21), jo he deprés d'ell (06:37), tan adelantat (06:56), per (e)ixemple (07:05), pa demostrar (07:23), és bonico (07:26), me se'l va endur (07:48), això és lo que [hi] ha (07:57), és el amor de la meua vida (08:01),

3. Contestant per telèfon un concurs de la ràdio (08:26-08:58).

Ús de la llengua: exclusiu. El programa radiofònic és en castellà.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Respon la pregunta del concurs.
- **tenor:** interactiu. Parla per telèfon i només la sentim a ella.
- **to:** educat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** adéu Susana eh adéu (08:55)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** te toque [et telefone] (08:31), claro (08:32), més o menos (08:39), pues de acuerdo ale (08:54)

4. Passejant pel port (15:48-16:30).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La família, la mar, la ràdio.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg en *off*.
- **to:** formal-seriós.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

5. Passejant pel port, continuació de 5 (16:31-17:42).

Ús de la llengua: parcial-preferent. S'adreça en castellà a un conegut que està pintant una estampa marinera, comença a replicar-li també en castellà però es passa al valencià. Al cosí del germà, que parla en valencià també en valencià.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Saluda un amic i un familiar.
- **tenor:** interactiu. Minidiàleg amb aquells.
- **to:** cordial-familiar.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

6. Al local de l'emissora, replegant el premi (23:36-25:43).

Ús de la llengua: exclusiu. Miniconverses en valencià i una bilingüe amb un home més gran (de vosté), amb l'única excepció d'una asseveració repetint el final de la intervenció de l'altre: por la voz (24:21).

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Recull el premi i saluda el personal de l'emissora.
- **tenor:** interactiu. Minidiàleg amb aquells.
- **to:** cordial-respectuós.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips. Tan sols: adéu (25:40)]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

7. En el local de La casa del mar, rebent els de la tele local (27:17-27:28 / 28:14-28:54).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El local, les aficions.
- **tenor:** interactiu. Minidiàleg amb els periodistes, breu entrevista.
- **to:** cordial-familiar.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**

- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: s'anomena a ella mateixa Roser (08:29, 23:55) i així l'anomenen els professionals de la ràdio i de la televisió (situacions 6 i 7), però també Rosarito la Raga (07:16), que també li diu Rosarito el pintor del moll (16:33).

3. Sobre els drets socials:

PARTICIPANT 1.2: Periodista de televisió local

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà-alt?
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 23.
- **Grup social o professional:** locutor.
- **Adquisició:** sense dades.
- **Procedència geogràfica:** sense dades.

Situacions:

1. En el local de la Casa del mar, saludant i entrevistant [7 d'1] (27:17-28:34).

Ús de la llengua: exclusiu. Tant en la salutació a la gent que agafa el diari com en el monòleg (fins i tot diu el minidiari (02:42)).

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Formació i ocupació.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni introduït per salutació a client.
- **to:** certa formalitat jove i alegre.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:** en esta inauguració (27:30), què li pareix (27:44), *bueno pues* ens trobem ací *en* Rosser (28:08), d'esta colla de gent tan enrollada (28:12)
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** què és lo que estan fen(t) ací (27:29), *bueno pues* *ens* trobem ací *en* Rosser (28:08), per a ballarina professional (28:31)

PARTICIPANT 2: Txema Puchades

- **Classe social:** mitjana-baixa.
- **Nivell cultural:** alt (llicenciat).
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 25.
- **Grup social o professional:** locutor i tècnic de so.
- **Adquisició:** L2 (vocalisme, i: si tinc que anar-me fora jo me'n vaig a anar fora [tancadíssima] (11:10)).
- **Procedència geogràfica:** València.

Situacions:

1. Repartint el *Minidiario* [minidiari], parla a través de les finestres dels cotxes (02:42-03:28).

Ús de la llengua: exclusiu. Tant en la salutació a la gent que agafa el diari com en el monòleg (fins i tot diu el minidiari (02:42)).

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Formació i ocupació.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni introduït per salutació a client.
- **to:** certa formalitat jove i alegre.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** uns dinerets un poquet de tela marinera (02:56), traure'm un poquet de pasta (03:02)
- **estereotips normatius:** per a pagar-me el cotxe (03:00), després (03:26), però abans ho feia (03:07), he *conseguit* (03:23), adéu (03:27).
- **estereotips particularistes:** este és el meu trebai (02:46),
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** hasta les deu i mitxa (02:52), per *trau-me* [traure'm] (02:54), i además (03:01), per als meus gastos (03:04), en imatge visual i auditiva (03:15), no tinc encà(ra) (03:19), *he* conseguit (03:23),

2. En l'emissora de ràdio de Manises (09:25-09:41)/ (09:59-12:27).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El treball en l'emissora i la il·lusió per triomfar.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** algun dia tindrè l'oportunitat xe (11:03), me fot un poquet (11:48)
- **estereotips normatius:** *pues ací me veieu* (09:25), és el meu torn (09:29), també (09:38), feia (10:18), m'he estat preparant el camí per a ser el que vui ser (10:24), arribar molt lluny (10:29), qualsevol cossa [*tancada*] (10:38), am(b) el meu esforç (10:49), després (10:52), treballant en el que en el que *m'agrà(da)* [molt emfàtic] (11:15), i ens donen (12:12), que cadascú (12:15)
- **estereotips particularistes:** menudet locutor de ràdio (10:22), ame tant esta professió (10:31), com ja vos he dit (11:35)
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** *pues ací me veieu* (09:25), tamé (09:35), a mi m'agrà(da) molt (09:59), dels meus agüelos (10:14), o aixina (10:23), i entonses (10:24), ningun problema (10:34), n'hi han dificultats (10:40), els enxufes és lo que mana (10:43), inclús (11:08), si tinc que anar-me fora jo me'n vaig a anar fora [*tancadíssima*] (11:10), no tinga que fer-lo [estudiar] (11:52), com per eixemple (11:53), a soles per ser famós (11:58), a lo millor (12:21), i ahí estic (12:25),

3. Fent el programa de ràdio [entremig i al final de 2] (09:48-09:54)/ (12:28-12:40).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Presenta el programa i les cançons.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg professional radiofònic
- **to:** cordial-professional.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** molt bona vesprada açó és l'Altra música (09:48), després de Conta'm un conte (09:51), i *te* quedes amb Los Secretos (09:53), es diu París (12:37)
- **estereotips particularistes:**, i este homenatge (12:31)

- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** i te quedes *amb* Los Secretos (09:53), te vaig a ficar ara lo últim (12:35)

4. En sa casa, arriba i s'asseu a taula amb els pares i la germana (19:22-20:13).

Ús de la llengua: parcial. Saluda la família en castellà, monologa homogeni en català i els pregunta en castellà.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Perspectives de futur i agraïment als pares.
- **tenor:** explicatiu homogeni i interactiu amb la família.
- **to:** més formal en monòleg.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** per a arribar lluny (19:39)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** aixó és lo que fa falta (19:36), el esforç qu'han fet en mi (19:50),

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social:

3. Sobre els drets socials: gran valor al treball i l'esforç com a mitjà per tindre èxit (3 i 4).

PARTICIPANT 3: Karen Safont

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 32.
- **Grup social o professional:** presentadora de televisió.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** sense dades.

Situacions:

1. En perruqueria i maquillatge (03:31-04:58).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Incidències del treball, el programa que presenta.
- **tenor:** interactiu-explicatiu. Miniconversa amb perruquer i maquilladora i monòleg homogeni a l'espill.
- **to:** distés i còmplice amb el perruquer i la maquilladora.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** magassem (03:57), també (04:40), parlem de cinema (04:45)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** te tens que (03:32), un catxas [forçut] i me fa molta il·lusió (03:34), pues la meua vida (03:52), teronges (03:58), a l'almassén (04:05), cantitat de fred (04:07), n'hi han coses (04:15), que més m'agrà(da) (04:17), el vindre (04:19), fent-me el monyo en la peluqueria (04:22), que més mos agrà(da) (04:26), en més motiu (04:28), ascomença (04:32), i entonses (04:34), de tot lo que passe (04:48), hasta luego (04:57)

2. De camí i en l'emissora de televisió on treballa (05:00-05:45).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Origen de l'emissora

- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni amb breus minidiàlegs al final de salutació.
- **to:** certa formalitat. Cordialitat familiar amb els companys.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** *pues Te Ve quatre comença* (05:00), *lo* que passa que després (05:17)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** *pues te ve quatre comença* (05:00), *entonses comencem* (05:10), *a reuni-mos* (05:12), *lo* que passa que *després* (05:17), *ascomencem* (05:19), *que mos agrà(da)* (05:20), *emisió* (05:27),

3. Fent el programa en el plató (12:44-12:59)/ (15:20-15:40).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Presenta el programa.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg professional televisiu. Acaba dirigint-se a un company fora de càmera, també en valencià.
- **to:** cordial-professional.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** una nit completeta repleteta (12:54)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:** este programa (12:50), tant per a ells com per a elles (12:58)
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** amb companyia de tots vostés [ultracorrecció] (12:52), *además* (12:56), *que se uavagen* [s'ho hagen] *passat de maravella* (15:20), *ahí* (15:24), *mo' n'anem a pegar un passeget per es escaparates* (15:25),

4. En un descans o al final del seu programa, per a nosaltres (12:59-15:19).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La malaltia, l'humor, els pares, la televisió.
- **tenor:** explicatiu homogeni.
- **to:** certa formalitat-seriositat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** i després (14:00), ací *en nosaltres* (14:33), fonamental (14:44), lluitar (15:03), aconseguir (15:17)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** bé pues (12:59), vaig nàixer en una llessió (13:00), no me repercutia (13:05), a fer lo normal (13:10), des de que ascomencen a gatejar hasta que ascomencen a caminar (13:13), més o menos (13:18), es onze anys (13:21), pues ja al desenvolupar (13:25), cabarrere [cap arrere] (13:29), no te dones conte en ixe moment (13:32), a ser la pollita (13:38), a anar en els amics (13:40), el cànvit (13:42), a mi per eixemple me va aterrorisar (13:44), vaig tindre que tindre (13:49), per a que isquera al carrer (13:56), tu eres com *nosatros* (14:06), además (14:35), para mi (14:42), ahí (14:45), vàlvula d'escape (14:58), el poder ajudar (15:04), **no entenc el final (15:19)**

5. Fent el programa en el carrer [enmig, 6] (20:32-21:16)/ (23:20-23:31).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Presenta el programa i petita entrevista.
- **tenor:** explicatiu i interactiu. Monòleg professional televisiu i minientrevista.
- **to:** cordial-professional.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** superclar (23:23)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:** de *hissenda* (20:38), guarda de seguretat (21:06), qualsevol problema (21:14)

- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** bé pues cada dia (20:32), *de* hissenda (20:38), hui mos ha citat ací (20:40), ella va a explica-mos-ho en estos moments (20:44), per què mos fas vindre hasta ací (20:48), bueno lo que està clar (21:00), n'hi ha un bordillo (21:02), i además (21:05), tenim que dir-ho (21:08), el escaló (21:16), lo que està claríssim (23:20), ficar una rampeta (23:27),

6. En un descans o al final de 5 (21:17-23:20).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La tasca social del programa.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** cordial-professional.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:** altres que en tenen *menos* (21:24), jo mai em negaré a elles (21:58)
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** pues n'hi han cantitat de maneres (21:17), lo que passa (21:21), jo ha tingut (21:26), a muntó gran (21:28), en un mig de comunicació (21:31), o te quedes en casa (21:39), entonses (21:41), és una forma tamé de que (21:45), tindre les càmares (21:56), al fin i al cap (22:01), com es demés (22:12), lo que se té que mirar (22:14), a on n'hi hasga una barrera (22:16), menos (22:21), seria mentira (22:27), eres [ets] tu (22:49), ho ha [he] fet superar als demés (23:06),

7. Continuació de 3 (25:53-26:20).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Acomiada el programa.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg professional televisiu.

- **to:** cordial-professional.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:** esta era la denúncia (25:54), ací a Vila-real (25:59)
- **estereotips convergents:** la propera [dubtant] semana el proper dimecres (26:12)
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** bé pues (25:53), que fea [feia] (22:55), de *hissenda* (26:04), bueno (26:10), una cita en mi (26:14), no me fallen (26:18)

8. Finalitzat el seu programa (26:29-27:00).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La televisió local i les il·lusions professionals.
- **tenor:** explicatiu homogeni, d'estil dialògic per la gestualitat.
- **to:** certa formalitat però també complicitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:** en altres llocs (26:49), (a)déu (26:59)
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** pues bé (26:33), açó és lo que fem (26:39), els meus horissons (26:47), a on n'hi hasquera moltíssima més gent (26:50), ojalá (26:57)

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social:

3. Sobre els drets socials: el paper reivindicatiu dels mitjans de comunicació (6 i 7).

PARTICIPANT 3.1: maquilladora [Iolanda]

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà?
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 32.
- **Grup social o professional:** [maquilladora].
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** sense dades.

Situacions:

1. En perruqueria i maquillatge [1 de 3] (03:36-03:51).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Bromeja sobre el maquillatge.
- **tenor:** interactiu. Conversa afectada, humor.
- **to:** distés, còmplice, jocós.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** disposada (03:40), en la mesura que (03:43)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** pues mira [afectada] (03:36), faja falta (03:44), pa que tu brilles en llum pròpia (03:45), polvets màgics (03:50).

PARTICIPANT 3.2: director de TV 4 [Paco]

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 42.
- **Grup social o professional:** director d'emissora de televisió.

- **Adquisició:** dubtosa.
- **Procedència geogràfica:** sense dades.

Situacions:

1. En l'emissora [després de 2 de 3] (05:42-06:00).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Descripció de TV4.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** a banda vam muntar (05:55)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** anem a cambia-mos (05:48), de interès local (05:52),

Altres dades/apunts per a l'anàlisi:

- S'ha analitzat els secundaris de P3, tot i la brevetat de les situacions, perquè s'hi detecta almenys un estereotip.

- En canvi, es desestimen els de 2 per castellà i els d'1 bé per castellà bé per vernacle sense estereotips (llevat del periodista, que s'analitza).

CAPÍTOL 25: joguet (una empresa familiar)

PARTICIPANT 1: Conchi Villaescusa

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà?
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 48.
- **Grup social o professional:** cosidora i dissenyadora de nines.
- **Adquisició:** no(?).
- **Procedència geogràfica:** sense dades.

Situacions:

1. En casa, preparant-se per a cosir (00:37-01:07).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La televisió i la faena de cosir.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

2. Continuació d'1, cosint i escoltant Bola de Drac. Enllaça amb passeig per la fàbrica abandonada (04:57-06:36).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Les nines de la infantesa, el treball seu i dels pares en la fàbrica de nines i el treball en casa per les obligacions familiars (nombrosa).
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

3. Comprant en el supermecat (06:37-07:06).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Les nines que regala.
- **tenor:** interactiu. Minidiàlegs amb el carnisser i la caixaera.

- **to:** cordial.

4. En casa, prenent notes i escudellant (11:24-13:55).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'autoformació per a muntar una empresa i altres experiències fallides.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni i altern amb el marit [també en castellà].
- **to:** formal-seriós.

5. En la caseta de camp (21:14-22:41).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Conduir, la caseta, les plantes, el taller. Els jocs amb les nines, també els fills “y no se me han vuelto raros” (22:39)
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni (fragments *off*).
- **to:** neutre.

6. Continuació de 5, al taller de la caseta [intercal·lats els altres Pp] (23:15-23:34) / (23:51-24:23).

Ús de la llengua: negatiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els joguets de la seua infantesa.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni
- **to:** més informal i desenfadat.

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:** lo que más me gusta es Bola de Drac en valenciano porque suena muy musical y a mi me encanta (01:02)
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: .

3. Sobre els drets socials:

PARTICIPANT 2: Claudio Juan.

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** mitjà?.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 55.
- **Grup social o professional:** artesà de nines regionals.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Onil.

Situacions:

1. Treballant al taller (01:26-02:36).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El treball en el taller.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni de gestualitat dialògica.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** pues açò (01:26), o sea jo'm dedique més (01:31), del dissenyo o el artístic (01:34), lo de tallar (01:37), el embalatge la cosa de oficina (01:41), tamé es dedica (01:44), munyeques [nines] regionals (01:57), bueno (02:01), i em vaig enterar (02:04), d'este tipo (02:08), em vaig posar en contacte en ell (02:10), i hasta la fetxa (02:14), pal turisme (02:20), encà(ra) (02:21), un sueldo bé estar desahogats però vamos sense fer-mos millonaris ni mucho menos (02:27),

2. Dinant en casa del seu germà, amb ell i la dona (07:19-09:06).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El dinar, la faena, el viatge projectat al Marroc.
- **tenor:** interactiu-explicatiu. Minidiàleg amb la cunyada i monòleg d'ell, dirigint-se als contertulis
- **to:** familiar.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** ja estem ací (07:19), des de luego te s'ha apegat (07:33), pegar la beca(d)eta (07:56), i va tocar el telèfono (08:03), i nada (08:07), però si tu no eres musulmà (08:20), ara pa Nadal aniré (08:26), un atra cultura (08:31), de l'auia (08:40), en es [les] gavetes (08:42), molt marranos (08:50), pobrea (08:52), antiguament ací tamé la hi hava [n'hi havia] (08:54), t'agrà(da) (08:58), són los països que m'atrauen (09:04).

3. Al taller (15:17-16:25).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els orígens i les il·lusions professionals.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** cordial-professional.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**

- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

4. En sa casa, escoltant música (18:22-20:47).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'afició a la música, especialment la italiana i la relació amb artesans i artistes, incloent-hi la germana difunta i el germà.
- **tenor:** explicatiu homogeni.
- **to:** certa seriositat.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

5. En el taller, continuació de 3 [intercal·lats els altres] (23:02-23:15) / (25:33-25:55).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els joguets sexistes i els primers joguets propis.
- **tenor:** explicatiu homogeni.
- **to:** certa seriositat.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: les nines que estan treballant porten una banda que és la senyera sense blau! Es veu en la fitxa de presentació (01:51-01:54) i en un pla al final de 3 (16:23-16:26)

3. Sobre els drets socials:

PARTICIPANT 3: Germán Sempere.

- **Classe social:** alta.
- **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 62.
- **Grup social o professional:** industrial del joguet.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Onil.

Situacions:

1. En la fàbrica [amb intervals d'imatges i sorolls d'operaris] (02:43-04:45).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Descripció de la fàbrica i explicació dels orígens.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** formal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**

- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** huit mil i pico metros (02:47), sis naves (02:50), que's tenim ubica(d)es en paralelo en uns cortafuegos interiors (02:52), sixty treballaors (03:03), en almassenatge (03:07), en el montatge i en el acabat (03:13), des productes (03:15), mosatros (03:23), en lo que és carpinteria metàl·lica (03:25), en general (03:28), claro (03:30), a mi m'agrà(da) (03:37), vaig tindre que valdre'm (03:45), pa conéixer (03:48), i entonses (03:53), anà(v)em (03:56), vegea un poquet el agrado (04:03), pues esta empresa (04:18),

2. En les oficines de l'empresa (09:18-11:17).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Caràcter, participació en la vida social del poble.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** formal.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

3. Conduint cap a la casa de camp i a taula amb la família (16:30-18:19).

Ús de la llengua: exclusiu (els fills també).

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La manca de visió per al producte, la família i les conviccions religioses.
- **tenor:** explicatiu i interactiu. Monòleg homogeni i miniconversa amb la família a taula.
- **to:** de seriós a familiar.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**

- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

4. En una taula de la fàbrica, envoltat de nines i joguets (22:42-23:01) / (23:35-23:51) / (24:24-25:33).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El sexisme de les nines, el primer joguet i el futur de la indústria.
- **tenor:** explicatiu homogeni.
- **to:** certa formalitat-seriositat.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

5. De casa al bar i d'ací a la comparsa (25:27-28:24).

Ús de la llengua: quasi exclusiu. Excepció: al cambrer en castellà (27:08).

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. La coixesa, la partida, la comparsa.
- **tenor:** explicatiu i interactiu. Monòleg en *off* i homogeni i algun intercanvi dialògic amb el cambrer (cast.) i els companys de la comparsa (val.).
- **to:** cordial.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**

- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social:

3. Sobre els drets socials: en la situació 2 es declara religiós i destaca que ha participat en quasi totes les entitats socials del poble: des de la comparsa fins el futbol i Càritas i es declara molt satisfet d'haver deixat la política abans d'entrar-hi a fons.

Altres dades/apunts per a l'anàlisi:

- Desestimats: P1: marit i supermercat en castellà; P2: cunyada, germà i taller vernacle no normatiu [munyeca]; P3: fills [breu: bé, què vol dir bé], i comparsa [ídem].
- Cap estereotip normatiu ni de model en tot el capítol.

CAPÍTOL 26: internet (un planeta xicotet)

PARTICIPANT 1: Aureli Vendrell

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà-alt (per a l'edat)
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 16.
- **Grup social o professional:** estudiant i aficionat als ciber-jocs [3r d'ESO].
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Alghemesí.

Situacions:

1. Passejant amb bicicleta pels carrers del poble (00:34-01:01).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Es presenta.
- **tenor:** explicatiu-interactiu. Monòleg homogeni, però comença saludant.
- **to:** juvenil.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** el que més *m'agrà(da)* a part dels esports (00:39)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** *i estúdie* (00:36), *el* que més *m'agrà(da)* a part dels *esports* (00:39), *sóc géminis [velar]* (00:54),

2. En casa, minidiàleg amb sa mare [després d'1 d'1.1, ella] (01:41-01:57).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. El que està a punt de fer.
- **tenor:** interactiu. Conversa intrascendent amb la mare.
- **to:** familiar.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** a l'ordinador (01:44), vaale (01:56),

3. Pujant a l'habitació de l'ordinador i allà [continuació de 2] (05:23-06:41).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'afició a l'ordinador, compartida amb el pare.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni i altern, amb salutació intercalada.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** m'agafe *algo pa* picar (05:24), els caps de setmana (06:01), abans de dinar (06:04), que ens unim (06:28), fer altres cosses (06:33)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** m'agafe *algo pa* picar (05:24), pues ara ací (05:50), xorra(d)es nostres (05:55),

4. A taula amb el pare i la mare (06:51-08:33).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'afició a la informàtica des del punt de vista de la mare.
- **tenor:** interactiu. Conversa, on domina la mare.
- **to:** familiar.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** un ordenaor en cassa fijo (07:15), clar eella mos avissa i diu si se'l [us el] trobeu gelat (08:04), quan vullgau (08:10),

5. De camí al Cíber (20:14-20:39).

Ús de la llengua: total o parcial.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'afició compartida d'anar al cíber, en contrast amb els boxets de la mare.
- **tenor:** interactiu amb la mare, frase de monòleg homogeni i interactiu amb l'encarregat del cíber.
- **to:** informal, més formal el minimonòleg.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** a mi *m'agrà*(da) el cíber [interdental] amb els meus amics (20:22)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** adió (20:20), a mi *m'agrà*(da) el cíber [interdental] *amb* els meus amics (20:22),

6. Jugant al Cíber (21:12-21:18 / 21:35-21:55 / 22:10-22:22 / 22:57-23:18).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. El seu joc informàtic preferit.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** [repeteix allò dels amics] normalment *per* la vesprada (21:16), faig alguna escapadeta per a jugar (21:18), [dubtant] relaxar-se (21:53)
- **estereotips particularistes:** com podeu vore és este (21:37)
- **estereotips convergents:** aquest joc (23:01),
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** te claves molt (21:44), pues (22:10), si jueas [jugues] (22:12), desventatges (22:58), en açò [amb açò] (23:08), p'això (23:16)

7. Al local, després de jugar-hi (23:19-23:43).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. L'afició informàtica i els estudis.
- **tenor:** monòleg homogeni, interromput al final.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:** em desenvolupe bé en eixe tema (23:28)
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** m'agrà (23:19), adentrat (23:22), ventatxa [avantatge] (23:35),

8. En casa, assegut al sofà amb son pare (25:13-25:40).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. L'afició informàtica i els estudis.
- **tenor:** monòleg homogeni, interromput al final.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**

- **estereotips normatius:** el que dius (25:34)
- **estereotips particularistes:** roïn (25:14)
- **estereotips convergents:** ()
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** l'ordenador (25:18), dessarrolles (25:20), l'atra (25:22), xateant (25:26), mentires (25:27), lo que dius (24:38)

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:** el nom de la fitxa és en valencià i així l'anomena tothom. Pertany al grup Roda (enganxina a l'ordinador, 06:27), aficionats a la informàtica.
- **Ideologemes:** .
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: (ídem anterior).

3. Sobre els drets socials: (ídem anteriors).

PARTICIPANT 1.1: mare d'Aureli Vendrell

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà?
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 45.
- **Grup social o professional:** [mestressa de casa?].
- **Adquisició:** L2 [immigrant].
- **Procedència geogràfica:** Algemesí.

Situacions:

1. En casa, fent boixets (01:06-01:40).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Es presenta i presenta l'afició als boixets.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** cordial.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** *e(l)s boixets* [?] (01:16), que *te relaxa* (01:34)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** pues jo sóc (01:06), per primera vegà(da) (01:14), *e(l)s boixets* (01:16), entonses ja (01:17), ací en Espanya (01:18), que *te relaxa* (01:34), que s'enxufa a Internet (01:37)

2. En casa, continuació d'1, minidiàleg amb 1 [2 d'1] (01:41-01:57).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Marmola un poc el fill.
- **tenor:** interactiu. Conversa intrascendent amb el fill.
- **to:** familiar.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** t'has agarrat les papes (01:44), txuant [jugant] e tocant e el ordenaor (01:54).

3. A taula amb el marit i el fill [4 d'1] (06:51-08:33).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. L'afició a la informàtica des del seu punt de vista.
- **tenor:** interactiu. Conversa, on domina ella.
- **to:** familiar.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** bueno (06:54), de ordenaors (06:55), me tindrè que apuntar a un curset (07:07), enviarem un imal [e-mail] al súper (07:19), va ser el escàner (07:36), jo si fique el sopar en taula i l'ha [l'he] fet (08:00), si se'l mintxen txelat (08:05), fletxeta pac ací fletxeta pac allà (08:25), l'atre requadre (08:29)

4. Eixint de casa amb el seu fill (20:15-20:27).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. L'afició als boixets amb les amigues.
- **tenor:** interactiu en acomiadament amb el fill, micrimonòleg homogeni.
- **to:** familiar, més formal en micromonòleg.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** després (20:16), adéu [fill: adió] (20:20)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** ja mos vorem (20:15), en les meues amigues (20:18, 20:26)

5. En el local on fan boixets (20:40-21:12 / 21:20-21:34 / 21:56-22:09 / 22:24-22:57).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. L'afició als boixets.
- **tenor:** interactiu en minisalutació d'entrada i monòleg homogeni.
- **to:** cordial, una mica més formal en monòleg.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**

- **estereotips normatius:** fons (20:59)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** buenas (20:40), aixina (20:47), mos reunim (20:49), companyeres (20:50), dos vegaes a la semana (20:51) aunque (20:54), pues (20:56), rato (21:08), de conseguir (21:33), lo que t'agrada (22:05), n'hi ha una ventatxa (22:24), mossatros (22:45),

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:**
- **Recursos discursius:**

2. **Sobre la identitat social:** una vegà(d)a ací en Espanya (01:18).

3. Sobre els drets socials:

PARTICIPANT 1.2: pare d'Aureli Vendrell

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà?
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 45.
- **Grup social o professional:**
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Algemesí.

Situacions:

1. En la sala dels ordinadors, amb el fill (05:31-06:20).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Presenta l'habitació i l'afició compartida per la informàtica.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni i altern.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** pues mira (05:31), la direcció [adreça] (05:33), mos reunim (05:41), preparà per lo que és (05:46), es ordenaors (05:48), ratos (06:10), cualquiera (06:14), mos apoiem (06:16),

2. En casa, a taula amb la família [4 d'1 i 3 d'1.1] (06:51-08:33).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. La informàtica en casa.
- **tenor:** interactiu. Conversa amb la família.
- **to:** familiar.

Anàlisi de variants: vernacle sense estereotips.

PARTICIPANT 2: Maribel Gómez

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 46.
- **Grup social o professional:** executiva financera i internauta.
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Orpesa (Orpessa (09:03))

Situacions:

1. En casa, xatejant, i a l'hort de tarongers, parlant-ne i saludant (02:10-04:05).

Ús de la llengua: parcial. Exclusiu en monòleg, negatiu en interaccions en castellà amb els col·lidors.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Internet i la taronja, el passat professional immediat.

- **tenor:** explicatiu i interactiu. Monòleg en *off* i homogeni i microdiàleg amb col·lidors [abans a les seues ordres].
- **to:** de més a menys formal.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** el meu nick (02:10), mandarina tardia (02:13), se definix [s'identifica] molt bé en mi (02:17), el vaig ficar perquè aixina (02:21), un poquet de hòmens (02:30), me va costar moltíssim arribar (02:32), jefe de camp (02:49), ni para la família ni per a res (03:03), és algo (03:50), els tire molt de menos (03:53),

2. Arribant al seu lloc de treball actual (09:03-09:39).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Explica el seu treball de manera familiar i divertida.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni d'estil dialògic (complicitat humorística)
- **to:** divertit.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** i manant a tot cristo (09:32)
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** sóc director financer de la empresa (09:09), pues és fer numerets (09:13), el manar que és lo meu (09:21), tota la vida ha [he] estat (09:27),

3. Amb la secretària o algú que la informa (08:50-09:03)/(09:39-10:03).

Ús de la llengua: exclusiu [interlocutora catalana].

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat. Coses de treball en ambient distès.
- **tenor:** interactiu. Conversa de treball.
- **to:** cordial, de confiança.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** n'hi ha alguna cridadeta per ahí per a mi (08:55), vale muy bien me'n vaig jo per amunt vale (08:58), tu ja has acabat pa hui no? (09:57), muy bien Ioli (10:01)

4. En casa, amb l'ordinador (12:04-15:05).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Els inicis en Internet, per la solitud.
- **tenor:** interactiu-explicatiu. Miniconversa amb la filla i homogeni.
- **to:** de familiar a seriós emocionat.

Anàlisi de variants: [vernacle sense estereotips. Però: qualquier o consevol atra cossa (14:40), detrás de una pantalla darrere n'hi han unes persones (14:49)]

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** més o menys (14:56)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:**

5. Dreta en el camp (24:15-24:33 / 25:41-26:07).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Internet i la infantesa.

- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** el internet (24:15), deuria de tindre (24:18), en quan a (24:21), no tenien que tindre (24:29), txuar [jugar] més per el carrer (25:45), companyerisme (25:51), i vernacle sense estereotips.

6. Ballant en una sala de festes (27:00-27:45).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. L'afició al ball i les ganes de parella.
- **tenor:** monòleg homogeni, junt a altres persones.
- **to:** informal.

Anàlisi de variants: vernacle sense estereotips

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:** parla en valencià en els monòlegs i amb la catalana, però contesta en castellà si l'hi parlen. Escriu en valencià en el xat, model lingüístic més que dubtós: que tal estas?/ huyyyyyyyyy / ortanique es una varietat de mandarina / jajajajaaaajajaj / abans era jefe de camp (02:21) y ara estic en un apartotel de alcocebre (08:34-08:44) [l'interlocutor: que vol dir ortanique / hayyyyyyy / en que treballes ortanique?]
- **Ideologemes:** .
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: la primera dona en la Comunitat Valenciana (02:45).

3. Sobre els drets socials: la primera dona en la Comunitat Valenciana que ha arribat a estar de jefe de camp i la primera dona gerent (02:45).

PARTICIPANT 2.1: subordinada de Maribel Gómez

- **Classe social:** mitjana.
- **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** dona.
- **Edat:** +- 26.
- **Grup social o professional:** [secretària o encarregada d'informació].
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Catalunya [t'ho explico (08:58), t'has ascaquejat [fricativa] avui (09:41), aquet és al Forcadell (09:43), qui és aquesta (09:46), doncs no res (09:54)].

1. Informant P2 [3 de 2] (08:50-09:03)/(09:39-10:03).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric-especialitzat. Coses de treball en ambient distés.
- **tenor:** interactiu. Conversa de treball.
- **to:** cordial, de confiança.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** adéu templà (09:00),
- **estereotips normatius:** adéu *templà(da)* (09:00)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** hombre Maribel què tal guapetona (08:50), vale (08:58), aquí te portu la faeneta (09:39), que te sea leve (09:54)

PARTICIPANT 3: Pep Grau

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** alt (llicenciat).
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 36.
- **Grup social o professional:** llibreter virtual.

- **Adquisició:** L2 [algunes poques vocals].
- **Procedència geogràfica:** Alcoi.

Situacions:

1. En sa casa (04:05-05:20).

Ús de la llengua: exclusiu.

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Es presenta a través de sa casa.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg en *off* i homogeni, d'estil dialògic (mireu, 05:14).
- **to:** poc formal, irònic.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** ens fem companyia (04:27), enverinat (04:31), a un' altra cosa (05:13)
- **estereotips particularistes:** esta és ma casa (04:05), esta és ma mare (04:47), aquesta és la meua cadira de barber i vos assegure que en este temps (04:56)
- **estereotips convergents:** aquesta és la meua col·lecció (04:07), aquestes (04:15), aquesta és la meua cadira de barber i *vos* assegure que en *este* temps (04:56), em dic Pepe Grau (05:06)
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** duelo (04:16), és lo poc en esta casa (04:17), però bueno (04:21), además de un tio interessan(t) (04:29), pues bueno (04:33), sense sobresaltos (04:37), una pulsera en cascabells (04:43), digam (04:46), la segon república (04:49), es podeu imaginar (04:53), no n'hi ha res més còmode (05:03), com un atre (05:11), per eixemple (05:15), per als aulets (05:20)

2. Passejant per una plaça (10:06-10:39).

Ús de la llengua: quasi exclusiu. Excepció: agoracei me voy a la plaza a dar una vuelta a ver qué pasa (10:08)

Factors:

- **camp:** genèric. Alcoi com a república ideal i Internet.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni.
- **to:** irònic.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:** este *tipo* de coses (10:15), pegar una volta (10:17)
- **estereotips convergents:** un lloc tan petit com Alcoi és que permet (10:13)
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** la ventaja [palatal] (10:12), este tipo de coses (10:15), i bueno algo aixina és Alcoi (10:25), tots es dies (10:38)

3. En un bar, de tertúlia amb uns quants hòmens (10:42-12:00).

Ús de la llengua: exclusiu

Tipus de text: segons Bronckart?

Factors:

- **camp:** genèric. Alcoi capdavanter en indústria i reticent a Internet.
- **tenor:** interactiu. Conversa a diverses veus.
- **to:** cordial, de confiança.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** ens dediquem a emprenyar (11:18), a Japó (11:38)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** bon dia pel matí (10:42), anem a vórer (11:13), és que em pareix raro (11:21), permetix (11:37), dóna lo mateix estar en Alcoi (11:40), hasta demà hasta luego (11:57)

4. En l'oficina de la llibreria virtual (15:10-17:03).

Ús de la llengua: quasi exclusiu. Excepcions: vaig entrar en xats de anuncios solitarios (15:43), no tindre dios ni amo (15:58), [el nom de l'empresa]: el libro antiguo punto com (16:20)

Factors:

- **camp:** genèric. Ser alcoià i els inicis en Internet.

- **tenor:** explicatiu i interactiu. Monòleg homogeni que acaba en miniconversa amb el soci [3.].
- **to:** irònic.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** després (15:40), i no estar sotmés a un horari (16:01), m'ho [meu] va permetre Internet (16:05)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:** malgrat que siga un poc (16:34)
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** aclarar (15:11), un atra (15:16), pel roig i per el negre (15:27), entrar a pàgines cotxines (15:31), que és lo que tot barbadult (15:34), lo preocupant (15:38), deuen manifestar-se lliurement (16:37), mos queden dinés? (16:57), vale (17:01),

5. En la terrassa del despatx (18:26-19:00).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. La terrassa i la manera de treballar en equip.
- **tenor:** monòleg homogeni-altern.
- **to:** certa informalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** superluxe (18:29), més o menys (18:33), abans (18:44), aleshores (18:45)
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** esta és la terrassa (18:26), i bueno (18:31), se m'ocurrix (18:37), se la propose a Jordi [la idea] (18:39), algo (18:55)

6. Conduint per Alcoi (19:26-20:05).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. L'estima per Alcoi.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat...

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:** em fot (20:01)
- **estereotips normatius:** m'agrada (19:41),
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** algo, uno mateix (19:35), ha viscut o ha intentat viure [he] (19:44), celós [gelós] (20:00), atra gent (20:02), soles [només] (20:03)

7. Assegut davant d'una gran llibreria (23:44-24:14 / 24:35-25:12 / 26:08-26:48).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Possibilitats i perills d'Internet.
- **tenor:** monòleg homogeni.
- **to:** certa formalitat.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** *lo que* nosaltres *vullgam* (24:46), *dient-mos* (24:51), Japó (24:57), després (26:24), *el que vol realment* (26:38)
- **estereotips particularistes:** pareix una exageració (24:43), xicotet (24:53)
- **estereotips convergents:** dues persones (24:01), si truques per teléfono (26:18)
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** el últim baluarte (23:45), n'hi ha que tindre en cónter (23:52), absurde (23:55), determinaes (23:57), lo que fan (24:03), el abús de menors (24:07), lo que *nosaltres vullgam* (24:46), lo de (24:49), *dient-mos* (24:51), aleshores les petites cultures les petites manifestacions culturals (25:05), aïslament (26:10), el teléfono (26:17), vore-lo (26:20), aixina (26:22), este tipo de coses (26:35), gitar-se en ella (26:43)

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:**
- **Ideologemes:** les proposicions ideològiques que es puguen inferir dels exemples i que en sintetitzen la càrrega ideològica.
- **Recursos discursius:**

2. Sobre la identitat social: una cosa caldria aclarar: els alcoians no som valencians [...] som un atra història (15:09). I aquesta identitat es basa en el treball.

3. Sobre els drets socials: es declara anarquista en la situació 4 (15:22).

PARTICIPANT 3.1: soci de Pep Grau [Jordi]

- **Classe social:** mitjana-alta.
- **Nivell cultural:** alt (?).
- **Sexe:** home.
- **Edat:** +- 36.
- **Grup social o professional:** [llibreter virtual].
- **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Alcoi.

Situacions:

1. En l'oficina de la llibreria virtual [al final de 4 de 3] (16:39-18:26).

Ús de la llengua: quasi exclusiu. Excepció paremiològica: corramos un tupido velo (16:59)

Factors:

- **camp:** genèric. Es presenta.
- **tenor:** interactiu i explicatiu. Minidiàleg amb 3 i monòleg homogeni.
- **to:** poc formal, irònic.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:** prou devanit (17:16)
- **estereotips particularistes:** dos notícies (16:46), hem cobrat les *ventes* de la semana passada (16:50), en esta empresa (17:08), més o menys (17:42), en estos vint anys (17:47)
- **estereotips convergents:** estem en la *red* estem en *xarxa* (17:33) [repetix l'autocorrecció en 18:09], *s'ho ham* passat d'allò més bé (17:50), ens vam posar a treballar cadascú (17:58),
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**

- **estereotips no normatius/no de model:** *hem* cobrat les ventes de la setmana *passada* (16:50), *bueno* (17:04), tot lo que és (17:18), per exemple ham pugut (17:22), en un atra en un atra en un atra onda (17:27), *antes* (17:29), estem en la red estem en xarxa (17:33), mil perreries (17:49), s'ho ham passat *d'allò més bé* (17:50), i ahí és on entre jo (18:11), haviem de passar-s'ho [literal] *bé* (18:23), això era lo més importan(t) (18:24)

2. Continuació d'1 a la terrassa del despatx (18:58-19:12).

Ús de la llengua: exclusiu.

Factors:

- **camp:** genèric. Assevera el que ha dit Pep.
- **tenor:** explicatiu. Monòleg homogeni o altern.
- **to:** un tant irònic.

Anàlisi de variants:

- **indicadors de registre:**
- **estereotips normatius:**
- **estereotips particularistes:**
- **estereotips convergents:**
- **estereotips integracionistes:**
- **estereotips secessionistes:**
- **estereotips no normatius/no de model:** *después* (19:06), la vanguardia (19:11)

ANNEX III

(parlants i taules de variants)

MODEL VERNACLE

CAPÍTOL 1: carretera (voltes i voltes i voltes)

PARTICIPANT 1: José Miralles

- | | |
|---|--|
| <ul style="list-style-type: none"> ▪ Classe social: mitjana alta. ▪ Sexe: home. ▪ Grup social o professional: “artista i restaurador”. ▪ Procedència geogràfica: Oliva (Marina Alta). | <p>Nivell cultural: mitjà?</p> <p>Generació: + - 55 anys.</p> <p>Adquisició: L1</p> |
|---|--|

Temps total: 4’ 39” (en set situacions, entre les quals obri i tanca).

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Paremiologia | Total |
|----------------|---|---|--|---|-------|
| (+N, -G, -C) | | | | | |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | | | | |
| Conv. | | | | | |
| Integr. | | | | | |
| (-N, +G, +C) | egemple(?) | hi ha que, té que, lo que, pa migdia, en França | maravilloza, sur, pues, tipo, anterat, olvida, puesto, baix de, nada (expres.), entonses, pelear, desfile, ahí, duenyo, maravillós, França, deprés, menos, lançà (part. de llançar) | des de luego, al peu del canyó, tanto monta, monta tanto, Isabel como Fernando, | |
| | 1 | 5 | 19 | 3 | 28 |
| (-N, -G, +C) | païssos (mer.), | | papelorio, inmenso, | | |
| | 1 | | 2 | | 3 |
| (-N, +G, -C) | mo’ l’anduem, gravà-m’agrà-tirà (part.), preparaet, s’ha (d’)estar, atres, moa dona, pac arrere | *deixar-mo-lo, *tindre-lo, es instruments, fea (fer), me s’, *saguent, quant aparen | | | |
| | 7 | 7 | | | 14 |
| (-N, -G, -C) | | | | | |
| +F | | | | si bé ho mirem | |
| | | | | 1 | 1 |
| -F | | | | | |

Ús de la llengua: castellà en

- traducció inserida en monòleg (2:25).
- micromonòleg i quan s’adreça a l’ase (4:25-4:38).

- refrany inserit en monòleg (23:12).
- presentació de l'espectacle. La benvinguda és en castellà, anglés i valencià, per aquest ordre (24:27).
- Registre d'una certa formalitat (1 indicador). La referència és el castellà: cap marca normativa no generalitzada enfront de 31 castellanismes, 3 dels quals no generals en valencià meridional. 14 formes dialectals no castellanismes. En total, doncs, 45 variants no normatives.
 - o Diferent distribució per nivells: aclaparadora majoria, 19, de lèxic en (-N, +G, +C), mentre que és 0 en (-N, +G, -C), on empaten a 7 fonètica i morfosintaxi.
- Protagonisme: obri i tanca el capítol.

2. Sobre la identitat social: ací en Espanya es conduïx per la dreta (2:30), al final tornes a casa al meu poble maravillós que és Oliva (5:07). [El restaurant es diu *Viva España*, tot i que no es mostra el rétol en pantalla].

PARTICIPANT 1.1: esposa d'1

- **Classe social:** mitjana alta (cuinera propietària). **Nivell cultural:** mitjà?
- **Sexe:** dona. **Generació:** +- 45.
- **Grup social-prof.:** cuinera propietària. **Adquisició:** L1

Temps total: 1' 22'' (una situació) **Ús de la llengua:** exclusiu **Valencià meridional.**

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Paremiologia | Total |
|--------------|----------|---------------|--|--------------|-------|
| (+N, -G, -C) | | | | | |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | | | | |
| Conv. | | | | | |
| Integr. | | | | | |
| (-N, +G, +C) | | per les nits, | menos, aunque, *verdaderament, bueno (ex.), pos, contrat, jefe, después, | | |
| | | 1 | 8 | | 9 |
| (-N, -G, +C) | | | | | |

| | | | | | |
|--------------|---|---------------|--|--|---|
| (-N, +G, -C) | astar, *moes filles, vindre- mo'n, mos tirava, | *vàem, *vaen, | | | |
| | 4 | 2 | | | 6 |
| (-N, -G, -C) | | | | | |
| +F | | | | | |
| -F | | | | | |

- Mateixes tendències que 1.

PARTICIPANT 1.2: pare d'1 o d'1.1/ (fa el paper d'avi de 4, en realitat).

- **Classe social:** mitjana baixa. **Nivell cultural:** mitjà-baix
- **Sexe:** home. **Generació:** +- 85.
- **Grup social-profes.:** ofici tradicional. **Adquisició:** L1
- **Procedència:** Marina Alta.

Temps total: (1 situació, 1 frase i una cançoneta popular) **Ús de la llengua:** exclusiu

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Paremiologia | Total |
|--------------|---------------|----------------|--------------------------------|--------------|-------|
| (+N, -G, -C) | | | | | |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | | | | |
| Conv. | | | | | |
| Integr. | | | | | |
| (-N, +G, +C) | | eres (present) | modelos /e oberta/, güelo-a | | |
| | | 1 | 2 | | 3 |
| (-N, -G, +C) | | | | | |
| (-N, +G, -C) | en (amb) gepa | | | | |
| | 1 | | | | 1 |
| (-N, -G, -C) | | | | | |
| +F | | | | | |
| -F | | | | | |

- Tot i que és molt breu, considerem la intervenció per la cançoneta popular que conté, que pràcticament la constitueix. Significativament en boca d'un home de més de vuitanta anys, al qual la néta s'adreça en valencià en una frase molt breu (güelo, què dius?). Sembla una pàtina d'autoctonia.

PARTICIPANT 3: Paco Plaza

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:** mitjà?
- **Sexe:** home. **Generació:** +- 40.
- **Grup social-prof:** “mecànic especialitzat en Harleys”. Propietari de botiga de motos
- **Adquisició:** L2 **Procedència:** València (ara Bellreguard).

Temps total: 3' 38

Ús de la llengua: quasi exclusiu, llevat d'un microdiàleg familiar amb dona i filla.

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Paremiologia | Total |
|----------------|--|---|---|--------------|-------|
| (+N, -G, -C) | estranger (sense apitxar) (8:18) | | val, d'acord (09:08) | | |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | | | | |
| Conv. | | | | | |
| Integr. | | | | | |
| (-N, +G, +C) | | hasta demà (9:10), pa mi (13:11), | bueno, pues (8:06) alquilats (8:34), lo que (8:43), dime (al telèfon) (8:56) vale (autocorrecció de val per convergència amb l'altre) (9:08), reto (20:44), | | |
| | | 2 | 7 | | |
| (-N, -G, +C) | roba i accessoris /t/ (8:09), kóssa (13:13), el horari (20:32), 2 o tancada | | anda en moto (8:13), esó (això) (8:41), pueblo (20:57) | | |
| | | | 3 | | |

| | | | | | |
|--------------|---|---|--|--|--|
| (-N, +G, -C) | netetxem (8:46) desmontà (13:36), un atra (20:39) | mossatros (13:16), aixina (13:17), dia (deia) (13:18), viurer (13:30), mos juntem, juem, en els xiquets (20:35), ascomençar (20:50), | | | |
| | 3 | 8 | | | |
| (-N, -G, -C) | | | | | |
| +F | | | | | |
| -F | què passa tio (mediàleg 8:55) | | | | |
| | 1 | | | | |

- Cap indicador de model i tot i que n'hi ha un de registre, correspon a un microdiàleg telefònic amb un amic.
- Cas d'aprenentatge natural del valencià com a L2: tal com es parla en el poble, més algun castellanisme d'interllengua, d'aprenentatge.

PARTICIPANT 3.1: Xiqui.

- **Classe social:** sense dades. **Nivell cultural:** sense dades.
- **Sexe:** home. **Generació:** +- 37.
- **Grup social-prof:** motero **Adquisició:** L1?
- **Procedència:** apitxat (txunts 9:05).

Temps total: 15''

Ús de la llengua: exclusiu.

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Paremiologia | Total |
|--------------|----------|---------------------------------|----------------------------|--------------|-------|
| (+N, -G, -C) | | | adéu (9:10) | | |
| | | | 1 | | 1 |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | | | | |
| Conv. | | | | | |
| Integr. | | | | | |
| | | | 1 | | 1 |
| (-N, +G, +C) | | vas a vindre al dinar (8:59) | ahí (9:05), vale (9:08) | | |
| | | 1 | 2 | | 3 |
| (-N, -G, +C) | | | | | |

| | | | | | |
|--------------|--------------------------|---------------------|-------|--|---|
| | | | | | |
| (-N, +G, -C) | junts /txuns/ (09:05) | mo n'anem (9:05) | | | |
| | | 1 | | | 1 |
| (-N, -G, -C) | | | | | |
| +F | | | | | |
| -F | | | vale? | | |

Registre col·loquial-familiar en conversa. Una única forma no general o no tradicional, que potser ja ho és: *adéu*.

PARTICIPANT 4.1.: Pare(?) de Miguel Pellicer

- **Classe social:** mitjana.
- **Sexe:** home.
- **Grup ètnic o social:**
- **Subdialecte:** .

Nivell cultural: mitjà

Generació: +- 45.

Adquisició: L1

Temps total: 27''

Ús de la llengua: exclusiu.

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Paremiologia | Total |
|----------------|---------------------|---|---|--------------|-------|
| (+N, -G, -C) | agrada (9:30) | | | | |
| | 1 | | | | 1 |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | | | | |
| Conv. | | | | | |
| Integr. | | | | | |
| (-N, +G, +C) | tamé (9:36) | pa pilotar (9:50) | disfrutat (9:33), pues (9:36), s'assenta (9:39), casco (9:42), adelantaments (9:45), entonces (9:48), | | |
| | 1 | 1 | 6 | | 8 |
| (-N, -G, +C) | | | | | |
| (-N, +G, -C) | animalaes (9:34) | vore-lo (9:34), ha (he) patit (9:37), | xicon (9:27), | | |
| | 1 | 2 | 1 | | 4 |

| | | | | | |
|--------------|----------------------|--|--|-----------------------|--|
| (-N, -G, -C) | | | | | |
| +F | <i>agrada (9:30)</i> | | | | |
| -F | | | | perd la xaveta (9:43) | |
| | | | | 1 | |

Tot i el poc temps, observem un registre col·loquial però no familiar en monòleg, amb un indicador que puja (únic normatiu i no general) i un altre que baixa la formalitat. Entre la relativa abundor de variants no normatives (12 en 27''), destaquen els castellanismes (8 = dos terços), entre els quals el lèxic supera els dos terços (6 de 8).

CAPÍTOL 2: hospital (molta vida per davant)

PARTICIPANT 4: Maria Mengual

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:** mitjà?
- **Sexe:** dona. **Edat:** +- 45.
- **Grup social o professional:** encarregada de la cafeteria. **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Marina Alta. **Temps:** 4' 58''

Tan sols un expronormatiu adéu (12:47). Però considerable lleialtat lingüística en converses bilingües.

PARTICIPANT 5: Francisco Blanquer.

- **Classe social:** mitjana-baixa. **Nivell cultural:** mitjà-baix.
- **Sexe:** home. **Edat:** +-40.
- **Grup social o professional:** home d'Antonia [mariner]. **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Marina Alta. **Temps:** 52''

Tan sols un possible però improbable pronormatiu: semblant (17:45)

CAPÍTOL 3: mort (el final del camí)

PARTICIPANT 1: Ricardo Monroig.

- **Classe social:** mitjana "bé". **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** home. **Edat:** +- 65.

- **Grup social o professional:** propietari de funerària. **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** la Costera (Xàtiva). **Temps:** 2' 05''
- **Ús:** quasi exclusiu (però només parla amb el fill)

PARTICIPANT 2: Ricardo Monroig (fill)

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** home. **Generació:** +-37.
- **Grup social o professional:** funerari. **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** la Costera (Xàtiva) **Temps:** 8' 58''
- **Ús de la llengua:** quasi exclusiu (molt de diàleg). *paremiologia, registre vernacle.

El seu company (2.1., de cinc a deu anys més) fa un vernacle breu sense estereotips que contrasta amb el seu pel registre. El del taller de taüts (2.2, mateixa edat) també vernacle sense estereotips, però més prop del seu registre.

PARTICIPANT 4.1: company de 4.

- **Classe social:** baixa. **Nivell cultural:** baix.
- **Sexe:** home. **Edat:** +-48.
- **Grup social o professional:** [enterrador]. **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** la Costera (?) **Temps:** 33''

- Ús exclusiu en conversa bilingüe amb el company, a qui li retrau la impaciència.

CAPÍTOL 4: gossos (fills de quatre potes)

PARTICIPANT 3: Maruja Terrades

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:** mitjà.
- **Grup social o professional:** experruquera de gossos. **Sexe:** dona.
- **Adquisició:** sembla L1 (vocalisme), però: tot esto (5:32). **Edat:** +-66.
- **Procedència geogràfica:** València. **Temps:** 7' 13''

Vernacle total. Destaca la tendència a passar-se al castellà i la tenacitat de 4 a tornar-la al valencià.

PARTICIPANT 4: Irene Fransi.

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** dona. **Edat:** +-74.

- **Grup social o professional:** experruquera de gossos. **Adquisició:** sembla L1.
- **Procedència geogràfica:** València. **Temps:** 3' 42''.

Diverses vegades crida l'atenció de 3 perquè parle en valencià. Aparença “progre”, poc femenina. I allò de la “decoració” de la perruqueria.

CAPÍTOL 5: amor (touché)

PARTICIPANT 4: Dolores Ribera

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:** mitjà-baix
- **Sexe:** dona. **Edat:** +-66.
- **Grup social-prof:** “major voluntària”. **Adquisició:** L1
- **Procedència:** València. **Temps total:** 7' 12''

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Paremiologia | Total |
|--------------|------------|--|--|---------------------------|-------|
| (+N, -G, -C) | | | | | |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | | | | |
| Conv. | | | | | |
| Integr. | | | | | |
| (-N, +G, +C) | | lo dels playback (06:00) | tontes (4:53), palmitos (5:02), s'olvideu (5:03), entonces (5:39, molt usat), anterar (5:49), montar (5:55), pioneros (6:12) | sis-centes i pico (6:22), | |
| (-N, -G, +C) | | | | | |
| (-N, +G, -C) | /s/, /tx/, | s'olvideu (5:03), me vaig quedar (5:38) alterna amb vingué, hi hagué (6:04), | | | |
| (-N, -G, -C) | | | | | |

| | | | | | |
|-----------|--|--|---|--|--|
| | | | | | |
| +F | | | | | |
| -F | | | tontes (familiar) (4:53), xiquetes (aplicat a dones grans) (5:01) | | |

- Ús predominant de la llengua: al grup en valencià, a una en concret en castellà. També fa en castellà una part d'un estil directe i el nom de la Gran Via Fernando el Católico.

CAPÍTOL 6: futbol (el partit és el partit)

PARTICIPANT 1: José Vaello

- **Classe social:** alta. **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** home. **Edat:** +- 72.
- **Grup social o professional:** seguidor del València CF [empresari amb Mercedes].
- **Adquisició:** L1? [però: alguna vocal i vivit (12:17)]. **Procedència:** València (?)
- **Ús de la llengua:** molt parcial. **Temps:** 7' 25''

- Tot i que és un vernacle pur i a la família en castellà, diu homes (23:28) [L2?]

PARTICIPANT 3: Arcadio Margarit

- **Classe social:** mitjana-alta. **Nivell cultural:** escolar.
- **Sexe:** home. **Edat:** +- 11.
- **Grup social o professional:** jugador de futbol junior. **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Llutxent o Benigànim. **Temps:** 57''

- Temps escassíssim per a un Pp (menys que els seus secundaris, menys de la meitat que la mare), tot i que repartit en 6 situacions, en les quals tan sols detectem l'estereotip normatiu futbol (24:28) en una intervenció monològica que és evidentment una resposta a una pregunta que no sentim. En altres situacions diu *fútbol*.

PARTICIPANT 3.1.: pare de 3.

- **Classe social:** mitjana-alta. **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** home. **Edat:** +- 42.

- **Grup social o professional:** [comerciant de fruita a l'engròs].
Adquisició: L1.
- **Procedència geogràfica:** Llutxent o Benigànim. **Temps:** 1' 1''

- Una possible ultracorrecció: entrene (02:54)

PARTICIPANT 3.2.: mare de 3.

- **Classe social:** mitjana-alta.
mitjà. **Nivell cultural:**
- **Sexe:** dona. **Edat:** +- 42.
- **Grup social o professional:** [mestressa de casa]. **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Llutxent o Benigànim. **Temps:** 2' 38''

- Anomena el fill Arcadi (situació 5), tot i que a la fitxa han posat Arcadio.

PARTICIPANT 3.3: [veu en *off* que presenta els jugadors].

- **Classe social:** sense dades. **Nivell cultural:** sense dades.
- **Sexe:** home. **Edat:** veu jove.
- **Grup social o professional:** sense dades. **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** sense dades. **Temps:** 31''

Tot i ser una situació relativament especialitzada i pública i que el locutor deu tenir coneixements de normativa lingüística, tan sols s'hi pot detectar estereotips no normatius, amb l'excepció d'un molt feble: centre (16:15).

CAPÍTOL 7: mercat (la tradició del negoci)

PARTICIPANT 1: Amparo [la fitxa diu Lola, que en realitat és 2] Peris

- **Classe social:** mitjana.
mitjà-alt. **Nivell cultural:**
- **Sexe:** dona. **Edat:** +- 38.
- **Grup social o professional:** tandra. **Adquisició:** L2
[vocalisme].
- **Procedència geogràfica:** València? **Temps:** 6' 03''

- Els dos únics estereotips normatius, pedagogia [palatal sonora] (02:02) i segona (15:17) els interprete més com una "interferència" d'una part de l'aprenentatge de la llengua que com una voluntat normativa. El fet que tota la resta siga vernacle crec que decanta per aquesta opció.

PARTICIPANT 2: Lola [la fitxa diu Amparo, que en realitat és 1] Peris

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** dona. **Edat:** +- 42.
- **Grup social o professional:** tandra. **Adquisició:** L2 [vocalisme, especialment la e].
- **Procedència geogràfica:** València? **Temps:** 4' 39''.

- Ídem 1, però ara amb: abans (09:28), d'acord [tancadíssima] (16:40), espor(t) [tancadíssima] (20:24).

PARTICIPANT 5: Leonor Guillem.

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** dona. **Edat:** +-46.
- **Grup social o professional:** exanguilera. **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** València o rodalia (apitxat) **Temps:** 5' 29''

- Ús de la llengua predominant (incloent-hi el fill) Castellà parcialment amb una companya i en el poema propi final, que tanmateix inclou aquesta frase en valencià: "I a tu, Mare de Déu, que estàs dins del nostre mercat, cuida de tots mossatros i a tots els dessamparats" (22:47). El rètol del comerç (marcadament tradicional) és en valencià, almenys el que es veu: *Anguiles vives "El Gale[il·legible]"* (05:40). També diu "traumatòleg (04:34)".

CAPÍTOL 8: teatre (un lloc màgic)

PARTICIPANT 1.1: marit d'1.

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** home. **Adquisició:** L1 amb dubtes.
- **Grup social o professional:** [propietari d'un bar]. **Edat:** +- 58.
- **Procedència geogràfica:** sense dades. **Temps:** 2' 28''.

- Castellà total amb la dona. Cap estereotip. Noms de les plantes en castellà.

PARTICIPANT 2.1: [president de la falla]

- **Classe social:** sense dades. **Nivell cultural:** sense dades.
- **Sexe:** home. **Adquisició:** L1 [n'han passat massa (06:30)]. **Grup social o professional:** sense dades. **Edat:** +- 46

- **Procedència geogràfica:** sense dades. **Temps:** 1' 24''.

- Únic estereotip normatiu: d'acord (06:54). Tot i que també hi ha un "intent" de correcció: bona vesprà(da) (05:51). I un idiomicisme: n'han passat massa [d'anys] (06:30).

CAPÍTOL 9: Institut (una segona casa)

PARTICIPANT 1.1. Conserge companya d'1

- **Classe social:** mitjana baixa. **Nivell cultural:** mitjà baix.
- **Sexe:** dona. **Edat:** +- 32
- **Grup ètnic o social:** conserge. **Adquisició:** sense dades
- **Procedència:** sense dades. **Temps total:** 1' 5'' intercalat.

PARTICIPANT 2.1: Miguel Mondria

- **Classe social:** mitjana alta **Nivell cultural:** alt
- **Sexe:** home **Edat:** +-62
- **Grup social/prof:** farmacèutic. **Adquisició:** L1
- **Procedència:** Tavernes de la Valldigna. **Temps total:** 35'' (29 en monòleg)

- Nom en castellà.

- Ús exclusiu de la llengua, llevat de la presentació emfaticoirònica d'1, que comença en castellà i continua en valencià: Manolo Cuevas, catedràtic de Física y Química de l'Institut de Tavernes de la Valldigna (2:11).

PARTICIPANT 2.2.: Rosa Magraner

- **Classe social:** mitjana-alta. **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** dona. **Edat:** +-47
- **Grup social/prof:** professora d'institut i cap d'estudis. **Adquisició:** L1
- **Subdialecte:** Valldigna? **Temps total:** 1' 30'' en diàleg de 3.

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Paremiologia | Total |
|--------------|----------|--------------|-------|--------------|-------|
| (+N, -G, -C) | | | | | |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | | | | |

| | | | | | |
|----------------|-----------------------------------|--|---------------------------|--|--|
| | | | | | |
| Conv. | | | | | |
| Integr. | | | | | |
| (-N, +G, +C) | títul (21:39), pa 'nar (21:52) | | | | |
| (-N, -G, +C) | | | | | |
| (-N, +G, -C) | | hui (21:53), tindre (21:57) aixina com a (21:50), el regalen (21:38) | conforme [com] (21:53) | | |
| (-N, -G, -C) | | | | | |
| +F | | | | | |
| -F | | | | | |

- Cap variant de model en una cap d'estudis d'institut!
 - *Atenuant*: el diàleg amb els companys es pot interpretar com informal, tot i que la introducció de Cuevas és formal (però certament la cosa deriva cap a la informalitat, amb bromes i tot això).

PARTICIPANT 3.2: amiga (2) de Jordi

- | | |
|--|--|
| <ul style="list-style-type: none"> ▪ Classe social: indefinida. ▪ Sexe: dona. ▪ Grup social/prof.: estudiant. ▪ Procedència: Valldigna de 3. | <p>Nivell cultural: mitjà-alt</p> <p>Generació: +-18.</p> <p>Adquisició: L1</p> <p>Temps total: 1' 15" en conversa</p> |
|--|--|

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Paremiologia | Total |
|----------------|----------|--------------|-------|--------------|-------|
| (+N, -G, -C) | | | | | |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | | | | |
| Conv. | | | | | |
| Integr. | | | | | |
| (-N, +G, +C) | | | | | |
| (-N, -G, +C) | | | | | |

| | | | | | |
|--------------|---|----------------------|--|--|--|
| (-N, +G, -C) | escopinyà (12:12), estàem (11:18) | n'hi ha 'gut (12:12) | | va en sério (12:17) | |
| (-N, -G, -C) | | | | | |
| +F | | | | | |
| -F | | | | eh, Jordi, va, que estàem esperant (11:18), eh? (12:17) | |

- Cap marca de model, però demostra total comoditat amb el convergent quasi perfecte de Jordi (i amb les idees sobre la el poc valor de l'educació).

CAPÍTOL 13: solitud (has de voler-te tu)

PARTICIPANT 1: Doloretas Mateu.

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:** mitjà?
 - **Sexe:** dona. **Edat:** +-84.
 - **Grup social o professional:** soltera i excuidadora de xiquets. **Adquisició:** L1.
 - **Procedència geogràfica:** Benigànim (la Vall d'Albaida) **Temps:** 4' 18''.
- Interessant registre totalment vernacular.
- Llengua: el parlar d'allí no m'agradava [referint-se a França] (03:32).
- Identitat: [conta que va anar un senyor espanyol a sa casa i s'autodefineix com a espanyola, tot i que fa la conversa en estil directe en valencià] (04:08).

PARTICIPANT 3: Vicent Blas

- **Classe social:** mitjana-alta (per la casa). **Nivell cultural:** sense dades (mitjà).
- **Sexe:** home. **Edat:** +- 42.
- **Grup social o professional:** solter i veí de Benigànim. **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Benigànim. **Temps:** 7' 23''

PARTICIPANT 3.1: mare de 3

- **Classe social:** mitjana-alta (casa) **Nivell cultural:** mitjà?
- **Sexe:** dona. **Edat:** +- 70.
- **Grup social o professional:** [ama de casa]. **Adquisició:** L1.

- **Procedència geogràfica:** Benigànim? **Temps:** 3' 20''

CAPÍTOL 14: consum (compra, compra!)

PARTICIPANT 1: Maria Carmen Tomás

- **Classe social:** mitjana-baixa. **Nivell cultural:** mitjà?
- **Sexe:** dona. **Edat:** +- 23.
- **Grup social o professional:** dependenta. **Temps:** 6' 28''
- **Adquisició:** L2 (algunes obertes, no m'agrà res [gens] (21:14)).
- **Procedència geogràfica:** sense dades. **Ús exclusiu amb companya castellana.**

- El nòvio s'anomena Enric.

CAPÍTOL 17: bessons (una unitat però doble)

PARTICIPANT 6: Trini Mascarell

- **Classe social:** mitjana? **Nivell cultural:** mitjà-baix.
- **Sexe:** dona. **Edat:** +- 75.
- **Grup social o professional:** jubilada. **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Terrateig. **Temps:** 5' 28''.

PARTICIPANT 7: Suni Mascarell

- **Classe social:** mitjana? **Nivell cultural:** mitjà-baix.
- **Sexe:** dona. **Edat:** +- 75.
- **Grup social o professional:** jubilada. **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Lorxa. **Temps:** 5' 50''.

- Les seues nétes, de menys de vint anys, intervenen molt breument i només s'hi detecta algun estereotip no normatiu (uela, a soles, etc.)

CAPÍTOL 18: perruqueria (psicòlegs de tisora)

PARTICIPANT 2.1: pare de 2.

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:**
mitjà-baix.
- **Sexe:** home. **Edat:** +- 64.
- **Grup social o professional:** [datiler]. **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** l'Alcoià. **Temps:** 3' 50''

- Un desconcertant “feia en l’empresa (15:50)” és l’únic estereotip.

PARTICIPANT 3: Renée Vila

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:**
mitjà-altet.
- **Sexe:** dona. **Edat:** 42.
- **Grup social o professional:** perruquera. **Temps:** 6' 47''.
- **Adquisició:** L1/L2. Accent francès, però no sabem la llengua de casa. Fa 14 anys que resideix a Llocnou de Sant Jeroni.
- **Procedència geogràfica:** Gandia (però ha passat la infantesa a Nova Caledònia)

- Un estereotip fort: perruqueria (08:59, 09:06, 09:08), que alterna amb peluqueria (08:23, 08:36,) en la mateixa situació; i un altre de feble: psicòleg (23:32). Fa l’efecte que ací la causa és la manca de competència lingüística.

- el tendal diu: Renée perruqueria.

- en la situació 3, es refereix a la seua família com a espanyols, a anar de Caledònia al poble com tornar a Espanya. Per exemple: em sentia espanyola (10:33).

PARTICIPANT 4: José Antonio Asins

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:**
mitjà-altet.
- **Sexe:** home. **Edat:** +- 45
- **Grup social o professional:** perruquer i modista. **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** València? Apitxat. **Temps:** 4' 51''

- Ús exclusiu en conversa bilingüe amb una fallera jove.

- diu que en la falla organitzen activitats culturals, i posa l’exemple de l’exposició del 9 d’octubre, dedicada en aquella ocasió a la pilota valenciana (20:30-20:37). I que fan: obres de teatre en valencià (20:44).

- La professora de perruqueria del fill parla en valencià vernacle en una acadèmia de València (05:14-05:22). L’anomena Borja [velar].

CAPÍTOL 19: herència (deixant constància)

PARTICIPANT 1: Antonio Escandell

- **Classe social:** alta. **Nivell cultural:** alt.
- **Sexe:** home. **Edat:** +-90.
- **Grup social o professional:** exempresari de la taronja. **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Carcaixent. **Temps:** 6' 19''.

- diu els noms de la taronja en cinc idiomes, començant pel valencià (sic) i sense incloure el castellà (situació 1).

PARTICIPANT 1.1: germà d'Antonio Escandell [Pepe]

- **Classe social:** alta. **Nivell cultural:** alt.
- **Sexe:** home. **Edat:** +-75.
- **Grup social o professional:** exempresari de la taronja. **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Carcaixent. **Temps:** 4' 36''.

PARTICIPANT 2: Ricardo Sanchis

- **Classe social:** mitjana-alta. **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** home. **Edat:** +-55.
- **Grup social o professional:** guitarrer. **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** l'Horta. **Temps:** 7' 59''.

- jo tinc un taller de guitarres en l'horta valenciana (02:31). Estètica musicoblavera. Parla en valencià amb tothom.

- desestimat el fill (breu vernacle sense estereotips en la situació 1), la dona i la mare, que tot i que protagonitzen una situació (15:23-16:50) no ixen del vernacle sense estereotips (la dona podria ser L2).

- El client que compra la guitarra, Antonio Fernández, diu: hasta pronto (04:18) en la conversa al taller amb P2, mentre que diu: m'agrada molt, ben equilibrada, i a més (26:22-25) quan la prova al Palau de la Música de València. Apareix el rètol "Antonio Fernández interpreta "La serenor" del valencià Vicente Asensio", música que és la banda sonora del capítol.

CAPÍTOL 20: risc (buscadors de sensacions)

PARTICIPANT 1: José López “el portugués”

- **Classe social:** mitjana-bé. **Nivell cultural:**
mitjà?
- **Sexe:** home. **Edat:** +- 66.
- **Grup social o professional:** pirotècnic. **Adquisició:** L1?
- **Procedència geogràfica:** pare portugués, ell sense dades. **Temps:** 5’ 41’’.

- naixí ací en Espanya (01:09). Es dirigeix al nét dient-li Tono però l’anomena José Antonio (00:51). Li parla en valencià, tot i que és evident que el nét és L2 (promodel).

PARTICIPANT 1.1: fill d’1 [Enrique]

- **Classe social:** mitjana-bé. **Nivell cultural:**
mitjà.
 - **Sexe:** home. **Edat:** +- 35.
 - **Grup social o professional:** [pirotècnic]. **Adquisició:** L1.
 - **Procedència geogràfica:** l’Horta? **Temps:** 1’ 32’’.
-

CAPÍTOL 21: bellesa (segons els ulls)

PARTICIPANT 3.1: mare de 3.

- **Classe social:** mitjana-alta. **Nivell cultural:**
mitjà.
 - **Sexe:** dona. **Edat:** +- 46.
 - **Grup social o professional:** [xarcutera]. **Temps:** 30’’.
 - **Adquisició:** L2 [vocalisme, tot i bones sonores].
 - **Procedència geogràfica:** Castelló de la Plana.
-

CAPÍTOL 22: cuina (on estan les croquetes)

PARTICIPANT 1.1: marit d’1 [Pepe]

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:**
mitjà?
- **Sexe:** home. **Edat:** +- 56.
- **Grup social o professional:** [encarregat del restaurant]. **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** (apitxat) **Temps:** 2’ 26’’.

- Tan sols un estereotip normatiu: ja preparada (14:16).
- Ús exclusiu, incloent-hi miniconversa amb la dona, que parla castellà.

PARTICIPANT 1.2: fill d'1 i d'1.1 [Sergio]

- | | |
|--|-------------------------|
| ▪ Classe social: mitjana. mitjà? | Nivell cultural: |
| ▪ Sexe: home. | Edat: +- 26. |
| ▪ Grup social o professional: [cuiner]. | Adquisició: L2. |
| ▪ Procedència geogràfica: (apitxat) | Temps: 1' 11''. |

- Un únic estereotip normatiu: em trobe mol a gust (23:51), corregint-se després de: me trobe molt a gust (23:38). I molts de L2.

PARTICIPANT 3: Pilar Prades.

- | | |
|---|-------------------------|
| ▪ Classe social: mitjana-alta. mitjà-baix. | Nivell cultural: |
| ▪ Sexe: dona. | Edat: +- 60. |
| ▪ Grup social o professional: fornera de la Vall d'Uixó. | Adquisició: L1. |
| ▪ Procedència geogràfica: la Vall d'Uixó. | Temps: 3' 54''. |

- Identitat: porta una bandereta espanyola penjada del retrovisor del cotxe (situació 3).

PARTICIPANT 3.1: Mare de 3.

- | | |
|---|-------------------------|
| ▪ Classe social: mitjana rural. mitjà-baix. | Nivell cultural: |
| ▪ Sexe: dona. | Edat: 94. |
| ▪ Grup social o professional: [mestressa de casa rural]. | Adquisició: L1. |
| ▪ Procedència geogràfica: la Vall d'Uixó. | Temps: 1' 39. |

- Identitat: canta cançons en castellà, una de les quals ha compost ella (26:58) i diu els noms de tots en castellà.

- Interessant el vernacle "antic".

PARTICIPANT 3.3: nora de 3 [Marisol].

- | | |
|---|-------------------------|
| ▪ Classe social: mitjana. mitjà? | Nivell cultural: |
| ▪ Sexe: dona. | Adquisició: L1. |
| ▪ Grup social o professional: [cuinera de menjar per emportar-se]. Edat: +-35. | |
| ▪ Procedència geogràfica: la Vall d'Uixó. | Temps: 1' 45''. |

- Identitat: noms propis en castellà (adaptat: Vissente) en la situació 1.

- Model: me relaja un montó (18:38) [la interlocutora diu, tot seguit: "a mi també me relaxa" (18:42)].

CAPÍTOL 24: comunicació (minuts de glòria)

PARTICIPANT 1: Roser Esteller

- | | |
|--|-------------------------|
| ▪ Classe social: mitjana. mitjà? | Nivell cultural: |
| ▪ Sexe: dona. | Edat: +-65. |
| ▪ Grup social o professional: radiooient. | Adquisició: L1. |
| ▪ Procedència geogràfica: Grau de Castelló. | Temps: 9' 18''. |

- Es pot considerar estereotip, per l'edat, que diga: adéu (08:55) (25:40)
- Ús predominant de la llengua: s'adreça en castellà a un conegut que està pintant una estampa marinera, comença a replicar-li també en castellà però es passa al valencià (situació 5); conversa bilingüe amb un home més gran (de vosté), amb l'única excepció d'una asseveració repetint el final de la intervenció de l'altre: por la voz (24:21).
- Identitat i llengua: s'anomena a ella mateixa Roser (08:29, 23:55) i així l'anomenen els professionals de la ràdio i de la televisió (situacions 6 i 7), però també Rosarito la Raga (07:16), que també li diu Rosarito el pintor del moll (16:33).

CAPÍTOL 25: joguet (una empresa familiar)

PARTICIPANT 2: Claudio Juan.

- | | |
|---|-------------------------|
| ▪ Classe social: mitjana-alta. mitjà? | Nivell cultural: |
| ▪ Sexe: home. | Edat: +- 55. |
| ▪ Grup social o professional: artesà de nines regionals. | Adquisició: L1. |
| ▪ Procedència geogràfica: Onil. | Temps: 7' 05''. |

- Les nines que estan treballant porten una banda que és la senyera sense blau! Es veu en la fitxa de presentació (01:51-01:54) i en un pla al final de 3 (16:23-16:26).

PARTICIPANT 3: Germán Sempere.

- | | |
|---|-------------------------|
| ▪ Classe social: alta. mitjà-alt. | Nivell cultural: |
| ▪ Sexe: home. | Edat: +- 62. |
| ▪ Grup social o professional: industrial del joguet. | Adquisició: L1. |
| ▪ Procedència geogràfica: Onil. | Temps: 10' 31''. |

- En la situació 2 es declara religiós i destaca que ha participat en quasi totes les entitats socials del poble: des de la comparsa fins el futbol i Càritas i es declara molt satisfet d'haver deixat la política abans d'entrar-hi a fons.

MODEL NORMATIU INDETERMINAT

CAPÍTOL 2: hospital (molta vida per davant)

PARTICIPANT 3: Antonia Segura.

- **Classe social:** mitjana-baixa (venedora de peix). **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** dona. **Adquisició:** L2 [perquè ho diu ella: sembla L1].
- **Grup social o professional:** pacient de l'hospital [ven peix]. **Edat:** +-36.
- **Procedència geogràfica:** Morón de la Frontera (Sevilla) **Temps total:** 8' 45''

Úniques (no sistemàtiques) variants normatives: m'agrada molt al valencià (07:49) vs. m'agrà (07:13) [normatiu en monòleg i l'anterior en diàleg]; adéu (16:31); he tingut (16:52) vs. ha pensat (17:19) [mateixa situació]; vegades (16:55) vs. voltes [sistemàtic, per exemple (17:19)]

Discursos ideològics

1. Sobre la llengua:

- **Exemples:** vaig fer valencià perquè a mi m'ancanta al valencià encara que jo sóc de Morón de la Frontera, Sevilla, sóc andalusa, però m'agrada molt al valencià i al vaig estudiar (7:44)
- **Ideologemes:** estima per la llengua que la porta a estudiar-la, tot i que dóna per suposat que no caldria esperar-ho pel seu origen forà.
- **Recursos discursius:**

CAPÍTOL 3: mort (el final del camí)

PARTICIPANT 2.3: florista [Ximo]

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** home. **Edat:** +-37.
- **Grup social o professional:** [florista]. **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** la Costera? **Temps:** 56''
- **Ús:** exclusiu en diàleg. * quadre precisament perquè és breu: crec que intenta "parlar bé", i és interessant veure què aconseguix i on falla.

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Col·locacions | Total |
|--------------|----------------|----------------------------|--|--------------------------|-------|
| (+N, -G, -C) | | | menys (10:51), d'acord (10:59) [repetit] | | |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | | | | |
| Conv. | | | | | |
| Integr. | | | | | |
| (-N, +G, +C) | | lo que tinc que (10:50) | antonses (10:59) | vale hast'ara (11:07) | |
| (-N, -G, +C) | | | | | |
| (-N, +G, -C) | vesprà (11:00) | | | | |
| (-N, -G, -C) | | | | | |
| +F | | | | | |
| -F | | | | | |

- Canta *La Internacional* mentre arregla flors al cementiri!

CAPÍTOL 5: amor (touché)

PARTICIPANT 2: Óscar Navarro

- **Classe social:** mitjana.
 - **Sexe:** home.
 - **Grup social-prof:** artista multimèdia.
 - **Procedència:** València.
- Nivell cultural:** alt.
Edat: 20 anys.
Adquisició: L2 [voc.]
Temps: 7' 13''

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Paremiologia | Total |
|--------------|--|--|--|---|-------|
| (+N, -G, -C) | l·ligades (2:13), projecte (9:14), qualitat (11:20), ordinador (19:04), qualsevol (21:36), | amb cap (cosa) (2:17), he fet (9:10), per a (9:11), <u>el</u> que (i 21:47) va unir- <u>nos</u> (9:58), ens (10:56), <u>em</u> (19:38), mai no havia (19:54), de vegades (20:46), estava a Barcelona (20:47), | llavors (2:09), després (2:56), doncs (3:29), així (11:21), abans (18:53), | més o menys (2:07), res a vore (2:14), un fum de coses (19:20) | |
| Secces. | | | | | |

| | | | | | |
|---------------------|--|---|--|--|--|
| Partic. | | començarem (10:09), | vore (2:14), xica (19:56) d'eixa (20:13), | | |
| Conv. | | | desenvolupar- nos (10:09), | | |
| Integr. | | | | | |
| (-N, +G, +C) | realissació (10:14), montage (19:08) | ahí (impropi) (2:58), hi ha que (9:23), lo que (18:50 i 21:33), teníem que (21:45) | grafismo (9:27), recurrir (21:45) | | |
| (-N, -G, +C) | | | | | |
| (-N, +G, -C) | /s/, /tx/, ganivet (9:36) | s'enrollàrem (3:02), mossatros (10:56), me faig (19:02), n'hi ha un fum (19:20), fiques [poses] (19:38), estigam (21:42) | | | |
| (-N, -G, -C) | | | | | |
| +F | | | | | |
| -F | de Barna de Barcelona (21:53) | més heavy, no? [molt repetit] (2:43), i tal (9:25), capos [Maite el corregeix: fundadors] (9:55), igual [potser] (10:23), superbucòlic (20:00), tot com molt irreal (20:05), | el marrón (3:04), el boom (3:30), hòstia, mola (9:33[2]), guai (9:35), bambant (10:23), ostras (20:56), | | |

- Els marcadors d'informalitat més “forts” els trobem en el diàleg amb la nòvia i l'altra companya (hòstia, mola, guai).
- Tot i que apitxa, mira de sonoritzar alguna “g”, com una mostra més de voluntat d'acostament al model convergent.
- La major part de castellanismes es troben en les marques de registre informal/sociolecte juvenil.
 - o Tot i això, el grau de correcció continua sent elevat, la qual cosa porta a pensar que la correcció és, en el seu cas, més una marca de sociolecte que no de registre. El fet que sembla L2 també és un argument en aquest sentit.
- Hi ha un manteniment de la llengua fins i tot en diàlegs bilingües amb la seua nòvia. Cal preguntar-se si no és a causa d'estar eixint per la televisió valenciana. El fet que ella canvie al valencià en l'enregistrament que els fa la companya embolica una mica més la troca.

PARTICIPANT 3: Maite Mira

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** dona. **Edat:** 18-20.
- **Grup social o professional:** estudiant. **Adquisició:** L2.
- **Procedència geogràfica:** València (?) **Temps:** 7' 6'' [val. en conversa: 2' 20'']

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Paremiologia | Total |
|--------------|--------------------------|---|---|---------------------------------|-------|
| (+N, -G, -C) | cap [preposició] (10:42) | he crescut (10:45), em va servir (10:48). | amb (09:35) | | |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | | | | |
| Conv. | | | | | |
| Integr. | | | | | |
| (-N, +G, +C) | | en Sedaví (09:47), | ahí (09:36) | està clar (10:54) | |
| (-N, -G, +C) | | | atrair (10:34) | | |
| (-N, +G, -C) | ganivet (09:35) | | ficar [posar] (09:36) | | |
| (-N, -G, -C) | | | | | |
| +F | | | [corregeix 2 quan diu capos: fundadors (09:56), tot i que riu]. | | |
| -F | | | | hòstia, són molt xules (09:22), | |

- Les dues situacions (2 i 3) en què parla en valencià tenen en comú la presència de 2-3.1 i es distingeixen per la formalitat: la 2 informal mentre que la 3 sembla que els enregistren per a alguna cosa més que per al programa.

2-3.1 a penes fa dos frases en aquelles situacions, amb l'únic estereotip no normatiu: fiqueu-vos junts (09:39).

CAPÍTOL 9: institut (una segona casa)

PARTICIPANT 1: Esmeralda Palop

- **Classe social:** mitjana-baixa. mitjà. **Nivell cultural:**
- **Sexe:** dona. **Edat:** +- 45.
- **Grup social o professional:** conserge. **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Tavernes de la Vallldigna? **Temps:** 7' 26''

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Parem. | T. |
|----------------|--|---|--|--------|----|
| (+N, -G, -C) | meteorologia (0:28), tancada (0:41), m'agrada (0:43, 15:43, 16:06) | | taques (1:17), corredors (5:02), gota freda (16:24), | | |
| | 2 | | 3 | | 5 |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | | | | |
| Conv. | | | | | |
| Integr. | | | | | |
| (-N, +G, +C) | pa tu (0:53), el institut (4:52), <u>de un</u> institut a nivell <u>de</u> institut (5:51-53), kazi (12:36), de odi (17:48), | lo que (0:26), de que (0:36), (7:09), tenen que (7:17), li ho comprem als fills (7:30), aixina (17:16), | entonses (0:45), pues/pos (0:48), algo (1:16), ahí (1:18), companyera (4:34), después (5:01), además (6:14), antes (6:49), xuleria (7:16), bueno (12:34), tortilleta (12:47), anticiclón (16:18),), en las Azores (16:20), Golfo de Cádiz (16:23), severo (16:35), iglèzia (17:11), carinyo (17:40), apoyo (18:05) | | |
| (-N, -G, +C) | | | | | |

| | | | | | |
|--------------|--|---|---|---|--|
| (-N, +G, -C) | fea [fèia] (0:31), m'agrà (0:41, 16:00, 16:12), tamé (0:47), l'atra (4:57), miraeta (5:05), l'auia (5:08), consevol (6:03), quant [quan] (6:56), ansalà (12:49), retor [rector-capellà] (17:14), es pares (7:15) | vullga (0:56), vos presente a la meua (4:34), pendre-mo'l (5:26), el dónes conte (5:48), indre contacte en la gent (5:54), n'hi ha mil habitants (6:23), totes les dies (6:29), mos conten (6:48), escomença (7:07), ell mateixa (7:09) | marmolar (6:50) | | |
| (-N, -G, -C) | | | antigament [abans] (0:31), ecològica [ecologista] (4:43), | | |
| +F | | | | | |
| -F | | superdinàmica (4:35), [diminutius] (4:43-48) xicotiu (6:27) | | entrar per l'ull (17:33) era un sucre (17:51) | |

- L'ús de la llengua és molt predominant, tot i que no exclusiu del tot. L'usa en donar instruccions a la netejadora castellanoparlant, tot i que la saluda en castellà.
- Es dirigeix diverses vegades a càmera, “vos presente”, “perdona que em pose aixina” (17:53).
- Els marcadors pro-model són sobretot lèxics i tan sols 3. Un dels fonètics, la pronúncia de la “d” del sufix -ada, alterna amb la pronúncia col·loquial. Cap morfosintàctic.

PARTICIPANT 2.3: Empar Moragues

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** dona. **Edat:** +- 26
- **Grup social/prof:** professora de secundària. **Adquisició:** L1
- **Procedència:** Valldigna (el [et]) **Temps total:** 1' 30" en diàleg a 3

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Paremiologia | Total |
|--------------|----------|--|-------|--------------|-------|
| (+N, -G, -C) | | ensenyament (22:04), he cregut (22:05) | | | |

| | | | | | |
|----------------|--------------------|--|--------------|-------------------|--|
| | | | | | |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | | | | |
| Conv. | | | | | |
| Integr. | | | | | |
| (-N, +G, +C) | pensàem (22:23) | | pues (22:15) | | |
| (-N, -G, +C) | | | | | |
| (-N, +G, -C) | | | | | |
| (-N, -G, -C) | | | | | |
| +F | | | | | |
| -F | | | | allà dalt (22:08) | |

- L'ús és exclusiu i els pocs marcadors de model, tot i que no són determinants, fan pensar en el convergent.
- Nom en català.

PARTICIPANT 3.1 : amiga (1) de Jordi

- **Classe social:** indefinida.
 - **Sexe:** dona.
 - **Grup social/prof:** estudiant.
 - **Procedència:** Valldigna de 3.
- Nivell cultural:** mitjà-alt
Edat: +-18.
Adquisició: L1
Temps total: 1' 15" en conversa

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Paremiologia | Total |
|----------------|---------------------|---------------------|--------------|---------------------|--------------|
| (+N, -G, -C) | m'agrada (11:50) | | | | |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | | | | |
| Conv. | | | | | |
| Integr. | | | | | |

| | | | | | |
|--------------|--------------------|--|---|--|--|
| (-N, +G, +C) | | tens que portar-te <u>aixina</u> (11:42) | tonteries (12:05), l'aplassàvem (12:09) | | |
| (-N, -G, +C) | | | | | |
| (-N, +G, -C) | animalaes (11:47), | vec [veig] (12:03), | | | |
| (-N, -G, -C) | | | | | |
| +F | | | | | |
| -F | | | | | |

- Un únic marcador, però demostra total comoditat amb el convergent quasi perfecte de Jordi.

PARTICIPANT 3.3: María José (mare de Jordi)

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** dona. **Edat:** +- 43.
- **Grup social/prof:** mestra? **Adquisició:** L1
- **Procedència:** meridional (fonètica i pronoms febles). **Temps:** 1' 41''

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Paremiologia | Total |
|----------------|--|--|--------------------------------|-------------------|-------|
| (+N, -G, -C) | un <u>altre</u> <u>qualsevol</u> (14:30) | per a nosaltres (13:51), ha sigut (13:52), dir-nos (14:00) | ordinador (14:34) | a l'abast (14:36) | |
| | 2 | 4 | 1 | 1 | 8 |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | | xicotet (13:52), | | |
| | | | 1 | | 1 |
| Conv. | | | | | |
| Integr. | | | | | |
| (-N, +G, +C) | | han tingut que (14:00), lo millor (14:28) | pues/pos (13:49), algo (14:42) | | |
| | | 2 | 2 | | 4 |
| (-N, -G, +C) | | | | | |
| (-N, +G, -C) | <u>atres</u> (14:37) | sigam (14:27), vaja tingut (14:28), el [et] matricularem (15:03) | | | |
| | 1 | 3 | | | 4 |
| (-N, -G, -C) | | | | | |
| +F | | | | | |

| | | | | | |
|----|--|--|--|--|--|
| | | | | | |
| -F | | | | | |

PARTICIPANT 3.4: pare de Jordi.

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:**
alt.
- **Sexe:** home. **Edat:** +-48.
- **Grup social o professional:** mestre. **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Valldigna? **Temps:** 1' 41''.

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Paremiologia | Total |
|----------------|--------------------------|---|---|--------------|-------|
| (+N, -G, -C) | | hi ha hagut (14:43) | després (14:09), tossuderia (14:19) | | |
| | | | 2 | | |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | seguix (14:14) | aplegar [arribar] (15:09) | | |
| | | 1 | 1 | | |
| Conv. | | | assolir (14:20), | | |
| | | | 1 | | 1 |
| Integr. | | | | | |
| (-N, +G, +C) | el el ambient (14:46) | lo que (14:44), és precis (14:50) | después (14:46), momentàneament (15:18) | | |
| | 1 | 2 | 2 | | 5 |
| (-N, -G, +C) | | | | | |
| (-N, +G, -C) | inflüixa (14:50) | | | | |
| | 1 | | | | 1 |
| (-N, -G, -C) | | | | | |
| +F | | pràcticament (14:11), hi ha hagut (14:43), | conjunció (14:43) | | |
| | | 2 | 1 | | 3 |
| -F | | | | | |

CAPÍTOL 14: consum (compra, compra!)

PARTICIPANT 2: Lluís Andrés

- **Classe social:** mitjana-alta. **Nivell cultural:**
alt.
- **Sexe:** home. **Edat:** +- 45.
- **Grup social o professional:** llibreter. **Adquisició:** dubtosa: alguna
vocal...

▪ **Procedència geogràfica:** zona apitxada.

Temps: 8' 4''.

- Parla en castellà amb la dona, tot i que aquesta sap parlar en valencià i ho fa en un monòleg. Al gos, en valencià...

- El classifique en els normatius perquè es troba a cavall entre particularistes i convergents. Crec que en un text escrit seria clarament convergent...

- El cartell anunciador del llibre de Muñoz Puelles (21:25-21:28) està en català i hi apareix destacada la versió en aquesta llengua.

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Col·locacions | Total |
|----------------|--|---|--|---|-------|
| (+N, -G, -C) | t'agrada (03:17) realitzar [t] (03:30), altres (15:38), també (22:35) | he pres (02:28), em va (02:49), el que intentem (08:15), hem recomanat (09:06), ens ha (15:04), diguem-ne familiar (15:09), | vaig rebre el rebuig (02:40), suport (02:56), sols (03:01), després (08:05), amb una vessant (09:17), d'acord (20:15) | fins ara (08:07), al voltant (14:57), de compra-venda (22:33) | |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | eixe (02:56), d'esta família (14:55), | tindre (08:17), vore (08:46), pareix que (20:13), roïn (20:17), | | |
| Conv. | | aquesta (23:09) | em sembla que (15:44, 20:23), petits (16:14) | | |
| Integr. | | | | | |
| (-N, +G, +C) | de una (02:31), la única (02:47) | lo ideal (03:04), mai te recomanaria (08:52), dóna'm [dóna-me'n] uns quants (22:27), no n'hi ha perquè (22:55), aixina (23:03), la cultura deu de [repetit en frases següents] ser (23:24), té que provocar (23:32), | pues (02:23), montar (02:29), rendables (02:47), además (03:06), rentable (03:25), vengansa (09:15), algo (16:31), además (23:13), l'espírit (23:21) | de volta en quan (09:10), | |
| (-N, -G, +C) | | | | en resumides comptes (08:38) | |

| | | | | | |
|--------------|--------------------|--|---|------------------------------------|--|
| (-N, +G, -C) | eixecutiu (02:30), | prous dine(r)s (02:34), em sentisc [sent] (15:54), | reflexe (15:50) | | |
| (-N, -G, -C) | | | | | |
| +F | | | realment eeeh possiblement (02:23) [1], | | |
| -F | | | | perfecte no? puta mare (03:11) [1] | |

PARTICIPANT 2.1: esposa de 2 [Matilde]

- **Classe social:** mitjana-alta. **Nivell cultural:**
- **Sexe:** dona. **Edat:** +- 45.
- **Grup social o professional:** llibretera. **Adquisició:** L2.
- **Procedència geogràfica:** sense dades. **Temps:** 55'' – 17'' en valencià.

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Col·locacions | Total |
|----------------|--------------------------|-------------------------------------|----------------------------------|---------------|-------|
| (+N, -G, -C) | | per a (15:22) | vacances (15:31), nor(d) (15:27) | | |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | | | | |
| Conv. | | | | | |
| Integr. | | | | | |
| (-N, +G, +C) | per el hemisferi (15:26) | lo que (15:21), se n'anirem (15:33) | sur (15:27), bueno (15:28) | | |
| (-N, -G, +C) | | | | | |
| (-N, +G, -C) | | | | | |
| (-N, -G, -C) | | | | | |
| +F | | | | | |
| -F | | | | | |

- Utilitza el valencià en una situació de monòleg altern. En la resta, que parla amb 2, el seu marit, parlen només en castellà.
- Els estereotips són escassos en una situació tan breu i tant es poden interpretar com a pronormatius com conseqüència d'un aprenentatge mixt (natural-llibresc).
- Nom de la llengua: hay cincuenta ejemplares de valenciano cincuenta de castellano (07:48).

CAPÍTOL 20: risc (buscadors de sensacions)

PARTICIPANT 1.2: nét d'1 i fill d'1.1

- **Classe social:** mitjana-bé. **Nivell cultural:** mitjà?
- **Sexe:** home. **Edat:** +- 18.
- **Grup social o professional:** pirotècnic. **Adquisició:** L2 (evident en situació 2).
- **Procedència geogràfica:** l'Horta? **Temps:** 34''.

- És dubtós si intenta "parlar bé" o simplement parlar en valencià. Els estereotips normatius són: abans (19:35), amb Pedro (19:45). De registre informal: canya [força, volum] (00:32), iaio (19:30) i els no normatius deguts a L2: no han tronat [poc audible] res (19:36), estes sí que tronaren (19:46).

CAPÍTOL 21: bellesa (segons els ulls)

PARTICIPANT 3.2: "amiga i rival" de 3.

- **Classe social:** mitjana, com a mínim. **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** dona. **Edat:** +- 18.
- **Grup social o professional:** [aspirant a model]. **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Castelló de la Plana? **Temps:** 40''

- Diu: no estic fent cap dieta (22:51), d'actriu (23:23). També: sempre vas en presses (22:46), en lo que m'agra(d)en (22:52).

PARTICIPANT 4: Vicente Forés

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:** mitjà.

- **Sexe:** home. **Edat:** +- 28.
- **Grup social o professional:** actor [i empleat de botiga]. **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** (apitxat) **Temps:** 2' 37''.

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Col·locacions | Total |
|----------------|---------------------------------|---|--|--|-------|
| (+N, -G, -C) | bassada (21:06) | així (20:53) | abans (04:34), bellesa (21:09) | | |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | d'esta manera (20:53) | | | |
| Conv. | | | avui (21:06) | | |
| Integr. | | | | | |
| (-N, +G, +C) | | tens que (12:00), lo que (12:05), te pots (12:07), el estar en pau (21:59), | aunque (04:32), pues (11:55), inclús agobiar (12:07), quirófano (12:49) pates de gall (13:02), guapo (20:24), | a lo millor (12:57) | |
| (-N, -G, +C) | | | | | |
| (-N, +G, -C) | vegaes (12:07), tamé (21:59) | ha [he] dit (04:34), en [amb] (20:24), n'hi ha molta frivolitat (20:56), tu mateixa (21:59), | | | |
| (-N, -G, -C) | | | | | |
| +F | | | | el fet de ser homosexual (11:51) | |
| -F | | | | lo qu'és el coco (22:03). | |

- Major freqüència d'estereotips normatius en la situació 4, que és dialògica i inclou un estereotip informal clar. Això fa pensar en sociolecte normatiu... permanent o per a la tele.

CAPÍTOL 22: cuina (on estan les croquetes)

PARTICIPANT 3.2: filla de 3 [Pilar Dolores].

- | | |
|--|-------------------------|
| ▪ Classe social: mitjana. mitjà. | Nivell cultural: |
| ▪ Sexe: dona. | Edat: +- 26. |
| ▪ Grup social o professional: [dependenta]. | Adquisició: L1. |
| ▪ Procedència geogràfica: la Vall d'Uixó. | Temps: 59''. |

- Estereotips normatius: adéu [reiteradament, tot i que la interlocutora diu adios] (09:54), després (10:36). No normatius: encà(ra) (09:44), vale (09:54), pues a lo millor pega una beca(d)eta (10:37).

- Identitat: diu nom propi en valencià: el meu germà Vicen(t) (10:29).

CAPÍTOL 23: màquines (agraïdes i treballadores)

PARTICIPANT 1: José Manuel Albalat

- | | |
|--|---|
| ▪ Classe social: mitjana. mitjà. | Nivell cultural: |
| ▪ Sexe: home. | Edat: +- 40. |
| ▪ Grup social o professional: relloger. fóra nou (01:37), como tots els relontxers (16:38), [incomprensible] (18:09)). | Adquisició: L2 (obertes, como si |
| ▪ Procedència geogràfica: València. | Temps: 4' 28''. |

- Estereotips normatius: abans (06:59), altra [crec] (16:45), complicada (17:57), article de *lux* (18:12).

- Passa al castellà quan l'hi parlen.

- Identitat: diu que és de València i que a causa de l'ofici ha recorregut "totes les comarques [...] i cassi tota la Comunitat Valenciana (01:50).

PARTICIPANT 3: Vicente Gil

- | | |
|--|-------------------------|
| ▪ Classe social: mitjana. mitjà. | Nivell cultural: |
| ▪ Sexe: home. | Edat: +- 56. |
| ▪ Grup social o professional: inventor de màquines [treballa en una fàbrica de ciment]. | Adquisició: L1. |
| ▪ Procedència geogràfica: Sagunt. | Temps: 7' 45''. |

- Estereotips normatius: soroll (04:41), de ciment (05:04), més o men(y)s (05:26), fins demà adéu bon dia (06:06), també (23:49), qualsevol *caldero* (24:05).

- En fa en conversa-comiat amb company de treball i no en alguns monòlegs.

- Identitat i llengua: la dona que és de Jaén ha après a fer paelles com les d'ací després de més de trenta-cinc anys de viure-hi, però li parla en castellà. La fitxa diu Vicente i s'autoanomena Vissente (15:57), també el company de fàbrica, però el conegut al taller li diu Vicen(t) (13:42).

CAPÍTOL 24: comunicació (minuts de glòria)

PARTICIPANT 3: Karen Safont

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** dona. **Edat:** +- 32.
- **Grup social o professional:** presentadora de televisió. **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** sense dades. **Temps:** 9' 03''.

- La classifique ací d'una banda per la baixa freqüència d'estereotips normatius per a una professional de la llengua i de l'altra perquè no hi ha massa diferència numèrica entre els que es poden considerar convergents i particularistes, tot i que m'inclinaria per aquest darrer.

- Fa referència al paper reivindicatiu dels mitjans de comunicació (6 i 7).

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Col·locacions | Total |
|--------------|--|---|--|---------------|-------|
| (+N, -G, -C) | també (04:40), qualsevol (21:14), altres (21:24) | comença (05:00), per a elles (12:58), nosaltres (14:33), en tenen (21:24), em negaré a elles (21:58), a Vila-real (25:59) | magassem (03:57), cinema (04:45), després (05:17), fonamental (14:44), lluitar (15:03), aconseguir (15:17), hissenda (20:38), seguretat (21:06) (a)déu (26:59) | | |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | este programa (12:50), tindre (21:56), eres [ets] tu (22:49), | hui (20:40), | | |
| Conv. | | | el proper dimecres (26:12) | | |

| Integr. | | | | | |
|--------------|--|--|---|--|--|
| (-N, +G, +C) | cantitat (04:07), de <i>hissenda</i> (20:38), el escaló (21:16), tamé (21:45) | te tens que (03:32), me fa (03:34), el vindre (04:19), lo que <i>passé</i> (04:48), des de que (13:13) no te dónes conte (13:32), el poder ajudar (15:04), | catxas (03:34), pues (03:52) l'almassén (04:05), el monyo en la peluqueria (04:22), entonses (04:34), además (12:56), ahí (15:24), es escaparates (15:25), hasta que (13:14), menos (13:18), desarrollar (13:25), aterrorisar (13:44), mig de comunicació (21:31), càmares (21:56), es demás (22:12), mentira (22:27), | hasta luego (04:57), bueno (21:00), al fin i al cap (22:01), ojalá (26:57) | |
| (-N, -G, +C) | | | | | |
| (-N, +G, -C) | teronges (03:58) m'agrà (04:17), reuni-mos (05:12), emisió (05:27), ixe moment (13:32) el cànvit (13:42), eixemple (13:44), n'hi hasga (22:16) | n'hi han coses (04:15), mos agrà (04:26), en més motiu (04:28), ascomença (04:32), <i>lo</i> que <i>passé</i> (04:48) ascomencem (05:19), que se uavagen [s'ho hagen] passat (15:20), mo' n'anem a pegar un passeget (15:25), vaig nàixer en una lessió (13:00), nosatros (14:06) jo ha tingut (21:26), fea [feia] (22:55), on n'hi hasquera [hi haguera] (26:50), | ficar una rampeta (23:27), | | |
| (-N, -G, -C) | | amb companyia de tots vostés [ultra-correcció] (12:52), | | | |
| +F | | | | | |

| | | | | | |
|----|--|--|--|--|--|
| -F | | | | | |
|----|--|--|--|--|--|

PARTICIPANT 3.1: maquilladora [Iolanda]

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:**
mitjà?
- **Sexe:** dona. **Edat:** +- 32.
- **Grup social o professional:** [maquilladora]. **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** sense dades. **Temps:** 15''.

- En un parell de frases, un parell d'esreotips normatius: disposada (03:40), en la mesura que (03:43). Acompanyats de: pues mira [afectada] (03:36), faja falta (03:44), pa que tu brilles en llum pròpia (03:45), polvets màgics (03:50).

PARTICIPANT 3.2: director de TV 4 [Paco]

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:**
mitjà-alt.
- **Sexe:** home. **Edat:** +- 42.
- **Grup social o professional:** director d'emissora de televisió. **Adquisició:**
dubtosa.
- **Procedència geogràfica:** sense dades. **Temps:** 18''.

- Diu: a banda vam muntar (05:55).

MODEL CONVERGENT

CAPÍTOL 1: carretera (voltes i voltes i voltes)

PARTICIPANT 4: Miguel Pellicer

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** home. **Edat:** +20.
- **Grup social o professional:** corredor de karts. **Adquisició:** sembla L1.

Procedència geogràfica: Marina-Safor.

Temps total: 1' 05''

Dubte L1 o L2: el pare sembla L1, però aquest: *siguera* per *seguira*.

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Paremiologia | Total |
|--------------|---|--|---|---------------------|-------|
| (+N, -G, -C) | | he nascut (10:53) | esport (10:16), amb (10:17), somni (10:42) | | |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | | agarrat (10:30) | | |
| | | | 1 | | 1 |
| Conv. | | aquest (10:16), el meu pare (10:22), | veure (10:16), | res a veure (10:17) | |
| | | 2 | 4 | 1 | 7 |
| Integr. | | | | | |
| (-N, +G, +C) | | lo que són (10:19), tindria que ser (10:34), | apoiar (10:25), pilot (10:35); permetre-me (10:36), | | |
| | | 2 | 2 | | 4 |
| (-N, -G, +C) | il·lusió (10:14); siguera (seguira) el negoci (10:15) | | | | |
| | 1 | | | | 1 |
| (-N, +G, -C) | pac al meu futur (10:59, repetit) | havera sigut (10:15); ha tingut (10:27) | | | |
| | 1 | | | | 1 |
| (-N, -G, -C) | | | | | |
| +F | | | | | |
| -F | | | | Au a dinar? (11:10) | |
| | | | | 1 | |

- Intent de model convergent (escolar, encara pròxim), els indicadors del qual superen per poc els no normatius (7 a 6, *agarrar* jo crec que se li escapa).
- Canvi de registre amb la variant de formalitat col·loquial quan es dirigeix al company. (La correcció no s'hi veu afectada).
- El participant més breu de tots els qui tenen crèdits en el seu capítol.

CAPÍTOL 8: teatre (un lloc màgic)

PARTICIPANT 3: Lluna Albert

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** dona. **Edat:** +- 25.
- **Grup social o professional:** jove actriu. **Adquisició:** L2
- **Procedència geogràfica:** sense dades. **Temps:** 6' 13''.

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Col·locacions | Total |
|----------------|-----------------------------------|---|--|--|-------|
| (+N, -G, -C) | altres (09:39), també (17:29); | al [a allò] que puguera (08:25); <u>em</u> vaig enamorar (08:28); feia (08:36); d'una (08:56); <u>te</u> <u>n'adones</u> de que (17:37), | ahora (08:11); després (08:26); abans (09:53); amb (10:14); cap [ninguna] (17:22); te n'adones de que (17:37), ve(r)ita(ble)ment (18:03); actriu (23:17); qualitat (23:36) | fins i tot (09:20); entre cometes (22:41); | |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | ma casa (17:17) | em pareixen (09:14) | | |
| Conv. | | aquestes (17:31); aquesta (23:50) | treure endavant el treball (10:02), aleshores (23:38) | és a dir (22:51) | |
| Integr. | | | | | |
| (-N, +G, +C) | | | arrastrar (08:42), algo (09:17); te <u>sentes</u> [t'asseus] (09:29), | | |
| (-N, -G, +C) | | lo de que la pel·li (08:06); <u>te</u> sentes [t'asseus] (09:29), tindre que (10:09) te n'adones <u>de</u> que (17:37), | | | |

| | | | | | |
|--------------|---|--|--|----------------------|--|
| (-N, +G, -C) | per eixemple (07:42); molt pentxà (08:56); raere [darrere] (23:26) | | | | |
| (-N, -G, -C) | | | | | |
| +F | | | evidentment (08:20); literalment (08:42) | | |
| -F | que fuerte tía (07:51) és que és veritat joer [joder] (07:53), saps (08:09) [diàleg]; | | | i ací estem (09:10); | |

CAPÍTOL 9: institut (una segona casa)

PARTICIPANT 2: Manuel Cuevas

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:** alt.
- **Sexe:** home **Edat:** 53 (1949)
- **Grup social/prof:** catedràtic de física i química **Adquisició:** L1
- **Procedència:** Tavernes de la Vall d'Alldigna. **Temps:** 6' 36''.

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Paremiologia | Total |
|----------------|--------------------------------------|----------------|--|--------------|-------|
| (+N, -G, -C) | | | hui (2:39) | | |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | | | | |
| Conv. | d'un cos (7:35), m'agrada (10:19) | aquest (21:19) | nosaltres (9:27), cap d'estudis (21:19) | | |
| Integr. | | | | | |

| | | | | | |
|--------------|---|---|--|----------------------------|--|
| (-N, +G, +C) | estúdien (2:08), poessia (10:19), <u>de auge</u> (8:08), el estudi (9:14), pa saber (21:39), | este (2:20), en Tavernes (2:28), para que (8:32), té que (8:41), lo més (8:45) | ahí (2:04), entonses (2:40), deslumbrar (2:52) bueno (3:02), seno de alfa (7:44), menos (7:45), m'auelo (7:59), pues (8:35), <u>algo que uno</u> (8:38), bonico (8:45), ojalá (21:30), serio (21:34), claro (21:55), | arma de doble filo (9:09), | |
| (-N, -G, +C) | | | alumnos (2:08/21:30), arquitecto (21:42) | | |
| (-N, +G, -C) | a vo' [vore] (2:03), estudiàem (2:27), moiment (7:34), l'acceleració (7:53), coranta-nou (7:56), juaors/vegà/m'agraen (8:10/8:48/10:34), ancara (8:48), atra (8:56), en camant [en acabant] (9:47), la ètica (10:00), consevol (21:43), respete (22:36) | donant-mos (2:49), anrecorda't (3:03), se vaja inclinat (9:42), transmitix (10:25), coneguem [coneixem] (21:22), ha segut [sigut] (21:26), tinguent (22:17) | conforme [com] (2:39), | | |
| (-N, -G, -C) | | | | | |
| +F | | | | bé, estem estudiant (7:31) | |
| -F | | | | tot lo món (22:28) | |

- Un dels pocs marcadors de model és el marcadíssim “aquest”, que només usa una vegada (la resta, “este”).
- L'escassetat de marcadors de model és notable en la situació en què apareix en la pissarra, la qual cosa contrasta amb la mateixa situació per part de Jordi Joan (totalment convergent) i amb la presentació de les companyes en la seua darrera situació.

- Usa el castellà en barbarismes poc estesos i pròxims a la terminologia (acadèmica: alumnos, arquitectos). També en una frase poètica que usa per tal d'explicar el tipus de poesia (poessia) que li agrada: “que te pellizca” (10:29).
 - o Tots els poetes que esmenta escriuen en castellà.

PARTICIPANT 3: Jordi Joan

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** home. **Generació:** 17 anys.
- **Grup social/prof:** “estudiant de COU”. **Adquisició:** L1
- **Procedència:** Tavernes de la Valldigna? **Temps total:** 5’ 57’’
(+monòleg)

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Paremiologia | Total |
|----------------|---|--|--|------------------|-----------|
| (+N, -G, -C) | vegada (4:15), <u>qualsevol altra</u> (19:52), naturalesa (20:03), comprendre-la (24:44) | segona (3:49), el que està fent (11:28), se li (12:20), allò que (20:13), per a (20:20), he conegut (23:35), | nosaltres (3:49), a més (3:53), <u>companys</u> (4:09), inclosos (18:44), pertany (19:01), violoncel (23:41), després (23:44), aleshores (24:16), permet (24:30), | a banda (23:32), | |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | INFLUÏX (11:46), TINDRE (20:43, 24:33), ESTOS (23:30), | VORE (11:58), PAREIX (12:20), D’EIXA (19:55), AGARRAR (23:44), | | |
| Conv. | | compleix (18:55) i existeix (19:00), tenir (19:56), | <u>efa de ics</u> (18:48), | | |
| | 5 | 9 | 15 | 1 | 30 |
| Integr. | | | | | |
| (-N, +G, +C) | <u>ciències</u> <u>eksaktes</u> (19:15), estúdia (20:14), <u>simultàneament</u> (23:54), cónter (24:07) | tenen que (11:14), ganes de que (11:21), donar cónter (24:07) | rebeldia (20:35), pues/pos (24:29) | | |
| | 4 | 3 | 2 | | 9 |
| (-N, -G, +C) | | | | | |

| | | | | | |
|--------------|--|---|----------------------------------|---|----|
| | | | | | |
| (-N, +G, -C) | l'atre dia (11:54), la ixida (19:33), ancara (20:05), la moa [meua] (20:35), coniximents (24:34) | en dos amigues (11:09), jo m'agradaria (20:32), aixina (20:58), lo que és (24:35) | conforme havia de fer-ho (24:11) | | |
| | 5 | 4 | 1 | | 10 |
| (-N, -G, -C) | | | | | |
| +F | | progressivament (23:59) | | | |
| | | 1 | | | 1 |
| -F | | | | donant pel sac (11:39), en companyia de (12:27), sentir-la i au (24:47) | |
| | | | | | 3 |

- Dos de les tres marques de formalitat baixa són en diàleg.
- En general, abunden molt més els “errors” en diàleg.
- En la darrera situació, tot i que és monòleg, se'n detecten més també.
- Molt de lèxic mardador de model i molt poc incorrecte.
- És, als 17 anys, una persona culta, amant de la cultura i cansada/indignada de la banalitat i la falta d'educació de molta gent de la seua edat.
- Interpreta “el cant dels ocells” al violoncel.

CAPÍTOL 14: consum (compra, compra)

PARTICIPANT 2.2: clienta habitual [Pilar]

- | | |
|---|---------------------------------|
| ▪ Classe social: sense dades. mitjà-alt. | Nivell cultural: |
| ▪ Sexe: dona. | Edat: +- 24. |
| ▪ Grup social o professional: sense dades. | Adquisició: sense dades. |
| ▪ Procedència geogràfica: València? (apitxat). | Temps: 11”. |

- Tot i la brevetat de la seua intervenció, no la desestimem perquè inclou un estereotip normatiu: fins ara (08:08), i un altre de convergent: aquest (08:48), en diàleg amb 2. Recollim també l'únic no normatiu: l'ha vist [l'he vist] (08:49).

CAPÍTOL 21: bellesa (segons els ulls)

PARTICIPANT 3: Laura Segarra

- **Classe social:** mitjana-alta. **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** dona **Edat:** +- 22.
- **Grup social o professional:** model. **Adquisició:** L2 [ensordiments]
- **Procedència geogràfica:** Castelló de la Plana. **Temps:** 6' 15''.

- El professor d'autoescola (sit. 2) diu: el vehicle (11:44) i adéu (11:49), però: hasta demà (11:46).
- Predominen les formes reforçades dels febles.
- Diu: a mi tamé m'agradarie [l'amiga acaba de dir: agradaria] (23:32)
- Identitat: ací en Espanya (24:04).

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Col·locacions | Total |
|----------------|--|---|--|------------------------|-------|
| (+N, -G, -C) | bellesa (15:30), molt variada (15:32), altres (16:32), tracte [verb] (17:41) | em vaig sentir (10:55), he dit (11:19), per a mi (15:30), el millor que pot (17:13), ens distanciem (17:31), | assajar (03:07), després (03:10), fins demà (11:46), adéu (11:49), metre (22:09), menys (22:10), | d'altra banda (17:00), | |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | | carasses (03:04), voran (03:10) | | |
| Conv. | | aquesta (22:25, 22:35) | núvia (15:51) | és clar (16:36) | |
| Integr. | | | | | |
| (-N, +G, +C) | miss fotogenia [velar] (10:47), de investigació (16:26) | té que (03:07), en València (03:24), lo de que siga model (17:26), esperant a la meua amiga (22:22), a rel [tancada] dels concursos (22:38), i que me miren (23:38), en Espanya (24:04) | desfile (03:11), comedor (03:14), balet i baile espanyol [oberta] (10:21), desfil [desfilada] (10:54), algo (15:56), núvio (17:18), ingenieria [però palatal] (17:22), ahí (17:36), t'acostumbraràs [dubtós, so dolent] (17:49), medir (22:09) precís guapa (22:06), càmara (22:15), apoiant-la (22:43), | | |
| (-N, -G, +C) | | | | | |

| | | | | | |
|---------------------|---|--|--|---------------------------------|--|
| (-N, +G, -C) | d(e)ixar-m'ho [dixarmo] (10:25), eixemple (15:40), tamé (17:38), mirà(da) (23:38), | quan ere xicoteta (10:14), m'agrada(v)e molt (10:58), que no siguere (16:26), que li diuen Ernesto (17:18), evitar el tema en ell (17:41), n'hi han xiques (22:12), | | | |
| (-N, -G, -C) | | et sentixes [et sents] (11:03), | | | |
| +F | | | | i de fet (10:18), | |
| -F | | | | passee de conflictes (17:45) | |

MODEL PARTICULARISTA

CAPÍTOL 8: teatre (un lloc màgic)

PARTICIPANT 4: Jesús Jara.

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:**
mitjà-alt.
- **Sexe:** home. **Adquisició:** L2 [vocalisme i: si jo estic trist però vullc amagar-lo (12:24)]. **Edat:** +- 43.
- **Grup social o professional:** pallasso i professor de teatre.
- **Procedència geogràfica:** sense dades. **Temps:** 3' 17''.

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Col·locacions | Total |
|----------------|---|---|--|--|-------|
| (+N, -G, -C) | estimada (10:21); altra (22:23), també (23:05), | per a mi (10:21); per la qual cosa (12:29), el que passa (23:01) | abans (10:46), fonamental (10:54), trobament (11:02), amb (11:03), nombre (22:17), potser (22:33); | per altra banda, la resta d'aspectes (22:23) | |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | d'eixes (10:23), meua (10:55), esta (11:15), tindre (10:57), | faenes (23:04) | | |
| Conv. | projectes (23:13) | | desenvolupar (23:13) | és a dir (22:15), | |
| Integr. | | | | | |
| (-N, +G, +C) | | estic ací (10:17), lo que (22:33), el fet de que (22:11), n'hi ha que confiar (23:02). | | | |
| (-N, -G, +C) | | | | | |
| (-N, +G, -C) | (e)ixe (10:57), paiasso (11:45), eixemple (11:53) | me fascina (11:22), | agarra-les (16:54) | | |
| (-N, -G, -C) | | | | | |
| +F | | | | | |

| | | | | | |
|----|--|--|--|--|--|
| -F | | | | | |
|----|--|--|--|--|--|

- Model un tant diferent del de la seua parella (convergent). Destacable que els dos L2, tot i que a ell se li nota una mica més.

CAPÍTOL 13: solitud (has de voler-te tu)

PARTICIPANT 4: Josefa Cuquerella (filla de Fina Carbonell)

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:** mitjà.
- **Sexe:** dona. **Edat:** +- 26.
- **Grup social-prof:** filla de Fina Carbonell [treballa en una agència de viatges].
- **Adquisició:** L1/L2 **Procedència:** Benigànim? **Temps:** 4' 35'' (2' 11'' *mon.)

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Parem | Total |
|--------------|---|---|--|---|-------|
| (+N, -G, -C) | m'agrada (10:16), geografia (10:33), vegada (10:37) | | adéu (10:07), | | |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | esta (10:10) | faena (10:16), servici (11:01) | | |
| Conv. | | | | | |
| Integr. | | | | | |
| (-N, +G, +C) | el apoyo (10:47), | lo que (10:52), tenen que (10:59), donat cónter (24:37) | dígame [tel.] (9:57), vale (10:06), venta (10:19), entonses (10:25), después (10:30) bueno (10:40), apoyo (10:47), montar (10:49), ratet (10:57), dime (11:09), pues (12:59), senta't (12:59), adiós (13:53), disfrutar (24:24), alrededor (24:31) demás (24:53) | ale (12:59), a pressa (24:15), | |
| (-N, -G, +C) | | | | | |

| | | | | | |
|--------------|---|--|--|--|--|
| (-N, +G, -C) | moa (10:10), apendre (10:27), trate [jo tracte] (10:28), vórer (24:23), nya (n'hi ha) (24:24), tamé (24:29), cónter (24:37), atra (24:45) | n'hi ha sopar (10:02), com vegeu (10:10), me trobe (10:13), en el client (10:28), u [ho he] intentat (10:39), vos atenc (11:08), <u>a on se'n</u> <u>vullgueu</u> anar (11:10), m'ha [m'he] fet (24:15), n'hi ha que (24:24), de que (24:37), | | | |
| (-N, -G, -C) | | | | | |
| +F | | | | | |
| -F | | | | | |

- Tots els estereotips normatius i de model en la primera situació, que parla del treball.
- Ús predominant. El castellà, en conversa telefònica de treball i amb sa mare, amb qui també usa una mica el valencià (el seu marit els parla a les 2 en valencià, i a la sogra de vosté).
- Tot i que deu ser L2 per sa mare, parla com L1.

CAPÍTOL 14: consum

PARTICIPANT 3: Pedro Ferrer

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:** mitjà-alt.
- **Sexe:** home. **Edat:** +- 44.
- **Grup social o professional:** botiguer. **Temps:** 4' 54''.
- **Adquisició:** L2 (vocals i altres) **Ús exclusiu,** també amb família cast., però noms castellans. **Procedència geogràfica:** València? (apitxat).

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Col·locacions | Total |
|--------------|---------------------------------------|-------------------------------------|-------------------|---------------|-------|
| (+N, -G, -C) | frustrada (04:41) m'agrada (11:03) | he conecat (10:59), | sociòleg (10:19), | | |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | la meua (04:41), (e)ixa (05:37), | vore (18:43) | | |

| Conv. | | | | | |
|--------------|---|---|--|--|--|
| Integr. | | | | | |
| (-N, +G, +C) | vegà (04:48), me agrà (09:40), investigaor (10:23), catalogaes (10:34) càmbie [canvie] (18:33), | pa que (04:53), lo que (11:03), el ser empresari (19:15), té que ser (24:17), què vas a ser comerciant com tun pare? (24:19). | pos (04:46), pues (05:30), después (04:59), barri del Carmen (05:02), i además (05:04), tipo (05:09), entonces (05:19), puesto (05:45), menos (10:03), | sin embargo (17:40), | |
| (-N, -G, +C) | | consume [consumisca] (19:05) | ropa (05:09), harleyanos (05:25), treintena (10:34), | con lo cual [repetit (05:34) i en altres sit.] (04:55), | |
| (-N, +G, -C) | (e)ixa (05:37), aixina (05:48), se me mintxa [se'm menja] (19:29) | me va dir (04:50), me senc (09:46) en [amb] la gent jove (09:56), mossatros (10:24), digam (17:37), mos agrà(da) (18:42) ha segut [he sigut] (19:24), | escomençar (05:16), colatxe [col·legi] (17:35), | | |
| (-N, -G, -C) | | | | | |
| +F | | | | | |
| -F | | | xicon (04:52) | | |

CAPÍTOL 18: perruqueria (psicòlegs de tisora)

PARTICIPANT 2: Eva Ferrer

- **Classe social:** mitjana-bé.
mitjà-alt.
 - **Sexe:** dona.
 - **Grup social o professional:** perruquera.
l'Alcoià.
 - **Adquisició:** L1/L2 (obertes, però algunes /s/ per /z/ en zona que no apitxa!
En la situació 3 alternen en la mateixa paraula).
51''.
- Nivell cultural:**
Edat: +- 25.
Procedència:
Temps: 4'

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Col·locacions | Total |
|--------------|---|---|---|--|-------|
| (+N, -G, -C) | m'agrada (03:44) | visc a Cocentaina (03:44), he estat (17:35), | vegada (07:49) | | |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | esta és Lilian, la meua oficiala (03:35) | fer faena (07:42), xicoteta (18:35) | | |
| Conv. | | | fer feina (07:28) | | |
| Integr. | | | | | |
| (-N, +G, +C) | | en Alcoi [repetit] (03:26), lo que (03:48), pa una persona (07:42), | ahí (02:25), dóname'n uno (02:34), peluqueria (03:45), pelquera (03:25), después (03:37), monyo (03:49), además (03:50), entonses (07:21), montar-se (07:35), auelo (17:37), s'assentava ahí (17:39), el tratge [un poc ensordit] (17:51), fins de semana (18:16) apoiat (18:36), aunque (18:47), | vamos (07:17), i bueno (07:46), bueno pues (17:48), al pie del cañón (18:42) | |
| (-N, -G, +C) | | | | | |
| (-N, +G, -C) | un atra (03:38), viuigues (03:48), cansaes (17:30), | què'l posse [què et pose] (06:58), mos van ajudar (07:57), s'anem [ens anem] a dinar (08:16), en el auelo [amb l'avi] (17:37), es [ens] portem molt bé (18:26), | | | |
| (-N, -G, -C) | | | | | |
| +F | | | | | |
| -F | | | | | |

- L'amiga superfashion parla vernacle sense esterotips, amb entonació *megapija* (situacions 3 i 4).

CAPÍTOL 23: màquines (agraïdes i treballadores)

PARTICIPANT 2: Manuel Raya

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:** mitjà?
- **Sexe:** home. **Edat:** +-60.
- **Grup social o professional:** tècnic de matrius.
- **Adquisició:** dubtosa: vocalisme bé, i diu: si és que en tenim tants (20:40) però: intentar ficar-lo tot en marxa (09:16), esperem que esté molts anys més (11:53).
- **Procedència geogràfica:** sense dades. **Temps:** 8' 33''.

- Estereotips normatius: acabada (03:57), als companys (22:40), i mentre (22:46). Alternen amb els corresponents vernacles.
- Estereotips particularistes: xicotet (02:17), (e)ixes coses (02:50).
- Ús: parcial. Situació 2: castellà en minidiàlegs de treball inserits en monòleg exclusiu; situació 4: comença corregint-se un canvi de codi: bueno aquí est ací estem (19:56). Als fills i per telèfon en castellà.

CAPÍTOL 24: comunicació (minuts de glòria)

PARTICIPANT 1.2: Periodista de televisió local

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:** mitjà-alt?
- **Sexe:** home. **Edat:** +- 23.
- **Grup social o professional:** locutor. **Adquisició:** ?
- **Procedència geogràfica:** ? **Temps:** 1' 17''.

- Normatius: ens trobem (28:08), enrollada (28:12).
- Particularistes: esta inauguració (27:30), què li pareix (27:44),
- No normatius: què és lo que estan fen(t) ací (27:29), bueno pues *ens* trobem ací en Rosser (28:08), per a bailarina professional (28:31).

PARTICIPANT 2: Txema Puchades

- **Classe social:** mitjana-baixa. **Nivell cultural:** alt (llicenciat).
- **Sexe:** home. **Edat:** +- 25.
- **Grup social o professional:** locutor i tècnic de so. **Procedència:** València.
- **Adquisició:** L2 (vocalisme, i: si tinc que anar-me fora jo me'n vaig a anar fora [tancadíssima] (11:10)). **Temps:** 4' 39''.

- Monologa i treballa en valencià. A la família, en castellà.

- Social: gran valor al treball i l'esforç com a mitjà per tindre èxit (3 i 4) .

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Col·locacions | Total |
|--------------|---|---|---|---------------|-------|
| (+N, -G, -C) | també (09:38), qualsevol (10:38), vesprada (09:48), | ho feia (03:07), per a pagar-me (03:00), traure'm un poquet de pasta (03:02), m'he estat preparant el camí per a ser el que vui ser (10:24), ens donen (12:12), es diu París (12:37) | abans (03:07), adéu (03:27), després (03:26), torn (09:29), lluny (10:29), amb (10:49), cadascú (12:15) | | |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | este (02:46), ame tant esta professió (10:31), vos he dit (11:35) | menudet (10:22) | | |
| Conv. | | veieu (09:25), | | | |
| Integr. | | | | | |
| (-N, +G, +C) | el esforç (19:50), | hasta les deu i mitxa (02:52), per trau-me [traure'm] (02:54), lo que mana (10:43), si tinc que anar-me fora jo me'n vaig a anar fora [tancadíssima] (11:10), que fer-lo [estudiar] (11:52), te quedes (09:53), | además (03:01), gastos (03:04), imagen vissual i auditiva (03:15), conseguit (03:23), pues (09:25), agüelos (10:14), entonses (10:24), ningun problema (10:34), enxufes (10:43), inclús (11:08), i ahí estic (12:25), | | |
| (-N, -G, +C) | | | | | |

| | | | | | |
|---------------------|---|---|--|--|--|
| (-N, +G, -C) | encà(ra) (03:19), tamé (09:35), m'agrà (09:59), eixemple (11:53), | aixina (10:23), n'hi han dificultats (10:40), a soles per ser famós (11:58), en mi (19:50), | | | |
| (-N, -G, -C) | | | | | |
| +F | | | | | |
| -F | | | | uns dinerets un poquet de tela marinera (02:56), xe (11:03), | |

MODEL SECESSIONISTA

CAPÍTOL 1 carretera (voltes i voltes i voltes)

PARTICIPANT 2: Aureli López i Muñoz (s'autoanomena així, a més de la microfitxa)

- **Classe social:** mitjana **Grup soc.-profe.:** representant i escriptor aficionat
- **Nivell cultural:** mitjà-alt. **Sexe:** home.
- **Edat:** 56 anys. **Adquisició:** L1.
- **Procedència geogràfica:** Paterna (l'Horta). **Temps total:** 5' 42''

Ús de la llengua: exclusiu, incloent-hi pseudodiàleg amb el cambrer castellanoparlant.

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Paremiologia | Total |
|----------------|---|---|--|--------------|-------|
| (+N, -G, -C) | /djossefina/ (5:38); | abans de que se m'oblíde (6:30) | abans de que se m'oblíde (6:30); equip (6:37); entrepà (7:14); aigua (7:16); s'enyora el caliu de la llar (7:30); goig (12:12); Quixot (18:12); lluïta (18:13); germanor (22:22) | | |
| Secces. | juor [lilig] (19:38); granda [lilig] (19:43) | d'este poble [lilig] (19:43) | | | |
| Partic. | | | | | |
| Conv. | | | | | |
| Integr. | | | | | |
| (-N, +G, +C) | textil (05:44) | abans de que se m'oblíde (6:30); lo que (12:54); poquetet (17:46) pa fer-ho (18:16); | el vehícul (5:53); prendes (6:16); otonyo (6: 18); ventes (6:36); modelo tipo (12:05); menos (12:42); pues (18:02); deport (18:38); | | |

| | | | | | |
|--------------|--|---|--|--|--|
| (-N, -G, +C) | | | | | |
| (-N, +G, -C) | agent comercial col·legiat especialissat [apitxat] (05:47); ansalaeta [molts altres: sit. 6] (7:08); granda (12:38); | ara mateixa (05:26) <u>mos</u> tocà ser homenetx (5:33); <u>me</u> va nàixer la primera afició <u>per el món</u> textil (5:43-45); tingam (7:20); tenim <u>en</u> mosatros <u>a</u> Raquel (11:33); | mossatros (11:33); deprens [Salt sí] (12:26); aixina (18:15); s'adeprenen (22:21) | | |
| (-N, -G, -C) | | | | | |
| +F | | | | | |
| -F | | | | | |

- Variants: s'identifica el model cap al final de la intervenció: grandea (19:43). En la situació 4, que llig, només hi ha estereotips normatius lèxics (7:30)
- És president de l'Associació d'Escriptors (sic) en Llengua Valenciana. El fet d'aparèixer ací com un ciutadà "anònim" més pot tenir dues explicacions no excloents: voluntat de donar veu a un blaverot + poca significació social d'aquests *escriptors* (un dels nostres, president d'alguna cosa, no passaria com a anònim, crec).
- Moltes referències a la identitat, cap ni una a la "llengua valenciana diferent de la catalana". Les referències comencen per la mateixa presentació, en la qual destaca de manera redundant (epítet) el gentilici *valencià*: *un valencià de Paterna* (5:25). L'epítet apareix lligat, quasi forçadament, a la gastronomia [*esmorzar valencià* (6:59), *ansalaeta valencianíssima* (7:08)], a l'esport nacional [*pilota, pilota valenciana* (18:55)] i a la paremiologia d'arrel cultural, quan es corregeix després d'haver citat el Quixot (sic!), amb error inclòs: *pa fer-ho més valencià, eixe Joanot Martorell que busca la seua Carmesina* (18:16-18:20).
- Va amb el cotxe escoltant una cançó en valencià (situació 1).

CAPÍTOL 8: teatre (un lloc màgic)

PARTICIPANT 2: Josep-Albert Aymenir

- **Classe social:** mitjana. **Nivell cultural:** mitjà-altet.
- **Sexe:** home. **Edat:** +- 62.
- **Grup social o professional:** taxista i actor aficionat. **Adquisició:** L1.

▪ **Procedència geogràfica:** València?

Temps: 7' 7".

- Ús exclusiu, fins i tot amb un client que li parla en castellà.
- Corregeix el nebot [pa toquetetxar] per a toquetetxar (20:18), que parla en valencià.
- El situe ací pel model escrit [situació 1: (02:46-03:11)] i perquè es pot llegir que escriu en la màquina: tractat aixina;/ ... ma ruina [després, més xicotet] Puix (19:53). Remarcar que oralment usa l'estereotip així (!!).
- Nom en valencià [la dona del casal l'anomena així, però el president de la falla l'anomena Alberto diverses vegades] i: sobretot les obres en valencià les obres en valencià és que és que me poden és algo marvellós (03:55).

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Col·locacions | Total |
|--------------|-------------------|--|--|-----------------------|-------|
| (+N, -G, -C) | també (04:13) | he preguntat (02:56); vaig dedicar-me (15:44); em fot [text propi] (16:25); per a [corregint el nebot] (20:18) | d'acord (15:16); semàfor (16:05); vaig tractar vaig tractar (15:26), | tant és així (05:02); | |
| Secces. | eixemple (04:12); | feen [feien] (03:36); omitsquen [text propi] (16:25); | vore (03:36); inclús (03:40); pues (05:12) | | |
| Partic. | | | | | |
| Conv. | | | | | |
| Integr. | | | | | |
| (-N, +G, +C) | | lo guapa que està (05:31); pa fer (05:55); tens que (20:49); el actuar (21:58) | celós [gelós] (03:05); colege [col·legi] (03:33); companys (03:36); ahí (03:46); algo (03:51); se crida (04:05); marvellós (04:39); buenas [salutació] (05:23); boceto (05:36); carinyo (21:12); | | |
| (-N, -G, +C) | | | | | |

| | | | | | |
|---------------------|---|---|-------------------------------------|--|--|
| (-N, +G, -C) | vesprà (03:20); ha segut [sigut] (04:47); en <u>atres</u> [amb altres] (15:57); | me fica [em posa] (02:54); se dia [deia] (04:07); vore-los (04:17); a la que perteneixc (05:16); si n'hi han (05:46); <u>en</u> atres [amb altres] (15:57) | agarrar (05:05); adependre (20:49); | | |
| (-N, -G, -C) | | | | | |
| +F | | | verdaderament (03:53); | en fi (16:16); pues bé (20:28); en realitat (21:36); | |
| -F | | | | | |

MODEL INTEGRACIONISTA

CAPÍTOL 5: amor (touché)

PARTICIPANT 5: Íñigo Ayuso

- **Classe social:** mitjana.
alt.
- **Sexe:** home.
(vocalisme, que m'estimasse molt (22:39), a él (22:41))
- **Grup social o professional:** estudiant.
- **Procedència geogràfica:** sense dades.

Nivell cultural:

Adquisició: L2

Edat: +- 25.

Temps: 5' 47''

Ús de la llengua: exclusiu.

| | Fonètica | Morfosintaxi | Lèxic | Paremiologia | Total |
|----------------|--------------------------------------|--|---|---|-------|
| (+N, -G, -C) | vegada (6:55), volguda (24:30) | em parlava (6:55), abans (7:25), feia (7:56), ens agrada (13:00), mai no m'he enamorat (22:48), el que és sexe (24:45), suposse (24:58) | lluites (12:02), abans (12:28), seriós (23:14), sexe (24:45) | la resta de la gent (7:21), no tan sols (12:00), a més (12:10), és a dir (12:55), | |
| Secces. | | | | | |
| Partic. | | reflectix (13:21), la teua imatxe (13:22), jo l'estimara (22:41), puc tindre (23:11), | pareixem (12:56), tindre (13:01), paregut (13:15), | | |
| Conv. | | | | | |
| Integr. | guapus (12:45 i 12:56) | aleshores (7:56), m'a(c)ceptessin (7: 27), el que sí que existeix (eksisteix) (12:50), l'amor de la meva vida (22:31 i al final, 23:46), aquest (23:02), la teva parella (24:36), dins d'aquest món aleshores (24:51) | avui (24:00) | | |

| | | | | | |
|--------------|-----------------------------------|--|---------------------------------------|--|--|
| | | | | | |
| (-N, +G, +C) | la elegància (12:16) | | marrano (24:09), verdadera (25:03) | | |
| (-N, -G, +C) | platònic (6:40), dénéu (7:13), | | | | |
| (-N, +G, -C) | /s/, /tx/, m'agradaen (7:11), | mos agrà cuidar- mos (12:58), te fas (24:33) | | | |
| (-N, -G, -C) | | | | | |
| +F | | | | | |
| -F | | | | | |

Si no s'indica res, la variant és sistemàtica = + de 3 aparicions, cosa que és significativa si és -G o contrasta amb -G. Fora d'ací, formes alternes amb asterisc.

CAPÍTOL 12: ciència (obsessió de saber)

PARTICIPANT 1: Àngel Pasqual del Povil (sic)

- **Classe social:** mitjana-alta.
alt.
- **Sexe:** home.
- **Grup social o professional:** investigador de robòtica.
- **Procedència geogràfica:** Alacant.

Nivell cultural:

Edat: +- 40.

Adquisició: L2.

Temps: 8' 45''